

**Ročenka
Hospodářských novin
2007**

11. ročník

Předplatitelé všech titulů vydávaných ECONOMIA a. s. si mohou Ročenku Hospodářských novin 2007 objednat za zvýhodněnou cenu 160 Kč včetně DPH a poštovného. Běžná cena je 290 Kč.

Objednávky přijímá oddělení předplatného ECONOMIA a. s., Dobrovského 25,
170 55 Praha 7,
e-mail: predplatne@economia.cz,
fax: 233 072 009, informace 800 110 022.

Telefon redakce Ročenky HN: 233 071 728
e-mail: frantisek.skalsky@economia.cz
Redakční uzávěrka publikace: 31. března 2007

Citace a odkazy mohou být uveřejněny jen s uvedením zdroje (Ročenka HN 2007)

ISBN 80-85378-25-6
ISSN 1212-4869

Obsah

Co je v jedenáctém ročníku nové?

I. POLITIKA V ČESKU POČESKU

Tenký led událostí	7
Výsledky voleb do PS PČR a seznam poslanců	16
Výsledky voleb do Senátu PČR a seznam senátorů	20
Výsledky voleb do zastupitelstev v obcích	25
Matematika povolební nejistoty	29

II. HOSPODÁŘSTVÍ ČR

Dobře bylo – bude i dál?	41
Vývoj v uplynulém roce	43
Výkon ekonomiky	45
Komponenty nabídky	47
Komponenty poptávky	50
Investice	52
Zahraniční obchod	53
Zdroje a faktory ekonomického růstu	54
Energetická náročnost	55
Cenový vývoj	56
Krátkodobý výhled	57
Životní úroveň	58
Jak rychle do průměru EU – poklusem, nebo plížením?	61
Nerovnováhy znovu – proč?	65
Vnitřní nerovnováha	65
Vnější nerovnováha	69
Zaměstnanost a nezaměstnanost	71
Měnový vývoj	72
Hmotná rovnováha	76
Produktivita a mzdy	77
Stále nejsme ekonomikou služeb	78
Průmysl	78
Stavebnictví	79
Maloobchod a služby	80
Zahraniční kapitál v českém firemním sektoru	82
Práce v zahraničí	83
Výzkum a vývoj	84
Hospodářství krajů	87
Praha	87
Středočeský kraj	91
Jihočeský kraj	95
Plzeňský kraj	99
Karlovarský kraj	103
Ústecký kraj	107
Liberecký kraj	111
Královéhradecký kraj	115
Pardubický kraj	119
Vysočina	123
Jihomoravský kraj	127
Olomoucký kraj	131
Zlínský kraj	135

Ročenka HN

Moravskoslezský kraj	139
Metodika	143
Tabulka – srovnání krajů	144
Zemědělství ČR	146
Zahraněční investice v ČR	151
Investice z Česka do zahraničí	154
Vlastníci v pohybu	164
Český automobilový průmysl zrychlil otáčky	166

III. FINANCE

Vývoj daňové soustavy v ČR	171
Bankovní zisky nepolevují	176
Kapitálový trh	180
Pojistný trh v ČR	188
Stavební spoření	191
Penzijní fondy	193
Trh nemovitostí	194

IV. DEMOGRAFIE

Vymíráme, nebo přibýváme – vývoj v ČR	197
---------------------------------------	-----

V. SVĚT

Politické milníky 2006	215
Ekonomika podle oblastí a zemí	219
Evropská unie	225
Balkánské země	250
Země mimo EU	255
Společenství nezávislých států	257
Severní Amerika	262
Latinská Amerika	266
Asie	271
Blízký východ	281
Afrika	285
Austrálie a Nový Zéland	288
Akcie, měny, komodity	290
Světové akciové trhy	290
Světové měnové trhy	295
Světové komoditní trhy	297

VI. KULTURA, VĚDA, SPORT

Trh s uměním 2006	301
Český zábavní průmysl	303
Zahraněční zábavní průmysl	305
Věda 2006	309
Nobelovy ceny	313
Sport 2006 – na hranici možností	315

VII. KALENDÁŘE 2006

Události ve světě	319
Domácí události	324
Domácí kultura	330
Domácí sport	332
Zimní OH v Turíně	335

Co je v jedenáctém ročníku nové?

Správná odpověď samozřejmě je, že všechno. Držme se obsahu, nikoli formální logiky. Tak jako noviny mapují události den po dni, Ročenka HN na ně pohlíží z úhlu celého uplynulého roku, a protože ji redakce uzavírá 31. března, dovoluje si riskantní krok – nahlédnout občas do roku, který právě běží, nebo i dál. Další úhel pohledu je dán názvem publikace, to znamená soustředění obsahu na hospodářský vývoj doma i ve světě.

Tady už platí první výjimka – rok 2006 byl doma (též výjimečně!) silně politický, a proto mu věnujeme rozsáhlou první část. Bude dobré si ji připomenout kdykoli před volbami, protože paměť bývá přehnaně milosrdná, nebo i selhává. Je také poučením, že fungující tržní ekonomikou jen tak nějaký politický chaos neotřeše.

Právě den uzávěrky je pro koncepci obsahu rozhodující. Uživatelé Ročenky HN oprávněně žádali, aby ekonomické údaje uváděné ke konci minulého roku byly co nejspolehlivější. Takové nelze získat před koncem března a i v tom případě bývají doprovázeny písmenkem »p« jako předběžné.

Díky plodné spolupráci s autory z Českého statistického úřadu (Hospodářství ČR, Hospodářství podle krajů, Demografie ČR) nabízíme to nejspolehlivější, co lze k datu uzávěrky získat. Chci autorům poděkovat za tvůrčí přínos, který svými komentáři k suchým datům přidávají. Mám na mysli také mezinárodní srovnávání pozic české ekonomiky a výhledy do nejbližší budoucnosti.

Kapitola věnovaná krajům je mimořádně rozsáhlá, ale ve skutečnosti na malé ploše nabízí porovnání, jaká byste na internetu hledali dlouho a pracně. Na závěr této části (strana 143) je uvedena i »metodika«, definice pojmů, se kterými ekonomická statistika pracuje.

Kdo rád vidí věci globálně, může putovat kolem zeměkoule s domácím autorem Václavem Lavičkou z Hospodářských novin, který tentokrát vidí ekonomiku světových regionů i jednotlivých zemí s výhledem (odvážným?) zhruba na dva roky dopředu (převážně optimisticky).

Pro lepší orientaci jsme zpracovali obsah publikace mnohem podrobněji, aby čtenář rychle našel, co potřebuje. Už při prvním pohledu je zřejmé, že kromě nových kapitol jsou tu všechny, které tradičně považujeme za autorskou specialitu této publikace. Dobré čtení a hodně užítku!

Petr Krul

Ročenka HN

I. Politika v Česku počesku

Tenký led událostí

Voliči v roce 2006 rozhodovali o tom, kdo je bude zastupovat v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, nové třetině Senátu a v obecních zastupitelstvech. Po deseti letech v zemi vládne pravice. Pokud si to sama nepokazí – například spory kolem zahraniční politiky či znovuzvolení Václava Klause prezidentem – může to být na celé a případně i další volební období. Levice, od níž se nečekaně odpojili zelení, čelí po porážce velkým problémům. Zhruba tak vypadá hlavní výsledek loňského volebního roku a zdoluhavého sestavování kabinetu. Voličstvo je názorově rozděleno.

Politická a ústavní krize přinesla také pozitivní zjištění: ukázalo se, že společnost i ekonomika už jsou natolik stabilní, že běžný chod země neohrozí ani rekordně dlouhé bezvládní.

To, že výsledek červnových voleb do Poslanecké sněmovny bude do poslední chvíle nejistý a nebude možné dopředu odhadnout, kdo sestaví novou vládu, bylo jasné. Avšak navzdory skutečnosti, že už předchozí volby bývaly těsné, zapoměli všichni na možnost, že se vytvoří dva stejně silné bloky a klání skončí parlamentním patem. Právě to se po nečisté kampani doopravdy stalo. Pravice včetně zelených dostala 100 poslaneckých křesel, levice také.

V neobvyklé situaci se hodně improvizovalo. Teprve po vyzkoušení všech možných kombinací se začala drobit sociální demokracie a vládu na druhý pokus přece jen sestavila ODS.

Uspěl ten, kdo měl větší motivaci dovést vše až do konce. Po letech v opozici bylo pro přechod ODS nemyslitelné, že by jim opět měla vyklouznout ministerská křesla. »Bud' budeme vládnout my, nebo chceme předčasné volby,« prohlásil předseda občanských demokratů Mirek Topolánek po sečení hlasů.

Neměl to však jednoduché. V ODS si vědomě přivřeli prostor pro manévrování. Dávno před volbami v ní převládl názor, že nová vláda musí být pravicová. Jednak kvůli nechuti k socialistům, ale rovněž z přesvědčení, že jen takový kabinet může prosadit liberální reformy.

Hlavním spojencem měli být lidovci, kteří pod vedením Miroslava Kalouska vsadili na pravicovou rétoriku s tím, že o další spolupráci s ČSSD nestojí. Další v řadě – ale jen pro případ, že to bude nutné – stáli zelení. Ti na počátku loňského roku překročili v průzkumech veřejného mínění magický pětiprocentní limit nutný pro vstup do Poslanecké sněmovny a muselo se s nimi začít počítat. V jejich čele stáli noví lidé, kteří je začali posouvat doprava. Nový šéf Martin Bursík naznačoval, že by do vlády raději šel s Topolánkem než se šéfem ČSSD Jiřím Paroubkem. Sociální demokraté vzali tuto změnu na vědomí se zpožděním. V Lidovém domě dlouho spoléhali na to, že jim zelení spolu s komunisty umožní sestavit levicovou vládu.

Tichá podpora takového Paroubkova kabinetu byla i v zájmu komunistů. Šlo o maximum toho, čeho mohli dosáhnout. Znovu se přesvědčili, že antikomunismus zůstává silným faktorem a ani 18 let po listopadovém převratu není společnost ochotna přijmout jejich přímý podíl na moci.

Politika v Česku počesku

Mnozí sázeli na vznik velké koalice mezi ODS a ČSSD, respektive na obnovení opoziční smlouvy. Odmítali připustit, že nastala patová situace, avšak ta byla skutečností. Projevil se důsledek předvolební strategie obou velkých stran. Ty k sobě pak obtížně hledaly cestu. Jak jinak, když se jejich předáci zaspávali tak dlouho urážkami, hrozbami a obviněními.

A to zcela vědomě. Poradci naordinovali tvrdost. Lidé z volebních štábů se k tomu neznají, nechtějí být obviňováni z dělení společnosti. Avšak ještě po volbách obhajovali zvolenou strategii. Prý byla účinná a je dobré stejně jako v anglosaském světě, když lidé vědí, co kdo proslazuje. Pochvalovali si navíc, že i v podmínkách poměrných voleb je možné dosáhnout efektu většinového systému a eliminovat malé strany.

ČSSD vsadila na sílu negativní kampaně. Při ní se snažila nerozhodnuté voliče odradit od ODS útoky na její program a představitele, zveličovala úmysl pravice demontovat sociální stát. ODS zase vytáhla osvědčené strašidlo obnovy předlistopadových poměrů a v samotném závěru skandalizaci protivníků, hlavně Paroubka.

Do hry vstoupila Kubiceho zpráva, v níž vysoký policejní úředník čtyři dny před volbami naznačil (a později nijak nedoložil), že Paroubek a celá ČSSD může být napojena na organizovaný zločin. Názory na její dopad se liší. Na jedné straně stojí tvrzení některých odborníků, že velká část voličů byla v době zveřejnění tohoto materiálu stejně rozhodnuta koho volit. Na druhou stranu platí, že o výsledku při dané volební aritmetice rozhodlo několik set hlasů.

Politikům po volbách situace přerostla přes hlavu. Svědčí o tom nedočkavá prohlášení z obou táborů ještě před konečným sečtením hlasů. Nejprve prezident Klaus vyšel vstříc vedení ODS a pověřil sestavením vlády Topolánka. V ODS se bez ohledu na ústavní zadání sestavit většinovou koalici hodně hlasitě argumentovalo, že musí vládnout oni z titulu nejsilnější strany.

Paroubek čelil razantním a nepravdivým sdělením, že levice o hlas vyhrála slova a připravoval veřejnost na příchod svého kabinetu opřeného o pomoc komunistů. Proto volba a příprava bránit se před modrou totalitou, kterou přirovnal ke komunistickému převratu v roce 1948. Celé to bylo zbytečné – Paroubkovi poradci jen špatně sečetli hlasy.

Po volbách obě velké strany spoléhaly na neústupnost. Pokusům o opak chyběla upřímnost. Spíše šlo o hledání času, protahování situace na mez únosnosti až do doby, kdy se soupeř začne pod tlakem veřejného mínění rozkládat. Tedy o prostor pro získání alespoň jednoho přeběhlíka.

Výsledek nebyl dopředu jistý.

Z pravicového tábora mohli vypadnout lidovci, v některých okamžicích se dokonce zase zdálo, že by ODS byla ochotná si nechat pomoci od komunistů. Pod prezidentovou kuratelou mohla vzniknout vláda, na níž by se podílely obě velké strany a možná lidovci.

Co vlastně rozhodlo?

Rostoucí nechuť většiny ODS ke spolupráci s Paroubkovou ČSSD a menší soudržnost ČSSD. Zejména ve chvílích, kdy se od ní vzdalovala vidina vlády a kdy mezi jejími poslanci rostl strach z předčasných voleb. Stejně klíčová se ukázala neochota zelených přidat se k levici a antikomunismus řadových lidovců.

Z časového hlediska se nový kabinet sestavoval ve čtyřech etapách.

1. Nejdříve se Topolánek snažil přesvědčit ČSSD, aby tolerovala jeho vládu s lidovci a zelenými výměnou za předsednictví Poslanecké sněmovny pro Paroubka. ČSSD nesouhlasila

Politika v Česku počesku

a domáhala se svého pokusu sestavit vládu. Blokovala ustavení dolní parlamentní komory i demisi vlády. Topolánek ustoupil a začal s ní vyjednávat o jednobarevné vládě. Na takovou spolupráci obou velkých stran naléhal prezident Klaus, který v ní viděl nejsnadnější cestu ke znovuzvolení. Do čela sněmovny byl jako prozatímní předseda vybrán sociální demokrat Miloslav Vlček.

2. Námluvy ODS a ČSSD skončily v okamžiku, kdy šéf lidovců Miroslav Kalousek nečekaně nabídl Paroubkovi menšinovou vládu ČSSD a lidovců i za cenu toho, že ji budou tolerovat komunisté. Paroubek rozbil jednání s ODS před podpisem dohody, avšak Kalouska vzápětí smetli vlastní lidé, pro které byla spolupráce s KSČM nepřijatelná. Topolánek v časové tísní a na nátlak prezidenta musel před poslance předstoupit s jednobarevnou vládou. Pro ni podporu nezískal. Levicový blok ještě držel pohromadě.

3. V mezidobí čekali politici na podzimní volby do třetiny Senátu. V nich výrazně posílila ODS a prezident proto znovu pověřil jejího předsedu sestavením vlády. Jmenovat premiérem Topolánkova soupeře – pražského primátora Pavla Béma, který se zdál být ochotnější jednat o vládě s ČSSD – se neodhodlal. Po senátních volbách v ODS totiž posílil proud odmítající spolupráci s levicí. Paroubek, který v létě nabyl přesvědčení, že druhý pokus bude jeho, vyšel naprázdno hlavně proto, že se ve prospěch pravice změnilo složení celého Parlamentu. Ke zvolení prezidenta po senátních volbách, alespoň teoreticky, už stačily hlasy ODS a lidovců.

4. O vládě nakonec rozhodla změna postoje lidovců. Ti na podzim prosazovali trojbarevný kabinet, v němž by se stali nárazníkem mezi ODS a ČSSD. Sociální demokracie se ocitla v defenzivě a byla v nové situaci ochotná k dalekosáhlým ústupkům, jen aby se dostala do vlády spolu s ODS. To nakonec odsoudil bývalý šéf ČSSD Miloš Zeman. Ale nečekaná Paroubkova vstřícnost v případě daní či omezení výdajů nestačila. Lidovci pod vedením Jiřího Čunka ustoupili od podpory ČSSD a Topolánek mohl oprášit projekt trojkoalice. Učinil tak ve chvíli, kdy bylo jasné, že na svoji stranu přetáhne dva poslance zvolené za ČSSD.

Za pomoci Miloše Melčáka a Michala Pohanky vznikla vláda pravého středu. ODS už ale neměla čas, aby přitlačila ke zdi lidovce a zelené. Ti tak ovládli nejen daleko větší počet ministerských křesel, než by odpovídalo výsledku voleb, ale prosadili do vládního programu mnoho ze svého programu.

Topolánek se tak kvůli ústupkům zeleným na poli ekologie a zahraniční politiky a po předání ministerstva financí lidovcům opět dostal do střetu s částí představitelů ODS, za něž se postavil prezident Klaus. Střet nakonec vyhrál, ale ten nevěští nic dobrého pro jeho budoucnost.

ODS. Draze zaplacené vítězství

Vedení ODS v čele s Topolánkem šlo do sněmovních voleb s tím, že je musí bezpodmínečně vyhrát. Vždyť předchozí šéf a zakladatel ODS Klaus odešel právě proto, že občanská demokracie v roce 2002 skončila druhá.

Už den voleb ve štábu ODS mnoho napověděl. Zprvu nadšení – ve chvíli, kdy první odhady předpovídaly drtivou porážku levice. Později nervozita a úvahy, že do koalice bude nutné zapojit nejen lidovce, ale pro ODS nečitelné zelené. Nakonec rozčarování z volebního patu, což některé politiky, například Jana Zahradila, vedlo až k nezájmu o místa v chystaném kabinetu.

Přesto Topolánek a ODS ve volbách evidentně uspěli. I když v Čechách ojedinělé vítězství po přepočtu hlasů na mandáty málem nestačilo. Chyběl jeden hlas, a to v některých obdobích vyjednávání pozicí předsedy strany otráasalo.

Politika v Česku počesku

Nakonec Topolánek situaci zvládl. Musel ale občanské demokraty dlouho přesvědčovat, že umí nejen oslovit voliče a vyhrávat volby, ale že je úspěšný i u jednacího stolu. Jeho neústupnost vůči ČSSD a opakované hrozby novými volbami se zprvu zdály být slabostí, která může zhatit plány ODS na návrat do vládních křesel. Výsledek mu dal za pravdu.

Přitom Topolánek úzkostlivě postupoval podle zadání, které si vedení ODS opakovaně ukládalo. To z vládní kombinace sociální demokraty předem vylučovalo a orientovalo stranu na dohodu s lidovci a případně zelenými. Ve snaze o budoucí koaliční dohodu a na radu volebních strategií, doporučujících získat maximum hlasů, byla ale ODS už před volbami tlačena k modifikaci programu. K ústupu od rovné daně v čisté podobě (a s tím spojenému poklesu vlivu její hlavního tvůrce Vlastimila Tlustého) a většímu důrazu na sociální otázky. To spolu s utlumením euroskeptické rétoriky, což dostal na starost Alexander Vondra, později usnadnilo sepsání společného vládního programu.

Ústup od původních představ nebyl bezbolestný a vedl dokonce k úvahám, zda se strana udrží pohromadě. Pro řadu občanských demokratů se pravicový, ale pragmatický Topolánek stal symbolem ústupu od dlouho prosazovaných ideálů. Ten se ale po celou dobu mohl opírat o volební tým, silný senátorský klub v čele se šéfem horní komory Přemyslem Sobotkou a moravské předáky (například Petra Nečase a Ivana Langera), kterým také nadělal vládní funkce. A řadu poslanců, kteří se díky výraznému vítězství objevili v Poslanecké sněmovně a které by o to předčasné volby mohly připravit. Ne náhodou jednou z podmínek pro souhlas s novým rozdělením karet bylo, že do nich nastoupí stejní lidé – nejisté primárky by se vynechaly.

Výhrady vůči Topolánkovi a jeho »lidové« politice naopak měli staroposlanci spojení s Tlustým jako s dlouholetým předsedou poslaneckého klubu ODS a pražská i středočeská stranická organizace, lidé často z minula spojení s prezidentem Václavem Klausem, jehož vztahy s Topolánkem zůstaly chladné. Do jejich čela se nakonec postavil primátor Pavel Bém. Tlustý svými kontakty se Zemanem rozehrál vlastní politiku a mnozí z ODS mu přestali rozumět. Bémova pozice posílila, když v podzimních pražských volbách ODS získala nadpoloviční většinu a ovládla radnici.

Jiným proudem, alespoň podle diskuse na kongresu ODS, je stranická pravice. Její oporou jsou lidé z regionů, kde ODS drtivě zvítězila. Podle některých z nich by pro budoucnost ODS byl lepší odchod do opozice než kompromis spojený s ústupem od předvolebních slibů.

O Topolánkových kvalitách z různých důvodů nakonec pochybovala asi třetina strany.

Kongresové útoky na vedení strany ale paradoxně přispěly k příměří mezi Topolánkem a jeho pražskými odpůrci, kteří nakonec nebyli ani přes podporu prezidenta ochotni jít do otevřeného střetu. Kývli raději na příměří a na spolupráci s lidovci a zelenými.

Nečekáný úspěch Topolánka s druhou vládou ODS, který zpečetil porážku ČSSD, nesouhlas straniků s jeho postupem utlumil. Natolik, že ODS dokonce byla ochotná k dalším ústupům, bez nichž by se koalice mohla zhroutit (například ve věci evropské ústavní smlouvy).

Jde o zdánlivý klid. Spory doutnají dál a vedle ideového rozměru mají i podobu osobních rozepří. Už delší dobu je také patrné, že poměry, kdy v ODS platilo slovo Klause, jsou nená vratně pryč. Jeho stoupenci (Tlustý, Zahradil) postupně vyklízejí pozice.

Lidovci. Zprava doleva a zpět

Křesťanští demokraté ani tentokrát nezůstali nic dlužní své pověsti a navzdory matnému volebnímu výsledku se dostali do vlády. Ale pozvolna ztrácejí síly, klesá počet jejich členů i voli-

Politika v Česku počesku

čů. Stávají se regionální stranou, která dokáže čelit soupeřům jen v některých oblastech jižní Moravy a východních Čech. Navíc jsou názorově rozpolcení. Lidovecká levice směřovala několik let k trvalejší spolupráci s ČSSD, pravice naopak usiluje o strategické spojení s ODS.

Pravicová orientace zvítězila s nástupem Kalouska, jehož politické představy byly blízko tomu, co hodlala prosazovat ODS. Antikomunismus a konzervativní rétorika však nedokázaly oslovit větší množství voličů než dříve. Jarní volby přinesly rozčarování. Strana si procentuálně příliš nepohoršila, ale v absolutních číslech ztratila proti roku 2002 čtvrtinu voličů. Omluvou bylo jen to, že tehdy pomáhali přívrženci US-DEU, kteří nyní volili hlavně zelené. A že velké strany přetáhly ve vyostřené volební kampani voliče. Lidovci ztráceli zřejmě ve prospěch ODS.

Rozhřešení mohla dát účast ve vládě. Proto v prvních povolebních týdnech překypovali aktivitou a mnoho se dojednávalo ne v Topolánkově, ale v Kalouskově kanceláři. Když pak ODS začala vyjednávat s ČSSD velkou koalici, ocitla se KDU-ČSL na okraji propasti. Kalousek se už dříve netajil nutností zabránit takovému spojení za každou cenu. Když ČSSD začala ODS nutit ke změně volebního zákona v neprospěch malých stran, rozhodl se obrátit o 180 stupňů. Nabídl Paroubkovi společnou vládu i za cenu toho, že ji budou tolerovat právě poslanci KSČM. Moravští lidovci na takový veletoč nebyli připraveni a ve spolupráci s lidoveckou levicí (Cyril Svoboda) toužící po odvetě Kalouska smetli. K tíži mu přičetli úvahy o tom, že se strana musí rozkročit a zbavit křesťanské výlučnosti (třeba tak, že by napříště postavila předvolební koalici s ODS).

Lidovci vsadili na samostatnost a nové tváře: do čela se nečekaně vyhoupl vsetínský starosta Jiří Čunek, a na osvědčené manévrování. Nové vedení se zprvu tvářilo, že přeče jen pomůže ČSSD do vlády. Po pár dnech, když bylo jasné, že Topolánek má konečně většinu pro trojkoalici, poslali sociální demokraty k vodě. Pět ministerských křesel se odmítnout nedalo.

Jinou věcí je, zda jejich politiku mnoha tváří ocení voliči.

Zelení. Konečně nahoře

Na počátku roku 2006 se začalo počítat se zelenými. Překročili pětiprocentní preference a otevřeli si cestu do Poslanecké sněmovny. To potvrdily volby, ačkoliv přepočít hlasů na mandáty je připravil o několik poslaneckých křesel. V předchozích letech se zdálo, že se stanou přirozenými partnery ČSSD. Po nástupu nového vedení v čele s ekologem Martinem Bursíkem, bývalým ministrem Tošovského pravicové vlády, začalo být jasné, že tento předpoklad bere rychle za své.

Paroubkovy nemotorné pokusy tuto tendenci zvrátit nebo stranu na cestě do Poslanecké sněmovny zastavit vedly k tomu, že už před volbami byl obrat v orientaci zelených dokončen. Na pomyslné politické stupnici zaujali místo, které právě vyklidila Unie svobody, a převzali do značné míry její voliče. To vysvětluje ekonomický liberalismus, nechť k socialistickým receptům, eurooptimistickou politiku a zdůrazňovaný odpor ke komunistům.

Dočkal se i Bursík. Po letech hledání nalezl stranu, která by ho vynesla na politické výsluní.

Levice, která dál má blíže k ČSSD, ve straně zůstala, avšak roztržštěná a bez faktické možnosti ovlivňovat rozhodování stranických špiček.

Za Bursíkem jsou nezpochybnitelné volební výsledky. To mu dalo volnou ruku při vyjednávání o vládě. Za povolebních zmatků zelení navíc oslovili další sympatizanty. V preferencích předstihli lidovce a dotáhli se na úroveň komunistů. S nimi soupeří o třetí příčku a v Praze ji už

Politika v Česku počesku

obsadili. Zůstávají dál malou stranou, avšak za rok jich přibyla celá tisícovka, a to představuje skoro padesátiprocentní nárůst.

Jaké mají problémy? Strana zůstává rozdělena a Bursíkův kurz je pro třetinu členů nepřijatelný. Kritika je utlumená, protože předseda strany dokázal nečekaně mnoho z předvolebních požadavků prosadit do programu vlády. Na druhou stranu jsou pod trvalým tlakem požadavků ODS, zejména pokud jde o zahraniční politiku a energetiku. Nikdo neví, jak jejich oblibu ovlivní prosazování ekonomického programu kabinetu. Ten i po úpravách zůstává založen na omezení průrozdělovacích mechanismů a úsporách. Na ně mohou doplatit střední vrstvy, které za vzezření zelených stojí.

Závažím se může stát ideová nezakotvenost, která po prvním neúspěchu, podobně jako u US-DEU, hrozí odlivem voličů. Stranu navíc bude rozdírat postoj k americké základně. Do budoucna si lze představit další diskuse nad směřováním strany a bouřlivé debaty o jejím setrvání v pravicové vládě.

Zelení mají velké plus. Získali značné množství mladých lidí, téměř tolik co daleko silnější ODS.

ČSSD – příliš velké plány

Sociální demokraté neměli dobrý rok. Před volbami si vytyčili náročný cíl – potřeby za sebou usednout do vládních lavic. Situace měla být o to snadnější, že podle jejich strategií vítězství ani nebylo nutné. Daleko větší význam mělo mít to, aby levice jako celek měla více než 100 poslaneckých křesel. Dopředu se připouštělo, že vládu začne – pochopitelně neúspěšně – sestavovat ODS a teprve pak přijde na řadu Paroubek. Problémem se zdála být hlavně nechuť prezidenta jmenovat levicovou vládu.

Jak by menšinová vláda ČSSD fungovala, si její předseda vyzkoušel hned po svém nástupu do Strakovy akademie. Vše se zdálo klapat. Středovou koalici zachoval, ale jako stafáž. O důležitých věcech se radil s předsedou komunistů Vojtěchem Filipem. Obavy panovaly hlavně z toho, jak na novou vládu opřenou jen o komunisty zareaguje domácí veřejné mínění.

První varování přišlo ve chvíli, kdy ve snaze získat širší oporu usiloval Paroubek o zelené, což se nepovedlo. Jediným spojencem nakonec byli (kromě odborů) jen komunisté.

Ambiciózní plány těsně před volbami posílila naděje, že ČSSD možná porazí ODS ve volebním střetu. Předáci ČSSD se v této chvíli dokonce shodli, včetně Zemana, že nemá cenu uvažovat o žádné povolební spolupráci s ODS.

Promyšleným tahem bylo zvolení Paroubka do čela strany místo zdiskreditovaného Stanislava Grosse pár týdnů před volbami. Pověst strany dál poškozovaly náznaky korupčních afér kolem rozdělování evropských peněz, s nimiž přicházela média. Ta se také v celé kampani postavila většinou za protivníky Lidového domu.

S výsledkem voleb se v ČSSD nedokázali vyrovnat. Levice ztratila své postavení z doby, kdy v čele ČSSD stál vysmívaný Vladimír Špidla. Přišla o sněmovní většinu. Rekordní výsledek sociální demokracie bledl v porovnání s volebním triumfem ODS.

Jasně se ukázalo, že Paroubkova orientace doleva nestačí. Převzal jen hlasy, které by jinak nakonec získal na svoji stranu prostřednictvím komunistů, a naopak propadl u středových voličů.

Důležitý byl neúspěch v Praze. Přišel možná i proto, že se v ní za ČSSD odmítl angažovat Paroubkův místopředseda vlády pro ekonomiku Martin Jahn, vystrašený příklonem ČSSD doleva. ČSSD, která pak měla nouzi o výrazné politiky, poškodil i odchod Michala Krause, zku-

Politika v Česku počesku

šeného a schopného vyjednávače s kontakty ve všech stranách. Tomu po provalení »kakaové aféry« nic jiného nezbývalo.

Paroubkovi se po prohraných volbách dlouho dařilo držet jednotu strany. Do doby, kdy zachovával reálnou možnost přivést stranu do vlády, zůstávaly řady ČSSD jednotné. Když ji ztratil, odpadl Michal Pohanka, který zřejmě z osobních důvodů vsadil na vstřícnost ODS ke své kariéře. Definitivní konec přišel, když proti taktice vedení ČSSD vystoupil Zeman. Pod jeho tlakem se proti Paroubkovi ozvala část stranické levice nespokojená s vyjednáváním s ODS. Z ní se rekrutuje Miloš Melčák.

Ačkoliv Paroubek prohrál více než půlroční zápas o vládu, jeho pozice ve straně zůstala pevná. Potenciální soupeři – Zdeněk Škromach, Bohuslav Sobotka a možná Lubomír Zaorálek – do střetu s ním jít nechtěli. Teď před ním stojí úkol modernizovat ČSSD a přilákat do řad jejích sympatizantů mladé lidi, vysokoškoláky a odborníky. Zatím zůstává stranou starší generace lidí s nižšími příjmy a bez adekvátního vzdělání. Pokud se k ní hlásí intelektualita, jde většinou o lidi důchodového věku spojené s Pražským jarem. Navíc zůstává málo početná. Zda na změnu k lepšímu bude stačit větší konkurence při výběru špiček a lepší komunikace s veřejností – spoléhání na internet a aktivizace Masarykovy dělnické akademie – je otázka.

Tím spíše, že se ČSSD opět může, tentokrát kvůli sporům s advokátem Milanem Altněrem o odměnu za získání Lidového domu, dostat do finančních problémů. Ve hře jsou stovky milionů korun a v krajním případě konkurz a ztráta nejen zdroje příjmů, ale především tradičního jména strany, značky »ČSSD«, o níž se ve vedení strany říká, že sama o sobě má při volbách cenu deset procent všech voličských hlasů. Při prosazování přitažlivější tváře ČSSD má Paroubek svázané ruce. Na březnovém sjezdu sice do čela protlačil své lidi, avšak sám byl předsedou znovu zvolen jen hlasy necelých dvou třetin delegátů. Jeho hlavu nikdo nežádal, ale dostal výstrahu. Novinky totiž vyvolávají obavy. A nejde jen o ideové spory. Hlavním důvodem je skutečnost, že by s ní byl spojen pokles vlivu místních funkcionářů, kteří pochopitelně o ničem takovém nechtějí slyšet.

Tak či onak, nezbytný asi bude nový posun ke středu. Snad proto si »nevěděčná strana« při prvních úvahách o svém prezidentském kandidátovi vzpomněla na Špidlu.

Komunisté. Jak dál?

Také komunisté utrpěli řadu porážek, z nichž nejtěžší byl neúspěch ve volbách do Poslanecké sněmovny. Tím spíše, že o čtyři roky dříve při nich triumfovali a levice se pak v dolní parlamentní komoře těšila z jasně převahy. Dobře nedopadly ani volby do Senátu a navíc hrozí, že komunisté možná pod cenou přijdou o pražské sídlo.

Vojtěch Filip, jehož budoucnost je nejistá a který přežil v čele strany jen proto, že nemá výrazného protivníka, vcelku logicky vsadil na spolupráci s Paroubkem. Zřejmě po příslibu, že po úspěšných volbách – i když by dál zůstali mimo vládu – komunisté dostanou výměnou za podporu menšinového kabinetu ČSSD šanci uskutečnit část ze svého volebního programu.

To by konečkonců byla ideální pozice. Po špatných zkušenostech západoevropských komunistů s účastí v levicových kabinetech má vedení KSČM panickou hrůzu z přímého vládního angažmá. Kvůli možnosti potáhnout za nitky z kuloárů byl Filip ochoten snášet výhrady stranických odpůrců (hlavně předchůdce v čele strany M. Grebeníčka), že příliš těsné sepětí s ČSSD může být smrtelné.

Politika v Česku počesku

Až pozdější průzkumy naznačily, že odliv voličů od komunistů k ČSSD zdaleka nebyl tak masivní. Propad byl způsoben hlavně tím, že mnoho z lidí, kteří obvykle podporují krajní levice, zůstalo v den voleb z nejasných důvodů doma. Neúspěch oživil pozapomenuté úvahy politologů a sociologů o tom, že komunisté pomalu vyklízejí pozice v přímé závislosti na tom, jak stárnou a zůstávají závislí na hlasech důchodců. Počet straníků klesl k 80 tisícům a většina aktivistů s výjimkou poslanců jsou lidé mezi 55 a 65 lety. To limituje pokusy o modernizaci strany prosazované skupinou kolem místopředsedy Jiřího Dolejše nebo dokonce úvahy o změně názvu. V tomto případě jde o symbol, ale důležitý. Bez změny názvu je pravděpodobné, že se komunistům nepodaří prolomit izolaci, v níž se stále nacházejí. S přejmenováním je zase spojena hrozba rozštěpení a následného propadu do nicoty.

Přesto měli komunisté v povolebním vyjednávání blízko k úspěchu. Hlavně v srpnu, kdy se na krátký čas zdálo, že by mohla vzniknout vláda ČSSD a lidovců s jejich tichou podporou, a paradoxně ještě v závěru roku. Tehdy si ze zoufalství už i v ODS pohrávali s myšlenkou dohodnout se s komunisty proti sociální demokracii. Na KSČM by pak bylo stanovit si cenu, kterou by pravice ještě byla ochotna zaplatit. Například předsednictví Poslanecké sněmovny.

Šlo však jen o nouzové plány, proti kterým se postavila jak většina lidovců, tak občanských demokratů.

Výsledek? Na chod Topolánkovy vlády komunisté na rozdíl od dřívějších kabinetů Zemana, Grosse a Paroubka nebudou mít vliv. Navíc žijí v obavě, že koalice nakonec odhlasuje volební prémii zvýhodňující pravici, protože ta už nyní dostává více hlasů než levice, a to by do budoucna automaticky omezilo vliv KSČM.

Darem z nebe je žádost americké vlády o zřízení radarové základny na území ČR. V kombinaci s tím, že ČSSD nebo její část, možná dá protiraketové obraně zelenou, by mohla získat na svoji stranu radikalizované levicové voliče, tentokrát i část mládeže.

Nejistá budoucnost

Vydrží nová vláda? Bude akceschopná? Hrozí předčasné volby? Nejde o málo – také zahraniční investoři požadují na ČR politickou stabilitu.

Na první pohled se vláda zdá být nesourodá s mnoha programovými rozpory, zejména mezi ODS a zelenými. Navíc vypadá slabá, opřená v Poslanecké sněmovně o nejisté hlasy dvou přeběhlíků od ČSSD. Problémy nevylučují ani sám premiér Topolánek a jeho ministři. Připouštějí, že demise může přijít už na podzim v případě, že se jim nepodaří prosadit reformní rozpočet.

Existuje také jiný pohled. Ve srovnání s postkomunistickými státy v sousedství vláda nijak slabá není a existuje mnoho věcí, které Topolánkův kabinet stmelují. V první řadě přesvědčení, že pravice nemůže lehkovážně zahodit po tak dlouhé době vybojované právo řídit zemi.

Navíc se slovem »reformní« lze i v ekonomice licitovat. Změny, kterých by se veřejnost mohla obávat a které by koalici mohly rozbít, lze rozložit na delší časové období a různě dávkovat. To už naznačuje zkušený politik a lidovecký ministr financí Kalousek. Koaliční ekonomové spoléhají na ekonomický růst, ten například při pětiprocentním tempu umožňuje uskutečnit téměř vše z hospodářského programu nové vlády. Počítá se také s tím, že peněz z fondů EU bude výrazně více, než kolik republika do evropské pokladny odvádí.

Nějaký čas lze odsunovat formulaci jasného postoje k evropské ústavní smlouvě, tedy k evropské integraci. Ten je největší rozbuškou. ODS se jen pomalu, tak jak v ní slábne Klau-

Politika v Česku počesku

sův vliv, zbavuje euroskepticismu. Zelení jsou stranou, která díky eurooptimismu dosáhla na parlamentní křesla.

K ostrému střetu, který prověří pevnost pravicové koalice, nepochybně dojde hned za horizontem letošního roku při volbě prezidenta. Autorita hlavy státu je v ČR daleko vyšší, než jak se to zdá být podle ústavy, a je o co bojovat. Klaus o znovuzvolení usilovat bude.

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny a do Senátu přepočtené na mandáty šanci na jeho úspěch teoreticky zvýšily. Ještě na jaře se zdálo, že nejjistější výchozí základnou by pro něj byla vládní spolupráce ODS a ČSSD, a tím pádem hlasy od obou stran. Nyní má potřebnou většinu zajištěnu už jen díky ODS a lidovcům.

Háček je v tom, že prezidentská volba bývá tajná a že pak ani v obou těchto stranách nemusí dostat hlasy všech. Řada občanských demokratů má výhrady ke Klausově povolebnímu postoji vůči Topolánkovi a ODS a vyčítá mu tlak na vznik velké koalice. Proti se mohou postavit ti lidovci, kteří jsou považováni za stranicou levici. Volit ho nebudou zelení a také senátoři z klubu otevřené demokracie. Ani u ostatních senátorů a senátorek hlásících se k pravici není Klaus dobře zapsán. Stačí připomenout jeho volbu před čtyřmi roky, kdy proti němu stavěli jednoho protikandidáta za druhým.

Rozhodující bude postoj samotné ODS. Topolánek nemusí sice mít mnoho chuti upevnit Klausovu pozici, na druhé straně si jen těžko lze představit, že by občanská demokracie opakovala chybu, které se dopustila ČSSD, když se její vedení postavilo proti Zemanovi a přenechalo prezidentský úřad ODS. (Pokud se něco takového stane, nelze vyloučit ani následný rozpad ODS. Z ní by se nakonec mohlo vydělit jádro Klausových přívrženců jako euroskeptická a důsledně liberálně-konzervativní strana.) Dílčí spory uvnitř ODS a celé koalice se budou pod tlakem vládní odpovědnosti uhlazovat a i minimální většina v Poslanecké sněmovně může stačit vládě k prosazení většiny jejího programu. Všichni včetně Melčáka a Pohanky vědí, že alternativou jsou předčasné volby. To je velká hrozba rovněž pro opozici. Tentokrát nejde o nic abstraktního. Za vlády ČSSD nic takového nehrozilo, sociální demokraté měli v záloze většinu s komunisty. Při rozdělení na dva nesmiřitelné tábory už žádný záložní plán k dispozici není.

Na druhou stranu není jasné, jak dopadne aféra »Čunek«. Nikdy ještě nečelil místopředseda vlády policejnímu obvinění a v veřejného mínění lidovecký šéf dávno prohrál. Nelze zapomenout, že v podobné situaci padla Grossova vláda. Před každou volební kampaní by se lidovci a možná celá koalice stali snadným terčem už proto, že si boj s korupcí vytkli za jeden ze svých hlavních cílů, a političtí odpůrci jim to připomenou.

Sami lidovci ale za svým šéfem stojí v obavě, že pád dalšího předsedy po tak krátké době by stranu mohl definitivně rozložit. Koaliční partneři mohou naléhat jen v omezené míře – jinak hrozí, že jim KDU-ČSL dá sbohem. Navíc není jasné, kdo tuto kauzu, v níž má jít o údajný půlmilionový úplatek, roztáčí. Útok zprvu byl v zájmu ODS. To když Čunek ještě jako starosta tvrdil, že v novém kabinetu musí zasednout i ministři za ČSSD. Nyní už aféra naopak pomáhá Paroubkovi destabilizovat vládní řady.

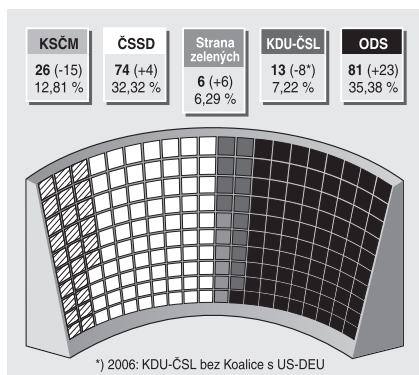
Opozice také může být paralyzována. Jejím bolavým místem zůstává financování obou levicových stran hlavně v případě, že komunisté a především sociální demokraté přijdou o své pražské centrály. Bez rozpočtu v řádu stovek milionů korun se o volební vítězství usilovat nedá a toto vědomí přibrzdí vše, co by zvyšovalo riziko nového rozdávání karet. Všichni si zvykají, že současné poměry bez větších změn vydrží až do roku 2010.

Politika v Česku počesku

Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2. a 3. června 2006

Graf č. I/1

Složení Poslanecké sněmovny
po volbách 2006 (počet mandátů)

Seznam členů Poslanecké sněmovny

Hlavní město Praha

ODS	Kálábková Gabriela
Benda Marek	Křeček Stanislav
Bratský Petr	Rath David
Bürgermeister Jan	Svoboda Miroslav
Dub Tomáš	Šplíchal Karel
Kladívko Tomáš	
Laudát František	Strana zelených
Mallotová Helena	Bursík Martin
Novotný Zbyněk	Jacques Kateřina
Reisiegel Daniel	
Rovan Daniel	KSČM
Rybínová Jana	Dolejš Jiří
Štastný Boris	Exner Václav
Talmanová Lucie	
Topolánek Mirek	KDU-ČSL
	Svoboda Cyril
ČSSD	
Dimitrov Kosta	

K volebním urnám přišlo 64,47 procenta voličů, o 6,47 procenta více než v roce 2002. Platné hlasy odevzdalo 5 348 976 voličů. ODS vyhrála v 8 ze 14 krajů, ČSSD v 6 krajích.

V rámci kraje jsou v seznamu členů PS PČR strany řazeny podle celkového volebního výsledku, v rámci strany poslanci abecedně.

Tab. č. I/1

Výsledky voleb

	zisk v procentech	počet voličů
ODS	35,38	1 892 475
ČSSD	32,32	1 728 827
KSČM	12,81	685 328
KDU-ČSL	7,22	386 706
SZ	6,29	336 487
SNK ED	2,08	111 724
NEZ/DEM	0,67	36 708
NEZ	0,61	33 030
SZR	0,46	24 828
PB	0,38	20 382
US-DEU	0,30	16 457
PaS	0,23	12 756
Moravané	0,23	12 552
SRŠ	0,20	10 879
NS	0,17	9 341
Koalice pro ČR	0,15	8 140
KČ	0,13	7 293
BPS	0,12	6 897
4 VIZE	0,05	3 109
ČSNS 2005	0,02	1 387
HOB	0,02	1 375
HS	0,01	857
FIS	0,01	574
LiRA	0,00	253
ČHJN	0,00	216

Zdroj: ČSÚ

Politika v Česku počesku

Středočeský kraj

ODS

Bohatec Pavel
Dundáčková Eva
Klas Jan
Morava Jan
Plašil Ondřej
Rádl Aleš
Schwippel Jan
Tluchoř Petr
Tlustý Vlastimil
Vidím Jan

ČSSD

Čurdová Anna
Dolejš Richard
Hamáček Jan
Mazuchová Lenka
Řihák Josef
Sunkovský Petr
Urban Milan
Vnouček František

KSČM

Fialová Jiřina
Grospič Stanislav
Vostrá Miloslava

Strana zelených

Zubová Olga

KDU-ČSL

Parkanová Vlasta

Jihočeský kraj

ODS

Bauer Jan
Dědič František
Doktor Michal
Klein Jaroslav
Špika Jan
Zajíček Tom

ČSSD

Babor Jan
Bohdalová Vlasta
Jandák Vítězslav
Kratochvíle Karel

KSCM

Braný Petr
Filip Vojtěch

KDU-ČSL

Kalousek Miroslav

Plzeňský kraj

ODS

Dlouhý Vladimír
Papež Jiří
Pospíšil Jiří
Prosek Zdeněk
Vilímeč Vladislav

ČSSD

Grüner Václav
Látka Jan
Šlajs Václav
Votava Václav

KSČM

Levá Ivana
Šidlo Karel

Karlovarský kraj

ODS

Patera Miloš
Suk Lubomír

ČSSD

Fiala Jaroslav
Pavel

KSČM

Hojda Pavel

Politika v Česku počesku

Ústecký kraj

ČSSD

Aubrecht Vlastimil
Čerňanský Josef
Červenka Petr
Krákora Jaroslav
Mertinová Marcela
Paroubek Jiří

ODS

Gandalovič Petr
Polanský Jiří
Řebíček Aleš
Šoltys Vladimír
Vojtíš Oldřich

KSČM

Maršíček Zdeněk
Šenfeld Josef

Strana zelených

Rabas Přemysl

Liberecký kraj

ODS

Hasil Tomáš
Ježek Libor
Mach Zdeněk
Raninec Juraj

ČSSD

Dušek Robert
Ploc Pavel
Zapletal Cyril

KSČM

Vondruška Josef

Královéhradecký kraj

ODS

Horníková Zdeňka
Ježek Josef
Kafka David
Kochan Jozef
Lhota Zdeněk

ČSSD

Böhnisch Robin
Lesenská Vladimíra
Orgoníková Hana
Snitilý Evžen

KSČM

Marková Soňa

KDU-ČSL

Hanuš Jiří

Pardubický kraj

ODS

Čepelka Jiří
Libý Ladislav
Páralová Alena
Petruška Daniel

ČSSD

Martínek Radko
Soušek Miloslav
Váňa Miroslav
Zelenková Ladislava

KSČM

Snopek Václav

KDU-ČSL

Severa Pavel

Vysočina

ČSSD

Bublán František
Černý Karel
Jičínský Zdeněk
Zgarba Petr

ODS

Hink Vladimír
Němcová Miroslava
Šmíd Milan

KSČM

Bičík Milan
Kováčik Pavel

KDU-ČSL

Kasal Jan

Politika v Česku počesku

Jihomoravský kraj

ČSSD

Hašek Michal
Kala Miloslav
Ohlídal Ivan
Petrů Jiří
Pohanka Michal*
Skopal Ladislav
Sobotka Bohuslav
Tejc Jeroným

ODS

Bartoš Walter
Filipi Dana
Hrbata Michael
Mencl Václav
Pleva Petr
Sivera František
Suchánek Pavel
Šeich David

KSČM

Bayerová Marta
Bebarová Rujbrová Zuzka
Grebeníček Miroslav

KDU-ČSL

Ambrozek Libor
Šimonovský Milan
Šustr Ladislav

Strana zelených

Liška Ondřej

Olomoucký kraj

ČSSD

Korytář Karel
Krátký Jiří
Tesařík Martin
Valouch Jindřich
Vlček Miloslav

ODS

Boháč Zdeněk
Fiala Radim
Krill Petr
Langer Ivan

KSČM

Černý Alexander
Mlčák Ladislav

KDU-ČSL

Kvapil Tomáš

Zlínský kraj

ČSSD

Melčák Miloš*
Novosad František
Seda Antonín
Smýkal Josef
Škromach Zdeněk

ODS

Nečas Petr
Plachý Jaroslav
Svoboda Pavel
Úlehla Tomáš

KDU-ČSL

Hovorka Ludvík
Šojdrová Michaela

KSČM

Koníček Vladimír

Moravskoslezský kraj

ČSSD

Chalupa Jaromír
Klučka Václav
Kubuš Pavol
Kufa Rudolf
Michalík Alfréd
Petr Břetislav
Rafaj Petr
Šedivá Hana
Šincl Ladislav

Wolf Petr

Zaorálek Lubomír

ODS

Hrnčíř Pavel
Chytka Radim
Krajíček Miroslav
Krupka Jaroslav
Molendová Dagmar
Říman Martin
Sehoř Karel

KSČM

Halíková Milada
Konečná Kateřina
Opálka Miroslav

KDU-ČSL

Carbol Jiří

Strana zelených

Jakubková Věra

Zdroj: ČTK

* Poslanec Miloš Pohanka 25. 10 2006 vystoupil z ČSSD, poslanec Miloš Melčák byl 10. 2. 2007 vyloučen z ČSSD

Výsledky voleb do Senátu Parlamentu ČR

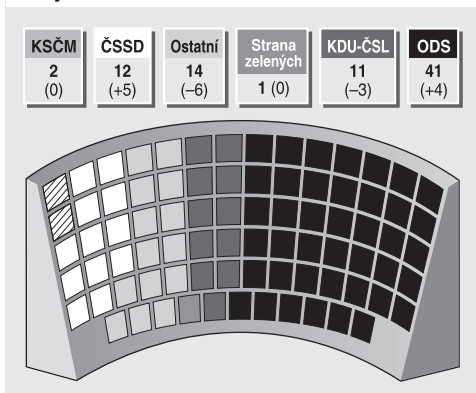
Volby do Senátu Parlamentu ČR se konaly ve 27 volebních obvodech z celkových 81 obvodů. Prvního kola 20. a 21. října 2006 se zúčastnilo 42,09 procenta oprávněných voličů, počet platných hlasů činil 1 063 614. V 1. kole nebyl zvolen žádný senátor.

Druhé kolo voleb do Senátu Parlamentu ČR se konalo ve dnech 27. a 28. října 2006. Zúčastnilo se 20,73 procenta oprávněných voličů (což bylo o 2,5 procentního bodu více než při obměně třetiny Senátu před dvěma lety), platných hlasů bylo odevzdáno celkem 574 555, zvoleno bylo 27 nových senátorů.

Ve volbách do třetiny Senátu byla nejméně úspěšnější ODS, která získala 14 mandátů. Dále bylo zvoleno 6 senátorů za ČSSD, 4 senátory za KDU-ČSL. Ve zbývajících třech obvodech uspěli jeden nezávislý kandidát a kandidátky Strany pro otevřenou společnost a hnutí Nezávislí starostové pro kraj.

Graf č. 1/2

Volby do Senátu 2006

Tab. č. 1/2

Shrnutí výsledků

Strana	Obhajovala mandátů	Získala	Má celkem
ODS	10	14	41
ČSSD	1	6	12
KDU-ČSL	7	4	11
Strana zelených	0	0	1
KSČM	0	0	2
Ostatní	9	3	14
Ostatní:			
SNK-ED			
Spojení demokraté-Sdružení nezávislých			
Nezávislí			
Nezávislí starostové pro kraj			
Cesta změny			
Strana pro otevřenou společnost			
US-DEU			
ODA			
Liberální reformní strana (LiRA)			
Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj měst a obcí			

Zdroj: ČSÚ

Seznam všech senátorů po volbách 2006

(Abecední seznam senátorů po volbách do jedné třetiny Senátu. V závorce za jménem senátora je uvedena politická příslušnost a případně strana, která jej nominovala. Nově zvolení senátoři jsou uvedeni tučně.)

Adamec Ivan (ODS)

volební obvod: č. 39 – Trutnov

mandát končí: 2008

Balín Vlastimil (KSČM)

volební obvod: č. 4 – Most

mandát končí: 2010

Bárek Ivo (nestraní, za ČSSD)

volební obvod: č. 57 – Vyškov

mandát končí: 2008

Barták Karel (nestraní, nezávislý kandidát)

volební obvod: č. 45 – Hradec Králové

mandát končí: 2008

Bureš Milan (ODS)

volební obvod: č. 67 – Nový Jičín

mandát končí: 2010

Čáslava Pavel (ODS)

volební obvod: č. 2 – Sokolov

mandát končí: 2012

Čunek Jiří (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 77 – Vsetín

mandát končí: 2012

Domšová Václava (nestraní, za SNK ED)

volební obvod: č. 48 – Rychnov nad Kněžnou

mandát končí: 2008

Eybert Pavel (ODS)

volební obvod: č. 13 – Tábor

mandát končí: 2010

Filipiová Daniela (ODS)

volební obvod: č. 26 – Praha 2

mandát končí: 2012

Gajdůšková Alena (ČSSD)

volební obvod: č. 78 – Zlín

mandát končí: 2008

Gulich Tomáš (ODS)

volební obvod: č. 17 – Praha 12

mandát končí: 2012

Hálek Jan (ODS)

volební obvod: č. 61 – Olomouc

mandát končí: 2010

Hajda Jan (ČSSD)

volební obvod: č. 56 – Břeclav

mandát končí: 2012

Horník Jan (nestraní, za Spojení demokrate-Sdružení nezávislých, což je bývalá strana Evropští demokrate)

volební obvod: č. 1 – Karlovy Vary

mandát končí: 2010

Janáčková Liana (nestraní, za Nezávislí)

volební obvod: č. 70 – Ostrava-město

mandát končí: 2010

Janalík Zdeněk (ODS)

volební obvod: č. 76 – Kroměříž

mandát končí: 2010

Jehlička Václav (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 52 – Jihlava

mandát končí: 2010

Jermář Jaromír (ČSSD)

volební obvod: č. 38 – Mladá Boleslav

mandát končí: 2012

Politika v Česku počesku

Jílek Adolf (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 65 – Šumperk
mandát končí: 2012

Jirsa Tomáš (ODS)

volební obvod: č. 10 – Český Krumlov
mandát končí: 2010

Jonáš Vítězslav (ODS)

volební obvod: č. 53 – Třebíč
mandát končí: 2012

Julínek Tomáš (ODS)

volební obvod: č. 55 – Brno-venkov
mandát končí: 2010

**Juřenčáková Jana (nestraní, za hnutí
Nezávislí starostové pro kraj)**

volební obvod: č. 80 – Zlín
mandát končí: 2012

Kalbáč Josef (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 12 – Strakonice
mandát končí: 2008

Kopecký František (ODS)

volební obvod: č. 69 – Frýdek-Místek
mandát končí: 2008

Koukal Václav (nestraní, za KDU-ČSL)

volební obvod: č. 50 – Svitavy
mandát končí: 2012

Kubera Jaroslav (ODS)

volební obvod: č. 32 – Teplice
mandát končí: 2012

Liška Jiří (ODS)

volební obvod: č. 37 – Jičín
mandát končí: 2010

Macák Ladislav (ČSSD)

volební obvod: č. 3 – Cheb
mandát končí: 2008

Matykiewicz Eduard (KSČM)

volební obvod: č. 75 – Karviná
mandát končí: 2008

Mejstřík Martin (nestraní, za Cestu změny)

volební obvod: č. 27 – Praha 1
mandát končí: 2008

Moldan Bedřich (ODS)

volební obvod: č. 40 – Kutná Hora
mandát končí: 2010

Müllerová Ludmila (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 46 – Ústí nad Orlicí
mandát končí: 2010

Nádvorník Jan (ODS)

volební obvod: č. 19 – Praha 11
mandát končí: 2010

Nedoma Jiří (ODS)

volební obvod: č. 28 – Mělník
mandát končí: 2010

Novotný Josef (SNK ED)

volební obvod: č. 51 – Žďár nad Sázavou
mandát končí: 2008

Oberfalzer Jiří (ODS)

volební obvod: č. 16 – Beroun
mandát končí: 2010

Pakosta Petr (ODS)

volební obvod: č. 47 – Náchod
mandát končí: 2012

Palečková Alena (ODS)

volební obvod: č. 23 – Praha 8
mandát končí: 2012

**Paukrtová Soňa (nestraní, za Stranu
pro otevřenou společnost)**

volební obvod: č. 35 – Jablonec nad Nisou
mandát končí: 2012

Politika v Česku počesku

Pavlatá Josef (ODS)

volební obvod: č. 24 – Praha 9

mandát končí: 2008

Pelc Miloslav (ODS)

volební obvod: č. 6 – Louny

mandát končí: 2008

Petrov Igor (SNK ED)

volební obvod: č. 73 – Frýdek-Místek

mandát končí: 2010

Pithart Petr (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 44 – Chrudim

mandát končí: 2012

Pospíšil Jiří (ODS)

volební obvod: č. 14 – České Budějovice

mandát končí: 2012

Rakušan Jan (ČSSD)

volební obvod: č. 42 – Kolín

mandát končí: 2008

Rippelová Jiřina (ČSSD)

volební obvod: č. 11 – Domažlice

mandát končí: 2012

Roubíček Václav (nestraní, za ODS)

volební obvod: č. 72 – Ostrava-město

mandát končí: 2008

Sefzig Luděk (ODS)

volební obvod: č. 8 – Rokycany

mandát končí: 2012

Sehnal Vlastimil (ODS)

volební obvod: č. 49 – Blansko

mandát končí: 2010

Seitlová Jitka (nestraní, za Nezávislí)*

volební obvod: č. 63 – Přerov

mandát končí: 2008

Sekaninová Božena (ČSSD)

volební obvod: č. 62 – Prostějov

mandát končí: 2012

Sequens Richard (nestraní, za US-DEU)

volební obvod: č. 9 – Plzeň-město

mandát končí: 2008

Schwarzenberg Karel (ODA, za US-DEU)

volební obvod: č. 25 – Praha 6

mandát končí: 2010

Skála Petr (nestraní, nezávislý kandidát)**

volební obvod: č. 5 – Chomutov

mandát končí: 2012

Slavotínek Rostislav (KDU-ČSL)

volební obvod: č. 58 – Brno-město

mandát končí: 2010

Sobotka Přemysl (ODS)

volební obvod: č. 34 – Liberec

mandát končí: 2010

Střítecký Jiří (ODS)

volební obvod: č. 43 – Pardubice

mandát končí: 2010

Sušický Pavel (ODS)

volební obvod: č. 31 – Ústí nad Labem

mandát končí: 2010

Svoboda Ladislav (ČSSD)

volební obvod: č. 30 – Kladno

mandát končí: 2008

Svoboda Richard (ODS)

volební obvod: č. 59 – Brno-město

mandát končí: 2012

Šebek Karel (ODS)

volební obvod: č. 41 – Benešov

mandát končí: 2012

Politika v Česku počesku

Škaloud Miroslav (ODS)
volební obvod: č. 21 – Praha 5
mandát končí: 2008

Šneberger Jiří (ODS)
volební obvod: č. 7 – Plzeň-jih
mandát končí: 2010

Špaček Milan (KDU-ČSL)
volební obvod: č. 54 – Znojmo
mandát končí: 2008

Štěch Milan (ČSSD)
volební obvod: č. 15 – Pelhřimov
mandát končí: 2008

Štětina Jaromír (nestraník, za Stranu
zelených)
volební obvod: č. 22 – Praha 10
mandát končí: 2010

Tejnora Karel (ODS)
volební obvod: č. 36 – Česká Lípa
mandát končí: 2008

Töpfer Tomáš (nestraník, za ODS)
volební obvod: č. 20 – Praha 4
mandát končí: 2012

Vaculík Josef (KDU-ČSL)
volební obvod: č. 81 – Uherské Hradiště
mandát končí: 2008

Vavroušek Vítězslav (ODS)
volební obvod: č. 66 – Olomouc
mandát končí: 2008

Venhodová Alena (ODS)
volební obvod: č. 79 – Hodonín
mandát končí: 2010

Veřovský Otakar (ČSSD)
volební obvod: č. 71 – Ostrava-město
mandát končí: 2012

Vícha Petr (ČSSD)
volební obvod: č. 74 – Karviná
mandát končí: 2012

Víček Václav (ODS)
volební obvod: č. 68 – Opava
mandát končí: 2012

Volný Jaromír (ODS)
volební obvod: č. 18 – Příbram
mandát končí: 2008

**Vondra Alexandr (nestraník, za ODS;
od 12. 12. 2006 člen ODS)**
volební obvod: č. 29 – Litoměřice
mandát končí: 2012

Zlatuška Jiří (nestraník, za LiRA)
volební obvod: č. 60 – Brno-město
mandát končí: 2008

Zoser Josef (Hnutí nezávislých
za harmonický rozvoj obcí a měst)
volební obvod: č. 33 – Děčín
mandát končí: 2008

Žák Jiří (ODS)
volební obvod: č. 64 – Bruntál
mandát končí: 2010

Zdroj: ČTK

* Senátorka Jitka Seitlová (hnutí Nezávislí) 7. 2. 2007 zvolena zástupkyní ombudsmana, čímž v Senátu končí. V dubnu 2007 bude zvolen nový senátor za volební obvod č. 63 – Přerov

** Senátor Petr Skála (nezávislý kandidát) koncem ledna 2007 odstoupil ze zdravotních důvodů. V dubnu 2007 bude zvolen nový senátor za volební obvod č. 5 – Chomutov

Výsledky voleb do zastupitelstev v obcích 20.–21. 10. 2006

Výsledky podle volebních stran (za obce se zvoleným zastupitelstvem)

Zastupitelstva:	6 365	Volební účast:	46,38
Zapsaní voliči:	8 325 892	Zvolených zastupitelů:	62 426

Volební strana	Hlasy		Zastupitelé	
	abs.	v %	abs.	v %
Křesťanská a demokratická unie -				
Československá strana lidová	6 263 980	5,76	5 049	8,09
Česká strana národně sociální	15 484	0,01	14	0,02
Strana zelených	5 475 862	5,04	408	0,65
Česká strana sociálně demokratická	18 079 942	16,63	4 332	6,94
Nezávislá iniciativa (NEI)	167	0,00	1	0,00
Romská občanská iniciativa ČR	1 882	0,00	0	0,00
Občanská demokratická aliance	10 339	0,01	4	0,01
Konzervativní strana	7 400	0,01	2	0,00
Klub angažovaných nestraníků	14 156	0,01	3	0,00
Komunistická strana Čech a Moravy	11 730 243	10,79	4 268	6,84
Občanská demokratická strana	39 353 957	36,20	7 033	11,27
Koruna Česká (monarchistická strana Čech,				
Moravy a Slezska)	31 604	0,03	0	0,00
Masarykova demokratická strana	3 921	0,00	1	0,00
Coexistentia	48 298	0,04	36	0,06
Strana demokratického socialismu	5 556	0,01	1	0,00
Česká pravice	20 189	0,02	10	0,02
Právo a Spravedlnost – ANO tradiční rodině,				
NE korupci a kriminalitě	86 418	0,08	6	0,01
Nezávislí kandidáti	840 499	0,77	6 967	11,16
Moravané	168 269	0,15	88	0,14
Iniciativa pražských občanů	12 458	0,01	0	0,00
NEZÁVISLÍ	906 920	0,83	370	0,59
Sdružení nezávislých kandidátů – místní				
sdružení celkem	9 465 351	8,71	29 300	46,94
Komunistická strana Československa	41	0,00	0	0,00
Pravý Blok-strana za ODVOLAT. politiků,				
NÍZKÉ daně, MIN. byrokracie, SPRÁV. justici,				
REFER. a PŘÍMOU demokr. WWW.CIBULKA.NET	83 057	0,08	3	0,00
Humanistická strana	12 995	0,01	2	0,00
Strana venkova – spojené občanské sily	46 354	0,04	65	0,10
Unie svobody – Demokratická unie	58 458	0,05	46	0,07
Strana pro otevřenou společnost	115 036	0,11	78	0,12

Politika v Česku počesku

Občanská koalice – Politický klub	3 084	0,00	1	0,00
Zlínské hnutí nezávislých	69 739	0,06	4	0,01
Demokratická regionální strana	16 118	0,01	9	0,01
Pravá volba pro Plzeň	275 680	0,25	10	0,02
Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst	125 657	0,12	91	0,15
Volba pro město	1 097 815	1,01	185	0,30
Hnutí pro Havířov	66 593	0,06	4	0,01
Nezávislé sdružení občanů Blanska	6 371	0,01	0	0,00
Sdružení pro sport a zdraví	31 939	0,03	0	0,00
Unie pro sport a zdraví	216 601	0,20	25	0,04
České hnutí za národní jednotu	6 000	0,01	0	0,00
Nestraníci pro Moravu	46 111	0,04	63	0,10
Republikáni Miroslava Sládka	1 780	0,00	0	0,00
SNK Evropští demokraté	3 858 734	3,55	1 284	2,06
Cesta změny	13 244	0,01	1	0,00
Naděje	1 728	0,00	1	0,00
Tábor 2020	65 592	0,06	7	0,01
Strana zdravého rozumu	129 917	0,12	14	0,02
»Liberální reformní strana«	5 058	0,00	1	0,00
Volba pro budoucnost	11 600	0,01	1	0,00
Balbínova poetická strana	6 523	0,01	0	0,00
Národní sjednocení	6 707	0,01	0	0,00
Sdružení pro zdraví, sport a prosperitu	250 266	0,23	32	0,05
Spojení demokraté – Sdružení nezávislých	3 375	0,00	3	0,00
Věci veřejné	259 963	0,24	15	0,02
»Jirkov 21. století«	11 790	0,01	4	0,01
Nezávislí pro Prahu	314 298	0,29	1	0,00
Hnutí za práva občanů	11 503	0,01	2	0,00
Národní strana	51 617	0,05	7	0,01
Dělnická strana	8 776	0,01	3	0,00
Všeobecná občanská strana	2 960	0,00	0	0,00
SVOBODNÍ	7 870	0,01	0	0,00
Demokratická Unie České republiky	2 692	0,00	1	0,00
»Sdružení nestraníků«	155 778	0,14	260	0,42
Strana práce	1 097	0,00	0	0,00
Svobodná občanská samospráva	16 563	0,02	11	0,02
Nezávislá volba	8 785	0,01	10	0,02
Evropská strana důstojného stáří	25 811	0,02	0	0,00
Strana drobných živnostníků a podnikatelů	39 201	0,04	7	0,01
»Nezávislí starostové pro kraj«	10 237	0,01	17	0,03
Hnutí na podporu dobrovolných hasičů a dalších dobrovolníků	29 460	0,03	56	0,09
Občanské demokratické hnutí	5 898	0,01	1	0,00
Folklor i Společnost	17 310	0,02	0	0,00
Romská demokratická sociální strana	3 328	0,00	1	0,00
STRANA ROVNOST ŠANCÍ	87 270	0,08	8	0,01
NEZÁVISLÍ DEMOKRATÉ (předseda V. Železný)	324 231	0,30	90	0,14

Politika v Česku počesku

HNUTÍ PRO TĚŠÍN	14 404	0,01	3	0,00
Česká strana národně socialistická	100 512	0,09	28	0,04
Strana občanské sebeobraný	40 776	0,04	0	0,00
Zelení	2 112	0,00	0	0,00
4 VIZE – www.4vize.cz	7 371	0,01	1	0,00
Sedma – strana pro Slatiňany, Škrovád, Trpišov,				
Kunčí, Presy, Podhůru a Kochánovice	6 410	0,01	5	0,01
Klub sociálně demokratické orientace	10 827	0,01	0	0,00
Nestraníci	325 715	0,30	223	0,36
Karlovarská občanská alternativa	43 502	0,04	3	0,00
Alternativa pro Ústí	60 130	0,06	1	0,00
Hnutí LEPŠÍ ŘEPY	31 634	0,03	5	0,01
Hnutí za lepší bydlení	23 350	0,02	0	0,00
Občansko demokratické sdružení Zlín	19 951	0,02	0	0,00
SEMILÁCI	5 394	0,00	1	0,00
Zlínské sdružení živnostníků a podnikatelů	17 465	0,02	0	0,00
Mimoňská obroda	6 234	0,01	4	0,01
MĚSTO I MLÁDEŽI	11 905	0,01	0	0,00
POLITIKA 21	4 306	0,00	0	0,00
Volba pro Mladou Boleslav	24 366	0,02	2	0,00
ZVON	28 305	0,03	2	0,00
Chodovské hnutí pro Prahu	48 433	0,04	0	0,00
Koalice KDU-ČSL, ODA	12 510	0,01	0	0,00
Koalice KDU-ČSL, ODS	33 448	0,03	45	0,07
Koalice KDU-ČSL, US-DEU	13 325	0,01	8	0,01
Koalice SNK, VPM	6 581	0,01	2	0,00
Koalice SZ, SNK	2 714	0,00	1	0,00
Koalice SOS, SZ	85 745	0,08	3	0,00
Koalice US-DEU, ODA	11 798	0,01	3	0,00
Koalice KDU-ČSL, SZ	138 527	0,13	14	0,02
SNK sdružení nezávislých a Evropští demokraté	1 934	0,00	2	0,00
Koalice KDU-ČSL, Nestraníci	1 133 604	1,04	91	0,15
Koalice KDU-ČSL, »NSK«	3 233	0,00	7	0,01
Koalice SZ, SN	36 366	0,03	6	0,01
Koalice SNK ED, KDU-ČSL	46 784	0,04	4	0,01
Koalice KDU-ČSL, SNK ED, Nestraníci	18 279	0,02	4	0,01
Koalice KDU-ČSL, ODA, Nestraníci	4 893	0,00	0	0,00
Koalice SNK ED, SN	149 964	0,14	4	0,01
Koalice SNK ED, COEX	21 745	0,02	0	0,00
Koalice KDU-ČSL, VPM	35 015	0,03	2	0,00
Koalice CZ, US-DEU, ODA	11 951	0,01	0	0,00
Sdružení KDU-ČSL, ODS, NK	252 294	0,23	27	0,04
Sdružení KDU-ČSL, NK	174 161	0,16	157	0,25
Sdružení ČSNS, NK	13 332	0,01	6	0,01
Sdružení SZ, NK	164 789	0,15	47	0,08
Sdružení SZ, SOS, NK	20 528	0,02	3	0,00
Sdružení ČSSD, NK	48 197	0,04	87	0,14

Politika v Česku počesku

Sdružení ODA, NK	35 773	0,03	11	0,02
Sdružení KAN, NK	4 241	0,00	1	0,00
Sdružení KSČM, NK	52 282	0,05	143	0,23
Sdružení ODS, NK	87 810	0,08	138	0,22
Sdružení COEX, NK	36 063	0,03	4	0,01
Sdružení SDS, NK	27 659	0,03	26	0,04
Sdružení NEZ, NK	8 066	0,01	2	0,00
Sdružení US, NK	48 329	0,04	7	0,01
Sdružení SOS, NK	1 094 843	1,01	114	0,18
Sdružení VPM, NK	262 677	0,24	52	0,08
Sdružení US-DEU, NK	248 195	0,23	62	0,10
Sdružení ODA, US-DEU, NK	37 700	0,03	0	0,00
Sdružení KONS, NK	1 071	0,00	2	0,00
Sdružení SNK, NK	3 740	0,00	5	0,01
Sdružení KDU-ČSL, ČSSD, NK	3 161	0,00	8	0,01
Sdružení CZ, NK	15 853	0,01	5	0,01
Sdružení H.S., NK	5 487	0,01	2	0,00
Sdružení SNK ED, NK	1 056 003	0,97	509	0,82
Sdružení »LiRA«, NK	11 297	0,01	4	0,01
Sdružení SvOS, NK	3 535	0,00	2	0,00
Sdružení SDŽP, NK	1 459	0,00	2	0,00
Sdružení ČSNS 2005, NK	62 411	0,06	9	0,01
Sdružení NEZ/DEM, NK	123 690	0,11	10	0,02
Sdružení SOS, KDU-ČSL, CZ, US-DEU, VPM, SZR, NK	236 848	0,22	9	0,01
Sdružení HNHRM, NK	23 478	0,02	9	0,01
Sdružení Nestráníci, NK	60 914	0,06	25	0,04
Sdružení SZ, SN, NK	99 908	0,09	7	0,01
Sdružení SZ, US-DEU, NK	8 021	0,01	3	0,00
Sdružení KDU-ČSL, US-DEU, NK	8 510	0,01	4	0,01
Sdružení NV, NK	91 362	0,08	23	0,04
Sdružení SNK ED, SD-SN, SOS, SZ, US-DEU, NK	257 627	0,24	14	0,02
Sdružení SN, NK	5 875	0,01	2	0,00
Sdružení M, NK	5 235	0,00	1	0,00
Sdružení DEUČR, NK	8 860	0,01	0	0,00
Sdružení SNK ED, SZ, NK	9 303	0,01	3	0,00
Sdružení SZ, NEZ, NK	107 450	0,10	10	0,02
Sdružení MDS, ČSNS 2005, SOS, NK	26 687	0,02	2	0,00
Sdružení US-DEU, SNK ED, NK	60 365	0,06	8	0,01
Sdružení »NSK«, NK	8 562	0,01	18	0,03
Sdružení ZHN, NK	7 892	0,01	15	0,02
Sdružení US-DEU, SOS, NK	13 884	0,01	2	0,00
Sdružení KDU-ČSL, ČSSD, US-DEU, NK	4 901	0,00	3	0,00
Koalice SONOB, Z	324 872	0,30	2	0,00
Koalice DS, PaS	552	0,00	0	0,00
Koalice DRS, KDU-ČSL	14 900	0,01	0	0,00
Koalice VPM, US-DEU	15 105	0,01	3	0,00
Koalice US-DEU, SZ, ODA, KONS, ČSNS 2005	18 431	0,02	4	0,01

Politika v Česku počesku

Koalice KDU-ČSL, USZ	5 577	0,01	3	0,00
Unie Prahy 4	29 846	0,03	3	0,00
Koalice DEU ČR, ODA, KAN	17 490	0,02	0	0,00
Koalice SZ, NV	42 291	0,04	4	0,01
Koalice SNK ED, NEZ	14 048	0,01	0	0,00
Koalice SZ, US-DEU, SNK ED	10 924	0,01	3	0,00
Koalice US-DEU, NEZ/DEM	3 142	0,00	1	0,00
Koalice KONS, KČ, SP	7 508	0,01	0	0,00
Koalice Z, ODA, US-DEU	18 125	0,02	0	0,00
Koalice ODS, SNK ED	9 800	0,01	6	0,01
Koalice ODH, SNK ED	2 425	0,00	1	0,00
Koalice SNK ED, US-DEU	16 081	0,01	0	0,00
Koalice SOS, SNK ED, Z	11 997	0,01	0	0,00
Koalice SOS, »LiRA«	3 432	0,00	0	0,00
Koalice NEZ, SZ	6 423	0,01	1	0,00
Koalice ČSSD, ČSNS 2005	1 356	0,00	1	0,00

Zdroj: ČSÚ

Matematika povolební nejistoty

Rok 2006 byl velkým volebním rokem: občané mohli čtyřikrát rozhodovat o tom, kdo je bude reprezentovat v zastupitelských orgánech. Dělo se tak při volbách do Poslanecké sněmovny, ve dvou kolech při výběru třetiny senátorů a ve volbách do obecních zastupitelstev. Pro zachycení politické atmosféry a diskusí o volbách byly parlamentní volby nejdůležitější. Hned první díl tohoto volebního seriálu, tedy volby do Sněmovny, předurčil vnitropolitickou atmosféru celého roku i začátek roku následujícího. Příčinou byla skutečnost, že levice a pravice získaly ve Sněmovně stejný počet křesel. Od začátku bylo jasné, že díl viny na tom, čemu se začalo říkat »povolební pat«, nese volební systém.

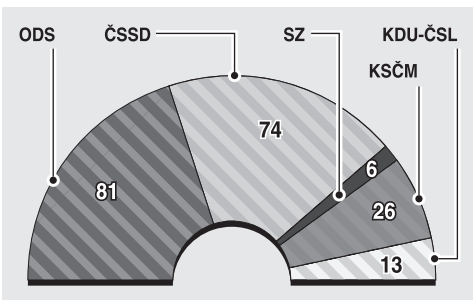
Graf č. 1/3 ukazuje, jaké bylo po volbách 2006 složení Poslanecké sněmovny.

Poslanecká sněmovna

Vítězem voleb do Sněmovny, které se konaly 2. a 3. června, se stala Občanská demokratická strana (ODS). **Tab. č. 1/3** ukazuje, že se ODS téměř vrátil počet voličů z roku 1992, a tak získala rekordní počet mandátů. Na druhém místě skončila Česká strana sociálně demokratická (ČSSD). **Tab. č. 1/4** ukazuje, že ČSSD vyrostla přízeň voličů

Graf č. 1/3

Složení Poslanecké sněmovny po volbách 2006 (počet mandátů)

Zdroj: ČSÚ

Politika v Česku počesku

čů téměř na počet roku 1998 a že dosáhla na tehdejší množství mandátů. Tyto dvě polické strany získaly více než 32 % hlasů, což je v systému početného zastoupení jev skutečně mimořádný.

Tab. č. I/3

ODS – počet hlasů a mandátů při volbách do ČNR a Poslanecké sněmovny

	1992	1996	1998	2002	2006
počet hlasů	1 924 483	1 794 560	1 656 011	1 166 975	1 892 475
počet mandátů	76	68	63	58	81
Poznámka: V roce 1992 hlasy do ČNR pro ODS–KDS. V roce 1990 při volbách do ČNR získalo Občanské fórum 3 569 201 hlasů a 127 mandátů.					

Tab. č. I/4

ČSSD – počet hlasů a mandátů při volbách do ČNR a Poslanecké sněmovny

	1990	1992	1996	1998	2002	2006
počet hlasů	296 165	422 736	1 602 250	1 928 660	1 440 279	1 728 827
počet mandátů	–	16	61	74	70	74
Poznámka: V roce 1990 hlasy do ČNR pro SD.						

Mimořádný zisk dvou největších politických stran nebyl jediným faktorem, který definoval problémy české politické scény druhé poloviny roku 2006. Neméně významný byl i pokles volebního zisku u dvou menších středně velkých politických stran: KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy) a KDU–ČSL (Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová). Jak ukazují **Tab. č. I/5 a 6**, ve srovnání s předcházejícími volbami v roce 2002 komunisté přišli o 197 tisíc a lidovci přibližně o 150 tisíc hlasů. A nejen to. Ve volbách zcela propadla do té doby ve Sněmovně zakotvená vládní Unie svobody – Demokratická unie (US-DEU). Naopak do Poslanecké sněmovny se dostala Strana zelených (SZ).

Tab. č. I/5

KSČM – počet hlasů a mandátů při volbách do ČNR a Poslanecké sněmovny

	1990	1992	1996	1998	2002	2006
počet hlasů	954 690	909 490	626 136	658 550	882 653	685 328
počet mandátů	32	35	22	24	41	26
Poznámka: V roce 1990 hlasy do ČNR pro KSČ, v roce 1992 hlasy do ČNR pro Levý blok.						

Tab. č. I/6

KDU-ČSL – počet hlasů a mandátů při volbách do ČNR a Poslanecké sněmovny

	1990	1992	1996	1998	2002	2006
počet hlasů	607 134	406 341	489 349	537 013	x	386 706
počet mandátů	19	15	18	20	21	13

Poznámka: V roce 1990 hlasy do ČNR pro KDU. V roce 2002 kandidovala KDU-ČSL v koalici s US-DEU, přičemž tato koalice obdržela 680 671 hlasů.

Propad US-DEU byl očekávaný, ale přesto nebývale dramatický: tato strana získala 0,3 % odevzdaných hlasů. To byla bezesporu významná změna proti volbám v roce 2002: tehdy US-DEU byla v koalici s KDU-ČSL a podílela se na zisku 14,3 % odevzdaných hlasů, obsadila osm křesel ve Sněmovně a stala se vládní stranou. Mnohem pozoruhodnější byl úspěch Strany zelených, která se podruhé dostala do zákonodárného sboru. Poprvé se tak stalo v roce 1992, kdy Strana zelených kandidovala v rámci Liberálně-sociální unie (LSU). V roce 2006 uspěla ve volbách poprvé jako samostatná strana. **Tab. č. I/7** ukazuje vývoj přízně voličů Strany zelených.

Tab. č. I/7

Strana zelených – počet a podíl hlasů při volbách do ČNR a Poslanecké sněmovny

	1990	1998	2002	2006
počet hlasů	295 844	67 143	112 929	336 487
počet mandátů	–	–	–	6

Zdánlivým výsledkem voleb do Sněmovny byl pat: přestože ODS zvítězila, nebyla schopna postavit většinu ve Sněmovně, potřebnou při hlasování o programovém prohlášení vlády. Proti sobě totiž stanuly dva stejně silné bloky, které měly shodně sto mandátů: ČSSD plus KSČM a ODS, KDU-ČSL a SZ. Začala diskuse, jak takovýmto bezvýhodným situacím pro příště zabránit.

Volby do Senátu

První kolo voleb třetiny Senátu se konalo 20. a 21. října, druhé o týden později, tedy 27. a 28. října. Protože v prvním kole tentokrát neuvítěl žádný kandidát, volilo se i v druhém kole ve všech 27 obvodech. **Tab. č. I/8** ukazuje výsledky těchto voleb. Je z ní zřejmé, že největší úspěch zaznamenala ODS. Ta proti původním 10 křeslům, která v těchto obvodech obsadila před šesti lety, získala 14 mandátů – a do 2. kola postoupilo 26 jejích kandidátů, tedy téměř ve všech obvodech. Konečný úspěch byl historický: ještě nikdy předtím neměla v Senátu jedna politická strana většinu, což se po těchto volbách občanským demokratům podařilo (podle navrhuje strany – jak ukazuje **Tab. č. I/9**). Navíc úspěch ODS obnovil prestiž jejího předsedy Mirka Topolánka, která byla otřesena tím, že přibližně tři týdny před senátními volbami jeho vláda nezískala ve Sněmovně důvěru.

Politika v Česku počesku

Tab. č. I/8

Volby do Senátu, 2006 (počty získaných mandátů)

Volební strana		Podle stranické příslušnosti	
ODS	14	ODS	12
ČSSD	6	ČSSD	6
KDU-ČSL	4	KDU-ČSL	3
Nezávislí kandidáti	1	bez politické příslušnosti	6
Strana pro otevřenou společnost	1		
»Nezávislí starostové pro kraj«	1		

Také ČSSD se ziskem šesti mandátů mohla být spokojena – jednalo se o absolutní nárůst, protože do voleb nevsadila žádný mandát získaný v minulých volbách a do 2. kola postoupilo jejich 11 kandidátů. Naopak KDU-ČSL ztratila čtyři mandáty (do druhého kola postoupilo šest kandidátů). Úspěšní lidovečtí kandidáti získali křeslo i díky podpoře ČSSD, která se snažila zabránit výraznému úspěchu ODS. Také KSČM se mohla cítit zklamaná. Ovšem nevsadila žádný mandát, ale její tři kandidáti postoupili do 2. kola.

Strana zelených po úspěchu ve volbách poslanců mohla hovořit o neúspěchu – do 2. kola postoupil jediný její kandidát a křeslo nezískal žádný. Také v komunálních volbách tato strana ukázala, že má ještě daleko k tomu být skutečnou stranou. Přitažlivost mírně nad úrovní pěti procent, kterou obstarávala zeleným velká města, vedla k zisku pouze 0,65 % mandátů.

Tab. č. I/9

Složení Senátu po volbách v roce 2006

Podle volební strany		Podle stranické příslušnosti	
ODS	41	ODS	38
ČSSD	12	Bez politické příslušnosti	18
KDU-ČSL	10	ČSSD	11
SNK Evropští demokraté	3	KDU-ČSL	8
KSČM	2	KSČM	2
Strana zelených	1	SNK Evropští demokraté	2
Nezávislí kandidáti	2	ODA	1
NEZÁVISLÍ	2	Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst	1
US-DEU	1		
Strana pro otevřenou společnost	1		
Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst	1		
Cesta změny	1		
Liberální reformní strana	1		
Spojení demokraté – Sdružení nezávislých	1		
Nezávislí starostové pro kraj	1		
Koalice US-DEU, ODA	1		

Jak ukazuje **Tab. č. I/10**, klesla ve 2. kole volební účast ve srovnání s 1. kolem na polovinu. Tato změna je velká, ovšem účast v 1. kole byla díky vypjaté politické atmosféře a spojením hlasování s komunálními volbami nečekaně vysoká – 2. kolo představovalo návrat k »normální« situaci. Výsledky naznačily, že teze o orientaci voličů na osobnosti ve většinovém systému se v Česku neprosadila. Během jednoho týdne, který uplynul mezi kandidaturou 200 uchazečů o senátorské křeslo v 1. kole a 200 tisíc uchazečů o mandát v obcích, se nepodařilo pořádně představit 54 účastníků 2. kola. Z přehledu zvolených senátorů vyplývá, že lidé stále hlasují podle stranických značek. V souboji s popularitou ODS propadli profesoři, disidenti i mnozí političtí harcovníci.

Změna volebního zákona

Povolební politické problémy souvisely především s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny. Na ní totiž záleží, zda vláda jmenovaná prezidentem získá důvěru a bude vládnout, či nikoliv. To znamená získat většinu přítomných poslanců, což při rozštěpu Sněmovny na sto mandátů pro pravici a sto mandátů pro levici nebyl úkol snadný. Nejjednodušším matematickým řešením tohoto problému by mohla být drobná ústavní změna, která stanoví lichý počet poslanců. Tedy ze současných 200 křesel například na 199 nebo 201. Protože obecně panuje malá obliba zvyšovat počet volených reprezentantů, pravděpodobnější je číslo nižší než 200. Jsou zde ale další možní matematictí viníci vzniklého povolebního zmatku: poměrný volební systém, nebo formule obsažená ve volebním zákoně.

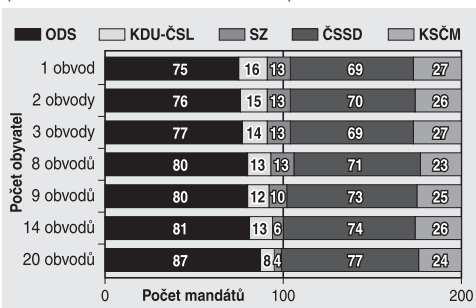
Tzv. povolební pat přitáhl znovu pozornost k otázkám změny volebního systému. Tím se myslí, že současný systém poměrného zastoupení by měl být nahrazen systémem většinovým. Zároveň je ale nutné říci, jaký většinový systém by měl být vybrán: jednokolový, známý z USA či Velké Británie, nebo vícekolový, zpravidla dvoukolový, který se užívá například v Česku u volby senátorů.

Přitažlivost této změny je dána obecně známou představou, že poměrný systém vede k tomu, že v parlamentu je více stran, zatímco většinový systém zaručuje, že v parlamentu jsou pouze strany dvě (tzv. Duvergerův zákon). V praxi ale tato zákonitost funguje pouze jako tendence, jejíž naplnění vyžaduje specifickou tradici a určité politické předpoklady. Těžko například očekávat, že v zemi, kde jsou politické strany málo populární, by po přechodu od povinnosti kandidáta být na listině strany, hnutí či koalice k právu kandidovat nezávisle, v zákonodárném sboru zasedly pouze dvě strany. Zvláště, když se malý počet volebních obvodů zvětší na počet odpovídající množství poslanců – menší velikost umožňuje lépe prosadit se místním osobnostem.

Graf č. I/4

Závislost počtu volebních obvodů na zisku poslaneckých mandátů

(ve volbách do PS PČR v roce 2006)

Zdroj: ČSÚ

Politika v Česku počesku

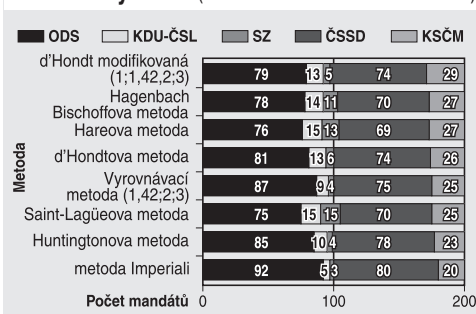
Také praktická zkušenost hovoří proti představě o automatickém přechodu k dvoustrannosti v případě zavedení většinového systému. Nejde jen o vzpomínky na volby do rakouské Říšské rady. Poučné je srovnání složení Sněmovny a Senátu u nás. Ve volbách do Senátu, které se provádějí na základě většinového systému, uspělo v roce 2002 celkem 11 politických subjektů (z toho jeden nezávislý kandidát a čtyři za skupení nezávislých), v roce 2004 pak osm subjektů a roku 2006 celkem šest subjektů. Naopak při volbách do Sněmovny, které probíhají podle poměrného systému, v roce 2002 i v roce 2006 uspěly pouze čtyři strany.

Změnit volební systém vyžaduje v parlamentu obtížné průchozí úpravu Ústavy České republiky. Proto někteří politici a teoretici raději než o potřebě změny systému hovoří o úpravě pravidel poměrného systému pomocí posilování většinových prvků. Navrhovaných změn tímto směrem je celá řada: například zvýšení kvora, zvětšení počtu volebních obvodů či jejich úprava.

- Zvyšování kvora je osvědčený způsob, jak zamezit malým stranám ve vstupu do parlamentu. V Česku je v případě Sněmovny i Evroparlamentu zákony určeno pětiprocentní kvorum. Evropská unie pro své volby nedoporučuje kvorum vyšší. Je pozoruhodné, že některé metody přepočtu hlasů na mandáty, a to i d'Hondtova užívaná v Česku, vyžadují pro získání mandátů vyšší podíl na odevzdaných platných hlasech, než je pět procent. Řečeno jinak, kvorum by bylo možné zrušit, aniž by to volební výsledek ovlivnilo.
- Jiná metoda posílení většinových prvků v systému poměrného zastoupení by mohla přinést zvětšení počtu volebních obvodů. To by znamenalo zmenšení těchto obvodů, což je do značné míry požadovaným směrem fungující metoda. **Graf č. I/4** ukazuje, jak by podle propočtů politického analytika Josefa Baxy z Českého statistického úřadu vypadaly zisky stran ve Sněmovně ve sněmovních volbách roku 2006 při změně počtu volebních obvodů. Zvětšování počtu volebních obvodů ale postavilo bariéru rozhodnutí Ústavního soudu. Ten zrušil části volebního zákona z roku 2000, kterými bylo zavedeno místo sedmi volebních krajů 35 volebních obvodů. Svě rozhodnutí zdůvodnil tím, že dochází k narušení Ústavy – řečeno jinak, výraznější úpravy tímto směrem vyžadují ústavní změnu.
- Volební formule či metoda je způsob, jakým je počet hlasů přepočítáván na poslanecké mandáty. Tento poměrně jednoduchý úkon, který se musí nějak vypořádat se zbytkem hlasů po přidělení křesel stranám podle mandátového čísla, má několik možných podob. Podle paragrafu 50 zákona č. 204/2000 Sb. pro volby Parlamentu České republiky (novela 37/2002) se při volbách do Poslanecké sněmovny používá d'Hondtova metoda. Ta nahradila do té doby používanou Hagenbach-Bischoffovu metodu. Uve-

Graf č. I/5

Závislost zisku poslaneckých mandátů na volebním systému (ve volbách do PS PČR v roce 2006)

Zdroj: ČSÚ

dená úprava byla učiněna ve prospěch větších stran, které tak na sebe přitahují více mandátů.

Skutečnost, že použití d'Hondtovy metody prospívá velkým stranám, je nejvýrazněji vidět na srovnání výsledku Strany zelených a ODS. Strana zelených může být pyšná na 6,3 % získaných hlasů, za ně však obdržela pouze tři procenta mandátů. Naopak ODS se ziskem 35,4 % hlasů dokázala nashromáždit plných 40,5 % křesel ve Sněmovně. Další strany pak svými výsledky tuto matematiku ilustrují. ČSSD se ziskem 32,3 % hlasů obdržela 37 % mandátů. U KDU-ČSL je už vidět mírný propad – na 7,2 % hlasů připadlo 6,5 % mandátů. Pouze v případě KSČM se podíl hlasů podobá podílu mandátů: 12,8 % hlasů znamenalo 13 % mandátů.

Změna metody je možná, otázkou ovšem je jak. **Graf č. 1/5** ukazuje, jak by podle výpočtů Josefa Baxy při výměně metody vypadaly zisky stran ve volbách do Sněmovny roku 2006. Z grafu vyplývá, že pro posilování většinových prvků se jako nejvýhodnější jeví metoda Imperiali, která by přidělila ODS 92 mandátů místo současných 81 poslanců a ČSSD 80 místo 74. A rozdělení Sněmovny na levice a pravici v současném chápání? Zůstalo by nezměněno, tedy v poměru 100 ku 100...

Úvahy o změně volebního systému či o posilování většinových prvků jsou vždy živé v situaci, kdy se vytváří velká koalice dvou nejsilnějších stran. V okamžiku, kdy jsou pro vládní koalici nutné i malé strany, tyto diskuse umlkají. Nebo se dokonce hovoří o možnosti úpravy volebního zákona ve prospěch stran malých – jako tomu bylo i po volbách v roce 2006, kdy bylo hledání provládní většiny ve Sněmovně spojeno s námluvami s KDU-ČSL a SZ. V daném případě se zvažoval a zvažuje návrat k Hagenbach-Bischoffově metodě. To vše ukazuje na politickou účelovost představ o volební reformě.

Navíc se tyto diskuse týkají statických prvků v politice. Politika jako celek je však nesmírně dynamická. Nelze zapomínat, že při posledním pokusu změnit systém či posílit většinové prvky, který následoval po podpisu opoziční smlouvy, se výrazně změnilo chování malých stran. A nejen to. Také mnozí z voličů měli pocit, že se jedná o neférovou manipulaci a oslabování slabých. Výsledkem byl vznik Čtyřkoalice, která pak zvítězila v následných volbách do Senátu.

Volební účast a kampaň

Volby do Sněmovny přivedly k urnám 64,5 % oprávněných voličů, což je o 6,5procentního bodu vyšší účast než v roce 2002. Tab. č. 10 ukazuje volební účast ve volbách v Česku. Růst účasti je jednou ze zvláštností všech voleb v roce 2006 a patří k příčinám některých sporů po nich. Je zřejmé, že z dosažené hladiny volební aktivity profitovala především pravice: levice chápaná jako ČSSD plus KSČM získala proti předcházejícím volbám poslanců navíc něco málo přes 91 tisíc hlasů, zatímco pravice ve smyslu ODS plus KDU-ČSL téměř 498 tisíc (počítáno se zelenými 721,5 tisíce hlasů). Zdá se, že v současné fázi politických nálad veřejnosti by až příchod okolo 70 % voličů mohl napomoci levici. Záleží ale též na povaze předvolební kampaně.

Politika v Česku počesku

Tab. č. I/10

Volební účast v České republice (údaje v procentech oprávněných voličů)

	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Poslanecká sněmovna	96,8	85,1	–	76,4	74,0	–	58,0	–	64,5
Senát 1. kolo	–	–	–	35,0	42,4	33,7	24,1	29,0	42,1
Senát 2. kolo	–	–	–	30,6	20,4	21,6	32,5	18,4	20,7
kraje	–	–	–	–	–	33,6	–	29,6	–
místní volby	–	–	60,7	–	45,0	–	43,4	–	46,4
Evropský parlament	–	–	–	–	–	–	–	28,3	–

Poznámka: V letech 1990 a 1992 se jednalo o volby do České národní rady.

Dalším, kdo by mohl mít zmatenou povolební situaci na svědomí, je zeměpis. Proti sobě hlasovaly modré Čechy a oranžová Morava. Jestliže oranžový Moravskoslezský kraj může vyvážit Středočechy, pak Prahu, kde kandidoval předseda ODS a primátor za tutéž stranu, nevyvážil nikdo. Praha rozhodla – více než 48,3 % hlasů pro ODS je národním rekordem. Na druhé straně jsou pozoruhodné oranžové ostrovy v podobě Ústeckého a Pardubického kraje. Zvláště když na Ústecku, v kraji s největší nezaměstnaností, kde kandidoval předseda ČSSD, zvítězila vládní sociální demokracie – byť při druhé nejnižší volební účasti (57,2 %) vůbec. Praha a Ústí svorně potvrzují personifikovaný charakter kampaně.

Obecně platí, že volební kampaň roku 2006 byla jednou z neoriginálnějších v celém období po roce 1989. Před jejím koncem podle Centra pro výzkum veřejného mínění polovina dotázaných tvrdila, že se jim kampaň nelíbí. Pouze 15 % odpovídalo, že se jim líbí či spíše líbí, měla v sobě zabudovány věcné spory o sociálně-ekonomické otázky, které ovlivní život lidí v této zemi. V tomto smyslu byla kampaň orientovaná na budoucnost. Byla tedy i racionálnější než kampaně minulé. Pokus o racionalizaci kampaně, který představovala především snaha ODS prezentovat program Modrá šance, nakonec nevyšel. Nebyl jen zastíněn dramatem posledních dnů před hlasováním. Dlouhým vysvětlováním a přizpůsobováním výkladu náladám veřejnosti se programy rozmělnily. To platilo především o Modré šanci a nejen o ní.

Zpočátku se zdálo, že věcný duch kampaně se udrží až do jejího závěru. Tomu odpovídal i nápad ODS v podobě Smlouvy s voliči, ale i myšlenka seriálu televizních duelů. I napětí, které vnášely do kampaně ostře diskutované otázky zdravotnictví a korupce. Otázky mohly být tlumočeny racionálně, neboť mají věcný základ. Celkový dojem ze střední fáze předvolebního klání výrazně pokazilo násilí vůči místopředsedovi KSČM Jiřímu Dolejšovi a ministru zdravotnictví Davidu Rathovi. I když lze tyto útoky pokládat za individuální pochybení, varovně jsou projevy pochopení pro útočníky či dokonce jejich omlouvání. Je nutné jasně říci: neschopnost rozlišit mezi slovní polemikou a fyzickým násilím patří ke znakům extremismu.

Jenže koncovka volební kampaně má své vlastní, velice specifické zákonitosti. Až během ní se rozhoduje, kam se nerozhodný volič přikloní. Ten se rozhoduje více srdcem než rozumem. Ukázalo se, že se hlavní politické strany naučily vnímat koncovku v posledním týdnu jako rozhodující. A tak vše, co bylo v předchozích částech kampaně věcné, dostalo na jejím konci nahořklou pachut. Tu do kampaně vnesl nový konfrontační prvek: snaha o kriminalizaci politických odpůrců. Brutální charakter závěru boje, charakterizovaný především »kauzou Kubice«, zastínil průběh všech předcházejících etap.

Politika v Česku počesku

Vytvoření tzv. povolebního patu bylo na první pohled dáno především velkým nárůstem přízně ODS a ČSSD. Fascinující gravitační síla těchto dvou největších stran ve své koncepci smetala všechny předpovědi agentur pro výzkum veřejného mínění. KSČM a KDU-ČSL ihned po volbách začaly hledat, kde udělaly nejdůležitější chyby. V zásadě nikde: staly se oběti bipolarizace a s ní související komercializace kampaně. To byly jevy částečně předurčené bezkonkurenčním postavením ODS a ČSSD, možností financovat kampaně, a orientací kampaně na předsedy stran. Ale změnu vyznění kampaně určily pouze peníze, které vynakládají samy strany.

Základní znak koncepcí předvolební kampaně roku 2006 byla proměna polarizace. Na počátku bylo levoprávé rozčlenění, které se postupně měnilo na souboj ČSSD versus ODS. Nakonec vše dostalo podobu personifikovaného souboje, kdo bude premiérem – Jiří Paroubek, nebo Mirek Topolánek? Otázkou je, kdo tuto proměnu zapříčinil.

Novým a pravděpodobně nejvýznamnějším prvkem v předvolební kampani roku 2006 se stala samotná role masových sdělovacích prostředků, především televize. Právě televizní úsilí o co největší sledovanost (a tím i cenu reklam) vyžaduje totiž napětí a tvář. Výsledkem pak bylo posilování bipolarity a personifikace stran. Zmíněnému trendu televizní žurnalistiky se politici mohou přizpůsobit dramatizací svých vyjádření, ale nedokážou mu čelit. Snížit vliv sdělovacích prostředků na výsledek voleb může pouze nová sociální zkušenost voličů, jak se to děje například v Itálii, v Maďarsku či na Slovensku.

Při výrazné personifikaci kampaně se volební základny dvou stran na levici i dvou stran na pravici více překryly. Ztráty přívrženců KSČM jsou ukryty v nárůstu příznivců ČSSD, v případě úbytku přízně KDU-ČSL se jedná o růst popularity ODS. I z toho je zřejmé, že diskuse o nevhodnosti či nepotřebnosti dělení politického spektra na levici a na pravici jsou do značné míry akademické – voliči toto rozdělení stále pokládají za hlavní kompas při svém rozhodování.

Politika, kterou komentují pouze politici, se uzavírá sama do sebe. Ať již jde o témata, slovní zásobu nebo personálie. V zásadě se jedná o komercializaci demokracie. Tato komercializace zpětně uzamyká televizní diskuse do zájmů politických profesionálů. Politici žijí uzavřeni ve své zájmové skupině, bez konfrontace s jiným přístupem, který by měl punc významnosti.

V době vlády elektronických médií mají televize obrovskou moc. I ony by měly posouvat a možná i kultivovat kampaň. Ve skutečnosti televize nechaly zamrznout volební kampaň v rok starých tématech. Debaty politiků se točily v kruhu. Diskuse zcela ustrnuly na několika tématech typu »snížíme daně – ubudou vám příjmy, nebudou peníze na školství, zdravotnictví – nebo naopak, lidé budou platit menší daně rádi, zvýší se jejich výběr atd.« I samotným předsedům ODS a ČSSD muselo být trapné odpovídat na tytéž otázky dokola znovu a znovu. Jediné, co mohou nového dodat, je zvýšit hlas a vložit tvrdší bonmot. A pokud možno těsně před odchodem ze studia toho druhého co nejvíce urazit, aby si měl divák co zapamatovat. Není bez zajímavosti, že žádná z televizí před volbami neotevřela téma, které po volbách nejvíce hýbe politickou scénou v Česku: výstavba americké vojenské základny. A to i přesto, že řadu týdnů před volbami patřila otázka základny k nejčastějším tématům některých internetových médií.

Zelení představují důkaz, že v politice při rostoucí gravitaci narůstají odstředivé tendence. Svým průnikem do Sněmovny dosáhli jako samostatná strana historického úspěchu v celé střední a postsocialistické Evropě. Mají rovněž evropský primát v tom, že jsou automaticky zařazovaní na pravici politického spektra. Pryč jsou časy, kdy hnutí zelených v 60. letech minulého století pomáhalo definovat tehdy vznikající antikapitalistický fenomén zvaný Nová levice. Už

Politika v Česku počesku

se asi nebude opakovat situace, kdy zelení ve svetrech usedli do německého parlamentu a v polovině volebního období se nechali vystřídat svými stranickými kolegy – dílem proto, aby si to víc z nich užilo, dílem proto, aby se nezkorumpovali. Dnes jsou asi všude ve světě v hnutí zelených zastoupeny dvě skupiny lidí s alespoň částečně odlišným pohledem na svět:

- skupina holistických humanistů, kteří volají po záchraně Země a každého kvítka, který zrodila, včetně lidského rodu,
- skupina podnikatelských lobbistů, kteří pochopili, že moderní stát i nadnárodní organizace budou prosazovat environmentální politiku. V jejím rámci se takové otázky, jako jsou znečišťování životního prostředí, biopaliva či větrné elektrárny, staly předmětem podnikání, a tedy i vysokého zisku.

S druhou ze zmíněných skupin lze spojit odlišné doktríny, snadněji ale pravcové než levicové. A tak se základem volebního úspěchu zelených stalo politické umění jejich předsedy Martina Bursíka, široce medializovaný útok policisty na Kateřinu Jacques těsně před volbami a v neposlední řadě i zisk části volební základny po US-DEU.

Politika není hra

Je zřejmé, že o charakteru výsledku voleb nerozhoduje podoba zákona, ale převládající nálady ve veřejnosti. Praha v roce 1946 volila levicově, po listopadu 1989 volí pravcově. Nic na tom nemění výměny volební formule či propaganda. Pravcová náladová vlna se v roce 2006 valila přes celé Čechy. Nešlo jen o přetrvávající negativní vzpomínku na dobu tzv. reálného socialismu. Byla dána i únavou, která se dostává z osmileté vlády kohokoli. Nermalou měrou se na ní podílela korupce a podivné vládnutí dvou premiérů za ČSSD, Vladimíra Špidly a Stanislava Grosse.

Všudypřítomné diskuse o povolebním patu vedly k tomu, že se stalo módou sezóny přirovnávat politiku k šachům. Snad také proto, že šachy patří mezi tzv. strategické hry. To na první pohled znamená, že šachista i politik musí myslet několik kroků dopředu. Jenže podle teorie her jsou strategické hry takové, které vylučují náhodu.

V politice však náhoda patří k nejdůležitějším činitelům. Nejde pouze o to, že množství faktorů, které určily poměr sto versus sto mandátů, je tak pestré, že se dá hovořit o náhodě. Jak by asi vypadala povolební jednání, kdyby pár dní před volbami nezvolil sjezd ČSSD Jiřího Pároubka za předsedu strany?

Šachy patří mezi hry s úplnou informací. To znamená, že protivníci vidí rozložení sil a znají předcházející tahy. V tomto směru povolební situace v Česku připomínala všechno, jen ne šachy. Existují dohody ODS a KDU-ČSL o vzájemné pomoci a povolební spolupráci, které je vymezují nejen vůči opozici, ale i vůči zeleným? Jaký je cíl ČSSD? Jestliže chce ČSSD položit do základů své strategie budoucího volebního úspěchu prokázání nekompetentnosti ODS, pak se jako největší důkaz nabízejí sociální dopady vlády vedené ODS.

Šachy jsou hrou s nulovým součtem, kdy zisk jednoho se rovná ztrátě druhého. To rozhodně o české povolební situaci nebylo možné říci. Chvilí se zdálo, že klíč k dohodě o důvěře vlády leží v kanceláři předsedy Poslanecké sněmovny: dohoda o tomto postu mohla zakládat dohodu o premiéroví. Představa o tom, že prezident ve druhém kole pověří předsedu ČSSD úkolem sestavit vládu, byla vždy málo pravděpodobná. Trvat na tom ale bylo pro ČSSD politic-

Politika v Česku počesku

ky výhodné třeba proto, aby se lépe vyjednávalo o postu předsedy Sněmovny. Obdobně licitace s možností přechodu na většinový systém byly možné jen do chvíle, než ODS a ČSSD ve svých přístupech nezačaly počítat se středně silnými stranami, pro něž odchod od systému poměrného zastoupení představuje ohrožení. Nebo se do situace vloží organizovaná náhoda – někdo povolí a přeběhne z tábora oranžových k zeleným či naopak, nebo zapomene v osudový okamžik hlasovat.

Obdobně nesprávný byl kalkul, že prezident má pouze dva pokusy najít premiéra. Jestliže v určité fázi nominant pověřený sestavením vlády oznámí, že se mu nepodařilo vládu vytvořit, může prezident pověřit někoho jiného, aniž vyčerpá svoje ústavní právo na první či druhé jmenování.

Šachy hrají dva hráči, povolební situaci v Česku řešilo a komplikovalo pět účastníků, každý s vlastními zájmy. Rozložení sil mělo dva základní póly, ODS a ČSSD, které k úspěchu potřebovaly buď sebe navzájem, nebo menší strany. K nim patřila i KSČM, byť se většina účastníků tvářila, že tato strana neexistuje. Myslili si, že je to pro ně výhodné. Komunistická strana ale byla nepřítomným účastníkem všech jednání: každá dohoda musí brát v úvahu její mandáty. To prokázal i předseda KDU-ČSL Miroslav Kalousek ve chvíli, kdy se pokusil o dohodu s ČSSD o společném sestavení menšinové vlády. Ale každá dohoda znamená kooperaci, což také není otázka šachové hry.

Kooperace na první pohled vyžaduje vzájemnou důvěru. Jestliže bylo pro ODS výhodnější dohodnout se s KDU-ČSL a Stranou zelených, jindy to může být dohoda občanských demokratů s ČSSD. Obdobně Strana zelených je součástí pravicového bloku jen na základě specifické situace, především pak v důsledku zvolení Martina Bursíka za předsedu; v jiné konstelaci ve svém vedení se může SZ přiklonit k levicovému bloku. Ještě že se v politice kooperace nezakládá na důvěryhodnosti, ale na propočtené výhodě.

Politika není hra s pevnými a všekontrolujícími pravidly. Základní rozdíl mezi politikou a hrou je dán tím, o co se takzvaně hraje. Na první pohled pouze o funkce. Objevují se ovšem i vznešenější argumenty. Například lidovci a zelení se u ČSSD během jednání o sestavení vlády dovolávali odpovědnosti vůči zemi – státoporná politika ČSSD by měla pomoci vytvořit vládu a stabilizovat situaci. Mají pravdu. V této zemi ale neexistuje kancelář, která by přijala sázku na to, že lidovci a zelení by u této argumentace setrvali, kdyby se ODS a ČSSD pokusily sestavit většinovou vládu či ODS vládu menšinovou. Ovšem všechny varianty vlády, které jsou průchozí přes Sněmovnu, jsou stejně legitimní. Hlavně: v politice nejsou v sázce dohodou stanovené hodnoty, ale osudy lidí.

V politice neexistuje pat, pouze přechodné situace s různě pestrým množstvím variant změny. Plést si povolební situaci s jakoukoliv hrou je zavádějící. Problémem politiky v Česku nejsou čísla či metody v zákonech. Problémem je nízká politická kultura politické elity.

Politika není hra, to je život.

Oskar Krejčí, týdeník Ekonom

Politika v Česku počesku

II. Hospodářství ČR

Dobře bylo – bude i dál?

1. Rok 2006 byl dalším rokem rychlé hospodářské dynamiky při pokračující makroekonomické stabilitě. Česká ekonomika v roce 2006 udržela solidní tempo růstu HDP ve výši 6,1 %, což je přesně stejný výsledek, jakého dosáhla podle revidovaných údajů i v roce 2005. Pokračující solidní hospodářský růst podstatně převyšuje růstový výkon vyspělých evropských ekonomik, což znamená další pokrok v procesu reálné konvergence k těmto zemím. Pro rok 2005 byla podle srovnatelných údajů Eurostatu ekonomická úroveň ČR, měřená ukazatelem HDP v mezinárodně srovnatelné paritě kupní síly na jednoho obyvatele, na 74 % úrovně EU-25, v roce 2006 by se relativní pozice měla zlepšit o další dva procentní body, na 76 %.

Proti předešlému roku se výrazně změnila struktura hospodářského růstu: roli hlavního faktoru růstu převzala domácí poptávka. Hlavním zdrojem růstu HDP byla investiční poptávka s růstem 7,3 %. Výrazné oživení spotřebitelské poptávky na 4,6 % (po růstu 2,8 % v roce 2005) pocítila ekonomika již v prvním čtvrtletí; v průběhu následujících čtvrtletí dynamika spotřebitelské poptávky zrychlovala. Zesílení spotřebitelské poptávky českých domácností je dáno souběhem několika faktorů. Zlepšující se situace na trhu práce společně s relativně nízkou inflací umožňují rychlý růst disponibilních příjmů domácností a současně se zvyšuje ochota českých domácností k zadlužení. Celý rok 2006 byl ve znamení rychlého růstu úvěrů poskytovaných českým domácnostem.

Přínos obchodu zbožím a službami byl v roce 2006 slabší než v předchozím roce; dynamika vývozu byla jen o málo vyšší než růst dovozu. Meziroční zlepšování obchodní bilance se proto téměř zastavilo, obchodní bilance dosáhla přebytku 44,4 mld. Kč. Ačkoli exportní výkonnost ekonomiky zůstává na dobré úrovni, stagnace meziročních výsledků obchodní bilance je způsobena zrychlením dynamiky dovozů. Na tom se podepsaly především dva faktory: v první řadě vysoké ceny paliv a kovů na světových trzích, dále pak byly dovozy podporovány vyšší domácí poptávkou jak po investiční, tak spotřebitelské produkci. Vnější rovnováha měřená poměrem mezi deficitem běžného účtu a HDP sice doznala mírné zhoršení, nicméně rozsah deficitu běžného účtu ve výši 4,2 % HDP zůstává stále v bezpečných hranicích.

Nicméně srovnání dynamiky české ekonomiky s ekonomikou Slovenska či pobaltských zemí vede k otázce, proč nedosahujeme srovnatelných temp růstu, tedy temp na hladině 8 % (či více). Odpovědí není často vyslovovaná teze, že nižší základy vedou k vyšším tempům růstu – tedy že vyspělejší ekonomiky nemohou dosahovat téměř dvouciferných temp růstu. Jde však o nepřesvědčivý argument – podle něj by Singapur (země s vyšší HDP na úrovni Francie či SRN) nemohl mít téměř osmapůlprocentní růst, stejných temp dosahovalo Irsko ještě před několika lety apod. Problém je jinde: v případě Slovenska, Estonska, Irska, Singapuru apod. jde o země, jež provedly základní reformy, mají průhledné daňové systémy a nízké daně, veřejnou administrativu »přátelskou« k podnikání, funkční instituce a málo administrativních bariér, které podnikání brání. Dokud v České republice neprovedeme tyto nezbytné reformy (a budeme o nich nadále jen meditoval), tak se nám o těchto tempech (a následování tzv. irského modelu) bude jen zdát.

2. V České republice se stále silněji projevují efekty masivního přílivu přímých zahraničních investic. Penetrace firem pod zahraniční kontrolou v české ekonomice stoupá a tyto vysoce exportně zaměřené firmy mají velkou zásluhu na dobré exportní výkonnosti domácího strojírenství i na velmi solidním růstu průmyslové výroby. Od počátku roku zaznamenal průmysl akceleraci dynamiky na dvojciferná tempa růstu průmyslové výroby i tržeb. Oživení hospodářské aktivity v eurozóně a především příznivé výsledky hlavního obchodního partnera – SRN vedly k tomu, že průmysl vzrostl v roce 2006 o 9,7 %.

Nejrychleji v průmyslu rostla odvětví automobilové výroby (20,6 %), elektrotechnika (16,3 %) a výroba strojů (18 %). Tato odvětví mají dva společné jmenovatele: nejvyšší podíly tržeb z přímého vývozu a vysokou penetraci firem vlastněných zahraničním kapitálem. Podíl tržeb z vývozu na tržbách podniků pod zahraniční kontrolou činil 74 % koncem roku 2006 – tyto firmy se na průmyslových tržbách z přímého vývozu podílejí téměř 90 %. Za robustním růstem českého průmyslu do značné míry stojí exportně orientované zahraniční investice.

Tento stav má i svou negativní stránku. Vysoká závislost českého průmyslu na vývozech jej činí velmi citlivým na výkyvech světové, zejména pak evropské konjunktury. To obzvláště platí o automobilovém a elektrotechnickém průmyslu, které jsou nadprůměrně citlivé na výkyvy světové konjunktury. S tímto faktem je nutno počítat a nelze očekávat, že desetiprocentní dynamika průmyslu je dlouhodobě zajištěna. O to důležitější je přitahovat zahraniční kapitál do odvětví obchodovatelných služeb (IT, poradenství, účetnictví apod.), které by mohly pomoci vyrovnat možné budoucí cyklické výkyvy v průmyslové produkci a vývozu průmyslových komodit.

3. Navzdory silné domácí poptávce i vysokým cenám paliv a dalších surovin na světových trzích zůstává česká inflace stále pod kontrolou. Spotřebitelská inflace se ve většině roku pohybovala pod inflačním cílem ČNB ve výši 3 %. Podzimní pokles cen ropy na světových trzích prokázal vysokou citlivost české inflace na světové ceny surovin, mezikroční růst inflace v posledním čtvrtletí silně zpomalil a v závěru roku dosáhl hodnoty pouze 1,7 %. ČNB i v roce 2006 podstříhla dolní interval svého inflačního cíle (kterým jsou dvě procenta).

Důležitou roli při stlačování spotřebitelských a výrobních cen v české ekonomice má pokračující posilování české měny, kterým neotřásla ani nejasná povolební situace. Koruna v průměru posílila proti oběma hlavním měnám, EUR i USD – vůči euru dosáhlo průměrné zhodnocení 4,8 %, vůči USD 5,6 %. Po dvojnásobném zvýšení základních úrokových sazeb ve 3. čtvrtletí 2006 činila na konci roku 2006 výše repo sazby 2,5 %, což bylo o 100 bazických bodů níže proti refi sazbě ECB a současně se jednalo o nejnižší základní úrokovou sazbu v rámci EU-25. (Česká republika má již více než dva roky nejnižší úrokové sazby mezi všemi členskými státy Evropské unie.)

Česká ekonomika je ekonomikou nízkoinflační: zpevňující se kurz koruny zlevňuje dovozy, levné dovozy spolu se silnou konkurencí řetězců na vnitřním trhu nutí české výrobce udržovat ceny na nízké úrovni. Čeští vývozci si opakovaně stěžují na posilování koruny, z toho plynoucí potenciální ztráty při vývozech a volají po urychleném přijetí eura. Nicméně přehlížejí dvě významné skutečnosti. Za prvé, posilování koruny zlevňuje dovozy. A protože dovozní obsah českých vývozů se blíží 60 %, je zřejmé, že tři pětiny potenciálních ztrát vývozních tržeb jsou kompenzovány zisky při dovozech. Za druhé, okamžité přijetí eura by zvýšilo (opět okamžitě) úrokové sazby minimálně o 120 až 130 bazických bodů – tolik totiž činí současný rozdíl mezi tříměsíčním Priborem a tříměsíčním Euriborem. Že by se zdražení úvěrů promítlo ve zpomalení ekonomiky, zdražení hypoték atd., je nabíledni.

4. V důsledku nízkých úrokových sazeb a dostatku likvidity českých bank zažilo finanční zprostředkování další úspěšný rok. Přesto je česká ekonomika v řadě parametrů stále vzdálená situaci původní EU-15. Při meziročním růstu o 20 % dosáhl v závěru roku 2006 podíl celkových úvěrů na HDP přibližně 44 % (v zemích eurozóny tento podíl osciluje mezi 70 a 110 %). Nejrychlejší růst zaznamenaly úvěry domácnostem s meziročním vzestupem o 28,6 %; celková zadluženost českých domácností tak v závěru roku činila 16,5 % HDP. Hypotéky v průběhu celého roku rostly tempem mezi 40–50 %; v souvislosti s dalším rozvojem hypotečního trhu pokračoval i boom ve výstavbě bytů, ovlivněný i možnou změnou DPH od roku 2008.

5. Jak bylo naznačeno výše, hlavním neuralgickým bodem české ekonomiky jsou v současné době veřejné finance. Česká ekonomika do značné míry promarnila období vysoké hospodářské dynamiky, která mohla být velmi dobře využita pro realizaci potřebných reforem bez výraznějších sociálních tlaků. Předvolební atmosféra naopak vyústila do přijetí řady poměrně drahých plošných sociálních opatření, která povedou k tlaku na další zvyšování veřejných výdajů. V reformě veřejných financí, zejména v reformě penzijního systému, financování zdravotnictví a sociálních služeb, je třeba výrazně pokročit před vstupem do eurozóny – především proto, aby bylo možné dlouhodobě udržet deficit veřejných financí pod 3 %. Navíc je tato reforma nevyhnutelná z důvodů demografických prognóz, které jasně dokumentují, že české veřejné finance jsou na relativně velmi rychlé stárnutí české populace prozatím zcela nepřipraveny.

Kamil Janáček, hlavní ekonom Komerční banky

Vývoj v uplynulém roce

Ekonomika České republiky zažila již podruhé po sobě zcela mimořádný rok. HDP zopakoval rekordní růst z roku 2005 s nejvyšším tempem v historii časové řady počínající rokem 1995, za níž jsou k dispozici revidovaná data ČSÚ.

Akcelerace investic, pokračující převaha dovozu nad vývozem, posilující spotřeba domácností s důvěrou v ekonomiku a rovněž pozoruhodná schopnost nadále tlumit prostřednictvím posilující koruny dopad turbulencí na světových trzích s ropou, které by za jiných okolností nepochybně tvrději zasáhly strukturu české ekonomiky s převahou zpracovatelského průmyslu – to vše jsou atributy, jejichž souhrnem se český ekonomický růst v roce 2006 vymykal minulému vývoji. Rychlý růst klíčových odvětví zhodnocujících předchozí investice, nasávání zdrojů ze zahraničí sytících vysokou domácí poptávku a méně lidí bez práce dokreslovaly velmi příznivý obraz reálné ekonomiky. ČR postoupila významně k průměrné ekonomické úrovni EU, když v roce 2006 rostla více než dvakrát rychleji než EU-15 a v roce 2005 dokonce čtyřikrát. Slabinou zůstává nižší podíl sektoru služeb a nově i znovu rostoucí nerovnováhy.

Pro český ekonomický růst v roce 2006 byla charakteristická jak silná dynamika, tak také vychýlení z rovnováhy, a to vnitřní i vnější. Ekonomika znovu pociťuje riziko dvojího deficitu. Od počátku konjunktury, tj. od roku 2003, umožňoval silící ekonomický růst postupně jak deficit

Tab. č. III/1

Základní indikátory vývoje ekonomiky ČR v období 1995–2005

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP v mil. korun, b. c.	1466,5	2 189,2	2 352,2	2 464,4	2 577,1	2 781,1	2 970,3	3 204,1
HDP v cenách roku 2000 (meziroční změna v %)	.	3,6	2,5	1,9	3,6	4,2	6,1	6,1
konečná spotřeba domácností (meziroční změna v %, reálně)	.	1,3	2,3	2,2	6,0	2,5	2,8	4,6
tvorba hrubého fixního kapitálu (meziroční změna v %, reálně)	.	5,1	6,6	5,1	0,4	4,7	1,3	7,3
tržby v průmyslu (meziroční změna v %, reálně)	.	7,7	6	2,7	5,8	9,9	8,1	10,3
obecná míra nezaměstnanosti (v %, průměr)	4	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1
míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v %, průměr)	1,1	4,1	4,2	3,7	3,8	4,2	4,2	3,9
míra inflace (v %, průměr)	9,1	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5
ceny výrobců v průmyslu (meziročně v %, průměr)	7,6	4,9	2,9	-0,5	-0,3	5,7	3	1,6
obchodní bilance (v mid. korun)	-63,8	-120,8	-116,7	-71,3	-69,8	-15,4	38,6	44,4
směnné relace (v %)	1,5	-5,1	1,9	2	1,2	2,1	-1,7	-1,6
CZK/EUR (průměrný kurz)	.	35,61	34,08	30,81	31,84	31,9	29,78	28,34
CZK/USD (průměrný kurz)	26,55	38,59	38,04	32,74	28,23	25,7	23,95	22,61
saldo státního rozpočtu (v mid. korun)	7,2	-46,1	-67,7	-45,7	-109,1	-93,7	-56,3	-97,3
saldo běžného účtu platební bilance v % HDP	-2,5	-4,8	-5,3	-5,5	-6,2	-6	-2,1	-4,2
nominální efektivní kurz (% meziroční změna)	.	1,4	4,4	11,2	-0,4	-0,1	6,3	4,9
reálný efektivní kurz (% meziroční změna)	.	0,3	4,9	10,5	-3,4	3	4,9	1,4

běžného účtu platební bilance, měřící vnější nerovnováhu, tak i deficit veřejných rozpočtů, indikující nerovnováhu vnitřní. V roce 2006 však již při velmi silném růstu české ekonomiky začaly nerovnovážné tendence znovu narůstat.

Zatímco vychýlení z vnější rovnováhy bylo relativně silné a deficit na běžném účtu v poměru k HDP se proti roku 2005 téměř zdvojnásobil (na 4,2 % HDP proti 2,6 %), situace ve vnitřní nerovnováze nepřinesla překvapení – pokračovala tendence z roku 2005. V něm byl totiž podle definitivních propočtů rozpočtového deficitu a vládního dluhu upraven původní údaj, podle něhož ČR splnila tříprocentní hranici deficitu k HDP určenou jako fiskální konvergenční kritérium. Avšak konečný vykázaný deficit veřejných rozpočtů za rok 2005 dosáhl 3,6 % HDP a také rok 2006 absolutním růstem schodku státního rozpočtu nad úroveň rozpočtu i reality předchozího roku potvrdil, že problém veřejných financí v České republice nebyl zažehnán.

Vrcholící konjunkturu v roce 2006 stvrzuje rovněž fakt, že na vytvořený HDP spotřebovává ekonomika stále více peněz a měnové podmínky se stávají expanzivnější. Velmi nízká cena peněz (ČR měla spolu s Japonskem a Švýcarskem nejnižší úrokové sazby na světě) podporuje poptávku po půjčkách. Silná úvěrová expanze se přelila ze sektoru domácností rovněž do sektoru nefinančních podniků. Právě ta je nejsilnějším motivem pro růst zásoby peněz v české ekonomice, který byl v roce 2006 proti růstu předchozího roku více než dvojnásobný.

Na trajektorii udržitelného růstu vstoupila ČR v roce 2004, rizikem je budoucí fiskální a vnější nerovnováha.

Drahomíra Dubská, ČSÚ

Výkon ekonomiky

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT Po tříletém zrychlování ekonomického růstu v letech 2003 až 2005 vzrostl HDP v roce 2006 o 6,1 %, stejně jako v roce předchozím. Z hlediska vývoje střednědobého (2001 až 2006) i dlouhodobého trendu (1996 až 2006), kdy průměrná roční tempa růstu HDP činila 4,0 %, resp. 2,9 %, jde o vysoce nadprůměrný růst, a to o 2,1 p. b., resp. o 3,2 p. b.

Na základě této růstové akcelerace se ČR v roce 2005 přiřadila ke skupině rychle rostoucích zemí. V roce 2006 si udržela jednu z předních pozic v rámci středoevropských zemí, a to za Slovenskem (růst HDP 8,2 %), ale před Maďarskem (4,0 %) a Polskem (5,1 %). Diference mezi růstem HDP v ČR a průměrem zemí eurozóny byla v roce 2006 vyšší než 3 p. b. a signalizovala tak další pokrok v procesech reálné konvergence.

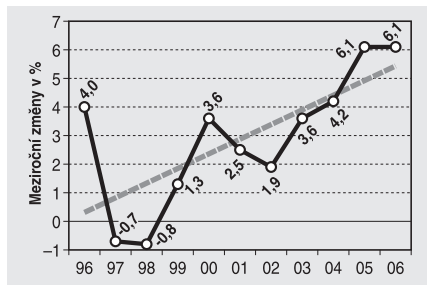
V roce 2006 se i nadále prosazovaly převážně příznivé podmínky ekonomického růstu. Patřil k nim především produkční potenciál vzniklý z přímých zahraničních investic, který se rozhodujícím způsobem podílel na dvojciferných tempech růstu průmyslové produkce a vývozního výkonu.

K dynamickému růstu HDP v posledních letech v nemalé míře přispěl vstup do bezcelního prostoru EU, nízké úrokové sazby zápujčného kapitálu, rostoucí zaměstnanost i produktivita výrobních faktorů. Zvýšil se též význam prorůstové hospodářské politiky, k níž patřilo snížení daní z příjmu hospodářských subjektů i fyzických osob a růst výdajů veřejných rozpočtů na rozvoj vzdělanostního a inovačního potenciálu.

Hospodářství ČR

Graf č. II/1

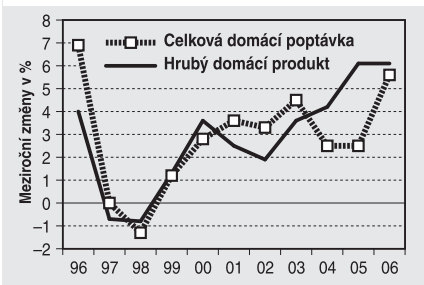
Hrubý domácí produkt (meziroční změny v %)

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/2

HDP a domácí poptávka (meziroční změny v %)

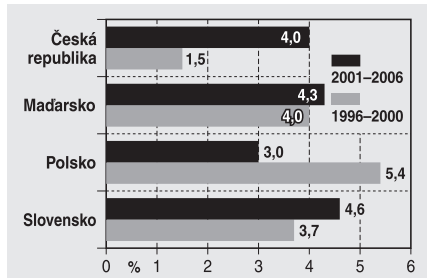

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/3

HDP – středoevropské země

(meziroční změny v %, průměr)

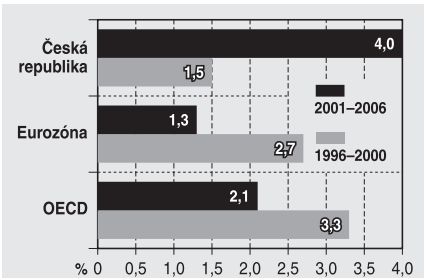

Zdroj: OECD

Graf č. II/4

HDP – ČR, EU, OECD

(meziroční změny v %, průměr)

Zdroj: OECD

Kombinací nepříznivých i příznivých efektů na ekonomický růst se vyznačoval vliv kurzoového vývoje. Na jedné straně poměrně silné posílení koruny (v roce 2006 o 6 % vůči USD a o 5,1 % vůči EU) snížilo konkurenceschopnost vývozu, ale na druhé straně silná koruna působila deflačně na ceny dovozu, což ve svých důsledcích mohlo přispět k růstu investičních aktivit i spotřeby domácností.

Z faktorů, které mohly brzdit růst výkonu ekonomiky, lze jmenovat především dynamický růst cen energetických produktů. Podstata jeho negativního vlivu na ekonomiku spočívala v tom, že vlivem nárůstu nákladů (výdajů) na energetické produkty se omezoval prostor pro růst výdajů i ostatních komponent spotřeby domácností. Ze stejných důvodů mohlo docházet i k omezování produkční a investiční aktivity firemního sektoru.

O pozici ekonomiky v hospodářském cyklu v průběhu roku 2006 vypovídaly především indikace konjunkturálního průzkumu a vývoje HDP. Konjunkturální průzkum, který mapoval ekonomickou situaci na nabídkové a poptávkové straně, signalizoval vysokou míru konjunktury u všech zjišťovaných indikátorů, tj. u průmyslu, stavebnictví, obchodu, služeb, podnikatelů, spotřebitelů i u souhrnného indikátoru. Ve většině případů šlo o rekordní hodnoty v celé historii jejich sledo-

vání. Vlastní výkon ekonomiky evidovaný HDP se v roce 2006 příliš nelišil od roku 2005, avšak v průběhu roku růst mírně zpomaloval. Vezmou-li se v úvahu jak konjunkturální informace o ekonomické situaci (které informují nejen o ekonomickém výkonu), tak i kvantitativní údaje o vývoji HDP, pak se ekonomika pohybovala poblíž vrcholu vzestupné fáze hospodářského cyklu.

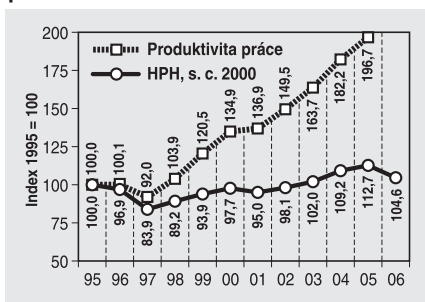
Komponenty nabídky

V období let 1995 až 2006 se sektorová struktura ekonomiky měnila jen pozvolně. Pokračoval pokles podílu zemědělství a stavebnictví; nejdříve stagnoval a později rostl podíl průmyslu, u služeb podíl nejdříve rostl a později se snižoval.

ZEMĚDĚLSTVÍ V dlouhodobém vývoji zemědělství v letech 1995 až 2006 se prosadila tendence ke stagnaci zemědělské produkce, která byla důsledkem nepříliš se měnícího rozsahu domácí a zahraniční poptávky. Ke specifickým rysům vývoje patřila výrazná strukturální změna v proporcích rostlinné a živočišné výroby. Podíl rostlinné na celkové zemědělské produkci rostl na úkor produkce živočišné, a to zhruba o 1/5. Vývoj lze vysvětlit přednostmi vyšší úrovně produktivity práce u rostlinné výroby, která byla zdrojem komparativní výhody na mezinárodních trzích. V živočišné produkci tomu tak nebylo, a proto se produkce masa snížila cca o 40 %, snáška vajec na polovinu a stavy skotu a prasat poklesly o více než čtvrtinu.

Graf č. II/5

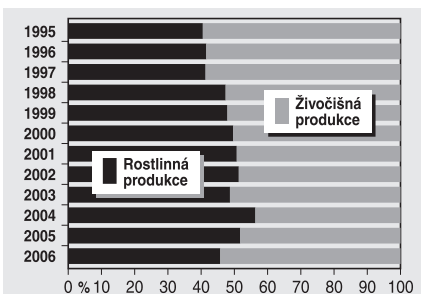
Hrubá přidaná hodnota a produktivita práce v zemědělství

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/5

Struktura zemědělské produkce (b. c.)

Zdroj: ČSÚ

Do vývoje zahraničního obchodu se zemědělskými výrobky se v posledních letech promítla řada změn. Základní strukturální problémy zbožové skladby se po vstupu do EU dále prohloubily. Zvýšení hodnoty zemědělského vývozu bylo dosaženo z velké části vývozem surovin, resp. komodit s malou přidanou hodnotou (obilniny, cukr, řepka, konzumní mléko, živá zvířata). Některé přírůstky objemu vývozu lze charakterizovat jako konjunkturální výkyv (obilniny, cukr) a v podstatě s nimi již nelze počítat v nejbližší budoucnosti. Evidence kilogramových cen ukázala, že hmotnost českého zemědělského a potravinářského vývozu byla v roce 2005 více než 2x vyšší než hmotnost dovozu.

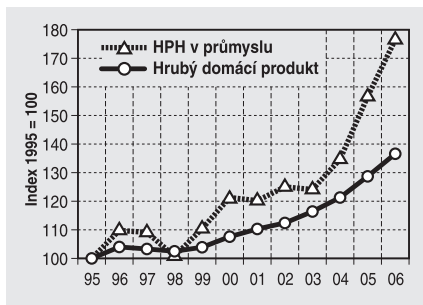
V roce 2006 se vyšší tempo růstu dovozu proti tempu růstu vývozu promítlo do zhoršení pasivního salda z 23 mld. Kč na 30 mld. Kč. Prohloubil se především schodek obchodu s ma-

sem a masnými výrobky ze 7,3 mld. Kč na 8 mld. Kč. Vývoj v letech 2005 a 2006 ukázal, že živočišná produkce neprozkazuje dostatečnou konkurenceschopnost. Nedostatečná schopnost domácí nabídky zemědělské a potravinářské produkce uspokojit rostoucí kvalitativní a ekologické požadavky domácí i zahraniční poptávky se stává jedním ze slabých míst české ekonomiky.

PRŮMYSL Postavení průmyslu v národohospodářské struktuře je velmi významné. Svědčí o tom skutečnost, že jeho podíl na celkové hrubé přidané hodnotě se udržuje nad úrovni 30 % a mírně se zvyšuje (v roce 2006 činil 34,4 %). Obdobně vysoký podíl v rámci zemí EU vykazuje pouze Irsko. Silná pozice průmyslu byla patrná i v recesi let 1997–1998, kdy jeho výkon napomohl k tomu, že pokles HDP netrval příliš dlouho a byl jen mírný. Ve vzestupné fázi hospodářského cyklu let 2000–2006 rostl výkon průmyslu o 7,5 % v průměru za rok, přičemž v letech 2005 a 2006 růst dále zrychlil. Výkonnost průmyslu byla v posledních letech ovlivněna řadou faktorů působících na nabídkové a poptávkové straně. Na nabídkové straně k nim v letech 2003 až 2006 patřil rychlý růst produkčních kapacit spjatý se strukturálními změnami, které byly doprovázeny prohlubováním vnitropodnikové a mezioborové kooperace.

Graf č. II/7

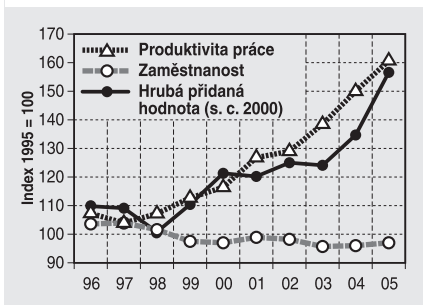
HDP a HPH v průmyslu

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/8

Průmysl a energetika

Zdroj: ČSÚ

Nejvýznamnější podíl na dynamizaci výkonu průmyslu mělo pokračování restrukturalizačních procesů. Na jedné straně se v průmyslové struktuře snižoval podíl odvětví, která podlehla konkurenčnímu tlaku levných dovozů především z Asie. Patřila k nim řada oborů těžkého a zejména lehkého průmyslu. Vzhledem k tomu, že šlo o pracovní náročná odvětví, docházelo rovněž k úbytku zaměstnanosti. Na druhé straně byl útlum výše uvedených odvětví výrazně převýšen odvětvími a segmenty trhu s růstovým a odbytovým potenciálem. Věcnou skladbu pozměněného specializačního profilu tvoří především výroba dopravních prostředků a zařízení, jejichž podíl na celkové průmyslové produkci se zvýšil ze 7,4 % v roce 1996 na 12,3 % v roce 2006. Dynamicky rostoucí podíly v průmyslové struktuře dále zaznamenaly výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení (z 8,3 % na 11,5 %) a výroba pryžových a plastových výrobků (ze 3,2 % na 4,7 %).

Řada odvětví prokázala svou konkurenceschopnost převisy vývozu nad dovozy, rychlejšími tempy růstu cen vývozu nad dovozy i růstem svých podílů na zahraničních trzích. K hlavním podpůrným silám rozvoje průmyslu patřily aktivity podniků pod zahraniční kontrolou. Ty za pomoci masivních investic zvýšily produktivitu práce, zaměstnanost i vývozní výkon. Novým jevem

roků 2005 a 2006 je, že došlo k výrobním kooperacím s malými a středními českými podniky, které tak přispívaly k nahrazení dovozu domácí produkcí. Českému průmyslu se dařilo, i když v některých letech česká koruna z pohledu dlouhodobého trendu nadměrně posílila a snižovala tak konkurenceschopnost průmyslových výrobků.

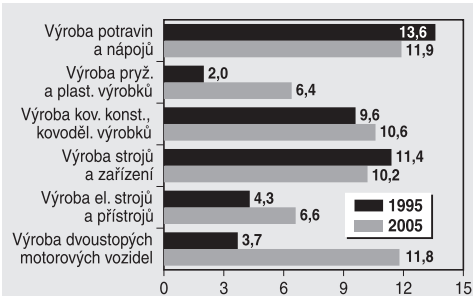
K dosud slabým stránkám průmyslu patří nízká konkurenční schopnost některých odvětví. Patří k nim zejména chemický a potravinářský průmysl, u kterých se prosazuje vysoký schodek zahraničního obchodu. Situačním specifickým je i vysoká dynamika výroby i vývozu elektrické energie, která sice krátkodobě zlepšuje výrobní a vývozní výsledky, ale dlouhodobě se jeví být obtížně udržitelná, a to nejen z důvodu vysoké zátěže životního prostředí.

Určitým rizikem výhledového období by mohla být i nadměrná specializace na některá odvětví, např. na automobilový průmysl. Efekty z koncentrace výroby a odbytu v růstové fázi hospodářského cyklu mohou být redukovány zvýšenou citlivostí produkce na sestupnou periodu cyklu. K aktuálním otázkám patří i rozvíjení inovačního potenciálu průmyslu, kde větší šanci na úspěšnost má spíše výroba komponent, u kterých objemy finančních prostředků do výzkumu a vývoje nemusí být tak velké jako u finálních výrobků.

SLUŽBY Empirická data ze zahraničních komparací ukázala, že s růstem ekonomické úrovně se zvyšuje podíl služeb v národohospodářské struktuře. K příčinám patří nejen proměny struktur poptávky a investičních příležitostí, ale rovněž nižší energetická náročnost služeb v porovnání s průmyslem a vyšší odolnost odvětví služeb vůči výkyvům v ekonomické aktivitě. Tendence ve vývoji růstu výkonu služeb v ČR lze rozdělit na dvě období. V prvním období

Graf č. II/9

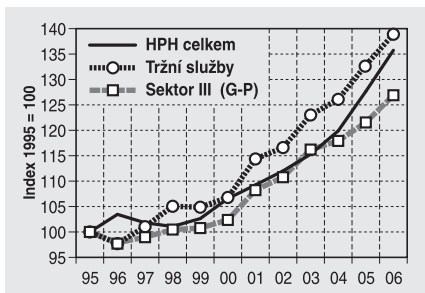
Podíl vybraných průmyslových odvětví na celkové hrubé přidané hodnotě v průmyslu

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/10

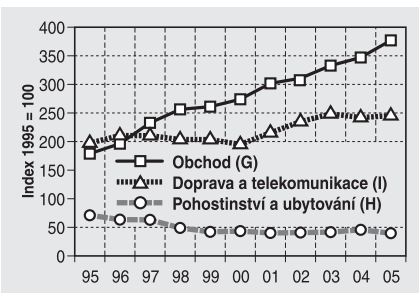
Hrubá přidaná hodnota ve službách

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/11

Vývoj HPH vybraných služeb

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/2

Podíl sektorů ekonomiky na celkové hrubé přidané hodnotě (1995–2006)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
sektor I												
zemědělství	6,4	5,9	5,3	5,4	5,3	5,4	5,0	5,1	4,9	5,2	4,9	4,5
sektor II												
průmysl + stavebnictví	35,1	37,9	36,6	35,1	35,5	36,6	35,1	35,3	34,2	35,5	38,1	40,0
sektor III												
služby	60,4	57,2	58,7	60,1	59,3	58,0	59,9	59,7	60,9	59,4	57,5	56,5

bí, zhruba v letech 1996 až 2003, probíhaly výrazné mezisektorové strukturální změny v zaměstnanosti i ve výkonech. Na jedné straně docházelo k odlivu nadbytečných pracovních sil ze zemědělství a průmyslu a na straně druhé se zvyšovala zaměstnanost, a tím i výkon v poddimenzovaném sektoru služeb. Tento typ ekonomického vývoje v dalším období již nepokračoval. Prosadilo se opětovně zvýšení zaměstnanosti a výkonu průmyslu ve struktuře nabídkové strany ekonomiky a naopak se pozastavilo generování nových pracovních míst ve službách. Důsledkem toho bylo snížení podílu služeb na úhrnu hrubé přidané hodnoty pod 60 %.

Komponenty poptávky

Ekonomický růst byl v letech 1995 až 2006 rozhodujícím způsobem ovlivňován vývojem domácí a zahraniční poptávky. Hlavním dlouhodobým vývojovým trendem byl rychlejší růst zahraniční poptávky (vývoz), která v letech 1995 až 2006 vzrostla o 150 %, zatímco domácí poptávka vzrostla o 48 %. Vývoj domácí i zahraniční poptávky se vyznačoval výkyvy, které byly do značné míry ovlivněny charakterem hospodářského cyklu (v České republice i v EU) a specifiky vývoje komponent poptávky.

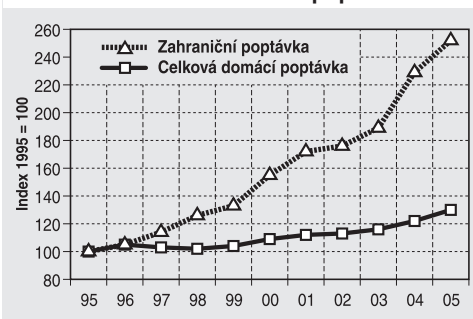
SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ V roce 2006 spotřeba domácností zrychlila

proti předchozímu roku o 1,8 p. b. a dostala se tak do bližšího kontaktu s růstem HDP. K podpurným silám tohoto vývoje patřilo především zrychlení růstu reálných mezd o 0,7 p. b., které souviselo především se zvýšením zaměstnanosti a poklesem nezaměstnanosti. Obnovení většího sklonu obyvatelstva ke spotřebě bylo v průběhu roku signalizováno jak zlepšením indikátorů důvěry spotřebitelů, tak zrychlením růstu maloobchodních tržeb.

K hlavním charakteristikám dlouhodobých tendencí vývoje spotřeby domácností v období let 1996–2006 patřila větší rozkolísanost vývoje a mírně vyšší průměrné tempo růstu v porovnání s HDP. Obráceně tomu bylo v letech 2001–2006, kdy spotřeba domácností rostla mírně

Graf č. II/12

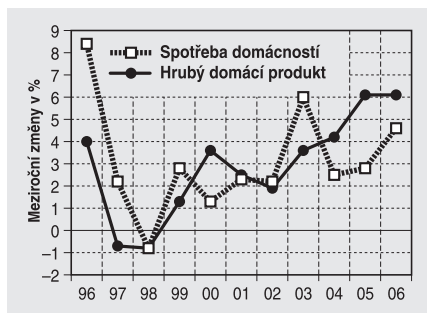
Celková domácí a zahraniční poptávka

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/13

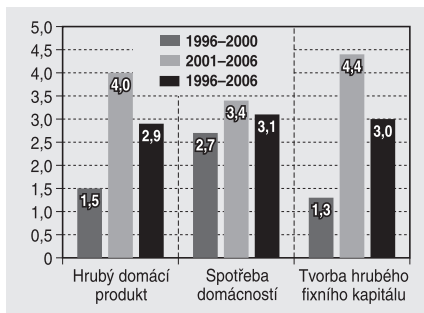
HDP a spotřeba domácností

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/14

Průměrná tempa růstu

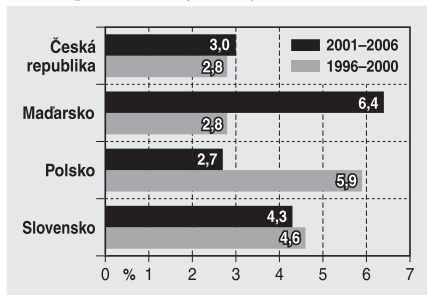
Zdroj: ČSÚ

pomaleji než HDP. Nestabilitu v tempích růstu spotřeby obyvatelstva ovlivnil větší počet faktorů. K těm nejdůležitějším patřily výkyvy v růstu zaměstnanosti, reálných mezd, inflace, úspory obyvatelstva, dále pak průběh cyklu obnovy předmětů dlouhodobé spotřeby a charakter nastavení úrokových sazeb zápůjčního kapitálu. Pravděpodobně nejdůležitější roli v rozevření nůžek mezi vývojem HDP a spotřebou domácností v letech 2004 až 2006 sehrál rychlý rozvoj výstavby a prodeje bytů, podporovaný nabídkou zlevněných finančních produktů, a to jak u stavebního spoření, tak i u hypotek.

S růstem ekonomické a životní úrovně se měnila i skladba spotřeby obyvatelstva. Pokračoval pokles podílu spotřeby potravin na celkové spotřebě, a to z 19,6 % v roce 1996 na 16,2 % v roce 2006. V podstatě stagnující podíl na spotřebě měla většina hlavních složek spotřeby (rekreace, kultura, sport, odívání). Na druhé straně vzrostl ve spotřebním koši podíl výdajů na bydlení, vodu, elektřinu a plyn, a to ke čtvrtině z celkové spotřeby. Nárůst podílu výdajů je evidován rovněž u segmentu pošt a telekomunikací.

Graf č. II/15

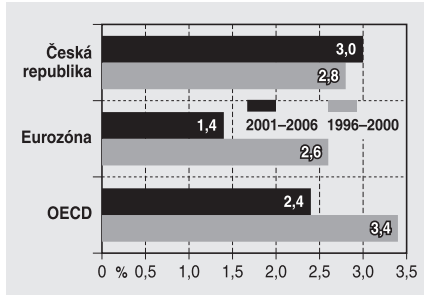
Spotřeba domácností – středoevropské země (průměrné tempo růstu)

Zdroj: OECD

Graf č. II/16

Spotřeba domácností – ČR, EU, OECD (průměrné meziroční změny)

Zdroj: OECD

Hospodářství ČR

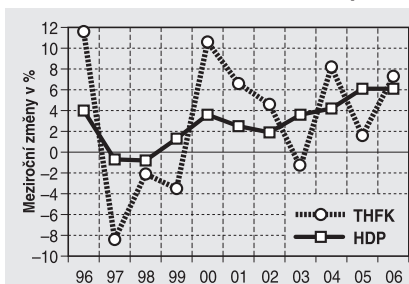
Pozice ČR při mezinárodním porovnání temp růstu spotřeby obyvatelstva v letech 2001 až 2006 nebyla tak vysoká jako u HDP. Průměrné tempo růstu spotřeby domácností v ČR bylo sice více než dvojnásobně rychlé vůči průměru zemí eurozóny (3,0 % v ČR; 1,4 % v eurozóně), ale vůči středoevropským zemím, s výjimkou Maďarska, zaostávalo.

Podíl spotřeby domácností na HDP je v ČR v podstatě stabilizovaný (kolem 50 %). V porovnání s jinými zeměmi je nízký, neboť průměr zemí EU dosahuje hodnoty, která se pohybuje kolem 60 %. Vysvětlení lze hledat především ve vyšší investiční míře a spotřebě vlády ČR, což ve svých důsledcích omezuje prostor pro růst spotřeby obyvatel.

INVESTICE (TVORBA HRUBÉHO FIXNÍHO KAPITÁLU) Na kontrakci ekonomické aktivity v letech 1997 až 1999 i na expanzní fázi hospodářského cyklu v letech 2001 až 2006 se výraznou měrou podílely výkyvy investiční aktivity. Roční růst THFK dosáhl v letech 2001 až 2006 v průměru 4,5 % a mírně předstihl růst HDP. K hlavním determinantám investičních procesů patřily přímé zahraniční investice, ceny zápůjčního kapitálu, specifika hospodářského cyklu, dimenze firemního zisku a jeho repatriace přes hranice státu, charakter zahraniční poptávky

Graf č. II/17

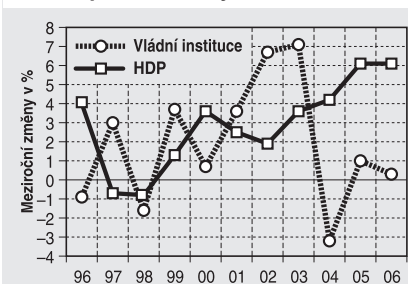
HDP a tvorba hrubého fixního kapitálu

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/18

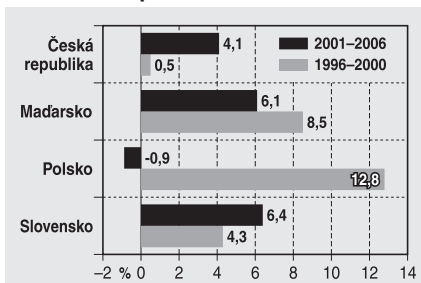
HDP a spotřeba vlády

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/19

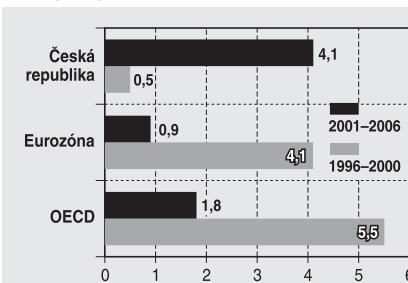
Tvorba hrubého fixního kapitálu – středoevropské země

Zdroj: OECD

Graf č. II/20

Tvorba hrubého fixního kapitálu – ČR, EU, OECD

Zdroj: OECD

ky a změny ve způsobu odepisování fixních aktiv. Nejdůležitější role připadla přímým zahraničním investicím, které rozhodujícím způsobem podpořily růst produkční kapacity průmyslu a vývozu. Měly však i podíl na výkyvech investiční aktivity, která charakterizuje pokles investic v roce 2003 (-1,4 %) a jen nízké tempo růstu v roce 2005 (1,6 %).

Mezinárodní porovnání dynamik růstu investic ukázalo, že ČR si v letech 2001 až 2006 významně zlepšila svou pozici, když její průměrné tempo růstu bylo zhruba 4x rychlejší než v eurozóně. Na druhé straně v rámci porovnání středoevropských tranzitivních ekonomik zaostával průměrný růst investic v ČR za vývojem na Slovensku i v Maďarsku.

V porovnání investiční míry vykazuje ČR nižší hodnotu vůči průměru zemí eurozóny zhruba o 1/5, což lze vysvětlit určitou investiční nasyceností vyspělých zemí a zájmem multinacionálních firem investovat ve vyšší míře v zemích s rychlejší návratností investic, tj. v ekonomikách, u kterých probíhá proces dohánění ekonomické úrovně zemí vyspělejších.

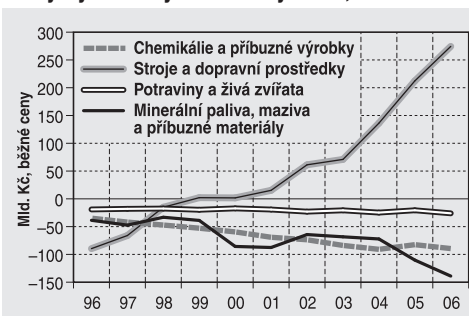
ZAHRAČNÍ OBCHOD Zahraniční obchod prošel v minulém období několika vývojovými etapami. K jejich hlavním determinantám patřil vývoj hospodářského cyklu, restrukturalizační procesy, konkurenceschopnost a nastavení režimu měnového kurzu. V růstové fázi hospodářského cyklu v letech 1994 až 1996 se vlivem významnějšího předstihu domácí poptávky nad nabídkou prosazoval i výrazný převis dovozu nad vývozem. Tento vývoj pak ve svých důsledcích vedl k nastartování recesních sil. V sestupné fázi hospodářského cyklu let 1997 až 1999 se pod vlivem restriktivní politiky a konsolidačních procesů nastolily rovnovážné vztahy mezi dovozem a vývozem.

V 1. části vzestupné fáze hospodářského cyklu let 2000–2004 se za podpory přímých zahraničních investic významně změnila podmínky vývozu. Došlo k restrukturalizaci a dynamizaci vývozu, k němuž v nemalé míře přispíval růst konkurenceschopnosti v podobě předstihu růstu cen vývozu před cenami dovozními. Vzhledem k růstu investičních aktivit, jež podněcovaly růst zboží a služeb z dovozu, byla bilance zahraničního obchodu pasivní. Její rozměr však nesignalizoval nadměrnou vnější nerovnováhu.

Poslední etapu vývoje bilance zahraničního obchodu představují roky 2005 a 2006, kdy došlo k obratu od deficitu k přebytku. Hybné síly tohoto procesu byly jak u nabídky, tak i poptávky. Jednak pokračoval pozitivní efekt restrukturalizačních procesů na nabídkové straně ekonomiky, ve kterých byly evidovány i procesy postupného zapojování malých a středních podniků do odbytových sítí podniků pod zahraniční kontrolou. To ve svých důsledcích snižovalo dovozy subdodávek ze zahraničí. Dalším specifickým rysem tohoto období byl určitý útlum domácí poptávky, který byl ve větší míře evidován v roce 2005 a nižší pak byl v roce 2006, kdy spotřeba domácností i investice opět zrychlily. Důležitou roli v roce 2006 mělo i oživení ekonomického růs-

Graf č. II/21

Čistý vývoz – vybrané třídy SITC, rev. 3

Zdroj: ČSÚ

Hospodářství ČR

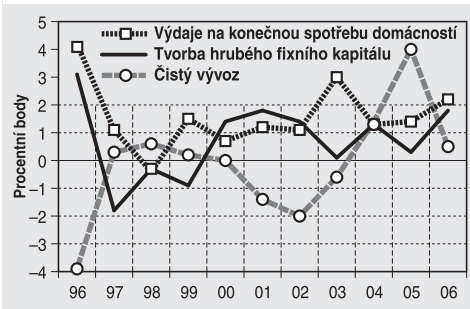
tu v EU, kde HDP vzrostl o 2,8 % a rozšířil se tak prostor pro růst vývozu do tohoto teritoria. ČR se v tomto období zařadila k zemím s vysoce nadprůměrným příspěvkem zahraničního obchodu k růstu HDP.

ZDROJE A FAKTORY EKONOMICKÉHO RŮSTU Nejvýznamnějším rysem vývoje příspěvků komponent poptávky k růstu HDP byly změny v jejich struktuře. Největší příspěvek k růstu HDP docílila spotřeba domácností, a to v průměrné výši 1,6 p. b. ročně (v období 1996–2006). Spotřeba domácností měla i nejnižší výkyvy v příspěvcích k růstu. Vyšší kolísavost se vyskytla jak u tvorby hrubého fixního kapitálu, tak i u čistého vývozu. Na recesi let 1997 a 1998 se podílely více poklesy či zpomalení hrubého fixního kapitálu a spotřeby domácností, naopak čistý vývoz přinesl pozitivní příspěvky. Vývoj v letech 2000 až 2006 byl ovlivněn zejména tím, zda ekonomický růst byl tažen spíše domácí, anebo zahraniční poptávkou. V letech 2000 až 2003 to byla především domácí poptávka, takže hlavní příspěvek k růstu HDP měla tvorba hrubého fixního kapitálu a spotřeby domácností. V letech 2004 až 2006 předstihl růst zahraniční poptávky domácí poptávku, takže se začal prosazovat i kladný přírůstek čistého vývozu k růstu HDP. Rekordní hodnoty přírůstku dosáhl čistý vývoz v roce 2005, a to ve výši 4 p. b. V roce 2006 zase dominoval přírůstek tvorby hrubého kapitálu.

Efekty hlavních výrobních faktorů růstu HDP – zaměstnanosti, fixního kapitálu, produktivity práce a produktivity kapitálu – se ve sledovaném období let 1996–2006 vyznačovaly strukturálními proměnami. Příspěvek zaměstnanosti k růstu HDP souvisel do značné míry s cyklickým vývojem ekonomiky. V letech 1996 až 1999 se vlivem recese zaměstnanost snižovala v průměru o 1 % ročně a příspěvek zaměstnanos-

Graf č. II/22

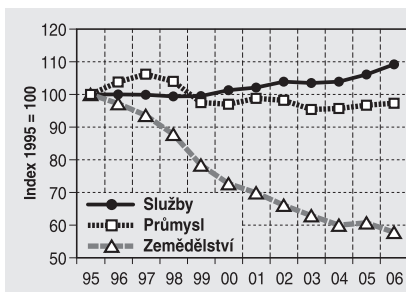
Příspěvky komponent poptávky k růstu HDP

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/23

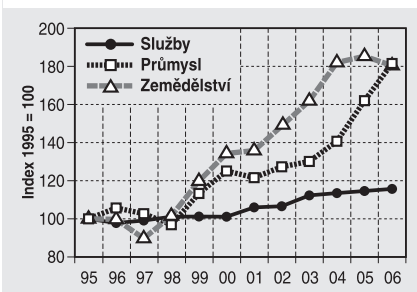
Zaměstnanost (index 1995 = 100)

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/24

Produktivita práce (k HPH) (index 1995 = 100)

Zdroj: ČSÚ

ti k růstu HDP se dostal do záporných čísel. V letech 2000 až 2006 se prosadila variabilita v přírůstcích zaměstnanosti k růstu HDP, v letech dynamického růstu (2005 a 2006) se příspěvek zaměstnanosti k růstu HDP přiblížil k hranici jednoho procentního bodu.

Příspěvek produktivity práce k růstu HDP měl ve sledovaném období tendenci se zvyšovat a v letech 2003 až 2006 se pohyboval v rozmezí 4,1 až 5,4 p. b. Na této dynamizaci se podílel především technologický a organizační pokrok, respektive růst vybavenosti práce strojním fixním kapitálem. Vlivem akcelerace růstu produktivity práce

v ČR v letech 2000 až 2006, kdy průměrný růst docílil 3,6 % ročně, se zrychlilo sblížování s úrovní průměru zemí Evropské unie, ve které naopak průměrný růst produktivity práce v ročním vyjádření zpomalil na 1,0 %. Rozdílný vývoj byl způsoben především omezením investiční aktivity ve vyspělých zemích EU, která do určité míry souvisí s orientací investovat v zemích s nižší cenovou a mzdovou hladinou. Na druhé straně nejdůležitějším zdrojem zrychlení produktivity práce v ČR byly investice, které pomohly zvýšit vybavenost práce strojním kapitálem.

Mezera mezi úrovní produktivity práce na pracovníka v ČR a průměrem v EU-25 se zmenšila. Úroveň produktivity v ČR vůči EU-25 se zvýšila z 57,7 % v roce 1996 na 68,4 % v roce 2006. U produktivity práce na odpracovanou hodinu činila její úroveň v ČR méně než 50 % úrovně dosažené v EU-15. Odlišnosti mezi vývojem úrovně hodinové produktivity práce a produktivitou práce na pracovníka je možno do určité míry vysvětlit velmi malým, zhruba jen třetinovým podílem zkrácených pracovních úvazků v ČR v porovnání s průměrem zemí EU-25. V probíhající dekádě zaujala ČR přední postavení v mezinárodní komparaci temp růstu produktivity práce. K zemím na předních pozicích vedle České republiky patří i Slovensko.

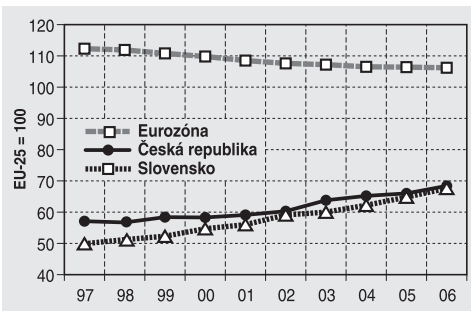
V pohybech produktivity kapitálu (hmotných fixních aktiv) se v ČR ve sledovaném období prosadily dvě vývojové etapy. V letech 1966 až 1999 dosáhla produktivita zásoby fixního kapitálu vlivem recese záporných hodnot. V letech 2000 až 2005 bylo evidováno průměrné tempo růstu 1,6 % ročně, přičemž v posledních letech mělo tendenci ke zrychlení. Na tomto pozitivním vývoji se podílejí především efekty počítačových a komunikačních technologií.

ENERGETICKÁ NÁROČNOST V období let 1995 až 2005 poklesla energetická náročnost HDP z původních 0,86 GJ/tis. Kč v roce 1995 na konečných 0,70 GJ/tis. Kč v roce 2005, což je pokles zhruba o 23 %. Průměrný pokles energetické náročnosti činil 2 % ročně. Zatímco v letech 1996 až 2000 se snižovala energetická náročnost rychle, v dalších letech se tento vývoj pozastavil. V roce 2003 došlo ke zvýšení energetické náročnosti HDP. Za tímto nárůstem stál skokový nárůst prvotních energetických zdrojů (PEZ) po spuštění JE Temelín. Ekonomický růst v důsledku vyššího exportu plně nekompensoval nárůst prvotních energetických zdrojů, a proto náročnost HDP rostla. V dalších letech se opět projevil vliv rostoucího HDP a stagnující-

Graf č. II/25

Produktivita práce – mezinárodní srovnání

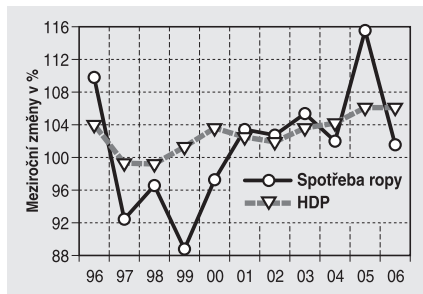
HDP v PPS na zaměstnance

Zdroj: Eurostat

Graf č. II/26

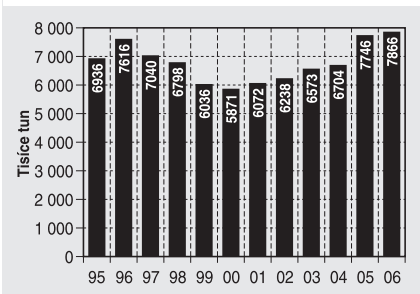
HDP a spotřeba ropy

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/27

Spotřeba ropy

Zdroj: ČSÚ

ci spotřeby PEZ, takže celková náročnost začala opět klesat. Vzhledem k předstihu tempa růstu HDP (2,9 %) před tempem růstu spotřeby ropy (1,1 %) je zřejmé, že náročnost HDP na ropu se v uplynulém období snižovala.

V mezinárodním srovnání Česká republika zaujímá mezi všemi zeměmi EU jedno z posledních míst hned za Finskem a Slovenskem. Energetická náročnost HDP ČR je cca dvakrát vyšší, než je průměr EU-15. Má-li ČR dosáhnout obdobné energetické náročnosti jako je průměr EU-15, nebude stačit pouze růst HDP, ale bude potřebné snižovat i spotřebu prvotních energetických zdrojů. Vysoká energetická náročnost má větší počet příčin. Patří k nim zejména energeticky náročná struktura ekonomiky s vysokým podílem průmyslu, nízká úroveň přidané hodnoty na jednotku produkce, vysoký podíl tuzemských paliv v energetické bilanci, zastaralost technologií s nižší účinností využití energie, nedostatečná vybavenost měřicími technikami, nedostatečná izolace budov proti tepelným ztrátám a jiné.

CENOVÝ VÝVOJ Průměrná meziroční míra inflace v roce 2006 dosáhla 2,5 %, což byla o 0,6 p. b. vyšší hodnota než v roce 2005. Na zrychlení se podílely především administrativně ovlivňované ceny, jež vzrostly o 7,8 % a dále i ceny potravin. Ceny zboží vzrostly o 2,0 % a ceny služeb o 3,5 %. Tak jako v předchozích letech rostly ceny zboží pomaleji než ceny služeb, což odráží vyšší intenzitu konkurenčních sil působících na mezinárodních trzích se zbožím. Na růstu inflačních tlaků se podílely zejména ceny energetických surovin, a to zemního plynu o 19,1 % a elektřiny o 9,0 %. K růstu inflace mohlo do určité míry přispět i dvojnásobné zvýšení úrokových sazeb. Na druhé straně protiinflačně působil pokles cen u odívání, obuvi a u předmětů pro vybavení domácností, kde se projevil vliv růstu kupní síly koruny, jenž zlevňoval dovozy.

Z pohledu mezinárodního porovnání pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen se vývoj inflace v ČR po většinu roku pohyboval v blízkosti průměru Evropské unie (převyšující 2 %). Nižší míru inflace vykázala ČR až ve 4. čtvrtletí 2006. Odstup cenové hladiny v ČR od průměrné hladiny cen v EU se tak příliš nezměnil.

Ceny průmyslových výrobců se v roce 2006 meziročně zvýšily jen o 1,6 %. Již třetí rok se prosazovala tendence ke zpomalení tempa růstu cen průmyslových produktů. Nemalý vliv na nízký růst cen průmyslových výrobců měly jistě i deflační tlaky generované posilováním koruny. Významnější růstový pohyb zaznamenalo odvětví elektřiny, plynu a vody, kde ceny byly vyš-

ší o 7,5 %. Ke specifickým rysům vývoje cen výrobců v roce 2006 patřil protisměrný vývoj cen rostlinných a živočišných výrobků. Dvojciferné tempo růstu cen rostlinných výrobků bylo způsobeno nízkými hektarovými výnosy v důsledku nepříznivého počasí.

Dovozní ceny se v roce 2006 zvýšily meziročně v průměru o 0,8 %, zatímco v roce 2005 to bylo jen o 0,3 %. Nejvíce se zvýšily ceny nerozstných paliv, a to o 12,8 %. Šlo zejména o plyn, ropu a ropné výrobky. Ceny strojů a dopravních prostředků klesly o 2 %. Vývozní ceny se naopak v roce 2006 snížily v průměru meziročně o 0,8 % proti 1,4 % v roce 2005.

Ve všech měsících roku 2006 posilování koruny významně snižovalo výši cenových indexů vývozu i dovozu. Po vyloučení kurzového vlivu by ceny vývozu, stejně jako ceny dovozu, ve všech měsících roku 2006 rostly. Meziroční směnné relace dosáhly v úhrnu v roce 2006 negativní hodnoty 98,4 %, což je o 0,1 bodu více než v roce 2005. V průběhu roku se však postupně začala prosazovat tendence k jejich zlepšování. Nejnižší byla hodnota směnných relací ve skupině nerozstná paliva, a to ve výši 88,5 %. Zatímco v letech 2001 až 2004 vývoj směnných relací měl pozitivní vliv na vývoj nominálního domácího důchodu, v letech 2005 a 2006 tomu bylo obráceně. K charakteristickým rysům vývoje cen zahraničního obchodu v roce 2006 patřily cenové turbulence ovlivněné vývojem na světových trzích surovin. Dovozní ceny reagovaly citlivěji, takže při růstu cen surovin se směnné relace zpravidla snižovaly a naopak při poklesu cen surovin směnné relace rostly.

KRÁTKODOBÝ VÝHLED K příznivým podmínkám vývoje ekonomiky v příštím období bude patřit:

- **makroekonomická stabilita, která chrání ekonomiku před nadměrnými výkyvy v ekonomické aktivitě,**
- **existence vysokého produkčního potenciálu ekonomiky, vzniklého masivním přílivem přímých zahraničních investic, orientovaného především na růst vývozního potenciálu,**
- **konkurenceschopnost vývozců daná kvalifikovanou pracovní silou, konkurenčními pracovními náklady a pokračující růst produktivity výrobních faktorů,**
- **orientace vlády na prorůstovou politiku týkající se zlepšování podmínek zahraničního obchodu, investic, zaměstnanosti, inovačního a vzdělávacího potenciálu,**
- **rozvinutý sektor malého a středního podnikání, který je schopen dále přispívat k záměně dovozu domácí produkci,**
- **existence prostoru pro zvyšování nominálních a reálných mezd v souladu s dynamickým růstem produktivity práce.**

Očekávají se však i některé změny vnějších a vnitřních podmínek, které mohou přibrzdit ekonomický růst. V rámci vnějších podmínek k nim bude patřit především očekávané zpomalení ekonomického růstu v USA a v Evropské unii, které sníží zahraniční poptávku, a tím i prostor pro české vývozy. V rámci vnitřních podmínek je signalizován nárůst dovozu, který omezí příspěvek zahraničního obchodu k ekonomickému růstu.

Tato analytická zjištění opravňují očekávat jen mírné zpomalení ekonomického růstu v dalším období. Shodují se na tom jak hospodářské a měnové autority a analytická pracoviště v ČR, tak i renomované zahraniční instituce, jako jsou ekonomické útvary Evropské komise a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj.

Tab. č. II/3

Předpověď ekonomického růstu pro rok 2007

MF ČR	Konsensuální předpověď	OECD	Evropská komise	Konvergenční program ČR
5,0	5,0	4,8	5,1	4,9

Ekonomický růst v roce 2007 by se měl opírat o zvýšení tvorby hrubého fixního kapitálu podporované přílivem přímých zahraničních investic a o vzestup spotřeby domácností umožněné růstem disponibilních důchodů.

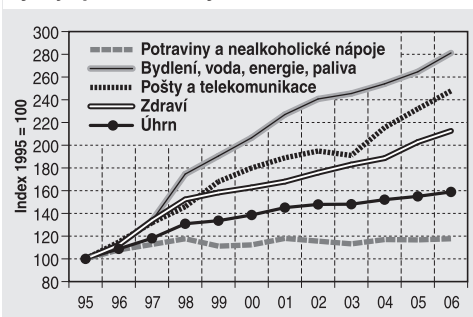
ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ V porovnání s tématy ekonomickými nejsou otázky životní úrovně tak častým předmětem úvah a rozborů. Je tomu tak zřejmě proto, že růst výkonu ekonomiky je současně považován za indikaci růstu životní úrovně. Vybízí k tomu i současný demografický vývoj, v rámci kterého počet obyvatelstva se mění jen nevýrazně, takže tempo růstu hrubého domácího produktu je obdobné jako v přepočtu na obyvatele.

Pro konkrétnější představu o vývoji životní úrovně je však třeba vzít do úvahy širší sestavu indikací. K těm patří především standardní makroekonomický soubor indikátorů vyjadřujících HDP/obyvatele, spotřeba domácností, životní náklady, reálné mzdy, úspory obyvatelstva a investice do bydlení. Doplňkovými indikacemi mohou být jejich struktury vypovídající o diferenciaci mezd mezi podnikatelskou a nepodnikatelskou sférou, odvětvími a skupinami obyvatelstva podle velikosti příjmu.

SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ Růst klíčového ukazatele životní úrovně – spotřeby domácností – byl ovlivněn nejen reálnými disponibilními důchody domácností, mírou využívání úspor, půjčkami a úvěry, ale i rozsahem majetku domácností. České domácnosti v průběhu posledních deseti let značně omezily svůj sklon spořit. Zatímco v roce 1995 byly domácnosti ochotny odkládat do úspor přes 14 % svého hrubého disponibilního důchodu, v roce 2006 to bylo již jen 5,1 %. Na přírůstky svých spotřebních výdajů používaly české domácnosti v jednotlivých letech rovněž úspory vytvořené v předchozích obdobích. Růst spotřeby byl od roku 2000 podporován i silným růstem půjček domácností. Spotřebitelské úvěry vzrostly z 30 mld. Kč v roce 2001 na 109 mld. Kč v roce 2006, přičemž průměrné roční tempo růstu se neustále zvyšovalo.

Ve vývoji míry čistých úspor domácností, která bere v úvahu i zadluženost, dochází k velmi razantnímu poklesu z 6,3 % v roce 1995 až k 0,6 % v roce 2004, což je i z hlediska mezinárodního porovnání velmi nízká úroveň. Míra čistých úspor domácností např. v Německu činí 10,5 % a v Rakousku 8,3 %. Na druhé straně je zajímavý vývoj stavu čistého jmění domácností, který v letech 1996 až 2004 dosahoval průměrného růstu 6,3 % ročně. Za

Graf č. II/28

Vývoj spotřebitelských cen

Zdroj: ČSÚ

hlavní faktory růstu čistého jmění se přitom považují kapitálové transfery a nominální zisky z držby majetků. Přitom toto jmění může sloužit jako zástava pro zápůjční kapitál.

ŽIVOTNÍ NÁKLADY (INFLACE) Vývoj indexu životních nákladů prošel v letech 1995 až 2006 dvěma výrazně odlišnými etapami. Zatímco v letech 1995 až 1998 se roční tempo růstu inflace pohybovalo v rozmezí blízkém dvojcifernému číslu, v ostatních letech se prosadila v podstatě nízká a relativně stabilní inflace. V celém sledovaném období pak spotřebitelské ceny vzrostly o 58,9 %. Nejvyšší cenové růsty zaznamenaly zbožová skupina – bydlení, voda, energie a paliva – v souhrnné výši o 181,2 %. Vysoké nárůsty zaznamenaly i segmenty zdraví (o 112,6 %), pošta a telekomunikací (o 147,8 %) a vzdělávání (o 92 %). Nejdříve vzestupnou fázi růstu cen a později sestupnou zhruba k úrovni roku 1995 se vyznačoval vývoj u segmentu odívání a obuvi. Určitou cykličnost se vyznačoval cenový vývoj u potravin, přičemž ceny roku 2006 jsou zhruba na úrovni roku 1998.

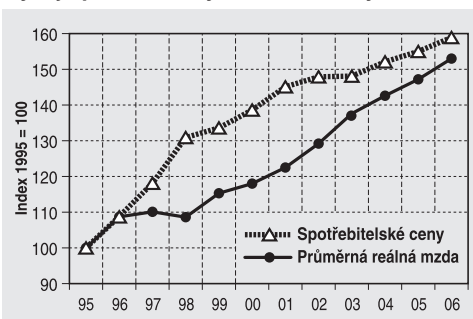
NOMINÁLNÍ A REÁLNÉ MZDY Jedním z klíčových indikátorů, který charakterizuje vývoj životní úrovně, je rychlost růstu reálných mezd, jež vypovídá o kupní síle obyvatelstva. Na ukazatel reálných mzdových nákladů se lze dívat ze strany spotřebitelů jako na ukazatel vývoje životní úrovně nebo ze strany výrobců jako na ukazatel nákladovosti. Výše reálných mezd je determinována více faktory, ke kterým patří především nominální mzdy, míra inflace, výkonnost a produktivita práce. Obtíže s odhady očekávaných pohybů výše uvedených faktorů mají často za následek výskyt nesouladu mezi vývojem mezd a produktivity práce.

Evidence vývoje reálných mezd v letech 1995 až 2006 ukázala, že mzdový vývoj má tendenci se opožďovat za vývojem ekonomického výkonu a produktivity práce. Rozevření nůžek mezi těmito veličinami bylo evidováno např. v roce 1997, kdy se neočekávaně rychle prosadila kontrakce ekonomického výkonu v důsledku měnové a bankovní krize a dále v roce 2002, kdy výkon ekonomiky zpomalil v důsledku povodní. V letech 2005 a 2006 byl evidován obrácený nesoulad, když tempo výkonu ekonomiky předbíhalo vývoj mezd. Příčinou bylo tentokrát neočekávané zrychlení růstu ekonomiky. Porovnání průměrných temp růstu reálných mezd a HDP se z pohledu dlouhodobých průměrů příliš neliší. V letech 1995–2006 HDP rostl v průměru o 2,6 % a reálné mzdy o 4,6 %. V roce 2006 se prosadil pokles mzdové náročnosti HDP, jež dosáhla hodnoty 36 %.

Data o strukturách vývoje mezd v ČR ukazují různou míru diferenciací. Téměř obdobná výše mezd je dosahována v podnikatelském a nepodnikatelském sektoru. Poměrně nízká diferenciací mezd existuje mezi jednotlivými odvětvími s výjimkou sektoru financí, kde je vykazován zhruba dvojnásobek průměrné mzdy. Vysoce nadprůměrné mzdy mají dále podniky výpůjčních a počítačových služeb, a to nad 40 tis. Kč měsíčně. Diferenciací mezd je nejvyšší v rámci jednotlivých podniků, kde násobky mezd docílují osoby ve vlastnic-

Graf č. II/29

Vývoj spotřebitelských cen a reálných mezd

Zdroj: ČSÚ

Hospodářství ČR

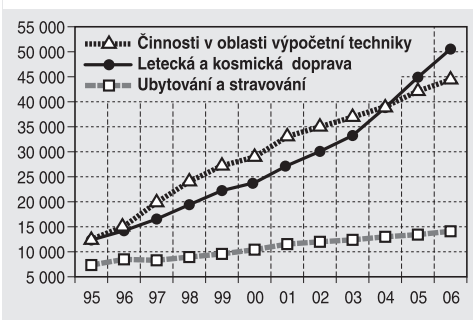
kých a řídicích pozicích. Pohled na strukturu mezd ukazuje, že do podílu střední příjmové skupiny vymezené rozpětím mezd od 15 tisíc do 25 tisíc Kč měsíčně je zahrnuto téměř 50 % zaměstnanců. Více než 26 tisíc měsíčně má téměř 20 % zaměstnanců a méně než 14 tisíc měsíčně zhruba 30 % zaměstnanců. Prosazuje se tak dominance střední příjmové skupiny.

Prvořadou pozici v rámci mezinárodní komparace má ČR u indikace míry chudoby. Podíl osob s příjmem pod hranici chudoby (60 % z průměru příjmů po sociálních transferech) činí 8 %, zatímco průměr členských zemí EU-25 je dvojnásobný. U dalšího indikátoru sociální soudržnosti a dlouhodobé nezaměstnanosti má ČR stejnou výši jako průměr členských zemí EU-25, tj. 4,2 % z ekonomicky aktivních osob. Vůči EU-15, které mají vyšší průměrnou ekonomickou úroveň, má však ČR míru dlouhodobé nezaměstnanosti vyšší.

INVESTICE DO BYDLENÍ Období let 2000 až 2006 se vyznačovalo jedním novým rysem, a to zvýšeným zájmem obyvatelstva o investování do bydlení. Potvrzuje to růst tvorby hrubého fixního kapitálu do obydlí, který se v letech 2003 až 2006 pohyboval v rozmezí mezi 75 a 85 mld. Kč ročně. Počet dokončených bytů se v poslední dekádě více než zdvojnásobil a přesáhl 32 tis. ročně. Emise úvěrů směřující do výdajů na bydlení obyvatelstva v posledních letech neustále narůstala. Hodnota stavů úvěrů na financování bydlení ze stavebního spoření se v letech 2001 až 2006 zvýšila více než 10x, a to z 35 mld. Kč na 371 mld. Kč. Jen o málo nižší dynamiku nárůstu měly hypoteční úvěry, jejichž stav na konci roku 2006 byl 238 mld. Kč. Vývoj byl ovlivněn velmi aktivní politikou bank vůči domácnostem, zájmem obyvatelstva řešit svůj bytový problém v období příznivých úrokových sazeb u hypoték a pozitivním očekáváním budoucího vývoje.

Graf č. II/30

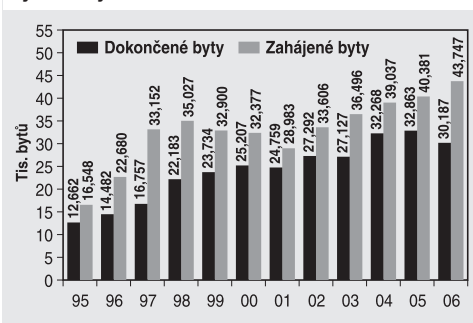
Průměrné měsíční hrubé mzdy – odvětví s nejvyšší a nejnižší dynamikou růstu

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/31

Bytová výstavba

Zdroj: ČSÚ

Jak rychle do průměru EU – poklusem, nebo plížením?

Jak rychle spějeme k průměrné úrovni EU

Image »vzorného žáka« mezi novými zeměmi EU získala Česká republika již před vstupem a poté i v dalších letech díky úspěchům v nominální konvergenci, tedy v plnění maastrichtských kritérií přibližování země k evropské hospodářské a měnové unii. Důraz na jejich plnění znamená sice lepší výsledky v nominální konvergenci ČR proti ostatním středoevropským zemím, nikoli však v konvergenci reálné. Hospodářský pokles z let 1997 a 1998 se totiž podepsal pod nižší průměrnou roční míru růstu české ekonomiky v období 1997–2006, která je jen o málo vyšší než tempa růstu starých zemí EU. Přes impozantní dynamiku v letech 2005 a 2006 je průměrné tempo stále podstatně nižší než růst HDP zemí střední Evropy. V období 1997–2000 se ČR podle úrovně HDP na obyvatele v paritě kupní síly, jako souhrnného měřítka ekonomické vyspělosti země, dokonce odkláněla (divergovala) od průměru EU.

Počínaje rokem 2001 však rostla česká ekonomika soustavně rychleji než průměr za staré země Unie či EU-25. Ovšem teprve skutečně silný růst od roku 2003 vrcholící v letech 2005 a 2006 způsobil, že za období 2001–2006 redukovala ČR odstup od EU-15 v průměru každoročně o 2,3 p. b. (v roce 2005 rostla čtyřikrát rychleji než EU-15). Podle Eurostatu tak předstihla ekonomickou úroveň Portugalska v HDP na obyvatele už v roce 2004.

Maastrichtská kritéria nominální konvergence

Důležitou podmínkou eliminující případné negativní dopady na ekonomiku je udržitelnost plnění kritérií nominální konvergence. V případě ČR je největším rizikem udržitelnost veřejných financí, ostatní kritéria jsou pohodlně plněna.

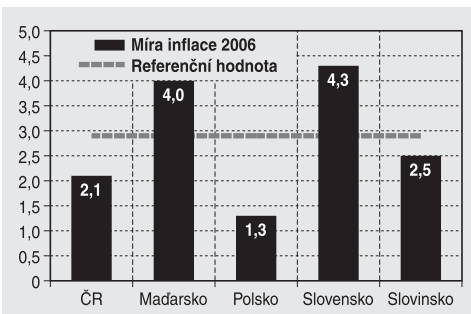
S dodržováním kritéria cenové stability nemá ČR dlouhodobě problém díky mírnému růstu spotřebitelských cen. Inflace měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen za rok 2006 ukázala ještě značnou rezervu proti referenční hodnotě – míra inflace ve výši 2,1 % byla pod referenční mezí vypočtenou podle maastrichtských pravidel (ta činila 2,9 % jako nevážený aritmetický průměr tří zemí s nejnižší inflací – Finska, Polsko a Švédsko – zvýšený o 1,5 p. b.).

Kritérium fiskální stability představuje konvergenční riziko – je bolavým místem české ekonomiky stejně

Graf č. II/32

Kritérium cenové stability

(míra inflace podle HICP, v %)

Zdroj: ČSÚ

jako v Německu, Itálii či Portugalsku. Zatím jediným rokem, kdy se deficit veřejných financí ČR dostal těsně pod limit 3 % HDP, byl rok 2004 s 2,9 % (ke zlepšení došlo především díky menšímu schodku státního rozpočtu a překlasifikováním vládních garancí podle doporučení Eurostatu). V roce 2005 činil deficit 3,6 % HDP a v roce 2006 pak podle odhadů 3,5 %. Jde o hodnotu nižší, než předpokládal předchozí Konvergenční program, přičemž relativně nízké překročení limitu bylo způsobeno vysokým HDP (3,204 bil. korun v běžných cenách). S druhou částí tohoto kritéria, udržením vládního dluhu pod hranici 60 % HDP, ČR neměla a nemá problém. Přes zvyšování zadluženosti hlavně vlivem vysokých schodků státního rozpočtu, dosáhl v roce 2005 dluh vládního sektoru 30,4 % HDP, v roce 2006 pak podle odhadu 27,5 %.

Kritérium stálosti konvergence podle dlouhodobých úrokových sazeb ČR plní díky dlouhodobě nízké úrovni inflace i jejího očekávání, v jejichž důsledku úrokové míry výrazněji nerostou. Proti vypočtené referenční hodnotě dlouhodobých úrokových sazeb za rok 2006 ve výši 6,24 % (je relativně vysoká z důvodu vyšších sazeb v Polsku jako jedné ze zemí s nejnižší inflací) činí tyto sazby v ČR pouze 3,78 %.

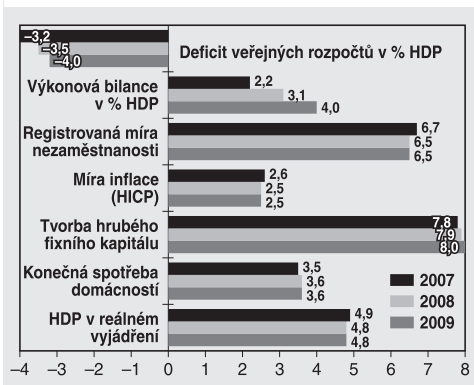
Plnění kritéria měnové stability nelze v případě ČR měřit mechanismem ERM II, neboť není dosud jeho členem. Rozkolísanost měny je proto poměřována k průměrnému devizovému kurzu koruny k euru. Toto kritérium by po vstupu do ERM II nemělo být pro českou ekonomiku obtížné plnit – je asymetrické, dovoluje měně posílit o 15 % a oslabit pouze o 2,25 % a navíc centrální parita může být revalvována, což vyhovuje trendu posilování koruny.

Dobré výsledky v nominální konvergenci České republiky byly zřejmě daní za slabší konvergenci reálnou.

Graf č. II/33

Makroekonomická prognóza

2007–2009, meziroční změny v %

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/4

Vývoj ekonomické úrovně

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
HDP na obyvatele:						
v tis. korun (v b. c.)	226,4	236,7	250	271,2	286,2	311,5
podle směnného kurzu v USD	5 953	7 231	8 875	10 351	11 975	13 776
podle směnného kurzu v EUR	6 644	7 683	7 867	8 493	9 604	10 989
podle parity kupní síly	13 531	14 319	14 719	15 936	16 592	.

Reálná konvergence

Roky 2005 a 2006 byly pro českou ekonomiku mimořádně úspěšné. ČR se opět reálně přiblížila k průměrné ekonomické úrovni EU díky velmi dynamickému růstu HDP, který činil v obou letech shodně 6,1 % (rychleji rostly jen pobaltské republiky a Slovensko). Srovnáme-li však reálný přírůstek HDP roku 2006 proti základu roku 1995, učinila ČR – přes konjunkturní fázi ekonomiky patrnou od roku 2003 – menší pokrok proti jiným zemím poslední mohutné vstupní vlny. Vlivem recese ze druhé poloviny 90. let, již tyto země neprošly, stoupl reálný HDP České republiky v období 1995–2006 o 36,4 %, což byl s výjimkou Maďarska a Malty nejnižší přírůstek ze všech zemí vstupní vlny roku 2004. Přesto však v úhrnném indikátoru měřícím ekonomickou vyspělost země, kterým je HDP na obyvatele v paritě kupní síly, ČR významně postoupila. Jestliže v roce 1995 byl HDP na obyvatele v paritě kupní síly 68,8 % průměru EU-25, pak pro rok 2006 činí odhad Eurostatu 76,1 % HDP. Těsně k hranici 80 % by se měl podle téhož zdroje přiblížit v roce 2008, což je zhruba úroveň, které dosahovalo např. Řecko v roce 2003.

ČR tak byla v tomto ukazateli ekonomické vyspělosti země v roce 2006 z nových členských zemí na druhém místě za Slovinskem (83,5 % průměru EU-25), ovšem před Maďarskem (63,4 %), Slovinskem (60,3 %) a Polskem (51,1 %). Pokud by ČR stabilně předstihovala tempo růstu Unie každoročně o 2–3 p. b., mohla by dosáhnout 90 % průměru EU-25 – tj. úroveň, na které bylo koncem 90. let Španělsko – zhruba asi v roce 2015. Dnešní úrovně Španělska či Itálie (což je průměr EU-25) by tak ČR mohla dosáhnout v horizontu dvou desetiletí.

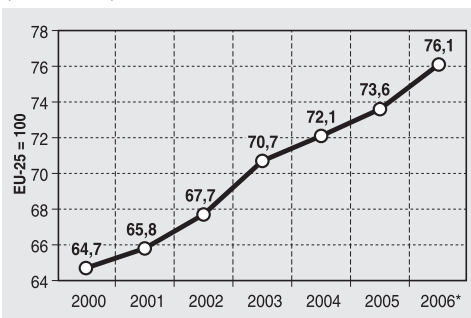
Pokud jde o rychlost konvergence, kterou lze změřit změnou pozice v tomto indikátoru, nejrychleji se v období 1995–2005 přibližovalo průměrné ekonomické úrovni Unie Slovensko a Slovinsko (+15,6 p. b., resp. +15,3 p. b.). Jen o málo pomaleji konvergovalo Maďarsko (+14,5 p. b.), o poznání nižší tempo zaznamenalo Polsko (+10,4 p. b.). ČR během tohoto období zmenšila rozdíl mezi svojí ekonomickou úrovní a průměrem Unie jen o 7,3 p. b. Avšak rychlost konvergence v kratším časovém horizontu ukazuje odlišné výsledky – v období 2000–2006 se průměrné ekonomické úrovni Unie přibližovalo nejrychleji Slovensko a Česká republika (+12,9 p. b., resp. +11,4 p. b.) následované Slovinskem (+10,8 p. b.) a Maďarskem (+9,5 p. b.). Nejpomaleji konvergovalo Polsko (+4,4 p. b.).

Ani výjimečný výkon české ekonomiky v posledních dvou letech, během nichž se ČR v HDP na obyvatele přiblížila průměru Unie o 4 p. b., však nestačil na konvergenční dynamiku Slovenska (+5,9 p. b.). Ekonomika Polska si za roky 2005 a 2006 zlepšila pozici o 2,4 p. b., Slovinsko o 3,6 p. b. a Maďarsko o 2,1 p. b.

Česká ekonomika se na rozdíl od Slovenska, které je typickou »low-cost economy«, zvolna přesouvá do skupiny

Graf č. II/34

HDP na obyvatele ČR v paritě kupní síly
(EU-25 = 100)

*odhad Eurostatu

Hospodářství ČR

ny zemí, které nezakládají svoji konkurenceschopnost pouze na nízkých mzdách, resp. nízkých celkových výrobních nákladech. Přesto však spolu s Maďarskem dosahuje jen zhruba poloviny jednotkových pracovních nákladů Unie, Slovensko a Polsko dokonce méně než 40 % (pouze Slovinsko se pohybuje na 80 % jednotkových pracovních nákladů EU-25, díky delší dobu budované struktuře ekonomiky orientované na vyspělé země ve srovnání se středoevropskými ekonomikami, které byly v 90. letech oslabeny transformací). Řada českých firem se orientovala na vytváření levného subdodavatelského zázemí zejména firmám z Německa. Tato strategie však zřejmě v budoucnu narazí na konkurenci nových zemí EU, příp. dále Ukrajiny či Ruska. V její neprospěch hovoří také silná obchodní expanze z Číny a jihovýchodní Asie. Mzdová hladina v podnikatelském sektoru české ekonomiky bude růst a nezbytnou (podstatně více než nyní) se stane konkurence kvalitou, méně pak cenou.

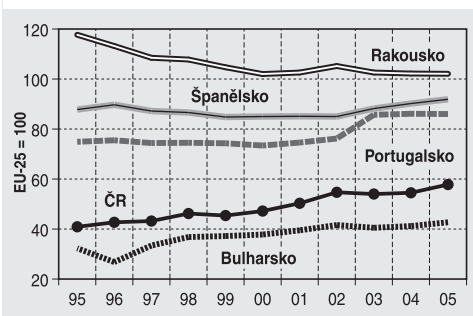
Odstup v produktivitě je v ČR proti vyspělým evropským zemím stále značný. V roce 2006 dosáhla ČR podle odhadu Eurostatu produktivity práce ve výši 68,5 % průměru EU-25 (měřeno velikostí HDP v paritě kupní síly na jednu zaměstnanou osobu). Ve srovnání s rokem 2000 se tak produktivita práce zvýšila o více než 10 p. b., stejně jako v Maďarsku, které však už tehdy vykazovalo vyšší produktivitu než Česká republika (v roce 2006 Maďaři postoupili na 72,6 % průměru EU-25). Za ČR jen mírně zaostává Slovensko (67,9 %), poněkud výrazněji pak Polsko (59,3 %). V trendu posledních let by podle odhadu Eurostatu dosáhla ČR v roce 2008 v produktivitě na pracovníka 72,3 % průměru EU-25.

Cenová a mzdová konvergence pomalá. Přes uspokojivé tempo přibližování k úrovni EU podle dosahovaného HDP na hlavu však ČR naopak v přibližování cenových a mzdových hladin zaostává. Podle údajů za rok 2005 byla ČR ve srovnání s úrovní EU-25 levnou zemí – srovnatelná cenová hladina dosahovala 57,8 % průměru Unie a s výjimkou pobaltských zemí a Slovenska tak byla nejnižší v EU (srovnatelná cenová úroveň je poměr mezi paritou kupní síly a směnným kurzem každé země). Nejdražšími evropskými zeměmi byl Island (151,5 %) a Norsko (139,3 %). Po neustálém poklesu je cenová hladina v Německu na 103,1 % průměru EU-25. Uskupení EU-15 zahrnující staré země Unie je relativně dražší ve srovnání s průměrem EU-25 (103,8 %). Celkově dochází v Unii ke sblížení cenových hladin – (variační koeficient klesl ze 39,3 v roce 1995 na 26,3 v roce 2005 (za staré země EU došlo ke snížení ze 17,8 na 12,6), přičemž největší konvergenci národních cenových úrovní vykazuje eurozóna (pokles koeficientu ze 16,8 na 11)).

Nejpomaleji dohání ČR Evropu v mzdové oblasti. Jestliže se v HDP na hlavu v paritě kupní síly nachází ČR zhruba na třech čtvrtinách průměru EU-25, v cenové úrovni na polovině, pak náhrady zaměstnancům v ČR jsou ve srovnání s průměrem EU-25 pouze třetinové. České mzdy tvoří v přepočtu měnovým kurzem jen necelou čtvrtinu

Graf č. II/35

Srovnatelná cenová úroveň (EU-25 = 100)

Zdroj: ČSÚ

mezd v Rakousku (ale například slovenské jen 17 % a ukrajinské pouhých 5 % mzdové úrovně Rakouska). To s sebou nese již zmíněnou vysokou nákladovou konkurenceschopnost, která však nepředstavuje setrvalý stav. V přepočtu podle parity kupní síly jsou sice mzdy zmíněných zemí o něco vyšší (ČR 42 % mzdové úrovně Rakouska, Slovensko 31 %), ale stále představují značnou cenovou konkurenceschopnost, která se bude postupem času zmenšovat.

Žádná evropská země nemá tak vysoký podíl obchodní výměny s EU-25 jako Česká republika. Z Unie pochází 81,1 % českých dovozů, což je nejvyšší podíl. Stejně tak 84,2 % exportů z ČR směřuje do EU-25. To představuje třetí nejvyšší podíl po Lucembursku (89,4 % celkových vývozu z této země) a Slovensku (85,4 %). Podíly, které má daná země na obchodní výměně unie, jsou ovlivněny velikostí ekonomik – ČR se na celkových unijních dovozech podílí z 2,4 % a přibližně tímtež podílem participuje na celkových exportech Unie (2,5 %). Je to více než Maďarsko (1,7 %, resp. 1,8 %), ale méně než Rakousko (3,9 %, resp. 3,2 %).

Obchodní integrace ČR, již se měří intenzita zapojení země do mezinárodní ekonomiky – je daná podílem průměrného dovozu a vývozu zboží v poměru k HDP – stoupla během deseti let o 21,1 p. b. na 63,3 %. V roce 2006 však byl meziroční růst menší ve srovnání s rokem 2004, ovlivněným velmi výraznou dynamikou obchodů se zbožím těsně po vstupu do EU i v předstupním období. Vyšší otevřenost než ČR v obchodu se zbožím zaznamenává ze zemí EU pouze Belgie (71,6 % HDP), zhruba stejnou pak Estonsko (66,8 %) a Slovensko (66,3 % HDP). Otevřenost české ekonomiky měřená obchodem se zbožím je zhruba dvojnásobná než otevřenost Polska. Naproti tomu v čase klesá obchodní integrace u vývozu a dovozu služeb (na 8,5 % HDP v roce 2005) na rozdíl například od Maďarska (11 % HDP) nebo Chorvatska (17,4 % HDP, ale zde zřejmě hrají velmi významnou roli turistické služby).

Nerovnováhy znovu – proč?

Vnitřní nerovnováha

Vývoj veřejných financí v roce 2006 potvrdil, že fiskální oblast je zřejmě největším problémem České republiky odrážejícím se jak v konvergenční oblasti, tak v prohlubující se nerovnováze mezi hmotnými toky v ekonomice a toky finančními. Udržení schodku veřejných rozpočtů pod 3 % HDP tak, jak tomu bylo mimořádně v roce 2004, se nezdařilo – v roce 2005 činil deficit 3,6 % HDP a v roce 2006 3,5 % HDP. Lékem na české veřejné finance mohou být dlouhodobé koncepční reformy založené na konsensu celého spektra politických stran, protože jednorázové škrty na výdajové straně státního rozpočtu budoucí fiskální rovnováhu nezajistí. Česká ekonomika má totiž v sobě zabudován sklon k prohlubování fiskálních deficitů, daný především strukturou rozpočtu a demografickým vývojem v České republice. Díky politickým nedohodám prakticky po celé desetiletí nedošlo ke konsolidaci. V roce 2006 přijatý návrh státního rozpočtu na rok 2007 počítal jak na příjmové, tak výdajové straně s novelami zákonů, které ještě nebyly přijaty a zohledněné poslanecké iniciativy ignorovaly nejen limity, k nimž se ČR zavázala v Konvergenčním programu, ale i vnitřní výdajové limity rozpočtu.

Zhoršení salda státního rozpočtu. Schodek státního rozpočtu se v roce 2006 proti roku 2005 zhoršil v důsledku nižších než očekávaných výběrů přímých daní a vyšší dynamiky vý-

dajů. Ty převýšily příjmy o 97,3 mld. korun, takže saldo bylo proti rozpočtu větší o 13,6 mld., proti skutečnosti 2005 dokonce o 40,9 mld. korun. Jeho poměr k nominálnímu HDP dosáhl 3 % (v roce 2005 to bylo 1,9 %). V samotném 4. čtvrtletí se deficit zvětšil o 98,5 mld. korun.

Celkové výdaje rostly meziročně 1,6krát rychleji než celkové příjmy. Celkové daňové příjmy sice převýšily skutečnost roku 2005 o 4,1 %, nicméně růst očekávaný upraveným rozpočtem nebyl naplněn (−0,9 %) v důsledku jak samotných příjmů z daní (−1,1 %), tak i příjmů ze sociálního zabezpečení (−0,7 %). Proti skutečnosti 2005 zaostal výběr daní od právnických (−4,8 %) i fyzických osob (−3,3 %). Běžné výdaje přesahující devět desetin celkových výdajů stouply meziročně o 8,5 %, celkové výdaje o 10,6 % díky investičním výdajům (+77 %). Výdaje na důchody stouply o 10,3 % na 273 mld. korun.

Velmi vysoký je podíl mandatorních výdajů, které má stát za povinnost vyplácet podle přijatých zákonů či jiných smluvních závazků (tj. důchody, nemocenské dávky a státní sociální podpora, platby státu do zdravotního pojištění, výdaje na dluhovou službu, podpora stavebního spoření, příspěvky politickým stranám, příspěvky k penzijnímu připojištění, podpora exportu, hypoték či transfery mezinárodním organizacím). Jejich podíl se v období 2003 až 2005 dařilo postupně snižovat – jestliže v roce 2003 tvořily 61 % příjmů rozpočtu a na výdajích participovaly z 53 %, v roce 2005 činily příslušné podíly 54 %, resp. 51 %. Ovšem rok 2006 přinesl opětovný růst na 57 % příjmů a 53 % výdajů. Skokový růst mandatorních výdajů v souvislosti s novými sociálními dávkami (např. porodné a rodičovský příspěvek) ve schváleném rozpočtu na rok 2007 katapultoval podíly mandatorních výdajů na hranici tří pětin rozpočtu, což představuje vyšší úroveň než v roce 2003.

Mimo tyto povinné výdaje dané zákonem či příslušnými smlouvami a mezi nimiž dominují sociální transfery však stát vydává peníze také na tzv. quasi mandatorní výdaje, které sice nejsou právně zakotveny, ovšem stát se jich zříci nemůže. Patří do nich zejména platy zaměstnanců rozpočtové a příspěvkové sféry, výdaje na obranu či investiční pobídky. V roce 2006 se podílely na výdajích státního rozpočtu více než pětinou (22 %) a zhruba stejným procentem participovaly na jeho příjmech (23,9 %). Jejich podíl na nominálním HDP činil 6,6 %.

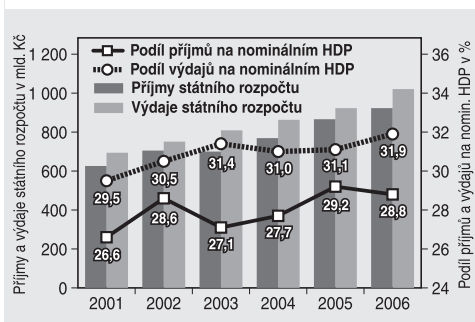
Státu zbývá jen necelá pětina příjmů státního rozpočtu na financování rozvoje, protože dohromady podíl mandatorních a quasi mandatorních výdajů ve státním rozpočtu České republiky přesahuje 80 % jeho příjmů.

Sociální stát v ČR posílil. Silný ekonomický růst České republiky od roku 2003 dokázal zčásti poměrový ukazatel výdajů rozpočtu na HDP korigovat. Nebýt této rychlé dynamiky, vykazovaly by povinné výdaje rozpočtu jako podíl na HDP ještě vyšší čísla.

Graf č. II/36

Příjmy a výdaje státního rozpočtu

(v mld. korun, v % HDP)

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/5

Podílů mandatorních výdajů na výdajích státního rozpočtu

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
výdaje státního rozpočtu (v mld. korun)	662,593	702,512	788,321	862,892	922,798	1 020,630	1 040,777
podíl zákoných mandatorních výdajů (v %)	53,1	53,7	50,9	48,5	46,1	49,4	.
podíl mandatorních výdajů celkem (v %)	53,5	54,4	54,1	52,5	51,1	53,9	60,0
podíl sociálních transferů včetně ochrany zaměstnanců a mandatorních sociálních dotací (v %)	43,0	43,4	40,9	38,3	36,9	38,3	.

* výdaje projekce MF, odhad podílu ČNB

Tab. č. II/6

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů (konsolidované, v mld. korun)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
příjmy vč. splátek půjček	922	1 054	1 013	1 087	1 280	1 277	1 384
v tom: daňové příjmy	782	833	895	963	1 060	1 121	1 177
z toho daň z příjmů	196	220	239	253	287	294	301
pojistné na soc. zabezp.	319	335	360	388	416	437	468
DPH	151	154	164	182	207	219	229
spotřební daně	76	80	84	96	111	130	139
nedanové příjmy	57	55	63	61	58	71	69
výdaje vč. poskytnutých půjček	971	1 066	1 141	1 178	1 279	1 437	1 507
v tom: neinvestiční nákupy	184	208	205	202	226	268	268
úroky	20	13	19	29	25	39	43
dotace a ost. běžné transfery	643	704	749	768	846	936	948
z toho obyvatelstvu	434	465	491	512	537	581	637
saldo vč. čistých půjček	-48,8	-11,4	-127,7	-90,7	0,6	-160,4	-123,5
saldo bez čistých půjček dotací TI	-56,5	-89,0	-97,5	-76,2	-48,6	-126,8	-137,5
v % HDP	-2,4	-3,6	-3,8	-2,7	-1,6	-3,5	-4,0

* projekce MF; data za rok 2006 podle rozpočtu, podílů na HDP podle skutečnosti 2006

Hospodářství ČR

V roce 1995 činil podíl mandatorních výdajů na příjmech rozpočtu 44 % a na výdajích 44,8 %. V roce 2006 tyto podíly stouplou podle odhadů ČNB na zmíněných 66 %, resp. 60 %. Zprostředkovaně tak lze konstatovat, že sociální stát v ČR posílil.

Mandatorní výdaje jsou obrovskou zátěží vládních výdajů. Jestliže z pohledu veřejných rozpočtů byly ještě donedávna jako největší břemeno vnímány transformační náklady české ekonomiky spojené především s akcemi směřujícími k zabránění kolapsu bankovního systému, lze vývoj mandatorních výdajů státního rozpočtu pokládat za riziko ještě explozivnější. Klíčové položky mandatorních výdajů, to znamená sociální transfery a z nich zejména dávky důchodového pojištění, budou v průběhu doby díky demografickému vývoji klást stále vyšší nároky na výdaje státu, a to nejen ve variantě zamýšlených parametrických změn důchodového systému, ale i v případě, kdyby byla přijata drastická reforma veřejných financí.

Veřejné finance ovlivňuje zhoršující se deficit státního rozpočtu. Státní dluh je hlavní příčinou rostoucího dluhu vládního sektoru, podílí se na něm z více než 90 % (zbytek tvoří dluh mimorozpočtových fondů, veřejného zdravotního pojištění a dluh územních samospráv). Hrubý konsolidovaný vládní dluh dosáhl v roce 2006 celkem 879,5 mld. korun, což představovalo 27,5 % HDP.

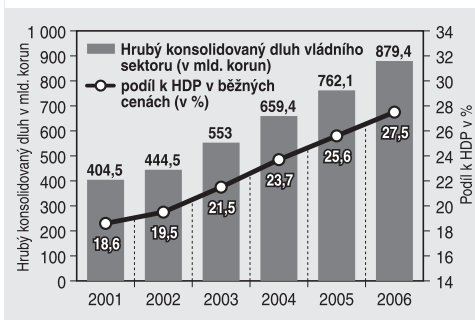
V roce 2007 má podle rozpočtu tento dluh vzrůst na 981 mld. korun, především v důsledku rychlejšího zvýšení státního dluhu. Z pohledu ostatních složek dluhu je patrné několik potenciálních rizik. Zdravotní pojišťovny sice opticky nejméně zatěžují dluh vládního sektoru (jejich závazky vůči zdravotnickým zařízením nejsou jeho součástí), ovšem systém zdravotního pojištění je nevybilancovaný a není schopen s využitím pouze vlastních zdrojů udržet dlouhodobou rovnováhu. U mimorozpočtových fondů je rizikem vyčerpání jejich vlastních zdrojů k financování jejich deficitů. U dluhu územně samosprávných celků je předpokládán mírný růst (89 mld. v roce 2006).

Český veřejný dluh v poměru k HDP není ve srovnání s některými evropskými zeměmi vysoký, jak plyne ze srovnání v části o konvergenci s EU. Jeho dynamika z posledních let je však rychlá (v roce 2006 byl proti roku 2002 v absolutních hodnotách více než dvakrát vyšší) a navíc citelně zpomalovaná vysokým inkasem privatizačních příjmů. To se však v budoucnu ztenčí vzhledem k tomu, že prodej státních podílů se z velké části vyčerpá. Jedinou cestou ke zmírnění dluhu v budoucnu je tak oblast deficitů, které tento dluh generují. Bez příjmů z privatizace bude mít vývoj deficitů přímý vliv na dluh.

Graf č. II/37

Hrubý dluh veřejného sektoru

(v mld. korun, v % HDP)

Zdroj: ČSÚ

Vnější nerovnováha

Vnější rovnováha české ekonomiky se proti letům 2004 a 2005 zhoršila. Ve 4. čtvrtletí pokračovalo oslabení vnější ekonomické pozice české ekonomiky. Přebytek na finančním účtu platební bilance ve výši 111,6 mld. korun se meziročně ztenčil o 43,2 mld. korun a nestačil na financování prohloubeného deficitu běžného účtu, v němž s výjimkou obchodní bilance zaznamenaly ostatní hlavní komponenty negativní vývoj. Deficit běžného účtu dosáhl 133,8 mld. korun (předchozí rok 77,1 mld.), což představovalo 4,2 % nominálního HDP (předchozí rok 2,6 %). Na prohloubení vnější nerovnováhy měla především vliv dále se horšící bilance výnosů, zatímco příspěvek zahraničního obchodu byl pozitivní. Výkonová bilance v poměru k HDP v b. c. činila 1,8 %.

Rovnováhu posilovala jen obchodní bilance. Ve směru proti zhoršování salda běžného účtu platební bilance v roce 2006 působil pouze zahraniční obchod. Naopak bilance výnosů, běžné převody a zčásti i bilance služeb vnější rovnováhu české ekonomiky oslabovaly. Nepříznivý vývoj byl charakteristický zejména ve 4. čtvrtletí, kdy se deficit běžného účtu propadl o 50,4 mld. korun (ve stejném období roku 2005 o 22,5 mld.), byl v té době jen velmi mírně zpomalován výsledkem zahraničního obchodu. Obchodní bilance byla za poslední čtvrtletí výrazně kladná ve výši 6,6 mld. korun, její přebytek byl meziročně vyšší o 5,4 mld. korun.

V platební bilanci se již také delší dobu nelze spoléhat na vysoké přebytky bilance služeb, jako tomu bylo v předchozích letech. Její součástí je cestovní ruch, doprava a ostatní služby související s vnějšími ekonomickými vztahy České republiky (např. právní služby, reklama, výzkum a vývoj, odpadové hospodářství aj.). Přebytek bilance služeb v posledním čtvrtletí byl menší než v předchozím roce (1,2 mld. proti 3,2 mld. korun) a také slabší výsledky v 1. a 2. čtvrtletí 2006 její celkový roční přebytek snížily o 7,8 mld. na 12,5 mld. korun. Přitom v roce 2005 byla bilance služeb v přebytku 20,3 mld. korun, v roce 2001 dokonce 58 mld. korun.

Vůbec poprvé v historii došlo k převýšení výdajů nad příjmy u běžných převodů (celoroční saldo -7,2 mld. korun). Poprvé se převis objevil ve 2. čtvrtletí, za samo 4. čtvrtletí činil -2,8 mld. korun, když ve stejném období roku 2005 byla bilance převodů vysoce kladná (5,5 mld. korun). Pasivum narůstá vlivem soukromých převodů do zahraničí, placených daní, poplatků a odvodů ČR do rozpočtu EU zahrnovaných do běžného účtu platební bilance. V roce 2006 transfery do ČR klesly o zhruba 11,5 mld., transfery z ČR se zvýšily o 15,4 mld. korun.

Avšak klíčovým faktorem působícím se stále větší intenzitou směrem k vychýlení české ekonomiky do vnější nerovnováhy zůstává bilance výnosů, jejíž saldo činilo -183,4 mld. proti -155,7 v roce 2005. Výdaje v bilanci jsou ovlivněny odlivem částí zisků přímých investorů v ČR, jichž dosáhli vstupem na český trh. Promítá se zde aktuální fáze investičního cyklu zahraničních investic.

Opět větší přebytek obchodní bilance díky obchodu se stroji. Úspěšný výsledek zahraničního obchodu umocnilo i postupné zlepšování směnných relací (ve 4. čtvrtletí dosáhl meziročně kladných hodnot). Přebytek obchodní bilance činil 44,4 mld. korun a proti roku 2005 byl vyšší o 5,8 mld. korun. Dynamika exportu i importu byla totožná (+14,7 %). Převaze vývozu nad dovozem pomohl růst aktiva obchodu se stroji o 62,1 mld. korun. Posilující koruna nestačila eliminovat dopady změn cen na trhu s ropou, takže deficit v obchodu s minerálními palivy vzrostl (o 28,8 mld. korun). Pokračuje tendence rozevírajících se nůžek mezi »teritoriemi přebytků« a »teritoriemi schodků« – aktivum s EU stoupl o 56 mld., pasivum s Čínou a Ruskem o 44,5 mld. korun.

Tab. č. II/7

Platební bilance (saldá), devizové rezervy, hrubá zadluženost (v mld. korun)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
běžný účet	-124,5	-136,4	-160,6	-167,3	-77,1	-133,8
obchodní bilance	-116,7	-71,3	-69,8	-26,4	38,6	44,4
bilance služeb	58	21,9	13,2	12,5	20,3	12,5
bilance výnosů	-83,5	-115,6	-119,9	-157,8	-155,7	-183,4
běžné převody	17,8	28,7	15,8	4,3	19,7	-7,2
kapitálový účet	-0,3	-0,1	-0,1	-14	4,9	8,6
finanční účet	172,8	347,8	157,1	183,7	154,8	111,6
přímé investice	208,3	270,9	53,5	101,8	279,6	104,3
portfoliové investice	34,9	-46,7	-35,7	59,4	-81,2	-26,9
saldo chyb, kurzové rozdíly	19,1	5,6	16,5	4,5	10,3	15,6
devizové rezervy ČNB v mld. USD	14,5	23,7	27	28,4	29,6	31,5
hrubá zadluženost v mld. USD	22,4	27	34,9	45,3	46,7	51,9
investiční pozice, saldo v mld. korun	-244	-397	-527	-825	-857	-965

Výrazný pokles přímých investic do ČR při mírném růstu reinvestovaných zisků.

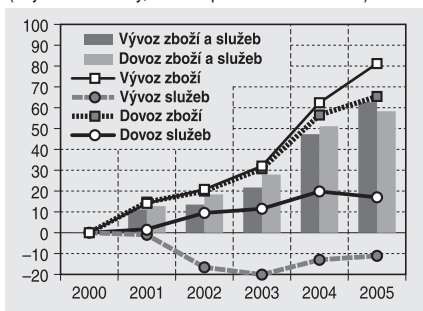
Přímé zahraniční investice do ČR dosáhly v roce 2006 celkem 134,7 mld. korun a byly tak meziročně nižší o 144,5 mld. korun, tj. o 49 %. Samotné kapitálové vstupy do českých podniků klesly o 148,8 mld. korun. Zahraniční investoři však investovali zpět do české ekonomiky zisky ve výši 82,1 mld. korun, což představovalo o 4 mld. více než v roce 2005. Ve 4. čtvrtletí činilo saldo přímých investic na finančním účtu platební bilance 29,5 mld., tj. méně než ve stejném období 2005 (54 mld. korun).

České firmy začínají investovat v zahraničí. Pro vyspělé země je charakteristická obousměrnost kapitálových toků, která provází ekonomickou globalizaci stejně jako toky zboží a služeb. Nízká vybavenost vlastním kapitálem, která po dlouhou dobu neumožňovala českým

Graf č. II/38

Vývoz a dovoz zboží a služeb

(objemové indexy, změna proti roku 2000 v %)

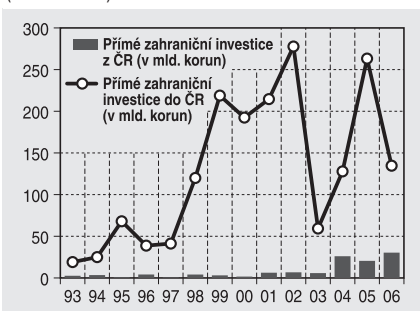

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/39

Přímé zahraniční investice

(v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

firmám financovat expanzi ani na domácím trhu, natož pak v zahraničí, se však postupem času významně zlepšila především díky výraznému růstu zisků.

Portfoliové investice ukazují na změnu kapitálových toků ve prospěch ČR. Ztenčení záporného salda na 26,9 mld. z 81,2 mld. korun roku 2005 bylo důsledkem obnoveného zájmu zahraničních investorů o české cenné papíry, a to především ve 4. čtvrtletí, kdy byl dokonce zaznamenán čistý příliv ve výši 29,8 mld. korun. Za celý rok 2006 odešlo ze země v podobě portfoliových investic 68,4 mld. korun, nainvestováno do ČR bylo naopak 41,5 mld. korun – v roce 2005 byla silnější aktivní strana (–81,2 mld.), když příliv na straně pasiv byl zcela nepatrný (0,9 mld. korun).

Zaměstnanost a nezaměstnanost

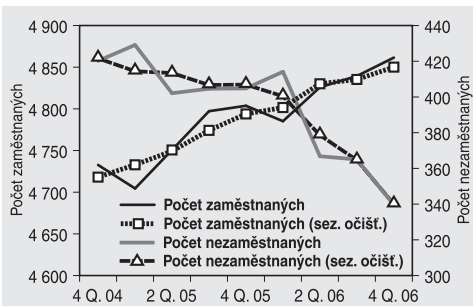
Trh práce se podle úhrnných čísel vyvíjel v roce 2006 velmi pozitivně. Ve 4. čtvrtletí bylo v české ekonomice zaměstnáno nejvíce lidí od poloviny roku 1998. Přitom obecná míra nezaměstnanosti v ČR je dlouhodobě nižší než průměr za země EU-25 a klesla i pod průměr starých zemí EU.

Ze skupiny osob ve věku 15–64 let bylo v ČR zaměstnáno 65,3 % lidí, což je nepatrně více než evropský průměr, který činí 64,6 % (zaměstnanost žen však průměru EU-25 nedosahuje). Česká ekonomika má relativně více zaměstnaných než Polsko (53,9 %) nebo Slovensko (59,3 %), ale méně než Německo (67 %), Rakousko (70 %) či např. Dánsko (76,9 %). Počet podnikatelů stoupl o 30 tisíc, z ekonomických sektorů posílil nejvíce průmysl (o 39 tis. osob). Ve službách přibýlo 27 tis. zaměstnaných, v zemědělství téměř 8 tis. ubýlo. Kromě zpracovatelského průmyslu byl znatelný růst nových pracovníků v odvětví nemovitostí a také ve zdravotnictví a sociálních službách. Je to žádoucí, protože jde vesměs o kategorie služeb, kde má ČR ve srovnání s EU nejnižší podíl zaměstnanosti. Češi odpracují týdně vesměs více hodin než jiné evropské země – pracovníci na plný úvazek 39,4 hod. týdně, podnikatelé 47,4 hodiny týdně. Nejvíce hodin ve svém hlavním za-

Graf č. II/40

Zaměstnanost a nezaměstnanost v tis. osob

(podle výběrového šetření pracovních sil)

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/41

Nezaměstnanost a volná místa

Zdroj: ČSÚ

městnání trávili pracující ve stavebnictví a ubytování a stravování (41,7 hod.), nejméně pracovníci ve vzdělávání (33,3 hod.). Důvodem čelného postavení ČR v mezinárodním kontextu, pokud jde o počet hodin strávených v práci, je vysoký podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti, mimořádně vysoký podíl pracujících na plnou pracovní dobu a nadprůměrný počet hodin odpracovaných v hlavním zaměstnání na plnou pracovní dobu.

Obecná míra nezaměstnanosti v ČR dosáhla 6,6 % a je dlouhodobě nižší než průměr za země EU-25 (8,3 %) i zemí EU-15 (7,8 %). Mezi čísly z úřadů práce (míra registrované nezaměstnanosti 7,5 %) a vykázanou obecnou mírou nezaměstnanosti (zachycující osoby bez zaměstnání, které aktivně hledaly práci a mohly nastoupit max. do dvou týdnů) existují rozdíly, ale trend je v obou případech klesající. Nerovnováha na trhu práce se začíná zmenšovat – ekonomika tvoří více pracovních míst (v roce 2006 byl ve srovnání s rokem 2005 jejich počet dvojnásobný), při značné redukci počtu lidí bez práce. K větší rovnováze spěje i stav mezi regiony /viz část Hospodářství krajů/. Slabinou zůstává vysoký podíl zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví (40,2 % proti 27,5 % v EU-25) a relativně nižší zastoupení sektoru služeb (55,9 % proti unijním 67,8 %).

Měnový vývoj

Mohutná úvěrová emise způsobuje růst zásoby peněz v ekonomice. Zásoba peněz v ekonomice vzrostla nejrychlejším tempem od poloviny roku 2004. Agregát M2 dosáhl v závěru roku 2 188,4 mld. korun a proti předchozímu roku stoupl o 9,9 %. Převýšil tak tempo růstu nominálního HDP (7,9 %) o 2 p. b., tzn. výrazněji než v roce 2005 (o 1,2 p. b.). Česká ekonomika tak musí vynakládat stále více peněz na vytvoření přidané hodnoty. Měnové podmínky se stávají expanzivnější. Tempo růstu objemu peněz v ekonomice je dáno silnou úvěrovou emisí, která způsobuje růst čistých domácích aktiv.

Čistý úvěr vládě podstatně vyšší, půjčky domácnostem a úvěry podnikům mírně zpomalily. Velmi vysoká dynamika úvěrů podnikům a domácnostem se v závěru roku zmírnila při výrazném růstu čistého úvěru vládě (136,8 mld. korun). Ten byl nejvýznamnějším zlomem měnového vývoje v roce 2006. Odráží potřebu financovat schodkové hospodaření státního rozpočtu – výše čistého úvěru centrální vládě (206,9 mld. korun) byla nejvyšší od května 2005 (poté byl rozpočet kladně ovlivněn změnami v daních).

Od listopadu začalo docházet ke snížení tempa úvěrů poskytovaných domácnostem a v prosinci se dostalo poprvé od dubna 2004 pod hranici 30 %. Po březnovém vrcholu (+33,5 %), bylo prosincové zvolnění na +29,4 % doprovázeno i sníženým tempem úvěrování podniků (+14,8 %). Celkově tak domácí úvěry stouply (+22 %) i díky silnému růstu čistého úvěru vládě (+38,1 %). Ovšem po jeho meziročních poklesech patrných do půli roku zůstává průměrná roční míra růstu záporná (−27,3 %). Nejvíce v průměru rostly úvěry domácnostem (32,1 %), průměrná roční míra růstu úvěrů podnikům činila 13,9 % a domácích úvěrů celkem 12,9 %.

Absolutní pokles čistých zahraničních aktiv ve 4. čtvrtletí. V posledním čtvrtletí stahovaly banky svá aktiva zpět do ČR. Od června objem čistých zahraničních aktiv ČR meziročně klesal, přičemž ještě v jarních měsících byly jejich přírůstky zhruba pětinové – vzhledem k tomu byl podle průměrné roční míry růstu vykázan pozitivní trend (+1,1 %) díky vývoji v ostatních měnových institucích (+5,8 %), protože čistá zahraniční aktiva ČNB podle průměrných čísel stagnovala.

Tab. č. II/8

Vývoj peněžní zásoby a jejích zdrojů (mld. korun, konec období)

	2001*	2002	2003	2004	2005	2006
Peněžní zásoba M2	1 596	1 652	1 766	1 884	1 992	2 189
peníze M1	584	788	903	962	1 087	1 240
oběživo	181	198	221	237	264	295
jednodenní vklady	501	590	681	726	824	945
z toho domácnosti	284	316	372	411	457	529
quasi peníze (M2-M1)	1 012	864	863	882	905	949
vklady s dohodnutou splatností	587	651	666	675	671	675
z toho domácnosti	379	449	440	459	445	434
vklady s výpovědní lhůtou	314	194	186	199	224	266
z toho domácnosti	310	190	182	195	221	261
Zdroje peněžní zásoby:						
čistá zahraniční aktiva	801	926	822	863	1 076	973
domácí úvěry	1 012	940	1 146	1 147	1 167	1 423
čistý úvěr vládě	246	216	354	258	99	137
z toho čistý úvěr centrální vládě	.	260	409	312	163	207
úvěry nefinančním podnikům	636	543	554	574	650	746
úvěry domácnostem	139	182	238	315	418	541
Pozn.: aktiva peněžní zásoby (zdroje) se uvádějí zvlášť za rezidynty (právní subjekty se sídlem v ČR) jako čistá domácí aktiva, zvlášť za nerezidynty jako zahraniční aktiva						
* metodická změna ČNB; u roku 2001 uvedeny stavy vkladů z ledna 2002						

Rychlejší růst peněz než quasi peněz (vkladů). Nízká likvidita a úrokové sazby způsobují, že u deponentů přetrvává menší obliba úložek na termínovaných vkladech (vklady s dohodnutou splatností) a spořicíh účtech (vklady s výpovědní lhůtou). Ty rostly u domácností i podniků méně než polovičním tempem ve srovnání s růstem oběživa a neterminovaných (jednodenních) vkladů. Rostly také pomaleji než peněžní zásoba, jejíž dynamika byla dvojnásobná ve srovnání s růstem quasi peněz (+4,8 %) nejen díky silné dynamice oběživa (+12 %), ale zejména jednodenních vkladů (+14,7 %). Preference neterminovaných vkladů nadále pokračuje, a to s daleko větší intenzitou – jestliže v roce 2004 přibylo na jednodenních vkladech 44,2 mld. korun, v roce 2005 už 98 mld. a v roce 2006 dokonce 121 mld. korun, pak u vkladů s dohodnutou splatností šlo o +8,9 mld., -4,0 mld., resp. +3,3 mld. korun. Vklady s výpovědní lhůtou jsou sice domácnostmi preferovány více než termínované vklady, nicméně jejich přírůstky byly výrazně nižší než úložky na vkladech neterminovaných (+13,3 mld., 25,3 mld. a 41,3 mld. korun).

Snížení marží bank u nových obchodů s domácnostmi, zvýšení u obchodů s podniky. Tvrdá konkurence v obchodech s domácnostmi přinutila banky vzdát se části svých velmi vysokých marží. Ty ve 4. čtvrtletí klesly na 10,0 p. b. V nových obchodech s nefinančními podniky naopak marže bank dále rostly na 2,97 p. b. Tyto pohyby jsou odrazem pohybu klientských úrokových sazeb. Ve 4. čtvrtletí úrokové sazby z vkladů v případě nových obchodů bank s domácnostmi i nefinančními podniky sice mezikvartálně stouply, ovšem u nefinančních podniků byl během posledních tří měsíců patrný již klesající trend. Banky zvýhodňují podniky jako vklad-

Tab. č. II/9

Úvěry a vklady u obchodních bank v mlrd. korun, úrokové sazby v % p. a.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
vklady celkem*	1 412	1 568	1 597	1 669	1 850	2 025
z toho korunové	1 215	1 394	1 430	1 498	1 653	1 807
v cizí měně	197	174	167	171	197	218
domácnosti-rezidenti	917	917	958	1 019	1 077	1 174
úvěry celkem*	942	892	951	1 010	1 179	1 413
z toho korunové	772	751	816	875	1 026	1 222
v cizí měně	170	141	134	135	153	192
domácnosti celkem	143	182	238	315	417	541
nefinanční podniky celkem	531	434	428	460	525	635
úrokové sazby ze stavů obchodů						
úvěry domácnostem	8,74	8,77	8,24	8,00	7,20	6,80
úvěry nefinančním podnikům	6,84	5,19	4,53	4,43	3,95	4,20
vklady domácností	2,63	1,72	1,30	1,41	1,25	1,28
vklady nefinančních podniků	1,97	1,25	0,85	1,21	0,91	1,18

*rezidenti a nerezidenti

Pozn.: Stavů obchodů jsou definovány jako bilanční zůstatky přijatých, resp. poskytnutých vkladů a úvěrů bankou klientům a naopak k okamžiku vykazování (tj. k poslednímu dni v měsíci). Úrokové sazby ze stavů obchodů tedy odpovídají aktuálně uplatňovaným úrokovým sazbám na tyto zůstatky.

datele (depozitní sazby jsou vyšší o 0,4 p. b. proti vkladům domácností). U úvěrů činil ve 4. čtvrtletí tento rozdíl 6,6 p. b.

Česká měna pokračovala v roce 2006 v dalším zhodnocování. Vůči americkému dolaru byla aprececi výraznější než k euru, roli ovšem sehrál i vývoj kurzu EUR/USD. Od roku 1999, kdy bylo zavedeno euro, posílila česká měna o čtvrtinu, proti dolaru pak dokonce o třetinu. Sílicí koruna tak představovala nejúčinnější kanál, jímž konvergovala Česká republika k ekonomické úrovni EU. Koruna sledovala v posledních třech letech stejný trend jako ostatní středoevropské měny. Od začátku roku 2004 do konce roku 2006 posílila proti dolaru (podle údajů na týdenní bázi) o 17 %, což bylo nepatrně méně než polský zlotý (19 %) či slovenská koruna (20 %), ale více než maďarský forint (7 %). V samotném roce 2006 pak podle průměrného kurzu eliminujícího volatilitu zhodnotila o 4,8 % proti euru na 28,34 CZK/EUR a o 5,6 % proti dolaru na 22,609 CZK/USD, ovšem srovnání hodnot z počátku a konce roku ukazuje na roční růst proti euru o 5,3 % a proti dolaru dokonce o 15 %.

Zatímco v období po roce 2000 se posilování české měny odehrávala především díky poptávce na devizovém trhu v souvislosti s masivními privatizacemi státních podílů velkých firem, v posledních letech

Tab. č. II/10

Směnný kurz koruny (roční průměry)

	CZK/EUR	CZK/USD
1999	36,882	34,600
2000	35,610	38,590
2001	34,083	38,083
2002	30,812	32,736
2003	31,844	28,227
2004	31,904	25,701
2005	29,784	23,947
2006	28,343	22,609

převažují dobré fundamenty české ekonomiky jako hlavní faktor zájmu investorů o českou měnu. Podíl tržních vlivů je menší.

Cenový růst byl pozvolný. Ceny výrobců, ceny pro spotřebitele i ceny v zahraničním obchodě se v roce 2006 vyznačovaly umírněným vývojem a nezakládaly riziko nerovnováh. Index spotřebitelských cen byl v prosinci proti stejnému měsíci roku 2005 vyšší o 1,7 %, od roku 2000 stoupl o 14,4 %. Roční míra inflace dosáhla 2,6 %, jen o málo více než v roce 2005 (1,9 %). Přetrvávající vysoká konkurence, daná hustou sítí obchodních řetězců a jejich tvrdou vyjednávací politikou s dodavateli, způsobuje relativně velmi malý růst cen zboží (2 %), zejména potravin (roční míra inflace zde činila 0,8 %). Několik let také klesají ceny textilu a obuvi (–6 %). Zvýšení spotřebitelské inflace bylo především v režii regulovaných cen, které vzrostly o 7,8 %. Cenový růst tak neohrožuje inflační cíl ČNB a usnadňuje měnovou politiku. Výsledkem toho jsou i nízké úrokové sazby v ekonomice, spolu se Švýcarskem nejnižší v Evropě.

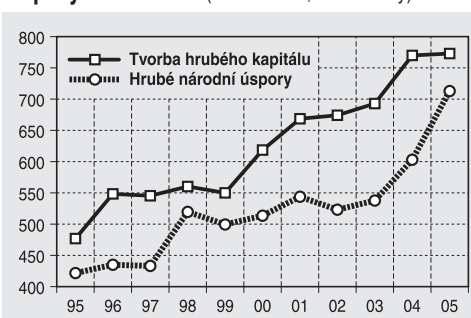
Ve srovnání s většinou zemí EU pokračoval v ČR rovněž jen pozvolný růst výrobních cen. Tento zdánlivý paradox (světové ceny dovážené ropy byly v první polovině roku vysoké a volatili a zdálo by se, že musí zasáhnout energeticky náročnou strukturu české ekonomiky) lze vysvětlit posilováním koruny zejména proti dolaru, které dopad růstu cen ropy na české výrobce tlumilo. Ceny výrobců v průmyslu tak stouply pouze o 1,6 %. Nejvyšší růst cen zaznamenalo elektrárénství a výroba vody a plynu (7,5 %). Ceny v zemědělství stouply o 2,2 %, ve stavebnictví o 2,9 %. Nejvíce se zvýšily ceny tržních služeb, o 3,7 %.

V zahraničním obchodě zaznamenal cenový vývoj během roku změnu trendů. Zhruba do srpna ceny vývozců meziročně klesaly, zatímco ceny dovozců rostly, což zhoršovalo směnné relace, a tím i výsledek obchodní výměny se zahraničím v běžných cenách. Od podzimních měsíců došlo ke změně trendů jak u cen vývozu, tak dovozu a směnné relace naopak působily na obchodní bilanci příznivě (rostly sice již od března 2006, ovšem v záporném teritoriu). Meziročně tak dosáhly směnné relace v úhrnu za celý rok negativní hodnoty 98,4 % (v roce 2005 98,3 %), když v 1. čtvrtletí činily 95,2 % a ve 4. čtvrtletí již 102,1 %.

Ztráta z vývoje směnných relací tak stála českou ekonomiku v roce 2006 zhruba 15,4 mld. korun proti 37,1 mld. korun v roce 2005 – ukazuje se tak, že cenové turbulence na trhu s ropou a jejich dopady na ekonomiku ČR se poněkud zmírnily. Dovozní ceny se v průměru meziročně zvýšily o 0,8 % (v roce 2005 o 0,3 %), vývozní ceny se naopak snížily o 0,8 % (v roce 2005 o 1,4 %). Nejvíce rostly ceny plynu, ropy a ropných výrobků (o 12,8 %). Ceny dovážených strojů se snížily o 2,0 %. Ve vývozu rostly ceny chemikálií (o 2,1 %), ceny strojů a dopravních prostředků, především automobilů, klesly o 1,5 %.

Graf č. II/42

Úspory a investice (v mld. korun, běžné ceny)

Zdroj: ČSÚ

Hmotná rovnováha ekonomiky

Poměrně výrazná akcelerace investic, naopak mírnější tempo růstu vývozu ve srovnání s dovozem, zvýšené útraty domácností – to byly hlavní atributy vývoje poptávkové strany české ekonomiky ve srovnání s rokem 2005. Hmotné procesy v ekonomice nepodléhaly v roce 2006 žádným mimořádným či nepříznivým výkyvům.

Domácnosti utrácely v roce 2006 rychleji, než rostly jejich příjmy. To posílilo sklon ke spotřebě a podstatně větší růst spotřebitelských výdajů tohoto sektoru ve srovnání s přírůstkem jeho disponibilních důchodů vedl k tomu, že hrubé úspory domácností loni ve srovnání s hrubými úsporami předchozího roku poklesly. K růstu HDP ve výši 6,1 % přidal výdaje domácností 2,2 p. b., investice 1,8 p. b. a čistý vývoz 0,6 p. b. O zbytek přírůstku českého

Tab. č. II/11

Reálné výdaje domácností na konečnou spotřebu

(očistěno o vliv cen, v mld. korun, změna v % proti roku 2000)

	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem	1 161,3	1 187,2	1 258,2	1 290,1	1 326,4
v %	2,3	4,6	10,9	13,7	16,9
Potraviny, nealkoholické nápoje	222,0	220,1	223,2	228,7	230,2
v %	3,1	2,2	3,7	6,2	6,9
Alkoholické nápoje, tabák	93,4	96,3	99,4	99,3	102,6
v %	-4,0	-1,1	2,1	2,0	5,4
Odivání a obuv	69,6	73,2	78,1	83,8	86,7
v %	4,7	10,2	17,6	26,1	30,6
Nájemné	138,8	138,3	145,3	150,5	155,2
v %	-0,3	-0,7	4,4	8,2	11,5
Bydlení, voda, energie, paliva	102,4	108,0	113,5	116,3	118,1
v %	-5,0	0,2	5,3	8,0	9,6
Bytové vybavení, zařízení domácností	69,8	70,7	76,9	79,6	89,1
v %	-1,4	0,0	8,5	12,3	25,8
Zdraví	16,2	15,8	16,4	18,2	21,1
v %	17,8	14,7	19,5	32,2	53,5
Doprava	122,0	122,3	137,3	144,1	155,0
v %	1,8	2,1	14,5	20,2	29,3
Pošty a telekomunikace	35,3	44,8	56,3	55,7	58,1
v %	47,4	87,2	135,2	132,6	142,5
Rekreace, kultura a sport	133,5	136,7	147,8	150,4	153,6
v %	3,3	5,8	14,4	16,4	18,8
Vzdělání	4,7	6,2	6,0	8,4	6,9
v %	-10,1	18,0	14,6	60,7	30,9
Stravovací, ubytovací služby	60,2	60,8	59,1	57,4	54,1
v %	6,3	7,4	4,5	1,4	-4,4
Ostatní zboží a služby	93,5	95,4	102,7	102,2	102,7
v %	4,8	7,0	15,1	14,5	15,1

HDP v roce 2006 se zasloužila změna stavu zásob v ekonomice, kde rostly především zásoby materiálu.

Ve srovnání s vývojem v roce 2005 vliv domácí poptávky zesílil a vliv domácí nabídky oslabil. Domácí nabídka nadále převyšovala domácí poptávku. Krytí domácí poptávky domácími zdroji se však reálně mírně snížilo a naopak krytí vnějšími zdroji výrazně vzrostlo. Také financování investic z vnějších zdrojů dosáhlo podstatně větších rozměrů než před rokem.

Produktivita a mzdy

Souhrnná produktivita práce rostla rychleji než reálné mzdy již třetím rokem v řadě.

Tento velmi pozitivní jev dokládá intenzivní charakter růstu české ekonomiky v uvedeném období.

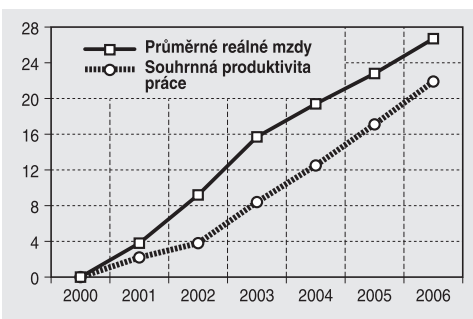
V roce 2006 přesáhla poprvé průměrná hrubá měsíční nominální mzda v ČR hranici 20 tisíc korun – proti roku 2005 vzrostla o 1226 korun na 20 211 korun, což představuje nárůst o 6,5 %. Po očištění o vliv inflace stoupla průměrná mzda reálně o 3,9 %. Přitom růst mezd v podnikatelské sféře byl vyšší než v nepodnikatelské – mzda zde vzrostla o 6,8 % na 20 333 korun, v nepodnikatelské sféře o 5,4 % na 19 784 korun. Reálně stouply mzdy v podnikatelské sféře o 4,2 %, v nepodnikatelské pak o 2,8 %.

Dlouhodobě jsou v průměru placeni nejlépe zaměstnanci bank, pojišťoven a penzijních fondů. Průměrná mzda v roce 2006 byla v bankách dvakrát vyšší než republikový průměr, v pojišťovnách a penzijních fondech zhruba 1,7krát vyšší. Naopak mzdy zaměstnanců v sektoru domácností, tj. u fyzických osob nezapsaných do obchodního rejstříku, dosahují zhruba tří pětin průměrné mzdy v zemi. V sektoru neziskových institucí sloužících domácnostem se mzdy pohybovaly ve třech čtvrtinách průměrné mzdy. Výši průměrné mzdy však ovlivňuje téměř výlučně (z 95 %) sektor nefinančních podniků a vládní sektor.

Počínaje rokem 2004 předstihuje tempo růstu souhrnné produktivity práce dynamiku reálných mezd (předtím tomu tak bylo pouze v roce 2000 a také v roce 1998, v němž byl sice růst produktivity relativně nízký, došlo však k poklesu reálné mzdy). Bazické indexy beroucí za základ rok 2000 však ukazují, že za posledních šest let stouply reálné mzdy více než produktivita. Příznivá je však skutečnost, že nastává efekt »zavírajících se nůžek«.

Graf č. II/43

Produktivita a mzdy (růst v %, rok 2000 = 100)

Zdroj: ČSÚ

Stále nejsme ekonomikou služeb

Průmysl

Největší růst průmyslu za posledních sedm let. V reálné ekonomice pokračoval rekordním tempem růst průmyslové produkce, která se proti roku 2005 zvýšila o 9,7 %, což znamenalo největší meziroční nárůst od roku 2000. V evropském kontextu jde o velmi silný dlouhodobý růst. Podle konjunkturálních statistik Eurostatu ze závěru roku 2006 stoupla ve srovnání s rokem 2000 průmyslová produkce v ČR o 52,8 %, zatímco v EU-25 pouze o 9,5 % (v Německu o 13,7 %, ve Francii o 3,1 %, v Irsku o 46 %). Přestože se nárůst průmyslové produkce ČR od roku 2000 zdá obrovský, je jeho výše srovnatelná s některými dalšími zeměmi, které se staly členy EU v roce 2004 (Kypr 51,7 %, Litva 65,7 %, Polsko 52,7 %, Slovensko 46,7 %, Maďarsko 51,9 %).

V polovině roku trend růstu průmyslové produkce vyvrcholil. Zúročily se tak nové investice v automobilovém a elektrotechnickém průmyslu – rostla především výroba na nových výrobních a montážních kapacitách. K výraznému zvýšení však došlo také ve strojírenství, zejména pak u výroby strojů pro energetiku. Dále pokračovalo oživení v hutnictví. Českému průmyslu pomohla zotavující se evropská ekonomika, která výrazně posílila poptávku po automobilech a výrobcích elektrotechnického průmyslu.

Tahounem průmyslu je výroba aut. Automobilový průmysl rostl podle vyprodukované hrubé přidané hodnoty v letech 1995–2005 ročně v průměru o 20,2 %, přičemž za celou českou ekonomiku činila průměrná roční míra růstu pouze 2,5 % (ve zpracovatelském průmyslu pak 5,5 %). V automobilovém průmyslu se »protáčí« téměř osmina objemu celkových zdrojů k podnikání, jež jsou k dispozici v českém zpracovatelském průmyslu (257 mld. z 1 900 mld. korun podle údajů za rok 2004). Ve srovnání se zdroji v celé ekonomice však činí podíl automobilového průmyslu necelá 4 % a je tak přibližně stejný jako jeho podíl na hrubé přidané hodnotě (3,9 % za rok 2005). Patří k odvětvím s nejsilnějším procentním zastoupením zahraničního kapitálu. Mzdy v automobilovém průmyslu rostly v pěti letech sledované dekády 1995–2005 o více než 10 p. b. rychleji, než kolik činil jejich růst za celou ekonomiku. Zisky automobilek byly v roce 2005 o 278 % vyšší proti roku 1995, když za celý firemní sektor české ekonomiky stouply jen o 111 %.

Každá dvacátá koruna investovaná v roce 2005 do české ekonomiky byla investicí do automobilového průmyslu – jeho podíl na objemu investic stoupl na 5,1 % proti 1,8 % v roce 1995. Za celou dekádu zde činila míra investic v ročním průměru 57,7 %, což znamená, že takovýto díl svého ročního produktu vydělovaly automobilky na investice. Za celou ekonomiku činil tento podíl i v mezinárodním srovnání vysokých 31,9 %, v samotném zpracovatelském průmyslu pak 29,4 %. Tato růstová strategie se promítla také do docilovaných tržeb automobilového průmyslu, které v letech 1998–2006 stoupaly v průměru nominálně o 15,2 % ročně, reálně pak o 14,1 % ročně.

Ve zpracovatelském průmyslu byl růst proti roku 2000 ještě vyšší než za průmysl celkem. Produkce zde proti této základně stoupla o 55,1 %, v EU-25 pouze o 11 %. Pětinásobné tempo růstu zpracovatelského průmyslu ve srovnání s Uníí však není výlučným rysem české ekonomiky, ale i několika dalších zemí vstupní vlny roku 2004. Právě otevření trhů se

ukázalo jako silně dynamizující impuls z růstu u ostatních zemí střední Evropy a Pobaltí – z desítky nových členů EU stoupla v sedmi zemích produkce zpracovatelského průmyslu ve srovnání s rokem 2000 o více než polovinu a šest z nich zaznamenalo stejnou dynamiku i u průmyslové produkce celkem.

Výrazným specifíkem zpracovatelského průmyslu ČR je vysoký relativní počet zaměstnanců – pracuje v něm 27,4 % celkového počtu zaměstnaných v zemi. Jde o nejvyšší hodnotu ze všech zemí EU (průměr EU-25 je o 10 p. b. nižší, průměr starých zemí Unie pak o 11 p. b.). Tento stav vede k tomu, že ve struktuře zaměstnanosti je v ČR v podstatně menší míře zastoupen sektor služeb (zde ČR zaostává o 13 p. b. proti EU-15 a o 12 p. b. ve srovnání s EU-25). Přitom právě vysoká zaměstnanost v terciární sféře bývá jedním z měřítek vyspělosti ekonomické struktury země.

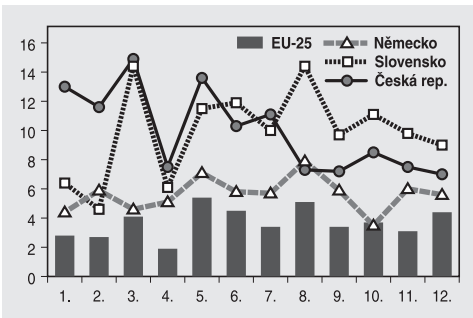
Vysoká penetrace firem pod zahraniční kontrolou v českém průmyslu dále pokračovala, stejně jako směřování jejich produkce na vývoz. Exportní zakázky tvořily přes polovinu celkových průmyslových tržeb. Podíl segmentu zahraničních firem na celkových tržbách v průmyslu dosahoval 60,5 % a na tržbách z přímého vývozu přesáhl tři čtvrtiny. V roce 2006 utržily firmy v českém průmyslu celkově v reálném vyjádření o desetinu více než v roce 2005 (+10,7 %). Našlápnuto na silný růst bylo i podle dosažené úrovně nových zakázek, které byly meziročně o téměř pětinu vyšší – kontrakty na ně byly uzavřeny ve výši 1,72 bil. korun, což představovalo meziroční nárůst o 18,8 %.

Růst mezd v průmyslu nebyl u všech srovnávaných zemí v souladu s dynamikou produkce. Zatímco v ČR stouply mzdy pracovníků v průmyslu proti roku 2000 zhruba stejně jako produkce (+ 51,8 %), v Polsku byl jejich růst proti tempu průmyslu jen poloviční (+26 %). Naproti tomu mzdový nárůst v Maďarsku (+72,9 %) převyšil tempo růstu průmyslové produkce stejně jako na Slovensku, kde zaměstnanci získali na mzdách dokonce o 80,3 % více než v roce 2000. Tempa růstu mezd jsou zde ovlivněna změnami struktury průmyslu s akcentem na posilující odvětví s převahou cizího kapitálu, jako je v ČR a na Slovensku právě automobilový průmysl.

Graf č. II/44

Průmyslová produkce v roce 2006

(meziroční růst v %, po měsících, mezinárodní srovnání)

Zdroj: ČSÚ

Stavebnictví

Vysoký podíl inženýrských staveb je typickým rysem stavební produkce v ČR ve srovnání se stavebnictvím v Evropě, a to i přes silnou dynamiku výstavby bytů. Ta má však nižší podíl, stejně jako opravy a údržba. V roce 2006 stoupla stavební výroba meziročně při očištění o vliv cen o 6,6 %, což bylo zrychlení proti roku 2005, kdy stavebnictví vzrostlo o 4,2 %.

Hospodářství ČR

Silnice, dálnice, mosty a tunely představovaly v roce 2006 přes 41 % nové stavební produkce, dále obchodní centra, školní, zdravotnické a administrativní budovy 21,6 %, tovární haly, budovy pro zemědělství, obchod a dopravu 17 % a jen z necelých 19 % se na nové stavební produkci podílela výstavba bytů.

Investiční poddimenzovanost stojí v pozadí silných podílů nebytové stavební produkce, která představuje více než čtyři pětiny nové výstavby. Hlad po stavební produkci pro investice ovlivňoval v posledních letech tempa růstu stavebnictví nejen v České republice, ale i v ostatních středoevropských zemích (vč. Pobaltí, kde se stavební výroba proti roku 2000 více než zdvojnásobila). V ČR stoupla stavební výroba ve srovnání s rokem 2000 o 49,1 %, v Maďarsku o 61 % a na Slovensku o 61,8 %. Naproti tomu v Polsku vykázalo stavebnictví růst jen o 4,5 % po útlumu z let 2004 a 2005 a k počátku stavebního boomu došlo zřejmě až v roce 2006, když ve 4. čtvrtletí stoupla produkce stavebnictví meziročně o 23 %. Stavební výroba v EU-25 byla proti roku 2000 vyšší o 11,2 %.

Index stavebních nákladů při výstavbě nových bytů stoupl v ČR proti roku 2000 na 123,7 (sezónně neočištěno), což bylo zhruba stejně jako v Nizozemsku (118,6). Na Slovensku rostly stavební náklady na výstavbu nových bytů rychleji (index 137,2), v Polsku pomaleji (110,4). Velmi vysoký růst indexu zaznamenala Velká Británie (171,4) a Irsko (189,6), v Německu činil 107,7 ve 3. Q 2006). V průměru za EU-25 činil index stavebních nákladů při výstavbě nových bytů 130,5, přičemž vliv Velké Británie a zemí s národními měnami je velmi značný, protože za eurozónu EU-12 činil tento index pouze 120,5. Takovýto vývoj souvisí s inflací, ovšem je pravděpodobné, že za růstem stavebních nákladů při výstavbě nových bytů stojí v české ekonomice za situace nízkých úrokových sazeb relativně levné hypoteční úvěrování. To posiluje poptávku, a tím i růst cen nových bytů. Mohutná reakce na straně nabídky pak vede v některých lokalitách ke zhoršení prodejnosti drahých nových bytů, což je možné pozorovat i vidět také z nárůstu rozestavenosti v závěru roku 2006. Stavební expanzi v ČR ve srovnání s vybranými zeměmi EU dokládá i nárůst počtu vydaných stavebních povolení na stavbu bytů.

Průměrná mzda zaměstnanců vzrostla proti roku 2005 o 7,3 %, produktivita se zvýšila o 6,3 %. Srovnání růstu mezd ve stavebnictví ukazuje na velké rozdíly mezi zeměmi EU – zatímco v ČR stouply mzdy pracovníků ve stavebnictví v roce 2006 proti roku 2000 o polovinu (50,9 %), v průměru za EU-25 jen asi o čtvrtinu. Na Slovensku činil růst jejich platů 57,2 %, v pobaltských zemích byl vesměs více než trojnásobný. Naproti tomu v Německu byly platy ve stavebnictví dokonce nižší než v roce 2000, což může souviset s levnou »dováženou prací«
dělníků ze zahraničí. Stavební boom ve Španělsku způsobující (pokud jde o rezidenční stavby) nebezpečnou cenovou bublinu, na jejíž rizika upozorňuje i Evropská centrální banka, s sebou nesl rovněž výrazný růst mezd a platů pracovníků ve stavebnictví (+91 % proti roku 2000).

Maloobchod a služby

Sklon českých domácností k utrácení se projevil nejvyšším meziročním růstem maloobchodních tržeb od počátku výběrového statistického zjišťování, s nímž začal ČSÚ v roce 1997. Tržby v maloobchodě stouply v roce 2006 meziročně v reálném vyjádření o 6,5 % při stabilním vývoji (ani v jednom měsíci neklesly pod úroveň stejného období roku 2005).

Podstatně rychlejší růst maloobchodních tržeb jako indikátoru spotřeby domácností v České republice ve srovnání s EU ukazují evropské konjunkturální statistiky. Podle Eurostatu v údajích z konce příslušných let (vyjádřených sezónně očištěným objemem tržeb ve stálých cenách) utráceli Češi v roce 2006 téměř třikrát rychleji než Němci. Maloobchodní tržby byly v závěru roku 2006 meziročně vyšší o 8,4 %, zatímco v Německu o 2,9 %. Také ve srovnání s EU-25 (+4,2 %) šlo o dvojnásobnou dynamiku, ovšem v pobaltských zemích zaznamenávali obchodníci nárůst tržeb ve dvojciferném řádu (Estonsko +26 %, Lotyšsko 30,2 %, Litva 11,5 %). Relativně značně více než v ČR však utráceli také v Řecku (+14,7 %), Polsku (+12,2 %) a na Slovensku (10,7 %), ze starých zemí EU pak přibližně stejně jako v ČR zvýšily své nákupy domácnosti ve Švédsku (+8,5 %) a Norsku (+7,2 %). Naproti tomu země eurozóny vykázaly v poměru k uvedeným příkladům podstatně mírnější růst maloobchodních tržeb (+3,3 %). Delší časový horizont potvrzuje spotřební boom českých domácností – ve srovnání s rokem 2000 byly loni tržby obchodníků reálně vyšší o téměř třetinu (+30,3 %) podobně jako v Británii (+31,6 %), Norsku (+30,5 %) či Polsku (+29,7). Svě rodinné rozpočty naopak spíše drželi na uzdě Rakušané (+5,3 %), Portugalci (+5,7 %) a především Italové, kde vykázané tržby obchodníků v závěru roku 2006 byly proti roku 2000 dokonce o 5,6 % nižší. V úhrnu za země EU-25 vzrostly maloobchodní tržby proti roku 2000 o 16,5 %, meziročně pak o 4,2 %.

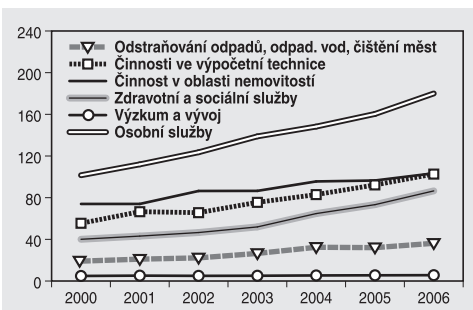
Výdaje za potraviny rostly u českých domácností v roce 2006 v jednotlivých měsících v intervalu od 1,5 % do 6,5 %, tedy pomaleji než výdaje za ostatní zboží (4,6 % až 10,5 %). Podle konjunkturálních statistik Eurostatu z konce příslušných let o výdajích domácností zvýšili Češi v roce 2006 nákupy potravin ve srovnání s rokem 2000 zhruba stejně (+30,9 %) jako své celkové nákupy (+30,3 %). Němci naopak více šetřili, protože u nich výdaje za ostatní zboží stouply o něco méně než výdaje za potraviny (+6,5 %), když dohromady nakoupili o 4,1 % více než v roce 2000. Ve srovnání s většinou ostatních starých zemí EU však šlo spíše o výjimku, protože nárůst výdajů za potraviny byl v EU-15 menší v porovnání se zvýšením celkových nákupů v maloobchodě. U převážné většiny zemí stouply v roce 2006 proti roku 2000 méně tržby za potraviny než tržby celkem, což je patrné z údaje za celé uskupení EU-25 (+12,2 % proti +16,5 %). V meziročním srovnání roku 2006 proti roku 2005 šlo o nárůst o 3,7 % za potraviny a o 4,2 % u celkových tržeb.

Ve službách došlo k podstatné ztrátě tempa tržeb v telekomunikacích, kde se zřejmě již vyčerpal potenciál spotřebitelů v souvislosti s mobilními telefony a datovými službami (internet) a nastává klidnější období s růstem výdajů okolo 3 %. Meziroční pokles tržeb zaznamenala ubytovací zařízení (-2,8 %), kde se pravděpodobně v obsazenosti odrazily ne právě ideální podmínky pro zimní rekreaci na horách při velmi mírné zimě. Naopak nejvíce

Graf č. II/45

Tržby ve sféře tržních služeb

(vybrané služby, v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

rostly tržby ve službách spojených s informačními technologiemi (+9,1 %), kde je dlouhodobě dosahováno významných růstů tržeb zejména v poradenství a dodávkách softwaru.

Zahraniční kapitál v českém firemním sektoru

Nejvíce kapitálu vstoupilo v roce 2006 do odvětví nemovitostí. Globální kapitálové toky ve formě přímých vstupů do firem v ČR se v roce 2006 soustředily především na sféru nemovitostí. Investoři zde umístili 828,3 mil. eur v reakci na obrovský stavební boom, který developerům umožňuje dosahovat nadprůměrných zisků ze stále ještě vysoké poptávky nejen na trhu s novými byty, ale především u nerezidenční výstavby typu administrativních a multifunkčních center. Velký zájem investorů do nemovitostí o Českou republiku, stále především Prahu, je podněcován dobrým vývojem ekonomiky, nízkými úrokovými sazbami a představou růstu nájemného ve střednědobém horizontu. V roce 2006 zde zahraniční vlastníci v tomto odvětví reinvestovali ze svých zisků 406,2 mil. eur, což spolu s výší ostatního kapitálu přineslo ze zahraničí do kapitálové výbavy sektoru nemovitostí a služeb pro podniky 1,56 mld. eur.

Velký zájem o kapitálové vstupy do odvětví nemovitostí pokračuje v celém regionu střední a východní Evropy vč. Ruska, jak ukazují objemy peněz investovaných na reálných trzích. V roce 2005 získaly trhy nemovitostí v regionu 5,8 mld. eur a předběžná čísla pro rok 2006 hovoří o 7 až 8 mld. eur, což by představovalo růst o čtvrtinu či dokonce třetinu. V roce 2005 činilo meziroční zvýšení 38 %. Region se tak stává trhem vyzrálým pro investice do nemovitostí, nachází se na vrcholu investičního cyklu. Nejvíce investováno bylo v Polsku, ČR a Maďarsku. Podle indexu transparentnosti trhu s nemovitostmi jsou však tyto země, ale i všechny ostatní nové členské země EU, pokládány za transparentní pouze z poloviny (chybí širší spektrum indikátorů ze sféry investic, dostupnost informací o trhu, není zde dostatek cenných papírů a je třeba zlepšit regulační rámec). Zájem kapitálu o nemovitosti bude pokračovat, očekává se vstup nových investorů, pravděpodobně ze Středního východu a Asie.

Za nemovitostmi následuje s velkým odstupem odvětví obchodu, v němž firmy v ČR získaly v roce 2006 v podobě přímých kapitálových vstupů 344,2 mil. eur. Zde lze rovněž spojit posílení těchto vstupů s výstavbou obchodních center nadnárodních řetězců, které se sunou z metropole a největších měst do obcí s menším počtem obyvatel. Je otázka, do jaké míry je ČR schopna další sycenosti službami typu velkých obchodních center. Navíc výnosy z těchto obchodních a logistických center se budou nadále snižovat, naopak nájemné z kancelářských prostor by mělo dlouhodobě růst. V roce 2006 dosáhly reinvestované zisky zahraničních investorů v odvětví obchodu 289,4 mil. eur, spolu s přímými vstupy a ostatním kapitálem činily zahraniční investice do tohoto odvětví 900 mil. eur.

Kapitálové vstupy do sektoru finančního zprostředkování dosáhly 164,8 mld. eur, přičemž zahraniční vlastníci zejména bank a pojišťoven investovali v roce 2006 ze svých vysokých zisků zpět do České republiky 464,8 mil. eur. V úhrnu činily přímé investice do odvětví finančního zprostředkování 680,6 mil. eur.

Teprve na 4. místě se v objemu přímých kapitálových vstupů umístil v roce 2006 zpracovatelský průmysl (115,3 mil. eur). Reinvestované zisky v uvedeném roce však byly obrovské (1,62 mld. eur). To dalo dohromady hodnotu přímých zahraničních investic do zpracovatelského průmyslu ČR ve výši 1,75 mld. eur, což představuje 37 % celkových pří-

mých investic do české ekonomiky v daném roce. Nejvíce z tohoto úhrnu připadlo na automobilový průmysl (631,8 mil. eur), hutnictví (310 mil. eur) a gumárenství (276,2 mil. eur), tedy odvětví vesměs vázaná na produkci aut. Naopak k odlivu peněz ze základního kapitálu firem se zahraniční majetkovou účastí došlo ve výrobě zdravotnických a optických přístrojů (-20 mil. eur) a ve výrobě rádiových, televizních a spojových zařízení (-36,5 mil. eur).

Odliv peněz ze základního kapitálu firem zaznamenalo v roce 2006 na úrovni ekonomických odvětví také stavebnictví (-18 mil. eur) a doprava a telekomunikace (-28,3 mil. eur). K významnému ústupu zahraničních investorů došlo také v zemědělství (-47,4 mil. eur), ovšem ke stažení největšího objemu peněz ze základního kapitálu firem došlo v odvětví výroby elektřiny, plynu a vody (-175,1 mil. eur). Poměr mezi přímými kapitálovými vstupy a reinvestovanými zisky v odvětvích ukazuje graf.

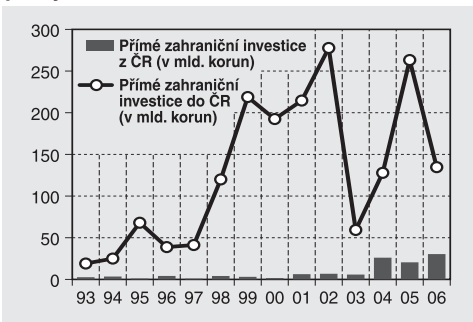
Práce v zahraničí

Vysoký odliv peněz ze země v podobě mezd zahraničních pracovníků. Pro Českou republiku je typické, že na mzdách cizinců odchází ze země výrazně více peněz, než kolik do země přichází v podobě mezd Čechů pracujících v zahraničí. Náhrady zaměstnancům (které kromě samotných mezd zahrnují i příspěvky zaměstnavatelů na pojistné) činily v roce 2006 u Čechů pracujících v cizině 23,7 mld. korun, zatímco u zahraničních pracovníků v ČR 59,4 mld. korun, což bylo opět více, než kolik odpadlo ze země za celý rok 2005 (51,2 mld. korun). Přitom v zahraničí vydělali Češi v roce 2006 dokonce o něco méně než v roce 2005, kdy náhrady činily 24,2 mld. korun. Rozdíl mezi přílivem a odlivem peněz v podobě mezd se každý rok zvětšuje a stává se dalším faktorem zvětšujícím vnější nerovnováhu.

Nejvíce participuje na mzdách zahraničních pracovníků v ČR Slovensko, kam odešlo v roce 2005 zhruba 21,8 mld. korun, tedy téměř

Graf č. II/46

Příliv zahraničního kapitálu ve formě nových přímých investic do odvětví

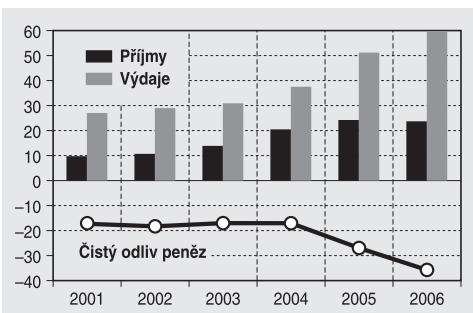

Zdroj: ČSÚ

Graf č. II/47

Práce v zahraničí

(příjmy a výdaje ČR, náhrady zaměstnancům v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

polovina celkového objemu mezd zahraničních pracovníků v ČR. Slovensko a také Ukrajina jsou země, které se podílejí rozhodujícím způsobem na čistém odlivu náhrad zaměstnancům do zahraničí. V roce 2005 u nich dohromady činil čistý odliv 31,3 mld. korun, což plyne ze skutečnosti, že naopak náhrady za českou práci v těchto zemích dosahují zanedbatelné výše (0,4 mld. korun). Náhrady za ukrajinskou práci v ČR se v letech 2001–2004 pohybovaly v průměru kolem 6,5 mld. korun se spíše klesající tendencí, ovšem rok 2005 přinesl růst na 9,6 mld. korun. V půli roku 2006, do kdy jsou k dispozici dostupná data, činily náhrady pracovníkům z Ukrajiny 6,1 mld. korun, takže lze předpokládat další nárůst za celý rok 2006. Nový příliv pracovníků ze zahraničí lze přičíst také ztrativě země po vstupu do EU.

Naopak příjmy z práce v cizině má ČR nejvyšší z Německa (7 mld. v roce 2005), Rakouska (2,8 mld.), Velké Británie (1,4 mld.) a Irska (1 mld. korun). Tyto čtyři země se podílely polovinou na objemu mezd, které si vydělali Češi v zahraničí. Jak je patrné z údajů za tři čtvrtletí (Německo 5,9 mld., Rakousko 2,5 mld., Británie 3,1 mld. a Irsko 0,7 mld. korun), data za celý rok 2006 zřejmě ukážou další růst podílů uvedených zemí na celkovém objemu mzdových náhrad českých pracovníků v cizině.

Výzkum a vývoj

Zhruba jeden ze sta zaměstnaných v české ekonomice pracuje ve výzkumu a vývoji. Plyne to z přepočtů po významné metodické změně z roku 2005 – při celkovém počtu 65,4 tis. pracovníků vědy a výzkumu ve fyzických osobách ukázal přepočtený na plné úvazky (ze značného množství práce na dohody a částečné úvazky v této sféře), že ve výzkumu a vývoji bylo zaměstnáno 43,4 tis. pracovníků, z toho třetina žen (14,1 tis.). Odhad pro rok 2006 počítá s přibližně 67 tis. pracovníků, vyjádřeno ve fyzických osobách. Z celkového počtu zaměstnaných v této sféře tvoří více než polovinu výzkumní pracovníci (56 % v roce 2005), přičemž i zde narůstá procentní zastoupení žen (26,3 % všech výzkumných pracovníků). Zbytek připadá na technické a ostatní pracovníky. Více než pětina pracovníků výzkumu a vývoje má doktorské vzdělání (22,4 %). Nejvíce zaměstnaných je v technických vědách (47,4 %). Regionálně dominuje Praha se 40,5 % všech pracovníků výzkumu a vývoje, sférou působení pak podnikatelský sektor (42,8 %).

Výdaje na výzkum a vývoj v roce 2005 činily 42,2 mld. korun – stouply meziročně výdaje na základní výzkum a experimentální vývoj, poklesl podíl výdajů na aplikovaný výzkum. V podnikatelském sektoru, který na celkových výdajích participoval více než polovinou, narostly výdaje zhruba o čtvrtinu na 22,8 mld. korun. V úhrnu neinvestičních výdajů dosáhl pozoruhodného meziročního tempa růst mezd (+21 %), ovšem odměňování v této sféře je dlouhodobě na nízké úrovni.

Tab. č. II/12

Výzkum a vývoj (výdaje v mld. korun)

	pracovníci (v tis.)	neinvestiční	investiční
1990	105,9	10,8	1,6
1995	47,5	12,4	1,6
2000	53,5	23,1	3,4
2001	51,9	25,2	3,1
2002	53,7	26,7	2,9
2003	55,7	28,7	3,5
2004	60,1	31,6	3,5
2005	65,4	37,4	4,8
2006*	67,8	40,3	5,1

*odhad

V ČR zůstává podíl výdajů na výzkum a vývoj v relaci k HDP i přes postupný růst relativně slabší (1,42 %) proti EU-25 (1,85 %). Cíl tzv. Lisabonské strategie, podle něhož měla EU v roce 2010 dávat 3 % HDP na výzkum a vývoj, se stává iluzí.

Samotné výdaje ze státního rozpočtu ČR v roce 2006 činily 18,2 mld. korun, což bylo 0,6 % HDP. Rozpočet na rok 2007 uvažuje s výrazným navýšením o 6,9 mld. korun na 25,1 mld. korun (0,73 % HDP), u vybraných resortů bude část výdajů kryta z evropských fondů (školsví 1,7 mld., průmysl a obchod 1,8 mld. korun). Vládní sektor financuje celkové výdaje na výzkum a vývoj v ČR zhruba ze dvou pětín. Nejvíce peněz má získat resort školství (9,8 mld. korun proti 6,8 mld. v roce 2006) a Akademie věd (5,6 mld. korun proti 4,7 mld. v roce 2006). Střednědobý výhled státního rozpočtu rovněž spoléhá na evropské peníze – pro rok 2008 mají výdaje na výzkum a vývoj, pokud jde o samotný rozpočet, stagnovat a zvýšení má být dosaženo v podstatě jen s asistencí peněz z EU. V roce 2009 již mají výdaje z rozpočtu opět růst, meziročně však jen o 1,1 %.

Podíl podnikatelského sektoru v ČR na financování výzkumu a vývoje (54,1 %) je téměř stejný jako průměr za EU-25 (54,5 %) či EU-15 (54,8 %). Je výrazně vyšší než u Polska (30,3 %), Maďarska (39,4 %) i Slovenska (36,6 %). Důvod může být strukturální (vysoké zastoupení zahraničních investic) a dominance technických věd. Vysoký podíl podnikatelského sektoru na financování vědy však má Německo (66,8 %) či Finsko (69,4 %).

Vláda se na financování podílí ze 40,9 %, což je více než evropský průměr (34,7 %). Nové členské země střední Evropy zde vykazují podíly vesměs vyšší, které svědčí o menší vyspělosti a přenechávání starosti o financování výzkumu na veřejných zdrojích (Maďarsko 49 %, Polsko 67 %, Slovensko 57 %). V Německu je používáno veřejných prostředků na výzkum ze 30 %, v průměru za EU-15 pak z 34 %. Česká republika tak působí, pokud jde o strukturu financování vědy, velmi vyváženě, proti vyspělým evropským zemím chybí jen financování ze soukromé neziskové sféry. Firmy pod zahraniční kontrolou investovaly v roce 2005 v ČR do výzkumu a vývoje 14 mld. korun, z toho ve zpracovatelském průmyslu 11,3 mld. korun a ve službách 2,6 mld. korun.

Ve vybavenosti informačními technologiemi dále posílila penetrace mobilních telefonů, kterou má ČR jednu z nejvyšších na světě (115 mobilních telefonů na 100 obyvatel vč. kojenců). Jejich počet se za deset let zvětšil 256krát – jestliže v roce 1995 jich bylo v ČR zhruba 46 tis., v roce 2000 už 4,3 mil. a v roce 2006 pak 11,8 mil. mobilních telefonů (počet pevných linek od roku 2000 klesá).

Tab. č. II/13

Vybavenost informačními technologiemi v roce 2006

počet mobilních telefonů na 100 obyvatel*	115
počet pevných telefonních linek (v mil.)*	3,217
počet mobilních telefonů (v mil.)*	11,776
domácnosti (údaje v %):	
vybavenost PC	36
připojení k internetu	27
vysokorychlostní připojení k internetu	15
využívána možnost připojení k internetu	75
kabelová televize	20,8
mobilní telefon	80,8
pevná linka	53,1
jednotlivci nad 16 let (údaje v %):	
PC doma	43
připojení k internetu	33
mobil k dispozici	83
pravidelně pracují s internetem	41
nákup přes internet (alespoň jednou)	13,5
*údaje za rok 2005	

Hospodářství ČR

Naopak u připojení k internetu z domácích počítačů (27 % domácností) nedosahuje ČR ani z poloviny podílu v EU-25 (51 % domácností).

Výrazné zaostávání projevuje ČR v počtu patentových aplikací – např. v oblasti high-tech nedosahovala v roce 2003 v poměru na milion obyvatel ani jediné patentové aplikace (0,975), když průměr za deset nových členských zemí EU činil 1,28 a za EU-25 dokonce 23,7 high-tech patentových aplikací na milion obyvatel. Přitom v zahraničním obchodě ČR naopak připadlo v roce 2006 na vývoz vyspělých technologií zhruba 13,4 % celkového exportu zboží, na dovoz pak 14,9 % (v obou směrech pak zejména počítačů a kancelářských potřeb).

Drahomíra Dubská, ČSÚ

Hospodářství podle krajů

Hlavní město Praha

Praha zaujímá mezi kraji Česka velmi specifické postavení. Představuje nejen vrchol sídelní hierarchie ČR, ale také ekonomickou, sociální a kulturní metropoli evropského významu. Vzhledem k vymezení kraje jako čistě městského prostoru je velmi obtížné srovnávat ho s ostatními kraji. Populačně patří k největším a co se týče rozlohy, je pochopitelně nejmenší, což znamená výrazně nejvyšší hustotu zalidnění mezi českými kraji (v porovnání s jinými evropskými metropolemi, např. Vídní, je její úroveň nižší). Administrativně má Praha rovněž zvláštní pozici, neboť je zároveň krajem i obcí. Člení se na 22 městských správních obvodů, 57 městských částí a 112 katastrálních území.

Ekonomika

Podle dosažených výsledků v hospodářství za rok 2006, posuzovaných na základě makroekonomických agregátů, lze říci, že hlavní město Praha potvrzuje své dominantní postavení nejen mezi regiony ČR, neboť je řazena i mezi nejvyspělejší evropské regiony. Téměř čtvrtina z celkově vytvořeného hrubého domácího produktu (dále HDP) v České republice připadá na Prahu (23,9 %). V meziročním porovnání se objem HDP v běžných cenách zvýšil o 7 %. Podíl vytvořeného HDP na jednoho obyvatele na území hlavního města více než dvojnásobně překračuje republikový průměr. Těchto výsledků je dosažováno díky dlouhodobému společenskému vývoji, kdy se Praha stala významným administrativním, kulturním a společenským centrem. Tento profil se odráží na rozdíl od ostatních krajů ČR v odlišné odvětvové struktuře hrubé přidané hodnoty (dále jen HPH). Podíl sekundéru, neboli odvětví spadajících do průmyslu a stavebnictví, činí necelou polovinu republikového průměru (18,7 %), zatímco podíl odvětví zahrnutých do tzv. terciéru – služeb (81 %) vysoko překračuje republikový průměr, který se ve sledovaném roce 2006 pohybuje na úrovni 58 %. Uvedená fakta též ovlivňují údaje o úrovni produktivity práce odvozené od HPH na zaměstnance, kde je republikový průměr překračován o více než 52 %. Rovněž nelze opominout fakt, že se Praha rychle přizpůsobuje moderním informačním technologiím a rozvoji cestovního ruchu, což pozitivně ovlivňuje i aktivity domácích a zahraničních subjektů při získávání rezidencí na jejím území. Tento přístup ekonomických subjektů se výrazně odráží i v intenzitě investorské činnosti. Praha se na celkové tvorbě hrubého fixního kapitálu (dále

Tab. č. II/14

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,3	104,7	105,0	107,0
HDP na byyv. (ČR = 100)	199,6	209,2	209,1	207,2
HPH na zaměst. (ČR = 100)	153,2	158,6	154,4	152,0
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	219,2	179,2	189,7	194,5
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	205,6	213,7	209,6	207,5
Podíl THFK na HDP (%)	29,2	30,6	28,8	29,0
Čistý disp. důchod na obyvv. (ČR = 100)	133,2	136,5	135,7	135,3
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	124,3	124,7	124,3

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

jen THFK) za ČR podílí více než 27 %, tomu odpovídá též vysoké překročení podílu THFK připadající na jednoho obyvatele ve srovnání s republikovým průměrem (240,2 %, respektive překročení republikového průměru o 76 % u podílu THFK na jednoho zaměstnance). Uvedené charakteristiky řadí Prahu na první místo u souhrnného hodnocení v rámci mezikrajského porovnání v ČR, jež bylo provedeno na základě pořadí u čtyř makroekonomických indikátorů – HDP na obyvatele, ČDDD na obyvatele, THFK na obyvatele a obecné míry nezaměstnanosti.

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

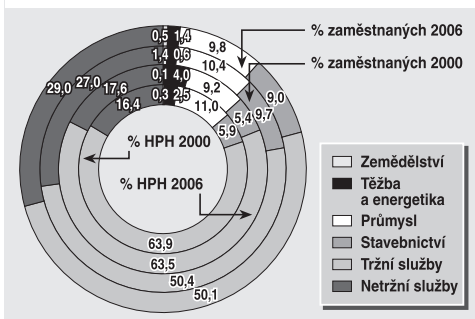
V odvětvové struktuře zaměstnanosti české metropole podobně jako v případě HPH domínují s téměř 80 % služby, a to především tržní, jejichž podíl 1,5krát přesahuje republikový průměr. Z vývojového hlediska však největší dynamiku vykazují netržní služby (veřejná správa, sociální a osobní služby). Naopak relativně velmi malý význam z hlediska zaměstnanosti zaujímají průmysl a zemědělství.

Díky kombinaci příznivých rozvojových podmínek (výhodná geografická poloha, kvalitní infrastruktura, vyspělost lidských zdrojů daná vysokou kvalifikační a vzdělanostní úrovní) a konjunkturálního vývoje ekonomiky posledních let nevznikají v pražském pracovním trhu závažnější problémy. Obě míry nezaměstnanosti se udržují pod tříprocentní hranicí. Nezaměstnanost v metropoli má z velké části frikční charakter, podíl nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci déle než 2 roky, je proti ČR poloviční, nižší zastoupení mezi nezaměstnanými uchazeči mají také absolventi a mladiství, ženy a osoby se zdravotním postižením (ZP) a s nižší kvalifikací. Podíl osob se ZP na rozdíl od většiny krajů klesá, jejich šance nalézt zaměstnání je v porovnání s ČR téměř čtyřikrát vyšší. Nízká dlouhodobá nezaměstnanost se odráží i ve snížené aktivitě ÚP na poli rekvalifikačních kurzů. Zatímco jejich četnost ve vztahu k celkovému počtu nezaměstnaných je proti ČR poloviční, návratnost jejich absolventů na trh práce je v celorepublikovém kontextu průměrná (do roka jsou umístěny asi 3/4 absolventů). Rozvíjející se trh práce umožňuje absorbovat stále větší množství pracovníků z jiných regionů ČR i ze zahraničí (v Praze pracuje třetina legálně pobývajících cizinců v Česku).

Třebaže průměrná mzda podle údajů MPSV dosáhla v roce 2006 bezmála 30 tis. Kč, polovina zaměstnanců pobírala méně než 25 tis. Kč. Pro Prahu je typická nejvyšší mzdová diference projevující se jak mezi pohlavími, tak i mezi hlavními profesemi. Alespoň v relativním vyjádření se diference již neprohluje (ženy pobírají 74 % mzdy mužů, před 5 lety to bylo 70 %). Nadprůměrná mzdová úroveň v Praze je odrazem specifické struktury pracovních míst preferující vysoce kvalifikované nemanuální pracovníky (pracující často v nadnárodních fir-

Graf č. II/48

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

mách), jejichž mzdy patří absolutně i relativně k nejvyšším. Naproti tomu výdělky nekvalifikovaných manuálních pracovníků v Praze převyšují národní úroveň jen o desetinu. Díky vysoké dosažené úrovni a značné diferenciaci mezd nepatří již absolutní ani relativní tempo jejich růstu v metropoli k nejvyšším, přesto nelze hovořit o tom, že by se propast mezi Prahou a ostatními kraji významně zmenšovala.

Koncentrace nadprůměrně placených pracovních míst v metropoli se promítá i do celkových příjmů domácností bydlících v Praze, které o třetinu převyšují národní úroveň. Na vysoké příjmové úrovni se v roce 2005 vcelku rovnoměrně podílely příjmy

podnikatelů i zaměstnanců. Podíl domácností s příjmem převyšujícím více než třikrát živ. minimum je proti ČR dvojnásobný, téměř každá osmá domácnost disponovala čistým měsíčním příjmem na osobu ve výši nad 20 tis. Kč (v ČR necelých 3,5 %). Podíl výdajů pražských domácností na bydlení nepatří mezi kraje k nejvyšším, téměř třetinu nákladů na bydlení však tvoří nájemné (u mimopražských domácností je tento podíl poloviční). Třebaže bezmála každá desátá domácnost uvedla, že měla v posledním roce problémy s úhradou nájemného, náklady na bydlení jako celek již nejsou v porovnání s ostatními kraji tolik zatěžující. Vyšetřené údaje nenapovídají o vyšším zadlužení pražských domácností, splácení půjček a úvěrů je vnímáno relativně méně problematicky. Schopnost domácností vycházet se svým příjmem byla srovnatelná s ostatními regiony.

Podnikatelská aktivita měřená jak počtem podnikatelů fyzických osob na 100 zaměstnaných, tak velikostí daňových příjmů obcí z podnikatelské činnosti (vztáženého na obyvatele) je jednoznačně nejvyšší mezi kraji. Daňové příjmy přesahují republikový průměr téměř 2,5krát, přičemž dominanci Prahy dokumentuje také skutečnost, že žádný další kraj nedosahuje ani průměru ČR.

Celostátně výrazně nejvyšší podíl firem pod zahraniční kontrolou ukazuje na značnou vnější investiční atraktivitu metropole. Především v segmentu progresivních tržních služeb je tento podíl téměř třetinový. Z vývojového hlediska však ukazatel v posledních letech v porovnání s ostatními kraji spíše stagnoval a v případě tržních služeb dokonce poklesl.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Co se týče intenzity bytové výstavby, patří Praha mezi kraje ke špičce. Pravděpodobně díky zvýšení migrační atraktivity metropole v posledních čtyřech letech došlo k akceleraci nové výstavby charakterizované nárůstem zahájených a rozestavěných bytů. Většina nových bytů se nachází na rozdíl od ostatních krajů v bytových domech.

Nemocnost měřená průměrnou pracovní neschopností je v Praze nejnižší mezi kraji ČR a o desetinu je zde také kratší průměrná délka pracovní neschopnosti. Počet nemocničních lů-

Tab. č. II/15

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	130 447	139 186
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	138	133
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	147	152
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	203	158
Sociální příjmy (ČR = 100)	95	91
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Hospodářství ČR

žek na tisíc obyvatel je trvale o 40 % vyšší a počet obyvatel na jednoho lékaře naopak více než o 40 % nižší ve srovnání s republikovým průměrem. Střední délka života při narození je ve srovnání s celostátním průměrem v Praze u žen více než o půl roku a u mužů dokonce o rok a půl vyšší.

Celkové výdaje na vědu a výzkum mají trvale rostoucí trend, roste i podíl Prahy na celostátním objemu výdajů na vědu a výzkum. Z jedné třetiny na počátku tohoto desetiletí se vyšplhal až na více než 40 % v roce 2005. Dvě třetiny z těchto výdajů kryje podnikatelský sektor. Podíl pracovních sil s vysokoškolským vzděláním více než dvakrát a podíl zaměstnaných ve vědě a výzkumu dokonce třikrát překračují celostátní průměr. Také přístup domácností na internet je zde výrazně vyšší než v mimopražských krajích. Podíl vysokoškolských studentů z obyvatelstva Prahy je větší než třetina, a to je opět nejvíce ze všech krajů.

Cestovní ruch

Boom zahraniční turistiky, nastartovaný mj. i vstupem Česka do EU, v roce 2006 ustal. Počet ubytovaných hostů ze zahraničí zde na rozdíl od ČR poprvé meziročně klesl (o 0,6 %), přesto však byl proti roku 2000 o 60 % vyšší. Třetinu zahraničních hostů tvoří Němci a Britové, během roku 2006 vzrostla váha hostů z Ruska a Spojených států, poklesla u Britů. Ačkoli Praha není mezi domácí klientelou nejvyhledávanější (jen každý desátý host je z tuzemska), proti roku 2000 se návštěvnost zvýšila o polovinu (v roce 2006 o šestinu), zatímco ve většině krajů stagnovala. Počet ubytovacích lůžek (75 tis.) je sice v porovnání s počtem hostů nižší, je však vyvážen nejvyšším využitím (v hotelech a penzionech 55 %). Proti jiným krajům je odlišná i lůžková struktura, více než 3/4 lůžek se nacházejí v hotelech, z toho polovina v těch nejluxusnějších a zároveň nejdynamičtěji rostoucích (počet lůžek ve čtyř- a pětihvězdičkových hotelech se od roku 2000 zvýšil o polovinu). Tato zařízení také těží z rostoucího významu kongresové turistiky (43 % kongresů v Česku se v roce 2005 konalo v Praze) a do budoucna by mohla přispět k prodloužení dosud relativně krátké doby pobytu hostů (3,7 dne).

Životní prostředí

Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod stejně jako podíl obyvatel žijících v domech připojených ke kanalizaci s čističkou odpadních vod se v posledních letech stabilně blíží těsně ke 100 %. Pražské vodovodní sítě, z nichž mnohé části jsou desítky let staré, jsou kromě netěsností náchylné k častým poruchám, jak ukazují nezanedbatelné ztráty vyrobené vody ve vodovodní síti. S pokračující výstavbou kolektorů a obnovou jednotlivých úseků se trvale meziročně zmenšují o více než 2 proc. body.

U celkových emisí hlavních znečišťujících látek jsou podíly na znečišťování ovzduší různé podle druhu látky. Například většina SO_2 je emitována pevnými zdroji (REZZO 1 až 3), kdežto mobilní zdroje (REZZO 4) se podílejí ze 4/5 na znečištění tuhými látkami (prach) podobně jako u No_x (oxidů dusíku) a u CO (oxidu uhelnatého).

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Středočeský kraj

Středočeský kraj patří svou rozlohou i počtem obyvatel k nejméně významným v Česku. Hustota zalidnění však nedosahuje ani republikového průměru a řadí kraj na desáté místo. Struktura osídlení, silně ovlivněná dominancí Prahy, je charakteristická velkým počtem malých obcí, když polovina z nich nedosahuje ani 400 obyvatel. Tato situace se však začíná pomalu měnit především v zázemí Prahy, kde docházelo v posledních patnácti letech k silnému populačnímu růstu satelitních obcí. Administrativně se kraj dělí do 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP), z nichž největší je obvod Mladá Boleslav čítající 98 obcí a nejmenší správní obvod Lysé nad Labem, tvořený pouze 9 obcemi.

Ekonomika

Poloha Středočeského kraje významně ovlivňuje jeho ekonomické zaměření, které je značně heterogenní. Navíc ekonomické zaměření a trh práce významně ovlivňují vazby na Prahu, pro kterou se populace zejména z okresů Praha-východ, Praha-západ, ale i Kladno či Beroun a Benešov stala významným zdrojem pracovních sil. Podíl vytvořeného HDP z republikového úhrnu překračuje 10,4 %, tj. druhý nejvyšší krajský podíl hned po Praze. Z pohledu odvětvového členění HPH má rozhodující váhu zejména zpracovatelský průmysl s odhadovaným podílem 35,6 %, dále pak obchod s 12,6 % a odvětví zahrnující dopravu, skladování, poštu a telekomunikace. Za rok 2006 se očekává nárůst HDP ve stálých cenách proti roku 2000 o 35 %. V roce 2006 se odhaduje, že HDP na obyvatele dosáhne 91,7 % průměru ČR, což odpovídá 69,9 % průměru EU-25. To znamená, že dojde při porovnání s rokem 2000 k nárůstu o plných 9 procentních bodů. Meziročně se regionální HDP zvýší téměř o 7,6 %, což odpovídá téměř 36 % proti roku 2000. Příznivé hodnocení nově vytvořené hodnoty se též pozitivně promítne i na úrovni produktivity práce měřené jako podíl HPH připadající na zaměstnance, která bude o 10 % vyšší než republikový průměr. Příznivé výsledky při tvorbě nově vytvořené hodnoty společně s faktem, že vysoký podíl obyvatel s trvalým bydlištěm ve Středočeském kraji dojíždí do Prahy, kde jsou nejvyšší výdělků v ČR, rovněž ovlivňuje překročení republikového průměru téměř o 6 % u čistého disponibilního důchodu domácností (dále ČDDD) na obyvatele. Zvyšující se intenzita investiční činnosti ve Středočeském kraji se též kladně promítá jak na tvorbě hrubého fixního kapitálu, jejíž podíl na republikovém úhrnu dosáhne 11,5 %, ještě příznivěji lze hodnotit podíl připadající na jednoho zaměstnance, kde kraj-

Tab. č. II/16

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s.c. (předchozí rok = 100)	105,1	103,4	108,3	107,6
HDP na obyv. (ČR = 100)	94,1	93,0	92,9	91,9
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	107,3	106,7	109,8	110,0
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	147,9	120,5	122,9	122,0
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	92,3	93,9	95,6	95,7
Podíl THFK na HDP (%)	29,7	29,2	27,5	27,5
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	104,6	107,6	106,7	105,6
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	102,4	102,0	102,3

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

ská úroveň překračuje republikový průměr dokonce o 21 %, což představuje po Praze druhý nejvyšší podíl. Na základě souhrnného hodnocení zaujímá Středočeský kraj druhé místo.

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Z hlediska odvětvové struktury vykazují v regionu znatelný růst zaměstnanosti doprava, skladování a spoje, což naznačuje částečnou změnu charakteru hospodářství kraje na logistické zázemí nejen pro Prahu. Relativně nadprůměrný růst mezi roky 2000 a 2006 však zaznamenaly i ostatní tržní služby. Je zde rovněž relativně vyšší zastoupení zaměstnanosti v zemědělství. Naopak zpracovatelský průmysl, který dominuje struktuře HPH, se na zaměstnanosti podílí ve srovnání s ČR průměrně, což jen potvrzuje jeho vysokou produktivitu.

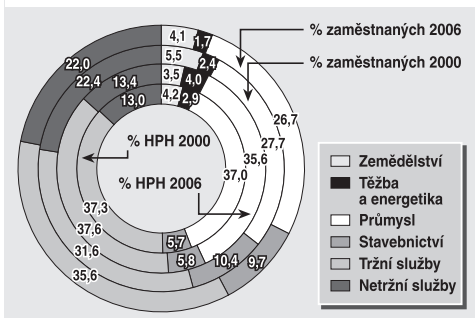
Podobně jako ve většině ostatních krajů je i zde v posledních třech letech patrný trend zlepšování situace na trhu práce. Míra registrované nezaměstnanosti dosáhla na konci roku 2006 5,3 % (o 2,4 proc. bodu méně než v ČR), a kraj se tak zařadil hned po Praze k nejméně postiženým regionům. Počet pracovních míst nabízených ÚP se po předchozích čtyřech letech stagnace

v roce 2006 zdvojnásobil, na jedno pracovní místo připadali již méně než tři uchazeči. Složení nezaměstnaných se blíží ČR, kraj méně trápí dlouhodobá nezaměstnanost, mírně vyšší je naopak podíl nezaměstnaných žen. Přírůstek dlouhodobě nezaměstnaných za poslední pětiletí patří k nejnižším v ČR. I to je jeden z důvodů, proč ÚP relativně méně organizují rekvalifikační kurzy (úspěšnost jejich absolventů však patří k nejvyšším, 85 % uchazečů najde do roka nové zaměstnání). Situaci na trhu práce na většině území kraje příznivě ovlivňuje dobrá dostupnost Prahy, která představuje pro sto tisíc Středočechů místo pracoviště (dojíždka do Prahy se od roku 2000 zvýšila o 20 tis. osob). Středočeský kraj je naopak stále častěji novým bydlištěm pro Pražany, více se zde usazují i cizinci, z nichž mnozí zde také nacházejí zaměstnání (každý šestý cizinec v ČR). Situace v rozlehlém kraji není zdaleka homogenní, vyšší nezaměstnanost trápí dlouhodobě především periferní regiony (Kutnohorsko, Čáslavsko, Příbramsko), ale nevyhýbá se ani oblastem blíže ku Praze (Slánsko).

Podle výběrového šetření MPSV byla pro rok 2006 odhadnuta průměrná mzda v kraji na 23 tis. Kč. Region se sice ve většině dílčích mzdových ukazatelů řadí hned za Prahu, vlivem výrazného vychýlení pražských mezd se však příliš neodchyluje od republikového průměru. Ve mzdové dynamice v posledním pětiletí však drží tempo s Prahou, čímž si dále upevňuje své výsadní postavení mezi mimopražskými regiony. Mzdy se udržují mírně nad celorepublikovým průměrem ve všech hlavních typech zaměstnání vyjma vědeckých a odborných duševních pracovníků, kteří zde pobírali jen o 3 tis. Kč více než v nejméně »štědrém« Jihočeském kraji. Příznivější byl vý-

Graf č. II/49

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

voj mezd kvalifikovaných manuálních pracovníků a dále u zákonodárců, vedoucích a řídicích pracovníků – především jejich zásluhou se dále prohlubovala celková mzdová diference, která již tak patří mezi mimopražskými kraji k nejvyšším.

Podle celkové příjmové úrovně domácností vévodí Středočeský kraj společně s Plzeňským ostatním mimopražským regionům. K velmi dobrému výsledku přispívají příjmy ze závislé činnosti i podnikání. Sociální příjmy jsou proti tomu nižší a jejich váha i s ohledem na velmi dobré tempo růstu mezd stále klesá. Zajímavostí kraje je nejnižší zatížení domácností výdaji na bydlení (necelých 14 % z čistých peněžních příjmů), což souvisí také s významným zastoupením venkovských forem bydlení (nižší podíl domácností má problémy s úhradou nájemného). Navzdory objektivně příznivé příjmové situaci téměř třetina domácností (mírně více než v ČR) uvedla, že má potíže vycházet se svým příjmem.

Z hlediska podnikatelské aktivity lze zařadit kraj na druhé místo za Prahu především podle výkonnostního ukazatele (daňových příjmů z podnikatelské činnosti). Nicméně je třeba připomenout, že velká část aktivních živnostníků provozuje svou činnost v metropoli. Protože však jsou statisticky vykazováni podle trvalého bydliště, nelze tento fakt zdokumentovat.

Nadprůměrný podíl firem pod zahraniční kontrolou působících v průmyslu dokumentuje atraktivitu kraje pro investice v tomto sektoru. Výrazně menší podíl zahraničních firem vykazují progresivní terciér. Navíc v posledních letech zahraniční kontrola průmyslového sektoru v komparaci s ostatními kraji mírně narostla.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Kraj vykazuje dlouhodobě jak absolutně, tak relativně (na počet obyvatel) nejvyšší intenzitu bytové výstavby. Je to způsobeno vysokou migrační atraktivitou především zázemí Prahy, kde okresy Praha-západ a Praha-východ koncentrují více než 40 % dokončených i zahájených bytů v regionu. Více než 60 % nových bytů je pak v rodinných domcích, což je nejvyšší číslo mezi kraji.

Zdravotnictví, stejně jako řadu dalších služeb, není možné ve Středočeském kraji posuzovat bez souvislosti s hlavním městem Prahou vzhledem k těsným vazbám mezi těmito kraji. Jsou

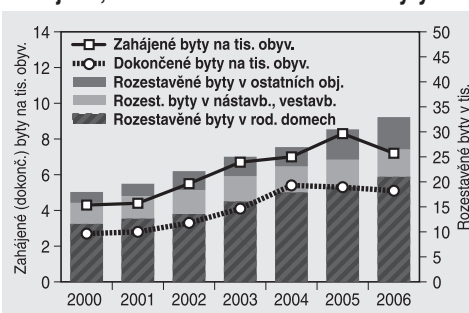
Tab. č. II/17

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	92 498	103 754
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	98	99
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	101	101
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	99	92
Sociální příjmy (ČR = 100)	93	97
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Graf č. II/50

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

tak vysvětlitelné např. nejnížší relativní počet nemocničních lůžek ze všech krajů, velmi nízký relativní počet lékařů v nemocnicích a nejnížší relativní počet lékařů ambulantní péče. Průměrná pracovní neschopnost pro nemoc či úraz je zde bez podstatných výkyvů nižší, než je republikový průměr přibližně o 0,5 proc. bodu, průměrná délka pracovní neschopnosti je nižší cca o 2 dny.

Výdaje na vědu a výzkum jsou druhé nejvyšší, jejich časový vývoj však není monotónní. V posledních letech jejich podíl na celostátních výdajích na vědu a výzkum pozvolna klesal. Krytí těchto výdajů z podnikatelského sektoru přesahovalo 85 %, avšak postupně v posledních šesti letech klesalo.

Podíl zaměstnaných ve vědě a výzkumu se pohyboval okolo 0,5 % disponibilních pracovních sil a má stoupající trend. Podíl vysokoškolsky vzdělaných pracovních sil je přibližně 80 % z celostátního průměru a má také stoupající trend.

Tab. č. II/18

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	346,5	334,1	336,3	344,8 ²⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	5,4	5,0	4,9	4,8
Prům. pracovní neschopnost (%)	5,7	5,4	5,7	5,5 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	26,3	32,9	30,8	33,1 ²⁾
Střední délka života mužů	70,9	72,0	72,5	x
Střední délka života žen	77,5	78,4	78,6	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Cestovní ruch

V intenzitních ukazatelích cestovního ruchu patří kraj k nejméně úspěšným (nízký podíl na zaměstnanosti i tvorbě HPH, ale i třetí nejnížší počet ubytovaných hostů vztážený na obyvatele, resp. výměru kraje). Kraj málo těží z boomu zahraniční turistiky blízké Prahy. Zatímco počet domácích návštěvníků dlouhodobě stagnuje, u zahraničních hostů je trend nepříznivý (v roce 2006 byla návštěvnost jen na úrovni roku 2002, kdy kraj postihly povodně, stále méně přijíždí hlavně Nizozemců). Kraj má nejnížší plošnou hustotu ubytovacích zařízení, jejich kapacity stagnují (mírně nad 30 tis.). V lůžkové struktuře jsou preferovány sezónní (40 %) levnější formy ubytování, což souvisí s velkým významem víkendové turistiky (vysoká koncentrace rekreačních objektů v jižním zázemí Prahy) a jinými krátkodobými formami cestovního ruchu (šestina tuzemských kratších cest českých občanů byla realizována v tomto kraji).

Životní prostředí

Na veřejný vodovod je připojeno o šestinu méně obyvatel, než je celostátní průměr. Podobně tomu je i s podílem obyvatel žijících v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod. Podíl lesních pozemků z celkové rozlohy kraje má pomalý vzestupný trend a je o pětinu pod úroveň celé ČR. Stupeň zornění zemědělské půdy naproti tomu o šestinu přesahuje celostátní úroveň a mírně klesá.

Na celkové úrovni emisí se podílejí různě velké zdroje odlišným způsobem u jednotlivých znečišťujících látek. Velké zdroje se podílejí ze dvou třetin na emisích oxidů síry a ze 40 % na oxidech dusíku. Působení mobilních zdrojů se projevuje téměř polovinou emisí tuhých znečišťujících látek, oxidů dusíku a oxidů uhlíku.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Jihočeský kraj

Jihočeský kraj je co do výměry druhý největší, ale počet obyvatel ho řadí až na sedmé místo. To naznačuje nízkou hustotu zalidnění, která nedosahuje ani 55% úrovně ČR. Spíše venkovský charakter osídlení dokresluje i relativně velmi nízká střední velikost obcí. Kraj je složen ze 17 obvodů ORP, přičemž největší je obvod Českých Budějovic se 79 obcemi a nejmenší Týn nad Vltavou čítající 14 obcí.

Ekonomika

V roce 2006 se Jihočeský kraj podílel na úhrnném vytvořeném HDP v ČR 5,5 %, což představuje šestý nejvyšší krajský podíl. Podle odvětvové struktury je možné ve srovnání s republikovým průměrem vyzdvihnout odvětví zaměřené na výrobu a rozvod elektrické energie, tepla a vody, jehož podíl dosáhne 8,2 % z krajského úhrnu HPH. Za další důležitá odvětví lze považovat zpracovatelský průmysl (27,4 %), stavebnictví (7,9 %), ale i zemědělství (5,1 %), v jehož rámci samozřejmě hraje významnou roli rybářství (více než pětina HPH tohoto odvětví v ČR se realizuje právě v jižních Čechách). Na základě předběžných odhadů se očekává, že podíl HDP na obyvatele dosáhne 89,5 % republikového průměru, respektive 68,1 % průměru za EU-25. V meziročním porovnání se předpokládá nárůst regionálního HDP o 8,1 %, tj. 26 % proti roku 2000. Příznivě lze posuzovat předpokládanou výši ČDDD připadající na obyvatele – tento podíl by měl dosáhnout ve srovnání s průměrem za ČR výše 96,4 %. Podíl THFK za rok 2006 na republikovém úhrnu se předpokládá ve výši 6,4 %, což odpovídá překročení ukazatele »podíl THFK na obyvatele«

o 4,4 % a o 4,5 % u podílu »THFK na zaměstnance« proti podílu za ČR. Příznivě lze rovněž hodnotit situaci na trhu práce, obecná míra nezaměstnanosti za rok 2006 dosáhla výše 5,1 %, což je o 2 proc. body méně, než je míra nezaměstnanosti za ČR. Na základě souhrnného hodnocení lze Jihočeský kraj zařadit na čtvrté místo.

Tab. č. II/19

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	103,0	104,1	106,5	108,1
HDP na obyv. (ČR = 100)	91,9	89,1	89,1	89,5
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	91,1	90,4	88,9	89,6
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	119,3	88,3	90,6	91,7
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	77,3	80,3	80,5	80,7
Podíl THFK na HDP (%)	31,2	25,5	29,3	29,2
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	97,4	96,5	96,4	96,4
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	94,4	93,0	93,2

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Zemědělství zůstává významným odvětvím pro zaměstnanost v regionu, přičemž především lesnictví a rybolov více než dvakrát přesahují celostátní úroveň. Nadprůměrný a rovněž relativně rostoucí podíl na zaměstnanosti vykazují průmysl, stavebnictví a netržní služby. Naproti tomu tržní služby s výjimkou služeb pro cestovní ruch zůstávají pod úrovní ČR.

V souladu s celorepublikovými tendencemi dochází v posledních třech letech k postupnému zlepšování situace na trhu práce. Míra nezaměstnanosti (podle ÚP) na konci roku 2006 dosahovala 5,7 % (o 2 proc. body méně než v ČR). V posledním roce se zdvojnásobil počet volných pracovních míst, na jedno místo připadali méně než 4 uchazeči. Plynule se zvyšuje i počet osob s úspěšně ukončenou rekvalifikací, v roce 2006 jich bylo v poměru k celkovému počtu nezaměstnaných o polovinu více než v ČR. Velmi úspěšná je návratnost na trh práce – téměř 90 % nezaměstnaných nachází nové místo do

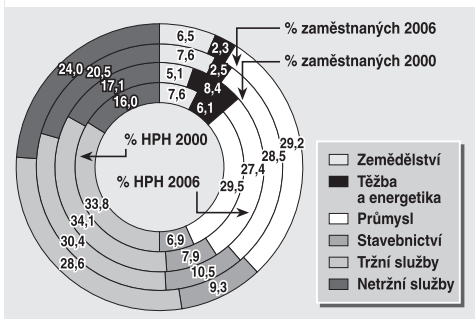
1 roku po úspěšné rekvalifikaci. V celorepublikovém kontextu přetrvává příznivé složení nezaměstnaných. Také díky tradici kvalitního vzdělávání je mezi uchazeči méně osob s nízkou kvalifikací, snížený je i podíl dlouhodobě nezaměstnaných (30 %, druhé místo po Praze). Proti očekávání má relativně málo pozitivní účinek pendlerství, neboť nejvyšší nezaměstnanost (blíží se 10 %) již tradičně trápí příhraniční regiony: Českokrumlovsko, Kaplicko a Dačicko.

Na základě výběrového šetření MSPV v kraji činil v roce 2006 odhad průměrné mzdy 20 609 Kč. Dosaženou úroveň se řadí mezi průměrné mimopražské kraje, dynamikou růstu mezd kraj zaostává (v posledním pětiletí čtvrtý nejnižší absolutní přírůstek mezd). Region vykazuje relativně nízkou mzdovou diferenciaci, mediánová mzda je proti průměru snížena jen o 10 % a celková diferenciaci mezd je třetí nejnižší mezi kraji. Nižší rozdíly nacházíme i podle typu zaměstnání: mzdy zákonodárců, vedoucích a řídicích pracovníků jsou proti nejhůře placené skupině pomocných a nekvalifikovaných pracovníků trojnásobné. V meziregionálním pohledu lépe jsou placeni kvalifikovaní manuální pracovníci a také zdravotníci a pedagogové, naopak mzdy vědeckých a odborných duševních pracovníků (25 846 Kč) byly v roce 2006 nejnižší mezi kraji.

Podle odhadů na základě výběrového šetření dosahovala příjmová úroveň domácností v kraji celorepublikové úrovně, mezi mimopražskými regiony byl však Jihočeský kraj čtvrtý. Žádný z hlavních zdrojů příjmů se významně neodchyloval od úrovně ČR, nižší byly pouze sociální příjmy, jejichž váha v posledních letech mírně roste. Relativně malá mzdová diferenciaci se promítá do nízkého zastoupení nejchudších domácností (s příjmy do 1,5násobku živ. minima).

Graf č. II/51

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/20

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	92 498	103 754
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	98	99
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	101	101
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	99	92
Sociální příjmy (ČR = 100)	93	97
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Domácnosti hodnotí svoji finanční situaci poměrně dobře, pouze pětina (nejméně mezi kraji) uvádí, že má větší obtíže vycházet z rodinným rozpočtem. Podobně také náklady na bydlení, splácení půjček vč. hypoték činí domácnostem menší problémy než v jiných krajích.

Podle daňových příjmů z podnikatelské činnosti patří k nejméně úspěšným krajům, ovšem relativně se jeho postavení mezi roky 2000 a 2003 zhoršilo. Naproti tomu podle počtu podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných se řadí až na deváté místo (průměr za roky 2000–2005).

Díky své výhodné poloze vůči Rakousku a Německu je kraj atraktivní pro zahraniční investory, a proto patří ke špičce v podílu firem pod zahraniční kontrolou. Nejvíce je to patrné v sektoru průmyslu, kde se řadí na druhé místo. Tržní služby takovou atraktivitu pro zahraniční firmy nevykazují, ačkoli především segment obchodu a služeb pro cestovní ruch prodělal v posledních letech ze všech krajů největší expanzi zahraničního kapitálu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

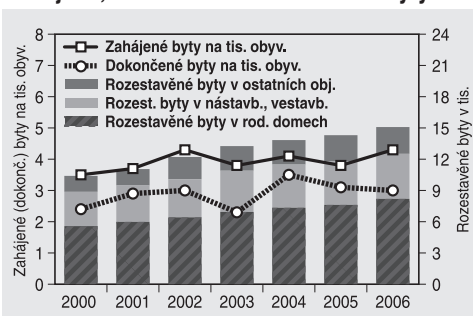
Intenzita bytové výstavby se zvyšovala v posledních šesti letech spolu s narůstající migrační atraktivitou. V současnosti se kraj řadí na druhé místo v počtu rozestavěných bytů na tisíc obyvatel, ačkoli počet zahájených bytů na tis. obyvatel začal v posledních třech letech v porovnání s celostátním průměrem stagnovat.

Průměrná pracovní neschopnost se podstatně neliší od středních hodnot v celé ČR stejně jako délka pracovní neschopnosti. Relativní počet lékařů se pohybuje v Jihočeském kraji trvale okolo 10 % pod průměrem. Podobně tomu je u relativního počtu nemocničních lůžek (vztažených na jednotku počtu obyvatel), v posledních pěti letech chybí do průměru ČR 5 až 7 %.

Relativní náklady na vědu a výzkum, tj. vztažené na jednoho obyvatele, jsou pod úrovní dvou třetin relativních výdajů v České republice. Kryté jsou přibližně z poloviny podnikatelským sektorem, což představuje jeden z nejnižších podílů mezi kraji. Podíl zaměstnaných ve vědě a výzkumu mírně přesahuje 0,5 % z disponibilních pracovních sil, což je také na úrovni dvou třetin průměru. Mírně přes 11 % pra-

Graf č. II/52

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/21

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na jednoho lékaře	289,3	281,0	283,1	285,7 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	6,1	6,1	6,0	5,8
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,3	6,0	6,5	6,4 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	26,0	33,6	32,7	35,6 ²⁾
Střední délka života mužů	72,0	72,8	73,1	x
Střední délka života žen	78,3	79,1	79,3	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

covních sil má vysokoškolské vzdělání, čímž Jihočeský kraj nedosahuje ani celorepublikové úrovně a v pořadí krajů se pohybuje okolo poloviny. Čtvrtina domácností v regionu má přístup na internet, a to ho řadí do poslední třetiny v pořadí krajů, ačkoli od roku 2003 zaznamenal tento podíl výrazně nadprůměrný růst.

Cestovní ruch

Relativně málo narušené přírodní prostředí s vysokou lesnatostí, vodními plochami a velkým počtem kulturních památek (téměř 6 tis. objektů) řadí kraj mezi nejvýznamnější turistické destinace Česka. Region vykazuje vedle Prahy a Karlovarského kraje nejvyšší dynamiku růstu počtu ubytovaných hostů (celkový počet byl v roce 2006 o pětinu vyšší než v roce 2000, v případě zahraničních hostů téměř o polovinu). Téměř každý třetí host přijíždí ze zahraničí, nejčastěji z Německa, Rakouska a stále častěji také z Nizozemska. Kraj nabízí hned po Praze druhý nejvyšší počet ubytovacích lůžek (55 tis.), polovina z nich je sezónní. Nejoblíbenějším cílem pobytů je Šumava, v letní sezóně i historická centra měst (mj. zámek Český Krumlov). Díky tuzemským hostům se rozvíjí lázeňství (proti roku 2000 o polovinu vyšší návštěvnost).

Životní prostředí

Podíl obyvatel připojených na vodovodní a kanalizační síť s čističkou odpadních vod je blízký celostátnímu průměru stejně jako podíl obyvatel vypouštějících odpadní vody mimo čističky, tj. téměř jedna čtvrtina obyvatel. Podílem lesních pozemků z celkové rozlohy kraje se kraj řadí do horní poloviny pořadí krajů. Podle stupně zornění zemědělské půdy se kraj nachází ve třetí čtvrtině pořadí.

Tab. č. II/22

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	92,7	91,5	90,5	90,5
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	65,3	73,8	74,8	76,5
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	25,7	21,5	21,0	21,0
Podíl lesní půdy (%)	37,2	37,4	37,4	x
Míra zornění (%)	64,8	64,6	64,6	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Region se řadí ke krajům s nejmenším podílem území, kde dochází k překročení imisního limitu pro alespoň jednu ze sledovaných znečišťujících látek. Co se týče emisí, pak u TZL (tuhých znečišťujících látek) tvoří třetinu emise z mobilních zdrojů (REZZO 4) a mobilní zdroje se podílejí i třetinou na emisích VOC (těkavých organických látek), 70 % oxidů dusíku a 65 % oxidu uhelnatého. Velké stacionární zdroje (REZZO 1) jsou emitenty dvou třetin oxidů síry.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Plzeňský kraj

Jedná se o region, který svou rozlohou zaujímá třetí, ale počtem obyvatel až deváté místo mezi kraji. Podobně jako v případě Jihočeského kraje vykazuje relativně nízkou hustotu zalidnění a rovněž nízkou střední velikost obcí. Charakter osídlení je typický velkým množstvím malých sídel, absencí měst střední velikosti a dominancí metropole Plzně, jež je populačně druhým nejvýznamnějším centrem Čech po Praze. Kraj se skládá z 15 obvodů ORP, z nichž největší počet obcí náleží pod Rokycany (68) a pouze 18 pod Horšovský Týn.

Ekonomika

Předpokládá se, že podíl HDP, který byl vytvořen v Plzeňském kraji za rok 2006, dosáhne výše 5,2 %. Podle odvětvové struktury lze považovat za nejdůležitější zpracovatelský průmysl, kde podíl na nově vytvořené hodnotě bude činit plnou třetinu. Za důležitá lze označit i další odvětví: obchod (10,6 %), komerční služby (10,5 %), dopravu a telekomunikace (9,4 %) a stavebnictví (7,3 %). Výše regionálního podílu HDP na obyvatele za rok 2006 proti národní úrovni by měla dosáhnout 95,8 % – po Praze nejvyšší krajský podíl, což odpovídá 72,9 % průměru za EU-25. Za velmi pozitivní lze označit i v rámci mezikrajského porovnání očekávanou produktivitu práce odvozenou od podílu HPH na zaměstnance – 92,2 % průměru za ČR, což představuje 4. nejvyšší úroveň. V meziročním porovnání se očekává nárůst přes 7 %, což odpovídá 33% nárůstu proti roku 2000. Tyto výsledky se příznivě odrazily i na podílu ČDDD na obyvatele, jenž je ve srovnání s republikovým průměrem mírně vyšší o 0,9 %. Plzeňský kraj se stal tak jedním ze tří regionů, který překračuje průměr za ČR. Na Plzeňský kraj připadne 5,1 % z THFK na republikové úrovni. Krajský podíl THFK připadající na obyvatele dosáhne 95,6 % výše za ČR. Podle souhrnného hodnocení se region řadí na třetí místo mezi kraji, bezprostředně za Prahu a Středočeský kraj.

Tab. č. II/23

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,7	107,3	106,5	107,7
HDP na obyv. (ČR = 100)	93,8	96,4	95,9	95,8
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	89,7	90,8	92,0	92,2
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	109,1	92,0	87,1	86,7
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	80,4	78,5	80,0	80,1
Podíl THFK na HDP (%)	36,3	26,1	24,9	24,9
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	100,0	100,9	101,0	100,9
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	99,3	99,5	99,4

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Kraj je typický svou odvětvovou specializací na zpracovatelský průmysl, jehož podíl na zaměstnanosti v posledních šesti letech zaznamenal znatelný absolutní i relativní růst. Zemědělství a lesnictví se rovněž nacházejí nad celostátním průměrem. Naopak sektor služeb nedosahuje úrovně ČR a jeho podíl na zaměstnanosti v posledních letech dokonce klesl.

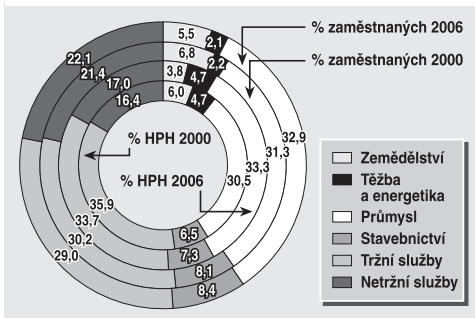
Dobrá kvalita středního a vysokého školství a výhodná poloha regionu podpořená dokončením páteřní dálniční komunikace patří k důležitým faktorům příznivého vývoje trhu práce. Kraj vykazuje po Praze a Středočeském kraji nejnižší míru nezaměstnanosti, počet pracovních míst nabízených ÚP se plynule zvyšuje již dva roky, na jedno místo připadá 2,5 uchazeče (v případě absolventů a mladistvých je počet volných míst srovnatelný s počtem uchazečů). Složení nezaměstnaných se blíží ČR, mírně nižší je zastoupení osob s nejnižším vzděláním, výrazně podprůměrná je dlouhodobá nezaměstnanost (především nad 2 roky). Míra zapojení nezaměstnaných do rekvalifikačních kurzů se pohybuje na republikové úrovni, v posledních letech se zvyšuje. Návratnost jejich absolventů na trh práce patří k nejvyšším v Česku (téměř 85 % z nich nachází do roka nové zaměstnání). Nezaměstnanost v kraji se regionálně odlišuje, nejvíce dlouhodobě trápí periferní Sušicko (12 %) a kvalitou lidských zdrojů hůře saturované Tachovsko a Stříbrsko (10 %).

Průměrná mzda byla podle údajů MPSV v roce 2006 odhadnuta na 21,5 tis. Kč, čímž se kraj zařadil na třetí příčku mezi mimopražskými regiony. Navzdory silnému zastoupení zahraničních firem dynamika růstu mezd na Plzeňsku proti jiným regionům pokulhává, kraj byl v roce 2005 předstížen Jihomoravským krajem. Pro Plzeňsko je charakteristická relativně malá mzdová diferenciacie, rozdíl mediánové a průměrné mzdy je nejmenší mezi kraji. Významný vliv zahraničních firem se promítá do relativně dobrých výdělků kvalifikovaných i nekvalifikovaných dělníků, naopak mzdy nejlépe placených zákonodárců, vedoucích a řídicích pracovníků se nacházely o téměř 15 % pod republikovým průměrem.

Odhady průměrných celkových příjmů domácností na základě výběrového šetření řadí region do čela mimopražských krajů. Náznak posílení pozice kraje proti roku 2002 jde především na vrub zvýšených příjmů z podnikání. Vzhledem k příznivé socioekonomické situaci kraje je výše sociálních příjmů na úrovni republikového průměru jistým překvapením. Relativně malá mzdová diferenciacie se promítá do nízkého zastoupení nejchudších domácností (s příjmy do 1,5násobku živ. minima). Přirůstek nejbohatších domácností (nad trojnásobek živ. minima) patří

Graf č. II/53

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/24

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	97 406	114 609
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	103	109
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	108	109
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	108	133
Sociální příjmy (ČR = 100)	95	99

údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu

k nejvyšším mezi regiony. Spíše venkovský charakter osídlení a absence významnějších center (mimo Plzeň) se odrážejí v nižším zatížení domácností náklady na bydlení. Zadlužení domácností půjčkami a úvěry je nižší než ve většině krajů, menší jsou i problémy domácností s jejich splácením. Tři z deseti domácností uvedly, že mají potíže vycházet s rodinným rozpočtem, což věrně odráží situaci v celém Česku.

Kraj zaznamenal v případě daňových příjmů obcí z podnikatelské činnosti velký relativní (i absolutní) nárůst, když poskočil ze sedmého místa v roce 2003 na třetí v roce 2005. Podle počtu podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných však patří do spodní části v pořadí krajů.

Podnikatelský sektor je díky exponované poloze regionu vůči Německu výrazně ovlivněn expanzí zahraničního kapitálu. Podíl firem pod zahraniční kontrolou je po Praze nejvyšší mezi kraji a vůbec nejvyšší v případě firem působících v průmyslu, i když v posledních letech došlo k relativnímu poklesu tohoto ukazatele ve všech sektorech.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

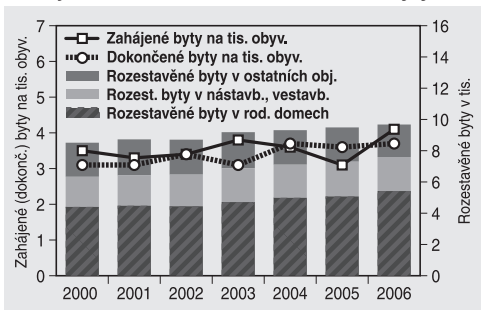
Z hlediska bytové výstavby se řadí na čelná místa mezi kraji, což je spojeno mj. s jeho relativně vysokým migračním přírůstkem. V posledních letech však začala nová výstavba stagnovat, což dokumentuje nejnižší poměr mezi zahájeným a dokončeným počtem bytů v mezi-krajském srovnání.

Střední délka pracovní neschopnosti je jedna z nejkratších mezi mimo-pražskými kraji. Počet obyvatel na jednoho lékaře je o 7 % nižší, než je hodnota za celou ČR, což představuje třetí nejnižší hodnotu mezi kraji. Relativní počet nemocničních lůžek (na tis. obyv.) se blíží republikovému průměru s mírně stoupající vývojovou tendencí. Četnost ambulantních ošetření je poměrně vysoká – region se nachází v první třetině pořadí krajů. V případě stomatologických ošetření je vyšší četnost ještě výraznější.

Relativní výdaje na vědu a výzkum jsou zde poloviční ve srovnání s relativními výdaji za celou ČR. Krytí těchto výdajů z podnikatelského sektoru přibližně ze tří čtvrtin přesahuje asi o osminu průměrný republikový podíl. Podíl pracovníků

Graf č. II/54

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/25

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	249,5	234,6	233,2	235,31
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	6,1	6,5	6,5	6,2
Prům. délka pracovní neschopnosti (%)	6,5	6,0	6,5	6,2 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	26,1	32,6	30,8	33,0 ²⁾
Střední délka života mužů	71,8	72,3	72,9	x
Střední délka života žen	77,8	78,6	78,9	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

ve vědě a výzkumu činí přibližně 0,5 % z celkového počtu pracovních sil a je na úrovni asi 60 % průměrné celostátní hodnoty a stejně tomu je i u podílu vysokoškolsky vzdělaných z disponibilního počtu pracovních sil kraje. Z hlediska přístupu domácností na internet zaznamenal kraj výrazně nadprůměrný přírůstek za poslední tři roky.

Cestovní ruch

Počtem ubytovaných hostů v relaci na obyvatele se kraj řadí k průměrným, počty domácností i zahraničních návštěvníků v posledním pětiletí stagnovaly. Navzdory příhraniční poloze tvoří takřka 70 % hostů domácí klientela s významným vlivem letní i zimní turistiky na Šumavě. Mezi zahraničními hosty dominují Němci (52 %), jejichž počty v posledních dvou letech mírně klesají. Mírně se naopak rozrůstá nizozemská klientela, jejíž doba pobytu patří k nejdělsím (5 dní) a převyšuje i domácí rekreanty. Síť ubytovacích kapacit odpovídá velikosti kraje, její nerovnoměrné rozložení brání rychlejšímu rozvoji turistiky v dosud méně exponovaných oblastech (severně od Plzně se nachází jen třetina kapacit). Orientaci na venkovskou turistiku reflektuje struktura lůžkových zařízení s preferencí levnějších forem ubytování (40 % lůžek je sezónních, naopak jen 2 % lůžek pokrývají čtyř- a pěťhvězdičkové hotely).

Životní prostředí

Podíl obyvatel využívajících připojení na veřejnou vodovodní síť je v Plzeňském kraji nejnižší ze všech krajů. Na kanalizační síť zakončenou čističkou odpadních vod je však připojený podíl obyvatel téměř shodný s celostátním průměrem. Více než desetina obyvatel vypouští odpadní vody mimo ČOV, což je třetí nejvyšší podíl. Relativní investice na ochranu životního prostředí (vztahované na obyvatele) jsou obdobné jako v sousedním kraji Jihočeském a dosahují jen tří čtvrtin celostátní úrovně. Podíl lesních pozemků je také srovnatelný s krajem Jihočeským, odlišuje se však stav lesů. Podíl silně, velmi silně poškozených a odumírajících lesů je v Plzeňském kraji o desetinu vyšší u jehličnatých lesů a o třetinu menší u listnáčů.

Tab. č. II/26

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	81,4	80,8	81,2	81,3
Podíl obyvatel v domech připojených na kanál. s ČOV (%)	58,5	68,7	71,0	71,4
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	19,1	17,9	15,8	16,0
Podíl lesní půdy (%)	39,4	39,5	39,5	x
Míra zornění (%)	69,2	68,9	68,9	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Z celkové úrovně emisí přinášejí mobilní zdroje (REZZO 4) u tuhých znečišťujících látek a u těkavých organických látek třetinu, u oxidů dusíku a oxidu uhelnatého pak 60 %. Stacionární velké zdroje (REZZO 1) se pak podílejí třemi čtvrtinami na emisích oxidů síry. Plzeňský kraj patří ke krajům, kde je minimální velikost území, na němž někdy dochází k překračování imisních limitů alespoň jedné ze sledovaných znečišťujících látek. Imisemi je ohroženo území do 10 % rozlohy kraje.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Karlovarský kraj

Tento kraj je nejmenší populačně a s pominutím Prahy druhý nejmenší rozlohou. Jeho hustota zalidnění patří rovněž k nejnižším mezi kraji. Od předchozích tří krajů se odlišuje především největší střední populační velikostí obcí v Čechách. Charakterem osídlení se podobá spíše Ústeckému a Libereckému kraji. Z pouhých 7 obvodů ORP čítají nejvyšší počet obcí Karlovy Vary (40) a nejnižší Aš (5).

Ekonomika

Podle předběžných odhadů by podíl vytvořeného HDP za Karlovarský kraj měl dosáhnout výše 2,3 %, což je nejnižší podíl ze všech krajů. Vzhledem k odvětvové struktuře HDP má pro ekonomiku regionu rozhodující význam kromě již v ČR tradičního zpracovatelského průmyslu (25,7 %) i těžba nerostných surovin (8,3 %). Za významné lze označit i další odvětví související zejména s provozováním lázeňství, jako jsou zdravotnictví (7,5 %), pohostinství (3,7 %), ale i veřejné a sociální služby (3,9 %). Obchod by měl dosáhnout 10,2 %. Výše regionálního HDP připadající na obyvatele v Karlovarském kraji ve srovnání s republikovým průměrem by měla dosáhnout pouze 77,9 %, což je nejnižší podíl ze všech krajů. Tato úroveň by měla odpovídat v mezinárodním porovnání jen 59,3 %. Tyto odhady se též negativně promítnou i na úroveň produktivity práce měřenou jako podíl HPH na zaměstnance, její krajská úroveň dosáhne pouze necelých 77 % republikového průměru, což je nejméně v republice. ČDDD připadající na obyvatele v Karlovarském kraji bude na úrovni 91 % republikového průměru, což je dvanáctý nejnižší podíl v mezikrajském porovnání. Nízká úroveň THFK odpovídající pouze 2,6 % republikového úhrnu se rovněž nepříznivě odrazí na podílu THFK na obyvatele (86 %) a na zaměstnance, kde lze očekávat dokonce pouze 84,7 % republikových průměrů. V souhrnném hodnocení připadá Karlovarskému kraji jedenácté místo.

Tab. č. II/27

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,7	107,3	106,5	107,7
HDP na obyv. (ČR = 100)	93,8	96,4	95,9	95,8
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	89,7	90,8	92,0	92,2
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	109,1	92,0	87,1	86,7
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	80,4	78,5	80,0	80,1
Podíl THFK na HDP (%)	36,3	26,1	24,9	24,9
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	100,0	100,9	101,0	100,9
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	99,3	99,5	99,4

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Karlovarský kraj vykazuje výrazně nadprůměrný podíl zaměstnanosti v odvětví těžby nerostných surovin (především keramické jily a hnědé uhlí) a také lesnictví. Naproti tomu zemědělství zaměstnává pouze přibližně 1,5 % pracovníků. Tržní služby celkem nedosahují úroveň Česka, avšak segment ubytování a pohostinství ji naopak více než 1,5krát překračuje. Nezanedbatelný a republikově nadprůměrný je rovněž podíl zdravotnických služeb spojených s rozvinutým odvětvím lázeňství.

Hospodářství ČR

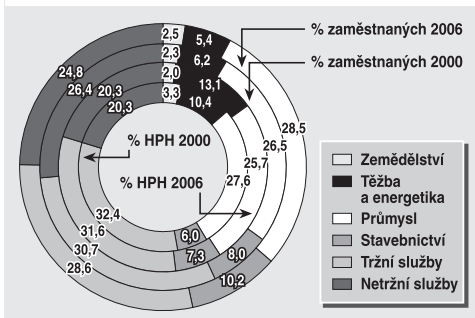
Navzdory zlepšení v roce 2006 nelze hodnotit situaci na pracovním trhu kraje příznivě. Míry nezaměstnanosti kolem 9 % převyšují republikový průměr a řadí kraj do trojice nejpostiženějších regionů. Počet volných míst v nabídce ÚP se během roku 2006 zdvojnásobil, i přesto se o jedno místo dělí téměř sedm uchazečů. Ještě horší je pozice osob se zdravotním postižením (ZP), možnost jejich pracovního uplatnění je proti jiným krajům poloviční. Srovnatelné s ČR jsou naopak vyhlídky mladistvých a absolventů, především z okolí krajského města. Mezi uchazeči o zaměstnání nacházíme nižší podíl žen a překvapivě

i osob se ZP, jejichž počty rostly v posledních letech pomaleji než v jiných krajích. Rychlejší dynamika růstu je naopak typická pro dlouhodobou nezaměstnanost, i přesto však zatím výrazně nepřesahuje úroveň ČR. Jedním z největších problémů trhu práce na Karlovarsku je velmi vysoký podíl (téměř 50 %) nezaměstnaných osob se základním či neukončeným vzděláním, a to především v severní a východní části kraje. Pouze průměrná je míra zapojení nezaměstnaných do rekvalifikačních kurzů, která na rozdíl od většiny krajů nemá rostoucí trend. Návratnost úspěšných absolventů těchto kurzů nepatří k nejvyšším, přesto jich zhruba 70 % nachází do roka zaměstnání. Relativně příznivá situace na trhu práce panuje v jižní části kraje, která těží z intenzivních příhraničních kontaktů (Ašsko) a vyšší vzdělanosti pracovních sil (Mariánskolázeňsko), téměř dvojnásobně vyšší nezaměstnanost naopak trápí Kraslicko a okolí Karlových Varů a Ostrova.

Na základě údajů z výběrového šetření MPSV byla pro rok 2006 odhadnuta průměrná mzda v kraji na 19 772 Kč, což bylo bezmála o 3,5 tis. Kč méně než v celém Česku. Absolutní i relativní tempo růstu mezd bylo v posledním pětiletí nejpomalejší mezi kraji, Karlovarsko se tak úrovní mezd propadlo až na poslední místo mezi regiony. Mzdová diferenciacie se mírně snižuje, výraznější sblížení je pozorovatelné mezi výdělky mužů a žen (ženy pobíraly v roce 2006 téměř 80 % mzdy mužů). Rozdíly mezd podle druhu zaměstnání patří v celorepublikovém kontextu k méně výrazným, nekvalifikovanější nemanuální pracovníci dostávají konstantně zhruba trojnásobné mzdy proti pracovníkům vykonávajícím nekvalifikované manuální práce. Relativně dobře odměňování jsou provozní pracovníci ve službách a obchodě – jejich výdělky patří v meziregionálním porovnání k nejvyšším –

Graf č. II/55

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/28

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	97 406	114 609
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	103	109
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	108	109
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	108	133
Sociální příjmy (ČR = 100)	95	99

údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu

naopak mzdy zákonodárců, vedoucích a řídicích pracovníků jsou proti Česku o pětinu snížené, a významnou měrou se tak spolupodílejí na celkově nízké mzdové úrovni kraje.

Příjmovou úroveň domácností zjištěnou na základě Mikrocenzu se Karlovarsko řadí k nejméně úspěšným krajům. Nepříznivá je především nízká dynamika jejich růstu (vyjma sociálních příjmů), která jen potvrzuje výše uvedená fakta o málo progresivním vývoji mezd. Domácnosti v kraji jsou zatíženy vyššími náklady na bydlení, jejichž krytí jim činí určité problémy. Schopnost vycházet s celkovým příjmy je srovnatelná s jinými kraji, vyšší je však zadlužení domácností i problémy se splácením půjček (týká se téměř třetiny domácností, což je o polovinu více než v Česku).

Podnikatelská aktivita je v porovnání s kraji nepatrně nižší, měřeno daňovými příjmy obcí z podnikatelské činnosti na obyvatele (ukazatel výkonnosti), avšak patří k nejvýše postaveným krajům podle počtu živnostníků na 100 zaměstnaných (ukazatel velikosti).

Poloha kraje exponovaná vůči Německu a další specifické faktory zapříčiňují vysoce nadprůměrný podíl firem pod zahraniční kontrolou. Především průmysl je pro zahraniční investory velmi atraktivní, nicméně progresivní služby (mj. finanční, obchod s nemovitostmi a výzkum a vývoj) zaznamenaly za poslední tři roky více než zdvojnásobení podílu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Jako jeden z migračně nejméně atraktivních krajů v Čechách vykazuje Karlovarský kraj rovněž velmi nízkou intenzitu bytové výstavby. Situace se výrazně nezlepšuje, podíl zahájených bytů na tisíc obyvatel měl v posledních šesti letech mírně klesající tendenci.

Třetí nejvyšší pracovní neschopnost a druhá nejkratší délka pracovní neschopnosti nasvědčují tomu, že v Karlovarském kraji jsou dobré podmínky pro zdravý život. Počtem obyvatel připadajících na jednoho lékaře lze pokládat kraj za průměrný, relativní počet nemocničních lůžek je ale téměř o desetinu nižší než průměr ČR. Naproti tomu relativní počet ambulantních ošetření a vyšetření je druhý nejvyšší, což pravděpodobně souvisí se specializací kraje na lázeňství. Střední délka života žen i mužů je v regionu jedena z nejnižších.

Graf č. II/56

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/29

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyvatel na 1 lékaře	294,6	275,4	274,7	275,8 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyvatel	5,8	5,7	5,6	5,6
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,2	5,7	6,0	5,7 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	24,6	31,6	30,2	32,8 ²⁾
Střední délka života mužů	70,8	71,3	71,9	x
Střední délka života žen	77,0	77,5	78,1	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

Relativní výdaje na vědu a výzkum (na jednoho obyvatele) jsou nejnižší ze všech krajů a činí méně než desetinu úrovně ČR. Přitom zde je druhé nejvyšší krytí těchto výdajů z podnikatelského sektoru (více než 90 %). Podíl zaměstnanců ve výzkumu a vývoji je nejnižší ze všech krajů. Podíl pracovních sil s vysokoškolským vzděláním z disponibilního počtu pracovních sil v kraji patří také k nejnižším (méně než 10 %).

Cestovní ruch

Podíl cestovního ruchu a navazujících odvětví na celkové zaměstnanosti i tvorbě HPH je proti ČR dvojnásobný, kraj lze v tomto ohledu považovat za nejvíce specializovaný mezi všemi regiony. Počtem ubytovaných hostů na obyvatele je kraj druhý hned po Praze, pro cizince představuje nejatraktivnější mimopražskou destinaci dokonce i v absolutním měřítku. Počet tuzemských návštěvníků stagnuje, cizinci však přijíždějí stále častěji (zrychlení tempa v roce 2006). Sedm z 10 hostů je ze zahraničí, nejvíce z Německa (60 %), Ruska (zdvojnásobení počtu od roku 2003), Nizozemska a USA. Karlovarsko je nejvýznamnějším a nejdynamičtěji se rozvíjejícím lázeňským regionem ČR (polovina celorepublikových lůžkových kapacit i lázeňských hostů). Každý druhý cizinec a každý třetí tuzemský host míří do kraje za lázeňskými pobyty. Mezi lázeňskými hosty stále více převládají cizinci (v roce 2006 tvořili již 3/4). Především díky lázeňství pobývají hosté v kraji dvakrát déle (7,5 dne) než v jiných regionech, největšími »vytrvalci« jsou Rusové, Ukrajinci a Izraelci (12–13 dní), naopak délka pobytu početně nejvýznamnějších Němců je pouze průměrná.

Životní prostředí

Podíl počtu obyvatel připojených na veřejnou vodovodní síť je po hlavním městě Praze druhý nejvyšší a stejně tak tomu je u podílu obyvatel využívajících kanalizační síť s připojením na čističku odpadních vod. Ztráty vyrobené vody v sítích jsou nejnižší mezi kraji (asi 75 % celostátního průměru). Relativní investiční výdaje na ochranu životního prostředí jsou zde nejnižší mezi kraji. Po-

díl absolutních hodnot investic z úhrnu za ČR je menší než 3 %. Z lesů rostoucích téměř na polovině rozlohy kraje zabírají 5/6 jehličnany, z nichž je poškozeno silně či velmi silně nebo odumírá více než 10 %. V případě listnáčů je poškozena víc než pětina.

Emise v Karlovarském kraji jsou u všech ovzduší znečišťujících látek nízké. U tuhých znečišťujících látek, oxidu uhelnatého a těkavých organických látek jsou v mezikrajském srovnání nejnižší. Nicméně u oxidů síry jsou čtvrté nejvyšší. Příčinu lze hledat v přítomnosti velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1), jež dodávají až 95 % oxidů síry. Jedná se především o tepelné elektrárny (Tisová) či těžbu uhlí (Sokolovská uhelná, a. s.).

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Tab. č. II/30

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	81,4	80,8	81,2	81,3
Podíl obyv. připojených na veř. vodovod (%)	99,1	97,8	98,1	98,0
Podíl obyv. v domech připoj. na kanal. s ČOV (%)	78,5	90,5	90,5	92,5
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	21,2	15,0	15,2	15,1
Podíl lesní půdy (%)	43,1	43,2	43,3	x
Míra zornění (%)	46,6	45,6	45,4	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Ústecký kraj

Ústecký kraj se řadí svou rozlohou k průměrným, počtem obyvatel k nadprůměrným krajům, a tudíž vykazuje i relativně vysokou hustotu zalidnění. Tento fakt spolu s nadprůměrnou střední velikostí obcí s vysokým počtem větších měst dokumentuje typ osídlení charakteristický pro průmyslové pánevní oblasti. Administrativně se kraj dělí do 16 obvodů ORP, z nichž největší co do počtu obcí jsou Louny (41) a nejmenší Varnsdorf (6).

Ekonomika

Podle souhrnného hodnocení čtyř makroekonomických ukazatelů za rok 2006 je Ústecký kraj na předposledním místě v mezikrajském porovnání. Toto postavení regionu nejvíce ovlivňuje situace na trhu práce a s tím i související nižší úroveň ČDDD připadající na obyvatele. Podle předběžných odhadů za rok 2006 se na vytvořeném HDP v ČR Ústecký kraj podílí 6,6 %. V rámci odvětvové struktury lze za rozhodující odvětví považovat zpracovatelský průmysl s 27,6 % z celkové nově vytvořené hodnoty v kraji, dále pak výrobu a rozvod elektřiny, tepla a vody (11,9 %) a stavebnictví (7,9 %). Ve srovnání s republikovými podíly u jednotlivých odvětví je samozřejmě mezi důležitá odvětví třeba zařadit i dobývání nerostných surovin (4,7 %), kde je krajský podíl více než trojnásobný. Podíl krajského HDP na jednoho obyvatele se v roce 2006 očekává na úrovni 82,3 % republikového průměru, což odpovídá 62,6 % průměru EU-25. Ve srovnání s rokem 2000 se předpokládá nárůst HDP do 25 %. Výše krajské produktivity práce měřené jako podíl HPH na zaměstnance se odhaduje na 90,4 % republikové úrovně. Výše ČDDD připadající na jednoho obyvatele v roce 2006 se odhaduje jako nejnižší ze všech 14 krajů, tento regionální podíl by měl dosáhnout 88,6 % republikového průměru.

Tab. č. III/31

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,7	107,3	106,5	107,7
HDP na obyv. (ČR = 100)	93,8	96,4	95,9	95,8
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	89,7	90,8	92,0	92,2
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	109,1	92,0	87,1	86,7
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	80,4	78,5	80,0	80,1
Podíl THFK na HDP (%)	36,3	26,1	24,9	24,9
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	100,0	100,9	101,0	100,9
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	99,3	99,5	99,4

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

V podílu na zaměstnanosti dominují tržní služby, jež rovněž vykazují znatelný nárůst i v porovnání s ČR. Rozvoj zaznamenal v posledních šesti letech také zpracovatelský průmysl, který však stále zdaleka nedosahuje republikové úrovně. Těžba nerostných surovin, především hnědého uhlí, zůstává stále nezanedbatelnou složkou zaměstnanosti kraje, když celostátní průměr přesahuje více než třikrát.

Po drobných náznacích zlepšení v předchozích letech se teprve v roce 2006 na pracovním trhu výrazněji projeví pozitivní změny. O desetinu se snížil počet nezaměstnaných při sou-

běžném zdvojnásobení nabídky volných pracovních míst na ÚP. Míry nezaměstnanosti blížící se 14 % přesto postačily k potvrzení dlouhodobé pozice nejpostiženějšího kraje Česka. O jedno pracovní místo se ucházelo třikrát více uchazečů proti ostatním krajům. V konfrontaci s Moravskoslezským krajem zde mají (především na Ústecku a Děčínsku) lepší vyhlídky mladiství, absolventi a osoby se zdravotním postižením. Trochu překvapující může být zjištění, že zastoupení osob nad 50 let mezi nezaměstnanými je nižší než v celém Česku. Nejpalčivější problém pracovního trhu kraje tak představuje

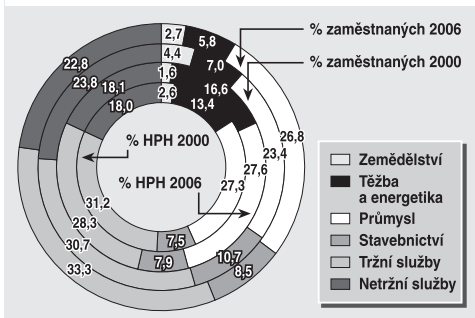
podobně jako v sousedním Karlovarsku dlouhodobá nezaměstnanost (více než třetina uchazečů je bez práce déle než 2 roky) v kombinaci s nízkou kvalifikací uchazečů (4 z 10 uchazečů jsou klasifikováni jako pomocní nequalifikovaní pracovníci). Míra zapojení uchazečů o práci do rekvalifikačních kurzů v kraji stagnuje na republikových hodnotách, návratnost úspěšných absolventů na trh práce patří k nejnižším mezi kraji, přesto 2/3 z nich do roka nacházejí zaměstnání. Oblast dlouhodobě nejvíce zasaženou nezaměstnaností představuje celý okres Most, poloviční nezaměstnanost proti tomu panuje v celém Litoměřicku (s výhodným dopravním napojením na Prahu dálnicí D8). Významnějšího zlepšení bylo během posledních tří let dosaženo na Chomutovsku, Lounsku a Teplicku.

Podle odhadů MPSV dosáhla v roce 2006 průměrná mzda 20,8 tis. Kč, byla zhruba o desetinu nižší než v celém Česku, avšak věrně vystihovala pozici typických mimopražských krajů. Dynamika růstu mezd v posledním pětiletí zaostávala za většinou krajů, nejvíce patrné to bylo v případě výdělků kvalifikovaných manuálních pracovníků. Tyto změny zřejmě souvisejí s dlouhodobější proměnou industriální základny kraje charakterizovanou postupným útlumem těžkého průmyslu a posilováním jiných oborů často v nově postavených závodech na »zelené louce«. Mzdová diferenciacce se mírně zvyšovala, její celkovou úroveň však region nevybočuje z průměru. Zajímavostí je, že mzdy pomocných a nequalifikovaných pracovníků byly nepatrně vyšší než mzdy kvalifikovaných dělníků pracujících v primárním sektoru. Relativně dobře vydělávali naopak dělníci obsluhující stroje a zařízení, kteří ve své kategorii jako jediní svými mzdami přesahovali úroveň Česka.

Příjmovou úroveň domácností se řadí Ústecko k chudším krajům. Typickým znakem je dlouhodobější zaostávání příjmů ze závislé činnosti, progresivněji se naopak projevují příjmy z podnikání (navzdory nízké podnikatelské aktivitě na většině území kraje) i sociální příjmy. Zastoupení domácností s nejnižšími příjmy je sice stále mírně vyšší než v Česku, dynamicky však roste podíl domácností se středními a vyššími příjmy, což potvrzuje výše uvedený trend posilování mzdové diferenciacce. Zatížení domácností výdaji na bydlení patřilo k nejvyšším mezi kraji, zvýšený byl i podíl domácností, které měly s jejich krytím problémy. Výběrové odhady také napovídají

Graf č. II/57

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

o vyšším zadlužení domácností, potíže se splácením půjček a úvěrů však byly o něco nižší než v sousedním Karlovarsku. Horší bylo hospodaření s rodinným rozpočtem, každá šestá domácnost měla velké potíže vycházet se svými příjmy (v ČR každá desátá).

Daňové příjmy z podnikatelské činnosti fyz. osob zohledňující výkonnost podnikatelského sektoru řadí kraj na samý chvost žebříčku. Rovněž podle počtu podnikatelů na 100 zaměstnaných patří k nejhůře postaveným krajům a vývoj v posledních letech nenaznačuje výrazné zlepšení.

Potenciální atraktivita pro zahraniční investory, daná exponovanou polohou vůči Německu, je částečně narušena dědictvím těžkého průmyslu a poškozeným životním prostředím. Proto je celkový podíl firem pod zahraniční kontrolou výrazně nižší než v podobně lokalizovaných krajích. Nicméně pokud jde o průmysl, dosahuje tento ukazatel nadprůměrných hodnot a ve všech sektorech došlo k jeho výraznému relativnímu nárůstu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

V celém období 2000–2006 vykazovalo Ústecko spolu s Moravskoslezským krajem nejnižší intenzitu bytové výstavby v Česku. Nicméně od roku 2003 začal vzrůstat podíl zahájených bytů, pravděpodobně v souvislosti se zvýšením migračního přírůstku.

Průměrná pracovní neschopnost pro nemoc a úraz je v Ústeckém kraji blízká hodnotám platícím pro celou republiku. Trvání pracovní neschopnosti je jen o den delší ve srovnání s průměrem. Počet

obytel na jednoho lékaře je třetí nejvyšší a v posledních pěti letech velmi mírně klesá. Relativní počet nemocničních lůžek ve stejném období rovněž klesá, a to víc než o 2 % ročně, ale stále je ještě nad průměrem ČR. Střední délka života u žen i mužů je zde nejnižší ze všech krajů a ve srovnání s celorepublikovou úrovní je o 2 roky nižší.

Výdaje na výzkum a vývoj jsou v Ústeckém kraji druhé nejnižší mezi krajů, jejich absolutní hodnota nečiní ani 2 % z celostátních výdajů na výzkum a vývoj. Krytí nákladů na výzkum a vývoj z podnikatelského sektoru je zde vyšší než 86 %. Podíl zaměstnanců ve výzkumu a vývoji

Tab. č. II/32

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	97 406	114 609
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	103	109
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	108	109
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	108	133
Sociální příjmy (ČR = 100)	95	99
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Tab. č. II/33

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	322,0	302,3	301,9	300,5 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	7,4	6,9	6,7	6,6
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,5	5,9	6,0	5,8 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	28,8	35,9	33,7	36,5 ²⁾
Střední délka života mužů	69,8	70,2	70,8	x
Střední délka života žen	76,6	77,2	77,3	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

je druhý nejnižší a nedosahuje ani pětinu střední úrovně krajů ČR. Vůbec nejnižší z krajů je podíl pracovních sil majících vysokoškolské vzdělání – jen o málo přesahuje polovinu celostátní úrovně. Druhý nejnižší je také podíl osob majících přístup na internet (asi 70 % úrovně ČR).

Cestovní ruch

Váha cestovního ruchu v ekonomice kraje je dosud poměrně nízká. Intenzitní ukazatele návštěvnosti patří v republikovém pohledu k nejnižším, u zahraniční návštěvnosti k průměrným (podíl zahraničních hostů je po Praze a Karlovarsku třetí nejvyšší, přesto nedosahuje republikového průměru). Návštěvnost včetně zahraničních hostů dlouhodobě stagnuje, majoritní skupinu Němců (60 % zahraničních hostů) doplňují mírně rostoucí počty Slováků, Nizozemců a Dánů. V kraji jsou rozvinuty všechny segmenty cestovního ruchu, žádný z nich však výrazně nedominuje. Diverzifikovaná je i struktura lůžkových zařízení, jejich hustota je však v porovnání s ostatními regiony podprůměrná. Vytíženost lůžek je nejnižší mezi kraji (20 %), proto nepřekvapuje jejich dlouhodobý pokles ve vyšších cenových kategoriích (od roku 2000 v hotelech o čtvrtinu). Typické je také jejich nerovnoměrné územní rozložení, téměř třetina připadá na Děčínsko soustřeďující nejvýznamnější přírodní atraktivitu kraje.

Životní prostředí

Podle podílu osob připojených na vodovod lze kraj pokládat za průměrný. Podobně tomu je i v případě napojení obyvatel na kanalizační síť zakončenou čističkou odpadních vod (dále jen ČOV). Téměř 20 % obyvatel vypouští odpadní vody mimo ČOV, což o desetinu přesahuje průměrný podíl celé republiky. Relativní investice na ochranu životního prostředí na obyvatele jsou vysoce nadprůměrné, druhé nejvyšší z krajů, o 60 % přesahující republikový průměr. V absolutním vyjádření tyto pořízené investice činí asi 12 % pořízených republikových investic. Podíl lesních pozemků stejně jako lesnatost leží víc než o desetinu pod průměrem. Téměř 60 % lesů jsou jehlíčnaté a šestina jejich porostů je silně a velmi silně poškozena, případně odumírá.

Tab. č. II/34

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	95,1	96,1	95,8	95,8
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	68,4	75,9	76,1	76,6
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	27,9	25,5	24,8	25,0
Podíl lesní půdy (%)	29,7	29,8	29,8	x
Míra zornění (%)	67,5	67,0	66,9	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Emise z velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1) mají zvlášť velký vliv na celkové emise: na TZL (prach) se podílí 40 %, na oxidech síry 96 % (!), na oxidech dusíku 85 %. Mobilní zdroje (REZZO 4), tj. doprava, k tomu přidávají 30 % TZL, polovinu oxidu uhelnatého. Kraj zaujímá první místo u emisí oxidu síry a dusíku, u ostatních škodlivin je na čtvrtém místě. Nedobré je také postavení kraje podle imisí. Téměř 3/4 rozlohy kraje jsou ohroženy překročením imisních limitů.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Liberecký kraj

Liberecký kraj patří rozlohou i počtem obyvatel k nejmenším. Charakterem osídlení se podobá Ústeckému kraji díky vysoké střední velikosti obcí. Průměrná hustota zalidnění je dána výraznou heterogenitou kraje s výrazně nižší koncentrací obyvatelstva v hraničních horských oblastech, zatímco Liberecko a Jablonecko jsou osídleny velmi hustě. Z celkového počtu 10 obvodů ORP náleží nejvíce obcí České Lípě (41) a nejméně Jablonci nad Nisou a Železnému Brodu (11).

Ekonomika

Na základě souhrnného hodnocení se řadí Liberecký kraj v mezikrajském porovnání na deváté místo. Na vytvořeném hrubém domácím produktu v České republice se podílí 3,4 %. Rozhodující význam na jeho výši mají zejména odvětví zpracovatelského průmyslu, který představuje dokonce 40,9 % z krajského úhrnu vytvořeného HDP, což je o 14,7 bodu více než tento podíl na národní úrovni a je současně nejvyšší v celé ČR. Na druhém místě je odvětví komerčních služeb s 10,5 %. Třetím nejdůležitějším odvětvím podle výše podílu na vytvořeném regionálním HDP je obchod s 10,1 %. Obě odvětví zaostávají za národní úrovní, a to o 2,9, respektive 2,6 bodu. Sestupný trend podílu na nově vytvořené hodnotě byl zaznamenán u zemědělství a lesního hospodářství, v roce 2006 by měl jeho podíl dosáhnout výše 1,5 %, což je o 1 proc. bod méně, než činil v roce 2000. Regionální produktivita práce vyjádřená jako vztah HPH na zaměstnance dosáhne 83,4 % republikového průměru. Ve srovnání s očekávaným republikovým průměrem HDP připadajícím na obyvatele dosáhl v roce 2006 v Libereckém kraji 80,1 %. Proti průměru EU-25 dosáhl tento ukazatel výše 60,9 %. Proti roku 2000 se předpokládá nárůst okolo 18 %. Při porovnání podílu disponibilního důchodu na jednoho obyvatele se Liberecký kraj zařadil na osmé místo. Jeho hodnota činí 94,2 % republikového průměru, což představuje proti roku 2000 snížení o 1,7 bodu. Podíl Libereckého kraje na tvorbě hrubého fixního kapitálu dosáhne za rok 2006 na celkové výši za ČR necelá 3 %, což je po Karlovarském kraji druhý nejnižší podíl. Výše THFK na obyvatele v regionu dosáhne 71 % republikového průměru.

Tab. č. II/35

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,0	102,3	108,3	107,7
HDP na obyv. (ČR = 100)	89,5	79,5	80,0	80,1
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	91,8	79,7	83,0	83,3
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	106,1	74,9	75,3	74,3
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	75,7	65,3	66,2	66,6
Podíl THFK na HDP (%)	27,8	29,7	22,2	22,2
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	95,9	94,2	94,2	94,2
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	95,4	94,3	94,6

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Odvětvová struktura zaměstnanosti regionu je charakteristická nejnižším podílem služeb, a to především jejich tržního segmentu. K republikovému průměru se blíží pouze ubytování

Hospodářství ČR

a stravování v návaznosti na rozvinutý cestovní ruch. Také podíl zemědělství je po Praze nejnižší v ČR. Naopak podíl zaměstnaných v průmyslu je největší mezi kraji (více než 40 % zaměstnaných) a v posledních šesti letech vykazuje spolu s Plzeňským a Pardubickým krajem také největší relativní přírůstek.

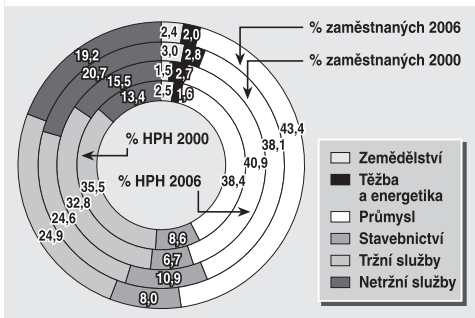
Liberecko představuje jeden z mála regionů, kde nedošlo v posledních letech k výraznějšímu oživení na pracovním trhu, nezaměstnanost i nabídka volných míst je srovnatelná se stavem v roce 2000. Míra nezaměstnanosti řadila kraj koncem roku 2006 k průměrným a podobně je tomu i s celkovými šancemi nezaměstnaných nalézt prostřednictvím ÚP nové místo. Menší pracovní přetlak naopak pocítují osoby se zdravotním postižením, jejichž vyhlídky najít místo jsou ve srovnání s ostatními kraji o polovinu větší. Složením nezaměstnaných Liberecko kopíruje ČR, především v západní části kraje se mezi uchazeči více objevují osoby s nižším vzděláním, jejich podíl však na rozdíl od většiny krajů klesá. Dlouhodobá nezaměstnanost trápí kraj méně než ostatní, pozitivní je i pomalejší nárůst osob s délkou nezaměstnanosti nad dva roky. Mírou zapojení nezaměstnaných do requalifikačních kurzů se kraj nevymyká ostatním, počet úspěšných absolventů se v posledním roce mírně zvýšil. Solidní je i návratnost na pracovní trh, do roka po úspěšném absolvování kurzu nachází osm z deseti nezaměstnaných nové místo. Specificky problémový mikroregion představuje vinou své perifernosti a horší vzdělanosti Frýdlantsko (s nezaměstnaností na dvojnásobku krajského průměru) a jižní část Českolipska.

Podle odhadů MPSV dosáhla v roce 2006 průměrná mzda 20,6 tis. Kč, byla o více než desetinu nižší než v celém Česku, významně se však neodchylovala od většiny mimopražských krajů. Růst mezd byl od roku 2002 velmi umírněný, v absolutním vyjádření dosahoval o čtvrtinu nižší dynamiky než v Česku, mezi kraji byl po Karlovarsku nejslabší. Mzdová diferenciacce patří v meziregionálním porovnání k nejnižším. O náznavu snižování diferenciacce svědčí i postupné sblížení průměrných mezd mužů a žen (ženy pobíraly v roce 2006 již téměř 80 % mezd mužů, což bylo nejvíce mezi kraji). Nej kvalifikovanější nemanuální pracovníci vydělávali méně než trojnásobek v porovnání s pomocnými a nekvalifikovanými pracovníky (ti byli také jedinou skupinou zaměstnanců v kraji, kteří ve své kategorii dostávali vyšší mzdy nežli v ČR).

Příjmovou úroveň domácností se řadí Liberecko k nejbohatším mimopražským krajům. Významnou měrou se o to zasloužily nadprůměrné příjmy z podnikatelské činnosti. Relativně omezená mzdová diferenciacce se odráží ve vysoké koncentraci domácností v úzkém příjmovém pásmu (2–2,9násobku živ. minima). Zatížení domácností výdaji na bydlení sice nevybočuje z řady ostatních krajů, pouze každá dvacátá domácnost však přiznala, že tyto náklady pro ni nepředstavují žádnou zátěž (každá dvanáctá domácnost měla v posledním roce problémy s úhradou nájemného a bytových služeb, což bylo nejvíce mezi mimopražskými kraji). Lépe si vedly do-

Graf č. II/58

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

mácnosti při splácení půjček a úvěrů, míra jejich rozšíření není na Liberecku odlišná od většiny krajů. Třetina domácností měla obtíže vycházet s rozpočtem, což byl mírně horší výsledek než v Česku.

Liberecko již tradičně patří k regionům s nejvyšší intenzitou podnikatelské

aktivity. Kraj vykazuje po Praze druhý nejvyšší počet podnikatelů fyz. osob ze 100 zaměstnaných, a co se týče výkonnosti měřené daňovými příjmy obcí z podnikatelské činnosti, řadí se rovněž ke špičce (i když zaznamenal znatelný relativní pokles mezi roky 2003 a 2005).

Pro zahraniční investory region nemá tak exponovanou polohu vůči vyspělým zemím EU, což znamená i nižší podíl firem pod zahraniční kontrolou. Nicméně tento stav se začíná měnit, když za poslední roky vykázal především sektor stavebnictví a progresivních služeb znatelně nadprůměrný růst tohoto podílu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Intenzita bytové výstavby v kraji dosáhla svého vrcholu v roce 2003, kdy její podíl jak dokončených, tak zahájených bytů na tis. obyvatel překračoval celostátní průměr. Od roku 2004 následoval pokles počtu zahájených bytů na tis. obyvatel až pod republikovou úroveň. V případě počtu dokončených bytů na tis. obyvatel tento pokles nastal až od roku 2005. Rok 2006 přinesl, zdá se, jisté oživení v podobě výrazného nárůstu zahájených bytů na tis. obyvatel.

Průměrná pracovní neschopnost se nachází 0,5 proc. bodu nad střední úroveň v ČR. Délka pracovní neschopnosti se prakticky neliší od celostátní úrovně. Podle počtu obyvatel na jednoho lékaře je kraj o pětinu nad průměrnou celostátní hodnotou a s určitou tendencí ke zlepšování stavu. Relativní počet nemocničních lůžek je nepatrně pod celorepublikovým průměrem a má klesající tendenci přibližně 2 % za rok. Střední délka života mužů i žen je mírně pod průměrem.

Relativní výdaje na výzkum a vývoj jsou sice páté nejvyšší, ale stále více než o třetinu nižší, než je průměr ČR.

Z podnikatelského sektoru se v tomto kraji kryje víc než 5/6 těchto výdajů. Podíl počtu zaměstnaných ve výzkumu a vývoji z disponibilních pracovních sil řadí region na šesté místo a je současně o třetinu nižší než průměrná hodnota. Podíl

Tab. č. II/36

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	92 257	108 258
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	98	103
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	99	94
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	115	161
Sociální příjmy (ČR = 100)	97	97
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Tab. č. II/37

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	312,3	297,4	294,1	297,9 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	5,9	6,2	6,2	6,1
Prům. pracovní neschopnost (%)	7,1	6,5	6,7	6,5 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	27,3	34,8	33,0	35,3 ²⁾
Střední délka života mužů	70,9	72,4	72,7	x
Střední délka života žen	77,4	78,3	78,9	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

pracovních sil s vysokoškolským vzděláním je čtvrtý nejnížší na úrovni přibližně 75 % průměru. Na internet má přístup méně než čtvrtina domácností, což řadí kraj až na dvanácté místo.

Cestovní ruch

Liberecko má nejvyšší souhrnný potenciál cestovního ruchu z mimopražských krajů. V intenzitních ukazatelích návštěvnosti se kraj nachází v nejlepší trojici, návštěvnost je dlouhodobě stabilní, od roku 2005 mírně roste počet tuzemských hostů, jejichž váha v celkové návštěvnosti je poměrně vysoká (70 %). Navzdory dlouhodobě mírnému poklesu návštěvnosti si čelné místo mezi zahraničními hosty drží Němci (58 %), následováni Nizozemci, Poláky, Slováci a Dány. Roste počet i délka pobytů Slováků, naopak prudký pokles polských hostů se podařilo zastavit až v roce 2006, jejich krátkodobé pobyty však stále spíše než se sportem a rekreací souvisejí s obchodními aktivitami. Region je vedle Prahy pokryt nejhustší sítí ubytovacích lůžek, polovina z nich se nachází v horských oblastech, pětina v blízkosti vodních ploch. To se projevuje ve struktuře nabídky hromadných ubytovacích kapacit, kde převládá ubytování střední třídy (polovinu tvoří menší hotely a penziony). Návštěvnost je soustředěna především do horských oblastí a do severního okraje Českého ráje, dosud nedocenenými turistickými oblastmi jsou Frydlantsko a Lužické hory.

Životní prostředí

Podíl obyvatel připojených na vodovodní síť je pátý nejnížší a u připojení na kanalizaci s čističkou odpadních vod (ČOV) dokonce druhý nejnížší, což představuje úroveň 10 proc. bodů pod republikovým průměrem. V regionu je třetí nejvyšší podíl obyvatel vypouštějících odpadní vody mimo ČOV. Ztráty vyrobené vody v sítích jsou v Libereckém kraji nejvyšší z krajů a blíží se 30 %. Uskutečněné investice na ochranu životního prostředí vztahované na jednoho obyvatele jsou silně podprůměrné, když dosahují jen 2/3 celostátní úrovně. Podíl lesních pozemků, a současně i lesnatost, je nejvyšší ze všech krajů (téměř polovina rozlohy kraje). Více než třetinu tvoří lesy zařazené do kategorie lesů ochranných, přičemž z 80 % převažují jehličnany, z nichž osmina je poškozena či silně poškozena, případně odumírá. Kraj zaujímá předposlední místo v pořadí krajů podle stupně zornění.

Tab. č. II/38

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	82,3	88,4	88,3	88,3
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	55,3	61,8	62,9	64,2
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	33,5	28,0	28,6	28,0
Podíl lesní půdy (%)	44,1	44,2	44,2	x
Míra zornění (%)	50,5	49,3	48,9	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Kvalitní životní prostředí s vysokým rekreačním potenciálem dokumentují i emise znečišťujících látek, jež jsou v mezikrajském porovnání velmi nízké. Nejnížší zde jsou emise oxidů dusíku, u ostatních látek vykazuje kraj druhou či třetí nejnížší hodnotu.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Královéhradecký kraj

Podle rozlohy, počtu obyvatel i hustoty zalidnění lze Královéhradecký kraj označit jako mírně podprůměrný. Totéž platí i pro střední velikost obce. Administrativně se kraj člení na 15 obvodů ORP, z nichž nejvíce obcí spadá pod obvod Hradce Králové (81) a nejméně pod obvod Nové Paky (5).

Ekonomika

V mezikrajském porovnání Královéhradecký kraj za rok 2006 podle souhrnného hodnocení obsadí páté místo. Na vytvořeném hrubém domácím produktu se region podílí 4,8 %. Za rozhodující odvětví s nejvyšším podílem na vytvořeném regionálním HDP lze považovat zpracovatelský průmysl s 36,1 %, obchod s 10,8 %, dále pak komerční služby s 9,7 % a dopravu a telekomunikace s 9,4 %. Za významné lze rovněž označit odvětví zemědělství, jehož podíl se tak jako i v jiných krajích stále snižuje, přesto 4,2 % je stále o 1,5 proc. bodu více než národní průměr. Produktivita práce měřená jako podíl HPH na zaměstnance dosáhla v kraji 90 % republikového průměru. Výše podílu vytvořeného HDP na obyvatele v Královéhradeckém kraji dosahuje 89,5 % republikového průměru, což odpovídá pátému místu mezi kraji. Ve srovnání s průměrem za 25 členských zemí Evropské unie tento ukazatel dosahuje výše 68,1 %. Co do výše podílu disponibilního důchodu připadajícího na obyvatele v kraji náleží Královéhradeckému kraji dokonce šesté místo, což odpovídá

96,2 % průměru na národní úrovni. Královéhradecký kraj se na celkové THFK v ČR bude podílet 3,5 %, což by měl být čtvrtý nejnižší krajský podíl za rok 2006. Jeho výše připadající na jednoho obyvatele v regionu dosáhne úrovně 64,8 % republikového průměru, což odpovídá třináctému místu mezi kraji.

Tab. č. II/39

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	105,3	103,3	106,7	107,6
HDP na byyv. (ČR = 100)	94,6	89,5	89,4	89,5
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	92,0	92,4	89,8	90,0
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	118,4	98,9	90,2	89,9
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	81,1	83,4	80,3	80,5
Podíl THFK na HDP (%)	27,3	23,3	18,1	18,1
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	100,4	96,0	96,1	96,2
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	92,8	93,0	92,6

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Z hlediska struktury zaměstnanosti je možné zařadit kraj mezi průmyslové regiony. Služby, a zvláště jejich tržní segment, nedosahují hodnot ČR, i když v rámci tržních služeb zaznamenalo mezi roky 2000 a 2006 pozoruhodnou dynamiku odvětví peněžnictví a pojišťovnictví, jehož podíl na zaměstnanosti v roce 2005 řadí kraj na druhé místo za Prahu. Za zmínku stojí rovněž relativně vysoká, ale velmi rychle klesající zaměstnanost v zemědělství.

Celková situace na pracovním trhu v kraji je relativně uspokojivá. Příznivé trendy posledních dvou let se projeví mírným snížením nezaměstnanosti i zdvojnásobením pracovních míst

v nabídce ÚP a zařadily kraj mezi nejúspěšnější pěti. Počet uchazečů čtyřnásobně převyšuje počet volných pracovních míst, v případě absolventů a mladistvých je přetlak poloviční, v obou případech se jedná o hodnoty blízké ČR. O poznání horší vyhlídky uplatnění mají nezaměstnaní se zdravotním postižením, o jedno místo se v kraji uchází o polovinu více uchazečů než v Česku. Ve struktuře nezaměstnaných mají proti ostatním regionům nižší zastoupení osoby s nízkou kvalifikací a dlouhodobě nezaměstnaní (o třetinu nižší podíl osob s délkou evidence nad dva roky), jisté problémy může působit

zvýšený podíl starších osob a uchazečů se zdravotním postižením. Menší potíže s dlouhodobou nezaměstnaností jsou také výsledkem intenzivní činnosti ÚP na poli rekvalifikací. Intenzita zapojení nezaměstnaných do těchto kurzů patří vůbec k nejvyšším v republice a navíc je umocněna velmi dobrou uplatnitelností absolventů (více než 80 % nachází do roka nové zaměstnání). Vnitrokrasné rozdíly na trhu práce zde nejsou tak vyostřeny jako v jiných krajích, přesto i zde existují problémové mikroregiony (Broumovsko, Novobydžovsko, Královédvorský).

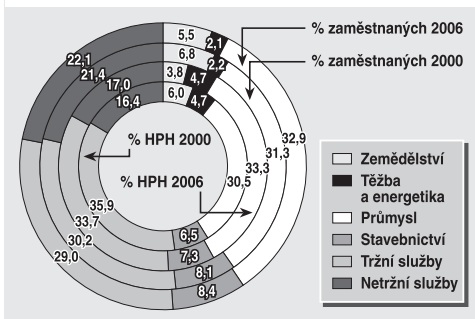
Podle šetření MPSV je možno odhadnout průměrnou mzdu v kraji v loňském roce na 20,5 tis. Kč, což je o více než desetinu pod úrovní Česka, významně se však neodchyluje od většiny mimopražských krajů. Královéhradecko patří k regionům s nižší dynamikou růstu mezd, za poslední pětiletí byl růst průměrné mzdy v absolutním vyjádření přibližně o tisíc Kč nižší než v Česku. Mzdová diferenciacce v kraji stagnuje, svou úroveň se neodchyluje od většiny mimopražských krajů. Ve srovnání s Českem jsou v rámci své skupiny nadprůměrně placeni provozní pracovníci ve službách a obchodě a nekvalifikovaní nemanuální pracovníci, podhodnocené jsou naopak mzdy nekvalifikovanějších pracovníků v nemanuálních profesích. V posledním pětiletí je možné proti ostatním krajům vystopovat náznaky zaostávání mezd u kvalifikovaných dělnických profesí.

Domácnosti na Královéhradecku patří spíše k chudším, jejich celkové příjmy mírně zaostávají i za průměrem mimopražských krajů. Významně se o to přičinily jedny z nejnižších příjmů z podnikání. Rozdělení domácností ve vztahu k životnímu minimu je blízké Česku, mírně nižší je zastoupení nejchudších domácností (podprůměrné výdělky jsou dorovnávány vyššími sociálními příjmy). Zatížení domácností náklady na bydlení je nižší, problémy s jejich krytím jsou však proti jiným krajům zvýšené (o polovinu vyšší podíl domácností než ČR zde měl v posledním roce problémy s úhradou poplatků za bytové služby). Mírou zadlužení domácností podobně jako výsledky hospodaření s rodinným rozpočtem se kraj nevyvíjí jako ostatní.

Podle daňových příjmů z podnikatelské činnosti na obyvatele zaznamenal kraj znatelné zlepšení svého postavení v letech 2003–2005 (ze třináctého místa na deváté). Podle počtu

Graf č. II/59

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných patřilo kraji v roce 2005 sedmé místo. Míru podnikatelské aktivity lze tedy hodnotit jako průměrnou.

Měřeno podílem firem pod zahraniční kontrolou patří atraktivita kraje pro zahraniční investory k nejnižším. V sektorech stavebnictví a progresivního terciéru však došlo za poslední tři roky ve srovnání s ČR ke značnému nárůstu tohoto ukazatele.

Tab. č. II/40

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	86 428	97 780
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	92	93
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	93	96
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	65	65
Sociální příjmy (ČR = 100)	101	102
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Vývoj intenzity bytové výstavby znatelně koresponduje s vývojem migračního salda. Od roku 2004, kdy kraj zaznamenal poprvé vyšší migrační přírůstek, došlo také k nárůstu počtu zahájených a rozestavených bytů na tis. obyvatel vztažených k celostátní úrovni. Před rokem 2004 tyto ukazatele v porovnání s ČR klesaly pravděpodobně v souvislosti s migračním úbytkem.

Průměrná pracovní neschopnost je o 2 % vyšší a doba trvání pracovní neschopnosti naproti tomu o 2 % nižší, než činí průměr v ČR. Počet obyvatel připadajících na jednoho lékaře je cca o 1 % nižší než hodnota platná za ČR jako celek. Relativní počet nemocničních lůžek mírně zaostává za celostátní úrovní a v posledních letech spíše stagnoval. V kraji je i nejhustší síť lékáren. Střední délka života žen i mužů je v tomto kraji v obou případech druhá nejvyšší, cca o 10 měsíců přesahuje republikový průměr.

Podle výdajů na výzkum a vývoj vztažených na obyvatele se region řadí na začátek druhé poloviny pořadí krajů podle výšky relativních výdajů na výzkum a vývoj. Výdaje v tomto kraji jsou ve srovnání s republikovou úrovní zhruba poloviční. Jejich krytí

Tab. č. II/41

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	268,7	254,3	250,6	249,7 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	7,2	6,8	6,8	6,7
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,6	6,0	6,4	6,1 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	26,6	33,9	32,5	34,9 ²⁾
Střední délka života mužů	72,2	73,1	73,7	x
Střední délka života žen	78,7	79,2	79,9	x
¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici				

z podnikatelského sektoru dosahuje více než 5/6 z celkových výdajů. Hodnota podílu zaměstnaných ve výzkumu a vývoji z disponibilních pracovních sil okolo 0,5 % jen o málo překračuje polovinu průměru ČR. Podle podílu vysokoškolsky vzdělaných pracovních sil je kraj pod průměrem zhruba o pětinu. Naopak přibližně 4 % nad průměrem je podíl domácností majících přístup k internetu.

Cestovní ruch

I přes náznaky mírného oživení v posledních letech návštěvnost kraje dlouhodobě stagnuje. Dynamičtěji se rozvíjí zahraniční turistika, počet cizinců se od roku 2002 zvýšil o čtvrtinu. Navzdory poklesu významu domácí klientely jsou 2 ze 3 hostů z tuzemska. Národnostní zastoupení zahraničních hostů je podobné sousednímu Liberecku, neboť velká část návštěvníků se stýká ve shodném turistickém regionu – Krkonoších. Na rozdíl od svého souseda je zde návštěvnost Němců a Holanďanů na vzestupu, pokles Poláků je díky intenzivnějším příhraničním kontaktům také méně citelný. Doba pobytu hostů (5 dní) bez ohledu na zemi původu patří k nejdelším v ČR. Nabídka ubytovacích kapacit vykazuje podobné rysy jako na Liberecku: vysoká hustota, nerovnoměrné regionální rozložení (téměř 60 % v horských oblastech), silnější zastoupení menších hotelů a penzionů, o něco vyšší je pouze jejich vytiženost (30 %), která se blíží republikovým hodnotám.

Životní prostředí

Královéhradecký kraj se podle podílu obyvatel připojených na vodovodní síť řadí do poloviny pořadí krajů. Podle podílu obyvatel připojených na kanalizaci s koncovou ČOV je kraj čtvrtý nejslabší. Čtvrtina obyvatel pak vypouští odpadní vody mimo čističku. Čtvrtině se také blíží ztráty vyrobené vody v sítích, což představuje nadprůměrnou hodnotu. Investice na ochranu životního prostředí vztažené na obyvatele jsou jen podprůměrné – o pětinu nižší, než jsou relativní investice v celé ČR. Podíl lesních pozemků a lesnatosti na celkové rozloze činí 30 %, přičemž téměř 3/4 zabírají jehličnany, z nichž je desetina poškozená, silně poškozená či odumírající.

Tab. č. II/42

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	86,5	90,8	90,9	90,8
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	58,3	64,3	65,5	65,9
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	24,7	24,0	24,0	24,0
Podíl lesní půdy (%)	30,9	30,9	30,9	x
Míra zornění (%)	69,4	69,2	69,1	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Podle emisí kraj patří k průměrným až podprůměrným dodavatelům znečišťujících látek do ovzduší. Velké stacionární zdroje se tak výrazně jako u jiných krajů neprojevují. Emise mobilních zdrojů se projevují podobným způsobem jako jinde – třetinou emisí TZL (prachu), skoro 3/4 emisí oxidů dusíku, a více než polovinou emisí oxidu uhelnatého. Polovina emisí těkavých organických látek zde pochází z malých stacionárních zdrojů (domácí topeniště, spalování plastů apod.). Imisní zatížení kraje je poměrně vysoké, až 45 % území kraje je ohroženo překročením imisních limitů. Jde zejména o jihozápadní oblasti kraje.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Pardubický kraj

Rozlohou a počtem obyvatel patří Pardubický kraj k nejmenším. Také podobně jako kraje Středočeský a Plzeňský vykazuje nízkou hustotu zalidnění. Nicméně od jmenovaných krajů ho odlišuje relativně vyšší střední velikost obcí, ačkoliv nedosahuje republikové úrovně. Obyvatelstvo je koncentrováno především na západě a východní část kraje je osídlena velmi řídko. Z 15 správních obvodů ORP největší počet obcí připadá na Chrudim (86) a nejméně, shodně 5 obcí, na Českou Třebovou a Králíky.

Ekonomika

Na základě souhrnného hodnocení čtyř makroekonomických ukazatelů se Pardubický kraj řadí na 8. místo v mezikrajském porovnání. V roce 2006 se region na vytvořeném hrubém domácím produktu ČR podílel 4,1 %. Rozhodující význam mělo odvětví zpracovatelského průmyslu (39 %), dále pak obchod s 11,3 %, doprava a spoje s 10,5 %. Za významná lze považovat rovněž odvětví komerčních služeb s 10,2 % a zemědělství, jehož podíl dosáhl 4,9 %, což je o 2,2 bodu vyšší než republikový průměr. V roce 2006 dosáhl podíl hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele v regionu ve srovnání s republikovým průměrem 82,6 %; to odpovídá 62,9 % průměru za členské země EU-25. Meziročně se očekává nárůst regionálního HDP okolo 6,2 %, což odpovídá ve srovnání s rokem 2000 tempu růstu těsně pod 25 %. Produktivita práce měřená podílem HPH na zaměstnance dosáhne úrovně 81,2 % republikového průměru. Očekává se, že výše regionálního disponibilního důchodu proti republikovému průměru dosáhne 94,2 %. Podíl Pardubického kraje na tvorbě hrubého fixního kapitálu v roce 2006 činil 3,2 % z úhrnu za Českou republiku. Podíl THFK na 1 obyvatele v kraji ve srovnání s republikovým průměrem bude jen 65,2 %, což by mělo odpovídat až jedenáctému místu v mezikrajském porovnání.

Tab. č. II/43

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	104,0	102,3	105,4	107,6
HDP na obyv. (ČR = 100)	85,4	83,7	82,5	82,6
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	89,7	82,2	81,0	81,2
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	114,4	77,2	78,9	78,8
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	78,2	70,8	70,7	70,8
Podíl THFK na HDP (%)	23,7	22,8	19,7	19,7
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	92,0	93,8	94,1	94,2
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	90,0	90,8	90,2

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Co se týče odvětvové struktury zaměstnanosti platí pro kraj podobná charakteristika jako pro Královéhradecký. To znamená relativně velmi nízký podíl tržních služeb a vyšší odvětvová specializace na průmysl. Podíl průmyslu však na rozdíl od sousedního kraje vykazoval výrazný nárůst.

Výrazné uplatnění pozitivních tendencí v posledních měsících přiblížilo Pardubicko skupině krajů s relativně příznivou situací trhu práce. Míra registrované nezaměstnanosti se snížila pod 7% hranici, nabídka pracovních míst ÚP se během roku 2006 více než ztrojnásobila (nejdyna-

Hospodářství ČR

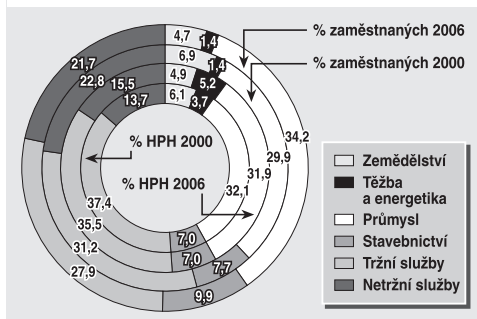
mičtější vývoj v ČR). Nejvyšší počet pracovních míst od vzniku samostatné ČR výrazně v kraji snížil pracovní pře- tlak, šance nalézt zaměstnání prostřed- nictvím ÚP je ve srovnání s ostatními kraji dvojnásobná, v případě mladist- vých a absolventů dokonce trojnásob- ná. Mezi uchazeči o práci jsou v porov- nání s jinými regiony o něco méně za- stoupeni dlouhodobě nezaměstnaní a osoby se základním vzděláním. Stále více naopak narůstá podíl nezaměstna- ných nad 50 let i osob se zdravotním postižením (ZP). Podíl nezaměstnaných osob se ZP patří k nejvyšším v republi- ce, přestože jejich šance najít zaměst- nání prostřednictvím ÚP je zde proti Česku dvojnásobná. Míra zapojení nezaměstnaných do re- kvalifikačních kurzů dlouhodobě stagnuje na republikové úrovni, jejich návratnost na trh práce je velmi dobrá (8 z 10 úspěšných absolventů nachází do 1 roka práci). I relativně menší pracovní trh Pardubicka není zdaleka regionálně homogenní, nezaměstnanost pohybující se kolem 15 % trápí Moravskotřebovsko, Svitavsko i Králicko.

Průměrná mzda v kraji byla na základě šetření MPSV odhadnuta na 20 175 Kč, což zařadi- lo kraj na předposlední místo. Dynamikou růstu mezd v posledním pětiletí však předčil většinu kra- jů. Mzdová diferenciacce se ve stejném období prohlubovala, zatímco na počátku byla vůbec nej- nižší mezi regiony, loni se již kraj posunul k průměru mimopražských krajů. I přes postupné roze- virání nůžek zůstává stále zachován relativně malý odstup mezd mezi pohlavími (ženy pobíraly téměř 80 % mezd mužů). Podle typu zaměstnání se vymykaly mzdy kvalifikovaných dělníků v pri- márním sektoru, které zde jako jediné v rámci své kategorie převyšovaly národní úroveň.

Příjmy domácností v regionu patří vůbec k nejnižším mezi kraji. Podobně jako v soused- ním Královéhradecku se i zde do nízké příjmové hladiny negativně promítly výdělky podnikate- lů. Více než každá šestá domácnost nedosahuje svým příjmem 1,5násobku životního minima. Vyšší zastoupení venkovských forem bydlení se projevuje ve snížení zatížení domácností ná- klady na bydlení (15 %), potíže s jejich úhradou však mají obdobné jako v jiných krajích. Nižší příj- mová úroveň zřejmě vede domácnosti k obezřetnější- mu přístupu k zadlužování, odhady na základě usku- tečněného šetření nazna- čují nejnižší podíl domác- ností (méně než pětina),

Graf č. II/60

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/44

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	84 924	92 433
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	90	88
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	84	87
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	86	62
Sociální příjmy (ČR = 100)	108	103

údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu

kteří se potýkají se splátkami půjček a úvěrů. Méně než pětina domácností uvedla, že má problémy vycházet se svým příjmem, což představuje po Jihočeském kraji druhý nejnižší podíl.

Co do velikosti podnikatelského sektoru měřeného počtem podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných patří k neslabším českým krajům a předstihuje pouze Vysočinu. Z hlediska výkonnostní složky (tj. daňových příjmů z podnikatelské činnosti na obyvatele) je postavení regionu o něco lepší, nicméně celkově lze podnikatelskou aktivitu v regionu označit spíše jako slabou.

Podle podílu firem pod zahraniční kontrolou je region spolu s Moravskoslezským nejméně atraktivní pro zahraniční investory. V posledních třech letech také došlo k relativnímu poklesu tohoto podílu s výjimkou sektoru progresivního terciéru, jenž zaznamenal mírně nadprůměrný růst.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Co se týče bytové výstavby, vykazuje republikově nadprůměrné hodnoty především ukazatel počet zahájených bytů na tis. obyvatel, což naznačuje akceleraci výstavby. Především rok 2006 přinesl regionu posun až na čtvrté místo v pořadí krajů podle tohoto ukazatele.

Pracovní neschopnost v kraji je mírně nadprůměrná a doba jejího trvání se také blíží průměru. Počet obyvatel na jednoho lékaře o pětinu přesahuje střední hodnotu v ČR. Časový průběh v posledních letech ukazoval na stagnaci. Relativní počet nemocničních lůžek o šestinu nedosahuje průměrné úrovně našich krajů, v pořadí byl Pardubický kraj na předposledním místě. Střední délka života žen i mužů je nepatrně nadprůměrná, v obou případech je věk asi o 3 měsíce vyšší, než je průměr.

Výdaje na výzkum a vývoj vztažené na obyvatele nedosahují ani čtvrtiny průměrných relativních výdajů v ČR. Pokud bychom však tyto výdaje vztáhli k HDP, bude se region řadit k nejvýše postaveným. Podnikatelský sektor přispívá ke krytí výdajů na výzkum a vývoj až 90 %. Podíl zaměstnanců ve výzkumu a vývoji z celkového počtu pracovních sil

v kraji je možné hodnotit jako nadprůměrný, zejména když se budou zvažovat jen mimopražské kraje. V tom případě podíl kraje přesahuje víc než o třetinu průměr. Pracovní síly s vysokoškolským vzděláním se na

Graf č. II/61

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/45

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na 1 lékaře	330,9	299,6	299,0	298,8 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	5,0	5,3	5,4	5,3
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,7	6,1	6,5	6,4 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	27,5	34,6	33,6	35,8 ²⁾
Střední délka života mužů	72,1	72,9	73,2	x
Střední délka života žen	78,3	78,8	79,5	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

trhu práce podílejí víc než osminou. Podíl domácností s přístupem k internetu se neliší od střední hodnoty ČR.

Cestovní ruch

Přínos cestovního ruchu a navazujících odvětví pro ekonomiku kraje je malý, intenzitní ukazatele návštěvnosti řadí kraj až na desáté místo. Dlouhodobě sem směřuje absolutně nejméně cizinců, jen 2 % zahraničních hostů, kteří zamířili mimo Prahu, se ubytovala na Pardubicku. Příliv domácích návštěvníků od roku 2002 mírně roste (5 ze 6 hostů jsou tuzemci). Národnostní struktura cizinců je poměrně vyvážená, pětinou se shodně podílejí Němci (proti roku 2000 jich však přijela jen polovina) a Slováci (jejich zájem o kraj roste, pobývají zde déle), desetinou stále méně početní Poláci. Hustota ubytovacích zařízení je mírně podprůměrná s výraznými vnitro-krajskými rozdíly (třetina kapacit připadá na Orlickoústecko). Region poskytuje pro své obyvatele dobré rekreační zázemí, téměř třetina lůžkových kapacit se nachází v blízkosti vodních ploch, hojně zastoupené jsou kempy i turistické ubytovny. Obecně nedostatečná je naopak nabídka ubytování vyššího standardu, která by do kraje přitáhla více zahraničních návštěvníků.

Životní prostředí

Podíl obyvatel připojených na vodovodní síť je v pořadí krajů třetí nejvyšší – cca o 5 proc. bodů nad průměrem. U připojení na kanalizační síť s čističkou odpadních vod je podíl občanů třetí nejnižší. V návaznosti na to třetina obyvatel kraje vypouští odpadní vody mimo čističky, což region řadí na chvost pořadí. Ztráty vyrobené vody v sítích jsou v tomto kraji druhé nejnižší. Relativní hodnoty investic na ochranu životního prostředí se blíží průměrným hodnotám mimo-pražských krajů. Podíl ploch lesních pozemků z rozlohy Pardubického kraje činí 9/10 celostátního průměru a je čtvrtý nejnižší v pořadí krajů. Porosty jsou ze 3/4 jehličnaté a víc než deseti- na jich je poškozených.

Tab. č. II/46

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	91,5	96,3	96,3	96,2
Podíl obyvatel v domech připojených na kanál. s ČOV (%)	51,8	61,3	63,1	64,5
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	21,9	19,2	15,5	17,2
Podíl lesní půdy (%)	29,3	29,4	29,5	x
Míra zornění (%)	73,5	73,4	73,2	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

V mezikrajském srovnání sice Pardubický kraj jako celek nepatří k regionům nejvíce postiženým emisemi do ovzduší, uvnitř kraje jsou však v kvalitě životního prostředí značné rozdíly. Dlouhodobě vysoké emise (i v republikovém srovnání) zatěžují okres Pardubice – území s koncentrovaným osídlením a průmyslem. Emise oxidů síry a dusíku pocházejí zejména z velkých stacionárních zdrojů (REZZO 1). Překročení imisních limitů ohrožuje až 40 % rozlohy kraje, jedná se hlavně o jeho severovýchodní část.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Vysočina

Zatímco rozlohou se řadí Vysočina na páté místo mezi kraji, počtem obyvatel až na místo jedenácté. To ukazuje na velmi nízkou hustotu osídlení, která nedosahuje ani 60 % ČR. Pro kraj je také typická rozdrobená venkovská sídelní struktura s celostátně nejnižší střední velikostí obcí, jež jen mírně překračuje 200 obyvatel. Z hlediska správního členění se dělí do 15 obvodů ORP, přičemž nejvíce obcí čítá Třebíč (93) a nejméně Pacov (24).

Ekonomika

Podle souhrnného hodnocení rozhodujících makroekonomických ukazatelů obsadil region Vysočina šesté místo. Na celkově vytvořené výši hrubého domácího produktu v České republice za rok 2006 se kraj bude podílet 4,2 %. Na vytvořeném HDP v kraji se rozhodující měrou podílela následující odvětví – zemědělství a lesní hospodářství 7,5 %, což představuje nejvyšší podíl mezi kraji, zpracovatelský průmysl 35,9 %, dále pak obchod s 9 %, komerční služby s 8,9 %, doprava a spoje s 8,1 %; ty naopak vykazují jeden z nejnižších regionálních podílů v rámci ČR. Vyšší než národní průměr vykáže na vytvořeném HDP odvětví výroba a rozvod elektrické energie, tepla a vody – 8 %. Podíl hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v daném regionu v roce 2006 se očekává ve výši 84,7 %, což odpovídá v rámci mezikrajského porovnání sedmému místu, to představuje 64,5 % průměru za 25 členských zemí EU. V meziročním porovnání se očekává nárůst regionálního HDP o 6,7 %, což odpovídá ve srovnání s rokem 2000 dokonce nárůstu o 31 %, tj. třetí nejvyšší tempo růstu ze všech krajů. Příznivě lze posuzovat očekávanou výši produktivity práce (HPH na zaměstnance), jejíž podíl by měl být pátým nejvyšším v ČR.

Podobně lze hodnotit i výši krajského podílu ČDDD na obyvatele, který by měl být sedmým nejvyšším v ČR. Navíc je možné vy zdvihnout fakt, že region zaznamenal proti roku 2000 nejvyšší nárůst ze všech krajů (41 %). Regionální podíl na celkové tvorbě hrubého fixního kapitá-

lu v roce 2006 dosáhl výše 3,9 %, to odpovídá 78,5 % republikového průměru podílu THFK na jednoho obyvatele v kraji, což byl sedmý nejvyšší krajský podíl.

Tab. č. II/47

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	105,0	101,6	108,0	108,1
HDP na obyv. (ČR = 100)	83,8	83,8	84,2	84,7
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	87,9	86,2	90,8	91,7
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	108,9	96,8	97,3	97,7
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	66,1	65,3	68,2	68,4
Podíl THFK na HDP (%)	30,7	23,5	23,2	23,1
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	91,1	95,4	95,5	95,6
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	92,4	91,2	92,8

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Pro odvětvovou strukturu zaměstnanosti je typický znatelně nadprůměrný podíl průmyslu a výrazně poddimenzovaný sektor služeb, především těch tržních. Důležitou složkou hospo-

Hospodářství ČR

dářství kraje je stále zemědělství, které společně s lesnictvím zaměstnává více než 10 % pracovníků, a tento podíl se za posledních šest let výrazně nezměňuje.

Vysočina patří k regionům s příznivějším stavem trhu práce. Plynulý zlepšení v posledních dvou letech se projevilo snížením míry registrované nezaměstnanosti k 7% hranici i ztrojnásobením nabídky volných pracovních míst. Šance nalézt práci prostřednictvím nabídky ÚP jsou srovnatelné s Českem, v případě mladistvých, absolventů i osob se zdravotním postižením (ZP) je však v porovnání s ostatními kraji polo-

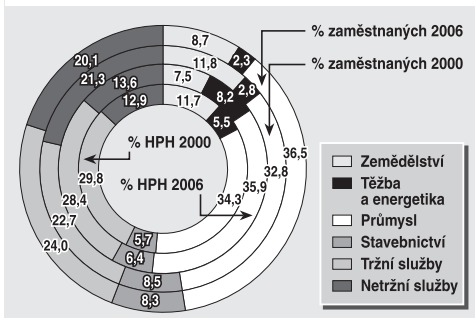
víční. Dobrá tradice středoškolského vzdělání se promítá do struktury nezaměstnaných, ve které mají osoby s nízkou kvalifikací nejnižší váhu ze všech mimopražských krajů. Zvýšené je naopak zastoupení absolventů a osob se ZP, dlouhodobá nezaměstnanost je velmi blízká celostátní úrovni. Počet úspěšných absolventů rekvalifikačních kurzů roste nejdynamičtěji ze všech krajů, nicméně v dlouhodobém pohledu míra participace nezaměstnaných v rekvalifikacích stále za většinou ostatních regionů pokulhává. Návratnost rekvalifikovaných na trh práce se blíží republikovým hodnotám. Významné jsou také velké vnitrokrajské rozdíly, když mikroregiony na východě vykazují téměř trojnásobné hodnoty nezaměstnanosti než ty na západě.

Podle odhadů MPSV dosáhla v roce 2006 průměrná mzda 20 231 Kč, což zařadilo Vysočinu do čtveřice krajů s nejnižšími výdělky. Absolutním i relativním tempem růstu v posledním pětiletí se kraj katapultoval mezi trojici nejdynamičtějších mimopražských regionů a v roce 2004 se tak mohl zbavit stigma kraje s nejnižšími výdělky. Na příznivém ekonomickém vývoji profitovali kvalifikovaní dělníci, jejichž výdělky v rámci profese již dosáhly republikového průměru, významně se také zvýšily mzdy méně kvalifikovaných nemanuálních pracovníků. Méně si polepšili vědecktí pracovníci, zdravotníci a pedagogové, kteří svůj odstup od republikových mezd ve své kategorii zatím nesnížili. Diferencovaný mzdový vývoj jednotlivých profesí zvýšil poměr mezi nejlépe (zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci) a nejhůře odměňovanou skupinou (pomocní a nekvalifikovaní pracovníci) na trojnásobek, navzdory tomu však stále Vysočina patří mezi regiony s méně vyvinutou mzdovou diferenciací.

Příjmy domácností na Vysočině patří vůbec k nejnižším mezi kraji. Viditelnou slabinou jsou dosud výdělky podnikatelů. Ekonomické oživení regionu doprovázené vyšší dynamikou růstu mezd se zatím v příjmech domácností neprojevilo. Podíl nejchudších domácností byl proti Česku o třetinu snížený, zastoupení nekritičtěji ohrožených domácností (s příjmem nedosahujícím život. minima) bylo dokonce nejnižší mezi kraji. Celkové rozložení příjmů podporuje výše uvedený závěr o málo vyvinuté mzdové diferenciaci. Na výdajové stránce stojí za zmínku nejnižší zatížení domácností náklady na bydlení (jako důsledek převahy venkovských forem osídlení), menší potíže s jejich krytím stejně jako lepší schopnost vycházet s celkovým příjmem.

Graf č. II/62

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Vysočina – co se týče podnikatelské aktivity patří k nejslabším krajům, a to jak významem podnikatelského sektoru, tak jeho výkonností. Vykazuje jednoznačně nejnižší podíl podnikatelů fyz. osob ze 100 zaměstnaných a také jednu z nejnižších hodnot daňových příjmů z podnikatelské činnosti.

Region je po Jihomoravském kraji nejatraktivnějším moravským krajem pro zahraniční investice do průmyslu, měřeno podle podílu firem pod zahraniční kontrolou. Je to dáno výhodnou tranzitní polohou mezi dvěma centry (Prahou a Brnem), relativní blízkostí Rakouska a také přítomností velké dopravní infrastruktury (dálnice D1). Absolutně, ale i ve srovnání s Českem zde došlo v posledních letech k nárůstu tohoto podílu především u tržních služeb (včetně progresivních).

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Absolutně sice bytová výstavba v kraji mírně vzrůstala, ale ve srovnání s tempem růstu ČR téměř po celé období 2000–2006 kontinuálně relativně klesala. Negativním jevem je především relativní pokles podílu zahájených bytů na tis. obyvatel v posledních třech letech. Vysočina také vykazuje největší podíl nových bytů v rodinných domcích (pokud započteme i přístavby, nástavby a vestavby).

Mírně nadprůměrná úroveň pracovní neschopnosti, doba pracovní neschopnosti ve srovnání s průměrem kratší víc než o den, počet obyvatel na jednoho lékaře o pětinu vyšší než průměrná hodnota v ČR, to vše je charakteristické pro zdravotnictví kraje Vysočina. Je tu také podprůměrný relativní počet nemocničních lůžek (víc než o 10 % nižší, než je celostátní průměr). Počet hospitalizovaných bydlících v kraji vztážený k počtu obyvatel je druhý nejvyšší mezi kraji. Střední délka života mužů i žen přesahuje průměr přibližně o půl roku.

Relativní výdaje na výzkum a vývoj (vztážené na obyvatele) jsou v kraji Vysočina podprůměrné a jsou třetinové ve srovnání s celostátně vydávanými relativními částkami. Krytí těchto výdajů z podnikatelské sféry je zde však nejvyšší z krajů, když se blíží 100 %. Podíl zaměstnaných ve výzkumu a vývoji je třetí nejvyšší, tj. třetina průměrného podílu

Tab. č. II/48

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	88 904	93 131
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	94	89
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	90	89
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	85	62
Sociální příjmy (ČR = 100)	99	98
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Tab. č. II/49

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na jednoho lékaře	326,7	313,2	302,9	299,8 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	5,9	5,7	5,6	5,5
Prům. pracovní neschopnost (%)	6,5	6,1	6,4	6,2 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	26,3	33,9	31,2	33,9 ²⁾
Střední délka života mužů	72,0	73,3	73,6	x
Střední délka života žen	78,5	79,4	79,5	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

všech krajů, případně polovina průměrného podílu mimopražských krajů. Každá devátá pracovní síla má vysokoškolské vzdělání, což řadí region na počátek druhé poloviny pořadí krajů. O něco horší pozici zaujímá kraj v pořadí podle podílu domácností s přístupem k internetu.

Cestovní ruch

Podobně jako v sousedním Pardubicku i zde zůstává cestovní ruch okrajovým odvětvím z hlediska zaměstnanosti i tvorby HPH. Shodné je to s podprůměrnými intenzitními ukazateli návštěvnosti i s výrazně převažující orientací na domácí klientelu (jen každý sedmý host je ze zahraničí). Příliv domácích i zahraničních hostů dlouhodobě stagnuje, mírně pozitivní je prodloužení doby pobytu cizinců (až na 4,5 dne). Také složením zahraničních hostů se kraj blíží Pardubicku, čtvrtinu shodně tvoří Němci, Slováci (přijíždějí častěji a pobývají déle), následovně stagnujícími počty Holanďanů a Rakušanů a stále méně četnějšími Poláky. Síť ubytovacích kapacit (i přes vylepšení v roce 2006) řadí kraj k průměrným, téměř 40 % kapacit připadá na Žďársko, ve struktuře jsou více zastoupeny levnější formy ubytování podporující »měkčí«
formy cestovního ruchu.

Životní prostředí

Podíl obyvatel připojených na vodovodní síť přesahuje těsně 90 % a region zaujímá střed v tabulce pořadí krajů. Velmi podobná je situace u připojení na kanalizační síť s ČOV. Podíl obyvatel vypouštějících odpadní vody mimo čistírky je menší než u většiny krajů, tj. o málo více než pětina obyvatel. Podobně i šestinová ztráta vody v sítích je nižší než u většiny ostatních krajů. Relativní hodnota investic na ochranu životního prostředí patří k nejnižším mezi kraji, dosahuje pouze poloviční úrovně celostátního průměru. Lesnatost je o desetinu nižší, než je průměr na území celé republiky. Devadesát procent lesů tvoří jehličnany, které jsou z víc než 10 % poškozené. Kategorii ochranných lesů (nejvíce chráněných) tvoří jen necelých 7 % lesů, i když v tomto kraji mají zvláštní důležitost vzhledem k tomu, že zde jsou důležitá prameniště vod i důležitá rozvodí.

Tab. č. II/50

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	72,9	89,5	90,2	90,2
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	54,2	61,9	68,0	69,0
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	22,2	17,5	17,1	17,0
Podíl lesní půdy (%)	30,3	30,4	30,3	x
Míra zornění (%)	77,7	77,4	77,5	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Emise látek znečišťujících ovzduší jsou poměrně nízké, v pořadí krajů podle druhů emitovaných látek se kraj pohybuje vždy ve druhé polovině pořadí. Jedinou výjimkou jsou TZL (prach), kde je kraj pátý. Imise jsou v kraji Vysočina také poměrně nízké, k překročení imisních limitů dochází přibližně na 10 % území kraje. Problémem zde jsou imise přízemního ozónu.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Jihomoravský kraj

Rozlohou i počtem obyvatel patří kraji čtvrté místo. Na strukturu osídlení má výrazný vliv dominance metropole Brna. Hustota zalidnění výrazně přesahuje republikovou úroveň, nicméně obyvatelstvo je koncentrováno především v Brně a nejbližším okolí a zbytek území vykazuje znatelně méně intenzivní osídlení. Střední velikost obce je rovněž v porovnání s Českem nadprůměrná, ovšem v rámci moravských krajů nejmenší. Z 21 správních obvodů ORP největší počet obcí připadá na Znojmo (111) a nejméně na Kuřim (10), pokud však pomineme Brno jako samostatnou obec.

Ekonomika

Na základě souhrnného hodnocení se Jihomoravský kraj řadí na páté místo v rámci mezikrajského porovnání. Očekává se, že na vytvořeném hrubém domácím produktu České republiky se region v roce 2006 bude podílet 10,2 %. Rozhodující měrou na jeho tvorbě HDP se podílejí odvětví zpracovatelského průmyslu 24,3 %, odvětví komerčních služeb 15,7 % a obchodu 13,3 %. Vyšší než republikový podíl byl též zaznamenán u zemědělství 3,2 % (o 0,5 bodu více než republikový podíl), stavebnictví 7,8 % (o 1,1 bodu více), školství 5,3 %, tj. o 1,1 bodu více. Výše podílu vytvořeného HDP na jednoho obyvatele v kraji dosáhla 92,3 % celostátního průměru, proti průměru členských států EU-25 dosáhla hodnota tohoto ukazatele 70,2 %. V meziročním porovnání se předpokládá nárůst o 6,1 % a proti roku 2000 by tempo růstu mělo činit 25,6 %. Výše produktivity práce měřená jako podíl HPH na zaměstnance by měla být třetí nejvyšší v rámci porovnání s ostatními kraji. Při mezikrajském porovnání podílu ČDDD na obyvatele se Jihomoravský kraj zařadil na čtvrté místo, jeho výše představuje 97,4 % národního průměru. Podíl Jihomoravského kraje na celkové THFK Česka v roce 2006 dosáhne výše 10,6 %, tj. třetí nejvyšší krajský podíl. Tomu odpovídá i ve srovnání s ostatními kraji vysoký podíl THFK na obyvatele (95,9 % republikového průměru).

Tab. č. II/51

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	103,2	103,4	105,7	107,4
HDP na obyv. (ČR = 100)	92,4	92,1	92,2	92,3
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	92,3	93,3	92,6	92,3
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	113,2	92,8	91,3	91,1
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	91,9	95,7	93,6	93,6
Podíl THFK na HDP (%)	26,8	25,7	25,9	26,0
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	96,6	96,9	97,1	97,4
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	94,2	94,4	96,1

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Z hlediska odvětvové struktury zaměstnanosti kraje stojí za povšimnutí relativně vyšší podíl stavebnictví (druhý za Libereckým krajem) a tržních služeb (třetí nejvyšší) a v jejich rámci segmentu podnikatelských služeb. Tato odvětví vykazují rovněž největší dynamiku ve srovnání s ČR. Je to dáno přítomností Brna jako populačně a ekonomicky významného regionálního

střediska, jež disponuje značným potenciálem pro rozvoj tržních služeb a v jehož zázemí dochází díky imigraci z centra i venkovských oblastí k akceleraci výstavby. Naproti tomu podíl průmyslu klesl za posledních šest let již pod celostátní průměr.

Jihomoravský region patří k pěti kraji s nejméně příznivým stavem na pracovním trhu. Všeobecně pozitivní tendence se intenzivněji projevily až v posledním roce, o třetinu se rozšířila nabídka pracovních míst prostřednictvím ÚP, míra registrované nezaměstnanosti se snížila pod 9% hranici. O jedno volné pracovní místo se stále

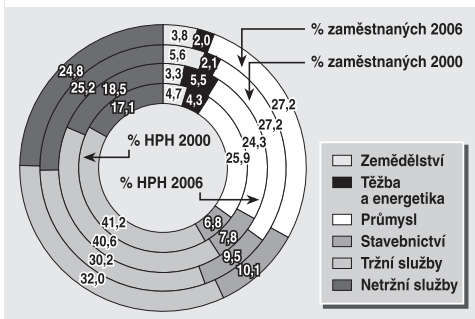
uchází téměř sedm nezaměstnaných, o polovinu většímu přetlaku proti jiným krajům čelí i nezaměstnaní absolventi, mladiství a osoby se zdravotním postižením (ZP). Složením nezaměstnaných se kraj celkově nevyvíjí Česku, vzdělanost uchazečů dlouhodobě mírně převyšuje ostatní kraje, zvýšené je zastoupení osob se ZP. Výrazně se podařilo zlepšit zaměstnanost absolventů, jejichž podíl mezi všemi nezaměstnanými se od roku 2000 snížil na polovinu. Navzdory pozitivnímu trendu se kraj v míře participace nezaměstnaných v rekvalifikacích řadí mírně nad průměr ČR. Úspěšnost rekvalifikovaných při vstupu na pracovní trh se blíží celostátní úrovni. Z regionálního hlediska je mnohem citelněji postižena jižní část kraje (celé okresy Znojmo a Hodonín), ve které míra nezaměstnanosti převyšuje krajskou hodnotu o více než polovinu.

Podle údajů MPSV lze odhadnout průměrnou mzdu v loňském roce na necelých 22 tis. Kč, což katapultovalo kraj do nejlepší trojice (mediánová mzda byla o tři tisíce nižší a řadila kraj až na pátou příčku). Absolutní i relativní přírůstek mezd v uplynulém pětiletí předčil všechny ostatní regiony. Odvrácenou stranu dynamického vývoje představuje nárůst mzdové diferenciace mezi pohlavími i v kategoriích zaměstnání (nejlépe placená skupina vysoce kvalifikovaných nemanuálních pracovníků vydělávala 3,6násobek toho, co nekvalifikovaní manuální pracovníci), region se tak zařadil do skupiny krajů s nadprůměrnými mzdovými rozdíly. Na mzdové akceleraci nejvíce vydělali nejkvalifikovanější nemanuální pracovníci (mzdy vědeckých a odborných duševních pracovníků se za pětiletí zvýšily o více než třetinu a atakovaly třicetitisícovou hranici, ještě vyšším tempem rostly mzdy zdravotníkům a učitelům), naopak skromnější přírůstek u nekvalifikovaných pomocných pracovníků způsobil, že jejich odstup od republikových mezd se v rámci této skupiny nezměnil.

Jihomoravské domácnosti patří spíše k chudším, jejich celkové příjmy mírně zaostávají i za průměrem mimopražských krajů. Jedním z vysvětlení zdánlivého rozporu mezi příznivým mzdovým vývojem v kraji a podprůměrným postavením domácností může být přetrvávající vysoká nezaměstnanost. Více než čtvrtinu celkových příjmů domácností představují sociální příjmy, při přepočtu na obyvatele tak přesahují republikový průměr. Rozložení domácností se podobá ČR, zajímavostí je nižší podíl v příjmové skupině pod úrovní život. minima. Z výdajové

Graf č. II/63

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

stránky je vhodné zmínit mírně vyšší zatížení domácností výdaji na bydlení. Podíl zadlužených domácností nepřesahuje úroveň jiných krajů, se splácením půjček a úvěrů mají relativně menší problémy. Tři z deseti domácností uvedly, že měly obtíže vycházet s celkovým příjmem, což nikterak nevybočuje z celorepublikových intencí.

Měřeno daňovými příjmy z podnikání na obyvatele nejúspěšnější moravský kraj se však v republikovém žebříčku umísťuje až jako šestý (podle průměru za roky 2003 až 2005). V pořadí podle počtu podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných je na Moravě předstihován Zlínským krajem a celostátně se pohybuje kolem sedmého místa.

Měřeno podílem firem pod zahraniční kontrolou se jedná o nejatraktivnější kraj Moravy pro zahraniční investory, k čemuž ho předurčuje výhodná poloha v blízkosti Rakouska (hlavně Vídně) a také metropole Brno jako magnet pro investory. Jeho přitažlivost se nadále zvětšuje, což dokumentuje relativní nárůst tohoto podílu jak v průmyslu, tak v tržních službách (včetně progresivních). Ve srovnání s českými kraji však stále zůstává hluboko pod průměrem.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Jako jediný dlouhodobě migračně ziskový kraj na Moravě vykazuje region také nejvyšší intenzitu bytové výstavby. Především nadprůměrně rostoucí počet zahájených a rozestavěných bytů ukazuje na akceleraci bytové výstavby v kraji. Výstavba se podle očekávání koncentruje především v okolí Brna (okres Brno-venkov).

Průměrné procento pracovní neschopnosti v Jihomoravském kraji je mírně nad českým průměrem a střední doba trvání pracovní neschopnosti přesahuje průměr víc než o jeden den. Počet obyvatel na jednoho lékaře je druhý nejnižší z krajů a má klesající tendenci. Relativní počet nemocničních lůžek (na obyvatele) je druhý nejvyšší a celorepublikovou střední hodnotu překračuje víc než o 10 %. Roční využití nemocničních lůžek je nejvyšší ze všech krajů. Druhá nejvyšší je relativní četnost (vztažená na obyvatele) ambulantních ošetření a vyšetření.

Tab. č. II/52

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	88 573	96 610
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	94	92
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	96	88
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	75	87
Sociální příjmy (ČR = 100)	102	103
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Tab. č. II/53

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na jednoho lékaře	246,4	236,0	235,0	233,9 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	6,8	7,1	7,2	7,1
Prům. pracovní neschopnost (%)	7,0	6,2	6,5	6,4 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	29,6	35,9	34,5	36,9 ²⁾
Střední délka života mužů	71,9	72,9	73,0	x
Střední délka života žen	78,7	79,6	79,7	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

Na relativně vysokou úroveň vzdělanosti a rozvinutý sektor výzkumu a vývoje má vliv Brno jako univerzitní centrum celostátního významu. Výdaje na výzkum a vývoj jako podíl na HDP jsou zde třetí nejvyšší a odpovídají průměru v ČR i se zahrnutím Prahy. Pokrytí tohoto druhu výdajů z podnikatelské sféry je však třetí nejnižší (cca jen polovina výdajů). Podíl zaměstnanců ve výzkumu a vývoji přesahuje 1 % z disponibilních pracovních sil a je druhý nejvyšší mezi kraji. Druhý nejvyšší je také podíl vysokoškoláků z pracovních sil. Jde o hodnotu přibližně o 20 % vyšší než za celou republiku. Třetí nejvyšší je podíl domácností, které mají přístup na internet.

Cestovní ruch

Zatímco makroekonomický přínos cestovního ruchu je spíše podprůměrný, intenzitními ukazateli návštěvnosti se kraj řadí k úspěšnějším (v absolutním měřítku druhý nejvyhledávanější cíl mezi tuzemskými i zahraničními hosty). Zatímco počet domácích návštěvníků během posledních čtyř let stagnoval, příliv zahraničních hostů trvale sílí (proti roku 2001 byl vyšší o třetinu). Nepříznivé je dlouhodobé zkracování pobytu, tuzemští i zahraniční hosté zde pobývali nejkratší dobu ze všech krajů (3,2 dne). Nečetnější skupinu cizinců tvoří Poláci (i přes dlouhodobě mírný pokles) a Němci, s odstupem Slováci a v poslední době stále častější Rakušané a Italové. V případě Rakušanů a Poláků jde často o krátkodobou nákupní turistiku. Hustotou ubytovacích zařízení se kraj řadí k méně vybaveným, častěji je nacházíme v oblastech specializovaných na městskou turistiku (Brno a okolí) a v okolí vodních ploch (Znojensko a Břeclavsko). Především díky Brnu je region specializován na výstavnictví a kongresovou turistiku (k těmto účelům může sloužit až třetina lůžkových kapacit kraje), byla zde realizována pětina všech kongresů uskutečněných v ČR v posledních letech.

Životní prostředí

Podílem obyvatel připojených na vodovodní síť se region umísťuje uprostřed pořadí krajů. Na třetím místě pak je v pořadí podle podílu obyvatel připojených na kanalizační síť s ČOV. Víc než šestina obyvatel zde vypouští odpadní vodu mimo čistíčky. Lesnatost patří k nejnižším ze všech krajů. Polovinu lesních pozemků zabírají jehličnany, z nichž osmina je poškozených. Listnáče jsou poškozeny, silně poškozeny či odumírají téměř z 15 %. Stupeň zornění zemědělské půdy je v Jihomoravském kraji nejvyšší ze všech krajů a republikový průměr tak přesahuje o šestinu.

Emise TZL (prach) v kraji se podílejí 8 % na celkových emisích TZL v ČR. Emitují se zde 2 % oxidů síry, 4 % oxidů dusíku a oxidu uhelnatého a 6 % těkavých organických látek. Kraj tak produkuje jen podprůměrná množství u všech sledovaných látek znečišťujících ovzduší. Z celkových emisí jsou zde také vysoké podíly emisí oxidů dusíku, oxidu uhelnatého a těkavých organických látek produkovaných mobilními zdroji (REZZO 4), což naznačuje extrémní zatížení kraje dopravou, zejména automobilovou. Vysoký podíl malých stacionárních zdrojů (REZZO 3) na emisích těkavých organických látek svědčí o nevhodném složení paliv. V kraji je také velmi špatná imisní situace. Na více než 3/4 území dochází k překročení imisních limitů u TZL, ozónu, oxidů dusíku, benzopyrenu a dalších látek.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Olomoucký kraj

Co do rozlohy, počtu obyvatel i hustoty zalidnění se jedná ve srovnání s ČR o průměrný kraj. Osídlení uvnitř regionu je značně diferencováno. Na jedné straně je zde relativně hustě osídlená rovinatá Haná s menší střední velikostí obcí a několika významnými středisky (mj. Olomouc, Prostějov, Přerov) a na straně druhé hornatý sever představuje velmi řídké osídlenou oblast s menším počtem větších obcí. Největší ze 13 obvodů ORP podle počtu obcí je se 75 obcemi Prostějov a nejmenší Uničov (10 obcí).

Ekonomika

Olomoucký kraj na základě komplexního ekonomického hodnocení obsadil poslední čtrnácté místo. Krajský podíl vytvořeného HDP by měl dosáhnout 4,9 % z úhrnu za ČR. V Olomouckém kraji na tvorbě HDP se v rozhodující míře podílejí zejména odvětví zpracovatelského průmyslu (32,2 %), obchodu (11,9 %), komerčních služeb (9,8 %), dopravy a spojů (8,6 %). Ve srovnání s ostatními kraji se na tvorbě HDP významně podílí zemědělství 5,2 %, což je téměř o 2,5 procentního bodu více, než činí republikový průměr. Krajský podíl HDP na obyvatele by měl dosáhnout 78 % průměru ČR, to by mělo odpovídat 59,4 % průměru tohoto ukazatele za členské země EU-25. Podíl HPH na zaměstnance v Olomouckém kraji (82,4 %) byl v roce 2006 třetí nejnižší mezi kraji. V rámci mezikrajského porovnání výše ČDDD na obyvatele v Olomouckém kraji dosáhla výše 91,6 % republikového průměru. Podíl THFK na obyvatele v regionu by měl dosáhnout jen 61,5 % průměru na národní úrovni, což je opět nejméně ze všech krajů.

Tab. č. II/54

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	103,4	107,1	105,5	107,2
HDP na obyv. (ČR = 100)	79,6	78,9	78,1	78,0
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	85,2	84,2	82,6	82,4
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	97,8	83,9	83,0	81,8
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	81,6	77,6	76,0	76,3
Podíl THFK na HDP (%)	26,9	24,2	19,6	19,7
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	91,4	91,3	91,4	91,6
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	93,7	91,9	91,1

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Odvětvová struktura zaměstnanosti kraje se výrazně neodlišuje od průměru Česka. Mírně vyšší je podíl průmyslu a naopak mírně pod celostátní úrovní se nachází sektor služeb. Nicméně za posledních šest let průmysl relativně ztrácel, zatímco především tržní služby výrazně získávaly na významu. Za zmínku stojí i druhý nejvyšší podíl zaměstnaných v zemědělství, které je zastoupené především v nížinatých oblastech Hané a také lesnictví, dominující na severu v hornaté oblasti Jeseníků.

Olomoucko ztělesňuje jeden z regionů, který v posledních letech nejvíce profitoval z pozitivního vývoje české ekonomiky. Míra registrované nezaměstnanosti se během dvou let snížila

Hospodářství ČR

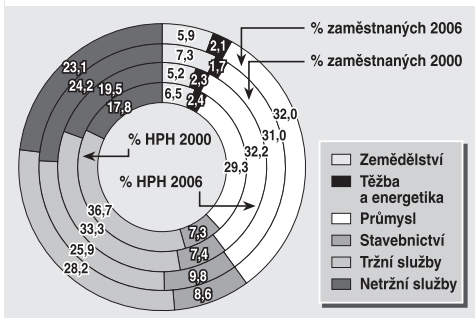
o čtvrtinu, téměř o polovinu narostla za stejné období nabídka pracovních míst na ÚP. Nehledě na to stále patří Olomoucko mezi pětiici regionů s nejméně příznivou situací na pracovním trhu. Na jedno volné místo dosud připadá bezmála sedm uchazečů, téměř dvojnásobnému přetlaku proti jiným krajům čelí i nezaměstnaní absolventi, mladiství a osoby se zdravotním postižením (ZP). Složení nezaměstnaných se u žádné z důležitých skupin významně neodchyluje od průměru Česka, zajímavostí je pomalejší dynamika (poloviční proti ČR) růstu dlouhodobé nezaměstnanosti. Míra zapojení nezaměstnaných do rekvalifikačních kurzů dlouhodobě osciluje mírně nad republikovou úrovní. Úspěšní absolventi mají proti jiným krajům horší návratnost na trh práce, přesto 70 % z nich do roka nachází nové zaměstnání. O více než polovinu překračují krajskou úroveň nezaměstnanosti Jesenicko a oblast Lipníku nad Bečvou.

Pro kraj jsou charakteristické dlouhodobě podprůměrné mzdy, v roce 2006 činil odhad podle údajů MPSV 20,4 tis. Kč, čímž kraj nevykročil ze čtveřice nejméně úspěšných regionů. Dynamika růstu mezd v posledním pětiletí zaostávala za většinou krajů, což bylo nejvíce patrné ve skupině dělníků obsluhujících stroje a zařízení a ve skupině pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (výdělky obou těchto skupin byly v loňském roce nejnižší mezi kraji). Poměrně dobře jsou naopak placeni manuální pracovníci v primárním sektoru, což souvisí s intenzivním zemědělským hospodařením v jižní části kraje. Krok s republikovým vývojem si ve své skupině udrželi ještě zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci, jejichž mzdy v roce 2006 v kraji přesáhly 41 tis. Kč, a významně tak přispěly k udržení poměrně vysoké míry mzdové diferenciaci v regionu.

Olomoucké domácnosti se podle svých příjmů řadí mezi méně majetné, na čemž se výrazně podílejí příjmy ze závislé činnosti. Kupní sílu domácností by mohly vylepšit příjmy z podnikání, pro potvrzení trendu bude třeba vyčkat na výsledky obdobných šetření v následujících letech. Rovněž rozdělení domácností podle příjmových pásem je zčásti překvapivé a ne zcela potvrzuje výše uvedenou nadprůměrnou mzdovou diferenciaci. Zřejmé je naopak dlouhodobě zvýšené zastoupení nejchudších domácností (příjmy do 1,5násobku život. minima měla

Graf č. II/64

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Tab. č. II/55

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	84 096	98 312
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	89	94
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	86	87
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	70	112
Sociální příjmy (ČR = 100)	103	99

údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu

každá šestá). Bydlení z hlediska celkových nákladů či schopnosti je pokrýt nepředstavuje pro domácnosti v kraji závažnější problém, což platí i pro krytí půjček a úvěrů.

Z hlediska podnikatelské aktivity patří kraj k těm slabším, ačkoli měřeno podle počtu podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných je na tom lépe než na základě výkonnosti (tj. daňových příjmů z podnikatelské činnosti na obyvatele).

Podle podílu firem pod zahraniční kontrolou jako indikátoru atraktivity území pro zahraniční investory patří k nejslabším v Česku. Celkově se podíl ve srovnání s ČR za poslední tři roky příliš nezměnil, ovšem v sektoru progresivních služeb došlo k výrazné expanzi zahraničního kapitálu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

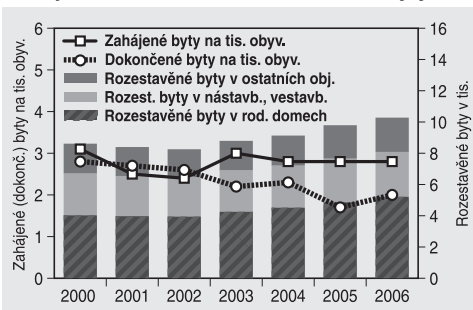
Na intenzitě bytové výstavby se opět projevuje rozdělení kraje na dvě části. Zatímco relativně (na poměry moravských krajů) migračně atraktivní Haná vykazuje solidní intenzitu a pozitivní vývoj s rostoucím počtem zahájených bytů na tis. obyvatel, především na Jesenícku je intenzita velmi nízká a stále klesající jak v absolutním, tak i v relativním vyjádření.

Průměrné procento pracovní neschopnosti je třetí nejvyšší, když o osminu přesahuje český průměr. Totéž platí o délce pracovní neschopnosti, jež je o 4 dny delší než průměr. Počet obyvatel připadajících na 1 lékaře je lehce podprůměrný a má klesající tendenci. Relativní počet nemocničních lůžek odpovídá 90 % celostátního průměru, vykazuje však pozvolna rostoucí trend v posledních pěti letech.

Výdaje na výzkum a vývoj vztahované na HDP jsou přibližně poloviční ve srovnání s průměrem všech krajů. Podnikatelský sektor zde pokrývá až 70 % výdajů na výzkum a vývoj. Podíl zaměstnanců ve výzkumu a vývoji z disponibilních pracovních sil v kraji je pátý nejvyšší a dosahuje hodnoty 3/4 průměru všech krajů včetně Prahy. Průměr 13 mimopražských krajů přesahuje o šestinu. Vysokoškolské vzdělání má víc než každá osmá pracovní síla v tomto kraji, což je třetí nejvyšší podíl. Na internetu má přístup méně než čtvrtina domácností a region se řadí

Graf č. II/65

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/56

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyvj. na jednoho lékaře	289,6	251,8	249,2	245,6 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyvj.	5,5	5,7	5,7	5,6
Prům. pracovní neschopnost (%)	7,0	6,4	6,7	6,7 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	29,2	36,0	35,4	39,2 ²⁾
Střední délka života mužů	71,3	72,6	73,0	x
Střední délka života žen	78,7	79,1	79,5	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

na jedno z posledních míst, i když zde od roku 2003 došlo k největšímu nárůstu tohoto podílu mezi kraji.

Cestovní ruch

Intenzitní ukazatele návštěvnosti řadí kraj k nejméně úspěšným, domácí i zahraniční návštěvnost dlouhodobě stagnuje. Pozitivní je alespoň stále ještě nadprůměrná délka pobytu tuzemských návštěvníků (5,5 dne), kteří tvoří téměř 80 % hostů. Mezi cizinci mírně převládají Němci, sedminu tvoří shodně Poláci a Slováci, všechny nejvýznamnější skupiny vykazují při nižší délce pobytu stabilní návštěvnost. Hustotou ubytovacích zařízení se kraj řadí k méně vybaveným, čtvrtina lůžek připadá na horské oblasti, šestina je v lázeňských oblastech. Nadprůměrně jsou zastoupena lůžka nižšího standardu, díky lázeňství mají vyšší zastoupení i penziony a hotely nižší kategorie. Každý desátý lázeňský host v ČR pobývá na Olomoucku, v drtivé většině jde o tuzemské návštěvníky. Mírně klesající návštěvnost z posledních let kompenzuje delší doba pobytu, což ovšem neplatí pro cizince, kteří pobývají v lázních stále kratší dobu a proti tuzemcům mají poloviční délku pobytu.

Životní prostředí

Na vodovodní síť je připojeno skoro 7/8 obyvatel, a to je čtvrtý nejnižší podíl. Kanalizační síť se zakončením ČOV využívají 2/3 obyvatel, což odpovídá umístění kraje v závěrečné čtvrtině pořadí krajů. Pětina obyvatel vypouští odpadní vody mimo čističky odpadních vod. Tento podíl mírně přesahuje republikový průměr. Hodnota investic pořízených na ochranu životního prostředí vztahovaná na obyvatele je třetí nejnižší a dosahuje cca 60 % průměru 14 krajů. Podíl lesních pozemků z rozlohy kraje je o 1 proc. bod vyšší než průměr ČR – s velkými rozdíly především mezi severními Jeseníky a jižní Hanou. Lesy tvoří ze 70 % jehličnany, z nichž je víc než desetina poškozených.

Tab. č. II/57

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	81,5	86,6	87,0	87,0
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	52,5	64,4	67,4	68,2
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	22,7	22,1	19,9	19,8
Podíl lesní půdy (%)	34,4	34,7	34,7	x
Míra zornění (%)	76,3	75,4	74,5	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

U všech sledovaných škodlivých látek výše emisí leží pod průměrnými hodnotami, kraj nepatří k jejich významným producentům. Imisní ohrožení (občasné překročení imisních limitů) se projevuje na polovině rozlohy kraje, zejména v jeho jihovýchodní a jihozápadní části.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Zlínský kraj

Zlínský kraj je možné charakterizovat jako průměrný podle počtu obyvatel, mírně podprůměrný podle rozlohy a nadprůměrný z hlediska hustoty zalidnění. Typická je také vysoká střední velikost obcí, jež se blíží dokonce Moravskoslezskému kraji. Administrativně se člení do 13 obvodů ORP. Podle počtu obcí je se 48 obcemi největší Uherské Hradiště a nejmenší Rožnov pod Radhoštěm s pouhými 9 obcemi.

Ekonomika

Na základě očekávaných výsledků obsadí Zlínský kraj v souhrnném hodnocení kraje desáté místo. V roce 2006 dosáhne regionální podíl vytvořeného HDP na úhrnu za ČR výše 4,6 %, což představuje pátý nejnižší krajský podíl. Vzhledem ke struktuře nově vytvořené hodnoty lze říci, že na tvorbě HDP se rozhodující měrou podíleli producenti z odvětví zpracovatelského průmyslu (39,5 %), obchodu (11,9 %) a komerčních služeb (11,3 %). Nadprůměrně se na tvorbě HDP podílelo i stavebnictví (8,2 %). Výše vytvořeného hrubého domácího produktu na obyvatele dosáhla pouze 80,5 % republikového průměru. To představuje 61,3 % průměru za členské země EU-25. Podle tohoto ukazatele zaujímá Zlínský kraj jedenácté místo v mezikrajském porovnání. V meziročním porovnání se očekává za rok 2006 nárůst regionálního HDP o 6,2 %, což odpovídá růstu 24,6 % proti roku 2000. Podíl HPH na zaměstnance, který charakterizuje výši regionální produktivity práce, dosáhne 85,3 % průměru ČR. Na základě odhadované výše regionálního ČDDD na obyvatele v roce 2006 (93 % průměru ČR) byl kraj zařazen na desáté místo. Objem THFK realizovaného ve Zlínském kraji na obyvatele předpokládá dosaženou výši 65,2 % republikového průměru, což bude patřit mezi nejnižší v republice (dvanácté místo).

Tab. č. II/58

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	103,1	100,8	108,2	107,7
HDP na obyv. (ČR = 100)	83,6	79,4	80,1	80,5
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	86,4	83,2	85,3	85,3
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	105,0	80,5	87,9	86,6
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	70,8	65,3	66,7	66,9
Podíl THFK na HDP (%)	24,6	23,7	20,2	20,2
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	93,8	92,1	92,6	93,0
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	93,4	93,7	93,4

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Průmyslová tradice Zlína se odráží i na současné struktuře zaměstnanosti, na níž se zpracovatelský průmysl podílí téměř 37 %, a zaujímá tak za Libereckým krajem druhé místo. Podíl obou segmentů služeb (tj. tržních i netržních) se nachází dlouhodobě pod celostátní úrovní, ačkoli tržní služby vykazovaly v posledních šesti letech znatelný relativní nárůst zaměstnanosti.

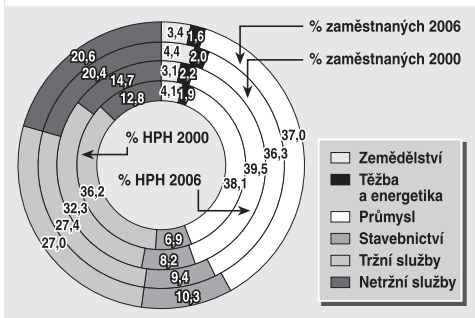
Situaci na pracovním trhu lze v celorepublikovém kontextu hodnotit jako průměrnou. Významné oživení v roce 2006 navrátilo kraj ve většině důležitých parametrů na úroveň Česka. Mí-

ra registrované nezaměstnanosti se snížila za posledních šest let o 1,5 procentního bodu, nabídka pracovních míst prostřednictvím ÚP se rozšířila více než dvojnásobně. Pracovní přetlak se u všech důležitých skupin nezaměstnaných nevykává úrovni ostatních krajů, nejlepší vyhlídky mají nezaměstnaní na Uherskohradištsku. Velmi dobrá tradice především středoškolského vzdělávání se odráží ve vyšší kvalifikační struktuře nezaměstnaných, relativně příznivá je v kraji i dlouhodobá nezaměstnanost, přestože v posledních letech roste dynamičtěji než v Česku. Mírně zvýšené zastoupení mezi nezaměstnanými mají ženy a starší pracovníci. Specifický problém kraje představuje trvale rostoucí podíl osob se zdravotním postižením v evidenci ÚP (na konci roku 2006 to byl již každý pátý uchazeč, v okrese Uherské Hradiště dokonce téměř každý třetí) a s tím související vysoké procento i průměrná délka trvání pracovní neschopnosti u zaměstnaných obyvatel (v obou případech dosahuje kraj nejvyšších hodnot v ČR). Míra participace nezaměstnaných na rekvalifikačních kurzech se pohybuje v celorepublikových interencích, v posledním roce se počet úspěšných absolventů více než zdvojnásobil, jejich návratnost na trh práce patří k nejvyšším v Česku (do roka nachází nové zaměstnání odhadem 85 % absolventů). Vnitrokrasné rozdíly nezaměstnanosti patří spíše k menším, nejpostiženější je mikroregion Valašské Klobouky, nepříznivá situace panuje také na většině území okresů Kroměříž a Vsetín.

Předběžný odhad průměrné mzdy podle šetření MPSV činil v roce 2006 pro Zlínsko 21,0 tis. Kč, což poměrně dobře vystihuje pozice průměrných mimopražských krajů. Dynamikou růstu v posledním pětiletí kraj předčil většinu ostatních. Relativně příznivě se vyvíjely výtěžky vědeckých a odborných duševních pracovníků a pracovníků v administrativě. V relaci k národní úrovni si naopak ve své kategorii pohoršili zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci. Jedinou skupinu zaměstnanců, která v rámci své kategorie dosáhla na Zlínsku vyšších výtěžků než v republice, představovali kvalifikovaní dělníci v primárním sektoru. Míra mzdové diferenciacce se v kraji nemění a nadále zůstává na mírně podprůměrných hodnotách. Poměrně výrazný je však rozdíl mezi výtěžky podle pohlaví (ženy dostávaly v průměru méně než 3/4 mezd mužů).

Graf č. II/66

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/59

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	86 987	92 912
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	92	89
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	88	78
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	65	77
Sociální příjmy (ČR = 100)	103	110

údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu

Zlínské domácnosti se podle odhadované výše svých příjmů řadí k nejhudším v celém Česku. Rovnou měrou se o to v roce 2005 zasloužily nízké příjmy zaměstnanců i podnikatelů. Jako určitý vyrovnávací mechanismus naopak působí distribuce sociálních příjmů, jejichž váha v celkových hrubých příjmech zlínských domácností se blíží třicetiprocentní hranici a je největší ze všech krajů. I přesto setrvává zastoupení chudých domácností (s příjmy do 1,5násobku život. minima) stále mírně nad úrovní ostatních krajů. Odhady podle výběrového šetření naznačují možné vyšší zastoupení zadlužených domácností, zdá se však, na rozdíl od krajů severozápadních Čech, že splátky jim nečiní zásadnější problémy. Zlínské domácnosti poměrně dobře hospodaří s rodinným rozpočtem, obtížněji vycházela s celkovými příjmy »pouze« každá čtvrtá z nich.

Kraj je ve srovnání se zbytkem Moravy relativně úspěšný, co se týče podnikatelské aktivity. V počtu podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných se blíží průměru ČR a podle daňových příjmů obcí z podnikatelské činnosti je na sedmém místě mezi kraji (podle průměru za roky 2003 až 2005). Z toho hlediska lze tedy kraj označit jako průměrný.

Periferní poloha částečně předurčuje nižší atraktivitu kraje pro zahraniční investory, vyjádřenou pomocí podílu firem pod zahraniční kontrolou. Nicméně kraj vykazuje v posledních třech letech nadprůměrnou dynamiku nárůstu tohoto podílu především v sektorech průmyslu a progresivních služeb.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Stagnace či mírný nárůst intenzity bytové výstavby v posledních šesti letech nestačí tempu růstu v celé ČR, což znamená, že relativně došlo k mírnému poklesu ukazatelů výstavby v kraji. V posledních šesti letech byl výrazněji pod celostátním průměrem především počet zahájených bytů na tis. obyvatel, nicméně rok 2006 přinesl určité zlepšení.

Průměrné procento pracovní neschopnosti leží o šestinu, tj. o 0,2 proc. bodu, nad průměrem, což představuje druhou nejvyšší hodnotu v pořadí krajů. Pracovní neschopnost je o 5 dnů delší než průměrná doba neschopnosti v ČR. Počet obyvatel na jednoho lékaře o třetinu přesahuje hodnotu pro ČR, ale má klesající trend. Relativní počet nemocničních

Graf č. II/67

Zahájené, dokončené a rozestavěné byty

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. II/60

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyvatel na jednoho lékaře	334,7	308,1	303,6	335,9 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyvatel	5,6	5,7	5,6	5,3
Prům. pracovní neschopnost (%)	7,8	6,9	7,2	7,1 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	31,9	38,9	37,0	40,5 ²⁾
Střední délka života mužů	71,0	71,8	72,0	x
Střední délka života žen	78,5	79,5	79,7	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

lůžek je ve Zlínském kraji třetí nejnižší a jeho hodnota se nachází výrazně pod průměrem v ČR. Je zde také mj. nejvíc lůžek na jednoho lékaře.

Relativní výdaje na výzkum a vývoj jsou zde čtvrté nejvyšší ze všech krajů, krytí nákladů z podnikatelské sféry je však třetí nejvyšší, když se blíží 95 %. Podíl zaměstnaných ve výzkumu a vývoji, blíží se 0,6 %, řadí region do středu krajského žebříčku. Osmina všech pracovních sil v kraji má vysokoškolské vzdělání, což je čtvrtý nejvyšší podíl a odpovídá 90 % průměru. Více než čtvrtina domácností má možnost používat internet, což je přes 90 % průměru. Od roku 2003 došlo v komparaci s ostatními kraji k jednomu z nejvýraznějších nárůstů tohoto podílu.

Cestovní ruch

Méně výhodná poloha a horší dostupnost z jiných regionů brání rychlejšímu rozvoji turistiky i navazujících odvětví, přesto patří kraj k nevyhledávanějším regionům Česka. Návštěvnost byla na vrcholu v roce 2004, od té doby mírně klesá. Pouze každý sedmý host je ze zahraničí (nejnižší podíl mezi kraji), čtvrtina jsou Slováci, pětina Němci, necelá desetina shodně Rakušané a Poláci. Zatímco Němci navštěvují kraj stále méně, příliv Slováků se za poslední pětiletí zdvojnásobil. Hustota ubytovacích zařízení v kraji je relativně vysoká, v posledních letech došlo k mírnému rozšíření nabídky ve všech typech. Jejich struktura je podobná ČR, v rámci hotelů mají nižší zastoupení lůžka s vyšším standardem. Hustší síť kapacit je v kraji i díky rozvinutému lázeňství, každý sedmý lázeňský host v ČR pobývá právě na Zlínsku. Především pro tuzemské hosty tvořící drtivou většinu klientely jsou zdejší lázně stále častějším cílem, zdvojnásobení návštěvnosti za poslední pětiletí je zčásti kompenzováno snížením délky jejich pobytu na 8,5 dne.

Životní prostředí

Sedm osmin obyvatel je připojeno na vodovodní síť, a to je čtvrtý nejnižší podíl mezi kraji. Podíl obyvatel připojených na kanalizační síť zakončenou ČOV dosahuje necelých 70 % a řadí region do středu pořadí krajů. Odpadní vody vypouští mimo čistíčky přibližně pětina obyvatel. Relativní hodnota investic pořízených na ochranu životního prostředí, odpovídající přibližně 2/3 průměru ČR, patří mezi kraje k těm nižším.

Tab. č. II/61

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	80,0	87,6	88,2	88,2
Podíl obyvatel v domech připojených na kanal. s ČOV (%)	58,1	67,3	68,2	68,9
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	20,3	18,3	19,8	19,7
Podíl lesní půdy (%)	39,6	39,6	39,7	x
Míra zornění (%)	64,8	64,4	64,3	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Region nepatří mezi podstatné producenty emisí. U jednotlivých sledovaných škodlivin je kraj na druhém až čtvrtém místě od konce pořadí podle výše emisí. Imisní situace ve Zlínském kraji je nevalná, až téměř 3/4 území kraje je ohroženo překročením imisních limitů.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj představuje populačně nejvýznamnější region ČR, ačkoli rozlohou je pouze mírně nadprůměrný. Proto také vykazuje nejvyšší hustotu zalidnění mezi kraji s výjimkou hl. města Prahy. Struktura osídlení je v podmínkách Česka výrazně specifická. Střední velikost obce je téměř 2,5krát větší než v případě republikového průměru a více než 4,5krát větší než na Vysočině (kraji s nejnižší hodnotou). Největší koncentrace obyvatelstva je v ostravské aglomeraci, zatímco horské oblasti Jeseníků a Beskyd patří k velmi řídko osídleným částem státu. Z celkového počtu 22 obvodů ORP náleží nejvíce obcí Opavě (41) a nejméně Bohuminu a Českému Těšinu (2).

Ekonomika

Podle předběžných odhadů by krajský podíl vytvořeného HDP měl za rok 2006 dosáhnout výše 10 %, což jej řadí na čtvrté místo mezi kraji. Vzhledem k odvětvové struktuře HDP má pro hospodářství v kraji stěžejní roli zpracovatelský průmysl (31,2 % z krajského úhrnu), dále pak obchod (11,1 %), komerční služby (8,7 %). Celostátně významná je těžba uhlí, podíl tohoto odvětví na regionálním úhrnu činil 6,5 % a výroba a rozvod elektrické energie, tepla a vody (5,8 %). Vcelku příznivě lze hodnotit regionální produktivitu práce, která dosáhla 87,4 % národního průměru. Výše regionálního HDP na obyvatele se očekává na úrovni 82,4 % republikového průměru, což odpovídá 62,7 % průměru tohoto ukazatele za členskou zemi EU-25. V meziročním porovnání se předpokládá nárůst regionálního HDP o 6,5 % a proti roku 2000 dokonce o 30,1 %.

ČDDD připadající na jednoho obyvatele bude v Moravskoslezském kraji na úrovni 90,4 % národního průměru, což odpovídá předposlednímu místu. Hodnota krajského podílu THFK na obyvatele bude činit ve srovnání s průměrem ČR 72,1 %. Na základě souhrnného hodnocení se Moravskoslezský kraj zařadil v rámci mezikrajského porovnání na dvanácté místo.

Tab. č. II/62

Vybrané makroekonomické ukazatele

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
HDP, s. c. (předchozí rok = 100)	101,5	109,0	105,5	108,0
HDP na obyv. (ČR = 100)	78,3	81,5	81,7	82,4
HPH na zaměstnance (ČR = 100)	84,7	88,5	86,9	87,4
HPH na zaměst. v průmyslu (ČR = 100)	109,9	101,1	103,7	103,2
HPH na zaměst. ve službách (ČR = 100)	78,0	76,9	75,1	75,3
Podíl THFK na HDP (%)	25,7	20,4	21,9	21,9
Čistý disp. důchod na obyv. (ČR = 100)	90,9	89,4	89,9	90,4
Mediánová mzda (ČR = 100)	x	98,2	97,2	97,0

¹⁾ expertní odhady v b. c.; x údaj není k dispozici

Trh práce, mzdy a podnikatelská aktivita

Odvětvová struktura zaměstnanosti je typická přetrvávajícím vysokým podílem těžby nerostných surovin s více než 4 % zaměstnaných, který však v posledních šesti letech poklesl o necelé 2 proc. body. Podíl průmyslu nepatrně přesahuje celostátní úroveň, zatímco podíl služeb této úrovni nedosahuje. Nicméně je třeba upozornit na fakt, že za posledních šest let značně narůstala zaměstnanost v netržních službách.

Hospodářství ČR

Moravskoslezsko ztělesňuje jeden z regionů, které v posledních letech nejvíce profitovaly z dynamického vývoje české ekonomiky. Během posledních dvou let poklesla míra registrované nezaměstnanosti o tři procentní body (nejvíce mezi kraji) při souběžném ztrojnásobení nabídky volných pracovních míst na ÚP. Navzdory tomu stále představuje druhý nejpostiženější region Česka, přepis poptávky nad nabídkou pracovních míst na ÚP je více než desetinasobný (na Karvinsku dokonce třicetinasobný), pracovní přetlak u mladistvých, absolventů i osob se zdravotním postižením je nejvyšší mezi kraji.

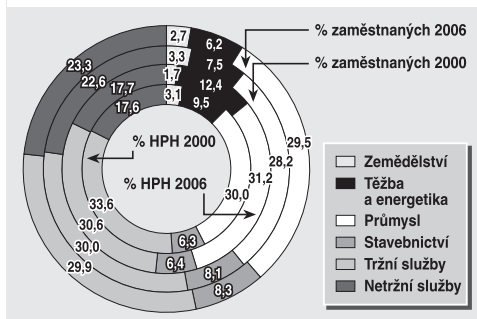
Složení nezaměstnaných se blíží ostatním krajům s výjimkou dlouhodobě nezaměstnaných, kteří tvoří polovinu všech uchazečů a jejichž podíl se nedaří snížit ani rychle rostoucí nabídkou volných míst. Příslibem do budoucna je dlouhodobě vysoká míra participace uchazečů v rekvalifikačních kurzech (po Královéhradeckém a Jihočeském kraji nejvyšší v ČR), od roku 2001 úspěšně dokončilo rekvalifikaci na 50 tis. osob, což je téměř 1/4 celorepublikového úhrnu. Uplatnitelnost rekvalifikovaných patří sice k nižším, přesto zhruba sedm z deseti do roka opouští ÚP. Z regionálního hlediska pozorujeme nejméně příznivý stav pracovního trhu v okresech Bruntál a Karviná, dlouhodobě nejlepší situace překvapivě nepanuje v přirozených centrech kraje (Ostrava, Opava), ale na Frenštátsku, kde nezaměstnanost dosahuje »pouze« republikových hodnot. Oživení trhu práce zatím nezastavilo odchod mladých a vzdělanějších lidí do jiných krajů (každoročně ztrácí region více než 500 vysokoškoláků).

Předběžný odhad průměrné mzdy na základě šetření MPSV činil v roce 2006 pro Moravskoslezsko 21,0 tis. Kč. Region se tak výrazně neodchyloval od ostatních mimopražských krajů, což platí nejen pro celkovou úroveň, ale i dynamiku růstu mezd během posledního pětiletí. V kraji jsou dlouhodobě relativně dobře odměňováni kvalifikovaní i nekvalifikovaní dělníci, jejich mzdy mírně přesahují republikové hodnoty v rámci dělnických profesí. Naopak méně kvalifikovaní nemanuální pracovníci (nižší administrativní pracovníci, provozní pracovníci ve službách a obchodě) zde vydělávali téměř nejméně v rámci Česka. I přes náznaky růstu v předchozích letech setrvává úroveň mzdové diferenciace v kraji spíše na nižších hodnotách, mediánová mzda dosahuje více než 90 % průměrné (druhý nejnižší odstup mezi kraji). Pracující v nejlépe placené profesi (zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci) dostávali proti nekvalifikovaným dělníkům pouze trojnásobnou mzdu.

Domácnosti se podle svých příjmů v mezikrajském srovnání řadí mezi chudší, odstup od ostatních krajů mají na svědomí více příjmy z podnikání. Ve směru vyrovnávání odstupu regionu působí sociální příjmy, jejichž výše v přepočtu na domácnost byla po Zlínsku nejvyšší mezi kraji. Přesto zastoupení nejhudších domácností (s příjmy do 1,5násobku život. minima) převyšovalo v roce 2005 průměr Česka o polovinu. Domácnosti čelí vyššímu zatížení výdaji na bydlení, tři z de-

Graf č. II/68

Struktura hrubé přidané hodnoty (HPH) a zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

seti dokonce uvádějí, že tyto náklady pro ně představují velkou zátěž. Nejvyšší mezi kraji byl také podíl domácností, které přiznaly, že obtížněji vycházejí se svými celkovými příjmy.

Ve srovnání s dalšími kraji se region výkonností (tj. daňovými příjmy z podnikatelské činnosti na oby-

vatele) a relativní velikostí (tj. počtem podnikatelů fyz. osob na 100 zaměstnaných) řadí do spodních pater pomyslného žebříčku, což ukazuje na velmi nízkou podnikatelskou aktivitu.

Periferní poloha a rozličné ekonomické, sociální a environmentální problémy spojené s dědictvím těžebního průmyslu jsou příčinou relativně nižší atraktivity regionu pro zahraniční investory, měřenou podílem firem pod zahraniční kontrolou. Tento podíl však v posledních třech letech ztlačil především v sektoru průmyslu.

Bytová výstavba, zdravotnictví, vzdělanost, věda a výzkum

Migračně silně ztrátový region patří spolu s Ústeckem k dlouhodobě nejslabším krajům co se týče intenzity bytové výstavby. Na rozdíl od Ústeckého kraje však docházelo za období 2000–2005 ke kontinuálnímu poklesu všech ukazatelů. Rok 2006 přinesl ztlačil intenzity bytové výstavby především podle ukazatele zahájených bytů na tis. obyvatel.

Moravskoslezský kraj je v čele pořadí krajů podle procenta pracovní neschopnosti, která překračuje o pětinu republikový průměr. Podle trvání pracovní neschopnosti se region nachází rovněž na prvním místě. Délka pracovní neschopnosti je o 6 dnů delší než průměrná hodnota za ČR. Počet obyvatel na jednoho lékaře převyšuje celostátní úroveň o 10 %. Relativní počet nemocničních lůžek je ztlačil nadprůměrný a region řadí na sedmé místo mezi kraji. Střední délka života žen a mužů je v Moravskoslezském kraji třetí, resp. druhá nejnižší.

Podle výdajů na výzkum a vývoj vztahených na HDP se kraj umísťuje na desáté příčce, což představuje méně než 50 % hodnoty ČR, ačkoli víc než ze 3/4 se na nich podílí podnikatelský sektor. Podíl zaměstnaných ve výzkumu a vývoji z disponibilních pracovních sil činil rovněž pouze necelou polovinu průměru ČR, tj. čtvrtý nejnižší podíl. Víc než každá devátá pracovní síla zde má vysokoškolské vzdělání, v pořadí krajů to odpovídá umístění

Tab. č. II/63

Příjmová situace domácností podle Mikrocenzu

	2002	2004
Celkové čisté příjmy (Kč)	83 150	97 328
Celkové čisté příjmy (ČR = 100)	88	93
Hrubé peněžní příjmy ze závislé činnosti (ČR = 100)	85	91
Hrubé peněžní příjmy z podnikání (ČR = 100)	61	72
Sociální příjmy (ČR = 100)	107	108
údaje se vztahují k ročním příjmům na osobu		

Tab. č. II/64

Vybrané charakteristiky zdravotnictví

	2000	2004	2005	2006
Počet obyv. na jednoho lékaře	299,5	278,6	278,7	278,4 ¹⁾
Nemocniční lůžka na tis. obyv.	6,2	6,1	6,0	5,9
Prům. pracovní neschopnost (%)	7,8	6,8	7,2	7,2 ²⁾
Prům. délka pracovní neschopnosti (dny)	32,4	40,5	37,3	41,3 ²⁾
Střední délka života mužů	70,1	70,9	71,3	x
Střední délka života žen	77,8	78,2	78,6	x

¹⁾ předběžné údaje; ²⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Hospodářství ČR

ve středu tabulky. Více než čtvrtina domácností má možnost pracovat s internetem, což představuje osmé místo mezi kraji. Tento podíl se od roku 2003 více než zdvojnásobil.

Cestovní ruch

Podle intenzitních ukazatelů návštěvnosti i celkového makroekonomického přínosu odvětví se region nachází na posledních místech mezi kraji, ačkoli disponuje obrovským přírodním i kulturním potenciálem pro cestovní ruch. Příliv i délka pobytu tuzemských hostů, kteří tvoří téměř 80 % návštěvníků, dlouhodobě mírně klesá, návštěvnost ze zahraničí stagnuje. Polovinu cizinců tvoří tři početně podobné skupiny – Slováci, Poláci a Němci. Zatímco příliv Poláků od roku 2003 slábne, počet Slováků se za poslední pětiletí více než zdvojnásobil. Plošnou hustotou ubytovacích zařízení se kraj řadí k průměrným, existují výrazné vnitrokrajské rozdíly (více než 40 % lůžek je v horských oblastech). Strukturou lůžek se kraj blíží ČR, v roce 2006 došlo k mírnému rozšíření nabídky zejména díky zařízením s nižším standardem ubytování. Výhradně téměř domácí klientela využívá lázeňských zařízení, díky extrémně dlouhé době pobytu (25 dní) se kraj navzdory nevysoké návštěvnosti podílí na republikových výkonech lázeňských zařízení téměř desetinou a je čtvrtým nejvýznamnějším lázeňským regionem Česka.

Životní prostředí

Jen jeden z 25 obyvatel není napojen na vodovodní síť, což řadí kraj na čtvrté místo. Na kanalizační síť s koncovou čističkou odpadních vod jsou však připojeny pouze 2/3 obyvatel. Podíl obyvatel vypouštějících odpadní vody mimo čističky je tudíž třetí nejvyšší mezi kraji. Úroveň investic porízených na ochranu životního prostředí je sedmá nejvyšší, což představuje přibližně 80 % průměru. Lesnatost je o 2 proc. body vyšší než průměr ČR a je šestá nejvyšší. Ochranné lesy z toho zaujímají jen málo přes 20 %. Jehličnany tvoří až 3/4 porostů, šestina z nich je poškozena.

Tab. č. II/65

Vybrané charakteristiky životního prostředí

	2000	2004	2005	2006 ¹⁾
Podíl obyvatel připojených na veřejný vodovod (%)	92,4	96,0	96,3	96,3
Podíl obyvatel v domech připojených na kanál. s ČOV (%)	64,8	63,7	66,0	65,2
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	18,4	15,6	15,6	15,6
Podíl lesní půdy (%)	35,4	35,5	35,5	x
Míra zornění (%)	63,2	62,7	63,2	x

¹⁾ expertní odhady; x údaj není k dispozici

Moravskoslezský kraj lze pokládat za nejvýznamnějšího dodavatele emisí do okolního ovzduší ze všech našich krajů. U sledovaných škodlivin zaujímá tento kraj vesměs první až druhé pořadí, pouze u těkavých organických látek se dělí o druhé až třetí místo s krajem Jihomoravským. Překročení imisních limitů jednotlivých škodlivin přichází v úvahu na víc než polovině území kraje, a to zejména v jeho východní části, tj. v průmyslové oblasti Ostravska, Karvinska, Těšínska aj.

Další informace viz webová adresa krajského úřadu.

Metodika

Hrubý domácí produkt (HDP) je klíčový ukazatel vývoje ekonomiky. Představuje souhrn hodnot přidávaných zpracování ve všech odvětvích v činnostech považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy). Používá se pro měření výkonnosti celé ekonomiky. Slouží ke srovnání míry ekonomického rozvoje dané země, respektive regionů. HDP z hlediska užití je roven souhrnu konečné spotřeby (domácností, vlády a neziskových organizací sloužících domácnostem), hrubé tvorby kapitálu (fixního kapitálu a salda zásob) a salda zahraničního obchodu.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) představuje hrubý domácí produkt bez daní a dotací na produkty (při třídění podle odvětví nelze daně, případně dotace na produkty na odvětví rozdělit). HPH vztažená na počet zaměstnaných vyjadřuje produktivitu práce.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) představuje nové investice, rekonstrukce, modernizace a nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku po odpočtu jejich prodeje a bezplatných předání, dále pak pořízení nehmotných fixních aktiv a zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv. Do tvorby se nepočítají fixní aktiva s hodnotou nižší než 20 tis. Kč, předměty dlouhodobé spotřeby nakoupené domácnostmi (jako automobily apod.), ale zahrnuje se pořízení obydlí. Dále se nezahrnují předměty pro vojenské účely (tanky apod.), výdaje na výzkum a vývoj atd.

Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) je částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů umísťuje znovurozdělením: běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery. Ukazatel nám do velké míry naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech.

Odvětvová struktura zaměstnanosti i HPH je hodnocena na základě podílu zaměstnaných v daném hospodářském odvětví na celkovém počtu zaměstnaných. Na základě klasifikace OKEČ bylo vymezeno 6 sektorů: zemědělství (zemědělství, myslivost a související činnosti – A; lesní hospodářství, rybolov a chov ryb – B), těžba a energetika (dobývání nerostných surovin – C; výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody – E), zpracovatelský průmysl (D), stavebnictví (F), tržní služby (obchod, opravy motorových vozidel a spotř. – G; pohostinství a ubytování – H; doprava, skladování a spoje – I; peněžnictví a pojišťovnictví – J; nemovitosti, pronájem, služby pro podniky – K) a netržní služby (veřejná správa, obrana a sociální zabezpeč. – L; školství – M; zdravotnictví, veterinární a sociální čin. – N; ostatní veřejné, sociální a osobní služby – O).

Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let.

Nezaměstnanost je charakterizována především ukazateli podle evidence úřadů práce (ÚP). Základní ukazatel, tj. *míra registrované nezaměstnanosti*, je od 1. 7. 2004 počítán novou metodikou, kde v čitateli je počet dosažitelných neumístěných uchazečů (mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání) a ve jmenovateli součet počtu zaměstnaných z VŠPS, pracujících cizinců registrovaných na ÚP nebo s platným povolením k zaměstnávání či živnostenským oprávněním a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (klouzavý roční průměr). Z evidence ÚP vychází také údaje o složení nezaměstnaných i o rekvizitách. Naopak *obecná míra nezaměstnanosti* (ILO) je ukazatel získaný z výsledků VŠPS podle mezinárodních definic a doporučení. V čitateli i jmenovateli jsou šetřené osoby uváděny podle místa jejich pobytu. Vyjadřuje podíl nezaměstnaných (čítatel) na celkové pracovní síle (jmenovatel). Za nezaměstnané se podle metodiky ILO považují všechny osoby 15leté a starší, které ve sledovaném období nebyly zaměstnané, hledaly aktivně práci a zároveň byly připraveny nejpozději do 14 dnů k nástupu do práce.

Údaje o průměrných (mediánových) mzdách jsou za podnikatelskou sféru přebírány z Informačního systému o průměrném výděлку Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Jedná se o výběrově šetřené zahrnující ekonomické subjekty s 10 a více zaměstnanci. Údaje za nepodnikatelskou sféru jsou přebírány z Informačního systému o platu Ministerstva financí ČR. Tyto zdroje poskytují informace o jednotlivých zaměstnancích. Průměrná mzda je vypočtena poměním s placenou dobou zaměstnance (nezahrnuje se neplacená nepřítomnost v práci, nemoc apod.), a není proto shodná s průměrnou mzdou z podnikových zjišťování ČSU, která je vypočtena poměním s evidenčním počtem zaměstnanců. Průměrná mzda podle údajů MPSV umožňuje lépe podchytit mzdovou diferenciaci.

Tab. č. II/66

Základní charakteristiky ekonomik krajů v roce 2006¹⁾

ukazatel	jednotka	PHA	STČ	JHČ	PLK
1 Počet obyvatel (k 31. 12.)	tis.	1 188,1	1 175,3	630,0	554,5
2 Hustota zalidnění (k 31. 12.)	obyv./km ²	2 394,8	106,7	62,6	73,3
3 Přírůstek obyv. 2000–6 na tis. obyv. v r. 2006	–	–0,3	45,8	4,5	2,3
4 Hrubý domácí produkt b. c.	ČR = 100	23,9	10,4	5,5	5,2
5 HDP na obyvatele	ČR = 100	207,2	91,9	89,5	95,8
6 HDP na obyvatele	EU-25 = 100	157,7	69,9	68,1	72,9
7 HDP na obyvatele	r. 2000 = 100	128,4	128,0	124,0	131,6
8 Produktivita práce (HPH ³⁾ na zaměst.)	ČR = 100	152,0	110,0	89,6	92,2
9 Čistý disp. důchod domácností	ČR = 100	15,6	12,0	5,9	5,4
10 Čistý disp. důchod domácností na obyv.	ČR = 100	135,3	105,6	96,4	100,9
11 THFK ⁴⁾ na zaměstnance	ČR = 100	176,2	121,0	104,5	91,9
12 Rozpočtové příjmy obcí a krajů ²⁾	mld. Kč	54,8	34,5	20,2	18,7
13 Rozpočtové výdaje obcí a krajů ²⁾	mld. Kč	52,7	34,0	19,9	17,9
14 Podíl kapitál. výdajů v rozpočtech obcí a krajů ²⁾	%	33,0	24,7	23,4	25,4
15 Příjmy obcí z DPFOP na obyv. ⁵⁾	ČR = 100	248,1	92,8	87,2	86,0
16 Podíl firem pod zahraniční kontrolou ⁶⁾	%	24,4	13,4	14,7	18,3
17 Podíl firem pod zahraniční kontrolou ⁶⁾	r. 2003 = 100	115,1	112,3	113,9	106,3
18 Podíl výdajů na vědu a výzkum na HDP ³⁾	%	2,2	2,8	1,0	0,7
19 Podíl domácností s přístupem na internet ⁷⁾	%	36,7	28,7	24,6	27,5
20 Podíl domácností s přístupem na internet ⁷⁾	r. 2003 = 100	125,2	185,2	208,3	236,8
21 Míra ekonomické aktivity	%	62,0	59,8	59,5	59,5
22 Podíl vysokoškolsky vzdělané prac. síly	%	28,2	11,0	13,3	11,7
23 Míra registr. nezaměstnanosti (k 31. 12.)	%	2,7	5,3	5,7	5,6
24 Míra registr. nezaměstnanosti (k 31. 12.)	r. 2000 = 100	79,6	78,3	97,6	86,5
25 Podíl nezaměstnaných nad 1 rok (k 31. 12.)	%	24,3	34,2	30,2	34,7
26 Podíl nezaměstnaných nad 1 rok (k 31. 12.)	r. 2000 = 100	96,4	97,2	114,4	100,3
27 Průměrná mzda ⁸⁾	Kč	29 927	23 003	20 609	21 509
28 Mediánová mzda ⁸⁾	Kč	24 561	20 211	18 428	19 651
29 Mediánová mzda ⁸⁾	r. 2002 = 100	127,7	126,6	122,9	123,6
30 Podíl investic na ochranu ŽP na HDP ⁹⁾	%	0,6	1,1	0,6	0,5

Poznámky: ¹⁾ data za rok 2006 jsou s výjimkou řádků 1, 2, 3, 23, 24, 25 a 26 předběžné údaje či expertní odhady; ²⁾ rok 2005; ³⁾ hrubá přidaná hodnota; ⁴⁾ tvorba hrubého fixního kapitálu; ⁵⁾ daň z příjmu fyzických osob z podnikání (průměr za období 2003–2005); ⁶⁾ zahrnuty aktivní subjekty s 20 a více zaměst.; ⁷⁾ údaje za druhé čtvrtletí 2006; ⁸⁾ údaje podle šetření MPSV, liší se od údajů publikovaných ČSÚ; ⁹⁾ průměr za období 2000–2005

Výběrové šetření »Životní podmínky 2005« (dříve Mikrocensus) vypovídá o **příjmovém rozložení** jednotlivých typů **domácností**, o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, vybavení domácností předměty dlouhodobého užívání a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách dospělých osob žijících v domácnosti. Povinnost každoročně realizovat takovéto zjišťování v ČR vyplývá z nařízení Evropské komise. V roce 2005 bylo v ČR vyšetřeno 4351 domácností.

Životní minimum bylo vypočteno pro každou samostatně hospodařící domácnost zvlášť na základě jejího složení, věku dětí a zákonných částek životního minima platných v roce 2004. *Sociální příjmy* zahr-

KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
304,6	823,3	430,8	549,6	507,8	511,6	1 132,6	639,9	589,8	1 249,3
91,9	154,3	136,2	115,5	112,4	75,3	157,4	121,5	148,8	230,2
-0,1	-4,6	1,6	-4,0	-3,4	-19,4	-5,0	-3,3	-13,9	-24,0
2,3	6,6	3,4	4,8	4,1	4,2	10,2	4,9	4,6	10,0
77,9	82,3	80,1	89,5	82,6	84,7	92,3	78,0	80,5	82,4
59,3	62,6	60,9	68,1	62,9	64,5	70,2	59,4	61,3	62,7
115,2	124,1	116,5	121,4	125,4	131,9	127,2	127,3	126,5	132,9
76,7	90,4	83,3	90,0	81,2	91,7	92,3	82,4	85,3	87,4
2,7	7,1	3,9	5,1	4,6	4,8	10,7	5,7	5,3	11,0
91,0	88,6	94,2	96,2	94,2	95,6	97,4	91,6	93,0	90,4
84,7	85,1	74,1	65,2	64,1	84,9	96,0	65,0	69,0	76,4
9,8	26,2	13,0	16,4	14,9	16,1	37,6	19,3	17,3	40,2
9,6	24,7	13,0	16,2	14,9	15,6	36,9	19,1	17,0	39,8
20,4	18,3	21,9	22,2	24,5	24,0	26,0	22,0	22,8	21,8
79,7	67,9	88,8	76,2	76,1	73,6	86,0	77,6	82,3	74,1
16,5	11,5	10,2	8,1	6,6	8,8	11,6	6,9	9,2	6,6
106,1	122,2	104,1	103,2	105,4	104,0	119,0	105,0	112,9	118,2
0,1	0,3	1,1	0,8	1,3	0,6	1,5	0,9	1,1	0,7
26,1	19,3	23,9	27,8	26,3	24,6	28,2	23,9	19,2	25,8
164,1	201,5	182,6	201,5	168,9	157,8	151,6	268,2	129,6	209,6
61,5	60,5	59,1	59,3	58,5	58,5	57,8	58,3	58,4	57,3
8,2	8,6	9,7	13,8	12,0	11,5	17,0	13,4	12,5	11,8
9,2	13,8	7,0	6,3	6,9	7,1	8,8	9,0	7,8	12,6
114,7	85,3	109,3	107,5	87,8	94,9	94,3	75,6	95,2	83,2
43,1	50,8	35,7	32,4	35,0	38,9	41,4	39,9	40,0	50,8
128,2	110,0	108,2	103,1	99,2	106,2	113,6	98,0	114,6	112,5
19 772	20 818	20 602	20 556	20 175	20 231	21 934	20 376	20 954	21 028
17 603	18 782	18 696	18 293	17 828	18 337	19 000	17 997	18 454	19 165
117,3	122,8	124,3	124,7	126,1	132,3	131,2	123,7	126,3	124,2
1,1	1,4	0,5	0,6	0,7	0,6	0,9	0,8	0,7	0,6

nují především důchody, dávky státní sociální podpory, dávky sociální potřebnosti, dávky nemocenského pojištění a hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání.

Průměrné procento pracovní neschopnosti za rok vyjadřuje podíl počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz a průměrného počtu zaměstnanců nemocensky pojištěných, násobeného počtem kalendářních dnů v roce.

Hromadná ubytovací zařízení jsou zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky, která pravidelně (nebo nepravidelně) poskytují přechodné ubytování hostům. K těmto zařízením se vztahují i počty lůžek a hostů.

Volební výsledky jsou prezentovány podle navrhujeících stran, a mohou se tak mírně odlišovat od nejčastěji publikovaných výsledků podle volebních stran. Navrhující stranou rozumíme politickou stranu či hnutí, která navrhla kandidáty v rámci jakéhokoliv typu volební strany (tj. jako samostatně kandidující strana, jako součást koalice stran nebo jako sdružení stran s nezávislými kandidáty). Samostatnou kategorií navrhujeících stran jsou nezávislí kandidáti.

Zemědělství ČR

V roce 2006 pokračoval růst dotací do zemědělství díky Společné zemědělské politice Evropské unie. Potíže měli rolníci s úrodou obilí. Sklizeň nebyla nejnižší, ale kvůli počasí výrazně utrpěla kvalita. Výkupní ceny šly přesto proti roku 2005 nahoru.

V druhé polovině roku vystřídala vládu sociální demokracie vláda pravicové ODS. Nepotvrdily se možné obavy zemědělců, že pravicový kabinet bude na rolníky tvrdší. Naopak jim vláda přála a pro rok 2007 poprvé zajistila plné dorovnávání takzvaných přírmych plateb na maximální úroveň, kterou povoluje přístupová smlouva s Evropskou unií. Obor skončil loni opět ve výrazném zisku.

Loni zemědělství podle předběžných údajů Českého statistického úřadu (z února 2007) vykázalo zisk zhruba sedm miliard korun. To je meziroční pokles o osm procent. Výsledek nepříznivě ovlivnila hlavně menší úroda řady plodin. Dopady do výnosů částečně zmírnil růst cen některých komodit. Pozitivně se projevil růst dotací. Zemědělci přiznávají, že se na podporách stávají stále víc závislí. Podle Agrární komory by bez dotací v zisku nebyli.

Podle odhadů profesního Zemědělského svazu loni klesla hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách roku 1989) na historické minimum – zhruba 66 miliard korun.

Podle předběžných údajů ČSÚ loni produkce zemědělství v běžných cenách činila 101 miliard korun. To byl meziroční pokles o 0,6 procenta. Výroba ve stálých cenách roku 2000 se snížila o 4,5 procenta na 101,7 miliardy korun. Dotace, které farmáři obdrželi a ČSÚ je započítává do hospodářského výsledku, loni představovaly zhruba 24 miliard korun proti 20 miliardám v roce předchozím (ministerstvo zemědělství přitom vyčísluje veškeré loňské podpory na asi třicet miliard korun).

Tab. č. II/67

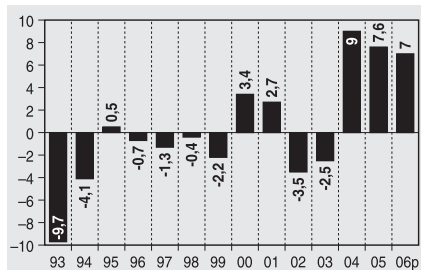
Vývoj dotací do českého zemědělství (v miliardách korun)

2002	19,6*
2003	19,6*
2004	28,0
2005	32,2
2006	35,0**
* Průměr let 2000 až 2003, ** Odhad	

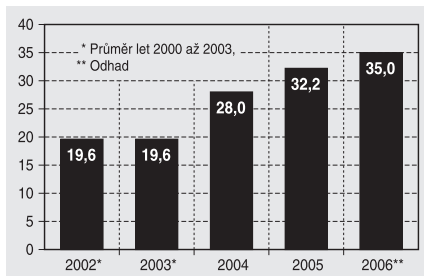
Zdroj: MZe

Graf č. II/69

Hospodářské výsledky českého zemědělství (v miliardách korun)

Rok 2006: odhad

Zdroj: MZe, ČSÚ

Zemědělství tedy vykazuje od vstupu do Evropské unie zisk, který ale podle dostupných údajů postupně klesá, přestože se podpory farmářům zvyšují.

Rostlinná výroba

Výrazné výkyvy loňského počasí (dlouhá předchozí zima, horký a suchý červenec, studený srpen) zavinily, že u většiny plodin nedosáhly hektarové výnosy úrovně předchozího roku.

Sklizňová plocha obilovin (včetně kukuřice na zrno a ostatních obilovin) se snížila proti roku 2005 o 79,6 tis. ha, to je o 4,9 % na 1 532 tis. hektarů. Celková sklizeň 6,386 milionu tun byla proti předchozímu roku nižší o 1,273 milionu tun, to je o 16,6 %.

Pšenice bylo sklizeno 3 506 tisíc tun, to je o 638,8 tisíce tun méně (o 15,4 %) než v roce 2005. U ječmene byla sklizeň 1 897 tisíc tun, to je o 297,7 tisíce tun méně (o 13,6 %). Žita bylo sklizeno o 121,9 tisíce tun méně (o 62 %). Žito tak zaznamenalo největší propad.

Hektarový výnos obilovin 4,17 tuny je ve srovnání s předchozím rokem nižší o 0,58 tuny (to je o 12,3 %). Z toho u pšenice ozimé byl dosažen hektarový výnos 4,58 tuny (5,15 tuny v roce 2005), pšenice jarní 3,36 tuny (předtím 3,70 tuny), žita 3,33 (předtím 4,19 tuny), ječmene ozimého 3,75 tuny (4,40 tuny), ječmene jarního 3,55 tuny (4,15 tuny), ovsa 2,68 tuny (2,92 tuny). Kukuřice na zrno pak 6,75 tuny (7,17 tuny) a tritikale 3,20 tuny (v předchozím roce 3,94 tuny).

Také produkce luskovin byla nižší než v roce 2005. Celkově bylo sklizeno 87,5 tisíce tun luskovin.

Celková produkce zrnin (to znamená obilovin a luskovin) dosáhla 6,473 milionu tun. Byla tak proti předchozímu roku nižší o 1,28 milionu tun, to je o 16,5 procenta.

Celková sklizeň brambor – včetně sklizně domácností – ve výši 836,6 tis. tun představuje proti roku 2005 radikální snížení o 319,4 tis. tun (o 27,6 %). Hektarový výnos ve výši 21,70 tuny je o 6,35 tuny nižší. Výrazně při tomto nedostatku stouply ceny brambor.

Cukrovky technické bylo sklizeno při výnosu 51,48 tuny z hektaru 3,138 milionu tun bulev, to znamená snížení o 10,2 %.

V roce 2006 se zvýšily osevní plochy olejnin o 38,4 tis. ha (o 9,6 %) na výměru 437,9 tis. ha. Dosažená produkce z této plochy byla 1,056 milionu, to je o 97,4 tis. tun vyšší než v roce 2005.

Řepky bylo sklizeno 880,2 tisíce tun, v roce předchozím 769,4 tis. tun, to znamená zvýšení o 110,8 tis. tun. Výnos řepkového semene z jednoho hektaru 3,01 tuny je přitom o 0,13 tuny vyšší.

Výroba zeleniny a ovoce – po zahrnutí sklizně domácností – byla proti předchozímu roku vyšší. Bylo sklizeno 291,6 tis. tun zeleniny (273,4 tis. tun v roce 2005) a ovoce 414,2 tis. tun (298,4 tis. tun v roce 2005). Ovocnáři měli jeden z lepších výsledků.

Vinné révy se na 15,5 tisíce hektarů vinic při hektarovém výnosu 3,71 tuny (4,39 tuny v roce 2005) sklídilo 57,6 tisíce tun hroznů. To je o pět tisíc tun méně než v roce 2005.

Produkce chmele ve výši 5453 tun se proti roku 2005 výrazně snížila, a to o 2378 tun (o 30,4 %). Výnos chmele z jednoho hektaru 1,01 tuny je nižší o 0,37 tuny než v roce předešlém.

Výrazně méně se sklídilo pícnin. Jednoletých pícnin na orné půdě zemědělci sklídili 6,866 milionu tun, to znamená o 910,4 tisíce tun méně než v roce 2005.

Živočišná výroba

V roce 2006 bylo v České republice vyrobeno 630 794 tun masa. To bylo o 2,3 % méně než v roce 2005. Z toho bylo 334 695 tun vepřového, 79 233 tun hovězího, 479 tun telecího, 199 tun skopového, 77 tun koňského a 216 111 tun drůbežního masa.

Výroba vepřového masa se proti roku 2005 snížila o 0,8 %. V jednotlivých čtvrtletích roku výroba vepřového meziročně klesala s výjimkou druhého čtvrtletí, kdy došlo k mírnému oživení výroby. Ceny producentů prasat reagovaly na poptávku a v průběhu roku 2006 meziročně klesaly. Pouze v srpnu, září a říjnu byl zaznamenán jejich mírný vzestup. Průměrná cena prasat se v roce 2006 snížila proti roku 2005 o 1,9 %. V roce 2006 byla jatečná prasata I. tř. jakosti nakupována za průměrnou cenu 31,81 Kč/kg v živé hmotnosti a 41,22 Kč/kg v jatečné hmotnosti.

Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. dubnu 2006 se stavy prasat snížily proti 1. dubnu 2005 o 1,3 %. To je pokles o 36 tisíc kusů. Z toho počty prasnic klesly o 1,5 %. Redukce početních stavů prasat vedla k poklesu nabídky prasat na domácím trhu. Nižší nabídka prasat z domácích zdrojů byla částečně kompenzována růstem dovozu. Prasata se dovážela hlavně z Nizozemska, Dánska, Německa a Slovenska. Vývoz byl především na Slovensko a do Německa.

Výroba hovězího a telecího masa se snížila meziročně o 1,6 %. V jednotlivých čtvrtletích roku výroba masa mírně klesala, přičemž k nejvyššímu poklesu došlo v posledním čtvrtletí (o 3,7 %). Ceny jatečného skotu se vyvíjely rozdílně u jednotlivých kategorií skotu. Ceny býků rostly meziročně v průběhu celého roku, přičemž nejvyšší růst byl zaznamenán od ledna do dubna. Obdobně se vyvíjely i ceny jalovic. Ke konci roku (v posledních dvou měsících) se mírně snížily.

Ceny jatečných krav stoupaly v průběhu prvního čtvrtletí, od dubna začaly mírně klesat. K dalšímu cenovému vzestupu došlo až v prosinci. Ceny telat v roce 2006 výrazně kolísaly. Průměrná cena býků a jalovic se v roce 2006 zvýšila meziročně shodně o 1,4 %, u telat vzrostla o 1,0 %. Průměrná cena krav se naproti tomu snížila meziročně o 0,3 %. V roce 2006 byli jateční býci třídy jakosti A nakupováni za průměrnou cenu 41,89 Kč/kg v živé hmotnosti a 77,29 Kč/kg v jatečné hmotnosti.

Vývoj cen jatečného skotu byl ovlivněn nabídkou zvířat na trhu, ať už domácího nebo zahraničního původu. Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. dubnu 2006 klesly stavy skotu proti 1. dubnu 2005 o 1,7 %, to je 24 tis. kusů. Z toho počty krav celkem se snížily o 1,7 %, čili o deset tisíc.

Výroba drůbežního masa se snížila v roce 2006 meziročně o 4,7 %. Začala se meziročně snižovat od druhého čtvrtletí, k nejvyššímu poklesu došlo v prosinci.

Ceny kuřat I. třídy jakosti klesaly v průběhu celého roku. Průměrná cena se v roce 2006 snížila meziročně o 9,0 %. Kuřata I. třídy byla nakupována za průměrnou cenu 19,18 Kč/kg živé hmotnosti.

Bilance zahraničního obchodu s drůbežím masem byla pasivní a skončila schodkem.

Počty drůbeže k 30. září 2006 se snížily meziročně o 0,7 % na 22,7 milionu kusů, z toho počty slepic klesly o 4,9 % na 5,6 milionu.

Nákup mléka do mlékáren v roce 2006 dosáhl objemu 2,33 miliardy litrů, ve srovnání s rokem 2005 se snížil o 5,9 %. Od vstupu České republiky do Evropské unie je produkce mléka (a tím i početní stavy dojných krav) omezena systémem produkčních kvót. V kvótovém roce

2005/2006 bylo stanoveno pro Českou republiku množství mléka 2,604 miliardy litrů. Podle soupisu hospodářských zvířat k 1. dubnu 2006 klesly stavy dojných krav meziročně o 2,0 % na 424 tis. zvířat.

Farmářské ceny mléka Q třídy jakosti meziročně klesaly ve všech měsících roku. Průměrná cena mléka Q třídy jakosti se snížila meziročně o 4,9 %. V roce 2006 bylo mléko nakupováno za průměrnou cenu 7,82 Kč/litr.

Zahraniční obchod s mlékem a mléčnými výrobky měl aktivní bilanci.

Tab. č. II/68

Vývoj výroby masa a prodeje mléka

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výroba masa v tunách¹⁾	504 595	506 840	520 451	519 547	691 301	645 589	630 794
index	–	100,4	102,7	99,8	–	93,7	97,7
v tom:							
výroba hovězího a telecího masa	108 160	106 045	109 495	108 125	96 660	81 031	79 712
index	–	98,0	103,3	98,7	89,4	83,8	98,4
výroba vepřového masa	396 107	400 546	410 705	411 194	376 723	337 496	334 695
index	–	101,1	102,5	100,1	91,6	90,2	99,2
výroba skopového masa	138	139	153	145	175	218	199
index	–	100,8	109,9	95,3	120,2	124,9	91,4
výroba koňského masa	190	110	98	83	65	82	77
index	–	58,1	90,0	83,3	78,9	125,6	94,8
výroba drůbežního masa	–	–	–	–	217 678	226 762	216 111
index	–	–	–	–	–	104,2	95,3
Nákup mléka							
v tisících litrů	2 493 411	2 512 005	2 523 749	2 530 871	2 495 830	2 476 308	2 329 673
index	104,5	100,7	100,5	100,3	98,6	99,2	94,1
Index: stejné období předchozího roku = 100. Indexy jsou vypočteny z nezaokrouhlených čísel							
¹⁾ Od roku 2004 vč. drůbežního masa							

Zdroj: ČSÚ, MZe

Agrární zahraniční obchod

Zahraniční obchod se zemědělskými surovinami a potravinami byl loni proti roku předchozímu výrazně horší. Zatímco agrární vývoz meziročně vzrostl o jedno procento, dovoz se zvýšil o osm procent. Záporné saldo se tak prohloubilo ze zhruba 25 miliard korun v roce 2005 o třetinu na 32,7 miliardy v roce 2006. Pokrytí vývozu dovozem se snížilo ze 76,7 procenta v roce 2005 na 70,7 v roce 2006. Stále výrazněji přitom převažuje export levných surovin a naopak dovoz dražších finálních výrobků.

Tab. č. II/69

Zahraniční agrární obchod v roce 2006 (v milionech korun)

Země	Vývoz	Dovoz	Saldo
EU	68 704	93 784	–25 070
Celkem	79 118	111 864	–32 746

Zdroj: MZe

Hospodářství ČR

Tab. č. II/70

Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR (v milionech korun)

Rok	Vývoz	Dovoz	Saldo
1996	29 147	51 037	-21 890
1997	32 207	55 582	-23 375
1998	33 723	55 804	-22 081
1999	33 976	57 846	-23 870
2000	47 724	64 883	-17 159
2001	49 418	69 081	-19 663
2002	45 124	68 850	-23 726
2003	48 794	74 029	-25 235
2004	61 523	93 820	-32 297
2005	78 520	103 742	-25 225
2006	79 118	111 864	-32 746

Zdroj: Zemědělský svaz, MZe, GŘ cel

Potravinářství

Ceny potravin v obchodní síti i přes tlak řetězců na co nejlevnější dodávky se v roce 2006 meziročně zvýšily o 0,8 procenta, zatímco v roce 2005 zaznamenaly ještě meziroční pokles o 0,3 procenta.

Na nárůstu cen se nejvýrazněji podílelo pečivo a další výrobky z obilovin – nárůst byl o sedm procent. Cena brambor kvůli nízké úrodě vyšplhala o 68 procent, čerstvá zelenina zdražila o 11 procent.

Celý obor loni dosáhl tržeb 229 miliard korun (prodej potravin obchodníkům). To bylo o 1,5 procenta více než rok předtím. Potravinářská komora poukazovala na to, že obor prakticky stagnuje už třetí rok. Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 se totiž zrušila cla a na český trh se dostala zahraniční konkurence. Naopak export se potravinářům nedaří.

Tab. č. II/71

Porovnání spotřebitelských cen potravin v roce 2006 a 2005 (v korunách za kilogram, litr)

Zboží	leden 2005	prosinec 2005	prosinec 2006
Hovězí zadní	156	164	169
Vepřová pečeně	115	106	106
Kuře	51,30	51,50	45,50
Pečivo bílé	33,80	34,30	42,90
Mléko polotučné	14,40	14,40	14,40

Poznámka: Údaje jsou vždy za 1. týden, resp. poslední týden roku.

Zdroj: ČSÚ

Zahraníční investice v ČR

Do České republiky stále ještě přicházejí noví zahraniční investoři. Ti, kdo se však již na místním trhu etablovali, zhusta rozšiřují svoji výrobu. V objemu peněz pak reinvestice jednoznačně vedou.

Česká republika je stále atraktivní pro zahraniční investory nejen z nedostatku místa pro nové firmy, ale hlavně proto, že těm stávajícím se daří. Největší část objemu přímých zahraničních investic v roce 2006 tvořily právě reinvestice, tj. rozšíření existujících kapacit.

Jak se rok 2006 vyvíjel? Pohlédněme na něj ze dvou stran. Za prvé jsou k dispozici předběžné výsledky za první tři čtvrtletí roku České národní banky o přílivu přímých zahraničních investic, které ukazují na reálné kapitálové toky. Podle centrální banky tak loni do Česka (v prvních třech kvartálech) připlynulo v rámci přímých zahraničních investic (PZI) celkem 110,5 miliardy korun. Z této částky 81,7 miliardy korun tvoří právě reinvestice.

V odvětvové struktuře PZI šlo nejvíc prostředků již tradičně do zpracovatelského průmyslu (výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů, kovoprůmysl, výroba chemických, pryžových a plastových výrobků). Další investice směřovaly do odvětví finančního zprostředkování a do rozvoje obchodní sítě. Peníze míří ve stále větších objemech i do nákupu nemovitostí. Převážná většina investorů pochází ze zemí Evropské unie.

Jak vypadal loňský vývoj v rámci jednotlivých čtvrtletí? Jak ukazuje podrobnější statistika ČNB (k datu uzávěrky dostupná jen do konce třetího čtvrtletí 2006), v prvním kvartálu dosáhl kladné saldo PZI 18,9 mld. Kč (tj. meziročně o 13,1 mld. Kč méně). Zahraniční přímé investice do české ekonomiky dosáhly 22,7 mld. Kč, z toho předpokládaný objem reinvestovaného zisku činil 27,6 mld. Kč. Výše základního kapitálu podniků se snížila v rozsahu 5,2 mld. Kč vlivem optimalizace výše kapitálu jedné společnosti.

V ostatním kapitálu došlo k čerpání zahraničních zdrojů dceřinými společnostmi.

Ve druhém čtvrtletí dosáhl příliv PZI výše 18,2 mld. Kč (meziroční pokles o 116,4 mld. Kč vzhledem k vysoké základně loňského roku spojené s příjmy z privatizace). Zahraniční přímé investice do české ekonomiky se uskutečnily v rozsahu 34,8 mld. Kč, z toho předpokládaný objem reinvestovaného zisku dosáhl 28,5 mld. Kč.

Čistý příliv PZI dosáhl ve třetím čtvrtletí 39,1 mld. Kč (meziroční pokles o 3,4 mld. Kč).

Polovina přílivu přímých investic připadala na předpokládaný objem reinvestovaného zisku.

Základní kapitál podniků se navýšil o 10,3 mld. Kč a v rámci toků ostatního kapitálu činil přírůstek nových úvěrů od mateřských společností 6,9 mld. Kč.

Reálné údaje ukazují růst reinvestic, vyšší podíl kapitálu domácích firem i značný meziroční pokles PZI – ten je ovšem převážně dán tím, že se loni prakticky nic významnějšího neprivatizovalo.

Z údajů agentury CzechInvest v roce 2006 lze pak vyčíst některé trendy, které budou charakterizovat příliv PZI letos a v dalších letech. I z podkladů agentury vyplývá, že loni nejvíc projektů v historii pocházelo z ČR. CzechInvest loni zprostředkoval celkem 176 investičních projektů za 114,617 miliardy korun 47 investorů. Více než jedna čtvrtina všech projektů přitom pochází z České republiky.

Hospodářství ČR

Počet získaných projektů i objem investic byl za rok 2006 nejvyšší v historii agentury. Do statistik se ovšem promítla gigantická investice automobilky Hyundai v Nošovicích, která se na přílivu na kapitálovém účtu bude projevovat řádově několik let.

Vedle této investice se však potvrzuje rostoucí zájem investorů o projekty výzkumného charakteru. Za rok 2006 agentura zprostředkovala 44 projektů technologických center a center sdílených služeb.

Nejvíce investičních projektů, celkem 40, směřovalo do Moravskoslezského kraje (21,6 %), který zároveň přilákal i největší objem investic – 54,158 mld. korun. Druhý nejatraktivnější byl Ústecký kraj (19,3 %) s 35 projekty v celkové výši 16,252 mld. korun. Právě Moravskoslezský a Ústecký kraj patří mezi oblasti nejvíce zasažené strukturálními problémy. Třetím neúspěšnějším krajem byl Jihomoravský s 25 projekty za 4,733 miliardy. Zejména Brno je dlouhodobě úspěšné v získávání investic ze sektoru elektroniky a přesného strojírenství, v posledních letech se tu koncentruje také řada významných výzkumných a vývojových aktivit. Své plány založit zde technologické centrum nebo centrum sdílených služeb oznámilo v roce 2006 sedm společností z celkových 11 v kraji.

Jaký bude vývoj v roce 2007? Některé trendy jsou založené od loňského roku. Platební bilanci bude nejvíce ovlivňovat investice automobilky Hyundai.

Co se týká legislativních změn: v prvním kvartálu roku 2007 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR projednávala vládní návrh novely zákona o investičních pobídkách a o změně některých zákonů. Novela se týká možnosti čerpání investičních pobídek, a to zejména u nově připravovaných projektů. Jedná se zejména o následující změny: minimální podíl strojírenského zařízení na celkové vyhovující investici by se měl novelou zvýšit na 60 procent. Dochází ke sjednocení minimální výše investice pro celou Českou republiku (bez ohledu na míru nezaměstnanosti v daném okrese) na 100 milionů Kč (ve většině okresů to znamená její snížení). Nejméně částku 50 milionů Kč bude nutné financovat z vlastního kapitálu. Úpravy, respektive zrušení limitů, se týkají i typu a ceny zařízení k výrobě.

Na druhou stranu novela zpřísnila podmínky zahájení investice (rozhodující je již zahájení stavebních prací, resp. první krok směřující k pořízení majetku), které je možné nejdříve ode dne vydání potvrzení o možnosti splnění podmínek pro čerpání investičních pobídek.

Tab. č. II/72

Největší investiční projekty v roce 2006 – výrobní

Investor	Sektor	Země původu	Investice (mil. CZK)	Pracovní místa	Kraj
Hyundai Motor Company	automobilový	Jižní Korea	30 000	3 000	Moravskoslezský
IPS Alpha Technology	elektronické zařízení	Japonsko	2 958	2100	Ústecký
AGC (Glaverbel)	sklářský	Japonsko	2 826	71	Ústecký
Automotive Lighting	součástky pro				
Reutlingen	automobilový průmysl	Německo	2 614	632	Vysočina
Hitachi	elektronické zařízení	Japonsko	2 500	2000	Královéhradecký

Zdroj: CzechInvest

Tab. č. II/73

Přímé zahraniční investice do ČR za rok 2006 v odvětvové struktuře

Sektory a odvětví	Základní kapitál v mil. CZK	Reinvestovaný zisk v mil. CZK	Ostatní kapitál v mil. CZK	Celkem v mil. CZK
Zemědělství, lesnictví, rybolov	-296,8	111,3	0,0	-185,5
Dobývání nerostů	2 396,9	1 290,8	0,0	3 687,7
Zpracovatelský průmysl	3 890,5	34 829,2	-1 912,8	36 806,9
<i>Z toho Výroba strojů a zařízení</i>	<i>2 390,3</i>	<i>378,0</i>	<i>-94,9</i>	<i>2 673,4</i>
Elektřina, plyn, voda	-4 185,1	1 166,9	-820,0	-3 838,2
Stavebnictví	-697,2	2 126,0	270,2	1 699,0
Obchod a opravy	9 942,6	9 213,7	9 220,7	28 377,0
Pohostinství a ubytování	74,7	894,3	-56,9	912,1
Doprava a telekomunikace	-1 180,0	2 239,3	-13,6	1 045,7
Finanční zprostředkování	471,9	21 190,4	818,6	22 480,9
Nemovitosti a služby pro podniky	-3,4	7 413,0	8 286,6	15 696,2
Ostatní služby	2 938,7	1 222,4	-407,3	3 753,8
Celkem	13 352,8	81 697,2	15 385,5	110 435,5

ČNB, předběžná data

Tab. č. II/74

Přímé zahraniční investice do ČR za rok 2006 v teritoriální struktuře

Geografické a ekonomické zóny	Základní kapitál v mil. CZK	Reinvestovaný zisk v mil. CZK	Ostatní kapitál v mil. CZK	Celkem v mil. CZK
CELKEM SVĚT	13 352,8	81 697,2	15 385,5	110 435,5
EVROPA	7 936,1	78 268,5	15 651,1	101 855,7
AFRIKA	92,3	128,3	3,4	224,1
AMERIKA	1 939,8	5 444,5	-280,7	7 103,6
ASIE	3 409,4	-2 150,7	21,8	1 280,6
EU-25	4 567,0	74 484,5	16 158,3	95 209,9
EU-15	-3 658,3	71 725,9	16 154,0	84 221,5
Nové členské země EU 2004	8 225,3	2 758,7	4,4	10 988,3
Mimo EU-25	8 785,8	7 212,7	-772,9	15 225,7
Eurozóna	-6 044,6	66 976,2	10 880,6	71 812,2
Mimo eurozónu	19 397,5	14 721,0	4 504,8	38 623,4
EFTA	2 646,5	2 666,5	-633,9	4 679,1
OECD	1 159,9	79 976,9	15 164,1	96 300,9
NAFTA	-745,4	4 828,6	-275,9	3 807,3
»Offshore« finanční centra	4 208,0	1 706,0	221,0	6 135,0

ČNB, předběžná data

Investice z Česka do zahraničí

Tento článek není statistickým přehledem zahraničního podnikání firem s právní subjektivitou na našem území. Rok od roku je obtížnější postihnout všechny rozmanité formy podnikání v globální ekonomice. Která firma je ryze česká? Jaký kapitál a odkud její expanzi financuje? Jaký je podíl partnerů českých firem v cizích zemích a jakou formu má toto partnerství? Přinášíme spíše svědectví o tom, že naši manažeři se více a lépe rozhlíží po zhodnocování práce, která nejdříve přinesla svoji přidanou hodnotu doma. Před rokem měla tato kapitola v Ročence HN poloviční rozsah, předloni byla ještě hubenější. Také se ukazuje, že »kdo chvíli stál« v čase světové konjunktury, »již stojí opodál« (jak to viděl už Jan Neruda). K článku přispěli svými informacemi i někteří vedoucí obchodně-ekonomických úseků na zastupitelských úřadech ČR.

Několik rekordních českých investic a hledání příležitostí v dosud méně investorsky preferovaných částech světa. Tak by se dal shrnout rok 2006 a počátek roku 2007. Dokládá to významná investice v Turecku, a to domácí farmaceutické jedničky, Zentivy. Ta zaplatila za tureckou společnost Generic Pharmaceuticals Eczacibasi 460 milionů eur, v přepočtu bezmála 13 miliard korun. Zentiva naplňuje svůj cíl stát se vedoucí firmou oboru ve střední a východní Evropě. Už dnes patří tento český podnik do první pětky. Před čtyřmi lety koupil slovenskou Slovakofarmu, předloni za pět miliard rumunský Sicomed. Celá transakce se definitivně uzavře v půli letošního roku, až ji schválí valná hromada Zentivy a turecký antimonopolní úřad. Zentiva kupuje 75 % procent turecké společnosti, na zbytek může časem uplatnit přednostní právo.

Byl tedy překonán loňský investiční rekord společnosti ČEZ, která vstoupila do Polska. Od americké PSEG Global koupila dvě polské elektrárny – ELCHO Chorzów a Skawina. Majoritní podíly přišly dohromady na 383 milionů USD, v přepočtu 10,8 miliardy korun. Pro vedení společnosti je to současně odrazový můstek k dalším akvizicím u našich sousedů. Elektrárny jsou situovány v rychle se rozvíjející oblasti země, což je užitečné z hlediska dodávky elektřiny i tepla. Oba zdroje se navíc nacházejí nedaleko Dětmarovic a Energetiky Vítkovice, které patří do skupiny ČEZ. Skawina a Elcho vyrábějí kombinovaně elektřinu a teplo, společný výkon obou podniků (810 MW) je větší než výkon českých elektráren, jako jsou Dětmarovice či Chvalčovice.

Polskou akvizicí ČEZ byla překonána její předchozí rekordní investice, kterou byl nákup tepelné elektrárny ve Varně v Bulharsku. Výše investice činila 206 milionů eur za sto procent akcií. ČEZ zároveň souhlasil s navýšením svých investic do elektrárny o 40 milionů na 133,2 milionu eur. Celkem společnost bude v tomto případě investovat 339,2 milionu eur, což představuje částku 9,7 miliardy korun. I předchozí největší investice se odehrála v Bulharsku, kde ČEZ získal tři distribuční energetické společnosti za 281,5 milionu eur. Vedle Bulharska ČEZ expandoval i v Rumunsku, kde rovněž koupil distribuční firmu.

Společnost ČEZ se rozhodla vstoupit i do Bosny a Hercegoviny. V příštích pěti letech tam plánuje proinvestovat půldruhé miliardy eur, zhruba 42 miliard korun do stavby nové elektrárny a rozšíření uhelného dolu. Smlouva o vytvoření společného podniku ČEZ a bosenské státní energetické společnosti Elektroprivreda RS byla podepsána. Elektroprivreda do něj vloží elektrárnu a uhelný důl v Gacku, ČEZ peníze. Společnou firmu bude kontrolovat ČEZ, který v ní zís-

ká 51 procent. Nový podnik má zmodernizovat starou třisetmegawattovou elektrárnu v Gacku a také postavit v jejím areálu novou elektrárnu o dvojnásobném výkonu. Navíc rozšíří a zmodernizuje těžbu v přílehlém dole, který zásobuje gackou elektrárnu uhlím.

ČEZ se v Bosně zajímá o další investiční příležitosti – uhelnou elektrárnu Uglijevika a o podíl na privatizaci dalších energetických firem. Pro vedení společnosti je zajímavý celý Balkán, zejména Kosovo a Makedonie a časem i Rusko a Ukrajina.

Husarský kousek se povedl další energetické firmě – svitavské Energo Pro, která koupila v Gruzii sedm vodních elektráren a dvě energetické distribuční společnosti. Ty zásobují elektrinou zhruba čtyřicet procent země. Česká firma v tendru porazila i ruského obra RAO JES a předvedla v závěru vyjednávání skutečnou obratnost. Gruzínská strana nakonec akceptovala nižší kupní cenu, z plánovaných 312 milionů USD slevila na 132 milionů USD. Vedení Energo Pro dokázalo Gruzínce přesvědčit, že je výhodnější zaplatit nižší kupní cenu výměnou za pozdější investici do elektráren za 40 milionů dolarů a dalších 100 milionů do obnovy rozvodných sítí. Prvním českým krokem v gruzínské energetice bude připojení distribuční firmy v autonomní Adžarské republice k mnohem větší Spojené distribuční společnosti. Dlouhá jednání s Gruzii dočasně odvedla pozornost svitavských investorů od akvizic v jiných zemích, především v Turecku. Zde vlastní polovinu společnosti Cansu Elektrik tureckého podnikatele Mürsela Merala, která staví energetická zařízení poblíž gruzínských hranic. EnergoPro již podepsalo s Tureckem kontrakt na výstavbu dvou vodních elektráren zhruba za 600 milionů korun, a to ve spolupráci právě s Mürselem Meralem. Svitavská společnost vlastní již osm hydroelektráren v Bulharsku, kaskádu Sandanská Bystrica a Koprinka.

Neuvěřitelnou investorskou chuť vykazala v roce 2006 skupina PPF finančníka Petra Kellnera, když během jediného měsíce (července) stihla tři finanční akvizice. PPF koupila menší banku Bank Agrobank s dvaceti pobočkami a největší ukrajinskou splátkovou společnost Privat Kredit, která působí na více než tisícovce obchodních míst po celé Ukrajině. Prostřednictvím své společnosti Home Credit získala pak ještě banku Privatinvestbank.

Bleskový nákup tří finančních firem je dáván do souvislosti se širším záběrem finančních služeb, které chce PPF na Ukrajině rozvinout. Jedna banka má tvořit zázemí pro splátkovou společnost, druhá se zaměří na jiné služby, například půjčky podnikům. Jejich spojením vznikne společnost, která má ambice stát se vedoucím poskytovatelem spotřebních úvěrů na Ukrajině. Analytici odhadují, že celková investice za všechny tři finanční instituty dosahuje hodnoty od 60 do 80 milionů USD.

Finančník Petr Kellner tak po Rusku a Kazachstánu pokračuje v obsazování lukrativních východních trhů. V Rusku již patří mezi největší hráče na poli spotřebního financování a pokrývá zemi od východu na západ. V krátké době zaujal přední pozici v Kazachstánu a vstup na Ukrajinu byl jen přirozeným krokem.

O další významnou českou investici se postaral podnikatel Karel Komárek a jeho společnost KKCG. Vloni založený holding KKCG Oil&Gas koupil podíly na dvou průzkumných licencích poblíž soudánského hlavního města Chartúmu a letos se začal podílet na hledání ropy v této africké zemi. Rozloha zakoupených licencí je třikrát větší, než má území ČR. V obou projektech drží 42% majetkový podíl. Vstup do Súdánu je přitom další ze strategických kroků v expanzi firmy. Hlavním partnerem firmy je pákistánská společnost Zaver Petroleum ze skupiny Hashoo Group, s níž KKCG spolupracuje už několik let na těžbě plynu právě v Pákistánu. Tam

Hospodářství ČR

komerčně využívá plynářské ložisko Sawan, další lokality zkoumá. Podíly na průzkumných ložiscích ropy a plynu má KKCG také v Jemenu. A právě tam chce Karel Komárek investovat do těžařských aktivit 30 milionů USD prostřednictvím své společnosti Moravské naftové doly. Toto rozhodnutí je považováno za další krok ve strategii expanze těžby ropy a zemního plynu v oblasti Středního východu. Mimo to holding působí v jižním Německu a Rumunsku. Kapitálový podíl drží i v ropné společnosti v Kanadě, po dalších projektech se rozhlíží v Rusku a na Ukrajině. Celkové investice skupiny Karla Komárka by v dalších letech měly dosáhnou řádu miliard dolarů.

Sekyra Group se připravuje ke vstupu na chorvatský trh a nevyklučuje zájem o hotely na Slovensku nebo na Ukrajině. Na Slovensku má skupina již projekty za tři sta milionů eur a v Bratislavě chce mít stejně silnou pozici, jakou má nyní v Praze. Jen ve střední a východní Evropě hodlá skupina během pěti let investovat dvě miliardy eur.

Noví členové EU

Vstup Rumunska a Bulharska do Evropské unie 1. ledna 2007 přitahoval investory jako magnet. Od roku 1992 do září loňského roku investovaly české firmy v Rumunsku přes 500 milionů eur, v Bulharsku přes 576 milionů eur.

V Rumunsku je podíl českých investic stále ještě relativně nízký a neodpovídá potenciálu ČR. Počet zastoupení českých podniků na trhu se dlouhodobě pohybuje kolem 200 subjektů. Až do roku 2003 se pohybovala hodnota českých investic okolo 55 milionů eur. Průlom nastal se vstupem ČEZ do Electricity Oltenia (170 milionů eur). Následovala česká farmaceutická jednička Zentiva s akvizicí firmy Sicomed z města Cluj. Celková hodnota transakce byla pět miliard korun.

Dalším investorem střední hodnoty je firma HOBAS, která koupila v dubnu 2004 HOBAS TUB Romania za 4,89 milionu USD. Do této společnosti předtím investovala již 15,5 milionu USD. Mezi českými investory zaujala místo i firma HAMÉ Babice, která koupila majoritní podíl ve firmě ROMCONSERV ve městě Caracal. Vytvořila tak společnost HAME Romania a zainvestovala do nového provozu, aby vyhovoval standardům Evropské unie. Od ledna 2007 začala její modernizovaná továrna vyrábět pět tisíc tun potravin. Výše investice včetně modernizace a rozšíření provozu se pohybuje okolo 200 milionů korun.

V Rumunsku je činná i firma AAA Auto, která vsadila na nenasyčený trh s ojetými auty. Sázka jí vychází, a proto bude investovat několik milionů eur na stěhování do lukrativnější části Bukurešti ve West Logistic Park. V této balkánské zemi se daří i elektromontážní firmě Lumen International, která zde v roce 2004 založila dceru Lumen Romania. Nyní má tato českobudějovická společnost zajištěné kontrakty ve výši 300 milionů korun.

V Rumunsku investovaly i české fondy či fondy s českou účastí. Jsou zde přítomni i drobní investoři. Nejvíce se na českých investicích podílely investice do velkoobchodu a maloobchodu, průmyslu a služeb. Právní zastoupení zde mají i Moravské naftové doly, Walmark, PSG, Campi CZ, TIME OUT, Laufen, Satjam, Ravak a další firmy.

O českých investicích v Bulharsku se začalo hovořit teprve v roce 2002 v souvislosti s aktivitami firmy EnergoPro Svitavy. Té se v roce 2002 podařilo po dvouletém úsilí a řadě problémů ze strany státních institucí dokončit privatizaci kaskády vodních elektráren Sandanská Bystrica. Krátce poté společnost koupila od státu další kaskádu Koprinka se dvěma elektrárnami.

Tím se výše investic společnosti EnergoPro dostala na hranici 50 milionů USD. Privatizace zahrnovala celkem pět vodních elektráren o souhrnném výkonu 86 MW. V září 2004 společnost investovala přibližně dva miliony eur do přivaděčů vody k elektrárnám v oblasti Sandanská Bystrica a v listopadu 2004 vyhrála další výběrové řízení na prodej kaskády vodních elektráren Petrochan, do níž patří vodní elektrárny Klisura, Barzija a Petrochan o výkonu 16 MW. Cena byla 17,2 milionu eur.

V červenci 2004 uspěl ČEZ ve výběrovém řízení na privatizaci elektrorozvodných závodů v západní části Bulharska včetně Sofie. Investice ČEZ byla ve výši 281,5 milionu eur a je v Bulharsku největší zahraniční investicí.

Na bulharském trhu se objevili i další investoři, například továrna na výrobu radiátorů KORADO. Je tu i Jihočeská keramika, která privatizovala závod na výrobu keramiky ve městě Kaspíčan. Hutní závody Břidličná vlastní závod na výrobu ferromagnetů v Perniku. Činná je zde finanční a poradenská skupina Newton Financial Management Group.

Firma Kámen a písek zde koupila pískovny, firma Kaňák provozuje závod na výrobu obalových forem a společnost ŽPSV vlastní závod na výrobu železničních pražců u Varny.

Společnost AŽD Praha postavila v Sofii na zelené louce za sto milionů korun svou výrobně-technickou základnu. Komplex byl otevřen v říjnu 2006 a pracuje v něm několik desítek zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že bulharské železnice vyžadují modernizaci, předpokládá vedení AŽD Praha další investice.

Rozsáhlé plány má CK Alexandria, která vlastní hotel Belvedere v černomořském Primorsku. Ve městě Carevo vyroste ubytovací komplex se sedmdesáti apartmány, bazény a hotelem. Tyto apartmány chce CK Alexandria nabídnout zájemcům na českém trhu, občanům i firmám. V Bulharsku hotely vlastní například i firma Zlínsat – jedná se o hotel Gorna Banja v Sofii. Bulharské nemovitosti jsou velkým lákadlem jak pro různé právní subjekty, tak i běžné české občany. Svědčí o tom záměry společnosti Orea Hotels (největší český hotelový řetězec), která bude stavět nové hotely. Kvůli tomu již v Bulharsku otevřela své zastoupení. Orea Hotels zajímají parcely v oblasti Primorska, firma se zajímá i o koupi fungujícího hotelu. Plánuje též koupi nebo výstavbu hotelů v Chorvatsku, na Slovensku a v Maďarsku. Do zahraničí expanduje i developerská společnost Orco Property Group CZ, která přebrala v Chorvatsku devět hotelů. Ty postupně rekonstruuje. Investovala zde i cestovní kancelář Čedok, která s bulharskými hoteliéry postavila Park Hotel Golden Beach na Zlatých Pískách. Majitel Čedoku, společnost Unimex Group, plánuje i rozsáhlý projekt v Karibiku.

Největší český výrobce ovocných destilátů Rudolf Jelínek koupil loni majoritní podíl v Destila Tetelen, v Bulharsku druhého největšího výrobce. Prostřednictvím bulharské firmy chce vizovická firma proniknout na tamní trh a pomýšlí i na investice v dalších balkánských zemích.

Polsko

Loni převzal ČEZ elektrárny ELCHO Chorzów a Skawina s plánem investovat další miliardu eur do výstavby nové elektrárny. V prosinci 2006 ČEZ oslovil v Polsku vybrané černouhelné doly s poptávkou o dodávky uhlí do roku 2054. Druhou největší českou investicí v Polsku ve výši 20 milionů eur je výstavba závodu na nealkoholické nápoje firmy KOFOLA u města Kutno. Závod byl uveden do provozu v červnu 2005. Dalším investorem jsou české pekárny Delta, které předloni v listopadu převzaly varšavské pekárny Nowakowski.

Hospodářství ČR

Ostravská firma TCHAS zahájila vloni v květnu práce na modernizaci železniční trati E20 v úseku Siedlce–Terespol na východě Polska. Jedná se o významný průlom v dosavadní praxi oprav železničních tratí v Polsku, neboť poprvé se podařilo vyhrát výběrové řízení zahraniční firmě. Hodnota kontraktu dosáhla 49,8 milionu eur.

České firmy byly Polsku aktivní již dříve. V roce 1998 chemická skupina Bohemia Group zakoupila 43procentní podíl polské firmy Permedia a založila dceřinou společnost Bohemia Group–Permedia. Ta se stala první veřejně obchodovanou společností na polské burze cenových papírů. Na investicích v polských Národních investičních fondech se významně podílí Česká kapitálová skupina Expandia. Opavská firma Model Obaly otevřela v Bilgoraji na jihu Polska nový závod na zpracovávání vlnité lepenky a výrobu obalů a koncem roku 2002 koupila závod na výrobu obalů v Czosnowie u Varšavy.

Foma Bohemia zakoupila většinový podíl akcií polské firmy Foton. Deza, Valašské Meziříčí – koksochemická firma – postavila v roce 1999 v přístavu Štětín vlastní terminál na expedici kapalné smoly. VAB Rapotín otevřel v roce 1999 ve speciální ekonomické zóně v Tychách dceřinou společnost na výrobu plastových dílů pro firmu Opel. Ke konci roku 2006 bylo na území Polska registrováno kolem 55 zastoupení českých firem, nejčastěji ve formě zastoupení, s. r. o. nebo společných podniků (joint venture).

Slovensko

Podle údajů Slovenské národní banky z února 2007 byl na Slovensku evidován objem investic z České republiky ve výši 622,7 mil. USD. Česko je tak co do objemu vložených investic, které představují 3,9 procenta z celkových přímých zahraničních investic v SR, na sedmém místě. Nejvíce čeští investoři směřují do podnikové sféry – 504,1 mil. USD, do bankovníctví investovali 118,6 mil. USD. Přitom jen za období leden až září 2006 investovaly české subjekty podle oficiálních údajů NBS 266 milionů slovenských korun, celý objem směřoval do podnikové sféry. České investice směřovaly do takových slovenských podniků, jako jsou ČSOB Leasing, Ferona Slovakia, J&T Finance Group, Tatranský Permon, AHOLD Slovakia, Slovenské lázně Piešťany, Vitana Slovensko.

Na Slovensku již působí Fezko Strakonice, které od textilní společnosti Slovena odkoupilo část výrobního areálu. Investovala zde již i Měd Povrly, když koupila podnik Farnet Považská Bystrica. Kofola otevřela podnik v Rajecké Lesné a působí zde i Hamé.

V Bratislavě zahajuje developerská skupina Sekyra Group tři projekty za zhruba devět miliard korun. Společnost Finep začíná v hlavním městě Slovenska stavět byty za miliardu korun. Hovoří se také o tom, že Agrofert kupuje za miliardu slovenských korun síť pekáren a mlýnů.

Německo

Podle údajů ČNB dosáhly přímé české investice do Spolkové republiky za leden až září 2006 74 milionů eur. Je to překvapivě vysoký objem ve srovnání se stejným obdobím roku 2005, kdy byly registrovány přímé české investice pouze ve výši necelých pěti milionů eur. Podle odhadů místních znalců mohl tento skok vzniknout díky investicím nadnárodních firem etablovaných v České republice. Spíše sporadicky a v menším rozsahu jde o investiční aktivity českých firem z oblasti malého a středního podnikání, zejména ve spedici a gastronomii.

Česko nepatří v SRN k silným investorským zemím, což je dáno především potřebou silného kapitálového vybavení. Deutsche Bundesbank uvádí, že české firmy investovaly v SRN kumulovaně celkem 149 milionů eur (stav k dubnu 2005). Tato statistika zahrnuje firmy s bilanční sumou více než tři miliony eur a s kapitálovým podílem přesahujícím deset procent. Aktuálnější údaje budou k dispozici od dubna 2007.

Jednou z největších českých akvizic v Německu v nedávné době bylo získání chemického podniku na výrobu hnojiv Stickstoffwerke Piesteritz firmou Agrofert podnikatele Andreje Babiše. Nejprve Agrofert koupil a zaplatil za 51procentní podíl přes 1,3 miliardy korun. Ovšem v loňském roce se stal už většinovým vlastníkem Stickstoffwerke Piesteritz, která je nejspěšnější firmou ve skupině. Díky ní je Agrofert jedním z největších výrobců čpavku a umělých hnojiv ve střední a východní Evropě. Investice přišla celkově na osmdesát (až sto) milionů eur. AGF se pokouší o další investice v Německu i jinde. V Srbsku chtěl koupit továrnu na průmyslová hnojiva a na Ukrajině důl na surovinu pro výrobu titanové běloby. Neúspěšně dopadla transakce s polským PKN Orlen.

Na území SRN působí kolem čtyř desítek podniků s českou kapitálovou účastí, v převážné míře se jedná o obchodní zastoupení českých firem či obchodní firmy. Některé z nich se transformovaly z bývalých obchodních afilací státních podniků zahraničního obchodu. Příkladem je Alichem Deutschland v Langenu či Strojimport ve Wiesbadenu. Jsou tu však i další. Společnost Precioza založila firmu v Offenbachu a zároveň koupila síť obchodů. Firma Rodinné domky Rýmařov založila v Beelitz u Berlína poradenskou a prodejní firmu RD-HAUS. Investici udělal v roce 2005 i ČEZ, v Mnichově založil firmu RPG Energiehandel s vlastním kapitálem 1,5 milionu eur. Obchodní a skladovací firmu má ve Schwerinu OEZ Letohrad (OEZ Deutschland). Mezi afilacemi českých investorů najdete i firmy, jako jsou Sitel Passau GmbH, Triton Chemnitz GmbH a LCS International GmbH. Podnikají v oblasti chemie, elektroniky a IT technologií. Přesto ve srovnání s polskými či maďarskými subjekty jsou čeští investoři ve vztahu k Německu stále příliš opatrní.

Rakousko

Koupě místního výrobce českou firmou je v Rakousku výjimečná. Podařilo se to karlovarské společnosti G. Benedikt, která vyrábí hotelový porcelán, za několik desítek milionů korun. Zda se v jejích šlépějích vydají i další čeští investoři, je otázka. Na rakouském trhu působí především firmy z oboru dopravy, méně cestovního ruchu – jde o ČSA, ČD, Čedok, Moravia Trade Trans. Zájem projevují zejména firmy ze stavebnictví a příbuzných odvětví. Oživení investičních aktivit našich firem v Rakousku se i díky omezení pohybu pracovních sil zatím spíše vyhýbalo.

Pobaltí

Pobaltské země zatím zůstávají ve stínu zájmu velkých českých investorů, což naznačuje skutečnost, že do těchto tří zemí nesměřovaly v posledních dvou letech žádné významné investice. Nepotvrdilo se, že především Litva by se mohla stát obchodní branou do Ruska. Navíc litevská vláda nemá vypracovaný ucelený program investičních pobídek jako například Česká republika, i když úlevy pro investory a určitá zvýhodnění v této zemi existují. Přestože v Litvě má řada českých firem své obchodní zastoupení, pouze podnik OKZ Holding má výrobní cha-

rakter. V Plungé zakoupil starší objekt a zpracovává ocelové konstrukce a plechy na velké nádrže. Z Estonska dokonce český kapitál vloni odcházel.

Rusko

České investice představovaly v loňském roce z devadesáti procent reinvestice firem, které na ruském trhu působí, jen deset procent byly investice nové. Nejvýznamnější z nich byla výstavba závodu na výrobu škodovek u města Kaluga. Škoda Auto zde plánuje proinvestovat kolem 370 mil. eur. Koncem prosince 2006 oznámila finanční skupina PPF, že bude v Rusku rozšiřovat svou činnost. Zainvestuje proto přibližně 200 milionů USD do koupě kontrolního balíku akcií ruské pojišťovací společnosti NASTA, která má v zemi 66 filiálek. V ruské bankovní a finanční sféře PPF působí již díky své dceřiné společnosti Home Credit.

V současné době má v Ruské federaci své zastoupení na sto padesát českých podniků, desítky mají podíl ve společných podnicích. Mezi větší investice patří výstavba závodu na výrobu paštik a kečupů Bogorjubovo ve Vladimířské oblasti potravinářskou společností Hamé Babiце. V roce 2003 založila dceřinou společnost Hamé Foods, v následujícím roce byl zprovozněn závod na výrobu uvedených výrobků. Významnou investicí je vstup Škoda Holding do výrobní společnosti Sibelektroprivod. Společně s ruskou firmou Dedal se Škoda Holding stala 50procentním spoluvlastníkem. Celková investice činí 150 milionů korun.

Borský sklářský závod v Nižněgorodské oblasti je součástí mezinárodního sdružení Glaverbel a je v současné době největším producentem tabulového skla v Rusku. Na rozvoji závodu se podílí Glaverbel Czech, jehož prostřednictvím byly realizovány investice ve výši 70–80 milionů USD do technologického zařízení a vyškolení personálu. Další sklářský závod Glaverbel Czech stojí v Klinu v Moskevské oblasti.

Ve městě Nižnij Novgorod pracuje závod ATOMNASOS na výrobu čerpadel pro jaderné elektrárny s účastí brněnské firmy ALTA. V tomto městě má účast i ČZ Strakonice, a to v závodu ČZ-TURBO-GAZ na výrobu turbodmychadel pro spalovací motory.

Společný podnik založila i firma Škoda Transportation, a to na výrobu elektrických pohonů pro dopravní prostředky, či firma Skotek ve Voroněži na výrobu trubek pro ochranu optických kabelů. Společné podniky mají i Chemotex Děčín, Avia, Liaz a další firmy. Vlastní podnik v Rusku zřídil výrobce tužek Koh-i-noor. V Rusku má kapitálový podíl Česká pojišťovna, a to u ruské společnosti ООО Финансовый Сервис.

Zájem českých investorů o ruský trh neustává. Vloni na něj vstoupila i sirkárna Solo Sušice, která bude většinu své produkce vyrábět právě v Rusku. Vytvořen byl proto společný podnik s ruským partnerem. Do Ruska míří i další firmy. Destila tam zakládá malé pivovary. Česká developerská skupina ECM by měla získat územní rozhodnutí pro stavbu nákupního centra v ruské Rjazani. Komplex přijde na sto milionů eur.

Ukrajina

V souvislosti s finanční investicí skupiny PPF se hovoří o otevření dveří na ukrajinský trh. Jestliže dosud české firmy na Ukrajině spíše obchodovaly, v poslední době se situace podle místních pozorovatelů začíná měnit a čeští investoři se o ukrajinský trh více zajímají. Firma Lavimont se rozhodla postavit závod na výrobu chipsů v užgorodské oblasti. Hodnota investiční

ho projektu má dosáhnout téměř jednoho milionu USD. Na významnou investici se chystá skupina Penta, která se snaží získat některé z velkých ukrajinských letišť. Mělo by jít o nákup v řádu několika miliard korun. Penta uvažuje také o investicích do tamních vodovodů a kanalizací. Zájem by měla i o vybudování či převzetí sítě lékáren.

Nehledě na to, že celková výše českých investic na Ukrajině zůstává poměrně nízká a čeká se na příchod silnější vlny, přece jen tu určité zkušenosti s investicemi jsou. Před deseti lety se uskutečnila jedna z nejvýznamnějších českých investic na Ukrajině. Díky ní Moravia Steel, která v Česku ovládá Trinecké železářny, kontroluje také Záporožský železnorudný kombinát. Ročně vyprodukuje mezi třemi až čtyřmi miliony tun železné rudy. Škoda Auto si nechává na ukrajinské půdě montovat z dovezených dílů hotové vozy.

Skupina KTTJ Group, která podniká na Ukrajině od roku 1997, zde koupila zanikající továrnu na elektrické přístroje, zrenovovala ji a nyní ji pronajímá jako výrobní haly a kanceláře. Podobných investic má KTTJ Group několik. Úspěšná je i firma Tekro, vyrábějící krmné směsi pro zemědělství.

V neposlední řadě tu prosperuje Agrodružstvo (AGD) Jevišovice – největší chovatel brojlerů v Česku a krokodýlů v Evropě, provozovatel největší bioplynové stanice v Evropě – obhospodařuje na Ukrajině sedm tisíc hektarů polí. AGD podniká i na Slovensku a chystá se do Rumunska. Jednou z nadějných branží na Ukrajině jsou nemovitosti, proto v zemi působí i česká firma Sekyra Group, která v Kyjevě v roce 2005 otevřela kancelář.

Balkán

V Srbsku se příchod významných českých investic teprve očekává. Tuto úvahu podporuje dynamický nárůst obchodní výměny, který v roce 2006 proti předchozímu roku navýšil o neuvěřitelných 117 procent. Nicméně i nyní se již objevují investoři. Firma Connex Morava získala v tendru firmu Litas, která sídlí ve městě Požarevac a zabývá se výrobou autobusů. Prodejní cena činila 1,4 milionu eur, celková hodnota investice má však dosáhnout 10 milionů eur.

Česká pojišťovna se přihlásila do tendru na pojišťovnu DDOR Novi Sad, tendr byl odložen. ČEZ se hodlá zúčastnit tendrového řízení na dostavbu elektrárny Kolubara B.

V Černé Hoře je největší českou investicí oprava železniční tratě Podgorica–Nikšić. Jedná se o opravu železničního svršku, nikoliv o přímou investici v pravém slova smyslu.

V souvislosti se směřováním Srbska a Černé Hory do evropských a euroatlantických struktur se dá v blízké budoucnosti předpokládat rychlejší příliv přímých zahraničních investic.

Ve Slovinsku byla největší českou investicí papírna a celulózka VIPAP VIDEM Krško.

Realizovala ji v roce 1996 společnost ICEC Ostrava. Investici později převzala IPB a v roce 2003 se společnost dostala do 96,5% vlastnictví ČSOB, přibližně 3,5 procenta akcií zůstává zaměstnaneckých. Nyní je ve většinovém vlastnictví společnosti SOB a Nová Huť Ostrava. Výroba celulózy byla loni ukončena a jako náhrada byl ve VIPAP postaven největší a nejmmodernější závod v jihovýchodní Evropě na výrobu vláken ze sběrového papíru. V únoru 2007 přijala slovinská vláda nařízení o pobídkách pro zahraniční investory. Zda toto opatření zvýší ve Slovinsku dvouprocentní podíl českých investic na celkových přímých zahraničních investicích, je otázka.

Vietnam

V jihovýchodní Asii bude Vietnam klíčovou zemí pro vývoz českých investic. Tak alespoň hovoří řada znalců tamního prostředí. Zájem o vietnamský trh naznačuje ostatně nárůst objemu obchodní výměny, příklady úspěšného zapojování do tendrů a konečkonců i kyvadlová diplomacie českých a vietnamských politiků a intenzivní vyjednávání řady potenciálních českých investorů.

V současnosti je ve Vietnamu pouze pět investičních projektů v celkové výši 35,9 milionu USD. Hlavními obory jsou kožedělný a oděvní průmysl, plasty, potravinářství. Hodnota i rozsah těchto projektů jsou dosud malé a vesměs se v nich angažují Vietnamci žijící v České republice. Nicméně se rysují další možnosti českých investic, které by mohly znásobit jejich výši řádově na stovky až tisíce milionů USD, zejména v oblasti energetiky, výroby stavebních hmot, důlního zařízení a zdravotnické techniky. Počátkem února byla zahájena výstavba cementárny v provincii Ninh Binh v hodnotě 115 milionů eur, firma ALTA podepsala kontrakty na dodávku důlních zařízení v hodnotě kolem 20 milionů USD. Firma ZVU Potez se dohodla s vietnamskou firmou Vinashin Hi Tech na dodávkách pivovarů.

O slovo se hlásí i přímí investoři. Česká firma Fosfa, která je největším zpracovatelem fosforu v Evropě, chce ve Vietnamu zahájit výrobu. V Hanoji již byla podepsána dohoda o vytvoření společného podniku. První fáze výstavby závodu s kapacitou 8000 tun fosforu ročně má být dokončena v první polovině roku. Výstavba přijde na deset milionů USD. V roce 2008 by měla začít fungovat další část závodu – výstavba má přijít rovněž na deset milionů USD a produkce by měla být poté dvojnásobná.

Na Vietnam a také na Čínu a další země se zaměřila skupina PPF, jejíž zástupci zde opakovaně zkoumali možnosti investování v bankovníctví, pojišťovnictví, spotřebitelských úvěrů a cestovního ruchu. V březnu 2006 bylo otevřeno reprezentační zastoupení PPF v Ho Či Minově Městě.

Rozsáhlé investiční záměry má firma LAMELA Electric Sušice. Po předchozím neúspěšném pokusu o investici do těžby a zpracování barevných kovů s vietnamským Machinoimportem a pražskou WMC projevila firma zájem o výstavbu cementárny v provincii Bac Kan v hodnotě 150 milionů USD na výrobu cementu a suchých maltových směsí. Chtěla by také budovat turistické komplexy na ostrově Cat Ba prostřednictvím své dceřiné společnosti Lamela HD Group Ltd. v objemu 400 milionů USD. Zkušenosti s investováním a stavbou průmyslových objektů má firma KVK Bohemia, především pak s výrobnou kaolínu v provincii Quang Binh.

Čína

Na čínský trh čeští investoři sice směřují, ale masivně zatím nedorazili. Společnost Agrofert chce za stovky milionů korun koupit chemičku v Číně a počítá s dalšími investicemi. Plánuje investovat do koupě továrny na výrobu titanové běloby, což má doplnit výrobu tuzemské Prechezy. Další koupí má být gumárenská firma.

Velká česká firma – Českokobudějovický Budvar, který vyhrál v Číně právní spor o značku s americkým Budweiserem – chystá v Číně velkou kampaň, zvažuje i výstavbu pivovaru.

Poblíž Šanghaje by měla stát továrna na převodovky, alespoň to má v plánu český výrobce převodovek, ozubených kol a větrných elektráren Wikov Industry. Výrobní závod vznikne

podle plánů firmy poměrně brzy. (Mimo to chce Wikov Industry založit v Británii servisní firmu na větrné elektrárny. Má tam již zkušenosti, vlastní ve Walesu společný podnik Orbital 2. Název firmy připomene podnikání Martina Wichterleho, vnuka českého vynálezce silonu a kontaktních čoček akademika Otto Wichterleho.)

Ostravský holding Vítkovice, který má dceřiné firmy v Polsku, na Slovensku, v Litvě či v Chorvatsku, uvažuje o založení společného podniku v Číně. Zvažuje investici i do některého ze zámořských přístavů.

V Číně se má vyrábět škodovka, velká továrna bude stát v Šanghaji a značka vozidla bude Volkswagen Šanghaj. Svou továrnu – dceřinou společnost Koh-i-noor (Nanjing) Stationary provozuje v čínské provincii Jianguo výrobce školních, kancelářských a uměleckých potřeb Koh-i-noor Hardtmuth. V Číně působí i Strojimport, Linet, Rafal či překladatelská společnost Skřivánek.

Již fungující podnik má v Číně Škoda Power, podobně společnost AGS, která zde vyrábí podložky motorových válců. Úspěšný společný podnik provozuje v Číně firma obuvnického strojírenství Prefix a výrobu sem přenesla ústecká společnost Adler Czech, dodavatel textilní konfekce pro reklamní účely.

V Číně začala podnikat jedna z nejsilnějších českých finančních skupin – PPF. Ve spolupráci s místními partnery se zaměřuje na spotřebitelské úvěry a životní pojištění.

Indie

Státní společnost Škodaexport založila loni v Indii společný podnik s místní rovněž státní firmou Infrastructure Corporation of Andhra Pradesh. Ta má zajistit dosud největší český exportní projekt v zahraničí: modernizaci a dostavbu přístavu Nizampatman, ležícího v Bengálském zálivu. Celá stavba představuje investici za zhruba miliardu dolarů a má se uskutečnit do roku 2011. Přístav se má rozšířit a zmodernizovat, aby jej mohly používat i lodě s větším ponorem. Nakládat se tu budou chemikálie, cement, žula a zemědělské produkty, vykládat se má hlavně uhlí.

Do Indie se přesunula textilní firma Novitex, zaměstnává zde tři tisíce lidí.

Mongolsko

Česká klenotnická firma 1. Primossa Corporation investovala v Mongolsku do společného podniku milion dolarů. Do konce roku 2007 navýší kapitál mongolské těžební firmy o další dva miliony dolarů a zvýší tak svůj podíl z 51 procent na 95 procent. Firma 1. Primossa Corporation začala již loni těžit ve dvou vlastních zlatých dolech, ze kterých chce v následujících letech ročně vytěžit zlato v hodnotě několika milionů dolarů. Tato pražská firma chce prostřednictvím společného podniku kupovat i další naleziště zlata. Do tří let chce postavit továrnu na výrobu šperků.

Arabské země

Působení českých investorů bylo až do nedávné doby omezeno ve Spojených arabských emirátech na obchodní pobočky a jejich provozní kapitál. Prvním skutečným investorem je firma EUWIN (European PVC Windows) FZC, která v oblasti Hamriyah Free Zone v emirátu

Sharjah vybudovala závod na výrobu plastových oken. Společnost VVS Verměřovice spolupracuje s Fujairah Feed Faktory, což sice nemá formu přímé zahraniční investice, je ale příkladem technologické kooperace a přenosu našeho know-how. Jedná se také o založení společného podniku na výrobu vzduchotechniky v Abú Dhabi.

V oblasti dubajských nemovitostí a stavebnictví je aktivní Sekyra Group – plánuje, že za sto milionů eur postaví luxusní byty v Dubaji, a sonduje tam situaci.

Jižní Amerika

Ve vzdálené Brazílii v roce 2006 investovala lounská SEKO edm. Firma je zaměřená na obráběcí stroje a přesné obrábění a do Brazílie přesunula část své výroby. České investice, které v roce 2005 dosahovaly podle tamní centrální banky 5,5 milionu USD, se tak zvýší.

V Chile zatím nejsou přítomni čeští investoři – jediná firma, která zde má pobočku, je Centropjekt ze Zlína zabývající se čištěním odpadních vod. O otevření kanceláře v polovině roku 2007 v Santiagu de Chile uvažuje firma Wikov Industry.

Milan Mostýn, magazín Exportér

Vlastníci v pohybu

V kolonce privatizace rok od roku ubývá položek a přibývá standardních aktivit, jako jsou fúze a akvizice, jejichž výsledkem jsou rovněž změny na straně vlastníků a akcionářů. Přesto ještě bylo a je co v Česku privatizovat.

V roce 2006 byl největší privatizační akcí prodej Aera Vodochody. Společnost Oakfield z investiční skupiny Penta za něj zaplatila 2,91 miliardy korun. Ani tato privatizace neproběhla bez vášně, ale nesrovnatelných s těmi, které provázely například prodej petrochemického holdingu Unipetrol.

Mimochodem, dozvuky této privatizace z let 1994–1995 (Unipetrol vláda prodala polskému koncernu PKN Orlen) se táhly i celým loňským rokem. Poláci odstoupili od smluv, které před privatizací Unipetrolu uzavřeli s Agrofertem, na jejichž základě měl Agrofert získat některé části Unipetrolu. Pro PKN Orlen by to prý bylo velmi nevýhodné (smlouvy podepsalo bývalé vedení), takže riskují i to, že budou majiteli Agrofertu Andreji Babišovi platit finanční náhradu. Agrofert podal již čtyři arbitrážní žaloby. PKN Orlen zrušil i smlouvy se společností ConocoPhillips. Jak se s Conoco dohodl, či nedohodl, se na veřejnost zprávy nedostaly.

Z iniciativy polské strany se navíc vyšetřovala možná korupce při tomto privatizačním tendru. Před polskými vyšetřovateli vypovídali i nejvyšší představitelé české vlády a politici. Vyšetřovací komise české Poslanecké sněmovny nic závadného nezjistila, i v Polsku kauza pomalu utichá.

Unipetrol se ocitl v zájmu pozornosti také kvůli vlastním předem ohlášeným divesticím. Ještě v závěru loňského roku prodal za 640 milionů korun a převzetí 600 milionů korun dluhu Spolanu, a to polské společnosti Anwil, spřízněné s PKN Orlen. V lednu 2007 ohlásil prodej Kaučuku, a to také polské firmě Dwory, která rovněž úzce spolupracuje s PKN Orlen. Někteří

menšinová akcionáři Unipetrolu vytvořili sdružení Stop prodeji Unipetrolu, poškozena se cítí i kyprská společnost Goldenfrazil. Prý se podniky prodaly moc levně. Domácí analytici se tak negativně nevyjadřovali.

Kromě Aera vláda prodala menšinový podíl České konsolidační agentury ve společnosti ZVVZ, a to firmě Ges Invest, která tento jihočeský podnik na výrobu vzduchotechniky ovládá.

Další privatizační kroky byly spíše předmětem diskuse než realitou. Žádnou novinkou již nejsou prohlášení o možném prodeji části akcií státu v elektrárenské společnosti ČEZ. Hovořilo se o tom loni, ještě aktuálnější je to však letos s příchodem nové vlády, které chybějí peníze například na výstavbu a obnovu dopravní infrastruktury. Vláda také schválila transformaci podniku Letiště Praha na akciovou společnost, rovněž kvůli možné privatizaci.

Na listině čekatelů je dále Budějovický Budvar, v podstatě již jediný pivovar v ČR, který nemá soukromého vlastníka. Privatizaci údajně po léta brání nedořešené známkoprávní spory – je otázka, nakolik je to závažný faktor, nakolik mýtus.

Oč méně vlastnických přesunů se odehrálo v linii český stát > průmyslový podnik > soukromý vlastník, o to více zajímavých vlastnických výměn proběhlo mezi privátními společnostmi jako takovými. Francouzská Sanofi-Aventis koupila za 430 milionů eur zhruba čtvrtinový podíl ve farmaceutické firmě Zentiva. Slovenská Penta prodala 98,5 % akcií Severomoravských vodovodů, které před pár lety získala od anglické společnosti Anglican Water, španělské firmě Aqualia a stačila z nich tímto prodejem slušně profitovat. Cena měla dosáhnout asi 248 milionů eur.

Radiokomunikace koupila za 1,2 miliardy eur skupina investorů, mezi nimiž je americká banka Lehman Brother, Mid Europa Partners a Al-Bateen Investment ze Spojených arabských emirátů. Tato skupina získala i téměř 40 procent akcií mobilního operátora T-Mobil v Česku.

Pohyb vykázaly také akcie Mostecké uhelné společnosti (MUS). Čtyřicet procent akcií MUS prodala skupina Czech Coal kyperské firmě Indoverse Czech Coal Investments.

Také další vlastnický přesun se odehrál v uhelném průmyslu. Finančník Zdeněk Bakala prodal jednu z největších tuzemských firem, Metalimex, podnikateli Petru Otavovi. Cena transakce se pohybovala kolem 1,5 až dvou miliard korun. Metalimex je po Moravia Steel druhým největším obchodníkem s ocelí, kovy a železnou rudou v ČR. S loňskými tržbami 31 miliard korun se v žebříčku Czech Top 100 zařadil hned za obchodní řetězec Makro. Otava získal v Metalimexu 90 procent od Bakalovy firmy RPG Industries, která si ponechala zbylých deset procent. RPG se k Metalimexu dostala před dvěma lety, když právě od Otavy a Viktora Kolářka koupila koncern Karbon Invest, do kterého Metalimex patřil. Metalimex kromě obchodů s kovy vyvážel pro těžební firmu OKD černé uhlí do zahraničí. Letos v květnu si však RPG Industries obchod s uhlím převedla pod křídla OKD.

Velké přesuny se odehrály v obchodě. Český trh opustily další dvě zahraniční firmy. Již předtím to byl rakouský Meindl, loni pak prodávala své hypermarkety francouzská firma Carrefour. Prodala je firmě Tesco Stores ČR. Ta koupila také dvě třetiny obchodů od společnosti CS Edeka. Již v závěru roku bylo zřejmé, že český trh opustí také belgická Delhaize, provozovatel supermarketů Delvita. Své obchody prodá německé REWE Group za 100 milionů eur.

Prodeje zasáhly i další sortimenty. Německý řetězec Schlecker kupuje síť drogerií Droxi.

Činily se také banky. Komerční banka koupila až 50 procent akcií Modré pyramidy od německé Postbank, což je divize Deutsche Post, za 120 milionů eur. Rakouská Raiffeisen Inter-

national Bank převzala eBanku, první plně internetovou banku v ČR. Zaplatila za ni České pojišťovně 130 milionů eur (asi 3,7 miliardy korun). Spojením vzniká šestá největší banka na českém trhu. Tuzemská Raiffeisenbank a eBanka budou postupně v následujících letech své aktivity sjednocovat a úplné spojení obou bank by mělo nastat v roce 2008. Společný bankovní ústav má mít název Raiffeisenbank, ale značka eBanka by neměla z trhu úplně zmizet – mohla by být použita pro některé služby nebo produkty.

Majitel největšího tuzemského kabelového operátora UPC, firma Liberty Global, oznámila koupi firmy Karneval za 322,5 milionu eur. UPC v Česku buduje nejen kabelovou televizi, ale i rychlým internetovým připojením přes kabel a v posledním roce i zaváděním pevné telefonní linky (rovněž přes kabelový přívod).

Nejen s fúzemi a akvizicemi má co do činění Úřad na ochranu hospodářské soutěže. Teprve po jeho souhlasu mohou dohodnuté vlastnické přesuny skutečně nastat. Tak například loni v lednu povolil telekomunikační společnosti GTS Central European Holding, aby získala kontrolu nad firmami Contactel, Telenor Network a Nextra. Povolil mj. také fúzi vlastníků Dely a Od-kolku společností United Bakerie Luxemburg a Bakeries International Luxemburg. Oba tuzemští výrobci pečiva však zůstávají u současné podoby se stejnými organizačními strukturami a vedením.

Nová vláda bude uvažovat o privatizaci zbylých státních akciových společností, konkrétně Českých aerolinií, Letiště Praha a Českých drah. K prodeji by ovšem mohlo dojít nejdříve v roce 2008 a mohl by přinést například za letiště až 50 miliard korun. U aerolinií by mohl být příjem asi 3 miliardy. Podle pravidel Evropské unie se ovšem příjmy tohoto druhu do hospodářské nepočítají, takže nedojde ke snížení rozpočtového schodku.

Milena Geussová, týdeník Ekonom

Český automobilový průmysl zrychlil otáčky

Automobilovému průmyslu se v posledních letech celosvětově daří a u nás se mu daří nejlépe v celé historii. Česká republika dnes patří v této komoditě mezi nejdynamičtěji se rozvíjející země. Za minulý rok bylo na světě vyrobeno přes 53,5 milionu osobních vozů, což je meziročně víc o 4,7 %. U nás bylo loni vyrobeno 849 999 osobních a lehkých užitkových automobilů, což je o 252 005 kusů víc než v roce 2005. Meziroční nárůst tak dosáhl neuvěřitelných 42 % a podíl ČR na celosvětové produkci se posunul už na 1,6 %.

Dobrý směr Orientace průmyslu České republiky na výrobu automobilů a komponentů pro ně je někdy zpochybňována jako nebezpečně jednostranná. Kritici neříkají, kterým směrem by orientace našeho průmyslového potenciálu byla výhodnější nebo alespoň stejně výhodná.

Některé podniky automobilového průmyslu v České republice jsou názornou ukázkou, jak se dá spojit výrobní tradice s nejmodernější technikou a uspět i na nejnáročnějších trzích. Jiným se to nepovedlo – v zahraničí, podobně jako v tuzemsku, se mnozí tradiční výrobci moto-

rových vozidel potýkali nebo ještě potýkají s problémy, živoří nebo dokonce už zanikli. Stačí připomenout problémy nebo úpadek některých britských, italských, ale i amerických automobilek stejně jako osudy našeho LIAZ, Tatra, Jawy, ČZ a dalších.

O mimořádné akceleraci výroby osobních automobilů v posledních třech letech svědčí také následující údaje. Od roku 1946 do konce roku 2006, tedy za šest desetiletí, bylo v bývalém Československu vyrobeno již přes 19,5 milionu kusů motorových vozidel. Z toho připadlo 54 % na osobní automobily, 37,8 % na motocykly, 6,6 % na nákladní vozidla a zbytek na malé užitkové vozy a autobusy. Za uplynulých šedesát let bylo v České republice vyrobeno přes 10 milionů osobních automobilů, přičemž k vyrobení prvních devíti milionů bylo zapotřebí 58 a tři čtvrtě roku. Současná struktura automobilového průmyslu v ČR je ve srovnání s obdobím před dvaceti lety značně odlišná. Navázat na někdejší produkci se nedaří výrobě nákladních automobilů a motocyklů. Naopak v posledních letech významně vzrostl podíl tuzemských výrobců dílů pro zahraniční automobilky. Málokdo ví, že se z Česka dodávají díly pro většinu evropských automobilových výrobců, ale i do zámoří.

Z hlediska počtu kusů v ČR vyrobených vozidel finálními výrobci připadá v současné době na osobní a lehké užitkové automobily 99,3 % a zbytek na autobusy, nákladní vozidla a motocykly.

Škoda Auto úspěšně expanduje a zaznamenala loni rekordní produkci 556 tisíc vozů, představující meziroční nárůst 12,5 %. Škoda loni prodala celkem 549 667 automobilů. Zaměstnává přes 27 tisíc pracovníků. Výsledek hospodaření skupiny Škoda Auto před zdaněním dosáhl 14,2 mld. Kč (+41 %). Tržby tak vzrostly o 8,7 % na 203,7 miliardy Kč a provozní výsledek vzrostl o 34,5 % na 14,6 miliardy Kč, což odpovídá provozní obrátové rentitě 7,2 %. Škoda Auto exportovala v roce 2006 vozidla, originální díly a další komponenty do 92 zemí světa v hodnotě 164,2 mld. Kč a podílem ve výši zhruba 7,7 % na celkovém exportu České republiky zaujímá nadále pozici největšího českého exportéra. Montážní závod má už na Ukrajině, v Bosně, Rusku, Kazachstánu, Indii a Číně. V letošním roce je plánováno další zvýšení výroby, a to podle zájmu zákazníků až k hranici 600 000 vozů.

Kolín jede téměř naplno Tak trochu v komunikačním stínu mladoboleslavské automobilky je zatím druhá velká automobilka v České republice – Toyota Peugeot Citroën Automobile (TPCA) nedaleko Kolína, která letos oslaví páté výročí svého založení. TPCA loni už téměř dosáhla plánované produkce 300 000 vozů (293 537). Z tohoto počtu bylo prodáno v ČR 1415 kusů, tedy jen 0,5 % a zbytek byl vyvezen do zahraničí, kde jsou už na silnicích často vidět (**Graf č. II/70**). Automobilce TPCA loni meziročně vzrostly tržby o 32 miliard, na 50 miliard korun, přesto loni ještě skončila ve ztrátě (v roce 2005 byla ztráta automobilky přes dvě miliardy korun).

Další naděje vyrůstá v Nošovicích Přes problémy, které provázely pří-

Graf č. II/70

Největší výrobci automobilů za rok 2006 (předběžné údaje)

Toyota	7 824 270
General Motors/Suzuki	6 863 776
Ford/Mazda	5 804 967
Volkswagen	5 325 557
Nissan/Renault	4 347 782
Hyundai/Kia	3 883 444
DaimlerChrysler	3 438 177
Honda	3 408 858
Peugeot/Citroën	2 913 871
Fiat	1 870 246
BMW	1 346 844

pravné období výstavby největší moravské automobilky, se už na stavbě pracuje a při korejské důslednosti není ani myslitelné, že by plánované termíny nebyly splněny. Dokonce se objevují i úvahy o dvou modelech, které se v Nošovicích budou vyrábět. Hovořilo se o malém SUV Tucson a jednom modelu nižší střední třídy, ale tuto informaci mluvčí vyvrátili. Pravděpodobnější se nyní zdá výroba vozu »Hyundai i 30«, která začne letos v Koreji a po dostavbě továrny v Nošovicích v roce 2008 se přesune do ČR. Továrna by měla vyrábět až 300 000 vozů ročně a zaměstnávat okolo 3500 lidí.

Díky značce Hyundai se výroba automobilů zvýší o dalších 300 000 kusů, takže není daleko doba, kdy se bude v České republice vyrábět přes 1,2 milionu osobních automobilů ročně.

Nejen osobní vozy V České republice se v posledním období nedaří jen výrobě osobních automobilů, ale také výrobě autobusů a pneumatik. Vysokomýtská továrna, známá po řadu let jako Karosa, nese od letošního roku nový název – novou značku: Iveco Czech Republic a měla by dále výrobně expandovat. Za rok zde vyrobili 2477 autobusů. Kromě Iveca se výrobou autobusů zabývají také podniky SOR Libchavy, Ekobus Praha a Mercedes-Benz ve svém závodě v Holýšově u Plzně. Celková výroba autobusů v České republice dosáhla loni počtu 2929 kusů.

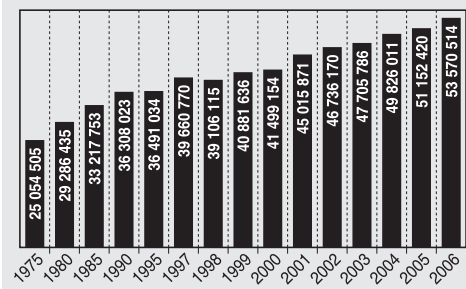
Jedním z neúspěšnějších odvětví automobilového průmyslu České republiky je také výroba pneumatik. Podnik Barum-Continental se stal v průběhu uplynulých patnácti let jedním z největších světových výrobců pneumatik. Otrokovický závod opouští ročně miliony pláště včetně těch pro nejvýkonnější sportovní vozy.

Slovensko je automobilovým pojmem Loňskou výrobou více než čtvrt milionu automobilů si Slovensko výrazně polepšilo své postavení a zařadilo se co do produkce po bok Švédska a Rakouska. Z 258 794 automobilů vyrobených na Slovensku bylo 210 188 z bratislavského závodu VW, ale není už tak známou skutečností, že se zde vyrábí na 138 tisíc VW Tuaregů, přes 72 tisíc Audi Q7 a podvozky pro Porsche Cayenne. V Trnavě se už také rozeběhla produkce automobilů Peugeot 207, kterých bylo v prvním roce vyrobeno 48 606 kusů. V letošním roce plánuje koncern PSA rozšířit výrobu na 180 000 vozů a následně dosáhnout kapacity 300 000 vozů. Připočteme-li k tomu start také v žilinské továrně Kia a letošní stotisícovou výrobu, je nasnadě, že by Slovensko mohlo do konce roku vyrobit půl milionu vozů. V roce 2012 by pak mělo být dosaženo hranice 840 tisíc vyrobených automobilů za jediný rok, a tím by Slovensko získalo prvenství v počtu vyrobených aut na jednoho obyvatele.

Bez zajímavosti není ani skutečnost, že Česká a Slovenská republika mají v zásadě shodné mateřské automobilky – VW, PSA a Hyundai/Kia. Pokud bychom sečetli již loňskou automobilovou produkci dohromady (Česko a Slovensko), vyšla by nám výroba 1 108 793 vozů, což je 2,07 % světové produkce. Automobily vyráběné na Slovensku, ať už Kia cee'd nebo Peugeot 207, letos jistě výrazně ovlivní i český trh (**Graf č. II/71**).

Graf č. II/71

Výroba osobních automobilů ve světě (mil. kusů)

Zdroj: MZe, ČSÚ

Proměny světové produkce Proces slučování nebo v některých případech i pohlcování automobilových výrobců a vzájemné spolupráce zřejmě dosáhl v minulém roce určitého naplnění, i když nelze vyloučit další proměny. Světové výrobě i obchodu s automobily dnes vedou různě provázaná silná osmička, vedená v roce 2006 poprvé Toyotou, která předstihla dlouhá léta vedoucí koncern General Motors. Toyota si meziročně polepšila o 11,5 % a vyrobila 7 824 270 osobních automobilů. Naopak General Motors i přes posílení o Suzuki meziročně vyrobil o 1 683 822 vozů méně a ztratil tak 19,7 %. Na třetím místě je Ford, posílený o Mazdu s výrobou 5 804 967 osobních vozů (+3 %), sledovaný koncernem Volkswagen (5 325 500). Na dalších místech jsou Nissan/Renault, Hyundai/Kia a DaimlerChrysler, Honda, francouzský PSA, Fiat je desátý a silnou jedenáctku uzavírá, pro někoho možná překvapivě, koncern BMW.

Těmto automobilovým gigantům patří přímo i nepřímo převážná většina světové produkce. Výrobců, kteří si mohou dovolit luxus existence »sólo«, je už pramálo. Z větších jen ruská Lada. Jinak i známé automobilové ikony už patří pod křídla mocných. Rolls Royce (BMW), Bentley (VW), Jaguar (Ford), Saab (GM), Ferrari (Fiat), Lamborghini (VW) atd.

Pro nás je určitě potěšitelné, že proti téměř pětiprocentnímu nárůstu světové výroby osobních automobilů dosáhli výrobci v České republice zvýšení produkce o 42 %. Jsou ale značky, u kterých došlo v loňském roce k nepříjemnému snížení produkce jako v případě francouzského Peugeotu a Renaultu, britsko-německých dvojčat Opel-Vauxhall, Volva, amerického GM a dalších. Naopak dramatický nárůst se očekává v Číně, Indii, jižní Asii a Rusku.

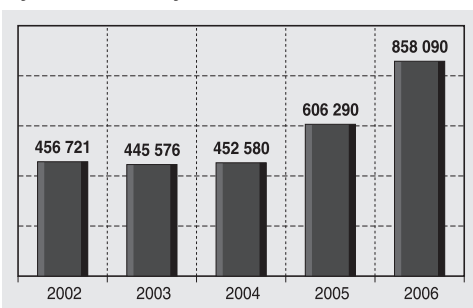
Budoucnost oboru a životní prostředí Výrobu a prodej automobilů v brzké době zřejmě významně ovlivní připravované akce pro větší ohleduplnost vozidel k životnímu prostředí. Evropská komise dokonce už oznámila návrh normy podstatně snižující množství emisí ve výfukových plynech, a to na hodnotu 130 gramů na jeden ujetý kilometr. Některá osobní auta už tento požadavek plní, ale co s těmi staršími?

Německo chce přispět k ochraně životního prostředí např. zavedením »ekologických« daní, které by přiměly zákazníky k nákupu »čistších« automobilů. Nová daň by se měla odvozovat od celkových emisí škodlivin. V zásadě by platilo, že čím je auto starší, tím patrně bude i vyšší daň. U nás ale zatím žádná taková daň není, takže například podnikatel je zatížen stejnou silniční daní, ať jezdí s ekologickým hybridním pohonem nebo čoudícím a páchnoucím wartburgem (**Graf č. II/72**).

Ojetiny – problém do budoucna Je až neuvěřitelné, kolik bylo do České republiky dovezeno ojetých automobilů ze zahraničí. Jen za loňský rok bylo poprvé registrováno do provozu rekordních 183 143 osobních a 8047 lehkých užitkových automobilů. To je výrazně méně, než bylo registrováno vozů nových. Za uplynulých 15 let k nám bylo dovezeno na jeden a půl milionu ojetin. Mnohé z nich přitom byly starší deseti

Graf č. II/72

Výroba motorových vozidel v ČR (tis. kusů)

Zdroj: MZe, ČSÚ

Hospodářství ČR

a některé i patnácti let. Jakou zátěží jsou a zejména budou pro naše životní prostředí, si lze těžko domýšlet. Ve vztahu k ekologickým daním, které v rámci EU dříve nebo později budeme muset přijmout, to bude za čas tvrdý politický oříšek a pro majitele velká rána.

Karel Beránek, spolupracovník Ročenky HN
Podklady: Sdružení AP, AR, SDA a Škoda Auto

III. Finance

Vývoj daňové soustavy v ČR

Současný daňový systém České republiky byl zaveden od 1. 1. 1993. Po celé toto období obsahuje následující daně:

- přímé
  - důchodové
  - daň z příjmů fyzických osob
  - daň z příjmů právnických osob
    - majetkové
    - z nemovitostí
      - z pozemků
      - ze staveb
  - silniční
  - převodové
    - dědická
    - darovací
    - z převodu nemovitostí
- nepřímé
  - z přidané hodnoty
  - spotřební
  - z minerálních olejů (dříve se jmenovala daň z uhlovodíkových paliv a maziv)
  - z cigaret a tabákových výrobků
  - z lihu a lihovin
  - z piva
  - z vína a meziproductů

Nelze opomenout, že ve stejném roce začal fungovat systém sociálního pojištění, do kterého patří:

- pojistné na veřejné zdravotní pojištění
- pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Daně z příjmů

Záměrem daňové reformy bylo postupně snižovat podíl daní z příjmů a tento záměr se daří plnit. Navíc zpočátku byla významnější daň z příjmů právnických osob, postupně se zvyšoval podíl daně z příjmů fyzických osob, a tak v některých letech tato daň byla významnější. Daně z příjmů jsou nejvíce předmětem politických bojů a jejich vývoj je mimo jiné poplatný i volebnímu cyklu a složení vládní koalice.

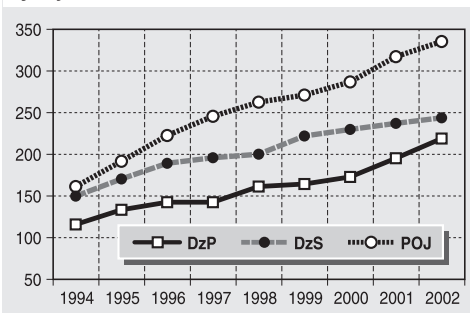
Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob jako univerzální daň postihující individuální důchody vznikla sloučením daně ze mzdy, části daně důchodové, daně ze zisku v rámci zemědělské daně, daně z příjmů obyvatelstva a daně domovní. Její páteří je zdanění mezd.

Přestože se postupně vyvíjela i pravidla pro tvorbu základu daně, rozšiřoval se okruh osvobozených příjmů apod. Nejcitlivější byla změna sazby daně a odpočtů od základu daně.

Graf č. III/1

Vývoj základních druhů daní od roku 1993

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. III/1

Horní hranice daňových pásem sazby daně z příjmů fyzických osob v letech 1995–2007

Sazba/ rok	Horní hranice pásma v Kč								
	12 %	15 %	19 %	20 %	25 %	32 %	40 %	43 %	47 %
1993	–	60 000	–	120 000	180 000	540 000	–	–	•
1995	–	60 000	–	120 000	180 000	540 000	1 080 000	–	•
1996	–	84 000	–	144 000	204 000	564 000	•	–	–
1997	–	84 000	–	168 000	252 000	756 000	•	–	–
1998	–	91 440	–	183 000	274 200	822 600	•	–	–
1999	–	102 000	–	204 000	312 000	1 080 000	–	–	–
2000	–	102 000	–	204 000	312 000	•	–	–	–
2001	–	109 200	–	218 400	331 200	•	–	–	–
2006	121 200	–	218 400	–	331 200	•	–	–	–
2007	121 200	–	218 400	–	331 200	•	–	–	–

Výrazným prvkem této daně byly rovněž odpočty od základu daně a později i slevy na dani. V prvních letech existence byly nejdůležitější standardní odpočty (pevné částky).

Od roku 2005 byly postupně standardní odpočty nahrazovány slevami na dani. Nejprve se to týkalo odpočtu na dítě, který se změnil na daňové zvýhodnění (nejde jen o slevu na dani, ale za splnění určitých podmínek se může změnit v bonus, tj. nárok poplatníka vůči státu). Výdajů, o které lze snižovat základ daně, tzv. nestandardních odpočtů, několiknásobně přibýlo tak, jak se prosazovaly zájmové skupiny.

Od roku 2007 přibyla odpočtová položka »výdaje na zkoušky k ověření«. Kromě toho celá řada příjmů tvoří samostatné základy daně a podléhá lineární srážkové sazbě daně. Nejfrekvencovanější z nich byla od roku 2000 radikálně snížena z 25 % na 15 %, týká se např. dividend a podílů na zisku s. r. o. a družstev nebo většiny bankovních úroků z vkladů.

Tab. č. III/2 a 3

Přehled standardních odpočtů

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999– 2000	2001– 2003	2004– 2006
základní	20 400	21 600	24 000	26 400	28 800	32 040	34 920	38 040	38 040
částečnou invaliditu	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 540	7 140	7 140
plnou invaliditu	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	13 080	14 280	14 280
držitel průkazky ZTP/P	36 000	36 000	36 000	36 000	42 000	42 000	45 780	50 040	50 040
pro studenta	–	6 000	6 000	6 000	9 600	9 600	10 464	11 400	11 400
na dítě	9 000	10 800	12 000	13 200	14 400	18 000	21 600	23 520	25 560*
na manžela	12 000	12 000	12 000	12 000	16 800	18 240	19 884	21 720	21 720

* Jen do roku 2005

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
dary														
daňová ztráta														
reinvestiční odpočet														
úroky z úvěru na bytové potřeby														
příspěvky na penzijní připojištění														
pojistné životního pojištění														
část výdajů na výchovu učňů														
členské příspěvky odborům														
projekty výzkumu a vývoje														

Od roku 2007 přibyla odpočtová položka «výdaje na zkoušky k ověření». Kromě toho celá řada příjmů tvoří samostatné základy daně a podléhá lineární srážkové sazbě

Daň z příjmů právnických osob

Význam daně z příjmů právnických osob se postupně snižuje. Daň z příjmů právnických osob od roku 1993 nahradila odvody ze zisku podniků, důchodovou a zemědělskou daň. Základ daně se odvozuje od výsledku hospodaření před zdaněním, nejvíce úprav se realizuje v oblasti daňově uznaných nákladů. Významné místo v této oblasti zaujímají odpisy. Daňové odpisy hmotného majetku jsou charakterizovány především závaznou dobou odpisování. Ta se rovněž v průběhu let měnila, postupně se doba odpisování snižovala.

Tab. č. III/4

Odpisy

odpisová skupina	počet let odpisování				
	1993	1995	2000	2004	2005
1	4	4	4	4	3
1a					4
2	8	8	6	6	5
3	15	15	12	12	10
4	30	30	20	20	20
5	50	45	30	30	30
6				50	50

Váhání se projevilo i u nehmotného majetku, zpočátku byl odpisován stejně jako hmotný majetek, od roku 2000 účetně a od roku 2005 znovu byly zavedeny speciální daňové odpisy, avšak za jiných podmínek.

Odpočty od základu daně se mnohem méně šířily u daně z příjmů fyzických

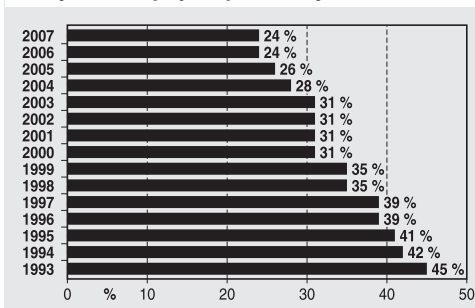
osob. Pro podnikatele však bylo citelné zrušení neinvestičního odpočtu od roku 2005. Ani náplast ve formě urychleného odpisování v prvním roce tento výpadek nemohl nahradit.

Sazba daně z příjmů právnických osob se však ve sledovaném období vyvíjela dramaticky.

Mezi samostatnými základy daně u právnických osob dominují dividendy a podíly na zisku kapitálových společností a družstev. Sazba daně se u těchto druhů příjmů od roku 2000 snížila ze 25 procentních bodů na 15 procentních bodů, kromě toho v souvislosti se vstupem ČR do EU bylo zavedeno rozsáhlé osvobození dividend vyplácených právnickým osobám.

Graf č. III/2

Sazby daně z příjmu právnických osob

Zdroj: ČSÚ

Majetkové daně

Majetkové daně jsou pouhým doplňkem nepřímých a důchodových daní a jejich podíl na daňových výnosech se postupně snižuje. U daní z nemovitostí a daně silniční je to dáno především tím, že jejich sazby jsou pevné (s výjimkou části daně z pozemků) a výnosy tedy stabilní. Zároveň daně s hodnotovými základy a relativními sazbami rostly.

V posledním období se vážně uvažuje o zrušení daně dědické, darovací a z převodu nemovitostí. Dosud byly učiněny kroky k omezení jejich dopadu. Od srpna roku 1998 bylo zavedeno úplné osvobození dědictví po příbuzných v řadě přímé a manželech a od roku 2004 se snížila sazba daně z převodu nemovitostí z 5 % na 3 %.

Daň z přidané hodnoty

Za nezásadnější počín v rámci daňové reformy z počátku 90. let minulého století bylo právem považováno právě zavedení daně z přidané hodnoty, vždyť daň obdobného typu nikdy předtím na území zemí koruny české nebyla použita. Vznikající a rozvíjející se podnikatelské subjekty byly postaveny před nelehký úkol se s touto konstrukčně náročnou daní vyrovnat. Učily se vystavovat daňové doklady, podávat daňová přiznání atd. Základní sazba daně byla stanovena na 23 % a podléhalo jí dodání zboží s výjimkami. Snížená sazba, 5 %, se od té doby nezměnila, byla určena pro většinu služeb a pro vyjmenované druhy zboží. Základní sazba daně se od roku 1995 snížila na 22 %.

Velkým mezníkem v uplatňování této daně byl vstup České republiky do Evropské unie od května 2004. Na poslední chvíli vstoupil v platnost nový zákon o této dani, který, byť nedokonalé, respektoval směrnice EU. Současně došlo k výrazným změnám v daňových sazbách. Základní sazba byla snížena na 19 % a zároveň se podstatně zúžilo množství položek, na které se vztahuje snížená sazba daně. Stejně jako u zboží a nově i u služeb se uplatňuje základní sazba daně a jen vyjmenované druhy služeb nadále podléhají snížené sazbě. V následujícím

období jsme se u některých položek vrátili ke snížené sazbě (stravovací služby) anebo ji nově zavedli (káva, čaj atd.).

Spotřební daně

Také spotřební daně vznikly od roku 1993, i když byly uloženy na komodity, které již dříve tradičně podléhaly vyššímu spotřebnímu zdanění. Nejvýnosnější je daň z minerálních olejů, na druhém místě je daň z cigaret a tabákových výrobků, u které v posledních letech dochází k rychlému růstu sazeb. Byla rovněž realizována opatření proti daňovým únikům, kolkování a posléze i jednotné maloobchodní ceny cigaret, barvení a značení minerálních olejů a v poslední době i kolkování lihovin.

Pojistné na sociální pojištění

Nedílnou součástí daní v ekonomickém slova smyslu se staly od roku 1993 také odvody na sociální pojištění, které bylo na straně jedné vyděleno z daně ze mzdy a na straně druhé nahradilo odvody zaměstnavatelů z objemu mezd a jejich příspěvky na sociální zabezpečení.

Pojistné na veřejné zdravotní pojištění platí všichni pojištěnci, za které není plátcem pojistného stát, a dále zaměstnavatelé. Poplatníky pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti jsou zaměstnanci (a jejich zaměstnavatelé) a dále osoby samostatně výdělečně činné.

Mezi lety 1993 a 1994 došlo ke snížení sazby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, od té doby jsou spíše realizována opatření, která mají výnos pojistného zvyšovat.

To se týká především osob samostatně výdělečně činných, u kterých v letech 2003 až 2005 postupně došlo ke zvyšování vyměřovacího základu (z 35 % na současných 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji). Současně byla změněna pravidla pro stanovení minimálních vyměřovacích základů, čímž také u řady osob došlo k navýšení plateb pojistného. Na druhé straně maximální vyměřovací základ se od roku 1993 nezměnil, čímž docházelo postupně k jeho devaluaci.

Výraznější změny u zaměstnanců nenastaly, jen se postupně pokoušíme sjednotit vyměřovací základ u obou pojistných.

Pravidelně byl valorizován vyměřovací základ osob, za které je plátcem pojistného stát – v současné době dochází k automatické indexaci tohoto vyměřovacího základu vazbou na všeobecný vyměřovací základ.

Sociální pojistné, zejména ta jeho část, která je hrazena zaměstnavateli, je v ČR dosti vysoké a určitě nepotěší, že přes opakované sliby dosud nedošlo k všeobecnému zavedení maximálního vyměřovacího základu.

Bankovní zisky nepolevují

Stále atraktivní region

Tak jako v celém světě banky v Česku a dalších zemích střední a východní Evropy vykázaly v roce 2006 vysoké, často rekordní zisky. Odrazily se v tom průměrná míra ekonomického růstu v regionu ve výši 6 %, vzestup úvěrů o 33 % i stále větší poptávka fyzických osob po hypotékách a spotřebitelských úvěrech.

Zahraniční banky, především ze západní Evropy, dále posilují svoji dominantní roli ve střední a východní Evropě. V národních rukou zůstalo v regionu jen několik peněžních ústavů, z nichž největší jsou expandující maďarská OTP Bank a polská PKO Bank Polski, ve které drží majoritní podíl polský stát.

Hnací silou bankovního sektoru ve střední a východní Evropě bylo i v roce 2006 drobné bankovnictví. Podíl úvěrů domácnostem na hrubém domácím produktu rostl, ale se 14–15 % stále zůstával nízký v porovnání s více než padesátiprocentním podílem v západní Evropě. Tento potenciál k dalšímu růstu nadále přitahoval západoevropské banky.

Základní kapitál sta největších bank v regionu zůstával koncem třetího čtvrtletí 2006 statický na 38,18 miliardy dolarů, zatímco celková bilanční suma vzrostla o 4,9 % na 499 miliard dolarů a celkový zisk před zdaněním o 10,4 % na 9,7 miliardy dolarů. Míry růstu v roce 2006 nebyly tak silné. Bylo to dáno vzestupem ze stabilnější a vyšší báze. Pro srovnání: v roce 2005 činily míry růstu ve výše uvedených třech ukazatelích 29,2 %, 30,2 % a 64 %.

Bankovní sektor se dále racionalizoval. Zahraniční matky spojovaly dvě či tři dceřiné banky v jedné zemi, jak jsme tomu byli svědky po získání HypoVereinsbank (HVB) italským UniCreditem. Ten integroval svá aktiva ve střední a východní Evropě – s výjimkou Polska – pod křídly své Bank Austria Creditanstalt. V Chorvatsku prodal UniCredit svůj podíl ve Splitka Banca francouzské Sociétés Générale. Italští finančníci k tomu byli donuceni regulátorem poté, kdy koupili Zagrebacka Banku.

UniCredit je na bankovním trhu ve střední a východní Evropě jedničkou. Podle výnosů a celkových aktiv je italská skupina zhruba dvakrát silnější než nejbližší konkurent v regionu. Banka s ústředím v Miláně má v 17 zemích SVE celkem 24 miliony klientů, 65 000 zaměstnanců a přes 3000 poboček.

V polovině roku 2006 byl dokončen prodej Banca Comerciala Romana rakouské Erste Bank. Tento obchod za 3,7 miliardy eur byl největším v bankovní historii střední a východní Evropy. Ve finální etapě byl prodej Rumunské spořitelny (CEC) buď OTP Bank nebo řecké National Bank. Oponu za privatizacemi významnějších bank v regionu zatáhne dokončení prodeje srbské Vojvodanske banky již zmíněné National Bank.

Koncem roku 2006 držely zahraniční banky dosti významné minoritní podíly v některých ze zbývajících bank ve střední a východní Evropě. Skandinávská Enskilda Banken vlastnila 47,5 % základního kapitálu polské Bank Ochrony Srodowiska a belgická KBC měla podíl 34 % ve slovinské Nova Ljubljanska Banca.

Překážky konkurence

I v roce 2006 Evropská komise konstatovala, že konkurence mezi retailovými bankami v Evropské unii je omezena kombinací zdráhavosti klientů změnit peněžní ústav a přetrvávajícími překážkami, kterým banky čelí, když operují na jiných trzích.

Vyšetřování iniciované Neelie Kroesovou, eurokomisařkou pro hospodářskou soutěž, odhalilo nedostatky na trhu, ale nikoli hrubá porušení antimonopolní legislativy bankami a skupinami finančních služeb.

Podle Evropské komise jsou trhy drobného bankovníctví velice roztržštěné. Překážky vstupu zůstávají velké. Rozdrobené jsou také systémy mezibankovních plateb, což může být zneužíváno k tomu, zabránit bankám ve vstupu do jiného členského státu.

Jen málo klientů mění banku

V průměru mají svůj běžný účet u stejné instituce deset let. Banky přitom více vydělávají na trzích, kde je mobilita klientů nízká.

Výnosnost retailových bank se velice liší stát od státu. Nejméně ziskovými trhy jsou pro ně Rakousko a Německo, zatímco nejnvýhodnějšími jsou Španělsko a Finsko.

Náklady bankovních služeb pro klienty jsou také výrazně rozdílné. Nejdražšími zeměmi v Evropské unii jsou Lucembursko a Itálie, nejlevnějšími Litva a Švédsko.

Zjištění potvrdila dlouhodobý názor Evropské komise, že v oblasti finančních služeb ještě vnitřní trh nedosáhl potřebného stupně integrace. Otázka, jak by Brusel mohl překážky na cestě k plně integrovanému trhu služeb drobného bankovníctví v EU odstranit, zůstala i v roce 2006 otevřena.

Banky stále úspěšné

V roce 2006 pokračovalo bankovníctví v České republice v úspěšné cestě, kterou nastoupilo po dokončení privatizace v roce 2001. Bankovní sektor v zemi je ziskový od roku 2000. Základem dobrých výsledků byl dynamický růst české ekonomiky. Zatímco v roce 2005 byl tento růst tažen zahraniční poptávkou, v roce 2006 umožnily expanzi především domácí faktory. Poptávka českých domácností stoupla za rok 2006 o 4,6 %, nejvíce za tři roky. Výdaje domácností rostly díky vzestupu mezd, zvyšování různých sociálních dávek a také díky stále nízké inflaci, jež učinila hypotéky a spotřebitelské úvěry ještě dostupnější.

Šéfové všech bank v České republice se shodují, že jejich instituce operují ve vysoce konkurenčním prostředí s nízkými úrokovými sazbami, čímž se Česko podobá vyspělým členským státům EU.

Nesporným pozitivem je, že české banky používají standardní postupy k hodnocení rizik a nejmodernější know-how.

Skutečnost, že většinu bankovního sektoru v Česku vlastní zahraniční finanční instituce, není odborníky považována za něco mimořádného. Vždyť země je malou otevřenou ekonomikou v prostředí globalizace a integrace finančních trhů.

K 31. 12. 2006 působilo v České republice celkem 37 bank, z toho 6 stavebních spořitelů. Bank s převážně českou účastí bylo 9, s účastí převážně zahraniční 15 a poboček za-

Finance

hraničních bank 13. Počet bankovních míst se mírně zvýšil z 1825 koncem roku 2005 na 1877 k 31. 12. 2006.

Počet pracovníků v bankovním sektoru stoupl ze 37 540 k 31. 12. 2005 na 38 232 k 31. 12. 2006. Na konci roku 2006 připadlo na jednoho bankovního zaměstnance 1 992 000 korun čistého zisku, když na konci předchozího roku to bylo 1 043 000 korun.

Aktiva bankovního sektoru v Česku vzrostla z 2,95 bilionu korun k 31. 12. 2005 na 3,15 bilionu korun k 31. 12. 2006. Čistý zisk činil na konci roku 2005 39,14 miliardy korun, když na konci roku 2006 to bylo 37,93 miliardy korun. K tomuto druhému datu byla kapitálová přiměřenost na velmi uspokojivé úrovni 11,41 % (11,86 % koncem 2005). Klasifikované úvěry se zvýšily ze 127,75 miliardy na 156,34 miliardy korun, takže jejich podíl na celkových úvěrech představoval 11,73 %, respektive 11,95 %. Hodnota úvěrů ohrožených činila 47,09 miliardy korun k 31. 12. 2005, 54,21 miliardy korun k 31. 12. 2006. Jejich (kdysi vysoký) podíl na celkovém objemu úvěrů se tedy pohyboval na nízké úrovni 4,33 %, respektive 4,15 %.

Specifikou českého trhu finančních služeb je tradičně silná pozice velkých bank. Na konci roku 2006 činil jejich podíl na celkových aktivech 59,77 % (koncem roku 2005 61,23 %), zatímco středních bank 16,22 %, malých bank 2,29 %, poboček zahraničních bank 9,26 % a stavebních spořitelů 12,45 %.

Na úvěrech se velké banky podílely 56,22 % (koncem roku 2005 57,65 %), banky střední 23,59 %, malé 2,77 %, pobočky zahraničních bank 8,01 % a stavební spořitelny 9,40 %.

Podíl velkých bank na celkových vkladech klientů mírně klesl z 62,97 % k 31. 12. 2005 na 61,71 % k 31. 12. 2006. Podíl středních bank činil 12,19 %, malých 2,56 %, poboček zahraničních bank 5,99 % a stavebních spořitelů 17,56 %.

V roce 2006 vydaly české banky téměř půl milionu platebních karet, takže koncem roku dosáhl jejich počet 7,9 milionu. Počet karet kreditních stoupl o více než 270 000 na 885 000. Meziročně vzrostl počet mezinárodních platebních karet o více než 400 000 na 7,4 milionu, zatímco počet karet, jež mohou být použity pouze v Česku, o 20 000 na 395 000. Počet čipových karet stoupl o 658 000 na 3,5 milionu. Experti odhadují, že v roce 2009 by v České republice mohlo být používáno pět milionů kreditních karet.

Velká trojka

Skupina ČSOB s 5 miliony klientů, 10 000 zaměstnanci a bilanční sumou 736,5 miliardy korun, která je v regionu vlajkovou lodí belgické skupiny KBC, zvýšila v roce 2006 neauditovaný čistý zisk o 10 % na více než 9,5 miliardy korun. Generální ředitel Pavel Kavánek zmínil přínos jak dynamického nárůstu úvěrů, vkladů i spravovaných aktiv, tak silnou pozici ve financování bydlení, v bankovním spoření a rozvoji elektronických kanálů.

Konsolidovaný čistý zisk České spořitelny, která je s 5,3 milionu klientů, 10 856 zaměstnanci a celkovými aktivy 728,4 miliardy korun pilířem rakouské skupiny Erste Bank, vzrostl za rok 2006 podle neauditovaných výkazů o 13,7 % na 10,39 miliardy korun. Spořitelna tak poprvé překonala desetimiliardovou hranici. Jack Stack, americký předseda představenstva a generální ředitel, spokojeně konstatoval, že úvěry klientům stouply o 21 % a vklady o 11,6 %.

Čistý zisk Skupiny Komerční banky, jež byla v roce 2006 s 1,5 milionu klientů a bilanční sumou 597,6 miliardy korun nevýznamnější součástí francouzské skupiny Société Générale ve střední a východní Evropě, se zvýšil o 2,3 % na 9,1 miliardy korun. Laurent Goutard, předseda

da představenstva a generální ředitel KB, poukázal na významnou akvizici: jeho banka koupila v říjnu 2006 zbyvajícím podíl ve stavební spořitelně Modrá pyramida, jež má 805 000 klientů.

Řadou někdy i originálních marketingových iniciativ bojovaly v roce 2006 o místo na trhu také menší banky: Raiffeisenbank, posílená koupí eBanky, GE Money Bank, Citibank či Uni-Creditem integrované HVB Bank a Živnostenská banka.

Boom bydlení

Jak hodlá vedoucí trojka na českém bankovním trhu udržet či posílit svoji dominantní pozici v roce 2007?

»Finanční produkty s nadějí na úspěch jsou nasnadě: v „nové Evropě“ bude pokračovat boom bydlení,« řekl Pavel Kavánek. Podle jeho slov chce ČSOB v produktech a službách pro bydlení dosahovat většího růstu, než bude průměr na trhu.

ČSOB si chce udržet silnou pozici v prodeji fondů. Nabízet bude také pravidelné spoření formou »chráněné investice« – balíčku maximalizujícího daňové výhody i státní podporu a kopírujícího životní cyklus klientů. ČSOB, která je tak jako její belgická matka KBC »hluboce strategicky zapuštěná v bankopojišťovnictví«, bude klientovi vždy, když mu to přinese přidanou hodnotu, nabízet spolu s bankovními také pojišťovací produkty.

I v roce 2007 chce být ČSOB tržním lídrem v poskytování nových úvěrů malým a středním podnikům. Považuje se za partnera tohoto segmentu klientů v uvažování o budoucnosti jejich byznysu.

Poštovní spořitelna, »banka s multikanálovou distribucí pro celou rodinu«, v květnu představí nový koncept péče o klienty. Produkty této instituce ze Skupiny ČSOB bude prodávat 2400 poradců Českomoravské stavební spořitelny.

Pro Českou spořitelnu budou letos prioritními úvěrovými produkty hypotéky, spotřebitelské úvěry a kreditní karty. Dále sází na veškeré produkty v oblasti správy bohatství. Úspěchy očekává například od ESPA fondů, hodně si slibuje od realitních fondů své dceřiné společnosti Reico. Jako celá skupina Erste Bank realizuje i ČR strategii Retail 2008. Je příznačné, že v čele tohoto projektu působí manažeři z České spořitelny. Synergií v rámci skupiny bude spořitelna využívat flexibilně, podle svých potřeb jak v produktech, tak v organizačních a podpůrných činnostech.

Cíl Komerční banky v retailu je růst klientské základny, zvýšení prodeje hypoték a v neposlední řadě intenzivnější cross-selling. Velký potenciál představuje to, že v klientele Modré pyramidy je 610 000 lidí, kteří nejsou klienty KB, a v množině klientů Penzijního fondu KB se takových lidí nachází 297 000, upozornil Laurent Goutard. Co se korporátního segmentu týká, Komerční banka chce zvýšit objem úvěrů, rozvinout investiční bankovníctví a zaměřit se na synergie jak uvnitř skupiny KB, tak v rámci skupiny Sociétés Générale.

Zatím klid

Tři největší hráči na českém bankovním trhu se počátkem roku 2007 shodovali v tom, že případný impuls k další konsolidaci českého sektoru finančních služeb by mohl přijít pouze ze zahraničí jako důsledek nějaké fúze či akvizice. Takový vnější impuls se jim však zdál málo pravděpodobný.

Kapitálový trh

Český kapitálový trh zažil loni další úspěšný rok. Akciový index PX pražské burzy, který nahradil PX 50, již neposílil o desítky procent jako v minulosti, zájem o obchody s akciemi ale zůstal vysoký, byť zaostal za rekordním rokem 2005. Loňskou bilanci burzy vylepšily hlavně primární emise akcií firem ECM a Pegas Nonwovens v závěru roku. Po několika odkladech se na burze také obchoduje s deriváty, dále warranty a investičními certifikáty. Proti roku 2005 silně vzrostl zájem o dluhopisy. Zhruba sedmiměsíční období bez vlády, která by získala důvěru parlamentu, se na trzích příliš neprojevovalo.

Nízké úrokové sazby, které snižují úročení bankovních depozit, dál nutí občany hledat výnosnější investice, například podílové fondy. Zájem je hlavně o ty zajištěné, garantující v případě nepříznivého vývoje trhů minimálně vrácení původně investované částky.

K příznivé bilanci roku výrazně přispěla úspěšná integrace dozoru nad finančním trhem (bank, kampeliček, pojišťoven, penzijních fondů a kapitálového trhu) do ČNB k 1. dubnu. K řadě změn včetně vlastníka došlo rovněž u RM-Systému.

Ani loni nezahájil kvůli sporům mezi ministerstvem financí a burzou činnost Centrální depozitář, který má nahradit centrální registr Středisko cenných papírů.

Dál se rovněž táhnou kauzy údajně vytunelovaných fondů. Jednou z největších výzev zůstává neuspokojivý stav legislativy.

Rok velkých změn

Burzovní index PX, který nahradil dřívější indikátor PX 50, loni posílil asi o osm procent. Po příznivém začátku roku tento ukazatel vývoje na domácí burze od konce února ztrácel. Od poloviny května do půlky června se jeho ztráta kvůli celosvětové korekci prohloubila.

Přestože jsou podle některých ukazatelů české akcie ve srovnání s jinými středoevropskými drahé, do konce roku PX tuto ztrátu více než kompenzoval. Objem burzovních obchodů s akciemi ovšem poněkud klesl. Příčinou je hlavně menší zájem o blokové obchody.

Nové primární emise akcií, obchody s deriváty a investičními certifikáty přinesly na burzu vlnu optimismu. Vydržela i na začátku tohoto roku – od ledna do poloviny února ceny akcií na burze rostly. Pomůže burze letos nová vláda privatizací některé ze státních společností přes kapitálový trh?

Zajímavým impulzem mohou být chystané změny daní. Vládnoucí trojkoalice chce snad již od roku 2008 snížit daň z příjmu právnických osob a sjednotit ji na 19 %, nebo možná na 17 %, odstranit daň z dividend a z kapitálových výnosů. Přesnější podoba reformy není zatím známa. Na druhé straně se mj. diskutuje o zvýšení stávající pětiprocentní daně u podílových fondů.

Změna daní by mohla zvednout ceny likvidních českých akcií, zvýšit zájem dalších firem o vstup na pražskou burzu a následně přispět k větší aktivitě investorů. Může také zvýšit atraktivitu korunových akciových podílových fondů. Samozřejmě za předpokladu, že nedejde k citovanému zvýšení jejich daní ze stávajících 5 %.

V čele Asociace fondů a asset managementu (AFAM), která původně sdružovala správce domácích fondů, nahradil Martina Burdu Josef Beneš. Šéfem Asociace pro kapitálový trh

(AKAT) se zase stal Jan Kabelka. Obě instituce chtějí vytvořit organizaci sdružující správce majetku, a to individuálně obhospodařovaného (asset management) i podílových fondů.

Mimoburzovní RM-Systém hodlá letos znovu prodloužit dobu obchodování a rozšířit nabídku o nové tituly.

Obavy dál vyvolává stav legislativy. Nadále jsou kritizovány hlavně zákony, které upravují tzv. squeeze out, tedy vytěsnění menšinových akcionářů společnosti hlavním, který v ní drží devadesátiprocentní podíl. To se může v ČR týkat až 256 firem. Proti platné právní normě protestují menšinoví akcionáři, někteří prostřednictvím žalob. Skupina senátorů proti ní dokonce podala ústavní stížnost.

Chystaná novela zákona, která má napravit alespoň nejkřiklavější případy porušení práva v případech squeeze out, byla zatím s odkazem na chystané rozhodnutí ústavního soudu a patovou povolební situaci, kdy parlament rozhodoval o jiných záležitostech, odložena.

Snad si z toho vezme ČR poučení a dokáže se důkladněji připravit na aplikaci směrnice EU o trzích finančních nástrojů (MiFID), kterou musí členové Unie zavést do své legislativy do listopadu.

Sloučení bankovního dohledu, dozoru nad kampaňkami, Komise pro cenné papíry, dozoru nad pojišťovnami a penzijními fondy do jediného megadozoru, působícího v ČNB, se v legislativní oblasti příliš neprojevoilo.

Nedostatečné a zdlouhavé vynucování práva včetně pomalé práce soudů zvyšuje nedůvěru investorů v český trh.

Stačí se podívat na mediálně známé kauzy údajného tunelování IF Trend a Harvardského průmyslového holdingu (HPH) v likvidaci. V případě Trendu loni konečně začal soud s Miloslavem Hálkem a dalšími deseti obviněnými. Rozsudek by snad mohl padnout letos na jaře. Osouzení se proti němu mohou odvolat.

Letos by také mohl začít soud s Viktorem Koženým a Borisem Vostrým, obviněnými z podvodu v kauze HPH, který vznikl z harvardských fondů. Pomalý a liknavý postup státních institucí v této kauze přiměl vedení HPH v likvidaci k tomu, že se chce se státem soudit kvůli údajné škodě, a to nejspíš ve Štrasburku. Ve hře mohou být desítky miliard korun.

Dluhopisy

ČNB loni postupně zvýšila základní úrokové sazby ze dvou na dvě a půl procenta. Rostly tedy pomaleji, než se původně očekávalo. Zatím se předpokládá, že by letos ještě mohly stoupnout asi o půl procenta. Nižší lednová inflace ovšem přinesla náznaky, že centrální banka zvyšování úroků přinejmenším zpomalí, ne-li zastaví. Období rostoucích úroků dluhopisům příliš nepřeje. V průběhu roku proto řada korunových dluhopisových fondů ztrácela. Koncem roku si polepsily, roční výnosy nejlepších v rozmezí 1–2 % ale málokoho uspokojí.

V době nízkých úroků a nadbytku peněz nabízejí velké banky dobrým firmám levné úvěry. To zjevně brzdí zájem o primární emise akcií stejně jako vydávání podnikových dluhopisů.

V situaci, kdy ČR čelí rozsáhlým rozpočtovým schodkům, pak není divu, že většinu emitovaných dluhopisů tvoří ty státní.

Celkový objem hrubé emise domácích středně a dlouhodobých státních dluhopisů dosáhl loni 159,4 mld. Kč. Česko kromě toho vydalo státní obligace denominované v jenech v hodnotě dalších 6,3 mld. Kč. Letos mají být emitovány domácí středně a dlouhodobé dluhopisy v hrubém objemu 153 mld. Kč. Horní limit pro emise euroobligací činí 80 mld. Kč. Kdyby byly vydány, klesl by objem vydaných korunových dluhopisů o emitovanou částku. Úrokové sazby v ČR jsou ale nižší než v eurozóně, a tak to zatím není příliš pravděpodobné.

Komise pro cenné papíry (Česká národní banka)

Hlavním úkolem Komise pro cenné papíry (KCP) byla loni její integrace do ČNB. K 1. dubnu tak vznikl v centrální bance integrovaný superdozor, který dohlíží na banky, kampeličky, kapitálový trh, pojišťovny a penzijní fondy. Z bývalé KCP vznikla jedna ze tří sekcí tohoto dohledu, která se zabývá dozorem nad účastníky kapitálového trhu a penzijními fondy.

Zmíněná megafúze proběhla bez problémů.

Po začlenění do ČNB pohříchu bývalá KCP daleko méně informuje o svých výsledcích a záměrech. Dlužno ovšem dodat, že pochybení různých subjektů, působících na kapitálovém trhu, ubylo.

Poněkud na vedlejší koleji se po začlenění do centrální banky ocitla ochrana investorů. To je přitom jeden z hlavních cílů, na který se hodlá ČNB spolu s ministerstvem financí a dalšími institucemi zaměřit v dalších letech. Další důležitý úkol představuje sjednocení pravidel pro dozor nad jednotlivými částmi českého finančního trhu.

Zatímco jeho někteří účastníci, například podílové nebo penzijní fondy, si stěžují na údajnou přeregulovanost, dohled nad stavebním spořením nebo některými částmi pojišťovnictví je mnohem volnější.

Bude třeba komplexně posoudit stávající legislativu také z evropského pohledu. ČR by totiž měla letos a také v dalších letech přijmout řadu evropských směrnic, v čele s tou, která se zabývá trhy finančních nástrojů (MiFID) a má zvýšit transparentnost, zvětšit konkurenci a přinést celkové zlepšení na finančním trhu. Vážný problém představuje například způsob regulace investičních poradců a zprostředkovatelů.

S řadou dalších námětů může přijít poradní instituce bankovní rady Výbor pro finanční trh, který vznikl podle nového zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Období krachů řady obchodníků s cennými papíry je již zřejmě našťestí minulostí. Koncem roku nicméně odňala ČNB licenci k činnosti obchodníka s cennými papíry společnosti Afín Brokers. Svůj krok zdůvodnila řadou závažných pochybení firmy ve vztahu ke klientům a nedostatečně vedenou evidencí zákaznického majetku. AFIN, který s rozhodnutím regulátora nesouhlasí, převedl své aktivity na společnost Capital Partners. Nic zatím nenasvědčuje tomu, že by se AFIN zařadila mezi zkrachovalé obchodníky.

Pozornost investorů vzbudila stížnost některých menšinových akcionářů Unipetrolu na informační politiku společnosti. Tvrdí, že tato petrochemická společnost nedostatečně informuje o chystaných strategických krocích, a porušuje tak informační povinnost. ČNB jejich stížnost odmítla. Bude ji řešit soud?

Z přehledu subjektů působících na českém trhu je zřejmé, že se v řadě případů pokles jejich počtu zastavil nebo dokonce roste.

Tab. č. III/5

Registrované subjekty a cenné papíry

Subjekt	k 31. 12. 2006	k 31. 12. 2005
SCP	1	1
BCPP	1	1
RM-Systém	1	1
Investiční společnosti (ČR)	28 (13)	27 (18)
Investiční fondy	36 (34)	37 (37)
Otevřené podílové fondy speciální ¹	51	41
Otevřené podílové fondy standardní ²	26	24
Zavřené podílové fondy	0	0
Zahraniční podílové fondy speciální ¹	11	13
Zahraniční podílové fondy standardní ²	1271	1025
Penzijní fondy	19 (9)	0
Bankovní obchodníci s CP	13	14
Nebankovní obchodníci s CP	34	38
Zahraniční banky s evropskou licenci ³	143	110
Zahraniční nebankovní subjekty s evropskou licenci ³	293	210
Investiční zprostředkovatelé	10 628	8 387
Makléři	1 859	1790
Registrované CP	187	102

Pozn.: V závorce jsou uvedeny počty subjektů, které jsou v likvidaci. ¹ nevyhovují směrnici UCITS, ² vyhovují směrnici UCITS, ³ v ČR působí na základě tzv. evropského pasu.

Zdroj: ČNB

Burza cenných papírů Praha

České akcie jsou ve srovnání s maďarskými nebo polskými drahé. To je jednou z příčin, proč index PX loni posílil o osm procent, zatímco naši sousedé zaznamenali dvouciferné zisky. Objem obchodů s akciemi byl s 849 mld. Kč druhý nejvyšší v historii pražské burzy, silně ale zaostal za rekordním 1,04 bilionu korun, dosaženým v roce 2005.

Největší zájem byl o akcie ČEZ (347,5 mld. Kč), Zentivy (107,2 mld. Kč) a Komerční banky (105,6 mld. Kč). Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na pražské burze vzrostla proti předloňskému roku takřka o pětinu na 1 592 mld. Kč. Obchody s dluhopisy se zvýšily o 12,3 % na 598 mld. Kč. Podíl státních obligací dosáhl 90 %.

Na pražské burze přitom loni došlo k řadě změn. Dosavadní indexy PX 50 a PX-D nahradil v březnu jediný indikátor PX. Burza při této příležitosti změnila logo.

Počátkem října byly na burze zahájeny obchody s investičními certifikáty, a to na index CTX, zahrnující české likvidní akcie, a indikátor CEXEXT, který tvoří 45 likvidních středoevropských a východoevropských akciových titulů. V prosinci k nim přibýlo dalších pět investičních certifikátů stejného emitenta z finanční skupiny Raiffeisenbank. Jejich podkladová aktiva tvoří zlato, ropa, evropský akciový index DJ Euro Stoxx 50, index nejlíkvidnějších ruských akcií RDX a český indikátor CTX.

Finance

Loni v říjnu byly zahájeny obchody s deriváty, a to s tříměsíčními a šestměsíčními futures na index PX. Letos v lednu je doplnily futures na akcie ČEZ a Erste Bank se stejnou dobou splatnosti.

Od prosince se na burze obchoduje rovněž s warranty společnosti ECM.

Zájem o tyto transakce je zatím velmi nízký. Vedení burzy věří, že se podobně jako v sousedních zemích během dvou až tří let výrazně zvýší.

Loni v prosinci na burze proběhly dvě primární emise akcií – nemovitostní společnosti ECM a firmy Pegas Nonwovens, významného evropského výrobce netkaných textilií.

Burze se dařilo i počátkem letošního roku. Index PX posílil do uzávěrky ročenky zhruba o šest procent. K pokračujícímu růstu zájmu investorů o český trh by měly přispět další primární emise akcií, jejichž letošní počet odhaduje šéf burzy Petr Koblic na pět.

K dalším novinkám v podobě investičních certifikátů a derivátů přibudou obchody s elektřinou. Dceřiná společnost pražské burzy by je mohla na základě nedávno získané licence zahájit v červnu.

Další zpoždění loni nabral vznik Centrálního depozitáře, který má nahradit dosavadní centrální registr Středisko cenných papírů. Nová legislativa, upravující squeeze out, a následné vyřazení řady titulů z trhu, snížily totiž potenciální příjmy depozitáře o desítky milionů korun. Burza jako jeho provozovatel proto chce, aby stát dál platil za poskytované služby stejné částky jako dřív. Ministerstvo financí s tím ale nesouhlasilo. Bude mít jeho nové vedení jiný názor a podaří se tedy tento spor vyřešit?

RM-System

Mimoburzovní trh RM-System loni změnil majitele. V září ho totiž od finanční skupiny J&T koupili Petr Marsa a Romuald Kópún, kteří vlastní finanční skupinu Fio. Poslední informace potvrzují spekulace, podle nichž mj. chtějí využít pobočkovou síť RM-S k nabídce služeb Fio Družstevní záložny.

I tento mimoburzovní trh si loni pohoršil. Objem obchodů klesl z 6,58 mld. Kč v roce 2005 na loňské necelé čtyři miliardy, hodnota obchodů v průběžných aukcích z 3,31 na 3,02 mld. Kč.

Index RM (do 17. července PK 30) vzrostl o asi o 9 %.

Zvedne zájem o RM-S řada změn? Ke stěžejním patří pokyn Easyclick, umožňující obchody v letech. RM-System loni prodloužil obchodování do sedmnácti hodin. Spekulativní investoři mají k dispozici stále víc titulů na volném trhu, na němž se obchoduje s akciemi firem, kdysi vyřazenými z RM-S, např. Vítkovic, Tatry a České spořitelny.

Letos se má obchodní doba na tomto trhu opět prodloužit. RM-System chce klientům nabídnout obchody s akciemi, které byly uvedeny při primární emisí na pražskou burzu, a s vybranými zahraničními akciemi. Chystá i další projekty.

Středisko cenných papírů (Centrální depozitář)

Vznik Centrálního depozitáře, který má nahradit Středisko cenných papírů a zabývat se evidencí a vypořádáním obchodů s cennými papíry, zůstává zatím nejistý. Žádost burzy o udělení licence od ČNB byla znovu prodloužena, a to do 30. června. Technicky je údajně vše v pořádku, jsou tu ale problémy ekonomického rázu. Od doby, kdy poslanci schválili kontroverzní novelu obchodního zákona, která ulehčila squeeze out, totiž trh opustilo 92 firem. Příjmy Střediska tak podle odhadů klesly asi o 23 mil. Kč. Burza, jejíž dceřiná společnost pro vypořádání

transakcí UNIVYC má být provozovatelem jeho nástupce Centrálního depozitáře, chtěla, aby stát potvrdil, že v budoucnu nesníží úhrady za poskytované služby. To ale ministerstvo financí odmítlo. Podaří se po změně vlády dosáhnout dohody?

Loňský obrat Střediska, které je příspěvkovou organizací ministerstva financí a musí hospodařit vyrovnaně, činil 389,63 mil. Kč proti 401,31 mil. Kč v roce 2005.

SCP vedlo koncem loňského roku 2 217 376 účtů majitelů cenných papírů, z toho 294 902 prázdných. Celkem 2 075 627 účtů patří občanům ČR, 134 907 Slovákům a 6842 občanům jiné národnosti. K témuž datu evidovalo také 1808 emisí zaknihovaných cenných papírů, z toho 169 kótovaných na některém z veřejných trhů.

Obchodníci s cennými papíry

Počet obchodníků s cennými papíry opět mírně klesl, a to z 52 na 47. Na rozdíl od předchozího roku žádný loni nezkrachoval. Z minulosti ovšem zůstává nedeřešena náhrada majetku poškozeným klientům některých zkrachovalých firem, zejména KTP Quantum a Private Investors. Obě kauzy provází řada soudních sporů.

ČNB loni odebrala licenci AFIN Brokers, která má přes 3000 klientů, z toho 1200 aktivních. Zdůvodnila to tím, že firma dlouhodobě závažně porušovala pravidla jednání vůči zákazníkům a nedostatečně evidovala zákaznický majetek. Klienti AFIN, kteří s tím souhlasili, přešli ke společnosti Capital Partners. Zatím se nezdá, že vše skončí krachem další firmy.

Asociace pro kapitálový trh, sdružující hlavně velké bankovní obchodníky s cennými papíry, i Česká asociace obchodníků s cennými papíry, jejímiž členy jsou spíše menší nebankovní firmy, se loni zaměřily na přípravu a organizaci makléřských zkoušek. Na trhu přitom pokračuje koncentrace, což nutí menší obchodníky k větší specializaci.

Podobně jako jiné subjekty působící na kapitálovém trhu musí se i obchodníci s cennými papíry vyrovnat s požadavky vyplývajícími z evropské legislativy a dalších předpisů. Jde hlavně o směrnici EU o trzích finančních nástrojů (MiFID), jejíž aplikace si vyžádá určité výdaje. Nebudou pro menší obchodníky likvidační? V budoucnu se na ně mají vztahovat i přísnější požadavky na kapitálovou přiměřenost, dané pravidly Banky pro mezinárodní platby Basel 2.

Sloučí se AFAM a AKAT?

V ČR dominují zahraniční finanční skupiny. Některé investiční společnosti, případně další správci majetku, kteří jsou jejich součástí, jsou proto členy Asociace fondů a asset managementu (AFAM), zatímco jiné jsou v Asociaci pro kapitálový trh (AKAT). Prolínání aktivit obou institucí, které původně sdružovaly domácí, resp. zahraniční správce peněz, přimělo jejich nové vedení ke snaze obě instituce sloučit a vytvořit jedinou organizaci správců majetku. Formálně k tomu asi dojde až po jejich valných hromadách, tedy v létě. Ještě předtím ale hodlají AFAM a AKAT společně publikovat týdeník i další data o fondech, které jejich členové spravují, i o majetku, který individuálně spravují klientům (asset management).

O této fúzi se hovořilo již dříve. Nakloněno je jí i nové vedení obou institucí. V čele AFAM vystřídal Martina Burdu Josef Beneš, AKAT vede místo Martina Fuchse Jan Kabelka. Pro AKAT nebude tento krok jednoduchý. Kromě správců majetku jsou totiž jeho členy i někteří nebankovní obchodníci s cennými papíry a další instituce. Zatím není jisté, co s nimi.

Fondy a individuální správa aktiv

Obě zmíněné instituce delší dobu společně publikují čtvrtletní data o fondech, které spravují jejich členové. Majetek, který spravují investořům členové obou organizací, vzrostl z 231 mld. Kč koncem roku 2005 na 271 mld. Kč v závěru loňského prosince, tedy o 40 miliard korun. Fondy členů AFAM obhospodařovaly koncem loňského roku majetek za 156 mld. Kč, AKAT ve výši 115 mld. Kč.

Čtyřmi největšími správci fondů, prodávaných v ČR jsou Česká spořitelna, ČSOB, Komerční banka a finanční skupina Unicredit.

Největší popularitě se dále těší konzervativněji zaměřené fondy – peněžního trhu a dluhopisové, byť v posledních měsících ztrácely. Právě fakt, že konzervativní Češi preferují tyto typy fondů, jimž se v období rostoucích úroků příliš nedaří, zbrzdil loňský přírůstek peněz do fondů. Tím spíše, že zájem o akciové fondy zbrzdil jejich nižší loňský výnos než v minulosti a řada investorů se obávala výkyvů a přehřátí trhu. Podobná nejistota samozřejmě nahrává zajištěným fondům.

Vzhledem k posilování koruny vůči jiným měnám jsou populární fondy denominované v české měně, v nichž je přes 90 % majetku fondů prodávaných v ČR.

Novela nově přijatého zákona o kolektivním investování zrušila příliš vysokou minimální investici, a usnadnila tak vznik nemovitostních fondů pro drobné investory. Vzhledem k řadě nejasností a pomalé aplikaci vyhlášek, které upravují pravidla pro tyto subjekty, vznikl první obdobný fond až nyní. Nadále nejsou například zcela jasné některé daňové otázky. Přesto se předpokládá, že podobně jako v sousedním Německu tyto fondy časem přitáhnou velký objem peněz. Nová legislativa správcům umožňuje zakládat i fondy kvalifikovaných investorů. Jsou určeny pro institucionální a zkušené klienty, kteří vědí, do čeho jdou.

Správci fondů založených podle české legislativy se obávají, aby fondy nemusely platit vyšší daň než stávajících pět procent. S podobným záměrem přišlo ministerstvo financí v souvislosti s chystanou rovnou daní a snahou o zrušení řady daní týkajících se kapitálového trhu. Záležitost se zabývá komise expertů. Správci korunových fondů věří, že se daně měnit nebudou. Tvrdí, že by to mělo pro celý tento sektor vážné, až likvidační následky.

Kromě fondů nabízejí správci peněz klientům také individuální správu aktiv (asset management). I když je tato služba klientům v klasické podobě nabízena až od sta milionů korun, řada firem ji poskytuje institucím a privátním klientům od menších objemů majetku, konkrétně pěti či deseti milionů, nebo ještě nižší hodnoty aktiv.

O velikosti majetku, spravovaného takto v ČR, vypovídají společné statistiky členů Asociace pro kapitálový trh a také Asociace fondů a asset managementu. Navíc zahrnují i údaje o správě peněz ve fondech. Po fúzi obou institucí budou jistě dále zpřesněny.

Z dostupných dat je zřejmé, že největší správci majetku spravovali koncem roku klientům majetek ve výši 630,28 mld. Kč. Většinu v rámci vlastní finanční skupiny.

Úbce největším správcem byla ČSOB, která klientům koncem prosince spravovala aktiva ve výši 135,41 mld. Kč. Jen o málo menší – 132,47 mld. Kč – je objem majetku, který má ve správě skupina Česká spořitelna. Z dat skupiny PPF, která se zatím zabývá výhradně asset managementem, vyplývá, že takto klientům spravovala aktiva ve výši 128,7 mld. Kč. Majetek, který spravovala klientům ve fondech a individuálně skupina ING, činil 78,12 mld. Kč.

Pokud projde chystané zrušení daně z dividend a z kapitálových výnosů a snížení daní právnických osob z příjmu a nebudou bez kompenzace zvýšeny daně u fondů – lze očekávat zvýšený zájem o správu majetku. Zmíněné daňové změny by totiž český trh ztraktivnily.

Legislativa

K největším slabinám kapitálového a finančního trhu dál patří zákony, které je upravují. Řadu problémů sice dokážou napravit, často se měnící legislativa není ale ideální prostředím, v němž by chtěli investoři působit. Z řady novel, včetně technických, poutaly nejvíc pozornosti novely obchodního zákoníku, které usnadnily squeeze out. Místo dřívějších 95 % může hlavní akcionář z firmy vytěsnit ty zbývající již při dosažení 90 % hlasů ve společnosti. Squeeze out je využíván i v řadě jiných zemí. Český problém spočívá v tom, že cenu odkupu (nabídky převzetí) určuje znalec určený majoritním akcionářem. Kontroluje ji sice ČNB, z čeho má ale vycházet, pokud se týká akcií firem neregistrovaných na trhu, o nichž nejsou informace? Sankce za porušení příslušného zákona jsou chabé, soudy, které mají podobné případy řešit, přetížené a pomalé. Chystaná novela, která měla tyto problémy odstranit, byla zatím odložena, a to do rozhodnutí Ústavního soudu. Legislativu upravující squeeze out totiž napadly soudkyně Městského soudu v Praze a někteří senátoři, kteří tvrdí, že za současných okolností nejde o squeeze out, ale o vyvlastnění. Ústavní soud zatím o záležitosti nerozhodl. Zdá se, že čeká na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který řeší stížnosti menšinových akcionářů vůči legislativě, upravující v ČR vytěsňování akcionářů.

Dalším velkým tématem byla novela zákona o kolektivním investování, která nakonec snížila nesmyslně velkou minimální investici do nemovitostních fondů pro drobné investory. Jejich vznik ovšem přesto naráží na řadu nejasností.

Nejasná či dvojnásobná legislativa a pomalá práce soudů jsou příčinou, proč se zpožďují soudy, týkající se řady údajně vytunelovaných společností.

Pokud provede ČNB po integraci veškerého dozoru nad finančním trhem plánovanou revizi veškerých »kapitálových« zákonů, která má vést k jejich zjednodušení, povede to ke zlepšení situace?

K nejdůležitějším úkolům patří implementace evropské legislativy do té české. Letos hraje stěžejní roli směrnice EU o trzích finančních nástrojů (MiFID), která má přinést transparentnější a jasnější podmínky na finančním trhu a zvýšit konkurenci. Řada účastníků trhu se ale obává, že se mine účinkem a povede k opaku. Dodatečné náklady, které si její implementace vyžádá, mohou přinést problémy hlavně menším účastníkům trhu, zejména obchodníkům s cennými papíry.

Problém budou mít investiční poradci a zprostředkovatelé. Pokud ČR nepožádá o výjimku, budou se muset subjekty nabízející tyto služby přeměnit na obchodníky s cennými papíry. Jejich zaměstnanci by pak museli pracovat jen pro jediného klienta. Podobný postup by mohl údajně přinést pokles prodeje podílových fondů a naopak zvednout zájem o produkty, jimž se směrnice tolik nevěnuje. Českým problémem přitom prý je nevyjasněný rozdíl mezi investičními poradci a zprostředkovateli.

S ještě větším napětím čekají investoři i další účastníci trhu na chystané změny daní. Trojkoaliční vládní program hovoří o snížení daní z příjmů fyzických osob, zrušení daní z dividend a také kapitálových výnosů. Zatím není jasné, co vše tyto výnosy zahrnují a zda by mohly tyto změny platit od 1. ledna 2008, a jak je přijme parlament.

Pokud nebudou tyto změny kompenzovány zvýšením daní u fondů, které by mělo kontraproduktivní dopad, mohla by na nich ČR a její kapitálový trh vydělat.

Pojistný trh v ČR

Vývoj

Po roce 1989 můžeme v pojišтовnictví hovořit o velmi dynamickém vývoji, který se odehrával a odehrává ve zdravém a stabilním konkurenčním prostředí. Pojišтовnám se jako jedinému segmentu finančního trhu vyhnuly problémy kampaňek, některých bank a některých penzijních fondů. Klíčovým důvodem bylo zodpovědné řízení, které je dáno kvalitním legislativním rámcem a v neposlední řadě i tím, že drtivou většinu tuzemských pojišтовacích ústavů vlastní největší evropské a světové pojišтовny. Růst a úspěchy můžeme samozřejmě měřit i dosaženými výsledky: předepsané pojistné v ČR vzrostlo od roku 1991 do roku 2005 z 14,4 miliardy Kč na 120 miliard korun, tedy více než osminásobně. Ve srovnání s průměrem členských států EU je propojišтовnost českých obyvatel však stále hodně nízká. Nejvíce je to patrné v oblasti životního pojišтовění. Dynamika růstu pojistného v životním pojišтовění byla v roce 2006 v České republice více než třikrát nižší než tempo růstu běžných příjmů i běžných výdajů domácností. Klesá jak podíl těchto výdajů na celkových běžných výdajích domácností v případě neživotního pojišтовění, tak i dynamika částek, které lidé každoročně vydají za životní pojišтовění. Z tohoto pohledu se přibližujeme průměru EU jen velmi zvolna. Pokud bude Česká republika kopírovat západní Evropu i v oblasti pojišтовění, lze předpokládat, že nás velký boom na tomto trhu teprve čeká. Ukazuje se například, že lidé nemají potřebu vydávat výrazněji více peněz na majetkové pojišтовění ani po zkušenostech z povodní v roce 2002. Také životní pojišтовění zřejmě zatím není bohužel (na rozdíl od například EU-15) vnímáno jako jeden z významných prvků úspor na stáří.

Pojišтовnictví je příkladem dobře fungujícího konkurenčního trhu, na němž se úspěšně etablovaly na čtyři desítky subjektů. Konkurence v posledních letech přinesla pojistné produkty, které bez problémů obstojí rozmanitostí i kvalitou v mezinárodním srovnání s původními státy Unie. Pojišтовny výrazně zkvalitnily své služby a vytvořily prostředí, ze kterého profituje především klient. Společné zájmy pojišтовoven, zejména ve vztahu k orgánům státní správy a dalším právním subjektům, reprezentuje Česká asociace pojišтовoven, sdružující v současnosti 26 členů, kteří představují asi 99 procent předepsaného pojistného v České republice.

Jedním z mezníků nejen pro pojišтовny, ale pro celou republiku, byl bezpochyby vstup do EU v roce 2004. Například změny související s novou legislativou byly a jsou pro pojišтовny poměrně náročné. Jedná se zejména o zákon o pojišтовnictví, zákon o pojistné smlouvě a zákon o pojišтовacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Nová legislativa znamená na jedné straně významné posílení ochrany spotřebitele, přináší klientům jasně definovaná práva i povinnosti, a tím větší záruky, na druhé straně jejich aplikace (tedy například úpravy smluv, registrace zástupců, jejich prozkoušení, rozšíření informačních povinností pojišтовoven a mnoho dalších věcí) stála a stále stojí pojistitele mnoho úsilí a je také spojena s nemalými náklady.

Počínaje 1. dubnem 2006 nabyl účinnosti zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Dohled nad finančním trhem v ČR byl k 1. dubnu 2006 integrován do České národní banky, která převzala agendu Úřadu státního do-

zoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, Komise pro cenné papíry a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. Sloučení dohledu do jediné instituce odráží vývoj na finančním trhu, kde dochází k postupné koncentraci jednotlivých finančních odvětví do větších skupin a konsolidačních celků. Spojení dohledových institucí navíc umožňuje snížení nákladů na provádění dohledu a jeho vyšší efektivitu. Zaměstnanci Ministerstva financí ČR zařazení k výkonu práce v organizačním útvaru Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění se k 1. dubnu 2006 stali zaměstnanci ČNB, organizační struktura ČNB byla rozšířena o dvě nové sekce (sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami a sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem), které jsou přímo odpovědné bankovní radě. Sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami vykonává dohled, který doposud vykonával Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění s výjimkou agendy penzijních fondů, která byla přesunuta do sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem společně s agendou stávající KCP. Do funkce ředitele sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami byl jmenován Karel Gabrhel – odborník se zkušenostmi z bankovního dohledu.

Rok 2006

Za loňský rok vidíme nárůst hrubého pojistného o 3,75 %, což při 2,5% inflaci signalizuje víc než 1% reálný nárůst. Jaké faktory však hrají největší roli? Klíčové v životním pojištění je, že běžně placené pojistné (a je považováno za jakousi páteř pojistného trhu, která příliš nepodléhá momentální ekonomické situaci a změnám preferencí klientů) dosáhlo výše 34,6 mld. Kč a zaznamenalo meziroční nárůst o 6,7 %, což je srovnatelné s předchozím rokem. Naopak, jednorázově placené pojistné, které tvořilo asi 27 % celkového životního pojištění, stagnovalo a zaznamenalo pokles pod úroveň roku 2005. Důvody nedostatečné dynamiky v životním pojištění jsou poměrně zřejmé: mimo jiné je to pokles úrokových sazeb a velká konkurence jiných finančních produktů, jako jsou penzijní připojištění, hypotéky, stavební spoření apod. Výrazně se rovněž vyčerpával potenciál jednorázově placených životních pojištění, která byla v minulých letech důležitým zdrojem růstu trhu. Na druhou stranu potěšitelný je i zvýšený zájem o životní a důchodové pojištění spojený s možností odečíst si zaplacené pojistné od daňového základu až do výše 12 000 Kč (při dodržení zákonných podmínek – musí se jednat o soukromé životní pojištění, u něhož platí, že ke sjednané výplatě pojistného plnění dojde až po 60 měsících od uzavření pojistné smlouvy a zároveň nejdříve v kalendářním roce, v němž poplatník dosáhne věku 60 let). Tři největší poskytovatelé životního pojištění v ČR (Česká pojišťovna, Kooperativa a ING, společný podíl na trhu více než 60 procent) rozeslali počátkem roku 2007 více než 1,5 milionu příslušných daňově uplatnitelných potvrzení o zaplaceném pojistném, kdežto v roce 2005 to bylo 1,433 milionu kusů.

Potenciál v oblasti životního pojištění stále vyčerpán především u běžně placeného pojistného není a tento segment trhu v budoucnu výrazně přispěje ke zvyšování dynamiky trhu. Velký prostor spočívá v oblasti investičních a flexibilních životních pojištění, která tvoří již v současnosti značnou část nové produkce. Potvrzuje se, že český trh je již velmi vyspělý a klienti jsou ve svých požadavcích náročnější než dříve. Chtějí o tom, kam se investuje rezerva pojištění, sami rozhodovat, chtějí mít možnost z pojištění peníze vybírat či prostředky vkládat, měnit pojištěná rizika, mít prostě víc možností. Ani u nejsofistikovanějších produktů bychom neměli

Tab. č. III/6

Předepsané pojistné za rok 2006 – podle podílu na trhu

Pojistovna	Celkem	Předepsané pojistné (tis. Kč)				
		%	Neživotní pojištění	%	Životní pojištění	%
Česká pojišťovna a. s.	39 667 243	33,10	26 459 685	36,35	13 207 558	28,06
Kooperativa, pojišťovna, a. s.	27 427 383	22,88	21 155 008	29,06	6 272 375	13,33
Allianz pojišťovna, a. s.	9 373 217	7,82	7 230 797	9,93	2 142 420	4,55
ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB	7 674 006	6,40	3 241 690	4,45	4 432 316	9,42
Generali Pojišťovna a. s.	6 388 077	5,33	4 423 383	6,08	1 964 694	4,17
ING Životní pojišťovna, pobočka pro ČR	5 938 648	4,95	x		5 938 648	12,62
Pojišťovna České spořitelny, a. s.	4 427 575	3,69	23 891	0,03	4 403 684	9,36
Česká podnikatelská pojišťovna, a. s.	4 345 158	3,63	3 262 338	4,48	1 082 820	2,30
UNIQA pojišťovna, a. s.	3 147 661	2,63	2 302 844	3,16	844 817	1,79
Komerční pojišťovna, a. s.	2 655 736	2,22	283 378	0,39	2 372 358	5,04
PRVNÍ AMERICKO-ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a. s./AMCICO AIG Life	1 983 811	1,66	262 963	0,36	1 720 848	3,66
AXA životní pojišťovna a. s.	1 461 365	1,22	56 002	0,08	1 405 363	2,99
POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a. s.	1 020 469	0,85	851 417	1,17	169 052	0,36
AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a. s.	950 741	0,79	950 741	1,31	x	
Exporní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP)	910 850	0,76	910 850	1,25	x	
Aviva životní pojišťovna, a. s.	724 904	0,60	x		724 904	1,54
Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.	337 916	0,28	322 844	0,44	15 072	0,03
GERLING-Konzern Všeobecná pojišťovací akciová společnost – organizační složka	269 296	0,22	269 296	0,37	x	
VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a. s.	243 199	0,20	80 078	0,11	163 121	0,35
D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a. s.	218 624	0,18	218 624	0,30	x	
Wüstenrot, životní pojišťovna, a. s.	212 151	0,18	x		212 151	0,45
Evropská Cestovní Pojišťovna, a. s.	207 396	0,17	207 396	0,28	x	
Česká pojišťovna ZDRAVÍ a. s.	190 146	0,16	190 146	0,26	x	
Pojišťovna Slavia a. s.	64 070	0,05	64 070	0,09	x	
Wüstenrot pojišťovna, pobočka (WSB)	17 034	0,01	17 034	0,02	x	
Česká kancelář pojistitelů	758	0,00	758	0,00	x	
Celkem	119 857 434	100	72 785 233	100	47 072 201	100
Česká asociace pojišťoven – 29. 1. 2007, x – pojišťovna neprovozuje						

zapomínat, že účelem pojištění je zejména krytí rizika s životem a zdravím spojená. Za rok 2005 a 2006 se životní pojištění spojené s investováním do fondů stalo skutečným fenoménem trhu.

Neživotní pojištění vzrostlo o 3 % na 72,8 miliardy Kč. Tento trh obecně provázela stagnace (spíše však pokles, protože celkový růst byl tažen téměř výhradně zákonným pojištěním odpovědnosti zaměstnavatelů, které se neřídí tržními principy). Nulový či záporný růst předepsaného pojistného je způsoben velmi tvrdou soutěží zejména v majetkovém pojištění, přičemž sazby pojištění jsou používány jako jeden z hlavních nástrojů konkurenčního boje,

a tudíž samozřejmě klesá pojistné. Další důležitou okolností je vstup ČR do EU, s nímž souvisí úbytek několika miliard pojistného, které je postupně realizováno mimo český trh. Vzhledem k počtu dopravních nehod a rostoucím nárokům na odškodňování škod na zdraví rovněž nedostatečně roste předepsané pojistné z pojištění odpovědnosti z provozu vozidel (tzv. povinné ručení).

Závěr a výhled

Letošní vývoj na pojistném trhu pokračuje v trendu předchozích dvou let. Tempo růstu předepsaného pojistného se v posledních letech zpomalilo proti období bezprostředně po roce 2000, kdy nastal boom především díky pozitivním pobídkám v oblasti daní u takzvaného soukromého životního pojištění. Jak ukazují současné zkušenosti, zavedením daňových odpočtů u životního pojištění rostla poptávka po tomto druhu pojištění. Vzhledem k chybějící valorizaci maxima odpočtu i nízkému základu je však v současnosti motivace ukládat peníze touto formou na důchod nižší, než tomu bylo na počátku tohoto století. Příklady z okolních zemí ukazují, že reformy v této oblasti by i u nás výrazně stimulovaly odklad spotřeby.

Český pojistný trh má značný růstový potenciál. Se zvyšující se životní úrovní obyvatelstva se bude bezpochyby zvyšovat zájem o pojištění osob, což se projeví v obnovení růstu pojistného v této oblasti. Do budoucna lze předpokládat, že se pojišťovnam stejně jako v jiných zemích EU otevrou nové tržní segmenty v souvislosti s nezbytnou reformou důchodového i zdravotního systému. Pojišťovny působící v ČR mají zkušenosti, možnosti i odborníky na to, aby se staly důležitou a platnou součástí těchto reforem. V oblasti pojištění firem povede k obnovení růstu trhu zejména zvyšující se tlak na risk management – podniky budou moci díky své rostoucí finanční síle využívat širší škálu pojistných produktů v souvislosti se stále lepší a detailnější selekcí rizik. Růst dynamiky trhu je závislý na mnoha faktorech. Kromě již zmíněných je to uplatnění nových forem prodeje pojištění, provedení vhodných úprav pojistných produktů a většího důrazu na kvalitu prodeje a na obecné vzdělávání zákazníků.

Ing. Martin Diviš, MBA, Kooperativa, pojišťovna, a. s.

Stavební spoření

V roce 2006 působilo na trhu 6 stavebních spořitelů. V říjnu 2006 došlo ke změně vlastnického podílu Komerční banky ve stavební spořitelně Modrá pyramida. Banka koupila podíl, který měla v této spořitelně skupina PPF, a stala se 100% vlastníkem.

V roce 2006 pokračoval zájem občanů o stavební spoření. Celkový počet smluv o stavebním spoření ke konci roku 2006 činil 5,3 milionu. Podle údajů stavebních spořitelů bylo v průběhu loňského roku uzavřeno celkem 516 tisíc nových smluv s celkovou hodnotou cílové částky 125 miliard korun. Průměrná cílová částka u fyzických osob dosáhla výše 236 tisíc korun. Ve srovnání s rokem 2005 bylo uzavřeno o 86 tisíc nových smluv více, což představuje nové maximum v počtu nově uzavřených smluv od novely zákona o stavebním spoření, která s účinností od 1. ledna 2004 snížila maximální výši státní podpory stavebního spoření ze 4500 na 3000 ko-

Finance

run. Počet nově uzavřených smluv roste již třetím rokem za sebou.

Naproti tomu meziročně poklesl počet smluv, u kterých byla navýšena cílová částka, a to o 52 tisíc. V roce 2006 byla cílová částka navýšena celkem u 310 tisíc smluv (navýšení o 59 mld. Kč), zatímco v roce 2005 to bylo u 362 tisíc smluv (navýšení o 67 mld. Kč).

Celkově v roce 2006 došlo proti roku 2005 k poklesu počtu aktivních smluv o 276 tisíc. Za tři roky účinnosti zmíněné novely celkový počet smluv poklesl o 1 milion. S poklesem souvisí i změna struktury, kdy v roce 2006 dále vzrostl podíl takzvaných nových smluv, to je smluv uzavřených poté, co vstoupila v platnost novela zákona s nižším státním příspěvkem (1. 1. 2004). Takzvaných nových smluv už je 21,3 procenta z celkového počtu. Proti roku 2005, kdy podíl činil jen 12,3 procenta, je to nárůst o 9 procentních bodů.

Postupná změna struktury smluv o stavebním spoření se v roce 2006 projevila na vyplacené státní podpoře. Státní podpora byla v tomto roce vyplacena v celkovém objemu 15,8 miliardy korun, což je o 314 milionů korun méně než v roce 2005.

Ke konci roku 2006 byl celkový počet úvěrů ze stavebního spoření 901 tisíc, což představuje nejmenší meziroční nárůst jejich stavu za poslední léta, a to nejen v absolutním (nárůst o 43 tisíc úvěrů), ale i v relativním vyjádření (nárůst o 5 procent). Tempo nárůstu celkového počtu úvěrů se tak v loňském roce proti minulým letům snížilo. Celkový objem půjčených peněz dosáhl ke konci roku 2006 hodnoty 135 miliard korun, což je proti roku 2005 nárůst o 27 miliard korun. Poměr úvěrů k úsporám činil na konci roku 2006 celkem 37,6 procenta.

Světlana Rysková, týdeník Ekonom

Tab. č. III/7

Stavební spoření v roce 2006

Stavební spořitelny	Počet klientů k 31. 12. 2006	Počet nově uzavřených smluv v roce 2006	Počet ukončených smluv v roce 2006	Celkový objem uložených prostředků k 31. 12. 2006 celkem v mld. Kč	Počet poskytnutých úvěrů v roce 2006	Objem poskytnutých úvěrů v roce 2006 v mld. Kč	Celkový objem půjčených peněz k 31. 12. 2006 v mld. Kč
Českomoravská stavební spořitelna	1 938 090	305 081	260 348	126,97	70 195	22,97	62,14
HYPO stavební spořitelna	402 399	58 897	42 271	27,7	2 766	0,5	2,43
Modrá pyramida	907 252	107 373	neuvědla	57,45	26 999	10,5	24,65
Raiffeisen stavební spořitelna	606 821	46 009	neuvědla	39,66	12 794	5,54	11,76
Stavební spořitelna České spořitelny	1 155 812	218 926	70 358	83,84	33 863	8,83	24,16
Wüstenrot	428 572	57 004	neuvědla	25,76	9 069	4,5	11,97

Penzijní fondy

Penzijní připojištění se státním příspěvkem zažívalo v roce 2006 další úspěšný rok. Na počátku roku na trhu působilo jedenáct penzijních fondů. Zemský penzijní fond fúzoval v červnu 2006 s penzijního fondem ČSOB Progres. Do konce roku se s fondem Progres spojil i Hornický penzijní fond. Penzijní fond Winterthur spolu s celou finanční skupinou této značky koupila francouzská pojišťovna AXA.

K poslednímu prosinci bylo podle evidence Ministerstva financí ČR penzijně připojištěno 3 593 645 občanů, což je přibližně o 314 tisíc (přibližně o 10 procent) víc než na konci roku 2005. Během roku 2006 byl nejvyšší nárůst ve čtvrtém čtvrtletí, kdy počet účastníků vzrostl o 106 702 proti stavu na konci třetího čtvrtletí.

Plynule roste objem příspěvků účastníků (bez příspěvků zaměstnavatelů), který v roce 2006 dosáhl historicky největší hodnoty 17,607 miliardy korun, což představuje meziroční nárůst o 14,8 procenta. Objem prostředků evidovaných ve prospěch účastníků penzijního připojištění k 31. 12. 2006 vykazaly penzijní fondy v celkové částce 136,1 miliardy, tedy o 23,5 miliardy více (20,85 procenta) než na konci roku 2005. V průměru se za každý měsíc loňského roku zvýšil objem prostředků účastníků o 1,95 miliardy korun. Průměrný měsíční příspěvek účastníka vzrostl meziročně o 5,6 % na 431 Kč.

I přestože ani jedna z vlád, které byly u moci v roce 2006, nenavrhl zásadní koncepci důchodové reformy, je patrné, že lidé se chovají odpovědně a uvědomují si nutnost spořit na stáří. Míra zapojení obyvatelstva v penzijním připojištění již převyšuje 60 procent pračeschopných.

Tab. č. III/8

Penzijní fondy v roce 2006

	Počet klientů k 31. 12. 2006	Počet nových klientů v roce 2006	Počet klientů, kterým přispívá zaměstnavatel	Objem úspor klientů k 31. 12. 2006 v mld. Kč	Průměrný příspěvek klienta**	Průměrný věk klienta**	Připisovaný výnos za rok 2005
PF Allianz	113 002	12 286	34 133	5,39	557	44	3
PF České pojišťovny	974 115	181 788	217 942	30,19	533,16	49,1	3,8
PF České spořitelny	549 733	123 030	86 444	19,16	534	50,5	4,03
PF ČSOB Progres	159 558	67 387	34 280	3,38	550	40,8	5
PF ČSOB Stabilita	358 962	60 646	63 793	12,24	510,1	51,7	4
PF Generali	26 277	893	4 775	1,08	518	46	3,8
PF ING	404 863	55 286	105 156	15,97	627	43	4,2
PF Komerční banky	416 757	91 478	116 745	18,67	605	48,5	4
PF Winterthur	593 728	49 093	171 487	29,06	722	48,18	3,74
PF Zemský	13 925	1 009	6 800	0,57	650,77	50,6	4,6

* jen starobní penze, ** bez státního příspěvku

Finance

Rovněž se zvyšuje počet účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění zaměstnavatel. Loni nově dostalo příspěvek 61 865 účastníků. Podle šetření Asociace penzijních fondů k 31. 12. 2006 je celkem 842 075 připojištěných, kterým přispívá zaměstnavatel. Příspěvek do penzijního fondu se tak stal druhým nejčastějším zaměstnaneckým benefitem. Průměrná výše příspěvku zaměstnavatele za rok 2006 byla 497 korun proti 462 korunám v roce 2005.

Za rok 2006 byl penzijním fondům poukázán státní příspěvek v objemu 4,162 miliardy korun, což představuje meziroční nárůst o 13 procent. (Podle zákona o penzijním připojištění se státní příspěvek poskytuje zpětně po skončení kalendářního čtvrtletí.)

Tvorbu výše zisku penzijních fondů ovlivnil loňský vývoj finančních a kapitálových trhů. Penzijní fondy investovaly prostředky svých klientů velmi konzervativně. Nejvíce prostředků bylo umístěno v dluhopisech (77 procent). Podíl akcií činil 6,8 procenta a na termínovaných vkladech bylo 6,7 procenta vkladů. Proto také výnosy byly spíše podprůměrné, nicméně přesahovaly u všech fondů úroveň inflace (viz tabulku).

Třebaže sektor penzijního připojištění dosáhl na konci čtvrtého čtvrtletí roku 2006 zisk ve výši 4,14 miliardy, bylo to méně než v roce 2005, a sice o 4,57 procenta.

Po nástupu nové vlády byly oživeny práce na novele zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Začala pracovat komise složená ze zástupců ministerstva financí, Asociace penzijních fondů a České národní banky, která na změnách pracuje. Očekává se, že návrh zákona bude předložen v roce 2007.

Světлана Rysková, týdeník Ekonom

Trh nemovitostí

Výstavba bytů v Česku láme rekordy. V uplynulém roce se podle Českého statistického úřadu začalo budovat přes 40 tisíc bytů – tedy o 8,3 procenta více než předloni. Takové množství se v zemi ještě v historii nestavělo. Nejvíce bytů se začíná stavět v Praze a ve středních Čechách. Nejméně naopak na Karlovarsku a Liberecku.

Ceny nových bytů přiliš neporostou

Průměrná cena nového bytu se za posledních deset let zvedla přibližně o 70 procent. Nyní jeden metr čtvereční stojí asi 38 tisíc korun. Protože měsíční mzda stoupla za deset let téměř o 130 procent a dosáhla přibližně dvaceti tisíc korun, je pro řadu lidí vlastní bydlení dostupnější.

Necelých čtyřicet tisíc korun za čtvereční metr bytu mimo Prahu zaplatí málokdo. Za vysokým průměrem stojí hlavně metropole, kde se staví nejvíce nových bytů a kde jsou ceny bezkonkurenčně nejvyšší. Standardní nový třípokojový byt se tam prodává za cenu kolem 45 tisíc korun za čtvereční metr. Výjimkou není ani výrazně dražší bydlení. Za luxus lidí v centru metropole zaplatí i přes tři sta tisíc korun na metr čtvereční.

Mimo metropoli je situace zcela odlišná. Například v Poděbradech nebo Chomutově lze sehnat nové bydlení za cenu kolem dvaceti tisíc korun na čtvereční metr. Z krajských měst je

pak nejlevnější bydlení v Ústí nad Labem. I tam lze nový byt koupit za cenu do dvaceti tisíc korun na metr čtvereční.

Prudký růst cen z minulá by se už neměl v následujících pěti letech opakovat. Realitní makléři a developeři se shodují, že s drobnými výjimkami, jako je například Ostrava, by měly ceny nových bytů zůstat stabilní. Maximálně by mohly stoupnout o cenu inflace.

Větší růst cen nových bytů by se mohl týkat pouze luxusního bydlení, a to především v centru Prahy.

Zájem o velké byty

Developerské firmy i realitní makléři v posledním roce registrují rostoucí zájem lidí o velké byty. Doposud si valná většina Čechů kupovala garsoniéro nebo maximálně dvoupokojový byt. To se v uplynulém roce změnilo. »Poprve za deset let zákazníci preferují třípokojové a větší byty,« uvedl Ondřej Šuch, mluvčí developerské firmy Skanska CZ.

Společnost Central Group to dokládá: v roce 2004 firma dokončila projekt v Přípotoční ulici v Praze, kde bylo postaveno 125 bytů. Ze dvou třetin šlo o garsoniéry a dvougarsoniéry. V nových projektech to je jinak – firma připravuje v bytových domech asi polovinu malých a polovinu velkých bytů. »Poptávka po bydlení nad sedmdesát metrů je tak vysoká, že dokonce některé malé byty v připravovaných projektech propojujeme,« potvrdila Miluše Netolická, obchodní ředitelka společnosti Central Group.

Tento trend je přitom patrný nejvíce v Praze a Brně – tedy ve městech, kde se staví drtivá většina nových bytů.

Starší panelové domy nejsou »out«

Za třípokojový panelový byt v Praze na sídlišti se nyní často platí i dva miliony korun. Na rozdíl od bytů v novostavbách jejich cena za poslední rok stoupla v průměru o deset až patnáct procent, tento rok by tomu mohlo být stejně. »Důvod je jednoduchý. Starší třípokojový panelový byt stojí přece jen méně než ten v novostavbě,« vysvětluje Jiří Pácal ze společnosti Europe Holding. Stejně jako v případě novostaveb i u starších panelových domů platí, že jejich cena poroste i v závislosti na poloze.

Na růstu cen starších panelových domů se v následujících letech zřejmě podepíší i možné finanční dotace z Bruselu. Cenu bytu totiž ovlivňuje i kvalita celého domu. S výraznějším tempem modernizace panelových domů, a tím i s růstem jejich hodnoty, se dá v Česku v následujících letech počítat také díky dotacím, které jsou na opravy panelových domů z Unie. Na rozdíl od minulých let, kdy Evropská komise tuto podporu neumožňovala, může Česko v letech 2007 až 2013 získat stovky milionů korun.

Hypotéky za více než miliardu

Lidé si loni na bydlení půjčili rekordní částku – více než sto miliard korun. Banky v uplynulém roce v hypotékách zaznamenaly další rekordní rok. Za celý rok 2006 hlásí více než čtyřicetiprocentní nárůst objemu takto půjčených peněz. Lidé si také půjčují v rámci hypotéky více peněz než v minulosti. Průměrná výše hypotečního úvěru se například v Hypoteční bance zvýšila na 1,4 milionu korun, v Raiffeisenbank na 1,5 milionu korun.

Hypotéky by přitom měly zůstat výhodné i tento rok. Ekonomové očekávají, že současná základní sazba 2,5 procenta letos příliš nestoupne. »Půjde pouze o malou změnu, která atraktivitu a dostupnost hypotečních úvěrů neohrozí,« odhadl pro HN Jan Sadil, generální ředitel Hypoteční banky.

Stavebnictví trhá rekordy

Stavební firmy inkasovaly v uplynulém roce za svou práci rekordních 463 miliard korun, o 238 miliard korun víc než před deseti lety. Velké množství zakázek měly firmy především od developerů, kteří stavějí bytové domy, ale i kancelářská a obchodní centra. Stavěly se také i desítky kilometrů dálnic a modernizovala železniční síť.

Za celý rok 2006 stavební produkce stoupla o 6,6 procenta. Loňský růst byl přitom podle analytiků ovlivněn růstem české ekonomiky a teplým počasím v posledních měsících roku. Svaz podnikatelů ve stavebnictví odhadoval celoroční růst stavebnictví na pět až šest procent. Výsledek byl tak lepší, než sami stavebníci čekali.

Hana Vorlíčková, Hospodářské noviny

IV. Demografie

Vymíráme, nebo přibýváme – vývoj v České republice

Se změnou politického systému v roce 1989 dochází v České republice v rámci vytváření nových ekonomických a sociálních podmínek i k výrazným změnám demografického chování. Po období prudkých změn z první poloviny 90. let se populační vývoj v České republice již stabilizoval a v posledních letech probíhá bez výraznějších výkyvů a změn.

Počet obyvatel a jeho věkové složení

Od roku 2001 počet obyvatel navazuje na výsledky sčítání lidu, domů a bytů. Při tomto cenzu byli do celkového počtu obyvatel kromě osob s trvalým pobytem na území České republiky zahrnuti také cizinci s dlouhodobým pobytem a cizinci s azylem. Cizinci s jedním z typů dlouhodobého pobytu jsou následně, počínaje rokem 2001, zahrnováni i do běžné demografické statistiky (statistika narozených, zemřelých, sňatků, rozvodů a migrace) a každoročních bilancí obyvatelstva. Počet obyvatel České republiky tak není od roku 2001 přímo srovnatelný s počty z předchozích let.

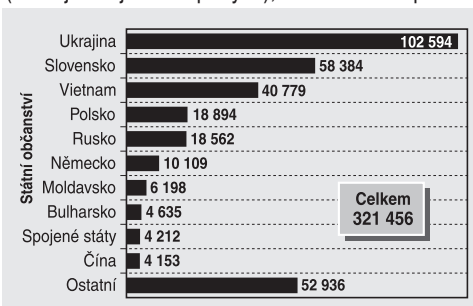
Rok 2003 byl po devíti letech populačního úbytku (od roku 1994 včetně) prvním rokem, kdy byl zaznamenán celkový přírůstek obyvatelstva. Počet obyvatel České republiky se zvyšoval i v následujících letech. S výjimkou roku 2006 byla příčinou početního růstu výhradně imigrace cizinců, v roce 2006 kladných hodnot dosáhl také přírůstek obyvatel přirozenou měnou, k čemuž přispěla jak zvýšená porodnost, tak rovněž nižší počet zemřelých osob. Převaha narozených dětí nad zemřelými osobami byla v roce 2006 zaznamenána poprvé od roku 1993. V letech 2003–2006 přibýlo celkem 83,9 tis. obyvatel, v období populační ztráty z let 1994–2002, kdy aktivní saldo migrace (s výjimkou roku 2001) již nevyrovnávalo úbytek přirozenou měnou, naopak ubylo celkem 96,2 tis. obyvatel.

Celkový počet cizinců žijících legálně na území republiky činil podle údajů Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR ke konci loňského roku 321,5 tis. Cizinci tak představovali 3,1 % populace České republiky. Mírně nad čtyři-

Graf č. IV/1

Počty cizinců podle státního občanství

(10 nejčastěji zastoupených), k 31. 12. 2006p

Zdroj: ČSÚ

Demografie

Tab. č. IV/1

Počet obyvatel (k 31. 12.) a jeho přírůstky/úbytky, 1990–2006p

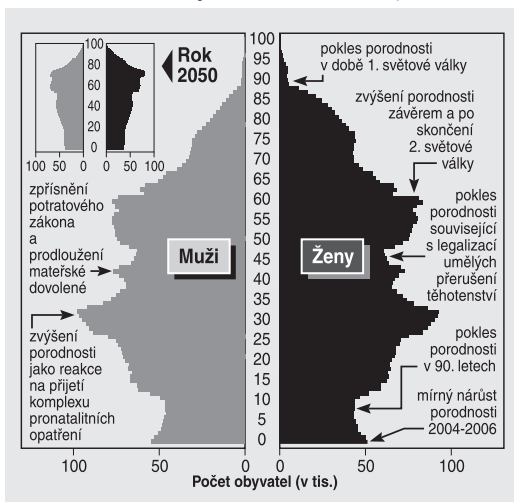
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Počet obyvatel	10 364 124	10 321 344	10 266 546	10 206 436	10 203 269	10 211 455	10 220 577	10 251 079	10 287 189
Přírůstek/úbytek									
přirozenou měnou	1 398	-21 816	-18 091	-17 040	-15 457	-17 603	-9 513	-5 727	1 390
Přírůstek/úbytek									
zahraniční migrací	624	9 999	6 539	-8 551	12 290	25 789	18 635	36 229	34 720
Celkový	2 022	-11 817	-11 552	-25 591	-3 167	8 186	9 122	30 502	36 110
přírůstek/úbytek									

cet procent z nich zde mělo trvalý pobyt, většina však na našem území pobývala na základě povolení k ostatním typům pobytu. Azylantů byl jen zlomek. Nejpočetnější skupinou cizinců s povolením pobytu v České republice jsou již několik let Ukrajinci, následují Slováci a Vietnamci.

Pokles porodnosti v první polovině devadesátých let a následně několikaleté udržení její nízké úrovně se již výrazněji projeví na věkovém složení obyvatel České republiky – došlo k vytvoření dalšího »zářezu« ve věkové pyramidě, v její základně. Obecně pro věkovou strukturu obyvatel České republiky jsou typické nepravdivosti, které byly způsobeny zejména výkyvy ve vývoji porodnosti (ty nejvýraznější jsou popsány na obrázku věkového složení obyvatel ČR, tzv. stromu života). Jiná rovina deformací se týká poměru mužů a žen v populaci. Jedná se zejména o převahu žen ve věku nad 60 let způsobenou výrazně vyšší úmrtností mužů v tomto věku. Zmíněné nerovnoměrnosti všech druhů se v čase posouvají do vyšších věků a spolu s vývojem dalších demografických procesů ovlivňují věkové složení v jednotlivých letech a následně další demografický vývoj.

Graf č. IV/2

Věkové složení obyvatel k 31. 12. 2006p a 2050

Zdroj: ČSÚ

I když se počty narozených dětí od minima z roku 1999 mírně zvyšují, počet a podíl dětí do 15 let věku v populaci se dále snižoval. Současné zastoupení dětí ve věku 0–14 let na úrovni 14 % je tak již téměř o 7 procentních bodů nižší než v roce 1990. Relativní zastoupení obyvatel ve věku 0–14 let a obyvatel starších 65 let se tak postupně vyrovnávalo a v roce 2006 již bylo pro obě skupiny shodné, resp. podíl osob ve věku 65 a více byl mírně vyšší.

Podíl osob ve věku nad 65 let se zvyšoval jen pomalu (mezi roky 1990 a 2006 o 1,8 procentního bodu), neboť přes tuto věkovou hranici přecházely početně slabé ročníky. Věku 65 let totiž ještě nedosahovaly osoby narozené v letech druhé světové války a těsně po jejím skončení. Silný byl již ročník 1940 (úplně nejsilnější pak 1944), takže již v příštích několika málo letech dojde k nárůstu podílu obyvatel v této věkové kategorii. Populace České republiky tak začne intenzivně stárnout i seshora věkové pyramidy, nikoli jen zespoda (díky snížení podílu dětí v populaci), jak tomu bylo doposud.

Osob ve věku 15–64 let v uplynulých sedmnácti letech rovněž mírně přibývalo, i když o něco pomaleji než osob starších 65 let. Spolu s poklesem počtu dětí to znamenalo snižování zatíženosti ekonomicky aktivního obyvatelstva, ale již v relativně blízké budoucnosti se tato situace bude měnit. Zároveň se bude měnit struktura závislých osob – mnohem vyšší podíl budou představovat osoby v poproduktivním věku.

I když se nezpracovává každoroční bilance obyvatelstva podle státního občanství, tudíž není k dispozici aktuální věkové složení občanů České republiky (existuje pouze jako výsledek sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001), lze vzhledem k nízkému podílu cizinců v populaci srovnávat věkovou strukturu cizinců s celkovou strukturou obyvatelstva ČR. Věkové složení cizinců pobývajících na území ČR se podstatně liší od složení »domácí« populace. Silněji jsou zastoupeni muži – tvoří 60 % všech cizinců, zatímco v celém obyvatelstvu 49 %. Výraznější skupinu také představují mladší věkové skupiny (20–39 let). Podstatně méně je naopak dětí a obecně také osob ve vyšším věku.

Tab. č. IV/2

Počty obyvatel podle hlavních věkových skupin (v tis., k 31. 12.) a charakteristiky věkového složení, 1990–2006p

Věková skupina/ukazatel	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
0–14	2 194	1 893	1 664	1 622	1 590	1 554	1 527	1 501	1 480
15–64	6 868	7 056	7 179	7 170	7 196	7 284	7 259	7 293	7 325
65+	1 302	1 372	1 423	1 415	1 418	1 423	1 435	1 456	1 482
Index stáří ¹⁾	59	72	85	87	89	92	94	97	100
Průměrný věk celkem	36,3	37,3	38,8	39,0	39,3	39,5	39,8	40,0	40,2
Průměrný věk mužů	34,5	35,6	37,1	37,4	37,7	37,9	38,2	38,4	38,6
Průměrný věk žen	37,9	38,9	40,3	40,5	40,8	41,0	41,3	41,5	41,7

¹⁾ Počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let

Tab. č. IV/3

Sňatky, 1990–2006p

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Sňatky	90 953	54 956	55 321	52 374	52 732	48 943	51 447	51 829	52 860
Sňatky vzájemně svobodných snoubenců	65 116	36 756	36 228	33 918	34 065	31 471	33 022	33 446	34 178
Podíl sňatků vzájemně svobodných snoubenců na úhrnu sňatků (v %)	71,6	66,9	65,5	64,8	64,6	64,3	64,2	64,5	64,7

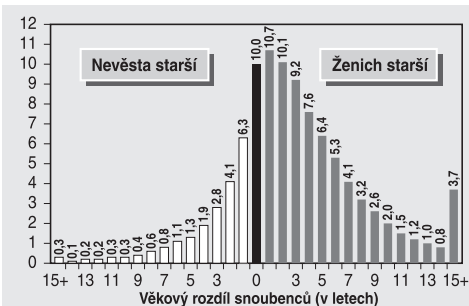
Sňatečnost

Až do konce 80. let lze úroveň sňatečnosti v České republice charakterizovat jako vysokou – do manželství vstupoval značný podíl žen i mužů (95–97 %, resp. 90–95 %), přičemž sňatek uzavírali často ve velmi nízkém věku. Průměrný věk svobodných nevěst se pohyboval mezi 21–22 roky, svobodných ženichů mezi 24–25 roky. Oběma ukazateli se tak Česká republika řadila na přední místa v Evropě. Po roce 1989 se situace začala měnit, a to poměrně zásadním způsobem. Mladí lidé posouvají vstup do manželství (a založení rodiny) do pozdějšího věku, na druhou stranu se také mění postoje mladých generací k legálnímu svazku, stále více lidí zřejmě preferuje soužití bez předchozího uzavření sňatku (zejména v počátcích partnerského života, určitá část však manželský svazek z různých důvodů odmítá úplně). Tato soužití jsou sice stále nejčastější u rozvedených (či ovdovělých), výrazně ale přibýlo tzv. faktických manželství mezi svobodnými (z výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2001).

K poklesu počtu uzavíraných manželství nejvíce přispělo snížení zájmu o vstup do manželství mezi mladými svobodnými snoubenci. Podíl sňatků, kdy oba snoubenci byli svobodní, klesl mezi roky 1990 a 2006 ze 72 % na 65 %. Snížily se, i když méně výrazně, také počty opakovaně uzavíraných manželství. Relativně to ale znamenalo nárůst podílu těchto sňatků na úhrnu. Sňatky, kdy muž byl rozvedený nebo ovdovělý (a partnerka jakéhokoliv rodinného stavu) tvořily 25 % z celkového počtu sňatků, kdy žena byla rozvedená nebo ovdovělá (a partner jakéhokoliv rodinného stavu) 26 %, v roce 1990 to bylo u obou pohlaví 21 %.

Graf č. IV/3

Rozložení sňatků podle věkového rozdílu snoubenců (v %), 2006p

Zdroj: ČSÚ

Mezi současnými snoubeneckými páry převládají ze 69 % páry, kdy je muž starší, v deseti procentech jsou oba snoubenci stejně staří. Postupně ale narůstá podíl sňatků, kdy je žena starší. Sňatky, kdy jsou muž a žena stejně staří, spolu se sňatky, kdy je ženich o jeden až tři roky starší než nevěsta, jsou nejčetnější. Od devadesátých let však docházelo k postupnému zvyšování věkových rozdílů snoubenců.

Pro sňatkové chování české populace je typické také to, že z více než poloviny (z 58 % v roce 2006) dochází k uzavírání manželství mezi snoubenci, kteří mají stejný stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání. Sňatky s extrémním rozdílem ve vzdělání snoubenců jsou pouze okrajovou záležitostí.

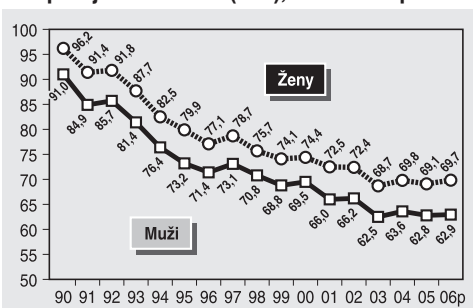
Hlavní příčinou výrazného poklesu úrovně sňatečnosti v České republice od devadesátých let bylo snížení celkové intenzity sňatečnosti svobodných. To nastalo zejména v důsledku poklesu sňatečnosti osob ve věku do 25 let, který se postupně prohluboval a souvisel s trendem posunu uzavírání manželství do pozdějšího věku. Mladí lidé před sňatkem a založením rodiny využívají možností osobní realizace v oblasti vzdělávání, zaměstnání, cestování aj. Zároveň spojují počátek rodinného života se získáním určité ekonomické úrovně a vyřešením bytové otázky. Při zachování intenzity sňatečnosti z roku 2006 by vstoupilo do prvního manželství do věku padesáti let 63 % mužů a 70 % žen, čili svobodných by zůstalo 37 % mužů a 30 % žen. Při sňatkovém chování z roku 1990 to však znamenalo, že ve věku padesáti let zůstávala svobodných pouze 4 % žen a 9 % procent mužů.

S výrazným poklesem sňatečnosti v nižším věku byl spojen rapidní nárůst průměrného věku při vstupu do prvního manželství. Ten se mezi roky 1990 a 2006 zvýšil u obou pohlaví již o 7 let.

Po roce 1989 se snížila i intenzita sňatečnosti rozvedených. Ta měla zřetelný klesající trend v první polovině 90. let, v dalších letech její úroveň spíše stagnovala, resp. se ještě lehce snížila. Celkové další sňatek uzavíralo na přelomu osmdesátých a devadesátých let téměř šedesát procent rozvedených mužů a žen, v současnosti je to mírně nad čtyřicet procent (intenzita opakovaného vstupu

Graf č. IV/4

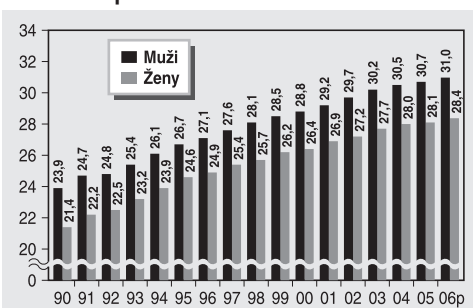
Podíl mužů a žen, kteří uzavírají do věku 50 let alespoň jeden sňatek (v %), 1990–2006p

Zdroj: ČSÚ

Graf č. IV/5

Průměrný věk mužů a žen při 1. sňatku, 1990–2006p

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. IV/4

Sňatky osob s cizím státním občanstvím, 1995*–2006p

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Muž cizinec – žena ČR	1 839	3 092	2 672	2 824	2 788	2 969	2 652	2 549
Žena cizinec – muž ČR	771	2 160	1 691	1 722	1 859	2 011	1 822	1 907
Oba cizinci	61	61	54	53	69	72	96	110
Celkem	2 671	5 313	4 417	4 599	4 716	5 052	4 570	4 566
Podíl sňatků cizinců na úhrnu (%)**	4,9	9,6	8,4	8,7	9,6	9,8	8,8	8,6

* státní občanství se v demografické statistice sleduje od roku 1995, kdy nahradilo národnost, ** alespoň jeden snoubenec byl cizinec

do manželství je u mužů nepatrně vyšší než u žen). U procesu formování manželství rozvedenými (muži i ženami) stabilně platí, že jeho intenzita klesá s prodlužující se dobou uplynulou od rozvodu. Nejčastěji dochází k uzavření nového sňatku do jednoho roku od rozvodu, vyšší intenzita uzavírání dalších sňatků zůstává až do čtyř let od legislativního rozpadu manželství. To, že se úroveň sňatečnosti rozvedených snížila i přes zvyšující se podíl těchto osob v populaci, neznamená, že tito lidé nežijí v partnerských soužitích. Nesezdaná soužití jsou právě v této kategorii nejčastější a výsledky obou posledních sčítání ukázaly v mezidobí jejich nárůst.

Rozvodovost

Na rozdíl od většiny ostatních demografických procesů se intenzita rozvodovosti v České republice výrazně neměnila až po roce 1989: vlivem postupných úprav rozvodové legislativy ve směru liberalizace (např. zrušení principu viny při rozvodu novým zákonem o rodině č. 94/1963 Sb. či zrušení předběžného řízení o smíření manželů novelou platnou od roku od 1973), sekularizace společnosti, nízkého sňatkového věku, častých sňatků »vynucených«³ těhotenstvím partnerky aj., se úroveň rozvodovosti plynule zvyšovala již v průběhu minulých desetiletí.

Zjednodušování rozvodové legislativy se také projevilo v postupném nárůstu podílu povolených rozvodů ze všech ukončených řízení. Vzestup pokračoval s výjimkou krátkého přerušení v období 1998–1999 i v devadesátých letech a v novém století. Zatímco v roce 1990 bylo kladně vyřízeno 77 % všech žádostí o rozvod, v roce 2006 to bylo již 88 %. Zamítnutých návrhů je jen zanedbatelná část a jejich počet i podíl se snižovaly. Stále méně častěji bylo výsledkem řízení také usmíření manželů: 9 % v roce 2006 proti 20 % v roce 1990. Navrhovatelkami rozvodu jsou ze dvou třetin ženy. Přilíš se nemění ani procento opakovaných rozvodů – více než jedenkrát se rozvádí přibližně pětina mužů i žen.

Zhruba od poloviny osmdesátých let se v České republice ročně rozvádí okolo třiceti tisíc manželství. V roce 1999 došlo k výraznějšímu výkyvu (23,7 tis. rozvodů), který byl způsoben přijetím novelizace zákona o rodině (č. 91/1998 Sb., s platností od srpna 1998), v jejímž rámci se upravily i podmínky rozvodu. Novela zavedla rozvod po vzájemné dohodě (k návrhu na rozvod se druhý manžel připojí), podmínkou však je, že manželství musí trvat ales-

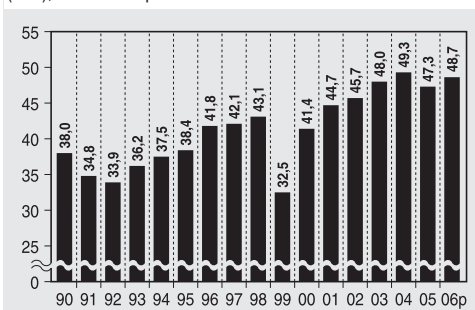
poň rok, manželé spolu alespoň 6 měsíců nežijí a předloží majetkové vypořádání a pravomocné rozhodnutí soudu o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu. Soud pak nezjišťuje příčiny rozvratu. Zákon rovněž umožňuje ukončení manželství rozvodem, pokud spolu manželé nežijí po dobu delší než 3 roky a jsou rovněž splněny podmínky rozvodu (manželské soužití je hluboce a trvale rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení). Došlo také k omezení rozvodů, které by byly v rozporu se zájmy nezletilých dětí. Vliv legislativní úpravy se však projevil v dočasném poklesu charakteristik rozvodovosti pouze v roce 1999 (resp. již od října 1998), již v dalším roce se počet rozvodů prakticky vrátil na původní úroveň. Jednalo se tedy spíše o pozdržení rozvodů v důsledku zkomplikování a prodloužení doby vyřízení již podaných žádostí, zejména v případě rozvodů manželství s nezletilými dětmi (snížení počtu rozvodů v roce 1999 bylo způsobeno zejména poklesem rozvodů manželství s nezletilými dětmi) – manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí po dobu po rozvodu.

Podíl rozvodů manželství s nezletilými dětmi se sice od druhé poloviny devadesátých let snížil (60 % v roce 2006), ročně však dojde k legislativním rozpadům okolo dvaceti tisíc rodin s dětmi (s výjimkou roku 1999, kdy to bylo 14 tis.). V roce 2006 to znamenalo, že rozvodem rodičů bylo »zasaženo« 28 tis. nezletilých dětí.

Graf č. IV/6

Podíl manželství končících rozvodem

(v %, 1990–2006p)

Zdroj: ČSU

Tab. č. IV/5

Rozvody, 1990–2006p

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Rozvody	32 055	31 135	29 704	31 586	31 758	32 824	33 060	31 288	31 415
Podíl rozvodů z ukončených řízení (v %)	77,0	80,3	85,0	86,1	86,6	86,9	87,2	87,6	88,0
Rozvody manželství bez nezletilých dětí	8 920	9 027	10 637	11 037	11 346	12 119	12 255	12 078	12 412
Rozvody manželství s nezletilými dětmi	23 135	22 108	19 067	20 549	20 412	20 705	20 805	19 210	19 003
Celkový počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích	35 300 ¹⁾	32 792	28 215	30 385	30 260	30 927	31 008	28 732	28 117

¹⁾ odhad

Demografie

Tab. č. IV/6

Složení rozvodů podle délky trvání manželství (v %), 1990–2006p

Délka trvání manželství (roky)	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
0–4	32,8	27,2	21,2	19,9	19,4	18,9	18,2	17,7	18,2
5–9	24,4	28,2	26,3	24,8	23,5	22,1	22,4	21,9	22,9
10–14	17,0	16,6	20,8	22,0	22,0	21,8	21,2	19,5	18,1
15–19	13,2	12,6	12,8	14,0	15,0	15,8	16,4	17,7	17,4
20–24	7,9	9,3	9,8	10,0	10,0	10,6	10,9	11,3	11,7
25–29	3,0	3,9	5,7	6,1	6,2	6,7	6,4	6,9	6,5
30+	1,7	2,1	3,4	3,2	3,9	4,1	4,5	5,0	5,2

Úroveň rozvodovosti lze nejuvýstižněji charakterizovat ukazatelem vyjadřujícím podíl manželství, která by skončila rozvodem, za předpokladu zachování úrovně rozvodovosti podle délky trvání manželství z daného roku. Podíl manželství končících rozvodem se do přelomu osmdesátých a devadesátých let zvýšil na 37 % (hranice 30 % byla poprvé překročena v roce 1975), za dalších 15 let se její úroveň vyšplhala na rekordních 49 % dosažených v roce 2004. Od tohoto roku se rozvodovost sice mírně snížila, dochází tak spíše ke stabilizaci na úrovni těsně pod padesáti procenty manželství zanikajících rozvodem. Vzhledem k poklesu počtů osob vstupujících do manželství se může jevit intenzita rozvodovosti jako postupně méně důležitá, úroveň rozpadu nesezdaných párů bude ale pravděpodobně ještě vyšší.

Základní proměnnou při hodnocení rozvodovosti je délka trvání manželství od jeho vzniku uzavřením sňatku do jeho zániku rozvodem. Složení rozvodů podle délky trvání manželství se od začátku 90. let změnilo, a to ve směru snížení podílu rozvodů v krátké době uplynulé od sňatku: zatímco v roce 1990 se 33 % manželství rozvádělo do pěti let od svého vzniku, do roku 2006 se tento podíl snížil na necelých 18 %. Naopak výrazně se zvýšilo zastoupení rozvodů párů po dlouhé době uplynulé od sňatku. Podíl rozvodů manželství po 25–29 dokončených letech právního tr-

Tab. č. IV/7

Složení rozvodů podle příčiny rozvratu (v %), 1990 a 2006p

Příčina rozvratu	Na straně muže		Na straně ženy	
	1990	2006p	1990	2006p
Neuvážený sňatek	5,6	0,7	5,6	0,8
Alkoholismus	10,3	3,6	0,9	0,6
Nevěra	15,0	5,6	13,2	3,3
Nezájem o rodinu	7,6	3,0	2,5	1,1
Zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin	2,7	1,1	0,1	0,1
Rozdíl povah, názorů a zájmů	40,5	54,6	40,5	52,8
Zdravotní důvody	1,0	0,2	1,3	0,2
Sexuální neshody	2,7	0,3	2,7	0,3
Ostatní příčiny	7,9	25,6	9,4	27,3
Soud nezjistil zavinění	6,8	5,4	23,8	13,5

vání manželství za stejné období narostl 2,2krát, podíl rozvodů po více než 30 letech od sňatku dokonce 3krát. Průměrná délka trvání manželství končících rozvodem je v současnosti mírně nad dvanáct let, od roku 1990 se zvýšila o dva roky.

Ve statistice rozvodovosti jsou sledovány i příčiny rozvratu, odděleně pro muže a ženy. Zhruba v polovině případů u obou pohlaví je tradičně jako důvod uveden »rozdílné povahy, názorů a zájmů«. Při odhlédnutí od kategorie »ostatní příčiny«, která je bohužel uváděna stále častěji a od kategorie »soud nezjistil zavinění« je dnes na straně muže na dalším místě uvedena »nevěra«, na následujícím »alkoholismus«. U žen jsou podíly zbývajících příčin ještě menší (vyšší procento »ostatních příčin« a »soud nezjistil zavinění«). »Nevěra« se objevuje v žebříčku na stejném pořadí jako u mužů, »alkoholismus« je vystřídán důvodem nazvaným »nezájem o rodinu«.

Porodnost – manželská a mimomanželská

Jednou z nejvýraznějších změn reprodukčního chování obyvatelstva České republiky po roce 1989 byl hluboký pokles počtu narozených a úrovně plodnosti. Ještě v osmdesátých letech patřila Česká republika i ostatní socialistické státy mezi země s vysokou hladinou plodnosti (jedné ženě se v průměru narodilo 1,9–2,0 dítěte). Ve vazbě na časný věk při vstupu do manželství byl pro naši populaci (i další socialistické státy) charakteristický rovněž nízký průměrný věk matky při narození prvního dítěte (necelých 22,5 roku). Změny reprodukčního chování, kterými naše populace prochází od devadesátých let minulého století, se výrazně projeví poklesem počtu narozených dětí a úrovně plodnosti. Vývoj plodnosti od devadesátých let lze rozdělit do tří etap. Samotný pokles počtu narozených dětí a úrovně plodnosti v zásadě nastal v první etapě vymezené roky 1991–1996. Roční počty živě narozených dětí se snížily ze 129,4 tis. na 90,5 tis. a průměrný počet dětí připadající na jednu ženu reprodukčního věku klesl z 1,86 na 1,19 dítěte. Druhé období, 1997–2001, lze charakterizovat stabilizací, resp. mírným prohloubením poklesu. V roce 1999 dosáhla plodnosti dokonce nejnižší úrovně v celém období statistického sledování (průměrný počet dětí připadající na jednu ženu reprodukčního věku činil 1,13 dítěte). Ve třetí etapě, počínající rokem 2002, se počty živě narozených dětí i úhrnná plodnost již pomalu zvyšují – věku nejvyšší plodnosti dosahují ženy nejsilnějších ročníků ze 70. let. Část těchto

Tab. č. IV/8

Narozené děti, 1990–2006p

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Počet živě narozených dětí	130 564	96 097	90 910	90 715	92 786	93 685	97 664	102 211	105 831
– chlapani	66 970	49 405	47 064	46 616	47 712	48 131	50 262	52 453	54 612
– děvčata	63 594	46 692	43 846	44 099	45 074	45 554	47 402	49 758	51 219
Počet mrtvě narozených dětí	530	300	259	263	261	272	265	287	299
Počet živě narozených dětí mimo manželství	11 167	14 947	19 792	21 276	23 459	26 713	29 839	32 409	35 259

Demografie

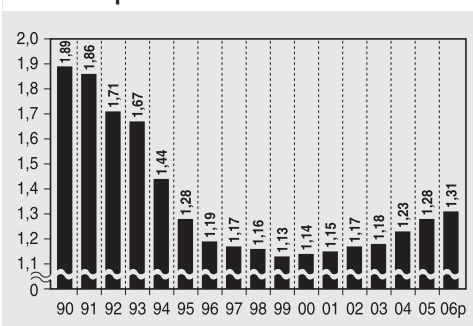
žen přestala odkládat založení rodiny. V roce 2005 se počet narozených dětí dostal nad hranici sto tisíc dětí, když této úrovně bylo naposledy dosaženo v roce 1994. I v roce 2006 se roční počet narozených dále zvýšil, i když již méně výrazněji, než tomu bylo v předchozích letech. Průměrný počet dětí narozených jedné ženě během jejího reprodukčního života překročil hodnotu 1,3. Úroveň plodnosti pod touto hranicí je označována jako »nejnižší z nízkých«. Avšak pro zajištění alespoň prosté reprodukce (tzn. zachování velikosti populace přirozenou obnovou) je třeba, aby byl průměrný počet dětí narozených jedné ženě mírně nad dvě.

Vždy v lednu daného roku Český statistický úřad zjišťuje jména narozených dětí v tomto měsíci. V roce 2006 mezi chlapeckými jmény dominovala jména Jakub, Jan a Tomáš, kdy na první pozici Jakub vystřídal Jana. Jan a Jakub jsou mezi chlapeckými jmény nejoblíbenější již několik let. Také třetí v pořadí – Tomáš – si tuto pozici stabilně udržuje od roku 1999. Holčičky narozené v lednu 2006 dostaly nejčastěji jméno Tereza, Adéla a Kateřina. Tato jména jsou rovněž populární již několik let stejně jako Natálie, Anna a Eliška.

Základním znakem vývoje plodnosti v České republice po roce 1989 je posun rození dětí do vyššího věku stále větší části mladé populace. Tím dochází k přibližování se modelu reprodukčního chování běžného ve vyspělých evropských zemích, které však zatím spočívá zejména v poklesu plodnosti žen do 25 let. Úroveň plodnosti starších žen (nad 30 let) ale zů-

Graf č. IV/7

Průměrný počet živě narozených dětí jedné ženě během jejího reprodukčního života, 1990–2006p

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. IV/9

Nejčastější jména dětí narozených v lednu 2006

Pořadí	Chlapci	Děvčata
1.	Jakub	Tereza
2.	Jan	Adéla
3.	Tomáš	Kateřina
4.	Ondřej	Natálie
5.	Lukáš	Anna
6.	David	Eliška
7.	Vojtěch	Karolína
8.	Adam	Kristýna
9.	Martin	Veronika
10.	Matěj	Lucie

Tab. č. IV/10

Průměrné věky žen při narození dítěte, 1990–2006p

Průměrný věk žen	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
při narození 1. dítěte	22,5	23,3	24,9	25,3	25,6	25,9	26,3	26,6	26,9
při narození 2. dítěte	25,6	26,4	28,1	28,4	28,7	29,0	29,3	29,6	29,9
při narození 3. dítěte	29,2	30,6	31,2	31,5	31,9	32,0	32,2	32,4	32,6

stává ve srovnání s těmito zeměmi nízká. Nositeli těchto změn jsou mladí lidé narození v 70. letech (zejména v roce 1974 a později). Tento posun v rozložení plodnosti podle věku se projevuje v růstu průměrného věku žen při narození dítěte, především pokud jde o věk při prvním porodu, tedy při začátku reprodukce. Ve srovnání s rokem 1990 byl v roce 2006 již téměř o 4,5 roku vyšší.

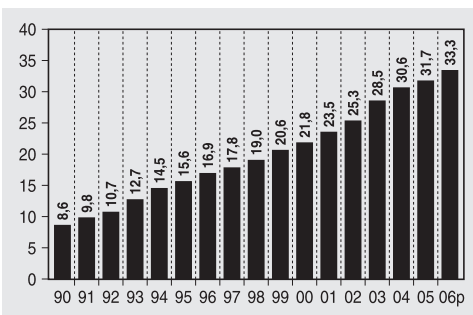
Významně se od devadesátých let mění i struktura narozených dětí podle rodinného stavu matky. Celkový podíl dětí narozených nevdaným ženám se od roku 1990 zvýšil z 9 % (= 11,2 tis. dětí) na 33 % v roce 2006 (= 35,3 tis. dětí). Procento dětí rozených mimo manželství nepřetržitě roste od roku 1988. Při uvažování pouze prvních dětí narozených dané ženě je tento podíl ještě vyšší – dnes se nevdaným ženám rodí 42 % všech prvních dětí. Naprostá většina dětí narozených mimo manželství, 80 % v roce 2006, se rodí svobodným ženám. Devatenáct procent v uplynulém roce připadlo na rozvedené ženy a zbývající jedno procento na ovdovělé. U svobodných se jedná zejména o velmi mladé matky (více než čtyřicet procent z nich jsou matky do věku 25 let), u rozvedených jde především o matky ve věku nad 30 let rodící děti vyšších pořadí.

Výrazné rozdíly vykazuje také struktura mimomanželsky narozených dětí podle vzdělání matky. I když podíl dětí rodících se nevdaným ženám rostl ve všech vzdělanostních kategoriích, tak zdaleka nejvyšší procento mimomanželsky narozených dětí se vyskytuje u žen se základním stupněm vzdělání. Ze všech dětí narozených těmto ženám v roce 2006 se 69 % narodilo mimo manželství. Proti tomu druhým extrémem jsou vysokoškolsky vzdělané ženy, které preferují rození dětí v manželství. Mezi ženami s tímto stupněm vzdělání jich v roce 2006 své dítě mimo manželství porodilo pouze 15 %, když průměr za všechny ženy činil 33 %. Platí tedy nepřímá závislost, že s rostoucím vzděláním se snižuje podíl dětí narozených nevdaným ženám. Zmíněné rozdíly platily i dříve, nebyly však tak výrazné.

Do začátku 90. let minulého století se dívky často vdávaly s úmyslem časného mateřství či se již jednalo o sňatek vyvolaný těhotenstvím partnerky. Snadno dostupná spolehlivá anti-koncepce a změna způsobu života mladých generací situaci značně změnila. Žen, které uzavírají manželství před dvaceti lety věku, podstatně ubylo. Vdané ženy do určité míry mění i reprodukční chování v rámci manželství. Kromě omezování velikosti rodiny dochází i k poklesu podílu tzv. předmanželských koncepcí (podíl prvních dětí narozených v nynějším manželství do 8 měsíců od sňatku) a prodlužování meziporodních intervalů. Zatímco na přelomu 80. a 90. let byla více než polovina dětí narozených v nynějším manželství počata před sňatkem, nejnovější údaje za rok 2006 ukázaly pokles na méně než třetinu. Vůbec celkově se snížila koncentrace rození prvních dětí do jednoho roku od uzavření sňatku (41 % v roce 2006 proti 67 % v roce

Graf č. IV/8

Podíl dětí narozených mimo manželství (v %), 1990–2006p

Demografie

Tab. č. IV/11

Zemětelé, 1990–2006p

	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006p
Zemětelé	129 166	117 913	109 001	107 755	108 243	111 288	107 177	107 938	104 441
– muži	66 468	58 925	54 882	53 772	54 377	55 880	54 190	54 072	52 706
– ženy	62 698	58 988	54 119	53 983	53 866	55 408	52 987	53 866	51 735
Zemětelé do 1 roku věku	1 410	740	373	360	385	365	366	347	352

1990). Průměrná doba uplynulá mezi sňatkem a narozením prvního dítěte v tomto manželství se od roku 1990 zvýšila z 1,2 na 2,1 roku. Mírně se také prodloužil interval mezi narozením prvního a druhého dítěte v manželství, který se v posledních letech stabilizoval okolo čtyř let.

Pravděpodobně důsledkem rozšíření asistované reprodukce, hormonální léčby neplodnosti a posouváním rození dětí do pozdějšího věku přibývá vícečetných porodů. Zatímco v roce 1990 připadal na 100 porodů jeden vícečetný porod, v roce 2006 to byly již dva. Konkrétně došlo v roce 2006 k více než dvěma tisícům porodů dvojčat a 15 porodům trojčat. Porod čtyřčat nebyl registrován ani jeden, tyto porody se však vyskytují ojediněle.

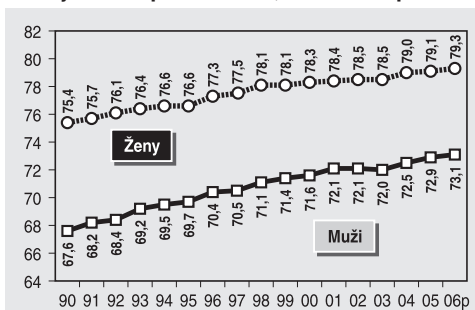
Úmrtnost

Od konce osmdesátých let, po zhruba třiceti letech stagnace, se v České republice významně změnila i úroveň úmrtnosti. V důsledku zkvalitnění zdravotní péče a částečně také zlepšení životního stylu obyvatel a životního prostředí se úmrtnostní poměry začaly rychle zlepšovat – prodloužila se naděje dožití při narození, výrazně se snížila i úmrtnost kojenců (dětí do jednoho roku věku). Obecně klesaly také roční počty zemřelých, a to i přes probíhající stárnutí populace, jehož projevem je přibývání osob ve vyšším věku, a vysokému riziku úmrtí je tak vystaveno více osob.

Mezi roky 1990 a 2006 se mužům zvýšila naděje dožití při narození o 5,9 roku, ženám o 4,3 roku (v roce 1990 však došlo v případě mužů k mírnému zhoršení úmrtnosti proti roku 1989, zatímco úmrtnost žen stagnovala). Tím se zmenšila tzv. nad-úmrtnost mužů, která byla (menší měrou stále je) charakteristic-

Graf č. IV/9

Naděje dožití při narození, 1990–2006p

Zdroj: ČSÚ

ká pro úmrtnostní poměry v České republice. Rozdíl naděje dožití při narození mezi ženami a muži je tak v současné době 6,2 roku, zatímco podle úmrtnostních podmínek roku 1990 by se muži průměrně dožívali o 7,8 roku méně než ženy. Výraznější zlepšení úmrtnosti mužů proti ženám nebylo překvapivé, neboť jejich úmrtnost byla zvláště vysoká.

Prodloužení naděje dožití mužů mezi roky 1990 a 2006 nastalo zejména v důsledku poklesu úmrtnosti 60–74letých mužů. Další významný příspěvek mělo snížení úmrtnosti dětí do jednoho roku věku. U žen se největší měrou podílelo snížení úmrtnosti

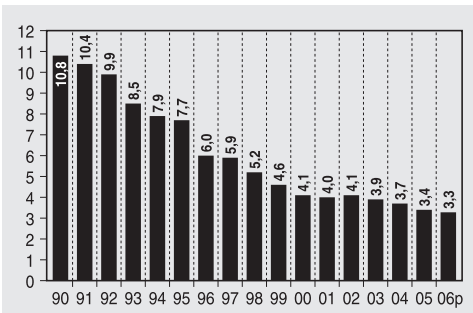
65–79letých a rovněž zlepšení kojenecké úmrtnosti. Úmrtnost dětí do jednoho roku věku je však dnes již velmi nízká, a proto nelze příliš počítat s jejím dalším poklesem a potenciálním příspěvkem na dalším prodlužování naděje dožití.

Vývoj celkové úmrtí je odrazem jejího vývoje podle příčin smrti. Struktura zemřelých podle nejčastěji zastoupených skupin příčin úmrtí je z dlouhodobějšího hlediska relativně stabilní. Nejčastějšími příčinami smrti jsou nemoci oběhové soustavy s více než polovičním podílem na úhrnu zemřelých (50 % v roce 2006), následují novotvary (27 %), poranění a otravy (6 %), nemoci dýchací soustavy (5 %) a nemoci trávicí soustavy (5 %). Nejvýznamnější změna vývoje úmrtnosti podle příčin smrti po roce 1989 nastala u skupiny nemocí

Graf č. IV/10

Kojenecká úmrtnost, 1990–2006p

(Počet zemřelých dětí do jednoho roku věku na 1000 živě narozených dětí)

Zdroj: ČSÚ

Tab. č. IV/12

Složení zemřelých podle skupin příčin smrti (v %), 1990 a 2006p

Příčiny smrti	Muži		Ženy	
	1990	2006p	1990	2006p
Novotvary	23,9	29,4	20,0	24,5
Zhoubný novotvar plíc*	7,5	7,7	1,4	2,8
Nemoci oběhové soustavy	51,8	45,2	60,6	55,6
Infarkt myokardu	16,1	7,2	11,1	5,9
Cévní onemocnění mozku	14,5	10,5	21,6	16,2
Nemoci dýchací soustavy	5,0	5,7	3,3	5,1
Nemoci trávicí soustavy	4,5	5,1	3,2	3,9
Poranění a otravy	8,1	7,7	5,8	3,4
Dopravní nehody	1,4	1,6	0,5	0,5
Sebevraždy	2,2	2,2	0,9	0,5
Ostatní	6,6	6,9	7,1	7,4

*zhoubný novotvar průdušnice, průdušek nebo plíc

Demografie

oběhového systému. Ta byla umožněna především zkvalitněním lékařské péče, které spočívalo v rychlém rozšíření moderních přístrojů a léčiv. Intenzita úmrtnosti na onemocnění srdce a cév se snížila u obou pohlaví velmi výrazně a největší měrou přispěla k celkovému prodloužení naděje dožití při narození. V rámci této třídy příčin jednoznačně nejpříznivější změna nastala v případě úmrtnosti na akutní infarkt myokardu (zejména u mužů) a cévní onemocnění mozku. Pozitivní vývoj od 90. let byl zaznamenán i pro ostatní skupiny příčin smrti. Úmrtnost na novotvary se u obou pohlaví snížila, ve srovnání s úmrtností na nemoci oběhu ale již mnohem méně výrazně. Dokonce nepříznivý vývoj nastal u zhoubného novotvaru průdušnice, průdušek a plic u žen, když se úmrtnost na tento nádor mezi roky 1990 a 2006 zvýšila o více než čtyřicet pět procent. Naopak v případě mužů došlo k poklesu. Zhoubné novotvary plic jsou u mužů nejčastějšími novotvary jako příčiny smrti. U žen jsou vůbec nejčastější nádory prsu a pohlavních orgánů, nicméně celkový pokles intenzity úmrtnosti na tyto příčiny příliš výrazný nebyl. Z dlouhodobějšího pohledu je také patrný trend velmi mírného snížení úrovně úmrtnosti na nádory tlustého střeva a konečníku. Vysoká úmrtnost na tato onemocnění je pro Českou republiku charakteristická, v posledních letech zintenzivněná osvěta a možnost bezplatného vyšetření pro občany nad 50 let, které dokáže zachytit raná stádia nádorového onemocnění (od roku 2000), se z hlediska úmrtnosti však zatím příliš neprojevuje. Klesala také úmrtnost na poranění a otravy (u žen o něco výrazněji) včetně sebevražd. Úmrtnost v důsledku dopravních nehod se výrazněji snížila až v roce 2006, velmi pravděpodobně v souvislosti se zavedením bodového systému hodnocení řidičů.

Muži mají proti ženám vyšší úmrtnost na všechny hlavní třídy příčin smrti. Nejvíce – 2,2 roku – se na celkovém rozdílu naděje dožití při narození žen a mužů (6,2 roku) podílí vyšší úroveň úmrtnosti mužů na nemoci oběhového systému. »Nadúmrtnost« mužů na nádorová onemocnění představuje zkrácení jejich naděje dožití ve srovnání se ženami o 1,6 roku. Necelými dvaceti procenty – 1,2 roku – přispívá k celkové vyšší úmrtnosti mužů i skupina vnějších příčin smrti. Muži více umírají v důsledku dopravních nehod a sebevražd.

Postavení ČR v rámci EU

Kvůli hlubokému poklesu porodnosti patří dnes Česká republika mezi evropské země s nízkým podílem dětí v populaci. V roce 2006 počet osob starších 65 let poprvé převýšil počet dětí ve věku 0–14 let – stejně tak tomu je v dalších třinácti zemích EU (pozn.: v **Tab. č. IV/13** jsou z důvodu větší mezinárodní srovnatelnosti i za ČR uvedena data za rok 2005). Podle výše indexu stáří (počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let) se ČR v současnosti řadí přesně do středu zemí Evropské unie. Nicméně vlivem posunu silných válečných a poválečných populačních ročníků přes věkovou hranici 65 let se naše republika v budoucnu stane jednou ze zemí s nejstarším obyvatelstvem.

Rozdíly v úrovni sňatečnosti jsou poměrně významné, zejména pokud jde o průměrný věk při uzavření 1. sňatku. Díky probíhajícím změnám demografického chování populace České republiky, v jehož rámci dochází k posouvání uzavření manželství do pozdějšího věku, ale i k celkovému poklesu zájmu o legitimní svazky, patří Česká republika v současnosti mezi země s nízkou intenzitou sňatečnosti mužů i žen. Obyvatelé ČR a dalších zemí východní a střední Evropy vstupují do prvního manželství ale stále dříve než ve zbyvajících částech Evropy, a to zhruba o 2–4 roky.

Při mezinárodním srovnání úrovně rozvodovosti je třeba brát v úvahu rozdíly v legislativě upravující podmínky právního ukončení manželství. Liší se také postoje obyvatel v jednotlivých zemích k rozvodu jako řešení manželských sporů. Kvůli postupnému nárůstu intenzity rozvodovosti, který od devadesátých let o něco zesílil, se Česká republika dostala mezi evropské země s její nejvyšší úrovní.

I přes mírné zvýšení plodnosti českých žen v posledních letech patří ČR stále mezi evropské země s její nejnižší úrovní. S nízkou plodností se ale potýkají prakticky všechny země východní a střední Evropy. Mezi země s výrazněji podprůměrnou plodností patří také státy jižní Evropy – Řecko, Itálie, Španělsko. I když ženy žijící v Česku začaly rychle odkládat založení rodiny do pozdějšího věku, stále začínají svůj reprodukční život nejčastěji o 2–3 roky dříve než ženy západní, jižní a severní Evropy. Významné rozdíly mezi zeměmi se vyskytují, pokud jde o podíl dětí rodících se mimo manželství. Rychlý vzestup hodnoty tohoto ukazatele od devadesátých let posunul Českou republiku zhruba do středu pomyslného žebříčku.

I přes významné zlepšení úmrtnosti, které začalo již koncem 80. let, ČR za vyspělými západoevropskými státy v tomto ohledu pořád zaostává. I v těchto zemích proces snižování intenzity úmrtnosti totiž neustále pokračuje, i když o něco pomalejším tempem, než je tomu v některých východoevropských zemích. Rozdíl tak zůstává poměrně významný. České ženy a muži mají proti ženám a mužům žijícím v zemích s nejnižší úmrtností naději dožití při narození zhruba o 3–5 let nižší, přičemž u mužů je rozdíl výraznější. Zato v úrovni kojenecké úmrtnosti Česká republika již patří mezi země s její nejnižší hladinou, zatímco na počátku devadesátých let se řadila k zemím s její vyšší hodnotou.

Jiřina Růžková, Terezie Štyglarová, Český statistický úřad

Další informace

Na webových stránkách Českého statistického úřadu, v sekci Obyvatelstvo (demografie) [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_\(demografie\)_<_lide_>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_(demografie)_<_lide_>_) lze nalézt všechna data a publikace o obyvatelstvu, která zpracoval a publikoval Český statistický úřad. Čtvrtletně jsou zde také prezentovány nejnovější informace o populačním vývoji, dále časové řady, grafy, či publikace s názvem »Demografická příručka«, která je nepřeborným zdrojem informací o obyvatelstvu (jsou zde uvedeny nejen počty obyvatel již od 5. století, ale především zcela ojedinělé časové řady se základními demografickými údaji o obyvatelstvu od roku 1785 až do dneška).

Detailní údaje o cizincích v České republice jsou zřehledněny na webových stránkách http://www.czso.cz/ciz/cizinci.nsf/i/cizinci_v_cr. Další údaje o obyvatelstvu lze nalézt také v sekci Sčítání lidu <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/home>. Český statistický úřad čtvrtletně vydává odborný časopis Demografie <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/demografie>. Více o oblíbě jmen novorozenců dětí, ale také jejich otců a matek lze nalézt zde: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistika_nejoblibbenejsich_jmen_deti.

Demografie

Tab. č. IV/13

Základní demografické ukazatele zemí EU, poslední dostupné údaje

Země	Podíl dětí ve věku 0-14 let v populaci 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Podíl osob ve věku 65+ v populaci 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Index stáří 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Průměrný věk žen při 1. sňatku 2003 (2002)	Podíl manželství končících rozvodem (v % 2003 (2002)	Průměrný počet dětí narozených jedné ženě 2005 (2004)	Průměrný věk žen při narození 1. dítěte 2003 (2002)	Podíl dětí narozených mimo manželství (v %) 2005	Naděje dožití při narození mužů 2005 (2004)	Naděje dožití při narození žen 2005 (2004)	Kojenecká úmrtnost 2005
Belgie	17,2	17,2	100	27,1	56,1	1,72	-	26,9	76,7	82,4	4,4
Bulharsko	13,6	17,2	127	24,9	25,8	1,31	24,2	49,0	69,0	76,3	10,4
Česká republika	14,6	14,2	97	25,6	47,9	1,28	25,9	31,7	72,9	79,1	3,4
Dánsko	18,7	15,2	81	30,1	47,3	1,80	-	45,7	75,6	80,2	4,4
Estonsko	15,1	16,7	111	25,5	47,6	1,80	24,6	59,5	67,3	78,1	5,4
Finsko	17,3	16,0	93	28,8	50,1	1,80	27,9	40,4	75,5	82,3	3,0
Francie	18,4	16,4	89	28,2	42,9	1,92	-	48,4	76,8	83,8	3,9
Irsko	20,5	11,1	54	-	-	1,88	28,3	32,0	77,1	81,8	4,0
Itálie	14,1	19,5	138	-	13,0	1,34	-	17,3	77,6	83,2	4,7
Kypr	18,4	12,0	65	27,3	22,4	1,42	26,9	4,4	77,0	81,7	4,6
Litva	16,5	15,3	93	24,4	42,2	1,27	24,5	28,4	65,4	77,4	6,8
Lotyšsko	14,3	16,8	117	24,8	31,8	1,31	24,6	44,6	65,6	77,4	7,8
Lucembursko	18,6	14,4	77	27,9	47,7	1,70	28,7	27,2	76,2	82,3	2,6
Maďarsko	15,4	15,8	102	25,8	41,7	1,32	25,9	35,0	68,6	76,9	6,2
Malta	17,1	13,4	79	26,5	x	1,37	-	20,0	77,7	81,4	6,0
Německo	14,1	19,3	136	28,1	-	1,34	28,8	29,2	76,2	81,8	3,9

Pokračování na str. 213

Demografie

Základní demografické ukazatele zemí EU, poslední dostupné údaje

Země	Podíl dětí ve věku 0–14 let v populaci 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Podíl osob ve věku 65+ v populaci 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Index stáří 1. 1. 2006 (1. 1. 2005)	Průměrný věk žen při 1. sňatku 2003 (2002)	Podíl manželství končících rozvodem (v %) 2003 (2002)	Průměrný počet dětí narozených jedné ženě 2005 (2004)	Průměrný věk žen při narození 1. dítěte 2003 (2002)	Podíl dětí narozených mimo manželství (v %) 2005	Naděje dožití při narození mužů 2005 (2004)	Naděje dožití při narození žen 2005 (2004)	Kojenecká úmrtnost 2005
<i>Dokončení ze str. 212</i>											
Nizozemsko	18,3	14,3	78	28,4	35,5	1,73	28,8	34,8	77,2	81,6	4,9
Polsko	16,2	13,3	82	24,7	18,4	1,24	25,3	18,5	70,8	79,4	6,4
Portugalsko	15,6	17,1	110	26,1	32,1	1,40	27,1	30,7	74,9	81,4	3,5
Rakousko	15,9	16,5	104	27,7	44,6	1,41	26,9	36,5	76,7	82,2	4,2
Rumunsko	15,5	14,8	95	24,1	21,1	1,32	24,2	28,6	68,2	75,4	15,0
Řecko	14,3	18,5	129	27,3	–	1,28	27,9	5,1	76,6	81,5	3,8
Slovensko	16,6	11,7	71	25,0	32,3	1,25	25,0	26,0	70,1	77,9	7,2
Slovinsko	14,1	15,6	110	27,5	25,0	1,26	27,2	46,7	74,1	81,3	4,1
Spojené království	17,8	16,0	90	–	–	1,80	29,3	42,9	76,9	81,1	5,1
Španělsko	14,5	16,7	115	28,3	–	1,34	29,2	26,8	77,4	83,9	4,1
Švédsko	17,3	17,3	100	30,5	54,0	1,77	28,5	55,5	78,4	82,8	2,4

Demografie

V. Svět

Politické milníky 2006

Spojené státy

Prezident Bush v irácké bažině Všechny chybné odhady a chybně zvolené strategie, které zatížily zahraniční politiku prezidenta George W. Bushe, se v roce 2006 potvrzovaly a někdy i znásobovaly. Platilo to především o přístupu k Iráku, který je nejslabším a zároveň nejdůležitějším bodem diplomacie nynějšího prezidenta Spojených států. Tady nadále sázka na silové řešení nedostatečně provázelo úsilí o politické řešení. Proto se také mohlo podařit vnést a rozšířit konflikt mezi dvěma hlavními skupinami iráckých muslimů, nejvíce k tomu přispěl jarní atentát na posvátné místo šíitů, mešitu v Samaře. Splnil se cíl, který si již dříve dali teroristé přišli zvenčí, že je třeba »dát do pohybu šíity«. Nejzávažnějším důsledkem konfliktů mezi jednotlivými skupinami irácké společnosti, především mezi sunnity a šíity, je vznik stavu blížícího se občanské válce nyní již živě zevnitř a daleko méně atentátníky ze zahraničí.

V době, kdy útoky nesměřují většinou proti americkým vojákům, by bylo nanejvýš vhodné alespoň neutralizovat nejbližší sousedy, zvláště Írán a Sýrii. Z Washingtonu sice zazněly výzvy k dialogu, doprovázely je však tak silné předběžné podmínky, že bylo stěží představitelné, aby z Teheránu a Damašku přišla vstřícná odezva.

Pokles podpory iráckému tažení v americké společnosti našel největší výraz v podzimních volbách do Kongresu USA. Republikáni přišli o většinu v obou jeho komorách a prezident Bush tak pro zbytek svého druhého funkčního období ztratil důležitou mocenskou základnu. Volební porážka byla natolik drtivá, že svůj úřad musel opustit jeden z nejlivnějších mužů Bushovy administrativy, ministr obrany Donald Rumsfeld.

I když byl vystřídán mnohem pragmatičtěji založeným Robertem Gatesem, nic v průběhu roku 2006 nenapovídalo zásadní změně kurzu, přestože něco podobného doporučovaly závěry komise složené jak z republikánů, tak z demokratů, kterou vedl bývalý ministr zahraničí James Baker, který pracoval pro otce nynějšího prezidenta. Naopak, ohlášené vyslání posil v počtu několika desítek tisíc vojáků vypadá jako důkaz, že v Bílém domě se stůj co stůj drží přístupů, které dosud neuspěly.

Jak dlouho může taková tvrdošijnost vzhledem k mizivé domácí podpoře a vzhledem k absenci prokazatelných úspěchů obstát, zůstává záhadou. Prezident Bush má jeden silný důvod, proč svoji strategii neopouštět: demokraté, ačkoli nyní disponují většinou v obou komorách Kongresu, nenabízejí americké veřejnosti jasnou a přesvědčivou alternativu. Příčinou je nevyřešené dilema: buď demokraté budou důsledně prostřednictvím rozpočtových pák podminovat Bushovu politiku a riskovat výčitky, že tak z domova ohrožují vojáky v těžké situaci, anebo nechají prezidenta pokračovat a budou čelit kritice za nečinnost.

S blížícím se termínem prezidentských voleb, kterému čím dál více podřizují své úvahy představitelé republikánů i demokratů, prezident Bush stále silněji budí dojem »kulhající kach-

ny« – politika, který své funkční období jen dožívá. Odtud paradoxně pramení i riziko, že by se mohl pokusit o politický průlom radikálním gestem, jakým by byl třeba vojenský, i když možná jen omezený, útok na Írán kvůli jeho jadernému programu, a to navzdory odhadům, že takovýto zásah by nemusel být úspěšný a že jeho důsledky na situaci v regionu by byly nepředvídatelné.

Čína

Říše vychází ze středu Dokud se vzestup Číny projevoval v jejím hospodářském růstu, jediným problémem se zdála být schopnost zaplavovat levným vývozem trhy ve světě. Tento problém byl kompenzován velkou absorpční schopností trhu s více než jednou miliardou a třemi sty miliony spotřebitelů. Jinak stála Čína do značné míry stranou obnovujícího se koncertu velmocí. V roce 2006 začalo být zřejmé, že předpovědi o jednadvacátém století jako o století Číny se ukazují jako velice pravděpodobné.

Čína začala dávat najevo, že se hodlá systematicky a důsledně starat o své zájmy. Zvláště patrné to bylo na cestách vrcholných čínských představitelů do Afriky a rozvojového světa vůbec. Delegace z Pekingu tam mířily již dříve, ale dosud jejich mise nedostávaly tak jednoznačně politický rozměr.

Zájem o zajištění dodávek nejrůznějších surovin, strategickou ropou počínaje a třeba i drahým dřevem konče, provázejí nabídky velkorysých půjček a finančních podpor, které na rozdíl od západních zemí nejsou spojovány s politickými podmínkami, natožpak ohledy na dodržování lidských práv. Proto se objevily i kritiky, že Čína jen opakuje hříchy, kterých se kdysi dopouštěly tradiční koloniální velmoci. Tomuto vzorci chování odpovídá i pobyt několika tisíců čínských vojáků v Súdánu, kde střeží dopravu vytěžené ropy, i veta velvyslance Pekingu v Radě bezpečnosti OSN, která zabránila odsoudit hromadné vraždění v súdánském Darfúru.

Pro zahraniční politiku Číny bylo příznačné, že své názory uplatňovala důsledně, ale otevřeným sporům, pokud nešlo o pro ni citlivá témata jako Tchaj-wan nebo Tibet, se snažila vyhýbat. I tam, kde byla vystavena složité volbě, jako v případě Íránu, jehož jaderné ambice jí netěší, ale na ekonomických vazbách jí záleží, volila v Radě bezpečnosti spíše zpomalovací než konfrontační taktiku. Tím jen Čína posilovala dojem, že si je sice vědoma svých zájmů a svého rostoucího vlivu, ale nechce vystupovat z pozice síly.

Konflikty ve světě

Blízký východ s málem nadějí Neuralgickými body v roce 2006 zůstávaly region Blízkého východu a problém šíření zbraní hromadného ničení spojený s politikou Íránu a Severní Koreje. Na Blízkém východě vedle Íráku se opět prokázal klíčový význam izraelsko-palestinského sporu. Rok 2006 tady přinesl podstatné zhoršení. Po vítězství radikálního Hamásu v parlamentních volbách na začátku roku vzniklo na palestinských územích faktické dvojvládní, jehož dopad umocnily ještě zahraniční sankce vyvolané neochotou vítězů voleb chovat se jako vláda uznávající závazky svých předchůdců. Hamás vytrvale odmítal uznat právo státu Izrael na existenci a respektovat dříve uzavřené dohody, ačkoli proto palestinská samospráva přicházela o finanční subvence především od Evropské unie, na nichž jsou existenčně závislí zaměstnanci palestinské veřejné správy.

Dvojvládí místy přerůstalo takřka v občanskou válku, která oslabovala palestinskou pozici v případném jednání, protože Izrael mohl oprávněně poukazovat, že není s kým jednat o mírovém řešení.

Izraelskou pozici v roce 2006 oslabilo letní vojenské tažení na jih Libanonu, odkud byl opakovaně napadán raketami. Tažení se minulo cílem. Hizballáh důvodně podezříváný, že útoky z jihu Libanonu na sever Izraele za podpory Sýrie a Íránu organizoval a podnikal, dokázal vojenské převaze účinně vzdorovat a získal si tak přízeň muslimského a arabského světa. Naopak vláda premiéra Ehudy Olmerta byla kvůli neúspěšné bilanci vojenského tažení doma vystavena tvrdé kritice, především proto, že se otrásla představa o schopnosti Izraele odpovědět účinně na každou aktuální vnější hrozbu.

Severokorejský test Dramatickým způsobem se vyvíjel spor o jaderný program Severní Koreje. V roce 2006 tamější režim, obecně pokládán za jednu z nejrepresivnějších diktatur ve světě, prokázal, jakého pokroku je v oblasti zbraní hromadného ničení schopen. Důležitým signálem se stala letní zkouška rakety dlouhého doletu, která sice skončila neúspěchem, ale jejíž pravý význam se vynořil až s říjnovým podzemním jaderným výbuchem. I tady sice panovaly pochyby, do jaké míry byl test úspěšný, ale obě události potvrdily, že Severní Korea buď už má, nebo chce v co nejbližší době získat jak jadernou zbraň, tak i nosič, který by ji byl schopen dopravit i na vzdálenost tisíců kilometrů.

Ambice Pchjongjangu přiměly k reakci velmoci, které jsou stálými členy Rady bezpečnosti OSN a které si nepřejí, aby se rozšiřoval počet členů »atomového klubu«. Rezoluce Rady bezpečnosti o sankcích se sice zdála děravá, protože například Čína, která je tradičně Severní Koreji nejvíce nakloněna, deklarovala, že si vyhrazuje právo vykládat si po svém uplatňování vývozních restrikcí. Jako účinný se ukázal tlak Spojených států na finanční instituce v Macau, u nichž panovalo silné podezření, že jejich prostřednictvím dokázali vládcí v Pchjongjangu obcházet sankce, prát špinavé peníze a možná i pouštět do oběhu peníze falešné. Obnova jednání se Severní Koreou na počátku roku 2007 byla proto silně spojována s hypotézou o úspěšném americkém zásahu do citlivého místa.

Íránské riziko S rizikem šíření zbraní hromadného ničení byl v roce 2006 spojován také Írán. Ten nadále trval na dvou argumentech: Jednak, že jeho program obohacování uranu, obecně využitelný i pro výrobu jaderných zbraní, má výlučně mírový charakter, jednak, že na rozvoj vlastního atomového programu má nezadatelné právo. V případě Íránu sice velmoci deklarovaly vůli se problémem zabývat a řešit jej, ale faktické výsledky tomu neodpovídaly.

Příčinou byl souběh několika faktorů. Spojené státy byly hodně zaměstnány nelepšící se situací v sousedním Iráku. Tu dokáže Írán ovlivňovat a je také podezříván, že jí využívá ve svůj prospěch. Rusko a Čína nejsou, podobně jako v případě Severní Koreje, nijak nadšeny vyhlídkou na další stát vybavený jadernou zbraní, navíc v geopoliticky citlivém regionu, ale zároveň mají vůči Íránu nezanedbatelné ekonomické vazby.

Urychlené budování jaderného programu v sobě nese velice rizikový potenciál. Prvním je vyhlídka, že v případě, že by se Írán stal vlastníkem atomové zbraně, rozhodly by se podobným způsobem zajistit svou bezpečnost další státy v regionu, v této souvislosti zaznívala například jména Egypta a Saúdské Arábie. S vyšším počtem členů »atomového klubu« by rostla také pravděpodobnost, že se zbraně hromadného ničení dostanou do rukou teroristických sku-

pin. Vzhledem k těmto možnostem potom nelze zcela vyloučit, že by se rozvoj íránského jaderného programu pokusily silou zastavit Spojené státy nebo Izrael.

Rusko

Stabilizace moci a přípravy nástupnictví Sebevědomí je nejspíše slovo, které nejmótižněji charakterizuje chování Ruska v roce 2006. Nejvíce jeho růstu napomohlo to, co se vedle růstu vlivu silových resortů (armády, policie, zpravodajských služeb) stalo základem stabilizace moci prezidenta Vladimira Putina, totiž prudce vzrostlé příjmy z vývozu strategických surovin, ropy a zemního plynu. Za vlády jeho předchůdce Borise Jelcina, v minulém desetiletí, byla cena ropy ve srovnání s dneškem takřka čtvrtinová a i to bylo jedním z důvodů, proč byl Putinův stát postupem času schopen dostát svým závazkům, především vůči těm sociálně nejcitlivějším, pravidelně vyplácet důchody a platit zaměstnance státu a státních podniků, a dokonce hradit dluhy ještě z carských dob.

Vysoká podpora veřejnosti a zlepšené ekonomické podmínky se ukázaly jako velice potřebné zázemí pro vůli nynějších vládců Ruska uplatňovat znovu bez ostychu svůj vliv ve světě. Na vrcholnou schůzku představitelů osmi nejrozvinutějších zemí, kam byl Boris Jelcin zván spíše jako napůl vítaný, napůl trpěný host, přichází nyní Vladimir Putin v postavení rovného s rovnými, a to přestože za jeho posílenou pozici není přibližně stejná hospodářská úroveň, ale vliv důležitého vývozce strategických surovin, navíc takových, na nichž je především západní Evropa závislá.

Sebevědomí bylo patrné z rozhodnutí Ruska uplatnit svůj vliv v nejbližším okolí. Pociťala to nejen Ukrajina, kde se nakonec začali prosazovat obhájci přátelských vztahů s Moskvou a ztráceli vliv stoupenci zapojení země do západních struktur, ale ruské sebevědomí pocítil i nanejvýš loajální spojenec Bělorusko, jehož vnitřní stabilita byla postavena na dvou pilířích, policejním státě a ziscích z tranzitu ruské ropy. Ve chvíli, kdy prezident Lukašenko nebyl ochoten prodat Rusku podíly v běloruských ropných tranzitních podnicích, které v očích Kremlu zajišťují nejlépe kontrolu nad obchodem se strategickou surovinou, byl i loajální spojenec nucen začít platit za ropu vyšší ceny.

Cenou za zisk vyššího vlivu byla ztráta důvěryhodnosti Ruska jako obchodního partnera a posílení obav z důsledků případných prodejů podílů v společnostech distribuujících ropu a zemní plyn v západní Evropě. Bude nanejvýš zajímavé sledovat, jak se podaří zvládat konfliktní potenciál vycházející z rostoucí chuti prosadit a obhájit své zájmy a z potřeby představovat se jako politicky neutrální obchodní partner.

Velkou neznámou v roce 2006 zůstala odpověď na otázku, zda a kdo převezme po Vladimirovi Putinovi prezidentskou funkci. Pojem převzetí funkce je zcela na místě, přestože v Rusku se v roce 2007 budou konat parlamentní a po nich v roce 2008 prezidentské volby. Propojení mocenských a ekonomických struktur, pro které je charakteristické spojování ministerských funkcí a účastí v řídicích orgánech strategických firem, a vládní kontrola těch neúčinnějších, tedy elektronických sdělovacích prostředků, je taková, že nikdo nepochybuje, že o Putinově nástupci nemají rozhodnout voličské hlasy, ale že ho určí prezident a jeho nejbližší okolí, přičemž podstatná část lidí v tomto prostředí pochází z takzvaných silových resortů nebo je na ně přímo napojena.

Pro porovnání demokratických procesů je velice výmluvné, že v zemích, kde se ve stejné době blíží prezidentské volby, jako například ve Spojených státech nebo ve Francii, uchazeči o funkci hlavy státu již dali své úmysly dlouho dopředu najevo a jsou trvale vystaveni jednak veřejné kritice, jednak konkurenci dalších kandidátů. V Rusku jsou všechny úvahy na téma, kdo by se mohl stát nástupcem Vladimira Putina v jeho funkci, většinou jen spekulacemi opřeny o zákulisní informace, protože žádný z potenciálních kandidátů nedal veřejně najevo své úmysly a prezident Putin osobně svou případnou přízeň některému z nich také veřejně neprezentuje.

Politická soutěž v Rusku vychází z tohoto srovnání v nepříznivém světle a posiluje dojem nepředvídatelnosti politiky, jejíž klíčová rozhodnutí se utvářejí v zákulisí a nejsou podrobována kontrole. V roce 2006 tento dojem ještě posílila série neobjasněných vražd s pravděpodobným politickým pozadím. Nejkrásklivějším případem byla vražda Anny Politkovské, novinářky, která se soustavně zabývala poměry v Čečensku. Mezinárodní dopad měla smrt Alexandra Litviněnka, bývalého důstojníka ruské Federální bezpečnostní služby, který byl otráven radioaktivním jedem v Londýně, kam podle vlastního prohlášení emigroval z obav před pronásledováním. Podezření budila zejména malá ochota ruských orgánů, policie a prokuratury, spolupracovat s britskými protějšky na objasnění této vraždy.

Adam Černý, *Hospodářské noviny*

Ekonomika podle oblastí a zemí

Světovému hospodářství se také loni dařilo. Rostlo svižným tempem už třetí rok po sobě. Světový hrubý produkt* loni stoupl o 3,8 % ve srovnání se 4 % v roce 2005. Letos by mělo tempo dále zvolnit na 3,2 %.

Pro rok 2006 je příznačné, že hospodářský růst se »rozprostřel« širěji než v předchozích letech. Jak uvádí ve své analýze z počátku roku 2007 Organizace spojených národů (OSN), ze 159 sledovaných zemí se podařilo zvýšit hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele o více než 3 % dvaadvadesáti zemím. Mezi nimi je na 60 zemí rozvojových, takže lze říci, že svět opět trochu pokročil v boji s chudobou. HDP na obyvatele klesl jenom v sedmi rozvojových zemích. Nelze přehlédnout, že loni se na světové hospodářské mapě vyskytlo 47 rozvojových zemí, jejichž růst v přepočtu na obyvatele byl nižší než 3 %. Nejvíce je jich v Africe.

Právě 3% růst na obyvatele OSN považuje za určitý »minimální ukazatel«, jehož je nezbytné dosáhnout, aby v rozvojových zemích ustupovala chudoba.

Zraky se upírají k USA

Dynamika globální ekonomiky podle HDP letos pravděpodobně zvolní ke 4 % proti loňským 4,9 %. O tom, do jaké míry se tato předpověď naplní, rozhodnou hlavně Spojené státy

* Jde o ukazatel uváděný v publikaci »World Economic Situation and Prospects 2007« (leden 2007), který se liší od ukazatele HDP.

Svět

americké, kde během roku 2006 po desetiletém boomu povážlivě ochabla aktivita na trhu nemovitostí.

Evropa a Japonsko se sice zotavily, ale je otázka, do jaké míry mohou slabší výkon amerického »motoru« nahradit.

Tempo hospodářského růstu v Evropě loni výrazně předčilo očekávání. HDP Evropské unie (25 zemí) stoupl podle odhadu

o 2,7–2,8 %. Stalo se tak především zásluhou čilejší domácí poptávky, v první řadě investic. Naproti tomu se snížil význam čistého vývozu (rozdíl mezi celkovým vývozem a dovozem). Letos se v EU čeká zpomalení tempa růstu asi o půl procentního bodu, kdežto v USA nejméně o procentní bod (na 2,3–2,5 %).

Hospodářsky se dařilo zejména novým členskými zemím EU, jimž šla k duhu jednak vyšší poptávka v západní Evropě, jednak snadný přístup k finančním zdrojům.

Svět letos silněji potáhnu rozvojové země s průměrným hospodářským růstem kolem 6 %, mírně nižším než v roce 2006. Nadprůměrným tempem opět poroste východní Asie (loni 7,6 %) na čele s Čínou a Indií. Tyto země se rychle industrializují a postupně rozvíjejí i moderní sektor služeb.

Tab. č. V/1

Vývoj světového hrubého produktu (meziroční změny v %)

Regiony	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007**
Svět	1,6	1,9	2,7	4,0	3,5	3,8	3,2
Vyspělé země	1,2	1,2	1,9	3,0	2,5	2,9	2,2
Rozvojové země	2,7	3,9	5,2	6,9	6,4	6,5	5,9
z toho:							
nejchudší země	6,6	6,4	6,5	7,9	8,3	6,9	7,1

*odhad, **předpověď z ledna 2007

Světový produkt je propočten jako vážený průměr tempa růstu hrubého domácího produktu (HDP). Váha jednotlivých zemí pak vychází z roční hodnoty HDP v cenách a podle kurzů roku 2000.

Zdroj: OSN (World Economic Situation and Prospects 2007).

Tab. č. V/2

Vývoj vyspělých ekonomik

(meziroční růst HDP, v %)

Země (region)	2005	2006*	2007**	2008**
Eurozóna	1,5	2,6	2,2	2,3
USA	3,2	3,3	2,4	2,7
Japonsko	2,7	2,8	2,0	2,0

* odhad, ** předpověď

Zdroj: OECD (listopad 2006)

Makroekonomická politika

Pro rok 2006 bylo příznačné zpřísnování měnové politiky. Centrální banky zvyšovaly sazby, aby čelily riziku vyšší inflace. Evropská centrální banka, která v roce 2006 zvedla sazby cel-

Tab. č. V/3

Předpovědi centrálních bank pro jednotlivé ekonomiky na rok 2007 (údaje v procentech)

Banka	Země (region)	HDP (reálně)	Inflace	Nezaměstnanost
Fed	USA	3–3,25	2–2,25	4,75–5
ECB	Eurozóna	1,6–2,6	1,9–2,9	7,5–7,75
Bank of Japan	Japonsko	1,9–2,4	0,4–0,5	4,1–4,3
Bank of England	Británie	2,9–3,2	2,2–2,7	5,5–5,75

Zdroj: Commerzbank

kem pětkrát, v březnu hlavní sazbu dále zvýšila na 3,75 %. Počítá se s tím, že ji do konce roku pravděpodobně zvedne dvakrát alespoň jednou na rovná 4 %. Japonská centrální banka by měla svoji hlavní sazbu podle předpovědí ekonomů dotáhnout z 0,25 % na 1 % koncem roku. Naproti tomu americká centrální banka (Fed), která zvedala sazby (vždy o čtvrt bodu) od června 2004 do loňského června, ji pravděpodobně sníží z 5,25 % na počátku roku 2007 až na 4,75 % koncem téhož roku.

Avšak i vyšší sazby nadále vytvářejí příznivé podmínky pro hospodářský vzestup, neboť v historickém srovnání zůstávají na poměrně nízké úrovni, zdůrazňují centrální bankéři.

Výrazně se zlepšilo rozpočtové hospodaření mnoha zemí. Vlády díky vyššímu hospodářskému růstu inkasovaly vyšší daňové příjmy, než původně předpokládaly.

Euro a dolar

Společná měna euro loni oslavila páté výročí svého uvedení do hotovostního oběhu. Ve světě má úspěch, neboť svojí kvantitou předstihla americký dolar. Koncem října 2006 obíhaly ve světě bankovky v hodnotě 592 mld. eur, zatímco hodnota dolarových bankovek v přepočtu činila 579 mld. eur, napsal britský list Financial Times.

Dolar ale stále jasně vede jako měna, v níž se investuje do různých aktiv. Také centrální banky světa drží své devizové rezervy přibližně ze dvou třetin v dolarech, zatímco na euro koncem roku 2005 připadalo 24 %.

Nezaměstnanost ve světě

I když ekonomika slušně rostla, na globálním trhu práce se to příliš neprojevalo. Průměrná míra nezaměstnanosti v USA sice spadla na pětileté minimum 4,6 %, ale podle expertů OSN převážně jako důsledek toho, že poklesl počet pracovních sil (stejně jako v Polsku byl pokles značně ovlivněn silnou pracovní emigrací na Západ).

Nezaměstnanost v uplynulém roce zvolna klesala i v západní Evropě, za velký úspěch se to považuje mj. v Německu. Pokračující hospodářské zotavení se příznivě projevilo na poklesu nezaměstnanosti také v Japonsku, Austrálii či Kanadě.

Naproti tomu zklamáním je chabý růst zaměstnanosti v rozvojových zemích. Například rozvoj Afriky se opírá hlavně o investice do sektorů a odvětví vyžadujících hodně kapitálu (ropa, důlní průmysl), nikoli příliv nových pracovních sil. Vysoká zůstává nezaměstnanost také ve východní Asii s výjimkou Hongkongu, Tchaj-wanu a Singapuru.

Tab. č. V/4

Průměrný kurz eura vůči dolaru

2005	1,24
2006	1,26
I. čtvrtletí 2006	1,32
II./06	1,32
III./06	1,30
IV./06	1,30

Zdroj: Wirtschaftswoche

Tab. č. V/5

Světová ekonomika v roce 2007

Nejrychlejší běžci (růst HDP v %)

Ázerbájdžán	17,5
Angola	12,8
Súdán	10,9
Libanon	10,2
Čína	9,8
Arménie	9,0
Katar	8,9
Kazachstán	8,7
Spojené arabské emiráty	8,2
Estonsko	7,8
Libye	7,8
Lotyšsko	7,5

Zdroj: Economist Intelligence Unit

Inflace stoupá

Míra inflace ve světové ekonomice se loni zvýšila, hlavně v důsledku zdražování ropy. To bylo obzvláště citelné během prvního pololetí, ve druhém cena ropy zamířila dolů a riziko inflace tak ustoupilo. Zato se ve vyspělých zemích objevily vyšší tlaky na mzdy. Průměrná míra inflace v USA i eurozóně by měla letos zůstat mírně nad 2 %, předpovídá OSN.

Míra inflace v Africe je v průměru nízká. Výjimku představuje Zimbabwe, kde na počátku letošního roku přesáhla 1200 % ročně. Pod 5 % je inflace ve východní Asii kromě Indonésie, kde se po zrušení dotací k cenám paliv koncem roku 2005 výrazně zvedly spotřebitelské ceny. Ve většině jihoamerických zemí se inflace pohybovala nad 5 %, ale jenom v několika z nich přesáhla dvoucifernou hranici. Z nových zemí EU inflace nejvíce potrápila baltské země, ve střední Evropě Maďarsko.

Vlna fúzí a akvizic

Celková hodnota ohlášených firemních fúzí a akvizic ve světě loni dosáhla 3,66 bilionu dolarů. Překonala tak předchozí rekord 2,95 bilionu dolarů z roku 2000, vyplývá ze statistik agentury Bloomberg. Experti soudí, že současná vlna firemních »sňatků« se opírá o mnohem solidnější finanční základy než během technologického boomu koncem 90. let, kdy se kupující firmy často zadlužovaly.

V období 1999–2000 se během tehdejší nákupní horečky do historie zapsaly dvě mamutí transakce, z nichž se jejich aktéři ekonomicky dosud úplně nevzpamatovali. Společnost America Online koupila za 178 mld. USD mediálně zábavní koncern Time Warner. Britský mobilní operátor Vodafone Airtouch za 175 mld. USD převzal telekomunikační divizi německého Mannesmannu.

Tato a mnohá další spojení ale nespĺnila očekávání. Firmám, které nakupovaly také na dluh, vznikly četné potíže. Následovalo trpké vystřízlivění. Hodnota fúzí a akvizic v roce 2002 spadla na 1,3 bilionu dolarů.

Nyní se za většinu transakcí platí akciemi a hotovostí, firmy si půjčují méně.

Přímé zahraniční investice

Příliv přímých zahraničních investic ve světové ekonomice loni zesílil již třetí rok po sobě. Podle předběžného odhadu Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) ve srovnání s rokem 2005 stoupl o 34 % na 1,2 bilionu dolarů. Vysoká aktivita byla příznačná jak ve vyspělých, tak rozvojových zemích. Napomohly jí také vysoké firemní zisky. Následný vze-

Tab. č. V/6

Příliv přímých zahraničních investic

(údaje v mld. dolarů)

Region (země)	2004	2005	2006*
Svět	710,8	916,3	1230,4
z toho			
Evropská unie	213,7	421,9	549
Británie	56,2	164,5	169,8
Česko	5	11	5,4
USA	122,4	99,4	177,3
Rozvojové země	275	334,3	367,7
z toho			
Afrika	17,2	30,7	38,8
Latinská Amerika a Karib. oblast	100,5	103,7	99,0
Asie a Oceánie (bez Japonska)	157,3	200,0	229,9
z toho Čína	60,6	72,4	70,0
*předběžný odhad			

Zdroj: UNCTAD

stup akciových kurzů se pak zasloužil o vyšší hodnotu již zmíněných fúzí a akvizic. Právě na ně připadá značná část přímých investic.

Příliv přímého kapitálu do vyspělých zemí meziročně zesílil skoro o polovinu na 800 mld. USD. Jejich největším příjemcem se staly USA, které předstihly Británii. Tě patřila první příčka ve světě v roce 2005.

Z hlavních regionů byla nejvýznamnějším »hostitelem« přímých investorů Evropská unie, která v roce 2006 přilákala 45 % veškerých přímých zahraničních investic. Africe se podařilo dále vylepšit rekord z roku 2005, ale jenom zásluhou investic do těžby surovin.

Světový obchod

Tempo růstu objemu světového obchodu loni zrychlilo na přibližně 10 % ve srovnání se 7,4 % v roce 2005. V hodnotovém vyjádření byl vzestup díky zvýšení cen na většinu komoditních trhů mnohem výraznější – činil 16 %. Vývoz ve světě rostl ve srovnání s HDP více než dvojnásobným tempem. To svědčí o tom, že světové hospodářství se stále více propojuje.

Hlavním tahounem světového obchodu zůstávají USA podílející se na globální poptávce po dovozu 13 %. USA během roku 2006 zvýšily dovoz zboží a služeb zhruba o 12 % (podle hodnoty) na 2,2 bilionu dolarů, odhadují experti OSN. Růst podle objemu byl asi 6 %.

Přibližně stejně jako hodnota dovozu stoupla i hodnota amerického vývozu. Zvláště se dařilo vývozcům investičního zboží (růst o 14 %), neboť firmy v Evropě i Japonsku více investovaly. Největší poptávka byla po americké počítačové technice, polovodičích, telekomunikačním zařízení, ale i strojírenských výrobcích.

Poptávka po dovozu se zvýšila také v Evropské unii, a to hlavně díky ozdravení v západní Evropě, které bylo výraznější, než se původně předpokládalo. Západoevropské země zvýšily objem vývozu zhruba o desetinu. Posilování eura i dalších západoevropských měn vůči americkému dolaru a některým asijským měnám mělo na exportní dynamiku jenom okrajový vliv.

Evropský vývoz loni »táhly« hlavně Německo a Británie, slabší výkon naproti tomu předvedly Itálie se Španělskem. Vývoz nových zemí EU vzrostl o solidních 10–15 %.

Nadále se dařilo také japonskému vývozu (růst kolem 9 %).

Dvociferným tempem rostla poptávka po dovozu v těch rozvojových zemích, které jsou významnými producenty ropy, zemního plynu, průmyslových kovů a dalších surovin. Těm se také zlepšily směnné relace – poměr mezi růstem cen vývozu a růstem cen dovozu.

Tab. č. V/7

Hlavní vývozci (rok 2005)

Země	Vývoz (mld. USD)	Podíl na svět. vývozu
1. Německo	969,9	9,3
2. USA	904,4	8,7
3. Čína	762,0	7,3
4. Japonsko	594,9	5,7
5. Francie	460,2	4,4
6. Nizozemsko	420,4	3,9
7. Británie	382,8	3,7
8. Itálie	367,2	3,5
9. Kanada	359,4	3,4
10. Belgie	334,3	3,2
Pořadí dalších vybraných zemí		
22. Rakousko	124,0	1,2
30. Polsko	89,3	0,9
33. Česko	78,2	0,8
36. Maďarsko	62,1	0,6
49. Slovensko	32,0	0,3

Zdroj: Světová obchodní organizace (srpen 2006)

Dynamiku vývozu z rozvojových zemích nejvíce ovlivnila Asie. Například čínský a indický vývoz meziročně v reálném vyjádření stoupl zhruba o pětinu. Vývozní expanzi vyjadřovanou dvoucifernými přírůstků díky rostoucím cenám ropy, kovů a dalších komodit zažily také četné jihoamerické a africké země.

Letos se v souvislosti s ochlazením konjunktury čeká asi 8% růst světového obchodu.

Liberalizace narazila

Loni se ale nepodařilo dokončit kolo mnohostranných obchodních jednání v rámci Světové obchodní organizace zahájené v listopadu roku 2001 v katarské Dauhá. Mělo se dovést do úspěšného závěru v prosinci 2006, ale v červenci bylo kvůli rozporům, zejména v agrárním obchodě, přerušeno. Přitom jeho hlavním úkolem bylo povzbudit růst světového hospodářství a rozvojem zemím pomoci v boji s chudobou.

Kolo zahájené v Dauhá zahrnuje dosud nejširší obchodní agendu – snížení četných dovozních cel – hovězím masem počínaje a luxusními auty konče. Dále otevření nejenom agrárních, ale i telekomunikačních a dalších trhů včetně pojišťovacích služeb.

Pokusy o obnovení jednacího kola – ty poslední byly učiněny během ledna na Světovém ekonomickém fóru ve švýcarském Davosu – nevedly k žádoucímu výsledku. Brání tomu politické překážky.

Naopak přibývá dvoustranných i regionálních dohod o volném obchodu. Zvyšuje se tak riziko, že mezinárodní obchodní systém se bude dále tříštit na jednotlivé bloky.

Rizika a nejistoty

1. Bublina na trhu nemovitostí. V mnoha zemích v posledních 10 letech prudce rostly ceny domů a dalších nemovitostí. V USA o 100 %, Španělsku o 150 %, v Británii o 200 % a v Irsku dokonce o 300 %. Hlavní ukazatele, jako míra dostupnosti, poměr ceny k nájmu či hodnota poskytnutých hypoték vztážená k ročnímu HDP, jsou na historických rekordech. Vzestup na trhu realit významně přispěl k hospodářskému růstu.

Ale platí to i opačně. Riziko související s možným propadem na trhu nemovitostí je pro globální ekonomiku značné. Vzestup cen na tomto trhu je úzce propojen s prohlubující se globální finančně platební nerovnováhou. Četné země zažívající nemovitostní »boom« zároveň vykazují hluboké schodky platební bilance a také jim nebezpečně klesá míra úspor.

Tab. č. V/8

Největší světové ekonomiky

(hodnota HDP v bilionech USD)

Země	HDP*	HDP**
1. USA	13,98	13,98
2. Čína	3,01	10,67
3. Indie	0,98	4,72
4. Japonsko	5,29	4,35
5. Německo	3,28	2,63
6. Británie	2,57	2,17
7. Francie	2,52	2,05
8. Rusko	1,14	1,86
9. Itálie	2,09	1,80
10. Brazílie	0,93	1,77
11. Kanada	1,36	1,23
12. Mexiko	0,89	1,21

* podle běžného kurzu

** podle parity kupní síly

Zdroj: *The Economist (The World in 2007)*

Tab. č. V/9

Nejbidnatější země světa

(údaje v mil.)

1. Čína	1 320
2. Indie	1 130
3. USA	302,1
4. Indonésie	249
5. Brazílie	189,3
6. Pákistán	162,5
7. Bangladéš	153
8. Nigérie	146,2
9. Rusko	142
10. Japonsko	127,4
11. Mexiko	108,7
12. Filipíny	91

2. Nerovnováha na běžném účtu platební bilance se ve světě dále prohloubila. V USA loni podle odhadu činila 870 mld. dolarů. Výrazný schodek zaznamenaly další vyspělé země (Austrálie, Španělsko a Británie). Naproti tomu Německo dosáhlo výrazného přebytku kolem 120 mld. USD, eurozóna jako celek vykazovala mírný schodek. Vysoký přebytek (170 mld. dolarů) má Japonsko.

Z přebytků na běžném účtu se může těšit většina rozvojových zemí, zejména těch, které vyvážejí ropu a další suroviny. Vývozci ropy skončili loni v plusu odhadovaném na půl bilionu dolarů. Běžný účet asijských rozvojových zemí skončil v celkovém přebytku 200 mld. dolarů, ale téměř výlučně se o něj postaraly Čína, Hongkong a Tchaj-wan. Také latinskoamerickým ekonomikám se podařilo být už čtvrtý rok v platebním přebytku, což v historii nemá obdoby. I v tomto případě si ho ale připisuje jenom úzká skupina zemí.

Díky exportu surovin se ocitla v mírném přebytku Afrika. Vysoký přebytek přesahující 100 mld. USD zaznamenalo Společenství nezávislých států, hlavně zásluhou Ruska. Většina nových zemí EU má běžný účet ve výrazném schodku.

3. Cena ropy v roce 2006 kolísala ještě více než v minulých letech. Severomořská ropa Brent vystoupala na rekordních 78,69 dolaru za barel (asi 159 litrů) 8. srpna 2006. Do konce roku pak zlevnila asi o 30 %. Předpovědi na další měsíce se diametrálně liší. Zatímco jedni prognostici tvrdí, že období drahé ropy skončilo a cena se bude pohybovat mezi 40–50 dolary za barel, další hovoří o návratu k 70 USD. Experti OSN v lednu na letošní rok předpověděli cenové rozpětí 50–60 dolarů za barel.

Tab. č. V/10

Průměrná cena barelu ropy (v USD)

2005	54,52
2006	65,18
I./06	62,57
II./06	62,27
III./06	53,88
IV./06	57,24

Zdroj: Wirtschaftswoche

Evropská unie

Evropská unie dlouhá léta svým tempem hospodářského růstu výrazně zaostávala za USA. V uplynulém roce získala tak trochu na sebevědomí. Zasloužily se o to především velké ekonomiky starého kontinentu v čele s Německem, které zejména v první polovině roku 2006 rostly rychleji než USA.

Dobré hospodářské vyhlídky se Unii rýsují také v letošním roce, kdy slaví 50. výročí Římské smlouvy, jež položila základy evropské integrace.

Prvního ledna 2007, kdy půlroční předsednictví EU převzalo Německo (od 1. července Portugalsko), řady Unie rozšířily Bulharsko a Rumunsko. Integrovaní seskupení s 27 členskými zeměmi tak čítá skoro půl miliardy obyvatel. Hranice Evropské unie sahají až k Černému moři.

Evropská komise obě země oficiálně pozvala 26. září 2006. Nevyužila tak možnosti odložit rozšíření o rok, ale zároveň (nepřímo) přiznala, že Bulharsko a Rumunsko na vstup zcela připraveny nejsou. Stanovila jim nejtvrďší vstupní podmínky v dějinách rozšiřování Unie.

Pokud je nesplní, hrozí jim přísné sankce. Mohou být vyloučeny ze společného rozhodování nebo z určitého sektoru vnitřního trhu. Hrozí jim také zmrazení či ztráta části dotací ze společné pokladny Unie.

Balkánská dvojice je v »evropském klubu« zdaleka nejchudší. Je zřejmé, že EU, která 1. května 2004 přijala 10 nových členů včetně Česka, si nyní nejméně několik let dopřeje oddech a nebude se rozšiřovat. To je špatná zpráva hlavně pro Chorvatsko, které by bylo schopno se po nezbytných institucionálních reformách připojit v letech 2009–2010 (uvádí ročenka britského časopisu The Economist).

Jak se rozšiřovala Evropská unie

1957: Podpisem Římské smlouvy vzniká Evropské hospodářské společenství, jehož zakládajícími členy byla šestice zemí – Německo, Francie, Itálie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko.

Leden 1973: Připojily se Británie, Dánsko a Irsko. Norové členství v referendu odmítli.

Leden 1981: Desátým členem se stalo Řecko.

Leden 1986: Vstupují Španělsko a Portugalsko.

3. října 1990: Součástí společenství se stává bývalá NDR.

Leden 1995: Členy se stávají Rakousko, Švédsko a Finsko.

Květen 2004: Největší »vlna rozšíření« v dějinách Unie. Vstoupilo 10 zemí – Česko, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Malta a Kypr.

Leden 2007: Členy jsou Bulharsko a Rumunsko.

Vývoj v eurozóně

Dvanáct zemí eurozóny (od letošního ledna jako 13. vstoupilo Slovinsko) v uplynulém roce výrazně zrychlilo tempo hospodářského růstu na 2,7 %. Jde o nejlepší ukazatel od roku 2000. Tempo růstu kulminovalo během druhého čtvrtletí 2006, kdy eurozóna dynamikou HDP (ve srovnání s prvním čtvrtletím) předstihla USA.

I když dynamika během druhého pololetí polevila, přesto byla stále solidní.

Důležité je, že se zmenšily dřívější dost velké rozdíly mezi tempy růstu hlavních ekonomik. Výrazně přidalo Německo, podílející se na celkovém hospodářském výkonu eurozóny skoro třetinou. Zlepšila se také Itálie, ale její ukazatel růstu zůstal pod průměrem eurozóny.

Hospodářský vzestup eurozóny se mohl opřít o vyšší domácí poptávku, především o investice. Zdatně si vedli také vývozci, ale zároveň rostl hlad po dovozu (ten navíc zlevňovalo sílící euro). Čistý vývoz, tedy rozdíl mezi vývozem a dovozem, tak přispíval k růstu HDP jen nepatrně.

Spotřeba domácností rostla jenom chabě, ale jejich důvěra v hospodářskou budoucnost se přece jenom zlepšila.

Letos se očekává, že eurozóna zvolní hospodářské obrátky, neboť ve světě poleví poptávka. Tlumit růst budou také stoupající úrokové sazby a nadále posilující kurz společné měny vůči americkému dolaru. Kromě toho se na celkové dynamice negativně projeví rozpočtové škrty, k nimž sahají mnohé země eurozóny snažící se ozdravit veřejné finance.

Měnová politika ECB a růst

Vyšší tempo hospodářského růstu v eurozóně přimělo Evropskou centrální banku (ECB) přitvrdit měnovou politiku. Své sazby, které začala po dlouhé přestávce zvyšovat v prosinci 2005, během uplynulého roku zvedla celkem pětkrát na 3,5 procenta počátkem roku 2007.

Tab. č. V/11

Míra nezaměstnanosti (údaje v %)

Země	Prosinec 2005	Prosinec 2006
1. Polsko	12,8	16,9
2. Slovensko	15,5	12,0
3. Řecko	9,6	8,7*
4. Francie	9,6	8,5
5. Španělsko	8,7	8,5
6. Bulharsko	9,7	8,1
7. Rumunsko	6,9	7,9
8. Německo	9,3	7,9**
9. Maďarsko	7,4	7,7
10. Belgie	8,4	7,7
11. Finsko	8,3	7,3
12. Portugalsko	7,8	7,1
13. Malta	7,6	7,0
14. Itálie	7,5	6,7*
15. Česko	7,8	6,7
16. Lotyšsko	7,5	6,1
17. Litva	6,7	5,7
18. Británie	5,0	5,4***
19. Slovinsko	6,9	5,4
20. Lucembursko	4,6	4,8
21. Kypr	5,1	4,7
22. Rakousko	5,1	4,6
23. Irsko	4,6	4,4
24. Estonsko	7,0	4,3
25. Nizozemsko	4,4	3,6
26. Dánsko	4,1	3,2
Průměr EU-27	8,5	7,6
Eurozóna	8,4	7,5
Údaje za Švédsko nejsou k dispozici		
* třetí čtvrtletí 2006, ** listopad, *** říjen		

Zdroj: Eurostat (sezónně upravené údaje)

Tab. č. V/12

Meziroční ukazatel inflace (údaje v %)

Země	Prosinec 2005	Prosinec 2006
1. Lotyšsko	7,1	6,8
2. Maďarsko	3,3	6,6
3. Bulharsko	6,4	6,5
4. Estonsko	3,6	5,1
5. Rumunsko	8,7	4,9
6. Litva	3,0	4,5
7. Slovensko	3,9	3,7
8. Řecko	3,5	3,2
9. Británie	1,9	3,0
10. Slovinsko	2,4	3,0
11. Španělsko	3,7	2,7
12. Portugalsko	2,5	2,5
13. Irsko	1,9	2,4*
14. Lucembursko	3,4	2,3
15. Itálie	2,1	2,1
16. Belgie	2,8	2,1
17. Dánsko	2,2	1,7
18. Nizozemsko	2,0	1,7
19. Francie	1,8	1,7
20. Rakousko	1,6	1,6
21. Kypr	1,4	1,5
22. Česko	1,9	1,5
23. Německo	2,1	1,4
24. Švédsko	1,3	1,4
25. Polsko	0,8	1,4
26. Finsko	1,1	1,2
27. Malta	0,8	
Průměr EU	2,1	2,1
Průměr eurozóny	2,2	1,9
* listopad 2006		

Zdroj: Eurostat

ECB sazby snižovala od května roku 2001 až na 2 % počátkem června roku 2003. Snažila se tak povzbudit skomírající ekonomiku měnové dvanáctky, kde tehdy silně kulhaly zejména německá a italská ekonomika. Sazby držela na historickém minimu přibližně dva a půl roku. Poprvé je o čtvrt bodu zvedla 6. prosince 2005, a reagovala tak na silící inflační tlaky v eurozóně. Vyvolávala je nejenom zdražující ropa, ale také trvající úvěrová expanze v zemích eurozóny.

ECB v letošním prvním čtvrtletí prohlašovala, že sazby jsou nadále na úrovni podněcující hospodářský růst třinácti zemí eurozóny. Většina ekonomů soudí, že prezident Jean-Claude Trichet klíčovou sazbu pro refinanční operace během letošního prvního pololetí »dotáhne« na 4 %. Pro kurz eura, který vůči dolaru posiloval, to bude další vzpruha.

Svět

Tab. č. V/13

Počet obyvatel v zemích EU (v mil.)

Země	2005	2020*
1. Německo	82,6	82,7
2. Francie	60,2	63,6
3. Británie	59,9	62,9
4. Itálie	58,2	58,3
5. Španělsko	42,9	45,6
6. Polsko	38,1	37,1
7. Rumunsko	21,7	20,3
8. Nizozemsko	16,3	17,2
9. Řecko	11,1	11,4
10. Portugalsko	10,5	10,8
11. Belgie	10,4	10,8
12. Česko	10,2	9,9
13. Maďarsko	10,1	9,7
14. Švédsko	9,0	9,6
15. Rakousko	8,1	8,4
16. Bulharsko	7,7	6,8
17. Dánsko	5,4	5,5
18. Slovensko	5,4	5,3
19. Finsko	5,2	5,4
20. Irsko	4,1	4,8
21. Litva	3,4	3,2
22. Lotyšsko	2,3	2,1
23. Slovinsko	2,0	2,0
24. Estonsko	1,3	1,2
25. Kypr	0,7	0,9
26. Lucembursko	0,5	0,5
27. Malta	0,4	0,5

*předpověď

Tab. č. V/14

Velikost ekonomik

(podle hodnoty HDP v roce 2005, mld. eur)

Země	HDP*	HDP**
1. Německo	2 241	2 163,9
2. Británie	1 768,5	1 662,4
3. Francie	1 710	1 637,3
4. Itálie	1 417,2	1 441,6
5. Španělsko	905,5	1 027,1
6. Nizozemsko	505,6	486,3
7. Polsko	243,8	456,5
8. Belgie	298,5	295,8
9. Švédsko	287,7	248
10. Rakousko	245,1	241,8
11. Řecko	181,1	218,1
12. Česko	99,7	181,2
13. Portugalsko	147,4	180,6
14. Dánsko	208,5	161,5
15. Maďarsko	88,8	148,7
16. Finsko	157,4	142,7
17. Irsko	161,2	136,9
18. Slovensko	38,1	71,1
19. Litva	20,6	42,7
20. Slovinsko	27,6	38,7
21. Lucembursko	29,4	27,2
22. Lotyšsko	12,8	26
23. Estonsko	11,1	19,5
24. Kypr	13,6	15,4
25. Malta	4,5	6,7
EU celkem	10 847	11 098

* podle běžného kurzu, ** podle parity kupní síly

Tab. č. V/15

Hlavní obchodní partneři EU (údaje v mld. eur)

Vývoz	2001	2005	Dovoz	2001	2005
Celkem za hranice EU-25	859,8	1071,0	Celkem	983,8	1 179,8
USA	244,9	251,5	USA	202,5	162,8
Švýcarsko	76,4	81,9	Čína	81,6	158,0
Rusko	31,4	56,5	Rusko	63,0	109,0
Čína	30,6	51,8	Japonsko	80,9	73,3
Japonsko	45,5	43,6	Norsko	46,3	67,0
Turecko	20,9	41,9	Švýcarsko	63,4	66,4
Norsko	27,1	33,8	Turecko	21,4	33,5

Stoupající kurz společné měny znevýhodňuje evropské exportéry na zámořských trzích. To se nelíbí hlavně francouzským politikům. Jejich kritika, jež zesílila koncem minulého roku, se stala součástí kampaně před prezidentskými volbami ve Francii (květen 2007).

Francouzský ministr financí Thierry Breton koncem listopadu 2006 vyzval své kolegy z ostatních zemí eurozóny ke »kolektivní ostražitosti«. Kurz eura totiž 24. 11. 2006 poprvé od dubna 2005 přesáhl hranici 1,30 dolaru a dále sílil. Breton soudí, že přijatelný by byl kurz v pásmu 1,23–1,28 dolaru za euro.

Společná měna dosud dosáhla vůči dolaru maxima koncem prosince 2004, kdy kurz činil 1,3666 dolaru.

Zavádění eura: Vyhledky se vzdalují

Ke dvanácti zemím, kde v roce 2006 platilo euro, se od 1. ledna 2007 připojilo Slovinsko, které splnilo všechna požadovaná kritéria na rozdíl od Litvy, jejíž žádost Unie v polovině května 2006 zamítla s odůvodněním, že rychle rostoucí baltická ekonomika nezvládá inflaci.

Vyhledky na zavedení společné měny se vzdalují i dalším zemím. Není jim nic platné, že dosahují rychlejšího (třikrát i více) tempa růstu než »staří mazáci« eurozóny.

V současné době mají reálné vyhledky na zavedení eura jenom tři země – středomořští členové Kypr a Malta (pravděpodobně už v roce 2008) a Slovensko (2009), uvedl začátkem listopadu 2006 bruselský komisař Joaquín Almunia. Malta a Kypr o členství v eurozóně oficiálně požádaly v březnu 2007.

NĚMECKO

Německo, jehož hospodářství je největší v Evropské unii, loni zažilo nejlepší konjunkturu za posledních šest let. Hrubý domácí produkt proti roku 2005 stoupl o 2,7 %, hlavně zásluhou vývozu a firemních investic do strojů a zařízení (7,3 %). Více začaly utrácet také domácnosti, jejichž disponibilní příjmy v posledních třech letech rostly o 1,7 % ročně.

Nejsilnější hospodářský růst loni v Německu vykázala spolková země Sasko (4 %), po ní hospodářsky nejsilnější Bádensko-Württembersko (3,5 %).

Německo tak přestalo »stahovat« hospodářskou dynamiku EU dolů. Během pětiletého období (2002–2006) jeho HDP v průměru rostl o pouhých 0,9 %. Horší ukazatel v EU měly jenom Itálie, Portugalsko a Malta.

Německo také loni zůstalo největším světovým vývozcem. Exportní výkonnost tamních firem »nezlomilo« ani sílící euro, jehož kurz vůči dolaru stoupl o 11 %. Problémy by mohly nastat při kurzu 1,40–1,50 dolaru za euro, míní experti.

Německo jako jediná z »velké čtyřky« EU (ještě Británie, Francie a Itálie) od roku 2001 vykazuje solidní přebytky na běžném účtu platební bilance (právě díky mohutnému exportu zboží).

Dobré vyhledky na letošek Spolková vláda letos počítá s růstem kolem 1,7 %. Bude se nadále opírat o vývoz a firemní investice. Urychlí se také tempo růstu soukromé spotřeby, a to z loňských 2 % na 2,2 %, předpokládá vláda. Tentokrát její optimismus sdílejí i průmyslové a finanční kruhy. Například prezident Spolkového svazu německého průmyslu (BDI) Jürgen Thuman předpokládá, že letošní tempo růstu HDP přesáhne 1,5 %. V březnu se objevily prognózy uvádějící letošní růst HDP o 2 %.

Od ledna 2007 v SRN platí výrazně vyšší sazba DPH – 19 % proti předchozím 16 %. Jde o vůbec nejrazantnější vzestup daňové zátěže v poválečných dějinách Německa. Negativní dopad na spotřebu, a tím i na hospodářský růst, bude podle mínění většiny ekonomů omezený.

Nezaměstnanost klesá Díky rychlejšímu tempu hospodářského růstu se zlepšila situace na trhu práce. Počet zaměstnaných loni podle Spolkového statistického úřadu stoupl o 258 tis. na 39,08 milionu. Průměrná míra nezaměstnanosti tak klesla o celý procentní bod na 8,1 %. Na počátku letošního roku nezaměstnanost dále klesla.

V Německu se během roku 2006 prosadil nový trend – začalo přibývat firem, které hlásily, že hodlají najímat nové zaměstnance. V září 2006 30 % dotázaných manažerů sdělilo, že v následujících 12 měsících budou přijímat, 19 % uvedlo opak. V prosinci 2005 byla čísla v poměru 26 : 23.

Veřejné finance se zlepšily Německo, které v letech 2002–2005 patřilo k »rozpočtovým hříšníkům« eurozóny, neboť schodek jeho veřejných financí přesahoval 3 % HDP, začalo loni hospodařit ukázněně. Veřejné rozpočty loni celkem disponovaly sumou 1008 mld. eur. Nakonec skončily ve schodku 46,5 mld. eur, což odpovídalo zhruba 2 % HDP. Je to lepší ukazatel, než který v listopadu odhadovala OECD (2,3 %). Nejhorší byl rok 2003, kdy deficit činil 87 mld. eur (4 % HDP).

Východ – Západ, rozdíly přetrvávají Šestnáct let po sjednocení Německa (3. 10. 1990) přetrvávají mezi západní a východní částí výrazné rozdíly. Ústav pro hospodářský výzkum v Halle uvedl, že potrvá dalších 40 let, než se mezi nimi uzavře hospodářská a sociální mezera. Průměrná nezaměstnanost

Tab. č. V/16

Makroekonomický obraz Německa (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	0,9	2,7	1,7	2,1
Nezaměstnanost	9,1	8,1	7,7	7,2
Inflace	2,0	1,7	1,9	1,0
Veřejné finance	-3,2	-2,1	-1,4	-1,3
Běžný účet	4,2	4,0	4,8	5,2

Zdroj: Spolkový statistický úřad, OECD (předpověď)

Tab. č. V/17

Největší německé společnosti, s jejichž akciemi se veřejně obchoduje na burzách

(podle obrátu, údaje za rok 2005)

Společnost	Sektor	Obrát (mld. eur)	Čistý zisk (mil. eur)	Zaměstnanci (tis.)
1. Daimler-Chrysler	Automobily	149,8	2 920	383
2. Volkswagen	Automobily	95,3	1 120	345
3. Siemens	Elektrotech./stroj.	75,4	2 396	461
4. Deutsche Telekom	Telekomunikace	59,6	6 016	244
5. Metro	Maloobchod	55,6	649	247
6. E.on	Energetika	57,9	7 960	80
7. BMW	Automobily	46,7	2 239	106
8. Deutsche Post	Spoje	44,6	2 448	503
9. Thyssen-Krupp	Ocelářství	43,5	1 065	184
10. BASF	Chemie	42,7	3 168	81
Bez finančního sektoru				

Zdroj: Handelsblatt (červen 2006, podle výročních zpráv firem)

ve východních spolkových zemích (kolem 17 %) je ve srovnání se starými spolkovými zeměmi více než dvojnásobná.

Od sjednocení v roce 1990 odešel z bývalé NDR za lepším do západní částí SRN skoro milion lidí.

Daně a střední stav Páteří německého hospodářství jsou rodinné firmy zaměstnávající 70 % všech dělníků, uvádí Německá průmyslová a obchodní komora (DIHK). Takových firem je podle jejích statistik kolem 3,5 mil. Každý rok se mění majitelé u 80 tisíc z nich. Množí se ale případy, kdy majitelé nemají komu rodinnou firmu předat. Spolková vláda vážně uvažuje, že sníží dědickou daň v těch případech, kdy děti převezmou po svých předcích firmu.

Spolková vláda na počátku února 2007 předložila návrh na změnu podnikových daní. Německé firmy dosud odvádějí daň ze zisku (Körperschaftsteuer) ve výši 25 % plus místní daň (Gewerbesteuer), jejíž úroveň se liší, a také »solidární daň«.

Akciové společnosti z hrubého zisku průměrně odvádějí 39 %. Spolkové ministerstvo financí ji chce snížit na 29 %.

BRITÁNIE

Druhá největší ekonomika EU loni výrazně zrychlila tempo růstu. V posledním čtvrtletí 2006 se dokonce přiblížilo třem procentům, hlavně díky čilé aktivitě v sektoru finančních služeb a telekomunikací.

Svížné hospodářské tempo ale probudilo inflaci. Centrální banku (Bank of England) to přimělo na počátku roku 2007 překvapivě zvednout sazby o čtvrt procentního bodu na pětileté maximum 5,25 procenta (to je stejná úroveň jako v USA). Měnovou politiku tak od srpna 2006 přitvrdila už potřetí.

Ekonomové se obávají, že vyšší úrokové sazby zdražující firmám a domácnostem úvěry, se negativně projeví na zvolnění tempa růstu ve druhé polovině letošního roku.

Hospodářství britských ostrovů bude letos postiženo předpokládaným ochlazením konjunktury v USA, takže jeho dynamika podle privátních ekonomů poleví na 2,2–2,3 procenta, některé prognózy dokonce míří pod 2 %. Naproti tomu OECD byla v listopadu v předpovědích pro britské ostrovy optimistická (růst nad 2,5 %).

Starosti s librou šterlinků Vyšší sazby také přispívají k zvestupu kurzu britské libry šterlinků. Ten počátkem letošního roku posílil na více než 1,99 USD, a byl tak nejvyšší od roku 1992. Britským vývozcům, kterým se začalo díky oživení v eurozóně dařit lépe, přibývají starosti. Schodek obchodní bilance v roce 2006 stoupl na 84,3 mld. liber šterlinků. Zhruba dvě třetiny vývozu připadají na USA a třináct zemí eurozóny.

Firmy jsou terčem akvizic Británie je mezi zahraničními investory proslulá svým liberálním ekonomickým prostředím. Cizinci tam proto nakupují stále více majetku včetně nemovitostí. Firmy na ostrovním ekonomice se staly oblíbeným »akvizičním terčem«. Zahra-

Tab. č. V/18

Makroekonomický obraz Británie

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	1,9	2,7	2,6	2,8
Nezaměstnanost	4,8	5,5	5,7	5,8
Inflace	2,0	2,2	2,0	1,9
Veřejné finance	-3,4	-3,0	-2,7	-2,6
Běžný účet	-2,2	-2,4	-2	-2,1

Zdroj: OECD, vládní statistiky

niční společnosti loni v Británii ohlásily akvizice za 75,5 mld. liber (150 mld. USD). Bylo to o 50 % více než v roce 2005.

Na počátku letošního roku se indická ocelářská společnost Tata Steel dohodla, že za 6,2 mld. liber převezme Corus Group. Jde o dosud největší indickou akvizici v zahraničí.

Británie po předchozím rozšíření EU (v květnu 2004) otevřela svůj trh práce i občanům postkomunistických zemí. Podle vládních odhadů jich koncem září 2006 na ostrovech pracovalo přes půl milionu, hlavně z Polska. Pro Británii jsou velkým přínosem, neboť umožnili zaplnit mezery na jejím trhu práce. Zdá se ale, že je v mnoha ohledech nasycen, a tak i liberální Británie bude regulovat příliv pracovních migrantů z Bulharska a Rumunska.

Tab. č. V/19

Největší britské společnosti (podle obratu za rok 2005)

Společnost	Sektor	Obrat (mld. liber)	Zisk (mld. liber)	Zaměstnanci (tis.)
1. Royal Dutch Shell	Ropa, plyn	169,2	13,96	109
2. BP	Ropa, plyn	137,6	12,3	96
3. Tesco	Maloobchod	39,4	1,57	389
4. Vodafone Group	Telekomunikace	29,4	-21,9	62
5. Unilever	Spotřební zboží	27,1	2,6	212
6. GlaxoSmithkline	Farmacie	21,7	4,7	101
7. BT Group	Telekomunikace	19,5	1,6	104
8. Anglo American	Důlní průmysl	17,1	2,05	195
9. Sainsbury	Maloobchod	16,1	0,06	153
10. BHP Billiton	Důlní průmysl	15,9	3,4	36
Bez finančního sektoru				

Zdroj: Handelsblatt (podle zpráv společností)

FRANCIE

Francouzské hospodářství poprvé od roku 1994 svojí dynamikou zaostalo za německým. Jeho HDP vzrostl o 2 % a letos by to mělo být těsně pod tímto číslem.

Ekonomika se více než německá opírá o domácí spotřebu. Naproti tomu význam exportu pro hospodářskou konjunkturu je ve srovnání s východním sousedem menší.

Francouzským firmám se tolik jako německým konkurentům nedaří na těch nejdynamičtěji rostoucích trzích – čínském, indickém a východoevropském, upozornila ve zprávě soukromá banka Ixis. Francouzi více než Němci závisejí na »starých« obvyklých v rámci západoevropské patnáctky, které se co do růstových možností nemožou s asijskými a východoevropskými vůbec porovnávat.

Právě to, že se francouzské firmy »nechytlý« na nejrychleji rostou-

Tab. č. V/20

Makroekonomický obraz Francie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	1,2	2,0	1,9	2,0
Nezaměstnanost	9,9	9,1	8,5	8,2
Inflace	1,9	1,9	1,1	1,8
Veřejné finance	-2,9	-2,7	-2,5	-2,3
Běžný účet	-1,6	-1,7	-1,8	-1,8

Zdroj: OECD, SG Research

cích trzích, vedlo – spolu s rostoucími cenami surovin – k tomu, že francouzská obchodní bilance v roce 2006 skončila v rekordním schodku 29,2 mld. eur proti předloňským 22,9 mld. eur. Naproti tomu Německo zaznamenalo rekordní přebytek 162 mld. eur.

I hospodářský růst kolem 2 % je dostatečný k tomu, aby klesala nezaměstnanost. Její průměrná míra loni v prosinci činila 8,6 %, což bylo nejméně od června 2001. Premiér Dominique de Villepin předpovídá, že letos se dostane pod 8 %.

Právě zaměstnanost, mzdy a sociální otázky jsou hlavním tématem květnových prezidentských voleb.

Tab. č. V/21

Největší francouzské společnosti (podle obrátu v roce 2005)

Společnost	Sektor	Obrat (mld. eur)	Zisk (mld. eur)	Zaměstnanci (tis.)
1. Total	Energetika	143,2	12,3	113
2. Carrefour	Maloobchod	74,5	1,4	417
3. PSA Peugeot Citroen	Automobily	56,3	1,03	209
4. EdF	Energetika	51,1	3,2	157
5. France Telecom	Telekomunikace	49	5,7	207
6. Suez	Energetika/veř.sloužby	41,5	2,5	158
7. Renault	Automobily	41,3	3,4	127
8. Saint Gobain	Stavební materiály	35,1	1,3	186
9. EADS	Letecký průmysl	34,2	1,7	113
10. ITM-Intermarché	Obchod	30,4	–	112

Zdroj: Handelsblatt (podle zpráv společnosti)

ITÁLIE

Země na Apeninském poloostrově si v minulých letech vedla nejhůř ze čtyř největších ekonomik eurozóny. V letech 2002–2006 její HDP rostl jenom o 0,6 % ročně ve srovnání s 2,1 % v předchozím pětiletém období. Loňský rok lze z tohoto pohledu hodnotit jako velmi dobrý. Ministr financí Tommaso Padoa-Schioppa koncem ledna uvedl, že HDP v roce 2006 vzrostl o 1,7–1,8 %. Avšak stejně jako v minulých letech je to hluboko pod průměrem eurozóny.

Experti přesto soudí, že Apeninský poloostrov se dostal z hospodářské letargie. Stalo se tak nejenom díky vývozu, ale i zřetelnému oživení na domácím trhu. Strojírenství včetně automobilového průmyslu je na vzestupu. Průmyslová výroba loni po pětiletém poklesu stoupla o 2,4 %.

Mezinárodní měnový fond ve zprávě z počátku února 2007 uvedl, že v Itálii jsou patrné známky »cyklického zlepšení«. Tempo růstu HDP za období 2006–2007 by mělo být nejvyšší od roku 2001. Nezaměstnanost zvolna klesá a inflace se pohybuje kolem průměru eurozóny.

Tab. č. V/22

Makroekonomický obraz Itálie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	0,1	1,9	1,4	1,6
Nezaměstnanost	7,8	7,1	6,8	6,5
Inflace	2,2	2,2	1,9	2,0
Veřejné finance	–4,3	–4,4	–3,2	–3,3
Běžný účet	–1,6	–2,2	–2,2	–2,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Spotřebitelská důvěra italských domácností loni stoupala až na čtyřapůlleté maximum v prosinci.

Itálie je jediná z velkých zemí eurozóny, kterým se loni nepodařilo zlepšit stav veřejných financí. Skončily ve schodku odpovídajícím 4,4 % HDP. Premiér Romano Prodi ho chce letos stlačit na 2,8 %.

Itálie patří k vyspělým zemím, jejichž penzijnímu systému nejvíce hrozí krize. Výdaje na důchody již odpovídají 15,4 % HDP. Míra porodnosti přitom je třetí nejnižší v celé EU, a tak lidé v produktivním věku, kteří penzijní systém finančně drží, bude ubývat, zatímco seniorů přibývat.

Země trpí značnými regionálními rozdíly. Na jihu Itálie – v oblasti označované jako Mezzogiorno, kde žije třetina z 59 mil. obyvatel, je ve srovnání s bohatším severem třikrát vyšší míra nezaměstnanosti.

Země si vysloužila ostrou kritiku Bruselu za to, že neochotně pouští do sektoru služeb zahraniční konkurenci, což platí hlavně pro finanční služby.

Vláda v Římě se v prosinci 2006 rozhodla prodat svůj podíl ve ztrátové letecké společnosti Al Italia, která byla naposledy zisková v roce 2002.

Po dubnových parlamentních volbách v roce 2006, které skončily velice těsnou porážkou pravického premiéra Silvia Berlusconiho, se k moci dostala koalice levého středu vedená Romanem Prodim, bývalým předsedou Evropské komise. Koalici tvoří Demokratická levice (Olivovník) a centristé, jejichž strana se nazývá Margherita (Kopretina).

V květnu 2006 jako 11. poválečný prezident Itálie složil přísahu Giorgio Napolitano, bývalý člen Komunistické strany Itálie.

Tab. č. V/23

Největší italské společnosti (podle obratu v roce 2005)

Společnost	Sektor	Obrat (mld. eur)	Zisk (mld. eur)	Zaměstnanci (tis.)
1. Eni	Energetika	74,5	8,8	72
2. Fiat	Automobily	46,5	1,3	174
3. Enel	Energetika	34,1	3,9	52
4. Telecom Italia	Telekomunikace	30,6	3,2	87
5. GRTN	Elektroenerg.	23,7	0,02	0,3
6. Poste Italiane	Spoje	16,5	0,35	152
7. Finmeccanica	Zbrojní a letecký průmysl	11	0,37	57
8. ERG	Ropné produkty	9	0,4	2,7
9. Riva Fire	Ocelářství	8,5	0,5	26
10. Edison	Elektrina, plyn	7,2	0,5	3

Zdroj: Handelsblatt (podle zpráv společností)

ŠPANĚLSKO

Vláda v Madridu je velice ambiciózní. Loňský rok, kdy ekonomika vzrostla o 3,9 %, považuje za velmi úspěšný. Španělsko tak rostlo jedenáctý rok po sobě rychleji, než činil průměr eurozóny.

Hospodářská síla čtvrté největší ekonomiky eurozóny (a páté v EU) se projevuje i v sílící expanzi španělských společností nejenom na evropské pevnině, ale také v Británii a Jižní Americe.

Dynamika by letos měla zpomalit jenom nepatrně – na 3,5 %, slibuje premiér José Luis Zapatero. Vznikne tak dalších 600 tis. nových pracovních míst a nezaměstnanost klesne pod 8 %. Inflace, stále vyšší než průměr eurozóny, by měla dále klesnout. Veřejné finance skončily loni podle předběžného vládního odhadu v přebytku 1,6 % HDP. Jde vůbec o nejlepší fiskální výsledek od roku 1978, kdy Španělsko vykročilo směrem k demokracii.

Země se stala oblíbeným cílem přistěhovalců, kteří už tvoří 11 % celkového počtu obyvatel. Vláda ve zvláštní zprávě z loňského listopadu uvedla, že příliv přistěhovalců (z Latinské Ameriky, severní Afriky, východní Evropy, ale i Asie) se od roku 2000 podílel na hospodářském růstu zhruba z poloviny. Z přistěhovalectví se stal politický problém. Z říjnového průzkumu v roce 2006 vyplynulo, že Španěly už nejvíce netrápí nezaměstnanost, nýbrž nápor přistěhovalců, kteří jsou ochotni pracovat déle za mnohem nižší mzdy.

Zapatero ujišťuje, že země do roku 2010 předstihne Itálii v HDP na obyvatele (podle parity) a dostane se podle tohoto ukazatele v EU na 12. místo. Makroekonomický obraz Španělska kazí především prohlubující se schodek na běžném účtu platební bilance odpovídající 9 % HDP.

Zhruba 11 % španělského HDP se vytváří v cestovním ruchu. Na něm přímo i nepřímo závisí kolem 4 mil. pracovních míst. Loni přijelo rekordních 58,4 mil. návštěvníků a letos by měl jejich počet dále vzrůst. Španělští experti upozorňují, že země by mohla ztratit na přitažlivosti, budou-li nadále vznikat na pobřeží střediska tzv. masové turistiky.

NIZOZEMSKO

Těžko nalézt mezi západoevropskými členy EU zemi, které by se hospodářsky vedlo tak dobře jako Nizozemsku. Nizozemsko patří k nejhustěji osídleným státům v Evropě a jeho území pokrývá z přibližně jedné pětiny voda.

Tempo hospodářského růstu se proti roku 2005 skoro zdvojnásobilo na 2,8 %. Zpočátku mu nejvíce pomáhal rostoucí vývoz, později se přidala i soukromá spotřeba a investice.

Nezaměstnanost patří k nejnižším v Evropě – podle Eurostatu v prosinci 2006 činila 3,6 %. Národní statistika ale podává odlišný obraz – míra nezaměstnanosti podle ní v posledním čtvrtletí 2006 činila 5,2 % proti 6,3 % ve stejném období 2005.

Inflace zůstává hluboko pod průměrem eurozóny a běžný účet platební bilance je ve vysokém přebytku, který podle předpovědi OECD dále poroste.

Křesťansko-demokratický premiér Jan Peter Balkende měl všechny předpoklady proto, aby zvítězil v předčasných parlamentních volbách (23. listo-

Tab. č. V/24

Makroekonomický obraz Španělska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,5	3,9	3,3	3,1
Nezaměstnanost	9,2	8,4	7,8	7,6
Inflace	3,4	3,5	2,7	3,2
Veřejné finance	1,1	1,6	1,2	1,4
Běžný účet	-7,4	-8,8	-9,2	-9,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Tab. č. V/25

Makroekonomický obraz Nizozemska

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	1,5	2,8	3,1	3
Nezaměstnanost	5,0	4,9	4,2	3,1
Inflace	1,5	1,5	1,0	1,0
Veřejné finance	-0,3	-0,4	-0,2	-0,1
Běžný účet	6,6	7,4	7,7	9,3

Zdroj: OECD, vládní statistiky

padu 2006). Tak se také stalo, ale jeho strana CDA ve 150členném parlamentu získala 41 křesel. Ani ve spojení s menší liberální Lidovou stranou za Svobodu a demokracii (VVD) s 22 křesly nezískala dostatečnou převahu. Nakonec se pustila do jednání o vzniku velké koalice za účasti opoziční Strany práce (PvdA), která ve volbách skončila druhá a patří jí 32 křesel.

Nová koaliční vláda složená ze tří stran byla ustavena v polovině února. Balkende slibuje, že během svého čtyřletého funkčního období udrží alespoň 2% roční tempo hospodářského růstu. Veřejné finance by měly nejpозději v roce 2011 skončit v 1% přebytku.

Nizozemsko má nejvyšší zásoby zemního plynu v EU.

POLSKO

Polské hospodářství, hodnotou HDP největší ve střední Evropě, v uplynulém roce rostlo nejrychleji za posledních 9 let. Jeho HDP meziročně stoupl o 5,8 %, mnohem více, než v listopadu odhadla OECD (5,1 %).

Postaraly se o to zejména vysoké investice, které meziročně stouply skoro o 17 %, na druhém místě soukromá spotřeba a poté vývoz. Ekonomové si pochvalují, že hospodářský růst byl vyvážený.

Pro investice (hlavně stavební) byly velkou vzpruhou poměrně levné úvěry. Polská centrální banka totiž držela svoji hlavní sazbu na rekordním minimu 4 % od března 2006.

To jí umožňuje také příznivý vývoj inflace držící se skoro dva roky pod 2,5 %, což je inflační cíl centrální banky.

Do jejího čela byl v lednu 2007 jmenován vcelku neznámý ekonom, zato věrný stoupenec prezidenta Lecha Kaczyrského Sławomir Skrzypek. Nahradil liberálního ekonomu a »otce« liberálních reforem v Polsku Leszka Balcerowicze. Skrzypek soudí, že Polsko by mohlo zavést euro v letech 2012–2013. Avšak kabinet ve Varšavě – na rozdíl od dalších středoevropských zemí – nikdy žádný konkrétní termín pro zavedení společné měny nestanovil.

Levné úvěry a rostoucí mzdy vyvolaly větší zájem Poláků o koupi domů a bytů. Polské banky loni podle odhadu poskytly nové hypoteční úvěry za 41 mld. zlotých, o 70 % více než v roce 2005.

Průměrná míra nezaměstnanosti propočtená Eurostatem během loňského roku klesla na 12,8 % v prosinci 2006 ve srovnání s 16,9 % o rok před tím (národní čísla jsou ale asi o dva procentní body vyšší). Jde o nejhorší ukazatel v celé EU.

Uvedený rychlý pokles nezaměstnanosti je ale způsoben do značné míry tím, že po vstupu země do EU (v květnu 2004) za práci na Západ vycestovaly přibližně 2 mil. Poláků. Jejich zájem o práci v cizině podle zpráv ze začátku letošního roku nepolevuje. Přibývá profesí, kde už země pociťuje nedostatek pracovních sil.

»Trh práce bude ještě několik let v Polsku představovat jeden ze zásadních problémů,« zhodnotila situaci polská komisařka Danuta Hübnerová, odpovídající v Bruselu za regionální politiku. V lednu bylo bez práce 2,3 mil. Poláků.

Tab. č. V/26

Makroekonomický obraz Polska

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,5	5,8	5,1	4,8
Nezaměstnanost (podle OECD)	17,7	14,2	12,6	11,3
Inflace	2,1	1,0	2,9	2,8
Veřejné finance	-2,5	-1,7	-3,5	-3,0
Běžný účet	-1,7	-2,1	-2,5	-2,8

Zdroj: UniCredit Group (CEE Quarterly, leden 2007)

Polský vývoz během minulého roku stoupl skoro o pětinu, ale od třetího čtvrtletí zrychlilo také tempo růstu dovozu.

Polsko má rozsáhlý agrární sektor zaměstnávající zhruba čtvrtinu pracovních sil. Jeho venkov je stále poměrně chudý. To je jeden z důvodů, proč je HDP v přepočtu na obyvatele jeden z nejnižších v celé EU.

Nejistotu mezi zahraničními investory vyvolává politická situace v Polsku. V červenci 2006 se premiérem stal Jarosław Kaczyński, prezidentův bratr. Nahradil Kazimierze Marcinkiewicze, který podal demisi.

Existuje riziko, že nynější vládní koalice nebude pokračovat v reformách, mj. v privatizaci. Kabinet se silnými sklony k populismu má tendenci ke státním zásahům do hospodářství.

Mezi Varšavou a Bruselům panuje napětí. Jedním z důvodů loni byly úvahy extremistické strany Liga polských rodin – člena vládní koalice – o znovuzavedení trestu smrti a hlavně polský »hospodářský nacionalismus«.

BELGIE

Hospodářství si loni vedlo zdatně hlavně zásluhou silné domácí poptávky. Tu ovlivnily rostoucí disponibilní příjmy domácností. Loni díky pokračující daňové reformě (byla schválena v roce 2001) stouply v průměru o 2,7 %.

Ekonomicke významně pomáhá i vývoz. V něm ale převládají výrobky, které se v dovážejících zemích dále zpracovávají.

Snižily se náklady na pracovní sílu, hlavně sociální odvody. Na trhu práce loni vzniklo kolem 45 tis. nových pracovních míst.

Zemi se zvolna daří snižovat veřejný dluh, který patří k nejvyšším v EU (kolem 90 % HDP).

ŠVÉDSKO

Hrubý domácí produkt největší skandinávské ekonomiky loni stoupl asi o 4,4 %, nejrychleji za posledních sedm let. Svižnější růst přinesl i riziko vyšší inflace. Centrální banka (Riksbank) proto během minulého roku celkem šestkrát zvedla svoji hlavní sazbu – až na 3 % v prosinci 2006.

Premiér Fredrik Reinfeldt, jehož pravocívný kabinet se dostal k moci po loňských zářijových volbách, slibuje, že letos poplatníkům na daních uleví sumou 37 mld. švédských korun a dalších možná 50 mld. korun v příštím roce. Ale zároveň se chystá zvýšit odvody do fondu zaměstnanosti a omezuje výdaje na veřejné práce.

Tab. č. V/27

Makroekonomický obraz Belgie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	1,1	2,7	2,3	2,1
Nezaměstnanost	8,4	8,6	8,3	6,0
Inflace	2,5	2,4	1,7	1,8
Veřejné finance	0	0	-0,2	-0,2
Běžný účet	2,5	2,0	1,9	1,6

Zdroj: OECD

Tab. č. V/28

Makroekonomický obraz Švédska

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,7	4,4	3,6	2,9
Nezaměstnanost	5,8	5,5	5,3	4,3
Inflace	0,5	1,4	2,2	2,5
Veřejné finance	2,8	2,9	2,4	2,6
Běžný účet	6	7,1	7,5	7,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Pozorovatelé pokládají za »malý zázrak«, že se opozici – alianci občanských stran – podařilo v loňských zářijových volbách porazit do té doby 12 let vládnoucí sociální demokraty. Těm totiž hlavní ukazatele konjunktury nahrávaly. Například nezaměstnanost v září činila 4,2 %, což je úroveň, o niž si může většina evropských zemí nechat jenom zdát. Avšak podle mnoha ekonomů její skutečnou úroveň skrývá rozsáhlý systém sociálního zabezpečení.

Vláda ve Stockholmu letos hodlá privatizovat státní podíly v klíčových firmách, jako například telekomunikační operátor Telia-Sonera (kde drží 45 %), letecká společnost SAS (21 %) či banka Nordea (20 %). Stát má podíly celkem v 57 společnostech.

RAKOUSKO

Rakouská ekonomika patří k těm, které loni v eurozóně (i celé EU) dosáhly nadprůměrného tempa růstu (kolem 3,2 %). Postaraly se o to především investice a export. Nejméně k růstu přispěla spotřeba domácností.

Rozpočtová politika spolkové vlády v roce 2006 nebyla tak expanzivní, jak se v souvislosti s říjnovými parlamentními volbami očekávalo. Veřejné finance skončily ve schodku, který v poměru k HDP představuje jen 1,2 %. Celkový veřejný dluh je stále vyšší než 60 % HDP, a země tak nesplňuje jedno z klíčových maastrichtských kritérií pro zavedení eura.

Průměrná míra nezaměstnanosti zůstala loni těsně pod 5 % (podle metodiky Eurostatu, podle metodiky národní 6,8 %). Ale jenom necelá třetina Rakušanů ve věku 55 – 64 let má zaměstnání, zatímco v Německu je to 46 % a ve Skandinávii až 70 %. Na částečný úvazek pracuje zhruba pětina lidí.

V rámci EU patří Rakousko k nejbohatším zemím. Vykazuje čtvrtý nejvyšší HDP v přepočtu na obyvatele (podle parity kupní síly). Podle německé výzkumné firmy MB-Research měl v roce 2005 každý Rakušan v průměru k dispozici sumu 18 545 eur (podle parity). To představuje 169 % unijního průměru. Lépe na tom byli jenom Britové, Švýcaři a první Lucemburčané.

Tab. č. V/29

Makroekonomické ukazatele Rakouska (v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,0	3,2	2,7	2,3
Inflace	2,3	1,5	1,6	1,7
Nezaměstnanost	5,2	4,9	4,6	4,5
Schodek veřejných financí	-1,5	-1,2	-1,4	-1,4
Veřejný dluh	63,6	64,3	64,2	63,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Tab. č. V/30

Rakousko jako investor na východě

(přímé zahraniční investice)

Země	Pořadí mezi investory	Celkový kapitál (mld. eur)	Rakouský podíl (%)
Bosna a Hercegovina	1.	1,96	32,7
Chorvatsko	1.	13,19	29
Bulharsko	1.	8,53	28,3
Slovinsko	1.	5,56	27,9
Rumunsko	2.	15,04	15,7
Slovensko	3.	11,02	14,7
Srbsko	3.	3,04	11,8
Maďarsko	3.	40,4	11,4
Česko	3.	42,04	11,2
Ukrajina	3.	13,85	8,7
Polsko	5.	62,69	5,0

Zdroj: WIIW, květen 2006

Rakousko loni na jaře poznamenal rozsáhlý finanční skandál kolem odborářské banky Bawag, která měnovými spekulacemi v Karibské oblasti přišla o miliardu eur. Kvůli čtvrtému největšímu ústavu v zemi s 1,3 mil. klientů bylo dokonce svoláno mimořádné zasedání parlamentu. »Záchranný kruh« Bawagu nakonec hodila vláda, centrální banka i komerční banky a pojišťovny.

V západní Evropě těžko nalézt zemi, která by měla z rozšíření EU směrem na východ větší prospěch než Rakousko. To přiznává i tamní odborný tisk. Do střední a východní Evropy loni směřovala zhruba pětina vývozu ve srovnání s desetinou v roce 1990.

Ve Vídni sídlí důležité mezinárodní instituce – sekretariát OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě), ropného kartelu OPEC či Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Stovky západních firem řídí z Vídně svůj východoevropský byznys, mj. Masterfoods, Henkel, Beiersdorf a Coca-Cola.

Parlamentní volby v říjnu 2006 těsně vyhráli opoziční sociální demokraté (35,3 % hlasů) před druhými vládnoucími lidovci (34,3 % hlasů). Ani jedna strana tak nezískala dostatečný mandát k vládnutí. Následovalo tříměsíční období politické nejistoty. Sociálně demokratická strana a Lidová strana Rakouska se počátkem letošního roku dohodly na vládě velké koalice pod vedením sociálního demokrata Alfreda Gebauera. Ten – na rozdíl od svého předchůdce Wolfganga Schüssela – nemínil privatizovat 25% státní podíl ve společnosti Telekom Austria, ani 51% podíl v podniku Rakouská pošta.

Nová vláda hodlá dále snižovat rozpočtový deficit, více investovat do dopravní infrastruktury, aby se zlepšilo dopravní spojení s východem, a také do výzkumu.

ŘECKO

Hospodářství loni rostlo rychleji, než se čekalo. HDP stoupl o 4,2 %, hlavně díky silnější domácí poptávce. Guvernérovi centrální banky Nicholasi Garganasovi stále dělá starosti inflace, která se dlouhodobě pohybuje nad průměrem eurozóny. Je také jedním z důvodů, proč Řecko ztrácí konkurenční schopnost na mezinárodních trzích.

Země loni snížila schodek veřejných financí pod 3 % HDP, což se jí podařilo vůbec poprvé od vstupu do eurozóny v roce 2001. Řecko ale stále vykazuje spolu s Itálií nejvyšší veřejný dluh v EU. Odpovídá 105 % hodnoty HDP.

Loni se nebezpečně prohloubil schodek na běžném účtu platební bilance, který pravděpodobně přesáhl 10 % HDP. Důvodem byly rostoucí ceny ropy i nižší příjmy z námořní dopravy.

Zahraniční investoři se do Řecka nehrnou. Příliv jejich kapitálu v posledních pěti letech ani jednou nepřesáhl 1 % HDP. To je nejhorší ukazatel v celé EU.

Do Řecka loni přicestovalo 16 mil. zahraničních turistů, kteří tak zemi přinesli kolem 12 mld. eur. Cestovní ruch vytváří asi 15 % řeckého HDP, uvádí Světová rada pro cestovní ruch.

Loni se dále zlepšily hospodářské vztahy s tradičním rivalem – Tureckem. Řekové získali např. majetkové podíly v několika tureckých bankách.

Tab. č. V/31

Makroekonomický obraz Řecka (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,7	4,2	3,8	3,8
Nezaměstnanost	10,4	9,6	9,2	8,8
Inflace	3,5	3,4	2,9	2,8
Veřejné finance	-5,1	-2,6	-2,6	-2,6
Běžný účet	-7,9	-10,8	-10,1	-9,7

Zdroj: OECD, vládní statistiky

PORTUGALSKO

Nejchudší zemi bývalé západoevropské patnáctky vstup do eurozóny v roce 1999 velké štěstí nepřinesl. Ekonomika v letech 2002–2006 podle Eurostatu rostla v ročním průměru o pouhých 0,5 %. Podle dynamiky HDP tak byla na chvostu nejenom eurozóny, ale celé Evropské unie.

Portugalské hospodářství se zotavuje nízkým, ale stabilním tempem, uvedla v polovině února centrální banka. Ta odhaduje, že HDP loni stoupl o 1,3 % a letos by mohlo přidat tempo na 1,8 %.

Vládě levého středu premiéra Josého Sócratese, která je u moci od března 2005, se postupně daří omezovat schodek veřejných financí (mj. mzdovými úsporami ve státní správě).

Ekonomika trpí – stejně jako španělský soused – hlubokým schodkem běžného účtu platební bilance.

Portugalsko se stalo první zemí bývalé západoevropské patnáctky, kterou Česko předstihlo v HDP na obyvatele (podle parity kupní síly). V roce 2005 činil 17 100 eur, kdežto v Česku podle Eurostatu o 600 eur více.

DÁNSKO

Dánsko, které není členem měnové unie, v minulém roce vykázalo více než 3% hospodářský růst. Zasloužila se o to zejména silná domácí spotřeba a vývoz.

Mezinárodní měnový fond loni v říjnu Kodaň varoval před rizikem přehřátí. Hrozí totiž, že tempo růstu výroby nepostačí tempu poptávky. To by byl impuls k růstu cen i mezd. Cena domů a bytů loni stoupla asi o 20 %.

Nezaměstnanost už v lednu 2006 klesla na 5 %, nejméně za posledních 30 let, a v průběhu roku se dále snižovala. V prosinci činila podle národní metodiky 3,9 %.

Ekonomika pocituje nedostatek pracovních sil. Kolem 80 % dánských firem loni v září během průzkumu sdělilo, že má potíže s náborem nových zaměstnanců a jsou i nuceny omezovat výrobu. To se následně projevuje ve stoupajícím dovozu zboží.

Kabinet koncem ledna 2007 oznámil, že hodlá snížit sazbu daně z firemního zisku z 28 na 22 %.

Centrální banka (Nationalbanken) nepoužívá své měnové nástroje k utlumení poptávky. Jejím jediným úkolem je udržet kurz koruny vůči euru plus minus 2,25 % od centrální parity (7,46038 DKK za euro).

Tab. č. V/32

Makroekonomický obraz Portugalska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	0,5	1,3	1,8	2,4
Nezaměstnanost	7,7	7,5	7,4	7,0
Inflace	2,1	3,1	2,0	1,8
Veřejné finance	-6	-4,6	-3,7	-3,4
Běžný účet	-9,3	-8,8	-9,2	-9,9

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Tab. č. V/33

Makroekonomický obraz Dánska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,0	3,3	2,3	1,6
Nezaměstnanost	4,8	3,8	3,3	3,3
Inflace	1,8	2	2,1	2,6
Veřejné finance	4,6	3,4	3,2	3,2
Běžný účet	2,9	1,3	1,8	1,3

Zdroj: OECD, vládní statistiky

MAĎARSKO

Maďarská ekonomika, která loni vzrostla o 3,9 %, patří nyní k nejpříznivějším v EU. Její růst je nejpomalejší ve střední Evropě, má nejhlubší schodek veřejných financí v EU a také nejvyšší inflační teplotu. Země zažila vážné pouliční nepokoje.

Vláda v polovině letošního února sdělila, že ekonomika letos vzroste o 2,2 %, což je nejpomalejší tempo za posledních 10 let. Spotřebitelská nálada Maďarů byla v prosinci nejhorší od roku 1996, tedy od doby, kdy ji výzkumný ústav GKI pomocí zvláštního indexu sleduje.

I když schodek veřejných financí v roce 2006 nedosáhl 10,1 %, jak se předpokládalo, i ukazatel těsně pod dvoucifernou hodnotou je na pováženou. Celkový veřejný dluh, který v roce 2005 odpovídal 61,7 % HDP, letos přesáhne 70 %.

Jak léčí Maďaři Vláda zvýšila daň z kapitálových výnosů (včetně úroků) na 20 %, zavedla zvláštní 4% »solidární daň« pro lidi s nejvyššími příjmy a společnosti. To vyvolalo nevoli západních koncernů. Například automobilka Audi, součást Volkswagenu, pohrozila, že kvůli solidární dani, jež by byla v rozporu s udelnými »daňovými prázdninami«, zastaví další investice.

Sazba DPH se zvýšila z 15 na 20 %. Stouply také spotřební daně a byly omezeny dotace k cenám zemního plynu, léčiv a veřejné dopravy.

Kabinet také hodlá propustit 5 % ze 300 tis. zaměstnanců veřejného sektoru, což se dotkne nejenom ministerstev, ale i státních drah.

Vláda počátkem prosince 2006 schválila nový konvergenční program, jehož cílem je vytvořit podmínky pro přijetí eura. Schodek veřejných financí hodlá dostat pod 3 % HDP v roce 2010, tedy v roce, kdy se původně už měla společná měna zavést. Nyní se hovoří o období 2013–2014.

Inflace zrychlila Zvýšení daní i regulovaných cen se projevilo citelným zrychlením inflačního tempa. Meziroční míra inflace v prosinci 2006 stoupla na 6,5 %, tedy skoro na dvojnásobek proti prosinci 2005. Letos v lednu se dostala na 7,8 % a byla tak nejvyšší od září 2001.

Maďarská národní banka se snažila čelit inflaci zvyšováním sazeb. Celkem svoji klíčovou sazbu během roku 2006 zvedla pětikrát – ze 6 na 8 %. Novým guvernérem centrální banky byl v polovině února jmenován András Simor.

Pouliční nepokoje Vládnoucími socialistům, kteří jsou u moci od roku 2002, se loni v dubnu opět podařilo vyhrát parlamentní volby a pokračovat ve správě země spolu se Svazem svobodných demokratů. Poprvé od roku 1990, kdy byla v zemi obnovena demokracie, tak nenastalo střídání politických strážů.

Rok 2006, kdy Maďarsko vzpomínalo 50. výročí protikomunistického povstání, krvavě potlačeného sovětskými tanky, přinesl bouři na vnitropolitické scéně. Budapešť v září a říjnu zažila mohutné protivládní demonstrace, jejichž účastníci zapalovali auta a zaútočili i na budovu televize. Demonstrace podnítilo zveřejnění záznamu ze stranického jednání vládních socialistů, na němž premiér Ferenc

Tab. č. V/34

Makroekonomický obraz Maďarska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4,2	3,9	2,5	3,3
Nezaměstnanost	7,3	7,5	7,7	7,6
Inflace	3,6	3,9	6,9	4,1
Veřejné finance	-7,5	-9,8	-6,8	-4,2
Běžný účet	-6,7	-7,3	-6,3	-5,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Gyurcsány otevřeně hovoří o tom, že straničtí lídři před dvoukolovými parlamentními volbami (9. a 23. dubna) lidem lhali o stavu ekonomiky.

FINSKO

Jediná skandinávská ekonomika, kde obíhá společná měna, loni výrazně zrychlila tempo růstu. V únoru se odhadovalo na 5,5–6 procent, což je více než dvojnásobek průměru eurozóny. Letos se čeká citelné zpomalení (růst kolem 3 %).

Koaliční vláda (složená ze tří stran) vedená premiérem Mattim Vanhanenem, která je u moci od roku 2003, plní svůj slib a průběžně snižuje daně. Tímto způsobem chce přispět k vytváření nových pracovních míst. Průměrná míra nezaměstnanosti se během uplynulého roku snížila o celý procentní bod na prosincových 7,3 procenta.

Klesající nezaměstnanost se příznivě projevuje na spotřebitelské důvěře, která se koncem roku 2006 dostala na skoro šestileté maximum.

Dařilo se i vývozu, který proti roku 2005 stoupl o 17 % na 61,3 mld. eur. Země tak má na běžném účtu platební bilance velmi vysoký přebytek, který dále poroste.

V lednu 2006 byla prezidentkou už podruhé zvolena Tarja Halonenová.

Parlamentní volby se konaly v březnu 2007, po uzávěrce této publikace.

Tab. č. V/35

Makroekonomický obraz Finska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,0	5,5	3,0	2,7
Nezaměstnanost	8,4	7,7	7,6	7,4
Inflace	0,8	1,3	1,4	1,5
Veřejné finance	2,5	2,5	2,4	2,2
Běžný účet	5,2	6,8	7,3	7,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

IRSKO

Ekonomika »zeleného ostrova« také loni dosáhla více než 5% růstu, který by si měla udržet i letos. HDP v přepočtu na obyvatele přesáhl 33 tis. eur (podle parity kupní síly), což je více než například v Británii či Německu.

Irsko zaostává v infrastruktuře. Vláda proto koncem ledna 2007 předložila nový »národní rozvojový plán« na období 2007–2013. Na výstavbu a modernizaci silnic, telekomunikací, bytového fondu a další projekty vynaloží kolem 184 mld. eur. Průměrné roční výdaje odpovídají 16 % HDP. Zhruba 6 mld. eur má směřovat na podporu výzkumu a vývoje, 34 mld. je určeno na sociální účely, mj. výstavbu 100 tis. bytů pro nemajetné.

Investiční plán vychází z předpokladu, že hospodářství poroste v průměru o 4,5 % ročně. Opoziční Strana práce (Labour party) ho označila za »pouhou sbírku předvolebních slibů«. Parlamentní volby by se měly konat během první poloviny letošního roku.

Tab. č. V/36

Makroekonomický obraz Irska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	5,5	5,3	5,1	4,5
Nezaměstnanost	4,4	4,4	4,4	4,4
Inflace	2,2	2,8	2,8	3
Veřejné finance	1,1	1,0	0,7	0,7
Běžný účet	-2,6	-1,7	-1,3	-0,4

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Ekonomika, jež v posledních 10 letech rostla zhruba o 7 % ročně, láká pracovní migranty z východu i jiných zemí. Díky nim počet obyvatel v letech 2002–2005 stoupl o 8 % na 4,3 mil. Irsko vykazuje druhou nejnižší míru nezaměstnanosti v eurozóně (4,5 % v prosinci 2006).

SLOVENSKO

Slovensko, druhý nejvýznamnější partner Česka, se stalo středoevropským hospodářským »tygrem«. Jeho hospodářský růst loni přesáhl 8 %, což je nejlepší ukazatel od vzniku samostatné Slovenské republiky v roce 1993. A také nejvyšší číslo v rámci třicetičlenné Organizace zemí pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Zasloužil se o to vysoký růst soukromé spotřeby, vývozu i investic. Letos ale nastává posun. Ekonomiku potáhne především vývoz (stejně jako v letech 2004–2005 ekonomiku českou). Ekonomové proto věří, že se také podaří snížit schodek obchodní bilance, který se loni proti roku 2005 prohloubil o 21 % na 92,1 mld. SKK. Jedním z důvodů byl vyšší dovoz surovin a dílů pro automobilky Kia a Peugeot. Oba závody loni vyrobily kolem 60 tis. aut, letos plánují dohromady přibližně 400 tis.

Rozpočtový schodek loni podle vládního odhadu odpovídal 3,7 % HDP (privátní ekonomové ho vidí o něco výš). Vláda ho chce letos snížit na 2,9 %, aby splnila jedno z klíčových kritérií pro zavedení eura v roce 2009. Pokračující velmi vysoké tempo růstu HDP (některé prognózy jdou nad 9 %) by mělo splnění tohoto cíle usnadnit.

Nezaměstnanost Silný hospodářský růst má velice pozitivní vliv na trh práce. Míra tzv. registrované nezaměstnanosti (podle úřadů práce) se během roku 2006 snížila z lednových 11,8 % na 9,4 % koncem roku. Avšak nezaměstnanost zjišťovaná podle výběrových šetření je mnohem vyšší (ve 3. čtvrtletí 2006 činila 12,8 %).

Slováci si během 3. čtvrtletí 2006 v průměru vydělávali 18 212 korun měsíčně (481 eur podle nominálního kurzu).

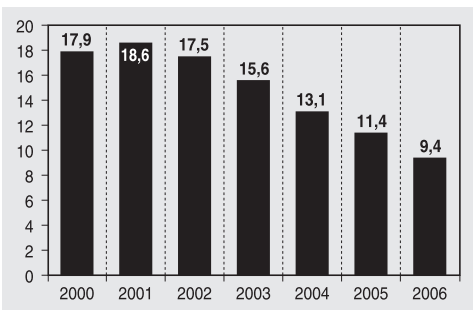
Inflace a zpevňující koruna Národní bance Slovenska (NBS) dělala loni starost inflace. V srpnu její meziroční míra stoupla na 5,1 %, koncem roku to bylo 4,2 %, více než dvojnásobek české úrovně. NBS předpokládá, že meziroční míra inflace v prosinci 2007 klesne na 1,5 %. V boji s inflací pomohly nejenom klesající ceny ropy, ale i zpevňující kurz koruny. Koncem letošního roku by se mohl pohybovat kolem 35 SKK za euro.

Slovenská koruna je od konce listopadu 2005 v mechanismu směnných kurzů ERM 2. Její kurz by se neměl odchýlit od centrální parity 38,455 za euro plus minus 15 %.

Slovensko za vlády premiéra Mikuláše Dzurindy (u moci od podzimu 1998 do června 2006) získalo přímé zahraniční investice za 11 mld. USD.

Graf č. V/1

Vývoj nezaměstnanosti podle evidovaných nezaměstnaných (prosincové údaje v %)

Zdroj: Slovenský statistický úřad

Tab. č. V/37

Hlavní obchodní partneři (leden–listopad 2006)

Vývoz celkem: 1 137,1 mld. SKK z toho podíly v %		Dovoz celkem: 1 216,8 mld. SKK z toho podíly v %	
Německo	23,9	Německo	20,6
Česko	14	Česko	12,4
Itálie	6,5	Rusko	11,6
Rakousko	6,1	Itálie	4,6
Polsko	6,1	Maďarsko	4,6

Zdroj: Slovenský statistický úřad

Jejich příliv byl solidní také v uplynulém roce. Za leden–září 2006 činil 69,5 mld. SKK, což odpovídalo 5,8 % HDP. Z uvedených sumy připadalo 30 % na reinvestované zisky. Vzhledem k tomu, že nová vláda nemínila pokračovat v privatizaci velkých firem, příliv přímých investic letos zeslábně na předpokládaných 4,2 % HDP.

Střídání premiérů Předčasné parlamentní volby na Slovensku

(v červnu 2006) vyhrál s více než 29 % hlasů levicový Smer. Hned druhá ale překvapivě skončila Slovenská křesťanská a demokratická unie premiéra Mikuláše Dzurindy (18,4 %). Třetí nejúspěšnější byla Slovenská národní strana (11,7 %).

Koaliční smlouvu na počátku července podepsali šéf Smeru Robert Fico, předseda SNS Ján Slot a předseda LS-HZDS Vladimír Mečiar, bývalý premiér. Parlament vyslovil vládě tři stran pod Ficovým vedením důvěru počátkem srpna.

Vláda slíbila, že zvýší výdaje ve prospěch chudých, naopak více bude zdaňovat lidi s nejvyššími příjmy a u zboží základní potřeby sníží 19% sazbu DPH.

Tab. č. V/38

Makroekonomický obraz Slovenska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	6,0	8,3	9,0	5,7
Nezaměstnanost	11,6	10,4	9,0	8,5
Inflace	2,7	4,5	2,2	2,1
Veřejné finance	-3,1	-3,4	-2,9	-2,4
Běžný účet	-8,6	-8,0	-5,6	-3,9

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

LITVA

Největší baltská ekonomika nadále patří k nejrychleji rostoucím v celé EU. Díky tomu se daří snižovat nezaměstnanost a hospodařit jenom s mírným schodkem veřejných financí.

O vzestup ekonomiky se postaraly hlavně zpracovatelský průmysl, stavebnictví i finanční služby.

Avšak schodek obchodní bilance vzrostl skoro o dvě pětiny na 14,3 mld. litů (5,4 mld. USD). Rychle rostoucí mzdy zvedly poptávku po čteném dováženém zboží (autech, nábytku, elektronice). Naproti tomu vývozní výkonnost země klesla mj. kvůli velkému požáru v rafinérii Mazeikiu Nafta loňského října (jde o jedinou kapacitu tohoto druhu v celém baltském regionu).

Litva se podle HDP na obyvatele (podle parity) v roce 2005 dostala před Polsko. Její ukazatel 12 500 eur) odpovídá 52 % unijního průměru.

Země chtěla zavést euro už od letošního ledna – stejně jako Slovinsko. To bylo úspěšné, ale Evropská unie litevskou žádost loni v létě zamítla s odkazem na vysokou inflaci.

Litva jako nový termín pro zavedení eura stanovila rok 2010. V listopadu 2006 zavedení eura podporovalo 37,8 % Litevců, proti ale bylo přes 39 %, vyplynulo z průzkumu.

Litevská měna lit je pevně vázána na euro, a tak centrální banka nemůže čelit inflaci měnovými nástroji. Zbývá jedině fiskální politika.

Průměrná mzda loni stoupla zhruba o 17 % a maloobchodní obrat o 14,1 %. Ministr financí Zigmantas Balcytis prohlásil, že zlepšení životních podmínek v Litvě musí mít přednost před zavedením společné měny.

Litva pod tlakem EU už odstavila první blok Ignalinské jaderné elektrárny vybavené starými sovětskými reaktory. Elektrárna dodávající kolem 70 % veškeré elektřiny v zemi by se měla celá odpojit od sítě v roce 2010. Vilnius nyní v Bruselu »lobbuje« za to, aby se životnost reaktoru prodloužila. Jinak vyvstane závažný energetický problém, který by se mohl řešit jedině vyššími dodávkami energie (ropy, plynu) z Ruska.

SLOVINSKO

Slovinsko se od 1. ledna 2007 stalo 13. členem eurozóny. Je to důkaz úspěšnosti jeho makroekonomické politiky. Euro se směnilo za 239,64 tolaru. Centrální slovinská banka a vláda se rozhodly pro variantu »Velkého třesku«, tedy pro zavedení eura jak do bezhotovostního, tak hotovostního objemu. Doba, kdy mohly souběžně obíhat tolar a euro, byla velice krátká – pouhé dva týdny, a tak se od 15. ledna může platit jedině eurem.

Zavedení společné měny podpořilo přes 70 % Slovinců. Přestože země úspěšně zavedla euro, parlament neprodloužil guvernérovi centrální banky Mitjovi Gasparimu mandát na další šestileté období. Důvody byly nejspíš politické, neboť pětapadesátiletý Gaspari (stejně jako prezident Janez Drnovsek) má blíž k levici než k nyní vládnoucí koalici pravého středu. Gaspari navíc kritizoval rozpočtové záměry ministerstva financí, které podle něho povedou k hlubšímu schodku veřejných financí.

Nový šéf centrální banky, který nebyl v době uzávěrky této publikace znám, by se měl ujmout funkce (a také zasednout v radě guvernérů ECB) prvního dubna 2007.

Letošní rok by měl být pro ekonomiku slibný. Spotřebu by měla povzbu-

Tab. č. V/39

Makroekonomický obraz Litvy (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	7,6	7,5	7,4	6,4
Nezaměstnanost	8,3	5,9	5,5	5,3
Inflace	2,7	3,8	4,2	3,5
Veřejné finance	-0,5	-0,2	-0,6	-1,1
Běžný účet	-6,9	-11,5	-9,5	-8,9

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

Tab. č. V/40

Makroekonomický obraz Slovinska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4	5,2	4,3	4,5
Nezaměstnanost	6,5	6,1	6	5,8
Inflace	2,5	2,5	2,3	2,1
Veřejné finance	-1,4	-1,0	-1,3	-1,5
Běžný účet	-2	-2,6	-2,4	-2,5

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

dit i jednodušší daňová stupnice snižující celkovou zátěž. Z jednotlivých sektorů ke klíčovému z hlediska růstu patří stavebnictví.

LUCEMBURSKO

Ekonomika si loni už třetí rok po sobě udržela silný růst, jehož tempo podle odhadu přesáhlo 5 %. K tomu přispěla hlavně vysoká aktivita ve finančních službách a službách poskytovaných byznysu.

Právě zmíněné sektory se nejvíce podílejí na velmi vysokém přebytku běžného účtu platební bilance.

Ve velkovévodství se 450 tis. obyvateli sídlí na 180 bank z 25 zemí. Finanční sektor se podílí na HDP asi čtvrtinou a 40 % na celkových daňových příjmech státu. Vláda chce letos prosadit zpřísnění zákonů (mj. proti korupci a praní špinavých peněz), aby si země zachovala image důvěryhodného investorského »přístavu«.

Druhým »pilířem« ekonomiky (po finančních službách) zůstává ocelářství, které se těšilo z většího přílivu zakázek. Toto odvětví významně přispělo k růstu průmyslové výroby. Po dvouletém poklesu se loni opět dařilo stavebnictví.

Velkovévodství vykazuje nejvyšší HDP na obyvatele v rámci EU. V roce 2005 to bylo 59 400 eur. Tento vysoký ukazatel je částečně ovlivněn tím, že do země dojíždí za prací spousta cizinců (mj. Němců), kteří se podílejí na hospodářském výkonu, ale z přepočtu HDP na obyvatele jednoduše »vypa- dávají«.

LOTYŠSKO

Země, která patří k nejhudším v EU, loni zároveň zaznamenala nejvyšší hospodářský růst – skoro o 12 %. Cena, kterou za tuto dynamiku platí, je vysoká – makroekonomická nerovnováha se dále prohloubila.

Dovoz prudce roste, ale konkurenční schopnost vývozu slábne, mj. kvůli prudce rostoucím mzdám zvyšujícím náklady na jednotku výroby. Dovoz je skoro dvakrát tak vysoký než vývoz.

Proto se schodek na běžném účtu platební bilance v roce 2006 skoro zdvojnásobil na přibližně 22 % HDP.

Zahraniční zadlužení dále stoupl na zhruba 18 mld. eur (118 % HDP). Půjčovaly si hlavně banky, které jsou převážně v rukou skandinávských vlastníků.

Tab. č. III/41

Makroekonomický obraz Lucemburska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4,0	5,2	4,3	4,0
Nezaměstnanost	4,6	4,6	4,7	5,0
Inflace	3,8	3,3	2,0	2,2
Veřejné finance	-1	-1,3	-0,8	-0,4
Běžný účet	11,8	10,8	12,8	12,4

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Tab. č. V/42

Makroekonomický obraz Lotyšska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	10,2	11,7	9	8
Nezaměstnanost	8,9	6,8	6	5,7
Inflace	6,7	6,5	6,2	5,3
Veřejné finance	-1	-0,3	-1,2	-1,1
Běžný účet	-12,7	-21,6	-18,7	-15,7

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

Vysoká domácí poptávka, poháněná spirálovitým růstem mezd i úvěrovou »horečkou«, způsobuje, že inflace se stále drží nad 6 %. Představuje hlavní překážku pro zavedení eura, s nímž se počítá nejdříve v letech 2011–2012.

Přibližně čtvrtina obyvatel se hlásí k ruštině jako rodnému jazyku. Lotyšské občanství získá jenom ten, kdo složí zkoušku z lotyštiny. Loni byl zákon o občanství zpřísněn. Kdo u jazykové zkoušky třikrát neuspěje, občanství (a tedy i právo svobodně cestovat po EU) nezíská. Evropská unie tento zákon pokládá za kontroverzní.

ESTONSKO

Nízké úrokové sazby a vysoká poptávka v zahraničí pomohly Estonsku také loni k dvoucifernému hospodářskému růstu. I když vzrostla produktivita práce, v ekonomice jsou patrné – stejně jako v sousedním Lotyšsku – známky »přehřívání«. Inflace je na vzestupu, rychle rostou úvěry (pumpované hlavně zahraničními bankami) a nebezpečně se prohlubuje schodek běžného účtu.

Roste poptávka po pracovní síle, zejména ve stavebnictví, obchodu, dopravě a skladování. Reálná mzda Estonců podle odhadu loni stoupla o 12 % (letos se čeká 10 %). Existují obavy, že rychlý růst mezd může podlomit konkurenční schopnost estonského zboží.

Od 1. ledna 2007 se sazba rovné daně z příjmu snížila o procentní bod na 22 %.

Estonci se rychle zadlužují, neboť průměrná sazba hypotečního úvěru se loni pohybovala pod 5 %, byla tedy nižší než inflace. Celkové závazky domácností představují 38 % HDP nebo 70 % celkových disponibilních příjmů.

Ambiciózní Estonsko, které se chce dostat mezi pět nejbohatších zemí EU během 15 let, původně plánovalo zavést euro 1. 1. 2007. Nyní se jako reálný termín jeví rok 2010. V parlamentních volbách konaných na počátku března se opět prosadila vládnoucí pravicově liberální Reformní strana premiéra Andrusa Ansipa. Získala skoro 28 % hlasů. Estonsko jako první země umožnilo občanům hlasovat po internetu. Těto možnosti ale využila jen 3 % voličů.

Tab. č. V/43

Makroekonomický obraz Estonska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	10,5	11,4	9,5	8,8
Nezaměstnanost	7,9	5,7	5,1	5,1
Inflace	4,1	4,4	5	4,9
Veřejné finance	1,6	3,0	1,5	1,0
Běžný účet	-10,5	-13,1	-15	-12,4

KYPR

Hospodářství si od roku 2004 udržuje růst 3,8–3,9 % a ve stejném rozsahu poroste i letos.

Ostrov, kde žije zhruba milion obyvatel, je od roku 1974 rozdělený na jižní řeckou část a část severní, obsazenou Tureckem.

V polovině února 2007 oficiálně požádal o přijetí do eurozóny. Mělo by se tak stát už v lednu 2008. Turci na severu údajně plán podporují. Experti soudí, že díky zavedení eura zesílí příliv zahraničních investic na ostrov, zejména do nemovitostí.

Klíčovým sektorem je cestovní ruch vytvářející zhruba pětinu HDP a zaměstnávající skoro třetinu pracovních sil. Jeho příjmy loni ve srovnání s rokem 2005 stouply o 2,8 % na 1,03 mld. kyperských liber (2,3 mld. dolarů). Na ostrov zavítalo 2,4 mil. turistů (předloni 2,5 mil.).

Kypr silně závisí také na lodní dopravě, přispívající k tvorbě HDP 4 %. Turecká vláda už od roku 1987 odmítá vpustit do svých přístavů plavidla registrovaná na Kypru, což brzdí rozvoj kyprského obchodního loďstva. Ankara na tomto zákazu hodlá trvat, dokud budou platit mezinárodní sankce vůči tzv. Turecké republice severního Kypru (TRNC). Kyprská flotila je třetí největší v EU.

MALTA

Hospodářství Malty, nejmenšího člena EU se 400 tis. obyvateli, loni vzrostlo o 2,3 procenta, což je nejhorší ukazatel z 10 zemí, které vstoupily do Unie v květnu 2004. Vláda pro letošní rok předpovídá zhruba 3% hospodářský růst.

Schodek veřejných financí, který ještě v roce 2003 odpovídal 10 % HDP, se loni podařilo srazit pod 3 %.

Pro Maltu stejně jako Kypr je reálné, že společnou měnu zavede už v lednu 2008.

Noví členové Evropské unie

Členy Unie se 1. ledna 2007 staly dvě chudé země. Bulharský HDP podle údaje The Economist Intelligence Unit dosahuje 10 570 USD podle parity kupní síly (český ukazatel je více než dvojnásobný, rakouský skoro čtyřnásobný). Rumunsko má HDP podle běžného kurzu vyšší než Bulharsko, ale podle parity je, s ohledem na vyšší cenovou hladinu, o něco nižší – 10 100 USD.

Obě země se liší nejenom rozlohou a počtem obyvatel, ale i strukturou ekonomiky. Tvoří vlastně jihovýchodní »cíp« Evropské unie, která se díky nim rozprostřela až k Černému moři.

V každé zemi žije početná národnostní menšina. Kolem 7 % obyvatel v Rumunsku tvoří Maďaři, v Bulharsku zase 9 % etničtí Turci. Početná je také romská komunita.

Velice odlišný je vztah k Rusku. Bulhaři jsou mu stále vděční za to, že je car osvobodil z otomanského područí. Rumuni v Rusku vidí »predátora«, který jim v roce 1812 sebral kus území.

Brusel v nových členských zemích znepokojuje stále nedostatečná vymahatelnost práva, vysoká míra korupce a v Bulharsku navíc síť organizovaného zločinu.

Obě země mají chabou dopravní infrastrukturu. To platí také o spojení mezi nimi, neboť přepravu přes Dunaj umožňuje jeden jediný most.

BULHARSKO

Bulharsko loni dosáhlo nejvyššího hospodářského růstu od doby, kdy zahájilo transformaci. Podle ministerstva financí v Sofii se HDP meziročně zvýšil o 6,5 %. S podobným ukazatelem se počítá také v letošním roce.

Vyhledky na brzké členství v EU loni přilákaly přímé zahraniční investice za přibližně 4 mld. eur, což odpovídá asi šestině HDP.

Tab. č. V/44

Makroekonomický obraz Bulharska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	5,5	6,5	6,5	6,0
Nezaměstnanost	10,7	9,1	8	7,5
Inflace	5	6,5	5,2	4,7
Veřejné finance	3,5	0,8	2,0	1,5
Běžný účet	-11,3	-16	-13,6	-12,8

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

Vyšší dovoz strojů, zařízení, ale i spotřebního zboží vedl k nejhlubšímu obchodnímu schodku za posledních osm let – 12,5 mld. leva (1 EUR = 1,96 leva). Země EU se podílely na bulharském vývozu (23,4 mld. leva) 55 %. V dovozu je hlavním partnerem Rusko (ropa, zemní plyn) následované Německem a Itálií.

Vážným problémem zůstává hluboký schodek na běžném účtu platební bilance. Podle údajů bulharské centrální banky odpovídá 16 % HDP.

Naproti tomu veřejné finance jsou v přebytku, neboť fiskální politika vlády v Sofii patří k nejpřísnějším v Evropě.

RUMUNSKO

Největší ekonomika na Balkáně loni vzrostla přibližně o 8 %. Rumunský HDP v přepočtu na obyvatele představuje asi třetinu průměru Evropské unie.

Loni se významně zlepšil výběr daní. Příjmy z nich meziročně stouply o 45 % a dosáhly 9,8 mld. leu. Od prvního ledna 2005 platí rovná 16% daň z příjmů fyzických a právnických osob, nejnižší v celé postkomunistické Evropě. Sazba daně z přidané hodnoty činí 19 %.

Meziroční inflaci se letos v lednu podařilo srazit na 4 %, což je nejlepší ukazatel od pádu komunismu (v roce 1993 činila 317 %).

Rumunsku loni zhruba o 50 % stoupl schodek obchodní bilance, který dosáhl 11,7 mld. eur.

Vláda v Bukurešti oznámila, že hodlá postavit tři nové jaderné reaktory a uvažuje o znovuootevření některých uhelných dolů, aby zmírnila závislost na dovozu ruské ropy a zemního plynu.

Rumunské leu patřilo loni k měnám, které ve světě nejvíce posilovaly. V roce 2006 jeho průměrný kurz činil 3,52 leu za euro (koncem roku to bylo 3,38 leu).

Ke zpevnování měny přispěl i příliv přímých zahraničních investic, který zesílil z 5,2 mld. eur v roce 2005 na loňských 8 mld. eur. Nejvíce se na uvedené sumě podílela akvizice rakouské Erste Bank, která za 3,75 mld. eur koupila největší rumunský ústav Banca Comerciala Romana. Významnými investory jsou také rakouský ÖMV (do ropného průmyslu a petrochemie), francouzský Renault nebo nemovitostní divize americké společnosti General Electric.

Rumunsko se 22 mil. obyvatel je sedmou nejlidnatější zemí v celé EU a druhou ve střední a východní Evropě (po Polsku). Od roku 2001 do současnosti zemi z ekonomických důvodů opustila asi desetina obyvatel. Nejvíce Rumunů si našlo práci v jazykově bližších románských zemích – Francii, Itálii a Španělsku.

Tab. č. V/45

Makroekonomický obraz Rumunska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4,1	8	6	5,5
Nezaměstnanost	5,8	5,4	5,3	5,2
Inflace	9	6,6	4,8	4,5
Veřejné finance	-0,8	-1	-2,3	-2,4
Běžný účet	-8,7	-11	-11,5	-11,2

Zdroj: UniCredit Group, vládní statistiky

Balkánské země

Zatímco západní i střední Evropa loni přidaly na hospodářském tempu, o Evropě jihovýchodní se to říci nedá. Jak vyplývá z analýzy, kterou koncem února zveřejnil Vídeňský ústav pro mezinárodní hospodářská srovnání (WIIW), dynamika HDP loni výrazně zrychlila ve dvou zemích, které se připravovaly na vstup do EU: Rumunsku (ze 4,1 % na 7,5 %) a Bulharsku (z 5,5 % na 6,2 %). Trochu přidalo také Chorvatsko, které by se chtělo stát osmadvacátým členem EU koncem tohoto desetiletí.

Naproti tomu dvě země, které do loňského jara tvořily Svaz Srbska a Černé Hory, poněkud ubraly na tempu, stejně tak Bosna a Hercegovina, Albánie a Makedonie.

Region (s výjimkou dvou nových členů EU) tak doplácí na velice pomalé strukturální reformy i nestabilní politické poměry.

O balkánské země, které zůstávají před branami EU, nejeví velký zájem zahraniční investoři. Jejich kapitál by přitom pomohl nejenom při modernizaci ekonomiky, ale také by částečně kompenzoval obrovské schodky na běžném účtu platební bilance.

Tab. č. V/46

Hlavní ukazatele zemí v jihovýchodní Evropě (údaje za rok 2005)

Země	Počet obyvatel (mil.)	Hodnota HDP (mld. USD)	HDP na obyv.*	HDP na obyv.**	Název měny
ekonomiky jsou řazeny podle roční hodnoty HDP					
Rumunsko	21,7	98,6	4 535	9 165	Leu
Chorvatsko	4,4	38,5	8 674	13 185	Kuna
Bulharsko	7,7	26,6	3 453	8 820	Leva
Srbsko	10,4	24,3	3 234	–	Dinár
Bosna a Hercegovina	3,8	9,2	2 425	7 844	Bosenská marka
Albánie	3,2	8,7	2 730	5 291	Lek
Makedonie	2,0	5,7	2 850	7 268	Denár
Černá Hora	0,7	2,1	3 147	–	Euro
Česko (pro srovnání)	10,3	124,6	12 151	21 203	

* podle nominálního kurzu v USD, ** podle parity kupní síly v USD

Zdroj: EBRD (Transition Report, 2006)

CHORVATSKO

Vláda v Záhřebu se snaží urychlit tempo hospodářského růstu, posílit konkurenční schopnost ekonomiky, která skoro dvakrát tolik dováží, než vyváží. Prioritou zůstává snížení nezaměstnanosti, ta se stále vyjadřuje dvoumístným číslem.

Hlavní je dále se sblížit s Evropskou unií, s níž země na Jadranském pobřeží zahájila přístupová jednání v říjnu 2005 celkem ve 35 oblastech.

Ministerstvo financí v Záhřebu koncem října 2006 potvrdilo, že oficiální vládní cíl – vstoupit do EU v roce 2009 – se nemění.

Zemi se mj. daří snižovat schodek veřejných financí, který v roce 2003 odpovídal 6,1 % HDP. Letos by se měl dostat pod 3 %.

Chorvatsko během loňského ledna–listopadu celkem navštívilo 10,2 mil. turistů, skoro o 4 % více než za stejné období roku 2005. Příjmy ze zahraničního cestovního ruchu dosáhly 6,3 mld. eur, o 5 % více než v roce 2005.

Euro se koncem minulého roku směňovalo za 7,35 kuny, která tak nepatrně posílila.

SRBSKO

Země, často označovaná za »srdce Balkánu« a druhá nejlidnatější (po Rumunsku), se stala nástupnickým státem bývalého Svazu Srbska a Černé Hory, který zanikl po vystoupení Černé Hory.

Ekonomika loni poněkud ztratila na tempu, ale nadále ho lze považovat za přijatelné. Navíc, letos by se mělo podle některých prognóz zrychlit na 6 %, avšak Vídeňský ústav pro mezinárodní hospodářská srovnání (WIIW) naopak počítá se zpomalením na zhruba 5 %.

Do země začíná zvolna proudit zahraniční kapitál. Jeho příliv přispěl k posilování srbského dináru, a tím i k podstatnému zmírnění inflace, která v prosinci 2006 meziročně činila 6,6 % ve srovnání s téměř 18 % o rok dříve. Poslední předpověď WIIW ale letos a příští rok počítá s průměrnou inflací kolem 10 %.

Hodnota přímých zahraničních investic, které vábí především privatizace, se za rok 2006 odhaduje na 3,2 mld. eur. Vláda v Bělehradě letos očekává, že je přiláká za 3–3,5 mld. eur. Měly by jí také pomoci srazit velmi vysokou nezaměstnanost. Bez práce je skoro čtvrtina obyvatel v práceschopném věku.

Euro se koncem roku 2006 směňovalo za 79 dinárů ve srovnání s 85,5 dináru koncem roku 2005.

Země se koncem prosince 2006 stala členem CEFTA – Středoevropské dohody o volném obchodu.

Srbové koncem loňského října v referendu schválili novou ústavu, podle které provincie Kosovo, kde žijí zhruba 2 mil. obyvatel, tvoří neodmyslitelnou součást republiky.

Parlamentní volby, jež se konaly 21. 1. 2007, vyhrála nacionalistická Srbská radikální strana (28,6 % hlasů). Prozápadne orientované strany však mají v parlamentu většinu.

Politické poměry, které nejsou stabilní, by ekonomiku neměly zásadně ovlivnit. Předpokládá se, že v následujících letech slušně poroste. Pokud hlavní politické síly v zemi nedospějí

Tab. č. V/47

Makroekonomický obraz Chorvatska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4,3	4,7	4,4	4,4
Nezaměstnanost	12,7	11,5	11,0	10,5
Inflace	3,3	3,2	3	2,9
Veřejné finance	-4,1	-3	-2,8	-2,5
Běžný účet	-6,4	-8,2	-7,5	-6,9

Zdroj: WIIW, Zagrebačka Banka Research

Tab. č. V/48

Makroekonomický obraz Srbska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	6,2	5,8	5	5
Nezaměstnanost	20,8	22	23	24
Inflace	16,2	11,6	10	10
Veřejné finance	1,9	0,9	0,3	0,5
Běžný účet	-8,6	-9,8	-9,9	-9,5

Zdroj: WIIW, UniCredit Group

ke konsenzu v základních otázkách, zapojování Srbska do evropských struktur může být velice obtížné.

BOSNA A HERCEGOVINA

Hospodářský růst podle oficiálních čísel opět přesáhl 5 %, hlavně díky vzestupu průmyslové výroby. Ekonomové se shodují, že země, kterou tvoří Federace Chorvatů a muslimů a Srbská republika, má na víc. Dynamiku hospodářství sráží velice pomalá restrukturalizace, vážne privatizace podnikového sektoru.

Prvního ledna 2006 byla zavedena 17% daň z přidané hodnoty. V důsledku toho se výrazně zrychlilo tempo inflace. Loni se podařilo omezit schodek obchodní bilance, a to ze 4 mld. eur (50 % HDP) na 3,4 mld. eur (37 % HDP), neboť vývoz stoupal rychleji než poměrně skromně rostoucí dovoz.

Vzhledem k neustálým politickým poměrům i pomalým reformám se zahraniční investoři nehrnou. Příliv přímých zahraničních investic se za loňský rok odhaduje na 400 mil. eur. Vláda Srbské republiky v prosinci 2006 prodala 65 % firmy Telekom Srpska společnosti Telekom Srbija za 646 mil. eur. Uvedená suma se promítne do statistik v letošním roce, kdy by příliv přímých investic mohl činit 1,2 mld. eur, neboli 10,3 % předpokládaného HDP.

Bosenská marka se směňuje v poměru 1,96 za euro.

Zvolna se daří posilovat moc centrální vlády v Sarajevu. Již existuje jednotná obranná politika a centrálně řízená zpravodajská služba, uvedl zpravodajský server BBC News.

Prvního října 2006 se v zemi konaly parlamentní a prezidentské volby. Nakonec se na vytvoření vládní koalice dohodlo sedm politických stran, které získaly nejvíce hlasů. Se-stavením vlády byl v lednu 2007 pověřen bosenský Srb Nikola Spirič. Jak prohlásil, pro blaho země se »musí méně mluvit, ale o to více ko-
nať«.

Bosna se loni stala členem CEFTA (Středoevropské dohody o volném obchodu).

ALBÁNIE

Tempo hospodářského růstu v nejhudší evropské zemi je nyní ve srovnání s koncem 80. let, kdy činilo kolem 9 %, zhruba poloviční. Ekonomice pomáhají nahoru hlavně služby,

Tab. č. V/49

Makroekonomický obraz Bosny a Hercegoviny

(údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	5,5	5,9	5,7	5,5
Nezaměstnanost*	44,2	31,1	30	30
Inflace	2,9	7,4	4	2
Veřejné finance	2,6	1,6	1,0	0,4
Běžný účet	-21,8	-19,8	-17,5	-15,8

*registrovaná míra koncem roku

Zdroj: WIIW, UniCredit Group

Tab. č. V/50

Makroekonomický obraz Albánie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	5,6	5,5	5	5,5
Nezaměstnanost*	14,2	13,9	14	14
Inflace	2,4	2,3	2	2
Veřejné finance	-3,4	-3	-3,2	-3,3
Běžný účet	-7,4	-10,5	-8,5	-6,5

* registrovaná míra koncem roku

Zdroj: WIIW

stavebnictví a v neposlední řadě finanční převody od Albánců pracujících v cizině, hlavně v Itálii.

Prezident Sali Berisha v červnu 2006 podepsal v Lucemburku s Evropskou unií dohodu o stabilizaci a přidružení (Stabilisation and Association Agreement)

Albánie od pádu komunistického režimu v roce 1990 do současnosti obdržela od EU finanční pomoc v celkové výši zhruba jedné miliardy eur. Země se musí vypořádat především s vysokou mírou korupce a organizovaným zločinem.

MAKEDONIE

Hospodářství je silně závislé na trhu okolních zemí, hlavně srbském (včetně Kosova). Jeho tempo loni podle zprávy ústavu WIIW zpomalilo na 2,8 %.

V Makedonii platí 12% rovná daň, která by se měla dále snížit. Vláda ve Skopji se snaží přilákat zahraniční kapitál. Investory ale malá ekonomika s velice omezeným trhem příliš neláká.

Jak bylo oznámeno v listopadu 2006, Makedonie může spolu s Chorvatskem a Albánií očekávat, že ji NATO na svém summitu v roce 2008 nabídne členství.

Země se už v roce 2005 stala kandidátem členství v EU. Přípravy na vstup povážlivě vážnou jak v hospodářské, tak legislativní oblasti. Dvě politické strany prosazující zájmy početného albánského etnika tvořícího asi čtvrtinu obyvatelstva začaly bojkotovat činnost makedonského parlamentu. To ohrožuje vnitropolitickou stabilitu.

Tab. č. V/51

Makroekonomický obraz Makedonie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,8	2,8	4	4
Nezaměstnanost	37,3	36	35	35
Inflace	0,5	3,2	3	3
Veřejné finance	0,2	-0,6	-1,1	-1,5
Běžný účet	-1,4	2,0	-1,9	-1,8

Zdroj: WIIW, UniCredit Group

ČERNÁ HORA

Černohorci si 21. května 2006 v referendu odhlasovali, že se odtrhnou od Srbska. Většina se vyjádřila pro, ale nebyla nikterak přesvědčivá. Třetinu obyvatelstva tvoří Srbové, kteří byli proti odtržení, naopak albánská menšina v Černé Hoře se vyslovila jednoznačně pro samostatný stát.

Černá Hora se v červnu stala 192. členem Organizace spojených národů.

Vláda v Podgorici sází na cestovní ruch, v němž chce konkurovat především sousednímu Chorvatsku. Turisty by mělo přilákat nejenom pobřeží Jadrana, ale také rozlehlé národní parky a na mnoha místech ještě »panenská« příroda. Vláda už investovala do modernizace mezinárodních letišť v Podgorici a Tivatuu.

Země v posledních třech letech přilákala do cestovního ruchu, hlavně do výstavby hotelů, přes 250 mil. eur.

Tab. č. V/52

Makroekonomický obraz Černé Hory (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	4,3	6,5	6	6
Nezaměstnanost	30,3	30	30	30
Inflace	2,3	3	3	3
Veřejné finance	2,7	1,3	0,7	0,8
Běžný účet	-9,1	-17,1	-15	-15

Zdroj: WIIW, Unicredit Group

Významným zdrojem příjmů kromě cestovního ruchu je také vývoz hliníku.

Nejmladší stát světa nemá vlastní měnu. V roce 1998 jednostranně (bez ohledu na Srbsko) byla zavedena německá marka, v roce 2002 nahrazená eurem.

TURECKO

Hospodářství bylo těžce zasaženo výprodejem na akciových trzích během loňského května–června, který byl nejprudší na rozvíjejících se trzích (emerging markets). Turecko na něj doplatilo nejvíce a jeho měna (turecká lira) během několika měsíců vůči dolaru oslabila o 30 %. Na druhé straně slabá měna pozvedla konkurenční schopnost tureckých vývozců.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), již je Turecko členem, v listopadu uvedla, že HDP za rok 2006 stoupne o 6,1 % procenta, ale ve skutečnosti to bylo kolem 5 %.

Míra inflace nadále zůstává vyšší, než by si přála centrální banka. Ta proto byla nucena dále zvyšovat úrokové sazby.

HDP na obyvatele (podle běžného kurzu) v roce 2005 poprvé přesáhl 5000 dolarů.

Hospodářství by bez ohledu na přísnější politiku centrální banky mělo růst solidním tempem. Produkční kapacita ekonomiky se významně zvýšila, neboť soukromé investice v letech 2003–2006 rostly přibližně o 27 % ročně.

Po přijetí ozdravného programu v roce 2002 se podařilo znatelně zlepšit rozpočtové hospodaření.

Evropská unie v prosinci 2004 schválila oficiální »pozvánku« Turecku, tedy zahájení přístupových jednání o jeho budoucím členství. Turecko, které hraničí s Irákem, Íránem a Sýrií, o vstup do EU poprvé zažádalo v roce 1987 a status kandidáta má od roku 1999. Unie není v otázce tureckého členství jednotná.

Podíl obyvatel, kteří odmítají vstup Turecka do EU (údaje v %): Rakousko 81, Německo 69, Kypr 68, Řecko 67, Francie 54, Dánsko 44, Polsko 31, Španělsko 23, Průměr EU-25 je 48. Jde o výsledky výběrového šetření mezi 29 tis. občany EU v březnu až dubnu 2006. Zdroj: Eurobarometer.

Vztahy mezi Tureckem a EU loni ochladly. Jedním z hlavních důvodů je postoj Ankary vůči rozdělenému Kypru a její trvající sankce vůči řecké části, která je začleněna do jednotného trhu EU. Právě kvůli kyperské otázce se EU v polovině prosince 2006 rozhodla pozastavit přístupová jednání s Tureckem.

To, že EU tlačí na hospodářské i právní reformy (a kulturní změny), vyvolalo v Turecku podrážděnou reakci značné části veřejnosti. V roce 2003 vstup do EU podporovalo 74 % lidí, loni 58 %.

Pro Turky je letošní rok volební. V květnu volí prezidenta, v listopadu parlament. I to zvyšuje míru politické nejistoty v zemi, takže lze stěží očekávat podstatný pokrok v jednání o přírodním budoucím členství Turecka v EU.

Tab. č. V/53

Makroekonomický obraz Turecka (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	7,4	5,2	5,5	6,5
Nezaměstnanost	10,3	9,8	9,5	9
Inflace	8,2	9,6	7	5
Veřejné finance	-2	-0,5	-2,6	-2
Běžný účet	-6,4	-8,9	-8,4	-7,6

Zdroj: WIIW, UniCredit Group

Země mimo Evropskou unii

K evropským zemím, které jsou členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, ale nejsou členy EU, patří Švýcarsko, Norsko a Island.

Tab. č. V/54

Hlavní ukazatele (rok 2005)

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP* (mld. USD)	HDP** (mld. USD)	HDP na obyv.* (USD)	HDP na obyv.** (USD)
Švýcarsko	7,1	367	271,3	48 900	36 200
Norsko	4,6	295,5	199,5	63 900	43 200
Island	0,295	15,8	10,6	53 500	35 800

*podle běžného kurzu, **podle parity kupní síly

Zdroj: OECD

ŠVÝCARSKO

Alpské konfederaci se loni dařilo, když zaznamenala skoro 3% hospodářský růst – nejvíce od roku 2000.

Hlavní vzpruhou byla silná domácí poptávka, především investice. Průmyslové firmy měly po celý rok dostatek objednávek a za úspěšnou lze považovat také turistickou sezonu.

Významným zdrojem růstu zůstal také vývoz, který vzrostl nejvýrazněji od roku 1980 (skoro o desetinu). Obchodní bilance se tak ocitla v rekordním přebytku. Zhruba dvě třetiny exportu směřují do zemí eurozóny. Vývozcům pomohl také kurz franku, který vůči euru oslaboval.

Během loňského roku se zlepšila i spotřebitelská důvěra, ovlivněná příznivým vývojem na trhu práce. Průměrná míra nezaměstnanosti letos v lednu činila zhruba 3 %.

Centrální banka loni pokračovala v postupném zvyšování úrokových sazeb. Ta klíčová na počátku roku 2007 byla na 2 % a patří k nejnižším na celém světě. Fiskální politika kantonů i federální vlády zůstane v období 2007–2008 mírně restriktivní.

Švýcarsko patří k zemím s nejvyšší životní úrovní na světě. V mezinárodním žebříčku konkurenční schopnosti, který pravidelně sestavuje Světové ekonomické fórum, loni obsadilo první místo (předloni čtvrté).

Daně a sociální odvody ve Švýcarsku odpovídají 30 % HDP, kdežto v sousedním Německu 35 % a ve Francii 44 %, uvádí OECD.

Země se snaží různými daňovými úlevami lákat kapitál. Švýcarské banky koncem roku 2005 ve své správě měly aktiva v hodnotě 6,9 bilionu franků (4,6 bil. eur).

Stále více nadnárodních společností kvůli výhodnějšímu daňovému režimu uvažuje, že by své centrály přemístily ze zemí EU do konfederace. Evropské komisi se to nelíbí a na vládě v Bernu požá-

Tab. č. V/55

Podíly na správě cizích aktiv (v %)

Švýcarsko	28
Karibská oblast	15
Lucembursko	15
Londýn	8
New York/Miami	8
Hongkong	4
Singapur	3

Zdroj: Boston Consulting Group

duje, aby uplatňovala stejná pravidla, jaká platí v EU. Švýcarsko sice není jejím členem, ale v mnoha případech se řídí pravidly Unie.

Švýcarský parlament v květnu 2006 zamítl návrh vlády na prodej skoro 63% balíku akcií, který stát drží ve společnosti Swisscom. Poslanci to zdůvodnili tím, že telekomunikační operátor by se mohl ocitnout v cizích rukou, čímž by mohla utrpět kvalita služeb.

Přibližně dvě třetiny Švýcarů hovoří německy, pětina francouzsky a 7 % italsky. Parlamentní volby se konají letos v říjnu.

NORSKO

Norské hospodářství, které tamní ekonomové dělí na pevninu a »off shore« (těžba ropy a zemního plynu z moře, námořní doprava a rybolov), si také loni vedlo zdatně.

Od poloviny roku 2003 rostlo o solidních 3,7–3,8 %. Domácí poptávka byla silná ve všech odvětvích. Hospodářství norské pevniny by mělo letos zvýšit dynamiku růstu HDP přibližně o 3 %.

Zaměstnanost v soukromém sektoru, která zhruba pět let stagnovala, se loni zvýšila. V lednu 2007 bylo evidováno jenom 2,3 % nezaměstnaných. Ekonomika má citelný nedostatek pracovních sil.

Centrální banka (Norges Bank) začala zvedat úrokové sazby z rekordního minima v červnu 2005. Celkem tak do konce letošního února učinila osmkrát (na 3,75 %), ale sazby nejsou tak vysoké, aby tlumily domácí poptávku i úvěrovou expanzi.

Norsko loni těžilo 2,35 mil. barelů ropy denně. V ropném a plynárenském průmyslu se vytváří asi pětina jeho HDP. Na vývozu se tato odvětví podílejí asi 60 %.

Norsko disponuje Státním penzijním fondem (dříve to byl »Ropný fond«). Po čtyřletém vzestupu cen na světovém ropném trhu spravuje kapitál, jehož hodnota přesahuje 100 % HDP (v přepočtu 282 mld. dolarů).

ISLAND

Nejmenší země OECD loni výrazně zvolnila tempo hospodářského růstu ze 7,5 % v letech 2004–2005 na odhadovaných 3,5 % loni. OECD na letošní rok předpovídá další zpomalení.

Jedním z hlavních odvětví zůstává rybolov, ale jeho význam klesá. Na HDP se podílí méně než 10 %. Naopak stoupá význam finančních služeb a výroby kovů, zejména hliníku, neboť ostrov má dostatek levné energie.

Tab. č. V/56

Makroekonomický obraz Švýcarska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	1,9	2,7	2,2	2,0
Nezaměstnanost	4,3	3,9	3,6	3,3
Inflace	1,2	1	0,9	1,2
Veřejné finance	-0,5	0,2	0,5	0,7
Běžný účet	14,9	15,3	16,6	17,9

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Tab. č. V/57

Makroekonomický obraz Norska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,3	2,4	3,2	2,7
Nezaměstnanost	4,6	3,6	3,3	3,4
Inflace	1,5	2,2	1,7	2,6
Veřejné finance	16,2	19,3	18	18,1
Běžný účet	16,6	20	20,2	21,5

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Ekonomika se nadále vyznačuje hlubokou nerovnováhou, takže centrální banka bude nucena zvyšovat sazby, aby zchladila rostoucí poptávku.

Schodek na běžném účtu platební bilance se loni dále prohloubil na 22,4 % HDP proti 16,1 % v roce 2005, uvedlo v polovině února ministerstvo financí v Reykjavíku.

Vzhledem k nedostatku pracovních sil přetrvávají silné mzdové tlaky. Vláda přijala v červnu 2006 zvláštní protiinflační opatření. Mimo jiné zpřísnila podmínky pro poskytování bytových půjček a odložila několik veřejných projektů.

Přebytek veřejných financí (5,5 % v roce 2005) se přesto snížil a bude dále klesat. Vláda totiž oznámila, že od letošního března se snižují nepřímé daně u potravin, restauračních služeb a dalších položek.

Kurz islandské koruny vůči euru loni zeslábl o 25 %, což během loňského roku povzbudilo inflaci. Její míra kulminovala v srpnu (8,6 %). Centrální banka koncem roku 2006 držela svoji klíčovou sazbu na 14,25 %.

Island sice nemá žádné ozbrojené síly, ale je členem NATO.

Společenství nezávislých států

(jeho členy jsou Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Moldavsko, Kazachstán, Uzbekistán, Turkmenistán, Tádžikistán, Kyrgyzstán, Ázerbájdžán, Arménie, Gruzie)

Hospodářství dvanácti členských zemí Společenství nezávislých států (SNS) loni zrychlilo tempo růstu na 7,5 % ve srovnání se 6,8 % v roce 2005, odhadla v lednové zprávě OSN. Tomu napomohla čilejší aktivita především v zemích, které vyvážejí ropu, zemní plyn, kovy či bavlnu. Hlavním »motorem«
růstu v bývalém SSSR (bez trojice baltských zemí) bylo Rusko, představující skoro 78 % celkového HDP společenství. Právě jeho poptávka představovala významný podnět i pro obchod v rámci SNS.

K hospodářskému vzestupu v postsovětském prostoru loni ve srovnání s rokem 2005 více přispěla Ukrajina. Druhá největší ekonomika SNS se vzpamatovala z útlumu v roce 2005, kdy její HDP vzrostl jenom o 2,6 %. Loni to bylo kolem 7 %.

Mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky světa nadále patří Ázerbájdžán, jehož HDP se v letech 2002–2006 díky ropnému boomu přibližně zdvojnásobil.

V chudých zemích SNS představují významný zdroj příjmů finanční převody od občanů, kteří odjeli za prací do ciziny. Například v **Moldavsku** odpovídají zhruba čtvrtině HDP.

Tab. č. V/58

Meziroční růst HDP v zemích SNS (údaje v %)

Země	1997–2005*	2005	2006	2007
Vývozci paliv				
Rusko	4,7	6,4	6,7	5,4
Kazachstán	7	9,5	9,5	8,5
Ázerbájdžán	11,2	26,4	32,5	28
Turkmenistán	4,2	9,6	6,5	6,5
Uzbekistán	5,1	7	6,5	6
Dovozci paliv				
Arménie	9,1	13,9	13	9
Bělorusko	7,4	9,2	9,9	8,5
Gruzie	6	9,3	8,6	7
Kyrgyzstán	4,4	-0,6	4	6
Moldavsko	3,1	7,1	4	4,5
Tádžikistán	7,3	6,7	7,5	6,1
Ukrajina	4,3	2,6	7	6
Rok 2006 je předběžný údaj či odhad, rok 2007 předpověď				

Zdroj: OSN (World Economic Situation and Prospects, 2007), WIIW

Malý posun k lepšímu se snad rýsuje v **Turkmenistánu**, který je druhým největším producentem zemního plynu v SNS a je jeho čtvrtým největším vývozcem na světě. Ročně ho těží kolem 60 mld. m³, tedy tolik, kolik ho dohromady spotřebují Francie s Polskem.

Poté, kdy v prosinci 2006 na infarkt zemřel Turkmenbaši («Otec všech Turkmenů») Saparmurat Nijazov (66 let), se v první polovině letošního února konaly prezidentské volby. Vládní komise voličům »doporučila« Gurbangulio Berdymuhamedova. Ten byl osobním zubařem Turkmenbaših, který ho už před deseti lety jmenoval ministrem zdravotnictví a později vicepremiérem.

Na bod mrazu se dostaly vztahy Ruska s **Gruzií**, která se politicky orientuje na Západ, ale hospodářsky stále značnou měrou »visí« na Rusku. To loni na několik měsíců zastavilo dovoz gruzinského vína a minerálních vod. Gruzie utrpěla značné ekonomické ztráty.

Tab. č. V/59

Velikost ekonomik v SNS (údaje z roku 2005)

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP (mld. USD)**	HDP na obyv. (USD)*	HDP na obyv. (USD)**	Měna
Rusko	144	765,5	5312	10 825	Rubl
Ukrajina	47,1	78,7	1671	6810	Hřivna
Kazachstán	15,1	56,1	3714	8536	Tenge
Bělorusko	9,8	29,6	3072	7903	Běloruský rubl
Uzbekistán	26	13,7	546	2074	Sum
Ázerbájdžán	8,4	12,8	1521	5600	Manát
Turkmenistán	6,5	8,3	1283	5326	Manát
Gruzie	4,6	6,4	1385	3078	Lari
Arménie	3,2	4,9	1499	4658	Arm. dram
Moldavsko	3,4	2,9	862	1903	Leu
Kyrgyzstán	5,1	2,4	476	1944	Som
Tádžikistán	6,5	2,3	356	1314	Somoni

* podle běžného kurzu, ** podle parity kupní síly

Zdroj: EBRD (Transition Report, 2006)

RUSKO

Hospodářství se daří. Země, která je druhým největším producentem ropy na světě (po Saúdské Arábii), loni podle předběžných údajů Rosstatu dosáhla růstu HDP o 6,7 %. Ekonomika tak v letech 2000–2006 vzrostla o více než 40 %.

Rusko ale již má svůj »růstový vrchol« za sebou. Čistý vývoz (rozdíl mezi celkovým vývozem a dovozem) bude v letech 2007–2008 přispívat k růstu HDP menším dílem.

Menší růst průmyslové výroby, která se na ruském trhu strojů a zařízení potýkala se zahraniční konkurencí, byl loni kompenzován čilou aktivitou ve službách a stavebnictví. To vzrostlo o 15,7 %, dvakrát více, než činil průměr předchozích šesti let.

Ekonomiku táhla především domácí poptávka a vyšší investice – na rozdíl od předchozích let, kdy to byl v první řadě export paliv.

Ruský HDP letos poprvé přesáhne hodnotu bilionu dolarů (podle běžného kurzu). Rusko se podle tohoto ukazatele zařadí mezi 10 největších ekonomik světa. Ale HDP podle ruských zdrojů stále dosahuje jenom 82 % úrovně z roku 1990.

Státní rozpočet se loni díky vysoké ceně ropy ocitl v přebytku odpovídajícím skoro 11 % HDP. To vytváří prostor pro mírně expanzivní fiskální politiku v letošním roce.

Vysoké devizové rezervy Ruský vývoz podle údajů celní správy loni stoupl o 25 % na 302 mld. dolarů, zatímco dovoz o 39 % na 137,5 mld. dolarů.

Podle poradce Kremlu Arkadije Dvorkoviče by ekonomika dobře šlapala další dva tři roky i v případě, že by se barel ropy prodával za pouhých 18 dolarů. A to díky devizovým rezervám, které byly v polovině února 2007 hodnotou 311,2 mld. dolarů třetí nejvyšší na světě (o rok dříve činily kolem 185 mld. dolarů).

Ve státním ropném fondu, do něhož plyne část příjmů z vývozu ropy, koncem ledna 2007 bylo zhruba 100 mld. dolarů. Vláda tyto prostředky investuje hlavně do vládních dluhopisů denominovaných v dolarech a eurech (po 45 %), zbytek do nákupu britské libry šterlinků.

Mzdy v ekonomice rostou mnohem rychleji než produktivita práce. Průměrná hrubá mzda v roce 2006 meziročně stoupla o 13,5 % na skoro 11 tis. rublů (při průměrném ročním kurzu 27,34 rublu za USD, jak udává WIIW). Byla přibližně dvakrát vyšší než v roce 2003.

Prezident Vladimir Putin, který by měl příští rok odstoupit, začátkem února 2007 ohlásil ambiciózní program snižování závislosti ruské ekonomiky na vývozu paliv a surovin. Na zasedání Svazu průmyslníků a podnikatelů vyzval k budování »inovativní ekonomiky«. Na ropu a zemní plyn stále připadá kolem 60 % vývozu.

Rusko loni – stejně jako v roce 2005 – trápila inflace. Kreml i centrální banka zdůrazňují, že se musí snížit, aby mohly následně klesnout úrokové sazby pro malé a středně velké firmy (nyní se pohybují od 15 do 25 %).

Rusko od 1. 7. 2006 liberalizovalo devizový režim. Rubl se stal směnitelným, což mělo podle vlády příznivý vliv na ekonomiku.

Jak uvádějí oficiální statistiky, z Ruska loni odtekl kapitál za 44 mld. dolarů, z toho připadalo na přímé investice v zahraničí 31 mld. dolarů.

Rusko v minulém roce podle tamního statistického úřadu získalo přímé zahraniční investice za 13,8 mld. dolarů. Ekonomové si povšimli, že ruské zdroje udávají zcela odlišné údaje. Podle údajů platební bilance, kterou sestavuje centrální banka, za leden–září 2006 dosáhl tento kapitál hodnoty 25,5 mld. dolarů.

Zbraně a strategická odvětví

Moskva koncem letošního ledna rozhodla omezit přístup zahraničních investorů do »strategických odvětví«, například do energetiky, důlního a zbrojního průmyslu. Nový chystaný zákon umožní odmítnout zahraniční nabídky na převzetí většinových podílů v těchto odvětvích. Akvizice, kdy cizí investor ve strategické ruské firmě získá více než 25 %, bude schvalovat vláda.

Tab. č. V/60

Makroekonomický obraz Ruska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	6,4	6,7	5,4	5
Nezaměstnanost	7,2	7,2	7	6,5
Inflace	12,5	9,8	8	7
Veřejné finance	7,7	10,8	5	3
Běžný účet	10,9	9,8	6,5	5,2

Zdroj: WIIW, UniCredit Group

Rusko letos hodlá vyvézt zbraně za rekordních 7,5 mld. dolarů ve srovnání se 6,4 mld. v roce 2005. V čele státní společnosti Rosoboronexport stojí Sergej Chemezov, Putinův kolega z KGB. Největšími odběrateli ruských zbraní jsou Čína a Indie. Velký zbrojní kontrakt s Ruskem podepsal loni v červenci během návštěvy v Moskvě (k velké nelibosti USA) také venezuelský prezident Hugo Chávez.

Rusko by mělo být letos přijato za člena Světové obchodní organizace.

UKRAJINA

Druhá největší ekonomika SNS loni výrazně zrychlila na přibližně 7 %. Stalo se tak hlavně zásluhou vývozu i rostoucí domácí spotřeby. Na té se příznivě projevovalo zvyšování mezd i důchodů, k němuž vláda v posledních dvou letech (v souvislosti s parlamentními a prezidentskými volbami) přistoupila. Průměrná hrubá mzda loni stoupla na 1043 hřiven proti 806 hřivnám o rok dříve (při průměrném ročním kurzu 5,05 hřivny za USD).

Maloobchodní obrat loni stoupl o 25,3 % a přibližně stejně i příjmy domácností.

Tempo růstu letos zpomalí, neboť na světovém trhu s ocelí, kde je Ukrajina významným hráčem, se čeká pokles cen.

Ukrajina za leden–září 2006 přilákala přímé zahraniční investice za 3,5 mld. dolarů ve srovnání s 1,2 mld. dolarů za srovnatelné období roku 2005. Nejvíce kapitálu v uplynulém roce spotřeboval bankovní sektor. Ze 30 významných bank jich na počátku roku mělo většinového zahraničního vlastníka 13 a jejich počet se letos dále zvýší.

Předpokládá se, že vláda bude letos v privatizaci pokračovat. Soukromým investorům by měla nabídnout podíly mj. ve společnosti Ukrtelekom a v oděském podniku Port Plant na výrobu průmyslových hnojiv.

Schodek veřejných financí měl loni odpovídat nejvýš 2,5 % HDP. Skutečnost byla mnohem lepší, neboť díky rostoucí ekonomice se zvýšily příjmy z daní i cel.

Ukrajina dováží zhruba 80 % energie (ropy, zemního plynu) hlavně z Ruska. Přes její území také směřují čtyři pětiny ruského zemního plynu dodávaného dále na západ. Moskva a Kyjev se před více než třemi lety dohodly, že síť tranzitních potrubí na ukrajinském území bude spravovat společný podnik, ale z projektu v prosinci 2004 sešlo. Po Oranžové revoluci, kdy prezident Viktor Juščenko (v úřadu od ledna 2005) prohlásil, že Ukrajina chce směřovat do NATO a Evropské unie, ukrajinsko-ruské vztahy ochladly.

Evropu počátkem roku 2006 vy-lekal spor mezi Kyjevem a Moskvou o cenu zemního plynu dodávaného na Ukrajinu. Kvůli němu přestal na několik dnů ruský plyn proudit do západní Evropy. Kyjev a Moskva se nakonec dohodly na zvýšení ceny z 95 dolarů za tisíc m³ na 130 dolarů (v roce 2005

Tab. č. V/61

Makroekonomický obraz Ukrajiny (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,6	7	6	5,5
Nezaměstnanost*	7,2	6,6	6,5	6,4
Inflace	13,5	9,1	10	8
Veřejné finance	-2	-1	-3,3	-4
Běžný účet	3,1	-0,6	-3,3	-5,5

* Stejně jako u jiných zemí jde o ukazatel zjišťovaný během výběrových šetření (LFS – Labour Force Survey). Míra nezaměstnanosti vycházející z oficiálně evidovaných lidí bez práce je na Ukrajině mnohem nižší (loni 2,5 %).

to bylo 45 dolarů). Tím se zvýšily náklady hlavně ukrajinským elektrárnám či chemickému průmyslu. Dražší ruský plyn se také projevil na zhoršení běžného účtu ukrajinské platební bilance.

Rusko loni zakázalo dovoz některých ukrajinských potravin s odkazem na zdravotně-veterinární důvody.

Na ukrajinské politické scéně stále panuje napětí způsobené neshodami mezi prozápadně orientovaným prezidentem Juščenkem a vládou, v jejímž čele je jeho oponent Viktor Janukovyč. Ten je zastáncem užší spolupráce s Ruskem, které stále zůstává hlavním hospodářským partnerem Ukrajiny.

KAZACHSTÁN

Druhý největší producent ropy v SNS v minulém roce zvýšil hospodářský výkon o 10,6 %. HDP tak dosáhl hodnoty 77,9 mld. dolarů (podle běžného kurzu). Hlavním »pilířem« bylo stavebnictví, které zvýšilo produkci skoro o 36 %. Vláda počítá s tím, že se tempo růstu bude v období 2007–2009 pohybovat v rozmezí 7,5–8 %.

Kazachstán na svém území spravuje 3,3 % světových geologicky ověřených zásob ropy a 1,7 % zemního plynu, uvádí ve své statistické ročence společnost BP. Vláda v Astaně hodlá produkci ropy do roku 2015 ztrojnásobit na 3,6 mil. barelů denně. Do stejného roku plánuje také masivně investovat (3,4 bilionu tenge) do dopravní infrastruktury.

Evropská unie se počátkem prosince 2006 s Kazachstánem dohodla na mírovém využívání atomové energie. Kazachstán je totiž třetím největším producentem uranu na světě (po Austrálii a Kanadě). Mohl by se stát významným dodavatelem paliva pro evropské jaderné elektrárny.

BĚLORUSKO

Jediná země v postkomunistické Evropě, která se nepustila do strukturálních reforem a jejíž ekonomika je řízena »v sovětském stylu«, tedy centrálně. Podle Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD), která se podílí na financování reforem ve 29 postkomunistických zemích, se Bělorusko dělí spolu s Turkmenistánem o poslední přičku, pokud jde o pokrok v tržní transformaci.

Hospodářství přesto v letech 2004–2006 rostlo průměrným ročním tempem o 10,2 %. Nizozemská finanční skupina ING v únorové studii věnované zemím SNS (CIS Quarterly) se dokonce zmiňuje o »čínském tempu« běloruské ekonomiky. V ní vévodí několik státních gigantů vytvářejících 75–80 % HDP. Jsou to společnosti BelEnerg, BelTransGaz a BelNěftChim. Jenom posledně uvedená firma se podílí na celkovém exportu 45 %.

Přímé zahraniční investice jsou slabé. Přicházejí převážně z Ruska a odpovídají jenom 1 % HDP. Velice nízké (kolem 1,3 mld. dolarů) jsou také devizové rezervy, postačující ke krytí dovozu na méně než měsíc.

Rusko dodává Bělorusku ropu a zemní plyn za ceny, které jsou stále podstatně nižší než ceny světové. Loni to bylo 21 mld. m³ zemního plynu po 47 dolarech za tisíc m³, zatímco průměrná světová cena činila 280 dolarů. Z uvedeného rozdílu plyne, že Moskva jenom u zemního plynu Minsk dovovala sumou 5 mld. dolarů (asi 13 % běloruského HDP). Například Ukrajina za tisíc m³ plynu platila 130 dolarů.

Bělorusko za svůj »hospodářský zázrak« vděčí Rusku, s nímž mělo dokonce vytvořit hospodářskou a měnovou unii. Tato myšlenka se nyní nejeví jako reálná, ale definitivně nebyla smetena ze stolu.

Bělorusko loni také dovezlo 20 mil. tun ruské ropy, kterou dále zpracovává a jejíž produkty vyváží. Loni za 7,5 mld. dolarů (40 % celkového vývozu). Země tak drží ve světě unikát – ačkoliv ropu netěží, v obchodu s ropnými produkty má vysoce aktivní bilanci.

Celková finanční injekce, kterou Moskva v podobě levnějších paliv poskytuje, se odhaduje na 20–23 % běloruského HDP. Právě díky ruským »finančním injekcím« se mohly v Bělorusku v posledních letech zvyšovat reálné mzdy dvouciferným tempem (v letech 2000–2006 v průměru o 15,6 % ročně). Také sociální politika státu je štedrá.

Rusko od ledna 2007 zvýšilo ceny paliv i Bělorusku, což v Minsku vyvolalo velkou nelibost.

V březnu 2006 se konaly prezidentské volby, v nichž získal 83 % hlasů dosavadní vládce země Alexander Lukašenko, často označovaný za posledního evropského diktátora, který pronásleduje politickou opozici.

Severní Amerika (USA, Kanada, Mexiko)

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

Největší světová ekonomika během prvního pololetí roku 2006 výrazně zpomalila. S tím se ale do značné míry počítalo, neboť se začaly projevovat stoupající úrokové sazby i zdražující ropa. Náklady amerických domácností na energii tak během prvního pololetí meziročně stouply o 23 % a průměrná míra inflace vylétla na 4,7 % ve srovnání s 3,4 % během stejného období 2005.

Pesimisté tehdy předpovídali, že tempo hospodářského růstu v roce 2007 zeslábně ke 2 %. Nechyběly ani hlasy, že USA se řítí do hospodářské recese. Jako hlavní »viník« byl označován trh nemovitostí, kde po pětiletém boomu nastalo citelné ochlazení. Prodej domů loni klesl o 17 %.

Co pomohlo konjunktře Ekonomika v posledním loňském čtvrtletí rostla ročním tempem o 2,2 %. Přitom vláda v prvním »bleskovém« odhadu uváděla 3,5 %. Americkým domácnostem se v závěru roku ulevilo díky zlevňující ropě. Motoristé v USA v lednu 2007 v průměru platili za galon benzínu (asi 3,8 litru) 2,23 dolaru, zatímco počátkem loňského srpna více než tři dolary.

Cenový obrat na světovém trhu s ropou, na který je v USA citlivá hlavně spotřebitelská náhlada domácností, překvapil také experty Mezinárodního měnového fondu. Ti v zářijové předpovědi předpokládali, že v roce 2007 se bude s ropou ve světě obchodovat za průměrnou cenu 75,50 dolaru za barel, na počátku letošního roku ale šli s prognózou hodně dolů – na 52 dolarů.

Americké konjunktře tentokrát pomohl také vývoz, který přispěl k celkovému růstu HDP 1,7 procentního bodu, což je největší příspěvek za posledních 10 let. Vývozcům pomohl také kurz dolaru, který vůči koši měn hlavních obchodních partnerů v roce 2006 zeslábl o 3,8 % (během letošního ledna–února naopak posiloval).

Více peněz z turistiky Slábnoucí dolar pomohl přilákat do USA více zahraničních turistů, kteří v USA celkově utratili 107,4 mld. dolarů. Podle washingtonského ministerstva obchodu byl překonán rekord z roku 2000, kdy to bylo 103,1 mld. dolarů. Na cestovním ruchu, který po teroristických útocích v září 2001 dočasně ochabl, v USA závisí 8,3 milionu pracovních míst.

Ekonomika Bushovi nahrává Velmi dobré konjunkturální ukazatele (včetně nízké nezaměstnanosti) hrají do karet prezidentu Georgi W. Bushovi, který kvůli válce v Iráku na vnitropolitické scéně ztratil hodně příznivců. Jenom 23 % Američanů na počátku letošního roku věřilo, že jeho politika na Středním východě je správná. Naproti tomu souhlas s jeho hospodářskou politikou roste (39 %).

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) ve své listopadové zprávě uvedla, že zpomalení v USA je pouze dočasné a ekonomika v dohledné době obnoví rychlý růst. Nejspíš však zůstane pod 3 %. Mezinárodní měnový fond loňského září předpověděl, že americký HDP letos stoupne o 2,9 %, ale už v listopadu prognózu snížil na 2,6 %.

Americká vláda předpokládá, že ekonomika letos vzroste o 2,7 %. Spotřebitelská důvěra domácností, na jejichž výdajích HDP závisí asi ze 70 %, se zlepšuje a začátkem února se dostala na dvouleté maximum. Důvodem je jednak zlevňující ropa, jednak lepší se situace na trhu práce.

Americké hospodářství by mělo přidat na tempu v letošním druhém pololetí na 3 % ve srovnání s 2% tempem během pololetí prvního.

Prohlubující se platební schodek Spojené státy léta spotřebovávají mnohem více, než produkuje. V konečném důsledku se to projevuje na běžném účtu platební bilance. Ten se loni ocitl ve schodku přesahujícím 800 mld. dolarů (přibližně 6,5 % HDP). Uvedená suma zahrnuje nejenom schodek v obchodní výměně (764 mld. dolarů), ale například i 80 mld. dolarů, které pracovní migranti z USA posílají svým rodinám v cizině, hlavně do Mexika a zemí Karibské oblasti.

Naproti tomu mnohé asijské země (Čína, Japonsko) a země těžící ropu vykazují obrovské platební přebytky. Právě ony pomáhají nákupy amerických cenných papírů financovat schodek USA. Jinak řečeno, prosperita americké ekonomiky a také životní úroveň Američanů v mnohém závisí na ochotě cizích věřitelů dále v USA nakupovat cenné papíry. Pokud by jejich zájem najednou ochabl, mohlo by to ohrozit celosvětovou ekonomiku.

Tab. č. V/62

Hlavní obchodní partneři USA

(leden–listopad 2006, v mld. dolarů)

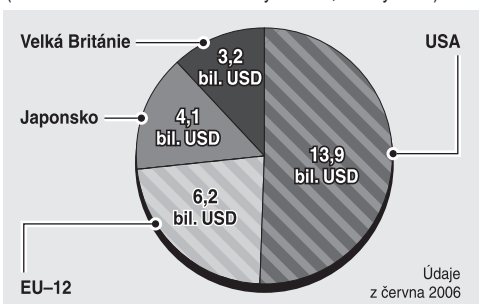
Vývoz z USA		Dovoz do USA	
Kanada	212,1	Kanada	279,7
Mexiko	124,09	Čína	263,6
Japonsko	54,7	Mexiko	183,2
Čína	50,0	Japonsko	135,7
Británie	41,8	Německo	81,1
Německo	37,6	Británie	49,2
J. Korea	29,5	J. Korea	42,1
Nizozemsko	28,3	Tchaj-wan	35,1
Francie	22,3	Venezuela	34,4
Tchaj-wan	21,0	Francie	34

Zdroj: Ministerstvo obchodu USA

Graf č. V/2

Kapitálové trhy ve světě

(tržní hodnota všech obchodovaných akcií, biliony USD)

Zdroj: Datastream (Total Market Indices)

Američané koncem roku 2005 vlastnili zahraniční akcie, dluhopisy a další aktiva v celkové hodnotě 10,01 bilionu dolarů. Cizinci ale drželi americká aktiva za 12,70 bilionu dolarů. Rozdíl – čistý dluh USA – tedy činil 2,69 bilionu dolarů a proti konci roku 2004 vzrostl o 14 %, uvedlo loni v červnu washingtonské ministerstvo obchodu.

Schodek federálních financí klesl Federální finance skončily v posledním finančním roce (do 30. 9. 2006) ve schodku necelých 248 mld. dolarů, tedy mnohem menším, než vláda počítala (423 mld. dolarů). Prezident Bush tak mohl národu oznámit, že jeho »prorůstová politika« založená na snižování daní funguje. Navíc předčasně splnil svůj slib z roku 2004, že schodek do roku 2009 srazí z 521 mld. dolarů (v roce 2004) na polovinu.

Celkové daňové příjmy dosáhly 2,4 bilionu dolarů, a byly proti předchozímu roku o 12 % vyšší.

Experti upozorňují, že v tomto finančním roce porostou výdaje rychleji než příjmy. Válka v Iráku by měla v tomto finančním roce daňové poplatníky přijít na 110 mld. dolarů, tedy 2 mld. týdně.

Politika centrální banky Americká centrální banka (Fed), kterou od 1. února 2006 vede Ben Bernanke, není spokojena s vývojem inflace. Tím spíše, že se zvedla i tzv. jádrová inflace, do které se nezahrnují ceny potravin a energie. Rychle rostly například náklady na školství a zdravotní péči, upozorňuje OECD.

Fed začal zvyšovat sazby v červnu 2004. Ještě za Alana Greenspana zvolil taktiku »malých krůčků«, když zvedal sazby vždy o čtvrt procentního bodu. Celkem tak učinil 17krát až do června 2006, kdy šla krátkodobá sazba na 5,25 %. Je nejvyšší od jara roku 2001. Na této úrovni byla i koncem února (v době uzávěrky této publikace).

Předseda Fedu Bernanke bude muset čelit silícímu tlaku Demokratické strany, která poprvé po 12 letech kontroluje Kongres USA. Demokraté požadují, aby úkolem měnové politiky centrální banky byl nejenom boj s inflací, ale také vytváření nových pracovních míst.

Prezident Bush začátkem letošního roku vyzval, aby se spotřeba ropy během následujících 10 let snížila o pětinu. Současně navrhl zvýšit strategické zásoby ropy do roku 2025 dvojnásobně na půldruhé miliardy barelů.

Lákadlo pro přistěhovače Demografové to vědí přesně. 17. října 2006 v 7.46 hodin newyorského času přišel na svět třisetmilionový Američan. Netrvalo tedy ani čtvrtstoletí a v USA přibylo 100 mil. lidí. Demografové předpovídají, že 400 mil. bude dosaženo v roce 2043. Obyvatel v USA přibývá hlavně díky rozsáhlému přistěhovalectví z jihu. Přes 34 mil. lidí žijících v USA se narodilo v cizině. Je to 12 % celkového počtu obyvatel. Jenom tři země na světě mají vyšší ukazatel – Kanada, Irsko a Austrálie.

Přestože hospodářství roste solidním tempem, podíl Američanů žijících pod prahem chudoby neklesá. Podle zprávy Heritage Foundation z loňského listopadu je jich 13,3 %, z toho 9 % mezi »bílymi« Američany, 22,4 % mezi Hispánci a 25,5 % mezi

Tab. č. V/63

Makroekonomický obraz USA (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	3,2	3,4	2,4	2,7
Nezaměstnanost	5,1	4,6	4,8	5,1
Inflace	3,4	3,3	2,3	2,3
Veřejné finance	-3,7	-2,3	-2,8	3
Běžný účet	-6,4	-6,6	-6,5	-6,6

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Afroameričany. Za práh chudoby se považuje roční příjem do 10 tis. dolarů pro jednu osobu nebo 20 tis. dolarů pro čtyřčlennou rodinu.

KANADA

Kanadské hospodářství zvolnilo tempo růstu už loňského jara. Stalo se tak po dvou letech solidní dynamiky (skoro 3 %). Hlavní příčina byla vnější – ochabnutí konjunktury v USA, kam směřuje kolem 85 % kanadského vývozu. Na kanadském dovozu se USA podílejí 56 %.

Obě země si denně vyměňují zboží za 1,9 mld. dolarů. Jde vůbec o nejmohutnější dvoustranný obchodní tok na světě. Závislost Kanady na hospodářské konjunktře v USA je tak silná, že někteří komentátoři v zemi javorového listu dokonce hovoří o »ztrátě národní suverenity«.

Kanada v roce 2005 zabezpečila 10 % spotřeby ropy v USA. Je významným světovým vývozcem dřeva (asi 12 % světového trhu) a nábytku (6 %).

Kanada spolu s USA a Mexikem tvoří Severoamerickou dohodu o volném obchodu, která vstoupila v platnost v roce 1994, pět let po americko-kanadské dohodě o volném obchodu.

Zatímco tempo růstu vývozu polevilo, dovoz rostl nadále svižným tempem, aby stačil silné vnitřní poptávce. Klesající ceny na komoditních trzích (ropy, zemního plynu i mnohých kovů) způsobily Kanadě coby významnému vývozcovi problémy.

Situaci komplikoval také sílicí kurz kanadského dolaru (CAD). V květnu 2006 vzhledem k sílicí poptávce po komoditách, které Kanada vyváží, stoupl na 91 US centů za CAD (28leté maximum), během roku pak oslabil na 85 US centů.

Míra nezaměstnanosti v prosinci klesla na 6,1 % a byla nejnižší za posledních 31 let.

Veřejné finance jsou stále zdravé. Kanada je jediná hospodářská velmoc (člen skupiny G7), vykazující už několik let rozpočtové přebytky. Kanada má obrovské nerostné bohatství. V severní provincii Alberta se v tzv. ropných píscích nachází odhadem 176 mld. barelů ropy. Kanada patří k zemím, které plánují výstavbu dalších jaderných elektráren, mj. v provincii Ontario.

Tab. č. V/64

Srovnání kanadské a americké ekonomiky

(údaje za rok 2005)

Ukazatel	Kanada	USA
Počet obyvatel (mil.)	32,3	296,8
Hodnota HDP (mld. USD)*	1006	11 135
Disponibilní příjem na obyvatele**	17 352	27 341
Vývoz k HDP (%)	40,8	10,7
Podíly odvětví na tvorbě HDP (%)		
Zemědělství, lesní hospodářství, důlní průmysl, rybolov	6,5	2,3
Stavebnictví	6,1	4,6
Zpracovatelský průmysl	18,3	15,6
Služby	69,1	77,6
*podle parity kupní síly, **podle parity v cenách roku 2000		

Zdroj: USDA (Economic Research Service)

Tab. č. V/65

Makroekonomický obraz Kanady (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,9	2,8	2,7*	3,1
Nezaměstnanost	6,8	6,4	6,6	6,5
Inflace	2,2	2,1	1,5	2,0
Veřejné finance	1,4	0,9	0,8	0,8
Běžný účet	2,3	1,1	0,1	0,0
* Centrální kanadská banka v lednu uvedla 2,3 %				

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Země javorového listu je – podobně jako jižní soused – častým cílem přistěhovalců. Ročně jich přijíždí kolem 250 tis. Kanada tak v poměru k celkovému počtu obyvatel přijímá nejvíce imigrantů ze všech vyspělých zemí. Z 32,8 mil. obyvatel se jich v cizině narodilo 18,2 %, uvádí OECD.

MEXIKO

Druhá největší ekonomika v Latinské Americe se 107 mil. obyvatel (po brazilské) loni podle údajů ministerstva financí vykazala růst o 4,8 %, což je nejlepší ukazatel za posledních šest let. V předchozích pěti letech rostla v průměru jenom o 2 %.

Mexické hospodářství se v posledních dvou letech může opřít o silnou soukromou spotřebu. Svými úvěry firmám i domácnostem ji pomáhají »roztáčet« také peněžní ústavy. Díky tomu přibývá pracovních míst i ve »formálním« (tedy statisticky sledovaném) sektoru ekonomiky včetně stavebnictví a služeb.

Země loni přilákala přímé zahraniční investice za 18,9 mld. dolarů, nejvíce od roku 2001. Největší část připadla na zpracovatelský průmysl. Skoro dvě třetiny tohoto kapitálu přišly z USA.

Mexiko patří k významným producentům a vývozcům ropy, která tvoří asi dvě pětiny vládních příjmů.

V zemi je velice rozšířená chudoba. Problémem je také rozsáhlá kriminalita. Miliony Mexičanů se snaží každý rok nelegálně překročit více než 3300 kilometrů dlouhou severní hranici do sousedních USA. Více než milion je jich podle zpravodajského serveru BBC News zadržen.

V prosinci 2006 se nejvyššího úřadu ujal nový prezident Félipe Calderón, který byl nakonec prohlášen vítězem červencových voleb. Mezi ním a rivalem Andrézem Obradorem byl rozdíl necelého procentního bodu. Po volbách propukla v Mexiku hluboká vnitropolitická krize, neboť Obradorovi přívrženci odmítli velice těsný výsledek voleb uzнат. Calderón, který má značné výkonné pravomoci, oznámil, že jeho prioritou je boj proti chudobě, na kterou se zprvu soustředí ve stovce nejchudších mexických měst.

Latinská Amerika

Region si podle únorového hodnocení Mezinárodního měnového fondu (IMF) užívá vcelku stabilní míry hospodářského růstu i nižší inflace. Po přibližně 5% průměrném růstu HDP v roce 2006 dynamika letos zvolní, ale i tak zůstane nad 4 %, oznámil v polovině února ředitel IMF Rodrigo de Rato.

Region, jehož hospodářský výkon vyjádřený roční hodnotou HDP je ve srovnání s Čínou asi poloviční, roste mnohem volnějším tempem než rozvojová Asie (o Číně nebo Indii nemluvě).

Hlavním »motorem« růstu v několika posledních letech byla především domácí poptávka. Pokud jde o její strukturu, nejrychleji rostly investice.

Rozpočtové deficity se soustavně zmírňují od roku 2003, ale vlády loni více rozdávaly, a tak se schodky opět o něco prohloubily. Četné země včetně Argentiny a Brazílie stále mají vysoký veřejný dluh přesahující 50 % HDP, uvádí lednová zpráva OSN.

Průměrná míra inflace v regionu loni polevila třetí rok po sobě na 5,7 % proti 11,1 % v roce 2003. Průměr subkontinentu významně ovlivnila nižší inflace v největší ekonomice – brazilské.

Poměrně vysoká hospodářská dynamika v uplynulém roce umožnila snížit průměrnou míru nezaměstnanosti asi o půl procentního bodu na 8,7 %. Jde o nejlepší ukazatel od poloviny 90. let.

Růstu nahrávaly i příznivé vnější podmínky, neboť ceny většiny komodit, které latinskoamerické země vyvázejí, loni stouply. Z uvedeného také plyne, že latinskoamerické země jsou velice náchylné k cenovým výkyvům na komoditních trzích.

Právě díky vývozu komodit – hlavně ropy, plynu, mědi a zlata – loni o 7,5 % expandovalo hospodářství **Peru**. Jde o nejlepší výsledek za posledních skoro 10 let.

Na vývoz surovin – zejména zemního plynu – se spoléhá také **Bolívie**, podle HDP na obyvatele nejchudší jihoamerická země. Od počátku roku 2005 tam vládne Evo Morales, nejbližší spojenec venezuelského prezidenta Huga Cháveze, kterého podporuje v jeho protiamerickém tažení. Také přišel s programem znárodnování. Už loni v květnu obsadila bolivijská armáda naleziště zemního plynu, která se s okamžitou platností stala majetkem státu. Bolívie většinu svého plynu vyváží do Argentiny a Brazílie.

Prezidentem **Ekvádoru** se v listopadu 2006 s překvapivou převahou stal levicový ekonom Rafael Correa. Obdržel 69 % hlasů, o 37 procentních bodů více než jeho rival, »banánový magnát« Alvaro Noboa. Zemi, která patří k nejchudším v Latinské Americe, přislíbil balík reforem. Jak prohlásil, hodlá mj. skoncovat s absurdní situací, kdy země vyváží ropu, aby vzápětí drazo nakupovala její produkty. Slibuje také vyšší výdaje na zdravotnictví a školství. Měnovou reformu nechystá, a tak v zemi bude nadále obíhat americký dolar.

Snaha o hlubší integraci Krok k vytvoření politické a hospodářské unie učinily v prosinci 2006 hlavy 12 jihoamerických zemí v bolivijské Cochabambě. Konal se tam v pořadí už druhý summit Jihoamerického společenství národů (CASA). Země hodlají společným úsilím podpořit hospodářský růst, omezit chudobu a v neposlední řadě pozvednout prestiž a váhu subkontinentu na světové scéně. Podle brazilského prezidenta Luize Inacia Luly da Silvy jihoamerickým zemím rozhodně nepotrvá 50 let jako Evropě, než dospějí k fungující hospodářské unii.

Jižní Amerika musí podle závěrů summitu zlepšit dopravní spojení mezi zeměmi, posílit energetickou základnu, vybudovat síť finančních institucí, která by podporovala rozvoj. Názvy konkrétních projektů ale na summitu nepadly.

Prezidenti deseti španělsky a portugalsky mluvících zemí, holandsky mluvícího Surinamu a anglicky mluvící Guyany přislíbili, že perspektivně propojí dva klíčové obchodní bloky subkontinentu – MERCOSUR (tvoří ho Brazílie, Argentina, Paraguay, Uruguay a Venezuela) a Andský pakt (Bolívie, Ekvádor, Peru a Kolumbie).

Tab. č. V/66

Největší ekonomiky v Latinské Americe

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP mld. USD*	HDP mld. USD**	HDP/obyv. USD*	HDP/obyv. USD**
Mexiko	108,7	885	1 210	8 140	11 160
Brazílie	189,3	934	1 770	4 930	9 340
Argentina	39,9	233	679	5 840	17 010
Chile	16,6	157	229	9 450	13 820
Kolumbie	47	127	402	2 710	8 560
Venezuela	27,4	202	208	7 360	7 580

* podle běžného kurzu, ** podle parity kupní síly

Zdroj: The Economist

Hospodářství regionu by podle ekonomů velice prospěla další liberalizace světového obchodu, konkrétně lepší přístup vývozců na agrární trhy EU a dalších vyspělých oblastí.

Na scénu se tlačí levice Přestože Jižní Amerika zažívá nejdelší období hospodářského růstu od 70. let, potýká se nadále s rozsáhlou chudobou. Voliči dávají najevo svoji nespokojenost. Politická scéna v posledních letech výrazně vybočila doleva. Jedinou významnou »pravcovou baštou« na subkontinentu zůstává **Kolumbie**, kde koncem května 2006 v prezidentských volbách opět zvítězil konzervativní Alvaro Uribe. Je považován za hlavního (ne-li jediného) spojence USA v Jižní Americe. Prezidenta George Bushe si získal svým nesmlouvavým bojem s pašeráky kokainu.

BRAZÍLIE

Prezident Luiz Inacio Lula da Silva, který byl loni v říjnu opět zvolen do čela země, nemá důvod k velké spokojenosti. Největší latinskoamerická ekonomika během jeho prvního čtyřletého funkčního období rostla průměrným tempem pouze o 2,6 % ročně. Jenom dvěma zemím na západní polokouli se z tohoto pohledu vedlo hůř – Haiti a Salvadoru. Vláda v Brazílii v letošním roce chce zrychlit tempo růstu na 5 % a v období 2008–2010 by mělo v průměru činit 4,5 %. Přitom se spoléhá hlavně na rostoucí spotřebu domácností, které stále více nakupují na úvěr. Hodnota poskytnutých spotřebitelských úvěrů za 12 měsíců do loňského listopadu stoupla o 21 %.

Světová banka na letošek předpovídá Brazílii růst HDP o 3,5 %. Oceňuje, že se zemi podařilo zvládnout inflaci, která se blíží desetiletému minimu.

Centrální banka mohla výrazně snížit úrokové sazby. Ta klíčová v září 2005 činila 19,75 %, od té doby se snížila celkem 13krát, z toho loni osmkrát až na 13 %. Reálné úrokové sazby (přihlížející k inflaci) zůstávají nadále vysoké a tlumí hospodářský růst.

Podnikatelé si stále stěžují na vysokou daňovou zátěž. Příjmy z daní v Brazílii odpovídají 37 % HDP, kdežto v Mexiku jenom 18 %, v Číně a Rusku kolem 17 %, uvedl brazilský Ústav pro plánování daní.

Prezident v polovině letošního ledna vyhlásil nový program na podporu hospodářské konjunktury. V jeho rámci se má do roku 2010 do dopravy, energetiky, vodního hospodářství a dalších projektů investovat kolem půl bilionu reálů (v přepočtu asi 182 mld. eur). Program počítá také s většími investicemi do výzkumu a školství i s daňovými úlevami podnikatelům.

Brazilský reál od ledna 2003, kdy se poprvé chopil moci nynější prezident, do konce února 2007 vůči americkému dolaru posílil o 67 % (nejvíce mezi 16 nejčastěji obchodovanými měnami, které soustavně sleduje agentura Bloomberg). Sílicí měna významně pomohla snížit náklady na dovoz, ale o to těžší byla pozice brazilských vývozců.

Londýnská poradenská firma Control Risks upozorňuje, že zahraniční společnosti, které v Brazílii podnikají, musí počítat s vyššími náklady na bezpečnost svých zaměstnanců a majetku.

Brazílie je pátou nejlidnatější zemí světa. Zaznamenala dobré výsledky v potírání choroby AIDS. Národnostně je velice pestrá. Žije tam nejvíce Afričanů za hranicemi černého kontinentu, ale hostí také nepočtenější japonskou komunitu za hranicemi Japonska nebo největší arabskou komunitu mimo Střední východ.

ARGENTINA

Země se ještě zcela nevzpamatovala z hospodářského kolapsu z konce roku 2001, kdy vyhlásila platební neschopnost. Z nejhoršího se začala dostávat v polovině roku 2002. V období 2003–2005 rostl její HDP v průměru o 9 % ročně. Loni tempo růstu polevilo k 8 %.

Vláda v Buenos Aires oznámila, že loni splatila veškeré závazky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu, a skoncovala tak »s diktaturou této instituce«, jak prohlásil prezident Nestor Kirchner.

Vládě se daří zlepšovat výběr daní. Ekonomům dělá starosti stále vysoká inflace. Zatímco v roce 2005 byla pod 10 %, loni se pohybovala kolem 11 %.

Argentina disponuje bohatými přírodními zdroji i vysoce kvalifikovanou pracovní silou, patří k největším vývozcům potravin a agrárních produktů na světě. Její hlavní agrární produkt určený na vývoz – sojové boby – ze 70 % odebírá Čína. Právě díky rozsáhlému vývozu zemědělských surovin se daří udržovat výrazný přebytek na běžném účtu platební bilance.

CHILE

Země s nejvyšším HDP na obyvatele v Latinské Americe zároveň patří k hospodářsky nejstabilnějším. Na rozdíl od jiných zemí v regionu netrpí vysokou kriminalitou a nízká je také míra korupce.

Ekonomika země, jejíž území je dlouhé kolem 4300 kilometrů, ale v průměru široké jenom 175 kilometrů, loni zvolnila tempo růstu, které tamní centrální banka odhaduje na 4,2 %.

Chile je největším světovým vývozcem mědi (před USA a Austrálií). V roce 2000 jí vyvezlo za 7,3 mld. dolarů, loňská hodnota se odhaduje na 27 mld. dolarů. O tento kov projevuje stále větší zájem hlavně Čína. Obchod s mědí během uplynulých šesti let stoupl asi čtyřnásobně.

VENEZUELA

Země bohatá na ropu pod vedením populistického prezidenta Huga Cháveze buduje »socialismus 21. století«.

Hospodářství tažené příjmy z ropy roste, ale nezvládá inflaci. Její meziroční míra letos v lednu vylétla na 18,4 %. V obchodech se začal projevovat nedostatek některých potravin, jejichž ceny vláda přísně reguluje.

Prezident zahájil znárodňování klíčových odvětví – hlavně ropného průmyslu a telekomunikací. V těchto odvětvích odkoupil podíly od západních investorů, když jim předtím zvýšil daně.

Naproti tomu vítaná je Čína, která by měla do energetických projektů ve Venezuele do roku 2012 investovat kolem 5 mld. dolarů.

Venezuela je čtvrtým největším dodavatelem ropy do USA. Protiamericky ostře naladěný Chávez několikrát vyhrožoval, že dodávky zastaví. Prezidentu USA Georgi W. Bushovi veřejně spílá do »oslů« či »pijanů«.

Země posiluje hospodářské styky s Kubou, kam dodává za nižší ceny ropu. Tím významně pomáhá Castrově režimu. Jak bylo oznámeno, hodlá s Kubou založit společné podniky v hodnotě až 1,2 mld. dolarů, například v ocelářství a důlním průmyslu.

Dvaapadesátiletý Chávez, kterého jeho přívrženci rádi titulují »El Comandante«, počátkem prosince 2006 s převahou vyhrál prezidentské volby, které mu otevřely cestu k druhému

šestiletému funkčnímu období. Nejbližšími Chávezovými spojenci v tažení proti USA jsou nejenom Kuba, ale také Bolívie. Venezuela posílila také vztahy s Brazílií, Argentinou, Ekvádorem a Nikaraguou – tedy se zeměmi, kde vládne »umírněnější« levice.

KUBA

Stát kontroluje kolem 90 % ekonomiky. Koncem července 2006 moc po těžce nemocném Fidelu Castrovi převzal jeho bratr Raúl.

Oficiální míra nezaměstnanosti se už několik let pohybuje kolem 2 %.

Kuba po podepsání »integrační« dohody s Venezuelou v roce 2004 přibližně zdvojnásobila své devizové rezervy. Venezuele totiž poskytuje zdravotnické a jiné služby. Pomohl také vývoz niklového koncentrátu, jehož cena na světovém trhu výrazně stoupla. Kuba údajně disponuje nejbohatšími zásobami niklové rudy na světě.

Kuba posiluje hospodářské vazby nejenom s Venezuelou, ale také Čínou. Někteří experti v USA i západní Evropě v této souvislosti spekulují, že Havana by se mohla vydat »čínskou cestou«, tedy začít s liberalizací hospodářství, aniž by komunistická strana povolila mocenské otěže.

Obchod s Čínou se loni podle pekingských statistik více než zdvojnásobil na 1,79 mld. dolarů. Podle kubánských statistik Čína spolu s Venezuelou představují více než 35 % veškerého zahraničněobchodního obrátu. Třetím nejvýznamnějším obchodním partnerem Kuby je Španělsko s hodnotou výměny nižší než miliarda dolarů.

Tab. č. V/67

Makroekonomické ukazatele Latinské Ameriky (údaje v %)

MEZIROČNÍ RŮST HDP

Země	2005	2006	2007	2008
Brazílie	2,3	2,8	3,1	3,5
Mexiko	3,0	4,8	3,5	4,0
Argentina	9,2	9,3	8	7
Kolumbie	5,2	6,9	5,5	4,5
Venezuela	9,7	9,6	5,5	4
Chile	6,3	4,2	4,2	4,5
Peru	6,6	7,2	5,5	5,0

RŮST SPOTŘEBITELSKÝCH CEN

Země	2005	2006	2007	2008
Brazílie	6,1	2,5	3	2,5
Mexiko	4	3,6	3,2	3
Argentina	9,6	10,9	10	8
Kolumbie	5	4,3	3,8	3,6
Venezuela	16	13,6	17	16
Chile	3,1	3,4	2,5	2,0
Peru	1,6	1,9	2	1,5

BĚŽNÝ ÚČET PLATEBNÍ BILANCE (schodek či přebytek k HDP)

Země	2005	2006	2007	2008
Brazílie	1,8	1,5	-0,4	0,5
Mexiko	-0,6	0,2	-1,4	-1,0
Argentina	2,4	2,9	1,4	0,5
Kolumbie	-1,6	-2,3	-2,6	-2,5
Venezuela	16,4	14,5	6	4,5
Chile	0,6	4,2	1,4	0,5
Peru	1,4	1,5	0,5	2

NEZAMĚŠTNANOST VE MĚŠTECH

Země	2005	2006	2007	2008
Brazílie	7,1	11,5	9,8	10,1
Mexiko	3,4	5,3	4,7	4,8
Argentina	15,1	13,6	11,6	10,4
Kolumbie	17,2	15,4	14	13
Venezuela*	13,9	13,1	12,2	11,6
Chile	9,7	10	9,2	7,9
Peru**	8,5	9,4	9,6	8,5

Údaje za rok 2006 jsou většinou za leden–říjen

*celostátní průměr, ** jenom hlavní město Lima

Asie

Hospodářství východoasijských zemí si podle zprávy OSN loni vedlo velice čile. Celkový HDP proti roku 2005 vzrostl o 7,6 % (bez Číny pak o 5,3 %). Hospodářská aktivita byla mimořádně silná hlavně během prvního pololetí. Byla za ní především čínská poptávka, která nadále celý region významně ovlivňuje. I když se letos čeká určité zpomalení, průměrná dynamika HDP by se měla pohybovat kolem solidních 7 %.

Ekonomiky tzv. nově industrializovaných zemí (Hongkongu, J. Koreje, Singapuru a Tchaj-wanu) poněkud zbrzdí předpokládaná nižší poptávka po elektronických komponentech (hlavně ze strany USA).

Skupina zemí tvořená Indonésií, Malajsií, Filipínami a Thajskem může podle expertů OSN letos očekávat další zrychlení tempa, v nejhorším jeho stabilizaci kolem průměrných 7 %. Důvodem je stoupající soukromá spotřeba v uvedených ekonomikách.

Tab. č. V/68

Důležité asijské ekonomiky (bez ropných arabských zemí)

Země	Počet obyv. (mil.)	HDP (mld. USD)*	HDP (mld. USD)**	HDP na obyv. (USD)*	HDP na obyv. (USD)**
Japonsko	127,4	5 290	4 350	41 480	34 150
Čína	1 320	3 001	10 680	2 280	8 070
Hongkong	7,0	205	269	29 350	38 580
Indie	1 130	928	4 720	830	4 190
J. Korea	49	992	1 170	20 240	23 890
Indonésie	249	396	1 010	1 590	4 040
Tchaj-wan	22,7	398	757	17 520	33 270
Thajsko	66,5	227	642	3 420	9 650
Vietnam	85,3	67	308	790	3 610
Singapur	4,4	141	177	32 030	40 150
Malajsie	27,2	162	333	5 950	12 240
Pákistán	162,5	128	455	790	2 800
Filipíny	91,1	126	488	1 380	5 360

* podle běžného kurzu, ** podle parity kupní síly

Zdroj: The Economist

Ceny a nezaměstnanost Hladina spotřebitelských cen ve východní Asii se loni zklidnila. Míra inflace činila 2,9 %. Výjimku představovala Indonésie, která omezila subvence k cenám pohonných hmot a petroleje ke svícení. Jejich ceny následně stouply. Inflaci pomáhaly tlumit také asijské měny, jejichž kurz vůči dolaru posiloval.

Působivé tempo hospodářského růstu přispělo k poklesu nezaměstnanosti jenom v několika málo zemích – Hongkongu, Singapuru a na Tchaj-wanu. Dokonce ani v rychle rostoucí Číně statistiky od roku 2003 nezaznamenávají pokles nezaměstnanosti. To, že hospodářský růst nepřináší v regionu více pracovních míst, experti částečně připisují restrukturalizaci a s ní souvisejícímu vzestupu produktivity práce.

Centrální banky v regionu Ioni zvyšovaly sazby (Indonésie, Filipíny, Thajsko). Rozpočtová politika jednotlivých zemí se dost liší. Čína jeví tendenci k většímu utrácení, neboť chce řešit problémy zdravotnictví a školství, zejména na venkově. Tchaj-wan dává více peněz nejenom na sociální účely, ale i do infrastruktury. Naproti tomu opatrnější rozpočtovou politiku začala provádět J. Korea.

Pomalejším tempem než východní Asie rostla Ioni Asie jižní (6,7 %). Zpráva OSN do tohoto regionu řadí Indii, Írán, Pákistán, Bangladéš, Srí Lanka a Nepál.

Loňský rok přinesl vydatné monzunové deště, což se příznivě projevilo na vzestupu zemědělské výroby – s výjimkou Pákistánu, kde naopak klesla. Zemím západní Asie, které disponují největšími zásobami ropy na světě, se loni dařilo už čtvrtý rok po sobě. Cena ropy rostla především během prvního pololetí 2006 a přispěla k průměrnému hospodářskému růstu tohoto regionu o 5,7 %.

Za tímto celkovým ukazatelem se skrývají značné rozdíly. Šestice členů Rady pro spolupráci arabských zemí Perského zálivu (GCC – Bahrajn, Ku-

vajt, Omán, Katar, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty) se topí v petrodolarech. Jenom část jejich bohatství se »přelévá« do zemí, které takové štěstí nemají – Jordánsko, Libanon, Sýrie a Jemen. Přestože jejich hospodářství má pestřejší strukturu, daří se jim o poznání hůř.

Írák, kde bomby stále zabíjejí, ztrácí nejen lidi, ale také tolik potřebné investice a příjmy z vývozu ropy.

ČÍNA

Ačkoliv se vláda v Pekingu i centrální banka snaží »zchladit« ekonomiku nejlidnatější země světa, příliš se jí to nedaří. Čínský HDP loni stoupl o 10,7 %, nejrychleji za posledních 11 let. Dvouciferného tempa růstu má být dosaženo také v letošním roce.

Čína od vstupu do WTO (koncem roku 2001) prakticky zdvojnásobila svůj hospodářský výkon měřený roční hodnotou HDP. Loni poprvé dosáhla 20 bilionů jüanů, v přepočtu kolem 2,5

Tab. č. V/69

Makroekonomický obraz Asie (údaje v %)

MEZIROČNÍ RŮST HDP				
Země	2005	2006	2007	2008
Čína	10,2	10,7	9,5	9,8
Hongkong	7,3	6,4	5	5,5
Indie	8,4	9	8	8,5
J. Korea	4,0	5,1	4,5	4,8
Indonésie	5,6	5,3	5,8	6
Tchaj-wan	4,1	4,3	4	4,5
Thajsko	4,5	5	4,5	5
Filipíny	5,1	5	5,2	5,5
Malajsie	5,2	5,8	5,3	5,5
Vietnam	8,4	7,8	8	–
Singapur	6,4	7,5	5	5,5
Asie celkem	7,6	8,1	7,3	7,7

SPOTŘEBITELSKÉ CENY				
Země	2005	2006	2007	2008
Čína	1,8	1,6	2	2,2
Hongkong	1	2	2,6	2,3
Indie	4,4	5	5,5	5
J. Korea	2,8	2,4	2,6	2,8
Indonésie	10,5	13	6,5	6
Tchaj-wan	2,3	0,8	1,5	1,3
Thajsko	4,5	4,6	3	3,5
Filipíny	7,6	7,2	5,5	6
Pákistán	9,1	8,5	6,5	–
Malajsie	3	3,6	3	2,5
Singapur	0,5	1,4	1,3	1

Zdroj: OECD, Allianz Group

bilionu dolarů, což v globálním žebříčku znamená čtvrté místo – za třetím Německem, Japonskem a vedoucími Spojenými státy. Tento údaj v polovině loňského prosince v Pekingu zveřejnila vládní Komise pro národní rozvoj a reformu.

Expertí americké investiční banky Goldman Sachs soudí, že čínský HDP bude největší na světě nejpozději v roce 2035. K tomu by jí mělo postačovat přibližně pětiprocentní tempo hospodářského růstu.

Pekingské vedení prohlašuje, že průměrná míra nezaměstnanosti ve městech se letos udrží pod 4,6 %. Slibuje, že přibude kolem 9 mil. nových pracovních míst. Oficiální míra nezaměstnanosti, kterou úřady zjišťují ve městech, koncem roku 2006 klesla na 4,1 %. Ekonomika podle oficiálních vládních údajů poskytla 11,8 mil. nových pracovních míst.

Ústřední plánovači v Pekingu si dobře uvědomují, že dosavadní růst ekonomiky byl sice imponantní, ale není udržitelný, pokud jde o strukturu. Nevázaný exportní boom nemůže trvat věčně. Stejně tak vysoká investiční horečka, kvůli které hrozí ekonomice přehřátí vedoucí mj. ke vzniku nadbytečných výrobních kapacit (například ve výrobě automobilů, oceli či cementu).

Čína v letech 2001–2005 získala přímé zahraniční investice za 286 mld. dolarů, zhruba o třetinu více než v předchozím pětiletém období. Její společnosti emisemi akcií v cizině a současně na financování svých investic získaly dalších 38 mld. dolarů a od zahraničních bank si půjčily 46 mld. dolarů.

Mohutná vývozní expanze Čína v minulých letech vsadila především na razantní vývozní expanzi. Umožnila jí to velice levná pracovní síla a také silně podhodnocený kurz jüanu. Její podíl na globální zahraničněobchodní výměně stoupl z 3,9 % v roce 2005 na současných více než 8 %.

Přebytek zahraničního obchodu loni vylétl skoro o tři čtvrtiny na rekordních 177,5 miliardy dolarů. Vývoz podle oficiální celní statistiky stoupl o čtvrtinu, dovoz o 13,5 procenta.

Razantní nástup na světové trhy se dosud nejviditelněji projevily v obchodu s textilními výrobky. Zatímco v roce 1980 se ČLR podílela na jejich světovém exportu přibližně 4 %, nyní 17–18 %, vyplývá z údajů Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD).

Vadí slabý jüan Prudce se zvyšující přebytek čínského zahraničního obchodu irituje zejména Američany. Na jejich trh se už řadu let valí levný čínský textil, obuv, hračky, spotřební elektronika a další zboží. Washingtonská diplomacie vyvíjí na Peking tlak, aby ponechal kurzu větší volnost. Ten by pak – už s ohledem na aktivní obchodní bilanci – posiloval, což by ovšem prodražilo čínské zboží na zahraničních trzích.

Někteří experti soudí, že kurz čínské měny je uměle podhodnocen o 25 až 35 %. Peking zatím učinil jenom symbolický krok. V červenci 2005 přestal kurz jüanu vázat na americký dolar a současně revalvoval kurz vůči USD o 2,1 %. Jüan od té doby do konce roku 2006 vůči americkému dolaru posílil o dalších 3,5 %.

Tlustý devizový polštář Čínské devizové rezervy zásluhou prudce rostoucího vývozu už koncem loňského listopadu přesáhly bilion dolarů. Jsou tak největší na světě a odpovídají asi 150 % ročního dovozu a skoro polovině HDP.

Peking předpokládá, že tempo tvorby těchto rezerv v příštích třech čtyřech letech nepoleví. Koncem roku 2010 by se tak mohly zdvojnásobit na 2 biliony dolarů (před vstupem do WTO koncem roku 2001 činily 219 mld. dolarů).

Američany zneklidňuje, že stále více jejich dolarů končí v čínských rukou.

Aby mohli financovat svůj obrovský schodek obchodní bilance, potřebují denně na světovém kapitálovém trhu získat téměř 3 mld. dolarů. Stále větším věřitelem USA se stává právě Čína investující své přebytečné devizy do nákupu amerických vládních dluhopisů. Podle údajů z konce loňského srpna jich držela za 339 mld. dolarů. Více si koupili jenom Japonci (644,2 mld. dolarů).

Cíle nové pětiletky Čína už nemíní růst »za každou cenu«. Z nového pětiletého plánu hospodářského rozvoje (do roku 2010) vyplývá, že HDP by se měl zvyšovat průměrným ročním tempem 7,5 %. Důraz se přitom klade na větší vyváženost. Proto byl také stanoven cíl snížit spotřebu energie na jednotku HDP o 20 % a spotřebu vody o 30 %. Počet obyvatel by neměl přesáhnout 1,36 mld.

I když se podíl Číňanů žijících pod prahem chudoby podle údajů Světové banky snížil ze 16 % na méně než 10 %, vláda považuje zlepšení životních podmínek hlavně na venkově za prvořadý úkol. Míru nezaměstnanosti chce udržet pod 5 %.

Více peněz na zbrojení Peking se rozhodl zvýšit letos výdaje na zbrojní účely o skoro 18 % na 350 mld. jüanů (45 mld. dolarů). Už loni tyto výdaje stouply o 14,7 %. Plánované výdaje odpovídají 1,6 % letošního předpokládaného HDP. Čínští představitelé přitom zdůrazňují, že čínské zbrojní výdaje ve srovnání s americkými představují méně než desetinu.

Tab. č. V/71

Makroekonomický obraz Číny (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	10,4	10,7	10,5	10
Nezaměstnanost*	4,2	4,1	4,3	4,5
Inflace	1,8	1,5	1,8	1,6
Veřejné finance	-1,1	-1,4	1,0	0,9
Běžný účet	7,2	7,6	7,9	7,5

* ve městech

Zdroj: WIIW, OECD

Loni se dařilo také **Hongkongu** – zvláštní správní oblasti, která je pod jurisdikcí ČLR. Jeho velice těsné vazby s Čínou mu evidentně prospívají. Spotřebitelské výdaje rostou také díky klesajícím úrokovým sazbám. Nezaměstnanost v únoru byla na šestiletém minimu 4,4 %.

Tab. č. V/70

Obchod a investice (údaje v mld. dolarů)

Ukazatel	2000	2004	2005	2006
Vývoz	249,2	593,4	762,0	969,1
Dovoz	225,1	561,3	660,1	791,6
Přímé zahraniční investice				
příliv	40,7	60,6	72,4	69,1
odliv	2,2	2,1	12,3	16,1

Zdroj: WIIW

JAPONSKO

Druhá největší ekonomika světa zažívá nejdelší období prosperity v poválečných dějinách. Nahoru jí pomáhají především vysoké firemní investice a vývoz. Naproti tomu poptávku domácností nelze označit za »motor růstu«. Hlavním důvodem jsou v podstatě stagnující mzdy. Ačkoliv firmy slušně vydělávají, raději investují nebo splácejí staré dluhy. Dokonce i premiér Šinzó Abe, který se koncem září 2006 stal nástupcem Džuničiró Koizumiho, podnikatele vyzval, aby to se »mzdovou zdrženlivostí« nepřeháněli.

Japonský HDP loni meziročně stoupl o 2,2 %, tedy méně, než předpovídala OECD (2,8 %). Výdaje japonských domácností stagnovaly, neboť průměrná mzda loni stoupla jenom o 0,2 %, tedy o 5500 jenů (asi 45 dolarů). Přitom v období 1997–2005 dokonce o 10 % klesla. Loni v prosinci činila 610 820 jenů (5020 dolarů).

Průměrná míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 4 % a je nejnižší za posledních osm let.

Ekonomika se bude spoléhat na silnou domácí poptávku také letos, kdy se ale mají zvýšit některé daně, resp. vyprší platnost některých daňových úlev, které vláda v roce 1999 poskytla domácnostem, aby podpořila jejich poptávku. Většina ekonomů počítá s růstem kolem 2 %.

Statistikové letos v lednu v Japonsku naměřili nulovou inflaci. Tento údaj napovídá, že země se stále nezbavila přízraku deflace, tedy poklesu celkové cenové hladiny. Ta začala padat koncem 90. let, kdy firmy zápolily se svými dluhy, ale také je trápily nadbytečné kapacity i »přezaměstnanost«. Deflace ukrajovala firmám ze zisku a ovlivnila i chování spotřebitelů. Ti často odkládali velké nákupy v očekávání, že ceny ještě klesnou.

Premiér Šinzó Abe slíbil, že bude pokračovat v reformách, především v další liberalizaci ekonomiky (mj. privatizaci státní poštovní spořitelny).

Japonsko zůstává nejzadluženější průmyslově vyspělou zemí. Celkové závazky veřejného sektoru odpovídají skoro 150 % HDP.

Vývozcům pomohl slabší jen. Slábnoucí měna vydatně pomohla japonským vývozcům automobilů, spotřební elektroniky i dalšího zboží. Přebytek na běžném účtu platební bilance tak stoupl na rekordních 8,7 % HDP.

Tab. č. V/72

Největší japonské společnosti (údaje z roku 2005)

Název	Sektor (odvětví)	Obrat (bil. jenů)	Čistý zisk (ml. jenů)	Zaměstnanci (tis.)
Toyota	automobily	21,04	1 372	286
Mitsubishi	obchod	19,07	350	54
Mitsui	obchod	14,89	202	41
Nippon Telegraph & Telephone	telekomunikace	10,74	499	199
Itochu	obchod	10,47	145	43
Sumitomo	obchod	10,34	160	52
Honda Motor	automobily	9,8	597	145
Hitachi	elektronika	9,47	37	356
Nissan Motor	automobily	9,43	518	162
Matsushita Electric Industrial	elektronika	8,89	154	334

Zdroj: Handelsblatt (podle zpráv společnosti)

Japonsko má podepsány dohody o volném obchodu s četnými zeměmi, například Singapurem, Mexikem, Filipíny a Malajsíí. Letos by mělo zahájit jednání o zóně volného obchodu s Austrálií, která je největším obchodním partnerem Japonska.

Japonsko zabezpečuje asi 60 % spotřeby potravin dovozem. Proto už dále nechce liberalizovat dovoz těchto komodit s odůvodněním, že by to ješ-

tě více oslabilo jeho zemědělství a učinilo zemi ještě zranitelnější. Japonci každý rok spotřebují například 16 mil. tun obilí, které z 90 % dovážejí z USA. Tokio odmítá zrušit dovozní cla na čtené »citlivé položky«, mj. rýži, pšenici, hovězí maso, cukr a mléčné výrobky.

Centrální banka zvedla sazby Japonská centrální banka, která od března 2001 držela své sazby blízko nuly, loni začala s »normální« měnovou politikou. Svoji hlavní sazbu zvedla poprvé po šesti letech v červenci 2006 (na 0,25 %), koncem února 2007 pak na 0,5 %. Sazba je tak nejvyšší za posledních zhruba 10 let. Vše nasvědčuje, že s dalším zvyšováním sazeb centrální banka spěchat nebude. Svěžnější tempo hospodářského růstu prospívalo i Tokijské burze cenných papírů. Její hlavní index Nikkei se letos 22. února poprvé po skoro sedmi letech přehoupl přes hranici 18 tis. bodů.

Obyvatelé rychle stárnou Japonsko patří k zemím, které mají velké problémy se stárnutím populace. Počet obyvatel kulminoval v roce 2004 a od té doby zvolna klesá. Lidé starší 65 let v roce 2005 představovali 21 % obyvatel, což je nejvyšší ukazatel na světě (v roce 2000 to bylo 17,3 %).

INDIE

Vláda v Dillí odhaduje, že ve finančním roce 2006/07, který skončil 31. března, ekonomika vzrostla o 9,2 %, nejvíce za posledních zhruba 10 let. Hrubý domácí produkt přepočtený podle běžného kurzu tak má hodnotu kolem 900 mld. dolarů. Už tento rok přesáhne kýžený bilion a Indie se dostane do světové hospodářské »superligy«.

Produkce zpracovatelského průmyslu stoupla o 11,3 % (proti 9,1 % v předchozím finančním roce). Služby, podílející se na hospodářském výkonu více než polovinou, vzrostly o 11,2 % (9,8 % v roce předchozím).

Indie musí čelit vysoké inflaci, kterou vyvolala vysoká poptávka po průmyslovém spotřebním zboží, surovinách a stavebních materiálech, například cementu.

Tab. č. V/73

Makroekonomický obraz Japonska (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,7	2,2	2	2
Nezaměstnanost	4,4	4,2	3,9	3,6
Inflace	-0,6	0,3	0,3	0,8
Veřejné finance	-5,3	-4,6	-4	-3,7
Běžný účet	3,7	8,7	4,5	5,3

Zdroj: OECD

Tab. č. V/74

Příliv přímých zahraničních investic

(vybrané asijské země, údaje v mld. USD)

Země	2004	2005	2006*
Čína	60,6	72,4	70
Hongkong	34	35,9	41,4
Singapur	14,8	20,1	31,9
Indie	5,5	6,6	9,5
Thajsko	1,4	3,7	7,9
Malajsie	4,6	4	3,9
Indonésie	1,9	5,3	2
J. Korea	7,7	7,2	0,5
*odhad			

Zdroj: UNCTAD

Přímé zahraniční investice se podle oficiálních údajů během uplynulého roku skoro zdvojnásobily na zhruba 10 mld. dolarů. Právě tento kapitál by měl druhé nejlidnatější zemi světa pomoci v hospodářském soupeření s Čínou. Ta se otevřela světu v roce 1978, o 13 let dříve než Indie. Čína v roce 2005 získala přímé zahraniční investice za 72 mld. dolarů, kdežto Indie jenom za 6,6 mld. dolarů.

Indie a Čína, kde dohromady žije 2,5 mld. lidí, chtějí těsněji spolupracovat. Vyplynulo to z jednání prezidenta ČLR Chu Ťin-tchaa s indickým premiérem Manmohanem Sighem v Dillí koncem listopadu 2006. Vzájemná obchodní výměna loni poprvé přesáhla 20 mld. dolarů a do roku 2010 by se měla zdvojnásobit.

Pokud jde o zemědělství skýtající obživu asi 60 % Indů a vytvářející asi pětinu HDP, jeho produkce v posledním finančním roce vzrostla o 2,7 %.

Vláda by chtěla udržet dlouhodobý růst kolem 9 %. Jedině tak může snížit počet lidí žijících pod prahem chudoby. Světová banka odhaduje, že více než polovina z 1,1 mld. obyvatel Indie musí vystačit s denním příjmem nižším než jeden dolar.

Indie by se měla podle expertů v několika příštích letech spoléhat hlavně na rostoucí domácí poptávku. Ta si vyžádá výstavbu dalších výrobních kapacit, a tedy i rozvoj energetiky. Rozsáhlé investice jsou nutné mj. do vodního hospodářství, školství a zdravotnictví i do ochrany životního prostředí.

Premiér Sing (ve funkci od r. 2004) ohlásil rozsáhlý program výstavby a modernizace infrastruktury rozvržený do roku 2012. Měl by přijít na astronomickou sumu 320 mld. dolarů. Jenom část může být financována z veřejných zdrojů.

Životní úroveň Indů se zvolna zlepšuje hlavně ve městech, kde vzniká střední třída. Firma McKinsey odhaduje, že počet indických domácností s ročním příjmem nad 10 tis. dolarů stoupá o více než 20 % ročně.

Velké indické firmy jsou finančně zdravé a pokračují v »globálním« akvizičním tažení. Příkladem může být ocelářská skupina Tata Steel, která za 12,2 mld. dolarů převzala britsko-nizozemského konkurenta Chorus.

Tab. č. V/75

Makroekonomický obraz Indie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	8,5	8,0	7,5	7
Inflace	4,4	6,1	5,8	5,5
Veřejné finance	-7,7	-6,7	-6,3	-6
Běžný účet	-1,3	-1,7	-1,7	-1,8

Zdroj: OECD

PÁKISTÁN

Vláda si vytkla za cíl zrychlit tempo hospodářského růstu v příštích pěti letech alespoň na 8 % ročně proti dosavadnímu pětiletému průměru 6,1 %, aby mohla účinněji potírat chudobu. Asi čtvrtina ze skoro 163 mil. obyvatel musí vystačit s denním příjmem nižším než jeden dolar.

Hodnota pákistánského HDP se podle vládních údajů za posledních pět let zhruba zdvojnásobila na 140 mld. dolarů a příjem na jednoho obyvatele (podle běžného kurzu) tak činí 846 dolarů.

Pákistán naléhavě potřebuje více zahraničních investic ze stejných důvodů jako Indie. Premiér Shaukat Aziz oznámil, že dobré příležitosti pro cizí investory jsou například v telekomunikacích, finančním sektoru, energetice a zemědělství.

Vláda chce oslovit také Pákistánci žijící v zahraničí. Celkem jich zemi opustilo 4,4 mil., z toho více než polovina se usadila v zemích Středního východu.

Do telekomunikací zatím přitekla cizí kapitál za zhruba 7 mld. dolarů, například od egyptské společnosti Orascom Telecom, dále od China Mobile či norského Telenoru. Kabinet hodlá další skoro 4 mld. dolarů získat do roku 2011 od zahraničních automobilek, hlavně japonské Toyoty a Hondy.

JIŽNÍ KOREA

Čtvrtá největší ekonomika v Asii (po japonské, čínské a indické) v uplynulém roce podobně jako ostatní v regionu zpomalila. Podepsalo se na tom klesající tempo růstu soukromé spotřeby, které (po oživení v roce 2005) ochablo kvůli pomalému vzestupu mezd. Společnosti přiškrtily jejich růst, neboť jejich zisky se vyvíjely hůř, než očekávaly. Navíc na jihokorejské vývoze dopadl posilující kurz wonu (rok 2005–první polovina roku 2006).

Konjunkturu, zejména ve stavebnictví, zchladily vyšší sazby centrální banky. Jihokorejské domácnosti jsou značně zadlužené. Jejich úhrnné závazky koncem roku 2005 představovaly 144 % HDP ve srovnání s 94 % v roce 2000.

Vysoká poptávka po nemovitostech, pohaněná také očekáváním vyšších kapitálových zisků, loni zvedla cenu nemovitostí v průměru o 12 %, nejvíce za poslední čtyři roky.

Jihokorejský vývoz v posledních pěti letech rostl průměrným tempem 18,5 % bez ohledu na sílící kurz wonu.

Podnikatelskou důvěru i důvěru domácností značnou měrou ovlivňuje nejistá geopolitická situace na Korejském poloostrově, upozornila ve zprávě OECD. Přestože OSN uvalila na komunistickou severní Koreu (KLDK) hospodářské sankce, Jihokorejci s ní čile obchodují. Výměna mezi oběma korejskými státy loni stoupla o 30 % na zhruba miliardu dolarů. Hlavním důvodem je rozšiřování »podnikatelského parku« u severokorejského pohraničního města Kaseong. Jihokorejci tam využívají levné pozemky i pracovní sílu k výrobě rozličného zboží.

KLDR

Země stále izolovaná od světa, kde žije kolem 23 mil. obyvatel (červenec 2006). Na severu hraničí s Čínou a Ruskem. Světová banka odhadla její HDP v roce 2004 na necelých 21 mld. dolarů. To je hodnota, kterou vytváří například Libanon s přibližně 4 mil. obyvatel. Velice chudá země patří k nejvíce militarizovaným na světě. V aktivní službě je na 1,2 mil. vojáků.

TCHAJ-WAN

Ekonomika ostrova patří k nejpomaleji rostoucím ve východní Asii (volnějším tempem roste jenom Japonsko). Výrazně přitom závisí na vývozu, jehož tempo růstu během loňského roku sláblo.

HDP loni podle vlády v Tajpeji meziročně vzrostl o 4,6 %, letos by měl (kvůli slabší poptávce v zahraničí) zvolnit tempo růstu na 4,3 %.

Tchajwanci jsou přitom v průměru bohatší než obyvatelé mnohých dalších asijských zemí. Vyšší HDP na obyvatele (propočtený podle parity) mají kromě Japonska jenom v Hongkongu

a Singapuru. Celkové úspory domácností odpovídají 27 % HDP. Přibližně 85 % Tchajwanců žije ve vlastních domech či bytech.

Čína Tchaj-wan neuznává jako suverénní stát. Ostrov se skoro 23 mil. obyvatel považuje za »odštěpeneckou provincii«. Peking opakovaně hrozí, že ostrov přiměje k poslušnosti i vojenskou cestou. Takový postoj silně znepokojuje okolní země včetně Japonska.

THAJSKO

Moci v zemi se v září 2006 chopila armáda. Nekrvavou cestou sesadila premiéra Tchak-sina Šinavatra s odůvodněním, že »rozštěpil zem« a nedokázal účinně potírat rozsáhlou korupci. Pučisté odprísáhli věrnost králi a vyzvali občany ke klidu.

Thajský HDP loni stoupl o 5,1 %. Vláda se snaží udržet dynamiku vyššími výdaji na různé veřejné projekty, mj. na hromadnou dopravu v metropoli Bangkoku.

Na druhé straně ale zpřísnila podmínky, za nichž mohou cizinci v zemi investovat, zavedla tužší devizovou kontrolu s odůvodněním, že musí udržet stabilitu thajské měny – bahtu. Ta loni vůči americkému dolaru posílila o 16 %, nejvíce mezi 15 měnami v Asii a Tichomoří, jejichž kurz pravidelně sleduje agentura Bloomberg.

Vláda v Bangkoku prohlásila, že chce do roku 2020 postavit první jadernou elektrárnu, aby se zmírnila mimořádně vysoká závislost na dovozu ropy.

VIETNAM

Hospodářství roste druhým nejrychlejším tempem v Asii (po Číně). Koncem června 2006 poslanci zvolili do čela dva reformátory – prezidenta Nguyen Minh Trieta a premiéra Nguyen Tan Dunga. Ti chtějí budovat »tržní socialisticky orientovanou ekonomiku«. Komunistická strana je jedinou legální politickou stranou v zemi.

Vláda v letech 2006–2010 počítá s růstem HDP o 7,5–8 % ročně. Jenom čínská ekonomika poroste v Asii rychleji. Výroba ve státním sektoru za loňský leden–září meziročně stoupla o 9 %, ale v sektoru soukromém o více než pětinu.

Velké škody hospodářství způsobují pravidelně se opakující katastrofální záplavy.

Západ by uvítal, kdyby vláda v Hanoji dále uvolnila limity cizí kapitálové účasti mj. ve vietnamských bankách, energetice i dalších odvětvích.

Pro Vietnam je příznačná vysoká gramotnost populace (asi 90 %), což v jihovýchodní Asii není obvyklé. Každý rok přibývá asi milion obyvatel. Skoro třetina Vietnamců je mladších 14 let.

Vietnam se jeví jako perspektivní centrum pro technologický »outsourcing«. Mohl by tak do jisté míry konkurovat Indii.

Hanoj loni v květnu podepsala obchodní dohodu s USA, která jí zároveň otevřela dveře do Světové obchodní organizace. Vývoz do USA v roce 2005 činil 6,5 mld. dolarů a stále roste.

MALAJSIE

Země s poměrně vyspělým zpracovatelským průmyslem, který vytváří více než 30 % HDP. Kolem čtyř pětín malajského vývozu tvoří právě výrobky zpracovatelského průmyslu.

Ekonomika loni podle vládních odhadů vzrostla skoro o 6 % a silně závisí na vývozu, jehož hodnota zhruba odpovídá ročnímu HDP. Malajsie je velice citlivá na výkyvy světového trhu s elektronickými komponenty, které vyváží hlavně do USA.

Protože se čeká zpomalení globální ekonomiky, vláda hodlá konjunkturu pomoci vyššími výdaji. Ohlásila pětiletý plán »veřejného rozvoje«, na který v přepočtu vyčlenila 57 mld. dolarů. Klade důraz na diverzifikaci hospodářství, především rozvoj služeb, zejména cestovního ruchu.

INDONÉSIE

Nejlidnatější muslimská země se skoro čtvrtinou miliardy obyvatel loni dosáhla hospodářského růstu 5,5 %, jenom nepatrně nižšího než v roce 2005, jak sdělil statistický úřad v Jakartě. Roste zejména soukromá spotřeba představující 70 % HDP. Klíčovým indikátorem jejího vývoje v indonéské ekonomice je prodej motocyklů.

Příjem na jednoho obyvatele loni podle národních statistik stoupl o 24 % na 1633 dolarů.

Ekonomice v loňském roce významně pomohly zvyšující se ceny komodit na světových trzích. Indonésie je největším světovým vývozcem uhlí spalovaného v elektrárnách a druhým největším vývozcem kaučuku (po Thajsku) a palmového oleje. Příjmy z vývozu kaučuku a výrobků z něho loni stouply o 55 % na 5,5 mld. dolarů. Cena této komodity ale v závěru roku 2006 začala klesat.

Vláda by jenom na modernizaci infrastruktury v nejbližších letech potřebovala nejméně 5 mld. dolarů, uvedla Světová banka.

SINGAPUR

Městský stát s velice vyspělou ekonomikou na letošní rok počítá s růstem HDP o 4–6 % podle toho, jak se bude vyvíjet zahraniční poptávka (hlavně po elektronických výrobcích). Ty tvoří zhruba třetinu průmyslové produkce, jejíž hodnota loni dosáhla 118 mld. dolarů.

Premiér Lee Hsien Loong v novoročním projevu zdůraznil, že vláda bude dbát na další rozvoj služeb zejména finančních a v cestovním ruchu. Proto plánuje rozsáhlou výstavbu sítě kasin. Singapur se 4,4 mil. obyvatel loni navštívilo přes 9,5 mil. zahraničních turistů ve srovnání s 8,9 mil. v roce 2005.

Singapuru se daří vytvářet nová pracovní místa přesto, že zahraniční firmy (hlavně z elektronického průmyslu) přesouvají své kapacity do zemí s levnější pracovní silou – hlavně do Číny. K významným výrobním odvětvím patří výroba léčiv, stavba lodí a zpracování ropy.

Singapurci musejí podle zákona povinně odvádět do státního penzijního fondu 20 % svého měsíčního příjmu. Dalšími 13 % do »Central Provident Fund« přispívají zaměstnavatelé.

BANGLADÉŠ

Z přibližně 140 mil. obyvatel jich skoro polovina žije v extrémní chudobě s denním příjmem nižším než jeden dolar. Převážně muslimská země letos počítá s hospodářským růstem kolem 7 %. HDP na obyvatele se v období let 1990–2004 přibližně zdvojnásobil, podařilo se snížit dětskou úmrtnost.

Kalhoty, trička, spodní prádlo a další oděvní výrobky tvoří skoro 80 % celkového bangladéšského vývozu, který ve finančním roce 2005/06 (do konce června) dosáhl 10,5 mld. dolarů.

Velice chudá země patří také k těm s nejvyšší mírou korupce.

FILIPÍNY

Důležitou vzpruhu pro ekonomiku představují finanční převody od přibližně 7 mil. Filipínců pracujících v zahraničí, hlavně v bohatých ropných zemích Blízkého východu. Centrální banka předpokládá, že letos by se mohly ve srovnání s rokem 2006 zvýšit o 5 % na 14,7 mld. dolarů. Uvedená suma představuje zhruba 12 % filipínského HDP.

Nízké úrokové sazby by měly nadále povzbuzovat spotřebu domácností i firemní investice.

Země se rozkládá na 7000 ostrovech, ale většina obyvatel je soustředěna na osmi z nich. Filipíny mají největší populační přírůstek v celé Asii. Počet obyvatel (kolem 90 mil.) by se tak mohl během 30 let zdvojnásobit.

Blízký východ

Šestice arabských zemí, které jsou členy Rady pro spolupráci v Perském zálivu (GCC – Saúdská Arábie, SAE, Kuvajt, Bahrajn, Omán a Katar) loni v průměru vykázala více než 7% hospodářský růst. Protože ropa zlevnila, tempo by mělo letos zvolnit. Odborníci z bankovní skupiny HSBC (ta na Blízkém východě silně expanduje) je v předpovědi (Gulf Economic Forecast) vidí kolem 5,2 %. Ale například Mohsin Khan, šéf oddělení Mezinárodního měnového fondu pro Blízký východ a Střední Asii, soudí, že růst také letos přesáhne 7 %, neboť cena ropy se do roku 2010 udrží v pásmu 60–65 dolarů za barel. To arabským producentům ropy vyhovuje. Odhaduje se, že jejich veřejné rozpočty by byly ohroženy, pokud by cena barelu ropy klesla pod 40 dolarů.

Ekonomiku arabských zemí letos a v příštích letech více podpoří nejen domácí spotřeba, ale také investice včetně těch, které směřují mimo ropný sektor a slouží k další diverzifikaci hospodářství. V ní kolem Perského zálivu nejdále pokročily Spojené arabské emiráty (SAE), které vsadily hlavně na finanční služby a cestovní ruch. Příjmy z vývozu ropy odpovídají 40 % HDP, kdežto v sousedních zemích je tento ukazatel až dvojnásobný.

Arabské země plánují rozsáhlé projekty v dopravní infrastruktuře, zemědělství (zavlažování, odsolování mořské vody), ale i školství a zdravotnictví. Hodlají také rozvíjet sektor informačních technologií. Jenom Saúdská Arábie v příštích 10 letech chystá projekty v úhrnné hodnotě kolem bilionu dolarů.

Tab. č. V/76

Největší ekonomiky Blízkého východu

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP (mld. USD)*	HDP (mld. USD)**	HDP na obyv. (USD)*	HDP na obyv. (USD)**
Írán	70,7	252	818	3 650	11 570
Saúdská Arábie	25,9	369	363	14 250	14 020
Izrael	7,2	150	180	20 870	25 100
Irák	30,4	36	88	1 190	2 910
Jordánsko	6,1	15	33	2 480	5 480
Libanon	4,2	24	32	6 440	8 880

* podle běžného kurzu, ** podle parity. Jde o předpověď na letošní rok.

Arabské země se stále více prosazují jako investoři v dalších asijských zemích. Například SAE oznámily, že v Pákistánu postaví rafinérii ropy za 5 mld. dolarů s denní kapacitou 300 tis. barelů.

Prosperita v regionu se opírá o zahraniční pracovní síly. Méně kvalifikované práce (na stavbách, ve službách, ale i domácnostech) vykonávají mj. Filipínci či Bangladéšané. Například v Kataru s asi 800 tis. obyvateli pracovní sílu tvoří cizinci z 88 %, uvedl Mezinárodní měnový fond.

Region kolem Perského zálivu, kde jsou soustředěny nejméně dvě třetiny světových zásob ropy, se stává předmětem stále většího zájmu. Platí to především o Číně, jejíž »rozvojový model« je v arabských zemích dost populární. Peking má zájem nejenom o dodávky ropy, ale také o investiční účast čínských firem na stavebních projektech.

Na Blízký východ, mj. do Saúdské Arábie, se na počátku roku 2007 vydal také ruský prezident Vladimir Putin s početným doprovodem podnikatelů, hlavně z odvětví energetiky.

SAÚDSKÁ ARÁBIE

Největší ekonomika arabského světa spravující asi čtvrtinu světových zásob ropy by měla letos zvýšit HDP o 4,2 %, předpovídá centrální banka v Rijádu. Největší světový producent ropy, který loni průměrně těžil 9,19 mil. barelů denně, ji letos nejspíš sníží až o 7,5 %, uvedla centrální banka.

Země dále pokročila v hospodářské diverzifikaci, kterou vláda podporuje ze státního rozpočtu. Přispěla k ní i další liberalizace hospodářství, díky níž se pouštní království mohlo loni stát členem Světové obchodní organizace.

Příjmy z ropy a zemního plynu zhruba odpovídají polovině HDP.

Saúdská měna – rijál – je podobně jako většina měn v regionu pevně vázána na americký dolar.

Úřady loni v srpnu zrušily zákaz fotografování na veřejných místech. Turisté si tak mohou bez problémů zvětšit nejenom historické památky, ale také nákupní střediska či vládní budovy. Nikoli však královské paláce, které jsou považovány za soukromý majetek.

SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY

Federace sedmi států, která vznikla v roce 1971, s 3,1 mil. obyvatel. V regionu je označována jako nejliberálnější. Než byla v oblasti objevena ropa (v 50. letech minulého století), byla ekonomika odkázána hlavně na námořní rybolov a lov perel.

Emiráty na počátku letošního roku těžily kolem 2,45 mil. barelů ropy denně a byly čtvrtým největším producentem v rámci kartelu OPEC.

Emiráty, které spravuje Vrchní rada vládců (jmenuje premiéra a jeho kabinet), nejsou jen ropou velmocí, ale staly se také významným regionálním centrem fi-

Tab. č. V/77

Hospodářský růst v zemích kolem Perského zálivu

Země	2005	2006	2007
Průměr šesti zemí GCC	6,7	7,1	5,2
Saúdská Arábie	6,5	6	4,3-5
SAE	25,6	10,2	7,8
Katar	–	6,7	4,7

Zdroj: HSBC, Standard Chartered

nančních služeb a cestovního ruchu. Budují i průmysl. Chystá se například výstavba obrovské hliníkárný, neboť v regionu je dostatek levné energie.

KUVAJT

Země kontrolující zhruba desetinu světových zásob ropy.

Kuvajt by chtěl mít větší podíl na světovém trhu s ropou a jejími produkty. Do těžebních kapacit by musel investovat 50–60 mld. dolarů, uvedla společnost Kuwait Petroleum. Země by tak mohla v roce 2020 těžít 4,5–5 mil. barelů ropy denně.

Kuvajt v regionu v souvislosti s iráckým konfliktem slouží jako důležité »tranzitní území« jak pro vojska, tak civilisty.

ÍRÁN

Hospodářství by mělo ve finančním roce, který skončil v březnu, zvýšit výkon skoro o 6 %, předpověděl na začátku března Mezinárodní měnový fond. Zrychlení tempa růstu připisuje čilejší aktivitě mimo ropný sektor.

Ropa a zemní plyn ale zůstávají klíčové. Írán je druhým největším producentem ropy v kartelu OPEC (za Saúdskou Arábií). Loni jí v průměru těžil kolem 3,9 mil. barelů denně. Příjmy z vývozu ropy přinášejí kolem 80 % veškerých deviz. V posledním finančním roce to odhadem bylo 60 mld. dolarů.

Četná ropná pole se už vyčerpávají. Hrozí pokles těžby, neboť investice v posledních letech byly nedostatečné. Írán pociťuje nedostatek pohonných hmot, které jsou velice levné. Litř benzínu v přepočtu vyjde asi na 9 US centů.

Vláda v Teheránu slibuje, že vyčlení více peněz na sociální účely a na rozvoj nejchudších provincií.

Írán nadále přes protesty Západu pokračuje v obohacování uranu. I když ujišťuje, že je to výhradně pro mírové účely, USA a jeho spojenci včetně Izraele se obávají, že by ho Teherán mohl zneužít pro vojenské účely.

Teherán se snaží posilovat vazby s ostatními asijskými zeměmi, například s Čínou a Indonésií. Obě země Írán podporují v jeho »právu na mírové využívání jaderné energie«.

IRÁK

Země má třetí nejvyšší geologicky ověřené zásoby ropy na světě (po Kanadě a vedoucí Saúdské Arábií). Americké ministerstvo energetiky je odhaduje na 115 mld. barelů. Přibližně dvě třetiny tohoto bohatství jsou soustředěny v jižních oblastech, kde převládají šité. Významnou produkční oblastí je také severní Irák (s hlavním městem Kirkúkem), kde žijí převážně iráčtí Kurdové. Ti požadují, aby mohli o svém nerostném bohatství rozhodovat nezávisle na centrální vládě v Bagdádu. To se týká i uzavírání kontraktů se západními ropnými společnostmi.

I když je velice obtížné, ne-li nemožné statisticky podchytit vývoj irácké ekonomiky, Měnový fond její růst letos odhaduje na 4 %. Nezaměstnanost se udává v rozmezí 20 až 60 % (podle oblastí). Meziroční míra inflace letos vystřelila nad 50 %. Prvořadým úkolem je zvýšit těžbu ropy, která se dosud pohybovala kolem 2,2 mil. barelů denně ve srovnání s 2,5 mil. před válkou. Příjmy z jejího vývozu představují 70 % HDP a přes 90 % vládních příjmů. Pokračující ná-

silí v Iráku na hranici občanské války mezi sunnity a šíity vede k tomu, že zemi každý měsíc opouští 40–50 tis. lidí, odhadují experti OSN.

JORDÁNSKO

Na malou zemi s více než 6 mil. obyvatel a chudou na suroviny má velký vliv vývoj v sousedním Iráku. Odtud do Jordánska zatím (do poloviny února 2007) uprchlo asi 800 tis. Iráčanů, hlavně těch movitějších. Jejich přítomnost se projevila především na čilém stavebním boomeru v hlavním městě Ammánu, kde si bohatí Iráčané stavějí domy.

Podle listu Jordan Business Iráčané do Jordánska »přelili« nejméně 2 mld. dolarů. Kvůli náporu uprchlíků se v zemi zvedly ceny nejenom nemovitostí, ale také potravin a spotřebního zboží. V Jordánsku tak zesílilo sociální napětí.

SÝRIE

Jedna z mála arabských zemí chudá na suroviny se snaží vybědnout z mezinárodní izolace a mj. přitáhnout více zahraničního kapitálu. Pozvolné reformy zahájil prezident Bašár Asad, který se v roce 2000 ujal moci po svém zemřelém otci.

Soukromému kapitálu se postupně otevírá bankovníctví a další sektory, které byly znárodněny po převratu v roce 1963. Vláda také snížila četná dovozní cla. V zemi zatím investují hlavně Sýřané žijící v cizině a arabské země kolem Perského zálivu.

Sýrie je závislá na dovozu energie, hlavně zemního plynu. Trvají hospodářské sankce ze strany USA (uvalené v roce 2004), které je odůvodňují tím, že Damašek podporuje terorismus. Nezaměstnanost v zemi se odhaduje na 12–20 %.

LIBANON

Země, jejíž ekonomika je silně dolarizována, utrpěla značné hospodářské ztráty během loňské letní války Izraele s hnutím Hizballáh majícím základny v Libanonu. Konflikt, který začal 12. července, trval 34 dnů a zahynulo nejméně 1200 Libanonců.

Libanonský HDP kvůli válce loni klesl o 7–8 %. Hospodářství by se mělo v letech 2007 až 2008 zotavit. Jednou z podmínek je, že se stabilizuje politická situace. Rozpočtový schodek (před válkou asi 10 % HDP) se loni dále prohloubil a veřejný dluh dále stoupl na 190 % HDP, uvedla v říjnu 2006 britská výzkumná instituce Economist Intelligence Unit.

Libanonská ekonomika vždy výrazně závisela na zahraničních investicích, jejichž příliv v roce 2005 odpovídal asi 10 % HDP. Kapitál do nemovitostí v Libanonu v posledních letech přitékal hlavně z arabských zemí kolem Perského zálivu. Ty se nyní významně podílejí na poválečné obnově Libanonu.

Vláda v Bejrútu ještě v květnu 2006 plánovala, že cizí turisté státní pokladně přinesou nejméně 2 mld. dolarů. Válka její záměry zhatila.

IZRAEL

Hospodářství loni prokázalo pozoruhodnou odolnost vůči různým šokům. Hned na počátku roku 2006 postihla náhlá mozková příhoda premiéra Ariela Šarona, který se neprobral z následného kómatu. Ve funkci ho nahradil Ehud Olmert.

Izraelská armáda v létě 2006 zasáhla proti hnutí Hizballáh, jehož základny jsou také na území Libanonu. Toto hnutí ostřelovalo raketami města v severním Izraeli, kde byly těžce poškozeny četné závody a infrastruktura. Operace izraelské armády přišly daňové poplatníky na 750 mil.–miliardu šekelů týdně.

Izrael si přesto udržel solidní asi 5% tempo hospodářského růstu a přibližně se stejným tempem se počítá také letos.

HDP na obyvatele se zvýšil z 84 024 šekelů v roce 2005 na loňských 88 462 šekelů (21 tis. dolarů podle běžného kurzu). Vláda v Tel Avivu se musí soustředit na snižování veřejného dluhu, který odpovídá skoro 90 % HDP, uvedl v únoru Mezinárodní měnový fond.

Země loni získala přímé zahraniční investice za 13 mld. dolarů, z toho 4 mld. vložil známý americký finančník Warren Buffett. Za dalších 8 mld. dolarů si cizinci koupili akcie a dluhopisy na burze cenných papírů v Tel Avivu.

Premiér Ehud Olmert se v polovině letošního února těšil jenom 14% podpoře veřejnosti. Hlavním důvodem byl jeho postup během letní války v Libanonu a hlavně korupční skandály, které zasáhly ministerstvo financí (uplácení kvůli daňovým prázdninám aj.).

Izraelské hospodářství založené na moderních technologiích, výrobě léčiv i cestovním ruchu je v jednom ohledu zranitelné. Asi dvě pětiny zboží odebírají USA. Citelné ochlazení tamní ekonomiky by mohlo pro Izrael znamenat pohromu (v roce 2003 – poté, co v USA splaskla technologická »bublina«, se izraelské hospodářství ocitlo v hluboké recesi).

Afrika

Hospodářský růst kontinentu s více než 900 mil. obyvatel se loni dále mírně zrychlil a v průměru podle zprávy OSN dosáhl 5,6 %. Afrika tak přestala být hospodářsky stagnujícím světadílem. Podobnou dynamiku jako loni lze očekávat také letos. Podpoří ji zvyšující se veřejná spotřeba a také investice do těžebních kapacit a infrastruktury.

Tab. č. V/78

Hospodářský růst Afriky a vybraných rozvojových regionů

(meziroční změny HPD v %)

Region	1997–2005*	2005	2006	2007
Afrika	3,8	5,4	5,6	5,6
z toho severní Afrika	4	5	6,1	5,5
subsaharská Afrika (včetně Nigérie a JAR)	4,2	5,9	5,9	6,6
Jižní Afrika	3	4,9	4,6	4,1
Východní Asie (bez Číny)	4	5,1	5,3	5,1
Jižní Asie (bez Indie)	4,8	6,5	5,7	5,1
Západní Asie (bez Izraele a Turecka)	3,9	5,8	5,8	4,9

* roční průměr. Rok 2006 je odhad, letošní rok předpověď.

Zdroj: OSN (World Situation and Prospects)

Míra ekonomického růstu však ve většině zemí nedosahuje takové úrovně, aby mohly plnit své základní rozvojové cíle – potlačovat chudobu, zlepšovat zdravotní stav obyvatelstva (AIDS a další choroby).

Hospodářství stále zůstává extrémně závislé na vnějších faktorech – povětrnostních podmínkách, cenách komodit na světových trzích i na zahraniční rozvojové pomoci.

To je také důvod, proč mnohé africké země dosud nebyly schopny střednědobě udržet vysoké tempo hospodářského růstu. Z 52 zemí, které sleduje Hospodářská komise OSN pro Afriku (ECA), jich v letech 1998–2006 dosáhlo na více než 7% růst pouze sedm. Právě takové tempo mnozí experti OSN považují za minimální, má-li v Africe do roku 2015 ustoupit ta nejhorší chudoba.

Africké hospodářství roste v několika posledních letech, ale není vůbec jisté, že se tento trend zachová. Může narazit na bariéry – chabou infrastrukturu i nedostatek energie. Z přibližně 2 mil. kilometrů silnic má pevný povrch jenom asi 30 %.

Zvyšuje se produkce ropy Kontinent se stává zásluhou omezeného počtu zemí důležitějším dodavatelem ropy na světový trh. Největším producentem je Nigérie, která by během 10 let chtěla její těžbu zvýšit z 2,2 mil. barelů denně (v roce 2006) na 4 mil. barelů.

Do »ropného klubu« se hlásí také **Súdán**, který na svá ropná pole už přilákal investory z Malajsie, Indie a Číny. Letos by mohl těžit až 520 tis. barelů denně. Právě ropné a nerostné bohatství bylo v pozadí vleklé občanské války v této největší africké zemi. Válka skončila v lednu 2005 podpisem mírové dohody, podle které má jih autonomii a země novou koaliční vládu v hlavním městě Chartúmu.

Tab. č. V/79

Největší ekonomiky v Africe

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP (mlrd. USD)*	HDP (mlrd. USD)**	HDP na obyv. (USD)*	HDP na obyv. (USD)**
JAR	42	256	640	6 090	15 250
Egypt	76,9	116	367	1 510	4 770
Nigérie	146,2	135	200	930	1 370
Alžírsko	33,9	105	234	3 090	6 900
Keňa	35,9	23	57	650	1 600

* podle běžného kurzu, ** podle parity

Zdroj: *The Economist (The World in 2007)*

ALŽÍRSKO

Zahraniční investoři mají zájem především o naleziště zemního plynu. Zásoby této suroviny jsou šesté největší na světě. Vláda chce využít rozsáhlého rozpočtového přebytku především k financování zaoastlé infrastruktury.

Zemi trápí vysoká nezaměstnanost. Oficiálně se její míra pohybuje kolem 17 %. Projevuje se také nedostatek bytů.

V zemi autoritářsky vládne Abdelazíz Bouteflika. Změnou ústavy dosáhl toho, že může vládnout neomezeně dlouho. Proslychá se, že je vážně nemocen.

EGYPT

Vláda v Káhiře si pro tento hospodářský rok (končí v červnu) vytyčila cíl dosáhnout růstu HDP o 7,5 % ve srovnání se 6,8 % v předchozím roce. K tomu mají přispět vyšší příjmy z cestovního ruchu i z poplatků za průjezd plavidel Suezským průplavem.

Vláda chce průplav nákladem nejméně 5 mld. dolarů rozšířit a prohloubit, aby jím mohly proplovat i ropné tankery.

Vývoz ropy a zemního plynu v minulém roce (do června 2006) státní pokladně vynesl 10,6 mld. dolarů. V zemi je oficiálně bez práce kolem 2 mil. lidí (9 % pracovních sil v prosinci 2006).

Vývoj v subsaharské Africe Jenom omezený počet zemí na jih od Sahary loni předvedl více než 7% hospodářský růst. Dvouciferného tempa dosáhl například zmíněný Súdán a také Angola, která vstoupila do Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC).

Dynamický hospodářský vzestup vykázaly také Konžská demokratická republika, Libérie, Mosambik a Sierra Leone. Uvedeným zemím pomohly zejména vyšší ceny kovů, které dodávají na světový trh. Vzpruhou pro ekonomiky je také probíhající poválečná obnova.

Přetrvávající politické napětí a nižší příjmy z cestovního ruchu neprosperly mj. Zimbabwe a Pobřeží Slonoviny.

Počátkem letošního března oslavila 50. výročí nezávislosti **Ghana**. Je to první země na jih od Sahary, která se zbavila britské koloniální nadvlády. V koloniálních dobách se nazývala »Zlaté pobřeží«. Nyní je druhým největším africkým producentem zlata (po JAR) a druhým světovým producentem kakaových bobů.

JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Jediná průmyslově vyspělá země kontinentu se už připravuje na mistrovství světa ve fotbale v roce 2010. Proto investuje nejenom do výstavby stadionů, ale i do dopravní infrastruktury, hotelů a bytové výstavby.

V zemi přetrvává vysoká kriminalita a stejně jako v dalších afrických zemích se šíří choroba AIDS.

JAR loni zaznamenala přibližně 5% hospodářský růst, který byl podpořen zejména vývozem zlata, platiny a dalších kovů. Vývozcům pomohl také kurz randu, který vůči dolaru v roce 2006 oslabil o 9,8 %.

Celkové tempo růstu vývozu mírně polevilo, mj. kvůli slabším výsledkům zemědělství. Naopak dovoz stoupl, neboť stoupá domácí spotřeba, na kterou si domácnosti stále více půjčují. Jejich celková zadluženost představuje 73 % HDP ve srovnání s 53 % v roce 2003.

Byla zahájena výstavba rychlostní železnice Johannesburg–Pretoria nákladem 25 mld. randů (3,5 mld. dolarů).

Jihoafrický kapitál razantně expanduje do okolních zemí – Angoly, Zambie či Mosambiku, kde podnikají například jihoafričtí mobilní operátoři nebo maloobchodní řetězce.

NIGÉRIE

Hospodářské tempo v nejlidnatější africké zemi zvolnilo, neboť poklesla těžba ropy. Na to měly vliv především ozbrojené akce protivládních rebelů v deltě řeky Niger. Ti na centrální vládě

dě v Lagosu požadují podíl na devizových příjmech z vývozu ropy. Ministerstvo financí v Lagosu oznámilo, že jenom na nižším exportu ropy kvůli rebelům loni přišlo o 4,3 mld. dolarů.

Vláda v Lagosu by chtěla během 10 let zvýšit produkci ropy ze současných 2,2 mil. barelů denně na 4 mil. barelů.

KONGO

Demokratická republika Kongo (bývalý Zaire), třetí největší africká země s 56 mil. obyvatel má obrovské nerostné bohatství, například uhlí, ropu, měď, kobalt, zlato či diamanty. Disponuje také obrovským hydroenergetickým potenciálem. Podle expertů má všechny předpoklady, aby se stala jednou z nejbohatších zemí kontinentu. Po krvavé válce, která skončila před třemi lety a během níž zahynuly na 4 mil. lidí, země patří k nejhudším na světě.

Koncem loňského července se konaly první demokratické parlamentní a prezidentské volby po více než 40 letech.

ZIMBABWE

Země, kde vládne diktátor Robert Mugabe, drží smutný světový primát. Má nejrychleji klešající ekonomiku a nejvyšší míru inflace. Na počátku roku 2007 meziročně činila kolem 1600 %, a to už je hyperinflace.

V roce 2000 začalo vyvlastňování půdy bílých farmářů, která se přerozděluje ve prospěch černošské menšiny.

Zimbabwe, která byla obilnicí i pro okolní země, pociťuje palčivý nedostatek potravin i paliva.

Austrálie a Nový Zéland

AUSTRÁLIE

Ekonomika protinožců, pátá největší v Asii a Tichomoří, loni zpomalila na odhadovaných 2,5 %, což je nejpomalejší dynamika od roku 2001. Velké hospodářské škody jí způsobilo katastrofální sucho, podle některých odborníků nejhorší za celé století. Centrální banka odhadla, že kvůli němu se tempo růstu HDP zmenšilo o 0,75 procentního bodu. Celková zemědělská produkce v hospodářském roce 2007 (do konce června) poklesne asi o pětinu, odhaduje vláda.

Zemědělství a navazující odvětví vytvářejí kolem 12 % australského HDP.

Poptávka v ekonomice byla dost silná, a to díky vysokým příjmům souvisejícím s »boomem« na světových komoditních trzích. Austrálie je největším světovým vývozcem železné a niklové rudy, uhlí a vlny, druhým největším vývozcem hovězího masa. Vývoz paliv a energie by se měl v následujícím hospodářském roce (od července 2007) zvýšit o 8 % na 116 mld. australských dolarů. Přibližně 12 % celkového vývozu směřuje do Číny. Japonsko je zase největším odběratelem australského hovězího masa a koksovateľného uhlí.

Tempo růstu firemních investic, které v posledních 4 letech dosahovalo dvouciferných hodnot (hlavně v důlním průmyslu), výrazně pokleslo už na počátku roku 2006.

Australské firmy loni podle Melbourne Institute najaly 300 tis. nových zaměstnanců. Průměrná míra nezaměstnanosti spadla na 4,5 % a je nejnižší za posledních 30 let.

Tab. č. V/80

Velikost ekonomik

Země	Počet obyvatel (mil.)	HDP (mld. USD)*	HDP (mld. USD)**	HDP na obyv. (USD)*	HDP na obyv. (USD)**
Austrálie	20,8	746	746	35 900	35 870
Nový Zéland	4,2	102	116	24 420	27 770

Zdroj: The Economist (předpověď na letošní rok)

Australany loni potrápila inflace. Její míra během druhého čtvrtletí vzrostla na 4 % a během třetího čtvrtletí polevila jenom nepatrně. Důvodem byly hlavně rostoucí ceny pohonných hmot a také zeleniny.

Centrální banka loni zvýšila sazby celkem třikrát až na šestileté maximum 6,25 % na počátku letošního roku.

Veřejné rozpočty zůstaly ve vysokém přebytku.

Tab. č. V/81

Makroekonomický obraz Austrálie (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,9	2,6	3	3,4
Nezaměstnanost	5,1	5	5	5,1
Inflace	2,7	3,7	2,8	2,5
Veřejné finance	1,6	2,5	1,9	1,4
Běžný účet	-5,9	-5,5	-5,6	-5,2

Zdroj: OECD

NOVÝ ZÉLAND

Tempo hospodářského růstu v zemi s vysoce vyspělým zemědělstvím loni citelně zpomalilo. Projevily se na tom také zvyšující se sazby centrální banky, která se přísnější měnovou politikou snažila čelit vysoké inflaci.

Ekonomika v hospodářském roce, který skončil 30. září 2006, vzrostla o 1,3 %. Novozélandský dolar za šest měsíců (do konce letošního února) posílil vůči USD o 7,6 %. Spotřeba domácností zůstala dost silná především díky vysokému přírůstku mezd, konstatuje zpráva OECD. Nezaměstnanost se drží pod 4 %.

Velice významným oborem ekonomiky je chov mléčného skotu. Ceny mléka, másla a sýrů během tří měsíců (do konce ledna 2007) na světových trzích stouply asi o čtvrtinu. Nový Zéland v roce 2006 vyvezl mléko a mléčné výrobky za 6,2 mld. novozélandských dolarů (4,4 mld. USD), což představovalo 18 % celkového vývozu. Konjunktura na Novém Zélandu výrazně závisí na dvou velkých ekonomikách odebírajících jeho zboží – australské a americké.

Tab. č. V/82

Makroekonomický obraz Nového Zélandu (údaje v %)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008
Růst HDP	2,2	1,6	1,3	2,0
Nezaměstnanost	3,7	3,8	4,4	4,6
Inflace	3	3,6	2,8	2
Veřejné finance	4,2	3,5	2,6	2,2
Běžný účet	-9	-9,3	-8,4	-8,3

Zdroj: OECD

Poznámka: Údaje za rok 2006 jsou předběžné. Roky 2007 a 2008 jsou předpovědi z konce roku 2006 či z ledna-února roku letošního. Čísla v tabulkách (sestavěných např. podle zpráv OECD či Evropské komise), se mohou v některých případech mírně lišit od čísel v textu, který byl aktualizován těsně před uzavěrkou publikace.

Václav Lavička, Hospodářské noviny

Akcie, měny, komodity

Světové akciové trhy

Ti, kdo v roce 2006 vsadili na akcie, téměř nemohli udělat chybu. Akcie mířily vzhůru od Spojených států přes Evropu po Asii a mnohé akciové indexy vykazovaly dokonce dvojciferné zisky. Obavy z konce roku 2005, že vysoká inflace donutí centrální banky vyspělých zemí zvyšovat sazby, což utlumí růst jejich hospodářství, a tím pádem i firemních zisků, se naštěstí nepotvrdily. Dařilo se firmám i světové ekonomice.

Americké akcie

Jedno z velkých překvapení loňského roku mají na svědomí americké akcie, které lámaly historické rekordy. Jejich vývoj zcela předčil veškerá očekávání a po letech přinesl alespoň mírnou úlevu pro ty, jichž se na začátku tisíciletí dotkly ohromné akciové propady po splasknutí internetové bubliny a teroristických útocích na USA.

Nejvyšší nárůst si připsal index Dow Jones, který se loni poprvé přehoupl přes hranici 12 tisíc bodů. Za celý rok pak vykázal více než 16% zisk a končil na úrovni 12 463 bodů (Graf č. V/3).

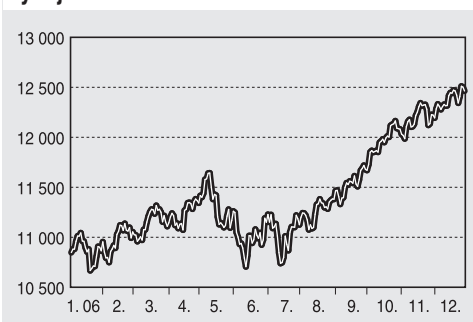
Nejlépe se přitom dařilo firmám z oblastí telekomunikací (například akcie firmy AT&T či Hewlett Packard zdražily o 4 procenta) a dále pak energetiky. Kupříkladu akcie největší energetické společnosti Exxon Mobil loni vydělaly více než 37 %. Sázka na ropné koncerny byla takřka sázkou na jistotu. Drahá ropa ropným koncernům zaručovala i pohádkové zisky. Právě zmiňovaný Exxon si za celý rok 2006 vydělal rekordní sumu – téměř 40 miliard dolarů. Tak vysoký čistý zisk ještě žádná americká společnost nevykázala.

Ani zbylé dva americké akciové indexy nepřinesly investorům zklamání, i když ještě nedosáhly svých historických rekordů jako Dow Jones.

Index S&P 500 za celý rok přidal přes 13 procent a uzavíral na hodnotě 1418 bodů (Graf č. V/4).

Graf č. V/3

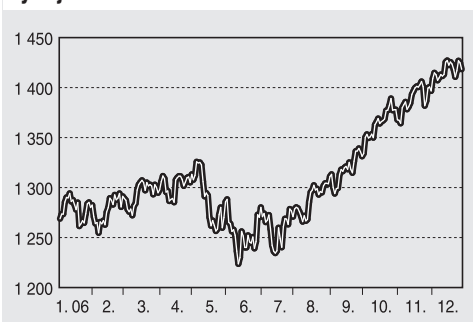
Vývoj indexu Dow Jones

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Graf č. V/4

Vývoj indexu S&P500

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Index Nasdaq, který byl vytvořen v roce 1971, posílil o téměř deset procent. Uzavírací hodnota pak činila 2415 bodů (**Graf č. V/5**).

Z technologických akcií se nejlépe vedlo firmám Comcast a Cisco. Ty si připsaly za celý rok 63, respektive 59 %.

Vysoké zisky si indexy připisovaly až ve druhé polovině roku. V té době totiž začala klesat cena ropy ze svých téměř osmdesáti dolarových maxim. Stejně tak zamířily dolů i ceny benzínu. Díky tomu pak Američanům »zbylo« více peněz na další útraty. Spotřebitelské výdaje se totiž na vytvořeném HDP podílejí ze dvou třetin.

Nižší ceny ropy znamenaly i nižší inflaci. Inflace přitom na začátku roku byla tím největším strašákem, který trápil ekonomy po celém světě. Pokud by totiž rostla příliš rychle, přinutila by centrální banky, aby zvyšovaly úrokové sazby. Dražší náklady na půjčky však odrazují spotřebitele od akciových investic a nahrávají spíše úsporám.

Tato obava se nenaplnila. Federální rezervní systém, který plní funkci centrální banky USA, v polovině roku skončil s přitvrzováním měnové politiky. Od té doby zůstaly úrokové sazby na úrovni 5,25 %.

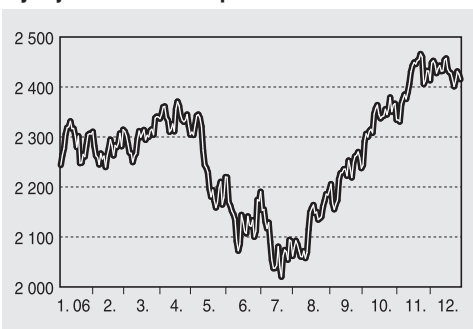
A jak bude podle expertů vypadat letošní rok? Mnozí soudí, že bude záležet na vývoji největší ekonomiky světa. Její výraznější zpomalení by se totiž negativně odrazilo na ziscích amerických firem. Většina expertů nicméně na začátku letošního roku předpovídala, že ekonomika nezažije žádné prudší pády a že by americké akcie měly v průměru vydělat kolem 7 procent.

O tom, jak ošemetné mohou být jakékoli prognózy kolem růstu akcií, se však ukázalo již na přelomu února a března 2007. Během jednoho jediného dne (27. 2.) zažily akciové trhy po celém světě prudké propady. Prvotním impulzem byl odchod investorů z čínských akcií a jejich následný propad na desetileté minimum. Čínská horečka se pak přelila do celého světa. Index Dow Jones během jediného dne ztratil více než 540 bodů. Americké akcie kromě »čínského faktoru« stáhly dolů i statistické údaje. Ty totiž naznačily, že americká ekonomika by mohla zpomalit více, než se očekávalo. Ve čtvrtém kvartále 2006 totiž největší ekonomika světa vzrostla »pouze« o 2,2 %. Evropské akcie rovněž zamířily prudce dolů, když oslabily až o tři procenta, a smazaly tak všechny zisky, které si »nastřádaly« od začátku roku.

Propad na světových burzách trval celých pět dní. Analytici je označují jako jeden z nejčernějších týdnů v burzovních dějinách. Podle agentury Reuters byl horší jenom ten v září 2001 po útoku na New York a Washington. Z globálních akciových trhů se za tu dobu »odpařilo« celkem 3,3 bilionu dolarů. Evropské akciové burzy přišly o zhruba pět procent tržní kapitalizace, podobně dopadly burzy v Severní Americe. Ekonomové nicméně soudí, že není třeba panikařit. Podle nich jsou akciové trhy stále velmi atraktivní a navíc levné.

Graf č. V/5

Vývoj indexu Nasdaq

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Evropské akcie

Čtvrtý rok za sebou rostly rovněž evropské akcie. Hlavní trhy v západní a střední Evropě si připsaly dvouciferné zisky. Podle analytiků by měl jejich růst pokračovat i v dalším roce. Přitom od března 2003 už evropské akcie vynesly přes 140 %.

Kolik jednotlivé trhy vynášely loni? Souhrnný akciový index Dow Jones Stoxx 600, který v sobě zahrnuje šestistovku největších veřejně obchodovaných firem, končil rok o 18 % výš na 356 bodech. Nárůst zaznamenal i souhrnný index EuroStoxx (**Graf č. V/6**). Hlavní index britské burzy FTSE 100 přidal 10 %, německý index DAX zase vykázal nejvyšší růst od roku 2000, když posílil na 22 %.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, který se podepsal na loňském nárůstu akcií, byla vlna fúzí a akvizic, která se dotkla i Evropy. Kupující totiž často cílovou cenu akcií navyšují o další prémii. Celková hodnota fúzí a akvizic v Evropě dosáhla loni 1,36 bilionu dolarů. O rok dříve to bylo »pouze« 833 miliard dolarů. Největší transakcí se přitom stalo převzetí ocelářské firmy Arcelor indickým ocelářským gigantom Mittal Steel za 32,5 miliardy dolarů.

Experti se shodují, že příští rok bude akciovému růstu napomáhat zejména další expanze ekonomiky na starém kontinentě. Ekonomika zemí, kde se platí eurem, za loňský rok vzrostla o 2,6 %. To je přitom jeden z nejlepších výsledků za poslední roky. Pro rok 2007 se očekává dvouprocentní růst. Zhatit tyto prognózy by mohla Evropská centrální banka příliš rychlým zvyšováním úrokových sazeb a následně zdražováním peněz. Již v březnu 2007 ECB zvedla úroky na 3,75 %. Otázkou zůstává i to, jak by Evropa zareagovala na případné výrazné zpomalení největší ekonomiky světa.

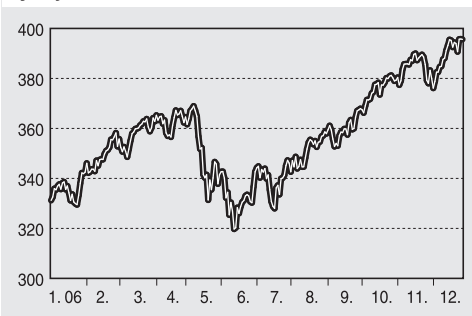
Asijské trhy

Růst akciových trhů se dotkl i Asie. Největším zklamáním byly zejména japonské akcie. Index Nikkei 225 celý rok zakončil o 7 % výše (**Graf č. V/7**). Širší index Topix přidal jen dvě procenta. Investoři spekulovali zejména s tím, že americká centrální banka bude dál zvyšovat sazby, což oslabí poptávku Američanů po asijském zboží.

Výkon japonských akcií nebyl loni tak výrazný jako předloni, kdy index

Graf č. V/6

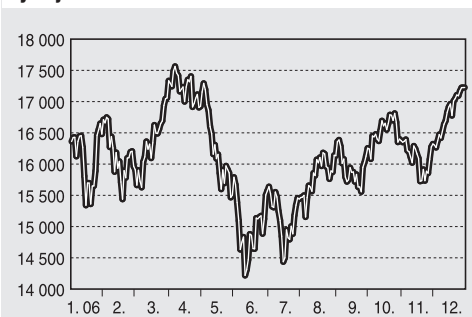
Vývoj indexu EuroStoxx

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Graf č. V/7

Vývoj indexu Nikkei 225

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Nikkei díky očekávání, že se japonská ekonomika může vrátit ke stabilnímu růstu, zpevnil o více než 40 %.

Investoři se po čtyřech letech vrátili i na čínský akciový trh a hlavní index ke konci roku 2006 vystoupil na nový historický rekord. Investory lákají na čínský trh zejména akcie některých předních čínských firem, které v posledních letech vstoupily na burzu, či regulační reformy. Analytici upozorňují, že investoři vkládají do čínských akcií peníze, protože většina z nich věří, že dlouhodobé vyhlídky trhu jsou příznivé vzhledem k nadějším na růst domácí měny a lepší firemní zisky. Hodnota hlavního indexu se během roku zvýšila téměř dvojnásobně. Index MSCI China A, který v sobě zahrnuje čínské firmy na tamní burze, dokonce vzrostl o 128 %.

Na burzu přitom loni vstoupilo rekordních 155 firem – ty tu získaly přes 53 miliard dolarů. Čína se navíc postarala o vůbec největší primární úpis v dějinách. Peněžní ústav Industrial&Commercial Bank of China díky vstupu na hongkongskou burzu upsal akcie v celkové hodnotě za téměř 22 miliard dolarů.

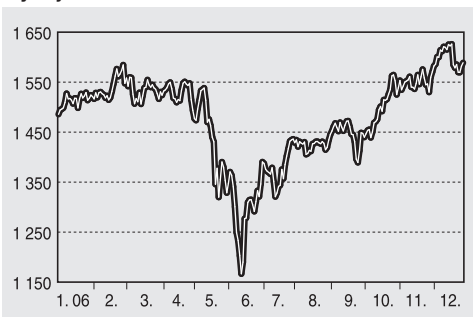
Česko, střední a východní Evropa

Akciové indexy burz ve střední Evropě si za poslední léta zvykly, že zaujímaly přední místa v žebříčku nejrychleji rostoucích trhů ve světě. Ještě v roce 2005 pražská burza vykázala více než čtyřicetiprocentní nárůst a obdobně vysoké zisky měly i burzy v Maďarsku a Polsku. Rok 2006 v tomto ohledu pro někoho mohl znamenat mírné zklamání. Hlavní burzovní index pražské burzy sice překonával svoje historická maxima, přidal ale »pouze« necelestých osm procent a rok končil na úrovni 1589 bodů (**Graf č. V/8**). Podepsal se na tom zejména propad kurzu v polovině roku. Hlavní index maďarské burzy BUX rovněž zaostal za svými předchozími zisky, neboť rok končil jen o 15 % výše. V regionu se loni nejvíc dařilo Polákům. Jejich burza si připsala více než čtyřicetiprocentní zisky.

Nutno dodat, že investice do českých akcií se výrazně vyplácela i loni. Záleželo na tom, jaké cenné papíry si kdo pro svoji investici vybral. Nejlépe si vedly akcie realitní společnosti Orco Property Group. Ty za loňský rok zdvojnásobily svoji hodnotu (**Graf č. V/9**).

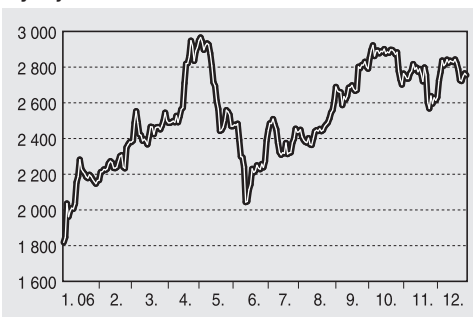
Graf č. V/8

Vývoj indexu PX

Graf č. V/9

Vývoj akcií Orco

Stálící se staly rovněž cenné papíry energetické skupiny ČEZ, které zdražily o třetinu kvůli rostoucím cenám elektřiny a expanzi v zahraničí. Na konci roku se jejich cena dokonce přehoupla přes magickou úroveň tisíc korun za jednu akcii (**Graf č. V/10**). Na to reagovali i manažeři firmy, kteří se rozhodli využít opční program a svoje akcie nakoupené levně v minulosti, draze prodali.

Naopak tabákový koncern Philip Morris ČR si za celý rok pohoršil o čtyřicet procent. Předloňský favorit Unipetrol, který si za rok 2005 připsal 140 %, loni zpevnil o pouhé jedno procento.

Pražská burza svým investorům loni připravila i další překvapení. Během roku spustila obchodování s deriváty a investičními certifikáty. Ještě větší »šok« přišel na konci roku. Po téměř dvouleté pauze se na ní začalo obchodovat s dalšími dvěma novými firmami. Na začátku prosince na burzu vstoupila developerská společnost ECM, o týden později ji následoval výrobce dětských plenek Pegas Nonwovens.

Ještě více primárních emisí by se podle šéfa pražské burzy Petra Koblíce mělo na trhu objevit letos. Velkými favority jsou zejména společnosti, které podnikají v oblasti realit. Právě z toho důvodu bude mít burza i speciální index specializovaný na realitní firmy. To, že hodlá vstoupit na burzu, již potvrdil například šéf developerské firmy CTP Invest Remon Vos.

Již delší dobu se hovoří o tom, že veřejně obchodovat s akciemi by mohla i firma OKD Zdeňka Bakaly či Česká pojišťovna ze skupiny PPF.

Českým akciím by se přitom mělo dařit i letos. Důvodem by měl být jak výrazný růst české ekonomiky i firemních zisků, ale také očekávané nové emise. To by mohlo ještě více podnítit zájem drobných domácích investorů. Jen pro zajímavost, pětinu všech obchodů s akciemi loni tvořili právě drobní investoři. Analytici předpovídají, že pražská burza by letos mohla vzrůst až o dalších deset procent.

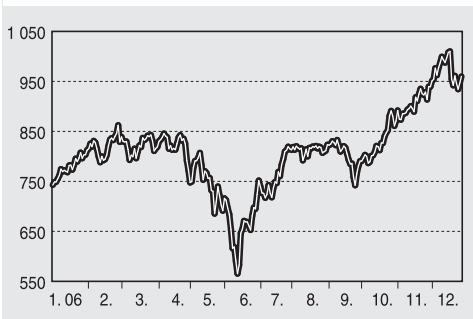
Na závěr ještě pohled dál na východ. Vysokému zájmu se totiž loni těšily i ruské cenné papíry, a to díky růstu světových cen ropy a plynu, které podpořily ruskou ekonomiku. Index RTS, ve kterém mají vysokou váhu ropné společnosti, na konci roku posílil na nové historické maximum a za celý rok si připsal více než 70 %. Od nástupu prezidenta Vladimíra Putina do funkce v roce 2000 ruské akcie posílily více než 18násobně.

Rekordní rok – fúze a akvizice

Loňský rok si kromě akciových nárůstů připsal i rekord v propojování podniků mezi sebou a přebírání konkurentů. Hodnota fúzí a akvizic po celém světě loni dosáhla téměř 3,8 bilionu dolarů. Dosavadní rekord (3,4 bilionu dolarů) »držel« rok 2000. Nutno přitom dodat, že to bylo těsně před splasknutím internetové bubliny.

Graf č. V/10

Vývoj akcií ČEZ

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Za loňským nárůstem stojí jednak konkurenční tlak, přebytek volných peněz, ale také snadná dostupnost půjček díky levným úrokům.

Největší fúze loňského roku se »udála« ve Spojených státech. Americká telekomunikační společnost AT&T převzala za 73 miliard dolarů svého rivala BellSouth. Spojovalo se také v Evropě. Hned na začátku roku 2006 indický ocelářský král Lakšmi Mittal koupil britský ocelářský kolos Arcelor. Zaplatil za něj téměř 33 miliard dolarů. Německý energetický gigant E.ON za 49 miliard dolarů převzal španělskou Endesu.

Analytici připomínají, že obdobná situace bude i v roce letošním. Podle nich by se hlavní vlna fúzí a akvizic měla dotknout zejména finančního a energetického sektoru. Na přelomu tisíciletí přitom nejvyšší příčky patřily sektoru informačních technologií a telekomunikací.

Rekordní rok fúzí a akvizic pocitily ve svých kasách rovněž investiční banky, které firmám při spojování a nákupech radí. Své loňské prvenství v oblasti poradenství při fúzích a akvizicích obhájila společnost Goldman Sachs. Letos se tato americká investiční banka celosvětově podílela na 422 operacích, za něž vybrala poplatky ve výši 2,1 miliardy dolarů.

Mnoh miliardové transakce ve firemní sféře a rostoucí akciové trhy se odrazily i na ziscích finančních gigantů z Wall Streetu. Goldman Sachs za celý rok vykázala profit 9,5 miliardy dolarů, což znamenalo nárůst o 70 %. Stejně rekordy zaznamenávaly i další investiční banky. Kupříkladu Lehman Brothers za fiskální rok přidal 23 % a vykázal čtyřmiliardový zisk.

Na své si přišli i zaměstnanci těchto společností, kterým se navýšily pravidelné roční bonusy, ty mohou dosahovat někdy až 80 % jejich platu. Podle studie poradenské firmy Alan Johnson Associates vzrostly prémie za rok 2006 až o dvacet procent proti roku předchozímu. Celkem by se mělo rozdělit až 25 miliard dolarů. Jen pro zájemavost, ředitelé bank na Wall Streetu si mohou přijít na dva miliony, top bankéři až na dvacet milionů dolarů. Šéfovi Morgan Stanley Johnu Mackovi dokonce na účtu přibýlo čtyřicet milionů dolarů.

Výtečný rok ve finanční sféře se podepsal i na najímání nových lidí. Za prvních deset měsíců loňského roku se na Wall Street vytvořilo dalších 7200 pracovních míst. To byl největší nárůst od roku 2000 – roku, kdy vrcholila technologická bublina.

Světové měnové trhy

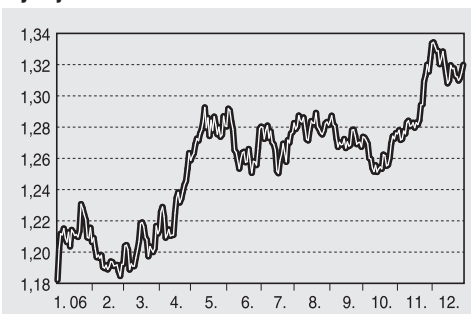
Dolar, euro, japonský jen, britská libra

Nejenom obchodníci s akciemi a dluhopisy loni přepečlivě sledovali, jak bude americká centrální banka měnit úrokové sazby. Napjatí byli i obchodníci s měnou.

Na začátku roku 2006 si ještě americká měna udržovala předloňské zisky. Když Fed v polovině roku přestal se zvyšováním sazeb, začal se kurz dolaru vůči dalším měnám světa propadat. Jednotná evropská měna dosáhla

Graf č. V/11

Vývoj kurzu dolaru k euru

Zdroj: OECD, vládní statistiky

rekordní úrovně 1,32 za dolar a posílila o 11,4 procenta (**Graf č. V/11**). Maxima lámala i k japonskému jenu, když se euro prodávalo i za 157 jenů (**Graf č. V/12**). Zajímavé je, že euro loni posílilo proti 13 z celkem 16 nejvíce obchodovaných měn světa.

Investoři dali šanci evropské měně, protože Evropská centrální banka naopak úroky začala zvyšovat. Obecně platí, že investoři jdou tam, kde se jim nabízejí vyšší výnosy. Sazby v USA zůstaly v porovnání s dalšími hlavními světovými ekonomikami nejvyšší. Náklady na půjčky totiž v USA dosáhly 5,75 %, kdežto v eurozóně činily 3,5 % a v Japonsku se již tradičně držely v blízkosti nuly (i navzdory tomu, že japonská cedulová banka poprvé po šesti letech úroky mírně zvýšila). Obava, že americká ekonomika zpomalí a bude nutno jít se sazbami dolů, však byla silnější. Euro žilo z toho, že ekonomice eurozóny se daří, sazby i nadále porostou a předeženou Spojené státy. Tak tomu bude podle ekonomů i v letošním roce. Dokonce bývalý šéf americké centrální banky Greenspan na konci roku předpověděl, že kurz dolaru bude klesat další tři roky. Poukázal na další problém, který se na kurzu americké měny negativně projevuje již léta, a tím je vysoký schodek platební bilance.

Zajímavý byl loni vývoj britské libry. Ta se loni stala třetí nejoblíbenější měnou ve světě a díky tomu Bank of England zdrazila peníze ve Velké Británii na nejvyšší úroveň za pět let.

Libra přidala k dolaru 14 %, to je nejvíc od roku 1990. Na konci 2006 se jedna libra obchodovala za 1,96 dolaru.

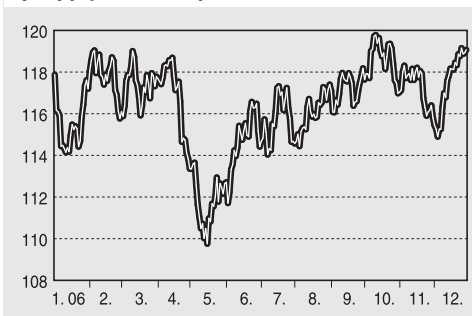
Česká koruna

Historické rekordy si během loňska připsala i česká měna. Na konci roku se její kurz dostal dokonce na 27,4 za euro. Dolar se přitom loni prodával i za 20,75 koruny (**Grafy č. V/13 a 14**). Takové hodnoty byly před pár lety naprosto nepředstavitelné. Pro zajímavost, v roce 2000 byl dolar k máni i za více než 40 korun a euro se v roce 1999 prodávalo za 38 korun.

Za posilováním české měny stojí stále stejné faktory. Tím hlavním je výborný stav české ekonomiky. Kromě toho se na něm podepisuje i příliv zahra-

Graf č. V/12

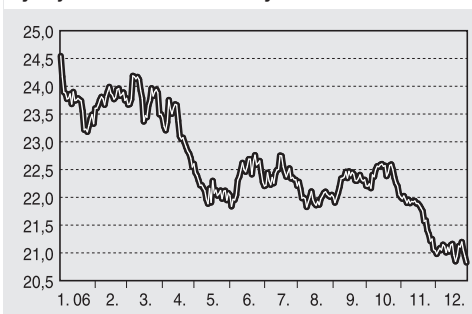
Vývoj japonského jenu k dolaru

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Graf č. V/13

Vývoj kurzu české koruny k dolaru

Zdroj: OECD, vládní statistiky

ničních investic a slábnoucí dolar. Stejně faktory budou kurz tuzemské měny tlačit výše. Koruna bude podle analytiků posilovat i letos. Její kurz vůči euru by se mohl dostat až na 26,5 za euro.

Silná koruna je dobrou zprávou pro spotřebitele. Dovážené zboží totiž zlevňuje. Češi mají díky silné koruně i levnější zájezdy do zahraničí a pobyt v cizině vůbec. Naopak ten, kdo na ni zehrá, jsou pravidelně čeští exportéři. Ti si stěžují, že kvůli silné měně je jejich zboží venku dražší, a tím pádem i méně konkurenceschopné. Asociace exportérů na konci roku dokonce vyzvala Českou národní banku a vládu k zásahu proti silné měně. Asociace vyčíslila, že exportéři loni kvůli silné měně přišli o osm až deset miliard korun. Statistiky obchodní bilance a čísla o přebytku však svědčí, že se českému vývozu nebyvale daří. Většina z exportérů se navíc proti kurzovým výkyvům zajišťuje.

Slovenská koruna

K neúspěšnějším měnám loňska, co se týče nárůstu kurzů, patřily slovenská koruna a rumunský leu. Obě si k dolaru připsaly více než 21 procent. Vůči euru koruna posílila o více než deset procent. Začátek roku 2006 byl přitom ještě dosti vágní.

Nejistota, kam se bude ubírat Slovensko pod vedením nového premiéra Roberta Fica, nejprve držela slovenskou měnu kolem 38 SKK za euro. Když se kurz propadl až na 38,8 SKK za euro, centrální banka přistoupila k intervenci.

Příslib nové vlády, že Slovensko dodrží makroekonomická kritéria pro vstup do eurozóny, však investory uklidnil. Měně pomohlo i to, že centrální banka začala postupně zvyšovat úrokové sazby, aby zbrzdila inflaci. V neposlední řadě důvěru investorů podnítil vysoký růst slovenské ekonomiky, která během loňska rostla více než osmiprocentním tempem. Konec roku 2006 se tak nesl ve znamení rekordů. Slovenská měna se prodávala i za 34 SKK za euro. Tak by tomu mělo být i letos. Podle odhadů se letos v prosinci bude jedno euro prodávat za zhruba 34,6 SKK.

O tom, že sílicí koruna neřekla poslední slovo, se na Slovensku mohli přesvědčit na začátku letošního března.

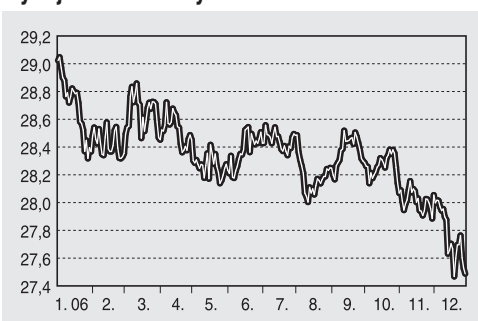
Světové komoditní trhy

Komodity zůstaly mezi investory populární i v loňském roce. V průzkumu Barclays Capital mezi 110 institucionálními investory více než polovina z nich odpověděla, že v následujících třech letech budou komodity tvořit minimálně deset procent jejich portfolia. V roce 2005 totéž plánovalo pouze patnáct procent dotazovaných.

I když mnohé z komodit nevykázaly na konci roku tak ohromné procentní zisky jako v minulých letech, sázka na ně mnohým vyšla. Cenu mnohých komodit opět táhla vzhůru vysoká poptávka, ale zejména agresivní nákupy ze strany investičních fondů. Ve druhé půli roku se situace obrátí-

Graf č. V/14

Vývoj kurzu koruny k euru

Zdroj: OECD, vládní statistiky

la – strach z případného zpomalení největší ekonomiky světa se podepsal i na cenách komodit. Typicky je v tomto ohledu vývoj cen ropy, ta ve druhé půli roku zlevnila až o 20 dolarů za barel.

Základní kovy

Naprostu pohádkové zisky si za rok 2006 připsaly základní kovy. Důvodem byly jednak obavy z nízkých zásob a případných výpadků dodávek na trh, a rovněž vysoká poptávka z Číny, což přilákalo investory na trh. Je to přitom již čtvrtý rok po sobě, kdy cena základních kovů vykazuje strmý růst a překonává historická maxima.

Absolutními vítězi loňska se staly nikl a zinek. Nikl si připsal více než 140 % a za tunu se platilo i téměř 35 tisíc dolarů. Cena zinku vzrostla o 120 % na 4200 dolarů za tunu. Velkou oblibu mezi spekulanty měla i měď. Její cena se v půli roku dostala až na 8800 dolarů za tunu. Na konci roku byla měď sice o 2 tisíce dolarů levnější, ale i tak celý rok zakončila čtyřicetiprocentním růstem.

Rekordy padaly v případě cínu, hliníku i olova.

Analytici nicméně varují, že letošní rok může pro komodity znamenat poměrně tvrdý dopad. Tíží je obavy ze zpomalení růstu největší ekonomiky světa. To by zřejmě pocítil celý svět – i prozatím surovinově »hladová« Čína.

Drahé kovy

Největší roční nárůst od roku 2002 si připsalo zlato. To loni zdrazilo o více než 23 procent a končilo celý rok na úrovni 636 dolarů za troyskou unci. V květnu dokonce jeho cena prolomila 26letý rekord. Tehdy se obchodovalo až za 732 dolarů za troyskou unci (**Graf č. V/15**).

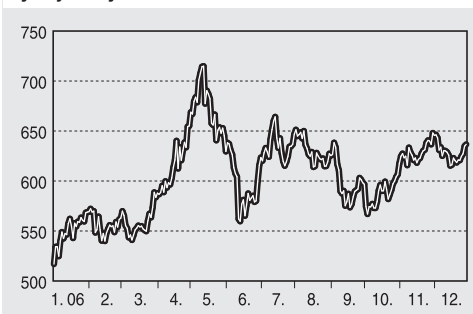
Poptávku po tomto vzácném kovu zvedlo přetrvávající geopolitické napětí na Blízkém východě a klesající kurz dolaru. Cena zlata se totiž vyvíjí v opačném směru než kurz americké měny. Pokud tedy dolar oslabuje, zlato obyčejně zamíří nahoru a naopak. Důvodem je to, že zlato a valná většina komodit jsou kotovány v dolarech. Když dolar slábně, pak neameričtí investoři potřebují na nákup zlata méně svých vlastních peněz.

Podle některých expertů je cena zlata v současné době dosti podhodnocená. Podle nich se proto dá očekávat, že masivní zdražování vzácného kovu bude pokračovat i letos. Jediný důvod, proč se vzácný kov neobchoduje přes 900 dolarů za unci, jsou prodeje ze strany centrálních bank. Podle expertů však příští rok banky budou spíše rezervy zlata navyšovat. Zvýšená poptávka po něm pak povede k vyšší ceně. Velký zájem bude mít zejména Čína. Ta ve svých rezervách drží přes jeden bilion dolarů, z toho pouhé 1,3 % je ve zlatých cihlách. Pro jiné země je však obvyklé, že podíl zlata na celkových rezervách činí zhruba tři procenta.

Zisky si loni nepřepisovalo pouze zlato, ale i další vzácné kovy. Například průměrná cena stříbra za loňský rok

Graf č. V/15

Vývoj ceny zlata

Zdroj: OECD, vládní statistiky

dosáhla 11,5 dolaru za unci, což je dvakrát tolik než v roce 2005. Platina dosáhla svého rekordu loni v listopadu, kdy se prodávala i za 1395 dolarů za unci. Podepsaly se na tom zejména přísnější ekologické standardy a poptávka ze strany výrobců katalyzátorů pro automobilový průmysl.

Zajímavé debaty se loni vedly kolem trhu s diamanty. Klíčovou otázkou bylo, zda diamanty jsou komodita či nikoli. Martin Rapaport, vydavatel Rapaport Diamond Report, kde jsou zveřejňovány ceny diamantů pro obchodní účely, loni přišel s ideou, aby byl na burze vytvořen trh pro diamanty – jako pro zlato či stříbro. O stejnou věc se Rapaport pokoušel již v roce 1982, tehdy byl však odmítnut s tím, že diamanty jsou natolik specifická a jedinečná záležitost, se kterou by se na burze obchodovat nemělo. Stejně jako před dvaceti lety má i nyní Rapaport své odpůrce. Kupříkladu firma DeBeers, která produkuje asi 40 % surových diamantů na světě, argumentuje jednak jedinečností diamantů, ale také tím, že na světě neexistují dva zcela standardní produkty – a to je při tvorbě komoditního trhu naprosto nezbytné. Rapaport však soudí, že standardizace možná je. Slibuje, že do konce roku 2008 bude připraven nový návrh, jak by se mohlo s diamanty obchodovat na komoditních burzách.

Zemědělské komodity

Když se analytici zmiňují, co bude v letošním roce podle nich hitem, mluví o obilninách. Důvodem je podle nich to, že na trh se zemědělskými komoditami masivně nastoupí rozvíjející se země, především Čína. Ta se totiž po letech soběstačnosti stane dovozcem obilnin. Čína navíc dala na začátku roku 2007 najevo, že na trh se zemědělskými komoditami bude vstupovat ve větší míře i v budoucnu. Podle vlády se totiž globální oteplování v dalších desetiletích výrazně podepíše na snížení zemědělské produkce v zemi, a to by mohlo opět výrazně zamávat s cenou.

Některé ze zemědělských komodit si velké zisky připsaly již loni. Vítězem se stala kukuřice. Její cena za celý rok vzrostla o více než 80 % až na 3,9 dolaru za bušl a dostala se tak nejvyšší za posledních deset let. V únoru 2007 se prodávala už téměř o dolar výše. Hlavní faktor, který žene cenu vzhůru, je masivní boom v oblasti biopaliv. Na jejich výrobu se používají právě obilniny. Jen pro zajímavost, loni šla na výrobu etanolu pětina celosvětové produkce kukuřice.

Na nové maximum vyšplhala i cena sóji, která se obchodovala i za 7 dolarů za bušl. Pšenice zdražila téměř o polovinu – na 5 dolarů za bušl. Nejvyšší za posledních 16 let se vyšplhala i cena pomerančového koncentráту. Cena kávy se kvůli vysoké poptávce zvedla o pětinu.

Ropa

Největším »hitem« a současně největším překvapením loňského roku se opět stala ropa a její cena. Vývoj opět předčil veškerá očekávání.

Důvodů, proč cena ropy v posledních letech tolik zdražovala, bylo hned několik. V první řadě to byla ohromná poptávka ze strany vyspělých zemí jako USA, ale i rozvíjejících se států, jako jsou Čína a Indie. Jejich ekonomiky v posledních letech rostly až desetiprocentním tempem. Významnou roli sehrály obavy z konfliktů a z případných výpadků dodávek ze strany ropných producentů, jako jsou Irák, Írán či třeba africká Nigérie. V neposlední řadě se na zdražování černého zlata podepsaly i rozmary počasí. Zejména v roce 2005 sužovaly svět silné hurikány.

Loňský rok však pro cenu ropy znamenal výrazný obrat.

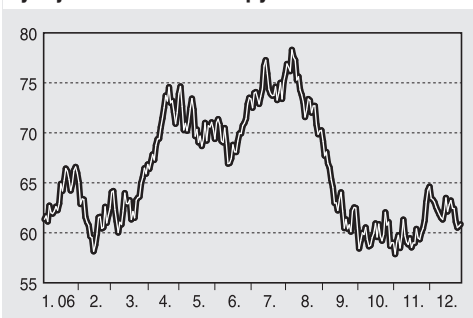
V polovině roku se její cena ještě vyšplhala na nové rekordy, když se přiblížila až k 80 dolarům za barel. Důvodem bylo zejména napětí na Blízkém východě. Vedle sporu mezi USA a Íránem o íránský jaderný program do hry vstoupil ještě konflikt mezi Izraelem a Libanem.

Někteří analytici varovali, že ropa může do konce roku zdražit až na 100 dolarů za barel. Nestalo se. Na podzim bylo již zřejmé, že trh je dostatečně zásobován. Vysoké ceny zpomalily růst poptávky. Do vývoje zasáhlo i mírné počasí – bez extrémů z loňských let. Na konci roku bylo vše jinak – ceny ropy se propadly o dvacet dolarů.

Lehká americká ropa tak rok 2006 zakončila na ceně 61 dolarů za barel, severomořský Brent pak na 60,8 dolaru za barel – tedy o procento níž než o rok dříve (**Grafy č. V/16 a 17**). To byl první roční propad v cenách od roku 2001. V roce 2005 totiž ropa za rok zdražila o 40 %, v roce 2004 o 36 %. Podle ekonomů je však ropa za 60 dolarů stále ještě velmi drahá. Vždyt v roce 2002 se tato komodita prodávala za třetinovou cenu. Členové organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) však s tím příliš nesouhlasí. Současná úroveň ceny ropy jim totiž vyhovuje. OPEC, který produkuje přes 40 % světové ropy, proto loni poprvé po třech letech přistoupil k organizovanému snížení produkce. V listopadu snížil těžbu zhruba o 1,2 milionu barelů za den. Když cena nepřestala klesat, nařídil od února 2007 další omezení produkce o půl milionu barelů za den. Obavy z toho, že v dalších letech bude prudce narůstat produkce a vliv zemí, které stojí mimo ropný kartel, vedl OPEC k tomu, že do svých řad přijal další země. Od začátku roku se novým členem stala Angola, která denně produkuje zhruba 1,4 milionu barelů, a na členství má našlápnuto i Súdán, který denně vytěží půl milionu barelů. Co se bude dít s cenou černého zlata v letošním roce? Podle průzkumů se bude držet v průměru něco málo nad šedesátí dolarů za barel. Průzkum agentury Bloomberg tvrdí, že cena letos v průměru vzroste na 62 dolarů, v roce 2008 pak v průměru bude činit 60 dolarů za barel. Denní poptávka podle Mezinárodní agentury pro energii letos vzroste o 1,7 % a svět bude denně potřebovat asi 86 milionů barelů ropy.

Graf č. V/16

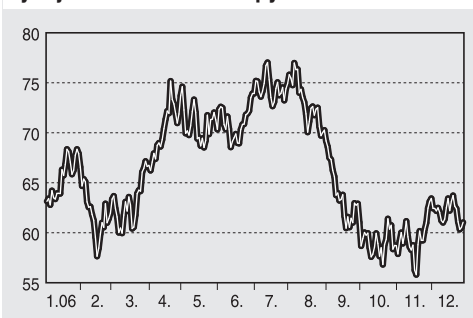
Vývoj severomořské ropy Brent

Zdroj: OECD, vládní statistiky

Graf č. V/17

Vývoj lehké americké ropy

Zdroj: OECD, vládní statistiky

VI. Kultura, věda, sport

Trh s uměním 2006: boom trvá, obavy z přehřátí rostou

Situace na světovém trhu s uměním se dá shrnout dvěma slovy: boom trvá. Sběratelé a investoři utratili loni za umění ve světových aukcích celkem 6,4 miliardy dolarů. Je to o celých 52 procent víc než v roce 2005. Takzvaný »globální cenový index« umění, který vypracovává prestižní informační server Artprice, byl loni o víc než čtvrtinu vyšší než v předchozím roce.

Závratné ceny

Ve všeobecné euforii nad rostoucími cenami čím dál silněji zní otázka, jak dlouho ještě může vzestup cen vydržet, než se trh přehřeje a zhroutí. Globální cenový index za loňský rok je totiž už jen pět procent pod úrovní, na které v roce 1990 splaskla spekulativní bublina, nafouknutá hlavně hladem japonských zájemců o umění evropského impresionismu, trh se zhroutil a řadu let setrval v útlumu.

Ve Spojených státech stoupají ceny umění ještě strměji než v Evropě. Dnes jsou tam o neuvěřitelných 32 procent výš než v roce 1990.

Už několik let jsou motorem trhu bohatí ruští kupci s poněkud konzervativním vkusem a zámožní »noví Číňané«, kteří se snaží vrátit do vlasti čínské umění ze světových sbírek. Není tedy náhoda, že mezi první stovkou nejdražších obrazů na světě, prodaných v roce 2006, je deset ruských malířů a devět autorů současného čínského umění. Roste také kupní síla indických a latinskoamerických sběratelů. Dynamiku trhu také zatím udržuje celá nová generace mladých sběratelů.

Tab. č. VI/1

Nejdražší obrazy všech dob – zahraniční trh

1. Jackson Pollock:	No 5, 1948	140 mil. USD
2. Gustav Klimt:	Portrét Adély Bloch-Bauerové	135 mil. USD
3. Pablo Picasso:	Chlapec s dýmkou	104 mil. USD
4. Pablo Picasso:	Dora Maarová s kočkou	95 mil. USD
5. Gustav Klimt:	Portrét Adély Bloch-Bauerové II	87,9 mil. USD
6. Vincent van Gogh:	Portrét dr. Gacheta	82,5 mil. USD
7. Pierre Auguste Renoir:	Au Moulin de la Galette	78 mil. USD
8. Peter Paul Rubens:	Vraždění neviňátek	76,7 mil. USD
9. Vincent van Gogh:	Portrét umělce bez vousů	65 mil. USD
10. Paul Cézanne:	Zátiší se záclonou, džbánkem a miskou	55 mil. USD

První dva nejdražší obrazy v tabulce byly prodány v roce 2006.

Kultura, věda, sport

Vysoké ceny automaticky stýlí trh zajímavými díly, protože jejich majitelé je v období vyšroubovaných cen rádi prodávají. Konečně se také k prodeji odhodlávají sběratelé, kteří koncem 80. let, před zhroutilím trhu, nakoupili umění za přehnané ceny a byli dosud odsouzeni prodávat se ztrátou.

První dvě díla v žebříčku nejdražší prodaných obrazů všech dob změnila majitele v roce 2006. Lepší důkaz o tom, že ceny jsou momentálně opravdu vysoko, není zapotřebí.

Tab. č. VI/2

Nejdražší obrazy všech dob – tuzemský trh

1. Josef Čapek:	Koupel nohou	9,3 mil. Kč
2. Jindřich Štyrský:	Cirkus Simonette	8,9 mil. Kč
3. Ivan Ivanovič Šiškin:	Před zrcadlem	7,5 mil. Kč
4. Emil Filla:	Zlaté rybičky před oknem	7,3 mil. Kč
5. Antonín Procházka:	Kopretiny	7,1 mil. Kč
6. Josef Šíma:	Vejce	6,7 mil. Kč
7. Josef Šíma:	Portrét Zuzky Zgurišky	5,85 mil. Kč
8. Jan Zrzavý:	Studně v Locronan III	5,5 mil. Kč
9. Jindřich Štyrský:	Černý Pierot	4,8 mil. Kč
Bohumil Kubišta:	Kraj lesa	4,8 mil. Kč
10. Konstantin Korovin:	Noční Paříž	4,75 mil. Kč

Tři nejdražší obrazy byly prodány v roce 2006.

Zdroj: HN

Kopírujeme světové trendy

Tuzemský trh s uměním kopíruje dění na trhu světovém, i když s určitým zpožděním. Toto zpoždění se ovšem neustále zkracuje a se vstupem do Evropské unie se tento segment našeho trhu více otevřel zahraničním kupcům, zboží i vlivům.

Ceny na horní příčce českého aukčního trhu stoupají natolik, že tři z prvních deseti míst v pořadí nejdražší prodaných obrazů od roku 1989 byla obsazena právě v roce 2006.

Rekordy roku nejsou tím jediným, co je na tuzemském aukčním dění pozoruhodné. Vypovídají však o ochotě a schopnosti tuzemských sběratelů a investorů platit za umění čím dál vyšší částky.

Letos, po určitém období stagnace způsobené tím, že jedna generace sběratelů naplnila své sbírky, nastoupila na trh nová sběratelská generace. Poprvé jsou mezi nimi výrazněji patrní lidé, kteří se zajímají o současné umění. A poprvé je také mezi desítkou nejdražších obrazů roku dílo žijícího autora. Na deváté příčce žebříčku za rok 2006 se umístil obraz Zdeňka Sýkory Linie 100 z roku 1992, vyvolávaný za 1,2 milionu a prodaný za 2,33 milionu korun. Nadále ovšem trval v roce 2006 zájem o autory klasické české moderny a surrealismu.

Když se na trh dostane mimořádné dílo nebo předmět velké sběratelské hodnoty, rozhodně nezůstanou nepovšimnuty. Tak loni zaplatil nový majitel 4,7 milionu za bronz Herkules napínající luk od francouzského sochaře E. A. Bourdella a československý pamětní dvoudukát z roku 1937 se stal nejdražší československou mincí, když za něj nový majitel dal 1,2 milionu korun.

Český zábavní průmysl

Televize

Největší událostí na televizním trhu v uplynulém roce byly změny na Primě. Martin Dvořák nevydržel ve funkci ředitele Primy a na základě složitých dohod MTG a GES Holding (obě společnosti vlastní po 50 procentech) ho v září nahradil manažer MTG Aleksandras Cesnavicius. Švédský koncern tak uchopil do svých rukou rozhodující posty pro řízení druhé největší české komerční televize. Personálními rošádami (funkci ředitele programu již předtím musel opustit Miloš Zahradník) tak vyvrcholila dlouhodobá nespokojenost majitelů Primy s jejími výsledky v loňském roce. Prima měla smolný rok: neuspěla s druhou řadou VyVolených, reality show Bar, dobrodružným Trosečníkem, na základě soudního rozhodnutí musela zastavit výrobu seriálu Rodinných pout. Na druhou stranu – Primu neopustila chuť představovat divákům novinky (seriál Letiště) a podařilo se jí podepsat kontrakty s hollywoodskými studií Warner Universal, Fox a Walt Disney. To vše v roce, ve kterém dosáhla mimořádně vysokých tržeb, přes 2,6 miliardy korun.

Naopak konkurenční Nově se daří – miliony diváků k obrazovkám přilákaly především její seriály Ulice, Ordinance v růžové zahradě a Pojišťovna štěstí, úspěch zaznamenala i třetí řada SuperStar, nově si definovala svou cílovou skupinu diváků od 15 do 54 let. Větší část reklamy, která na základě zákona opustila Českou televizi (snížení na polovinu), patrně skončí na její obrazovce.

Proces digitalizace v České republice prošel turbulentním vývojem. Po dubnovém udělení licencí šesti televizím – Febio TV, Óčko, Z1, TV Barrandov, RTA a TV Pohoda – přišla v září studená sprcha. Na základě žaloby Novy soud zrušil rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání o udělení licencí. Vlastníci licencí již mezitím stačili proinvestovat stovky milionů korun. Proces digitalizace se tak v Česku zastavil na mrtvém bodě, původní rozjezd nových kanálů, který měl nastat na jaře 2007, je odložen podle odhadů minimálně o rok. V současné době se vyjednává generální dohoda mezi státní správou, celoplošnými televizemi a vlastníky digitálních licencí o dalším postupu digitalizace.

Kabelový trh pokračoval v koncentraci. Firmu Karneval za více než devět miliard korun koupila společnost Liberty Global, která vlastní operátora UPC Česká republika. Po spojení vznikne společnost se zhruba 800 tisíci klienty. Transakci již schválil antimonopolní úřad. Firmy teď mají do roku 2010 omezené možnosti při zvyšování cen a dostaly několik dalších podmínek, které mají zajistit rovnováhu na českém trhu.

Hudební průmysl

Hudební trh pokračoval v dlouhodobém propadu. V loňském roce se v českých obchodech prodala hudba za 510 milionů korun, o 55 milionů méně než v roce 2005. Znamená to, že za uplynulých 12 měsíců došlo k významnému zpomalení propadu hudebního trhu – mezi roky 2004 a 2005 totiž tržby firem poklesly o 109 milionů korun. Největším hráčem na trhu se stalo vydavatelství Universal Music s 29 procenty, následované Sony BMG (24 procent), EMI (20 procent) a Supraphonem s 10 procenty.

Kultura, věda, sport

Boom naopak zaznamenal prodej digitální hudby. Té se v roce 2006 prodalo za 17 milionů, o šest milionů více než v roce 2005. Tato čísla zahrnují výhradně tzv. ringtones (vyzváněcí tóny) a ringbacktones či realtones (tóny, které slyší volající). První obchody s legálním stahováním hudby z internetu se v Česku rozjely až na podzim a jejich prodeje do statistik nebyly započítány. Největší z obchodů na netu, i-Legalne.cz, pouze na konci ledna oznámil, že si z něj fanoušci za osmdesát dní fungování stáhli přes 50 tisíc skladeb v hodnotě asi 1,3 milionu korun. Současně s i-Legalne.cz svůj start ohlásil Allmusic.cz, který je spjat s on-line obchodem Vltava.cz. Oba nabízejí hudbu jak od nezávislých vydavatelů, tak i od velké »čtyřky« – EMI, Sony BMG, Universal Music a Warner Music.

Na internet vsadil rovněž jeden z nejzajímavějších loňských vydavatelství – komplet Doma DVD + CD Jaromíra Nohavici, který si písničkář vydal sám ve vlastním vydavatelství. Převážnou většinu ze 40 tisíc prodaných nosičů distribuoval přes vlastní internetové stránky.

Velký rozmach díky spolupráci Sazka Arény a agentury Interkoncerts zaznamenal koncertní průmysl. Interkoncerts, který je součástí nadnárodní společnosti Live Nation, loni do Česka přivezl skoro tři desítky velkých hvězd, převážně z první ligy – Madonnu, Aguileru, Bryana Adamse, Red Hot Chili Peppers nebo Depeche Mode. Koncerty Madonny s návštěvností vždy přes 18 tisíc diváků dokonce zaznamenaly rekord Arény.

Filmový průmysl

Událostí sezóny se stalo otevření obřího ateliéru společnosti Barrandov Studio, údajně největšího v Evropě. Stavba, otevřená na počátku prosince, stála kolem 200 milionů korun. Vedení společnosti Barrandov Studio tak chce do Česka lákat především velké zahraniční projekty s rozpočty v řádech desítek milionů dolarů. První vlaštovka se již objevila – prvních šest měsíců v roce 2007 se zde bude točit velkofilm Letopisy Narnie: Princ Kaspian.

Radost dělaly filmařům i výsledky filmů v tuzemských kinech. V loňském roce česká kina prodala lístky za 1,043 miliardy korun, tedy téměř o 190 milionů více než v roce 2005. Meziroční nárůst tak činil přes 22 procent. Vzhledem k nepatrně zvýšené průměrné ceně za jeden lístek do kina – o 50 haléřů na 90,65 koruny – jde loňský růst tržeb na vrub především zvýšené návštěvnosti. Do kinosálů zamířilo přes 11,5 milionu diváků, což v meziročním srovnání představuje vzestup o více než 21 procent.

V kinech lákaly především filmy, které koprodukovala televize Nova – Raffáci (tržby 66 milionů korun), Jak se krotí krokodýli (50 milionů korun) a Účastníci zájezdu (76 milionů korun). Kiny rovněž proběhla vlna teenagerských komedií, inspirovaná úspěchem Snowboardáků – kromě Raffáků to byly snímky Panic je nanic, Experti nebo Ro@k podvratáků.

Naopak vrásky na čele producentům přidělal trh s DVD a VHS. Filmový nosič VHS, který na trhu kraloval přes 25 let, v České republice totiž pomalu končí. Loni se ho prodalo zanedbatelných 363 tisíc kusů, zatímco ještě před třemi roky si lidé koupili 1,9 milionu videokazet. Na jeho místo nastoupil stále víc populárnější videodisk. Za uplynulých 12 měsíců se v Česku prodalo 2,6 milionu DVD (pokles o 32 tisíc nosičů), distributoři za ně od obchodníků a video půjčoven utržili 557 milionů korun (velkoobchodní ceny – pro maloobchodní tržby je třeba přičíst marži přes 25 procent a DPH). To představuje pokles o 76 milionů korun (12 procent trhu). Uvedená čísla znamenají, že tempo propadu trhu se začíná zpomalovat. V roce 2005 se totiž trh snížil o téměř sto milionů korun.

Distribuční společnosti si však loni našly další kanál, kterým dostávají nosiče k zákazníkům. Novým zdrojem příjmů se staly speciální obchodní akce, při kterých se videodisk prodává za sníženou cenu jako doplněk jiného zboží nebo firemní dárek pro klienty. K zákazníkům se touto cestou loni dostalo dalších 1,85 milionu videodisků v souhrnné velkoobchodní ceně 96 milionů korun. Ve formě příbalů k časopisům se distributorům podařilo distribuovat 1,6 milionu DVD v ceně 51 milionů korun. Celková hodnota trhu s DVD tak loni dosáhla 705 milionů korun.

Na trhu se rovněž poprvé objevily obchody Video on Demand, které umožňují legální stahování filmů. Společnost Alef Nula ve spolupráci se Seznamem.cz v létě rozjely platformu kinomania.cz, podobnou spolupráci Alef Nula uzavřela také s televizí Nova. Ještě jedno prvenství si rok 2006 připsal v oblasti filmové produkce: Britská společnost Olsberg/SPI ve spolupráci s ministerstvem kultury zveřejnila výsledky první ekonomické studie filmového průmyslu, z níž plyne, že v roce 2004 díky filmařům přišlo do státního rozpočtu 720 milionů korun a zhruba 10 tisíc lidí našlo práci.

Herní průmysl

Velký byznys s novou generací herních konzolí, který ve světě dosahuje objemu několika miliard dolarů, vstoupil i do České republiky. Microsoft zde na konci roku začal prodávat konzoli Xbox 360, ke stejnému kroku přispělo Nintendo s přístrojem Wii. Třetí hráč na trhu, Sony, bude s PlayStation 3 následovat v březnu letošního roku. Žádná prodejní čísla však dosud nebyla zveřejněna.

Aleš Borovan, Hospodářské noviny

Zahraniční zábavní průmysl

Máme-li uplynulý rok 2006 shrnout v několika ekonomických faktech, lze zdůraznit několik evidentních trendů. Filmový průmysl i nadále ovládá expandující trh digitální animace, a nová a nová studia otevírají vlastní divize počítačové animace: z těch největších to byl v loňském roce **Sony** a **Universal**, **Walt Disney** ještě posílil svoji pozici na trhu definitivním propojením s legendární společností **Pixar**, průkopníkem moderních animačních technologií.

Hollywoodská filmová studia se soustředí na nákladné velkofilmly s plošnými celosvětovými premiérami. Vedle zmíněné digitální animace lákají producenty zejména celovečerní výpravné filmové adaptace slavných komiksových příběhů a akční podívaná s prvky sci-fi. Ty nejsledovanější snímky, jako byla Šifra mistra Leonarda, Superman se vrací, komiksová adaptace X-Men 3: Poslední vzdor, Piráti z Karibiku: truhla mrtvého muže nebo jedenadvacátý příběh Jamese Bonda nazvaný Casino Royale, loni bořily rekordy nejen v návštěvnosti, ale i ve výši rozpočtu.

Západní způsob zábavy ovšem nevnáší jen v USA, Kanadě a Evropě. Euroamerická zábavní produkce se obrací k dříve nepřístupným východním trhům v Číně a Japonsku. A má tady úspěch.

Digitalizace ovládla i hudební průmysl: legalizace internetových hudebních portálů nabízejících stahování i nejnovějších hudebních nahrávek za poplatků, přinesla spotřebitelům netušené možnosti a virtuální hudební trh zejména na severoamerickém kontinentě pozvolna zcela pohlcuje trh s fyzickými hudebními nosiči.

Hudbě vládnu snadno dostupné mp3 nahrávky, ovšem první meziročně srovnatelné globální tržby ukazují, že hudební průmysl na tom nijak netratí. Naopak. Internetové obchody se staly nedílnou součástí hudebního průmyslu po celém světě, nikoliv pouze nejmodernější technologií pro fajnšmekry. Nové a nové společnosti zprovozňují vlastní portály s hudbou. Nárůst zájmu zákazníků lze proti předchozímu roku bez nadsázky vyčíslit v řádech desítek procent.

Televizním trhem v červnu otřásla smrt producenta Aarona Spellinga. Když Spelling zemřel koncem června na následky mozkové mrtvice, přišel trh s televizními seriály o svého nekorunovaného vládce. Spelling vymyslel a financoval nejslavnější televizní série uplynulých čtyř dekad včetně projektů, které se staly vůbec nejúspěšnějšími seriály historie. Na kontě měl nejen kultovní mnohaleté série Beverly Hills 902 10, Melrose Place, ale také legendární Dynastii. Vysílací licence na tyto projekty, které drží společnosti ABC a Fox, po jeho smrti okamžitě podražily. Podle statistik se dodnes odvysílají po celém světě každý den v hlavním vysílacím čase minimálně čtyři epizody z některého ze Spellingových seriálů – celkem jich má na kontě přes dvě stovky.

Disney se spojil s Pixarem, světu dál vládne animace

Disneymu se splnil největší sen už na začátku roku 2006 – Robert Iger, nový šéf konglomerátu, nazývaného často »americká továrna na sny«, se dohodl se šéfem Pixaru Stevem Jobsem a obě společnosti, donedávna rozhádané kvůli malicherným sporům předchozího vedení, se propojily v jednu.

A to rychlostí světla, jak v lednu vtipně glosoval Wall Street Journal – v Hollywoodu, kde se o každém podpisu vyjednává měsíce, se Disney s Pixarem spojily během jediného týdne. Hodnota společnosti Pixar narůstala tempem, které předbíhalo rytmus vydávání novin. Nakonec se fúze, uskutečněná formou akciového převzetí, vyšplhala na částku přesahující 7,4 miliardy dolarů a z šéfa Pixaru Steva Jobse, který vlastnil v Pixaru většinový akciový podíl, se stal největší individuální akcionář Walt Disney Company.

John Lasseter, kreativní šéf Pixaru, přešel na lukrativní post výkonného šéfa celé filmové sekce Disney. A zadání je jasné – vnést do animovaných i hraných filmů značky Disney patřičnou dávku inovace a nápadů. Rozpočet? Prakticky neomezený.

A hned první společné projekty vzbudily u vlastníků i filmových diváků nadšení – poslední díl veleúspěšných Pirátů z Karibiku, který měl premiéru v létě, záhy překonal magickou hranici jedné miliardy dolarů na tržbách a stal se vůbec nejnavštěvovanějším filmem loňského roku. Zdatně mu konkurovala počítačem animovaná Auta, pocházející právě od Pixaru.

Spokojeny jsou tak všechny strany – pixarovské filmy, které Disney začal v polovině devadesátých let distribuovat do kin, vydělávaly sumy přesahující stovky milionů dolarů, filmy jako Toy Story – Příběh hraček nebo Hledá se Nemo se rychle zařadily do zlatého fondu Disneyho archivu.

Rozpadem spolupráce, která hrozila před třemi lety, by Disney přišel nejen o lukrativní zakázky, ale především o filmové diváky. Počítačová animace patří totiž k největším lákadlům světových kin – a bez vlastní animační divize si svou existenci v současné době dokáže představit opravdu jen málokteré hollywoodské studio.

Dobře si to uvědomuje i konkurence. A loňský rok jasně naznačil, že počítačová animace, dříve spíš módní výstřelek, dnes vládne celé filmové branži. Prakticky každý digitální film v kině vydělá víc než ten předchozí.

Animační sekce slavné společnosti **20th Century Fox** loni slavila úspěchy s filmem *Doba ledová: Obleva*, **DreamWorks** kontroval nejprve s pohádkou *Za plotem* a následně s počítačovou novinkou z dílny britských tvůrců slavných formeláků Wallace a Gromita. Jejich digitální debut *Spláchnutej* posbíral řadu cen i od kritiky. **Warner Bros** u diváků bodoval s počítačovými tančícími tučňáky v komedii *Happy Feet*.

Bylo jasné, že poslední dvě zbývající hollywoodské značky, **Sony Pictures** a **Universal**, nezůstanou stát opodál. Jako první otevřel svou vlastní animační divizi Sony. A jejich novinka *Lovecká sezóna*, komedie o skupince lesních zvířat v čele s medvědem grizzlym, vtrhla do kin na podzim. Film vydělal přes dvě stě milionů dolarů, a to se co do porovnání tržeb řadí spíše k těm méně úspěšným.

Počítačová animace vládne filmovému průmyslu a nejnovější projekty dávají tušit, že tomu ještě dlouho nebude jinak. Jen v roce 2007 posílají hollywoodská studia do kin více než patnáct digitálních celovečerních filmů.

Zábava se přesouvá do Asie

Více než kdykoli v předchozích letech se loni potvrdila předpověď analytiků zábavního trhu, kteří předpovídali, že se centrum filmového i hudebního byznysu zvolna přesouvá do Asie.

Blížící se letní olympiáda v čínském Pekingu otevřela zejména americkým producentům a investorům v nejlidnatější zemi světa netušené ekonomické příležitosti, asijská veřejnost zase ve velkém vyhledává euroamerické hvězdy.

Provázání západního způsobu zábavy s asijskými spotřebiteli funguje – americké zábavní parky vydělávají v současné době z celého světa nejvíc právě v dříve nedostupné Číně. Zdejší úřady vyjednávají i s provozovateli některých dětských kabelových televizí z USA, které by začaly vysílat v čínské verzi.

Čínské úřady se všestranně otevírají západnímu způsobu zábavy a trávení volného času: americkým i evropským zábavním firmám nabízejí nejen výhodné kontrakty, ale i lukrativní daňové pobídky.

V Šanghaji tak vzniká v pořadí už druhý čínský Disneyland, ten v Hongkongu těží právě z toho, že si Američané konečně uvědomili nutnost přizpůsobit se asijskému prostředí. Čínské parky tak američtí projektanti staví ve spolupráci s odborníky na tradiční čínské učení feng šuej, namísto amerických kaširovaných kulis využívá park v Hongkongu přírodní materiály vycházející z místních tradic. Mickey Mouse se převlékl do kimona, Popelku vystřídala jiná známá disneyovka, čínská Legenda o Mulan.

Porozumění zdejší kultuře umí čínské úřady patřičně docenit. Nedaleko Pekingu teď například staví čínský developer novou železnici, která turisty i místní obyvatele doveze do zábavního parku hollywoodského studia Universal. Investice dosahuje řádu miliard dolarů. Obrovské nové animační studio otevřel v Singapuru tvůrce *Hvězdných válek* George Lucas, který chce západní technologie výroby provázat s tradiční asijskou animací.

Důležitost a lukrativnost asijských fanoušků si uvědomují i celebrity. Příkladně zpěvačka Janet Jacksonová v Tokiu neváhala zahájit své letošní mezinárodní turné. Svět tehdy obléty fotografie, na nichž čokoládová popstar před stovkami movitých japonských fanoušků pózuje dokonce v tradičním kimonu. Prodeje její nové desky tu stoupaly o desítky procent.

Tab. č. VI/3

Vládcí filmového trhu: žebříček nejúspěšnějších hollywoodských filmových studií roku 2006 z hlediska jejich podílů a tržeb z kin

Pořadí 2006	Společnost (pořadí 2005)	Podíl na trhu (procenta)	Tržby celkem* (milióny dolarů)	Počet filmů**	Nejúspěšnější film***
1.	Sony/Columbia (5)	18,6	1 710	27	Šifra mistra Leonarda
2.	Walt Disney (4)	16,2	1 492	19	Piráti z Karibiku 2
3.	20th Century Fox (2)	15,2	1 398	24	X- Men 3
4.	Warner Bros (1)	11,6	1 065	21	Superman se vrací
5.	Paramount (6)	10,3	947	16	Mission: Impossible III
6.	Universal (3)	8,9	815	17	Rozchod!
7.	Lionsgate (9)	3,6	331	17	Saw III
8.	New Line (8)	2,7	251	10	Final Destination 3
9.	Weinstein Co. (-)	2,5	226	9	Scary Movie 4
10.	MGM (12)	1,8	166	15	Rocky Balboa
11.	Fox Searchlight (11)	1,8	165	13	Malá Miss Sunshine
12.	Focus Features (-)	1,3	118	7	Zkrocená hora

Vysvětlivky:

* Jde o celkové tržby z kin v milionech dolarů, první čtyři společnosti vydělaly přes miliardu dolarů.

** Počet filmů, který dané studio v roce 2006 poslalo do kin.

***Jde o komerčně nejúspěšnější snímek daného filmového studia z počtu všech, které toto studio v roce 2006 poslalo do kin.

Poznámka:

Některá studia si proti roku 2005 polepšila: v žebříčku nejúspěšnějších studií roku 2005 příkladně vůbec nefiguruje studio Focus Features. Weinstein Company svůj první snímek zase poslalo do kin teprve v roce 2006, kdy byla firma založena.

Zdroj: HN, www.boxofficemojo.com

Slavilo i Sony MGM – poprvé v historii mohlo do čínských kin poslat Jamese Bonda. Na Casino Royale se stály v Pekingu dlouhé fronty. A to i přesto, že byl film koncem roku v Číně už dávno k máni v podobě nelegálních kopií na tamním černém trhu. Přesto si čínští fanoušci nenechali premiéru v kinech ujít.

Není divu – Bond se v Číně legálně objevil vůbec poprvé ve své čtyřicetileté filmové historii. A to v necenzurované verzi: tamním úřadům, které mívaly k předchozím filmům tradičně značné výhrady kvůli sekvencím explicitního násilí či erotickým scénám, se příběh Martina Campbella, který se mimochodem točil převážně v České republice, jednoduše líbil. Americký distributor si mne ruce: nejlidnatější země světa znamená pro už tak úspěšný film další výrazné navýšení tržeb.

Rok 2006 patřil rekordním hudebním turné

Uplynulý rok byl rovněž ve znamení velkolepých koncertních podniků. Mnohé z nich překonaly výnosy a zájmem hudebních fanoušků všechna dosavadní historická prvenství.

Legendární britská kapela Rolling Stones, která světovou hudební scénu »válcuje« už téměř půl století, svým koncertním turné Bigger Bang Tour loni pokořila veškeré hudební rekor-

dy. Šňůra Bigger Bang Tour se stala vůbec nejvýnosnějším podnikem v historii, když vynesla více než 440 milionů dolarů. Více než sto deset koncertů zhlédlo po celém světě přes 3,5 milionu lidí, další dva miliony fanoušků se navíc zúčastnily obrovské show na pláži Copacabana v brazilském Rio de Janeiru. Tam však Rolling Stones v únoru vystoupili zdarma.

»Stouni« tak předstihli dosavadní rekord U2, kteří během turné Vertigo Tour na přelomu let 2005 a 2006 vydělali 377 milionů dolarů. Také v kategorii zpěvaček letos vznikl nový rekord – vůbec nejúspěšnější koncertní umělkyní historie je nyní Madonna, které Confession Tour, s nímž v září 2006 zavítala i do Prahy, vyneslo téměř 194 milionů dolarů. Víc nikdy žádná zpěvačka na koncertním turné nevydělala. Šňůra šedesáti koncertů začala na začátku jara v USA, velkolepé mezinárodní turné popová královna zakončila v polovině září v Japonsku.

Velkou událostí pak byl koncertní návrat australské popové divy Kylie Minogue. Ta se po roce a půl, během něhož se potýkala se zákeřnou rakovinou, vrátila na zábavní scénu ve velkém stylu a navázala tam, kde před dvaceti měsíci náhle přerušila: na mezinárodním turné Showgirl. První listopadové termíny koncertů uzdravené zpěvačky byly v Austrálii vyprodány během několika málo minut, v Sydney a v Melbourne Kylie Minogue přitom zhlédlo na jednom vystoupení i třicet tisíc lidí. Podle prestižního ekonomického magazínu Forbes šlo o jednu z nejúspěšnějších hudebních podniků v roce 2006.

Irena Zemanová, Hospodářské noviny

Věda 2006

Leden

- Dosud největší známé prvočíslo, které zabírá 9 152 052 míst, objevili dva američtí profesori matematiky.
- Oznámeno, že jihokorejský vědecký tým pod vedením Hwang U-soka podvrhl dokumentaci o klonování lidského embrya a výzkumu kmenových buněk, ale nelhal, když tvrdil, že se mu podařilo naklonovat psa. Později byl Hwang U-sok obžalován z podvodu a ze zpronevěry státních dotací do vědy.
- Na Zem se vrátila sonda Stardust, která přivezla z vesmíru vůbec první vzorky prachových částic komety.
- Čeští speleologové objevili v Íránu nejdelší (6500 metrů dlouhou) solnou jeskyni světa. Šlo o jeskyni Tří naháčů, kterou expedice objevila už v roce 1999, a letos nalezla její propojení s jeskyní Velký ponor.
- Vědci na indonésském ostrově Sumatra objevili dosud nejmenšího známého obratlovce světa, rybu, která v dospělosti dorůstá délky 7,9 milimetru.
- Experti díky nové metodě gravitačních čoček objevili mimo naši sluneční soustavu planetu, která se zatím nejvíce ze všech známých těles podobá Zemi. Nová planeta nese jméno OGLE-2005-BLG-390Lb.

Únor

- Němečtí astronomové poprvé změřili průměr tělesa, které mnozí pokládají za desátou planetu sluneční soustavy. Objekt s pracovním označením UB313 měří v průměru zhruba 3000 kilometrů, a je tak větší než Pluto, které dosud platilo za poslední planetu slunečního systému. Objekt UB313 byl 13. září pojmenován jako Eris.
- Česká Poslanecká sněmovna schválila zákon, podle kterého lze provádět výzkum na kmenových embryonálních buňkách z nadbytečných nebo poškozených vajíček. Senát normu se změnami schválil 17. března, sněmovna opět 26. dubna a prezident zákon podepsal 12. května.
- V jihozápadní Francii byly objeveny skalní kresby pocházející údajně z doby 25 000 let před naším letopočtem, tedy mnohem starší než slavné pravěké malby v jeskyni v Lascaux.
- Vědci v indonéské džungli objevili desítky nových druhů zvířat a rostlin, například 20 druhů žab, čtyři druhy motýlů či nejméně pět nových typů palem.
- Druhý nález kosti dinosaura na území Česka se podařil učiteli Václavu Zieglerovi a jeho studentům na Kutnohorsku. Šlo o část kloubu z prstu pravděpodobně zadní nohy.

Březen

- Po sedmi měsících letu nastoupila americká sonda Mars Reconnaissance Orbiter na oběžnou dráhu kolem Marsu.
- Britští vědci z Dundee University zjistili, že ekzémy a astma způsobuje pravděpodobně mutace genu, který je zodpovědný za tvorbu proteinu vytvářejícího na kůži ochrannou vrstvu proti vysoušení a proti zanášení infekce.

Duben

- Český vědec Jan Kučera z Ústavu jaderné fyziky v Řeži u Prahy dostal prestižní Hevesyho medaili za příspěvek k rozvoji jaderných analytických metod, zejména neutronové aktivační analýzy a jejich využití v různých oblastech výzkumu.
- Mezinárodní vědecký tým na východě Etiopie nalezl 4,1 milionu let staré zkameněliny kosterních pozůstatků osmi primitivních hominidů, kteří představují vývojový stupeň vedoucí k neznámějším australopitekům. Ti jsou odborníky považováni za předchůdce člověka. Nalezené zuby a kosti údajně patří druhu australopithecus, známému jako Australopithecus anamensis.

Květen

- Kosterní pozůstatky trpasličích lidí druhu Homo floresiensis, pro něž se vžilo pojmenování pravěcí hobiti, nepatřily podle amerických vědců asi novému lidskému druhu, ale lidem s genetickou vadou.
- Mezinárodnímu týmu vědců se podařilo dokončit přesnou sekvenci posledního nerozluštěného lidského chromozomu označovaného číslem 1.
- Vědci v Atlantském oceánu v hloubce 3000 metrů změřili doposud nejvyšší teplotu na dně moře. Dosáhla 407 stupňů Celsia. Dosavadní maximální teplota vody činila 402 stupňů.

Červen

- Archeologové otevřeli v egyptském Údolí králů první hrobku od objevení slavného Tutanchamona hrobu v roce 1922. Uvnitř našli sedm sarkofágů bez mumií, které skrývaly zbytky balzamovacích nástrojů a šperků.

Červenec

- Šest Čechů odletělo do Mongolska pátrat po kostrách dinosaurů. Expedice Gobi 06-09, která se do ČR vrátila 27. července, objevila kosterní pozůstatky několika dinosaurů a stovky jednotlivých kostí, do ČR ale kostru dinosaura nepřivezla.
- K Mezinárodní vesmírné stanici (ISS) odstartoval americký raketoplán Discovery, druhý od zkázy Columbie z února 2003. Na Zemi přistál 17. července.
- Řečtí archeologové vykopali u města Larisa v centrální části země torzo antické bohyně lovu Artemis pocházející z prvního století před naším letopočtem.
- Do vesmíru byla dopravena první část budoucí soukromé komerční vesmírné stanice Genesis 1.
- Zástupci Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd a americké firmy Gilead Sciences v Praze podepsali smlouvu o spolupráci, na jejímž základě vznikne nové akademické výzkumné centrum. Firma ho bude každoročně dotovat částkou 1,1 milionu dolarů.
- Státy Evropské unie se dohodly na společném financování výzkumu kmenových buněk.
- Na jihu Irsku byla objevena v bahně asi tisíc let stará kniha žalmů. Šlo o první nález podobného raně středověkého dokumentu v Irsku za posledních 200 let.

Srpen

- V Praze začalo valné shromáždění Mezinárodní astronomické unie (IAU), kterého se do 25. srpna zúčastnilo asi 2500 astronomů ze 75 zemí světa. Americký astronom John Mather na něm obdržel Gruberovu cenu za výzkum v oblasti kosmologie.
- Ruský matematik Grigorij Perelman obdržel prestižní Fieldsovu medaili za řešení jednoho z nejobtížnějších problémů dějin matematiky, takzvané Poincarého domněnky. Cenu však vědec odmítl.
- Účastníci valného shromáždění IAU v Praze schválili, že sluneční soustava má místo devíti jenom osm planet. Nepatří už mezi ně Pluto, které se nově řadí mezi takzvané trpasličí planety. Planetami ve sluneční soustavě tedy zůstávají Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran a Neptun.
- Více než stotunová socha faraona Ramsese II., stará 3200 let, se přestěhovala z rušného Ramsesova náměstí v Káhiře, kde dílo stálo půl století, k pyramidám v Gíze.

Září

- Evropská sonda SMART-1 ukončila svou tříletou misi a dopadla na povrch Měsíce.
- Čínští vědci oznámili, že s úspěchem otestovali na lidech novou vakcínu proti ptačí chřipce.
- K ISS odstartoval raketoplán Atlantis se šestičlennou posádkou. Při první misi od konce roku 2002 byly obnoveny práce na dostavbě ISS, jež byly pozastaveny po katastrofě raketoplánu Columbia v únoru 2003. Na Zemi přistál raketoplán 21. září.

Kultura, věda, sport

- Podle amerických expertů neexistují důkazy o existenci syndromu z války v Zálivu v letech 1990–1991.
- Tým japonských astronomů oznámil, že se mu podařilo objevit nejvzdálenější a nejstarší galaxii, jaká kdy byla objevena. Světlo, které zachytili, bylo vysláno před 12,7 miliardy světelných let.
- Spolu se dvěma astronauty odstartovala v ruské lodi Sojuz k ISS i Američanka íránského původu Anousheh Ansariová (40), která se tak stala první vesmírnou turistkou. Na Zemi přistála 29. září.
- Etiopští archeologové oznámili nález kostry pravěké dívky Selam staré 3,3 milionu let. Nález se skládal z úplné lebky, trupu, lopatky a končetin. Pozůstatky děvčete jsou starší než kostra Lucy, jak vědci nazvali slavnou fosilii pravěké ženy, nalezenou v Etiopii v roce 1974. Její stáří odborníci určili na 3,2 milionu let.
- Astronomové objevili u planety Saturn nový prstenec. Jeho existenci zjistila sonda Cassini, která kolem planety obíhá. Šestá planeta naší sluneční soustavy má nejméně 47 známých měsíců a sedm prstenců.

Říjen

- Světově uznávaný matematik Jaroslav Kurzweil se stal nositelem Národní ceny Česká hlava, kterou vláda uděluje nejlepším vědcům.
- Týmu ruských a amerických vědců se v laboratořích Spojeného ústavu jaderných výzkumů (SÚJV) v Dubně u Moskvy podařilo uměle vytvořit dosud nejtěžší chemický prvek se 118 protony v jádře.
- Největší řeka světa Amazonka prý kdysi podle amerických vědců tekla od Atlantského k Tichému oceánu, tedy přesně opačným směrem ve srovnání s dneškem.
- Ve věku 81 let zemřel profesor Emanuel Vlček, jedna z nejvýraznějších postav české a evropské antropologie druhé poloviny 20. století.
- V Jihoafrické republice objevili vědci nejstarší dosud známou rybí fosilii, 360 milionů let staré pozůstatky pravěké mihule.
- Národní úřad pro letectví a vesmír (NASA) oznámil, že vyšle asi v roce 2008 k Hubbleovu vesmírnému teleskopu misi, která bude mít za úkol o pět let prodloužit životnost tohoto zařízení.

Listopad

- Vědci změřili pomocí ultračervených tepelných senzorů na satelitech místo s nejvyšší teplotou na Zemi. Leží v íránské poušti Lút, kde byla loni naměřena teplota 70,7 stupně Celsia.
- Vědcům se pomocí analýz stehenní kosti neandrtálce staré 38 000 let podařilo sestavit část jeho DNA.
- Podepsána dohoda o výstavbě pokusného reaktoru ITER pracujícího na principu termojaderné fúze, jehož cílem je umožnit výrobu laciné a ekologicky čisté energie. Projekt si vyžádá deset miliard eur (280 miliard korun), reaktor bude stát v Cadarache v jižní Francii.
- Ve věku 78 let zemřel profesor Zdeněk Veselovský, přední český zoolog a dlouholetý ředitel pražské zoo.

- Vědci oznámili, že lidé nemají na 99,9 procenta stejnou dědičnou informaci, jak se dosud předpokládalo.

Prosinec

- Americký Národní úřad pro letectví a vesmír (NASA) oznámil, že hodlá na Měsíci vybudovat stálou základnu.
- Australský parlament zrušil zákaz klonování lidských embryí, užívaného k přípravě kmenových buněk.
- Snímky pořízené sondou Mars Global Surveyor nasvědčují, že na povrchu Marsu může být přítomna voda v tekuté podobě.

Zdroj: ČTK

Nobelovy ceny 2006

Cenu za medicínu a fyziologii získali genetikové Andrew Z. Fire ze Stanford University a Craig C. Mello z University of Massachusetts za rozpoznání způsobu, jímž je řízen přenos dědičné informace v buňkách. Jimi objevený mechanismus se projevuje v rostlinách, zvířatech i li-dech.

Objev by mohl být zásadním průlomem při léčení některých nemocí a vést k vývoji nových terapií. Léčit by se tak kromě nádorů mělo např. vysoké množství cholesterolu v krvi, virové nemoci a kardiovaskulární choroby. Zatím se provádějí pokusy na laboratorních zvířatech.

Cenu za chemii získal profesor strukturální biologie Roger D. Kornberg ze Stanford University za »zásadní příspěvek k poznání molekulárních základů transkripce genetických informací u eukaryotních organismů«.

Výsledky Kornbergova výzkumu zřejmě najdou uplatnění v praxi. Srovnáním detailní struktury RNA polymerázy u člověka, hub a bakterií lze odhalit rozdíly mezi polymerázami různých živých organismů. Na této bázi pak budou farmakologové hledat léky, které by ovlivňovaly transkripci v buňkách choroboplodných zárodků, ale přitom by neměly nežádoucí vedlejší účinky na lidské zdraví.

Cenu za fyziku dostali John C. Mather z NASA Goddard Space Flight Center a George F. Smoot z University of California v Berkeley za analýzu tzv. reliktního záření, která přináší cenné informace o vzniku vesmíru. Oba vědci přitom vycházeli z poznatků, které přineslo vyslání družic COBE (Cosmic Background Explorer) v roce 1989 a WMAP (Wilkinson Microwave Anisotropy a Probe) v roce 2001. Družice měly za úkol mapovat reliktní záření pocházející z období cca 380 tisíc let po velkém třesku, kdy došlo k oddělení záření od hmoty.

Díky Matherovi a Smootovi se kosmologie, zabývající se studiem vývoje a struktury vesmíru, stala vědou s velmi přesnými údaji a velký třesk, jemuž se přisuzuje původ vesmíru, se ze stadia hypotézy přeměnil v experimentálně dobře potvrzenou teorii.

Cenu za mír získal Muhammad Yunus, zakladatel banky Grameen, která poskytuje mikrokredity, a snaží se tak přispět k ekonomickému a sociálnímu rozvoji v Bangladéši.

Na myšlenku řešit otázku vymanění se z chudoby pomocí půjčování malých částek přišel Yunus v roce 1976, když ještě působil jako profesor ekonomie na univerzitě v Čittagongu. Teh-

dy se sešel se skupinou žen, které sice pracovaly, ale vinou splácení půjček bankám za vysoké úroky se stále nemohly vymanit z bída, a rodiny žily v nouzi. Například ženy tkaly šaty, ale zisk za ně byl tak malý, že si z něho nemohly pořídít látky pro další práci. Yunus vzpomíná, že se tehdy zeptal, kolik peněz by tito lidé (bylo jich 42) potřebovali a ukázalo se, že je zapotřebí dohromady 27 dolarů, které ovšem oni neměli. Půjčil tehdy těm lidem svoje peníze, a pak založil banku Grameen, která tuto činnost institucionalizovala. Pro myšlenku mikrokreditů se pokoušel získat běžné banky, ale neuspěl.

Půjčování peněz v malých částkách je založeno na součinnosti více osob a jejich vzájemném ručení. Skupina dlužníků se pravidelně schází a navzájem si půjčují peníze, pokud někdo z nich není zrovna schopen uhradit příslušnou splátku. Zkušenost banky je dobrá, z půjčených peněz se jí vrací 97–98 %.

Spíše než o dlužníky jde o dlužnice, protože 95 % osob, kterým banka půjčuje, jsou ženy, které s penězi hospodaří odpovědněji než muži.

Za dobu své existence banka Grameen půjčila více než čtyři miliardy dolarů a pomohla více než pěti milionům chudých žen v Bangladéši dostat se z nejnuznějších poměrů. Myšlenka mikrokreditů se rozšířila i do jiných zemí, a v současné době má banka asi tři miliony dlužnic a dlužníků po celém světě. Z chudoby se dostala více než polovina lidí, kteří si z banky Grameen vypůjčili malé částky.

Ještě v roce 1998 upozorňovala zpráva OSN, že schopnost mikropůjček vypořádat se s chudobou je přeceňována. Avšak potom vyhlásila rok 2005 za »Rok mikrofinancí«.

Cenu za literaturu obdržel turecký spisovatel Orhan Pamuk, který patří k nejvýznamnějším současným spisovatelům ve své zemi, ale zároveň je představitelem moderní světové literatury. Orhan Pamuk od počátku 80. let vydal řadu románů, ve kterých se zabývá otázkami lidské identity, prolínáním a střetáváním odlišných kultur (např. euroamerické a osmanské, resp. islámské) a vykořeněností, kterou lidem přináší odříznutí se od vlastní minulosti, jazyka a kultury.

Cenu za ekonomii dostal zastánce spíše tradičního přístupu v ekonomické vědě, a to Edmund S. Phelps, profesor Kolumbijské univerzity v New Yorku za to, že svou dlouholetou prací pomohl významně objasnit vztahy mezi krátkodobými a dlouhodobými vlivy v hospodářské politice. Jde tedy o podoblast ekonomie povýtce makroekonomickou.

Phelps svou teorii formuluje už od 60. let minulého století, takže dnes už je možné posoudit, jak se projevuje v praxi.

Phelpsovo zjištění používají centrální banky při svém rozhodování o úrokových sazbách. Švédská akademie věd zdůraznila, že »Phelpsova práce od základů změnila náš pohled na to, jak funguje makroekonomika«. Díky němu lze nyní lépe chápat příčiny růstu inflace a nezaměstnanosti v 70. letech a také vztahy mezi zaměstnaností, stabilními cenami a velmi rychlým růstem.

(pb, ČTK)

Sport 2006 – na hranici možností

Jestliže měl loňský rok znamenat pro svět sportu nějaký zlom, stalo se to bohužel v negativním smyslu. Vítěz Tour de France, americký cyklista Floyd Landis, byl usvědčen z užití dopingu. Pozitivní nález zvýšené hladiny hormonu testosteron tu je, potvrzen vzorkem B, přestože závodník hájí svou nevinu.

To se ostatně děje téměř v každém takovém případě a nejde tu jen o prosté popření viny »pachatelem«. Užívání nedovolených podpůrných prostředků ovládlo profesionální sport natolik, že je-li při něm někdo přistižen, a přitom ví, že všichni kolem dělají totéž, opanuje ho nepopsatelný pocit křivdy. Oni smějí závodit, já jsem potrestán, tak celá věc stojí, ať je takový postoj na hranici žaloby.

Proč začínat textový přehled významných sportovních událostí jednoho dvanáctiměsíčního období právě takto? Žádný skutečně mimořádný a těžko překonatelný výkon ve sféře sledovaných, populárních a obecně přijímaných disciplín nám rok 2006 totiž nepřinesl. Zimní olympijské hry v Turíně byly navíc poznamenány organizačními nedostatky a fotbalové mistrovství světa v Německu potvrdilo, že se nejrozšířenější hra na světě dostává opět do fáze, v níž vládní taktika a obrana nad tvořivostí a útokem.

Rozdělení i spojení

Všem je jasné, že na světě existuje jen velmi málo skutečně horských středisek, jež by byla schopna zorganizovat olympiádu »na pětníku«. Tedy lyžařské disciplíny s ledovými v jednom místě, s velkou společnou olympijskou vesnicí a snadnou dostupností pro všechny.

Co však předvedl Turín (a co se dá navíc očekávat od Vancouveru 2010), to byl opačný extrém výše popsané utopické představy. V podstatě šlo o dvě střediska, mezi sebou vágně propojená jednou železniční tratí a nedobře fungující kyvadlovou dopravou autobusů, sezvaných sem z celé země, Sicílii nevyjímaje. Jestli to vzhledem k mnoha okolnostem jinak nejde, prosím. Ale není pak důvod vyvolávat onoho ducha olympijské pospolitosti, jak to dělají sportovní politici. Naopak je nutné si říci na rovinu, že zde vznikl superpodnik, díky špičkovým výkonům stále ještě oplývající emocemi, ale nikoli emocemi, jako jsou pocit sounáležitosti, bratření mezi národy a jednotlivci nebo dokonce nirvánské vytržení duchem fair-play.

V tomto směru fotbalový šampionát naopak překvapil. Zájem o zápasy je takový, že navzdory narůstající kapacitě stadionů poptávka po vstupenkách převyšovala jejich množství ve volném prodeji v řádech desetinásobků. Takzvané fan festy vznikly tedy tak trochu jako z nouze ctnost, v reakci na očekávaný a nezastavitelný příliv fanoušků bez vstupenky. Proto pro ně pořadatelská města připravila zvláštní zóny s obřími obrazovkami pro sledování zápasů a spoustou jiných možností pobavit se. Chytře se tak eliminovalo množství potenciálních ohnisek nepokojů a – světě div se – ony tyhle multinárodnostní mumraje fungovaly skutečně jako místa nečekaných setkání a sblížování mezi lidmi různých ras, vyznání a povah.

Předseda organizačního výboru mistrovství světa Franz Beckenbauer díky svému vrtulníku stihl navštívit úplně všechna utkání, byť se hrála ve vzdálených městech souběžně. Vždy aspoň poločas, to bylo jeho heslo. Tak trochu zbytečné a teatrální křížování helikoptéry německým vzdušným prostorem je však hezký a výmluvný symbol toho, kam se profesionální sport

Kultura, věda, sport

dostal – vládnu mu silné manažerské osobnosti, propojené v organizační a sponzorské sféře. Budget velkého turnaje byl tak plný, že organizační výbor i Mezinárodní fotbalová federace musely další zájemce o partnerství odmítnout.

Pro úplnost se sluší dodat, že tak velké množství peněz lze těžko kontrolovat, takže například financování výstavby největšího stadionu, Allianz Areny v Mnichově, je nadále předmětem vyšetřování, a už také padly první tresty za zpronevěru.

Vládcí a souboje o vládu

Humbuk a kolotoč peněz se děje jen proto, že stále víc lidí (hlavně s přispěním rychlého rozvoje informatiky, komunikace a nových médií) je ochotno trávit čas sledováním vrcholných tělesných výkonů. Bez ohledu na to, že – jak už víme – si nikdo nemůže být jist »čistotou« takových tělesných výkonů. To ještě přidejme korupci a mocenské zájmy.

Marná sláva, výkony na hranici možností jsou fenoménem doby. Takový loni předvedl třeba Roger Federer. Švýcarský tenista vládne mužskému okruhu už dlouho s převahou, jaké svého času nedosáhli ani Björn Borg, John McEnroe či Pete Sampras. Federer vyhrál tři ze čtyř grandslamových turnajů a v tom ho dokázal napodobit jen golfový fenomén Tiger Woods. Američan se poté, co ztratil pozici světové jedničky, na tuto pozici opět vyšvihl. Podobně převálcovala konkurentky ruská tyčkařka Jelena Isinbajevová. Světové rekordy sice lámala už v roce 2005, ale loni ji nikdo neporazil.

Absolutní dominance v některé disciplíně může ovšem i nudit. Zato takový duel, v jaký vyústil závěr mistrovství světa formule 1, to si nechá líbit většina publika. Michael Schumacher ve své poslední závodnické sezóně útočil ve druhé polovině seriálu s červeným ferrari na renaultovský monopost Fernanda Alonsa mohutně, vlastně až do předposlední velké ceny. Jeho finiš byl neúspěšný, ale vzpomínat na něj jako na motoristickou událost roku rozhodně lze.

Česko má výjimečné osobnosti

Vyhlášení ankety Sportovec roku v České republice odkazuje zpět na zimní olympiádu. I ta měla své vrcholy, i když nedala světu tak zářivou hvězdu jako některé předešlé hry. Zato tuzezemskému sportu potvrdila, že jednu má. Kateřina Neumannová mnohokrát opakovala, že sama nechápe svůj vítězný finiš ve zlatém běhu na třicet kilometrů, po němž bude na městečko Prágelato vzpomínat navždy jako na místo vrcholu své kariéry. Vedle jejího výkonu se i stříbro Lukáše Bauera z klasické patnáctky, neméně cenné, jaksi ztrácí.

Neumannová je ikona svého sportu, dokázala přitáhnout publikum svým příběhem. Některá média z něj udělala dokonalý kýč, ale faktem zůstává, že směs »malá dcera – utajovaný otec – samostatný trenér – jedinečná sportovkyně« je přesně to, co vytváří celebrity svého druhu.

Takovou je Jaromír Jágr, jemuž jen těsně uniklo prvenství v soutěži produktivity kanadsko-americké soutěže NHL. Jistě, už samotný výkon a celá kariéra nejlepšího českého hokejisty moderního věku jsou dostatečnou matérií k popsání, obdivu a statistickému zaznamenání. Kluk z Kladna, co dobyl Ameriku, ale ještě přidá samorostlé chování, nějakou tu aférku s novou dívkou, a o publicitu je postaráno. Byť na olympiádě pomohl mužstvu jen k bronzě a na stříbrném mistrovství světa nehrál.

Nejblíže k tomu stát se hvězdami mají v Česku pochopitelně fotbalisté. Pavel Nedvěd už je tou hasnoucí, rozhodl se zůstat ve druhé lize s Juventusem Turín a snad sám ví, proč to udělal. Právě loňský rok můžeme považovat za období, v němž nabídl svůj trůn. K radosti fanoušků se našli hned dva uchazeči. Petr Čech se bohužel proslavil i bez vlastního přičinění. Zárok Stephana Hunta v anglické lize a fraktura lebky českého brankáře se zařadily do předních pozic mezi náměty k zamyšlení, jaká jsou rizika současného špičkového sportu, kam vede přepjatá touha prosadit se a kde leží etické, morální a lidské aspekty toho všeho... Sport dává světu i smutné hrdiny, na něž se vzpomíná hlavně a jen proto, že jim bylo ublíženo nebo je dostihl smutný osud. Což ale Čech není. Jeden z nejlepších světových gólmánů dokazuje toto zařazení jak v Chelsea, tak v národním týmu i po návratu na hřiště.

Naneštěstí na světovém šampionátu se reprezentace neprosadila, ba pohořela. Jediné zvládnuté utkání ze tří, proti Spojeným státům, ukázalo na umění Tomáše Rosického. Už předtím byl uzavřen jeho přestup z Dortmundu do Arsenalu, kde svým podzimním účinkováním vytvořil »Malý Mozart« v boji o uvolněný trůn Čechovi velkou konkurenci. Když pak na hřišti stánuili proti sobě, byla to ukáзка českého fotbalového umění. Jenže to se nejlépe vyzdvihuje po úspěchu kolektivu a ten se v roce 2006 nedostavil. Ani na klubové úrovni, dlužno podotknout.

Češi slavili nečekaný pořadatelský úspěch. V době, kdy se diskutuje o vhodnosti podat kandidaturu na uspořádání letní olympiády, v době pochybností o organizačorských dovednostech lidí z české kotliny, zavítal přímo do jejího středu malý cirkus. Závěrečný turnaj Evropské ligy basketbalistů, Final Four v pražské Sazka Areně, byl důkazem schopností týmu kolem Tomáše Petery, jehož práce už předtím pozvedla ostravský atletický mítink do nejvyšší kategorie.

Vrcholný basketbal v Praze, to byl velký úspěch, ale otázka, zda se tím současné tuzemské možnosti hostit podnik takového rozsahu nedostaly na hranici možností, visí nadále ve vzduchu. Naštěstí zde žádný dopink nepomůže, a bude-li tato hranice překonána vlastní šikovností a maximálním úsilím, pak jen dobře.

Josef Káninský, Hospodářské noviny

Kultura, věda, sport

VII. Kalendáře 2006

Události ve světě

4. 1. – Tehdejší izraelský premiér a jeden z nejznámějších blízkovýchodních politiků Ariel Šaron utrpěl vážnou mozkovou příhodu. Od té doby je v umělém spánku a jeho nástupcem ve funkci se stal Ehud Olmert.
10. 1. – Írán obnovil výzkum jaderného paliva, údajně pro mírové účely. Evropská unie a USA ho ale obvinily, že tím porušil dohody, a začaly připravovat proti této zemi sankce.
21. 1. – Zemřel prezident jihosrbského Kosova Ibrahim Rugova. Jeho nástupcem byl 10. února zvolen Fatmir Sejdiu.
25. 1. – Palestinské radikální hnutí Hamás zvítězilo v parlamentních volbách. Vláda Hamásu premiéra Ismaíla Haniji složila přísahu 29. března a Západ od té doby přerušil finanční pomoc palestinské samosprávě.
- ● ●
3. 2. – Muslimský svět zaplavily protesty proti karikaturám proroka Mohameda, které otiskly různé evropské deníky, původně Dánsko. Při nepokojích zemřely desítky lidí a vyústily rovněž v bojkot některých západních firem.
20. 2. – Britský historik David Irving byl v Rakousku odsouzen za popírání holokaustu ke třem roům vězení.
- ● ●
11. 3. – Jugoslávský exprezident Slobodan Milošević zemřel ve vězení Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) v Haagu.
19. 3. – Alexandr Lukašenko zvítězil v prezidentských volbách v Bělorusku, jeho vítězství však neuznala opozice ani zahraničí. Evropská unie pak v dubnu schválila sankce proti nejvyšším běloruským představitelům včetně Lukašenka.
22. 3. – Španělská separatistická organizace Baskicko a jeho svoboda (ETA) vyhlásila trvalé příměří s platností od 24. března.
26. 3. – Parlamentní volby na Ukrajině vyhrála proruská Strana regionů Viktora Janukovyče. Parlament pak po vleklých koaličních jednáních v srpnu schválil Janukovyčovu vládu, která slíbila prozápadní orientaci.
- ● ●
- 9.–10. 4. – Levicová koalice Jednota těsně zvítězila v italských parlamentních volbách. Nová vláda Romana Prodiho získala důvěru parlamentu 23. května.
- 9.–23. 4. – Obě kola parlamentních voleb v Maďarsku vyhrála vládní koalice Maďarské socialistické strany (MSZP) a Svazu svobodných demokratů (SZDSZ). Vláda premiéra Ference Gyurcsánye se ujala moci 9. června.
- ● ●
3. 5. – Evropská unie přerušila asociační rozhovory se Srbskem a Černou Horou, protože Bělehrad dosud nezadržel bývalého bosenskosrbského generála Ratka Mladiče, obviněného z válečných zločinů.
4. 5. – Zacarias Moussaoui byl odsouzen za podíl na teroristických útocích proti USA v září 2001 k doživotí, a to bez možnosti propuštění.

Kalendáře

20. 5. – Irácký parlament schválil vládu národní jednoty šítského premiéra Núrího Málíkího, první stálou vládu od americko-britské invaze v roce 2003.
21. 5. – Černá Hora se v referendu rozhodla pro nezávislost a odtržení od Srbska. Černohorský parlament vyhlásil nezávislost země 3. června, srbský parlament 5. června.
- ● ●
7. 6. – Šéf irácké větve teroristické sítě Al-Káida Abú Músá Zarkáví byl zabit při náletu v iráckém městě Bákubá. Na intenzitu nepokojů v Iráku ale jeho smrt neměla žádný vliv.
17. 6. – Parlamentní volby na Slovensku vyhrála opoziční strana Smer. Její předseda Robert Fico sestavil koaliční vládu s extremistickou Slovenskou národní stranou a Lidovou stranou – Hnutím za demokratické Slovensko expremiéra Vladimíra Mečiara.
25. 6. – Palestinské komando uneslo u pásma Gazy izraelského desátníka Gilada Šalita. Izraelská armáda vzápětí zahájila rozsáhlou invazi do Gazy, kterou předtím předala pod kontrolu Palestinců. Šalita se osvobodit nepodařilo.
- ● ●
10. 7. – Polský premiér Kazimierz Marcinkiewicz podal demisi, nahradil ho předseda hnutí Práva a spravedlnosti a bratr polského prezidenta Jaroslaw Kaczyński. Vláda získala 19. července důvěru parlamentu.
– V Ingušsku byl zabit jeden z nejznámějších čečenských bojovníků, polní velitel Šamil Basajev.
12. 7. – Libanonské extremistické hnutí Hizballáh uneslo do země dva izraelské vojáky. Izrael poté zahájil více než měsíc trvající ozbrojenou invazi do Libanonu, která skončila příměřím 14. srpna. Vojáky se osvobodit nepodařilo.
30. 7. – V Kongu se odehrály první svobodné volby po čtyřiceti letech. Prezidentem se znovu stal Joseph Kabila, jehož hnutí získalo i většinu v parlamentu.
31. 7. – Kubánský vůdce Fidel Castro pověřil po vlastní vážné operaci svého bratra Raúla Castra vedením země, strany i armády.
- ● ●
10. 8. – Británie oznámila, že zmařila rozsáhlé teroristické spiknutí, jehož cílem mělo být deset letadel směřujících do USA. Poté začala platit přísnější bezpečnostní opatření na evropských letištích včetně omezení množství tekutin, které si cestující mohou brát na palubu.
12. 8. – Papež Benedikt XVI. použil citace označující islám za násilné náboženství, což vyvolalo protesty v muslimských zemích.
18. 8. – Demonstrace za odstoupení premiéra Ference Gyurcsánye, již vyvolalo jeho přiznání o lžích o ekonomické situaci země, přerostla v nejhorší násilnosti v Maďarsku od pádu komunismu.
26. 8. – Evropská komise doporučila, aby Bulharsko a Rumunsko vstoupily do Evropské unie 1. ledna 2007.
26. 8. – Novým japonským premiérem se stal »jestřáb« Šinzó Abe, který týž den jmenoval novou vládu. Ve funkci nahradil populárního Džuničiróa Koizumího.
- ● ●
1. 10. – V rakouských parlamentních volbách zvítězila opoziční sociální demokracie (SPO). Složením vlády byl později pověřen předseda strany Alfred Gusenbauer.
4. 10. – Americký prezident George Bush podepsal zákon umožňující stavbu plotu na hranici s Mexikem, která má zabránit pronikání nelegálních imigrantů do země.
7. 10. – V Moskvě byla neznámým pachatelem zastřelena novinářka Anna Politkovská, známá ostrou kritikou ruského prezidenta Vladimíra Putina.
9. 10. – Komunistická Severní Korea zřejmě poprvé úspěšně otestovala vlastní jadernou bombu. Rada bezpečnosti na zemi poté uvalila sankce. Korea později souhlasila s obnovením rozhovorů o ukončení jaderného programu výměnou za hospodářskou pomoc.

13. 10. – Nositeli Nobelovy ceny za mír se stali bangladéšský ekonom Muhammad Júnus a jím založená banka Grámín, která pomáhá chudým pomocí systému malých úvěrů.
– Generálním tajemníkem OSN byl zvolen jihokorejský ministr zahraničí Pan Ki-mun. Kofiho Annana nahradil 1. ledna 2007.
- ● ●
5. 11. – Bývalý irácký prezident Saddám Husajn byl odsouzen k trestu smrti oběšením kvůli odpovědnosti za masakr 148 šítů v městečku Dudžail v roce 1982, kde se na Saddáma odehrál neúspěšný pokus o atentát.
7. 11. – V amerických volbách uspěli opoziční demokraté. Poprvé od roku 1994 tak ovládli Sněmovnu reprezentantů, těsnou většinu získali v Senátu a mezi guvernéry. V reakci na to rezignoval ministr obrany Donald Rumsfeld a nahradil ho bývalý ředitel tajné služby CIA Robert Gates.
8. 11. – Prezidentem Nikaraguy byl zvolen někdejší marxistický prezident Daniel Ortega.
24. 11. – Bývalý ruský agent a kritik vlády Alexandr Litviněnko zemřel v Londýně na otravu radioaktivním poloniem 210.
- ● ●
3. 12. – Prezidentem Venezuely byl znovu zvolen levicový populist a kritik americké administrativy prezidenta George Bushe, Hugo Chávez.
6. 12. – Skupina expertů americké Komise pro Irák vydala zprávu, podle níž se situace v této zemi dramaticky zhoršuje. Jejím doporučením, zahájit odsun amerických vojáků a vyjednávat o stabilizaci situace s Íránem a se Sýrií, se však prezident George Bush nakonec neřídil.
15. 12. – Saúdská Arábie oznámila, že začne budovat separační plot, který ji oddělí od Iráku. Bariéra přijde na dvanáct miliard dolarů.
23. 12. – Rada bezpečnosti OSN jednomyslně schválila sankce proti Íránu za to, že odmítá ukončit svůj jaderný program. Šlo ale jen o mírné sankce, například omezení cestování pro představitele jaderného výzkumu.
30. 12. – Irácký exprezident Saddám Husajn byl oběšen. Jeho popravu poznamenal skandál, když přítomní šíté vykríkovali na jeho adresu hanlivé poznámky.

Zdroj: ČTK, luc

Světová ekonomika

1. 1. – Ruský plynárenský koncern Gazprom zastavil dodávky plynu na Ukrajinu, což zasáhlo i další evropské země. Krize skončila o tři dny později rámcovou dohodou mezi Ruskem a Ukrajinou o nových cenách dodávek.
4. 1. – Začala působit největší finanční banka světa MUFJ, která vznikla fúzí japonských ústavů Mitsubishi Tokyo Financial Group a UFJ.
6. 1. – V platnost vstoupilo oddlužení devatenácti nejhudších zemí světa u Mezinárodního měnového fondu o celkem 3,3 miliardy dolarů.
9. 1. – Dow Jonesův index poprvé po více než čtyřech letech překonal psychologicky důležitou hranici 11 000 bodů.
10. 1. – Americká firma Apple Computer poprvé představila počítač vybavený procesorem Intel. Do té doby je osazovala procesory konkurenční IBM.
- ● ●
1. 2. – Ben Bernanke byl uveden do funkce předsedy americké centrální banky Fed. Nahradil tak svého předchůdce Alana Greenspana.
11. 2. – Itálie a Řecko oznámily jako první státy Evropské unie výskyt smrtelného viru ptačí chřipky H5N1.

Kalendář

25. 2. – Francie oznámila fúzi energetických společností Suez a státního Gaz de France, která vytvoří druhou největší energetickou skupinu v Evropě. Fúze byla definitivně schválena 30. listopadu.
28. 2. – Zbankrotovala legendární ruská automobilka Moskvíč.
- ● ●
6. 3. – Největší evropská banka HSBC z Británie oznámila, že v roce 2005 zvýšila zisk na rekordních 21 miliard dolarů.
14. 3. – Spojené státy oznámily, že v předchozím roce vykázaly rekordní schodek běžného účtu platební bilance ve výši 805 miliard dolarů.
27. 3. – Automobilka Hyundai oznámila, že novou továrnu za 800 milionů až miliardu eur postaví v Nošovicích v České republice. Smlouva byla podepsána 18. května.
- ● ●
2. 4. – Francouzská společnost Alcatel se dohodla na fúzi s americkým konkurentem Lucent Technologies. Spojením, které bylo dokončeno 30. listopadu, má vzniknout největší světový dodavatel zařízení pro telekomunikační sítě.
28. 4. – Jihokorejská prokuratura zatkla šéfa automobilky Hyundai Čong Mong-kua kvůli skandálu kolem černých fondů využívaných ke korupci. Později byl propuštěn na kauci.
- ● ●
1. 5. – Španělsko, Portugalsko, Finsko a Řecko uvolnily svůj trh práce mimo jiné pro občany České republiky.
3. 5. – Evropská komise udělila sedmi chemickým společnostem pokutu za kartelové dohody v období let 1994–2000. Nejvyšší pokutu ve výši 167,1 milionu eur dostala firma Solvay.
11. 5. – Světová obchodní organizace potvrdila své předběžné rozhodnutí, podle něhož Evropská unie porušovala mezinárodní obchodní pravidla, když blokovala dovozy geneticky modifikovaných potravin.
16. 5. – Evropská komise oznámila, že Slovinsko splnilo potřebná kritéria pro vstup do eurozóny a 1. ledna 2007 se mohlo stát její třináctou zemí.
20. 5. – Čína téměř po třinácti letech dokončila přehradní hráz největšího hydroenergetického projektu na světě – Tři soutěsky.
30. 5. – Soud v jihokorejském Soulu odsoudil zakladatele zkrachovalého konglomerátu Daewoo Kima U-čunga na deset let vězení za účetní podvody a zpronevěru. V listopadu mu byl trest snížen na osm a půl roku.
- ● ●
2. 6. – Newyorská burza se dohodla na spojení s evropskou burzou Euronext za 7,78 miliardy eur. Spojením vznikne největší burza na světě a první burza s aktivitami na obou stranách Atlantiku.
14. 6. – Německý výrobce léků Bayer získal kontrolu nad konkurenčním Scheringem za více než 17 miliard eur.
16. 6. – Zakladatel společnosti Microsoft Bill Gates oznámil, že se do července 2008 vzdá své role v řízení firmy a bude se plně věnovat charitě. S okamžitou platností pak opustil funkci hlavního softwarového architekta.
- ● ●
5. 7. – Ruský parlament schválil zákon, který zaručuje firmě Gazprom monopol na vývoz plynu.
6. 7. – Nejvyšší soud na Floridě podpořil zrušení předchozího soudního rozhodnutí, na jehož základě měly tabákové firmy zaplatit odškodné ve výši 145 miliard dolarů.
12. 7. – Evropská komise vyměřila firmě Microsoft pokutu 280,5 milionu eur za porušování pravidel hospodářské soutěže a neplnění předchozích pokynů komise.

13. 7. – Do provozu byl uveden ropovod z ázerbájdžánského Baku přes Gruzii a Arménii do tureckého přístavu Ceyhan.
24. 7. – Zkrachovala pětiletá vyjednávání tzv. katarského kola o liberalizaci světového obchodu. Rozhovory šestice mocností skončily nezdarem kvůli neshodám ohledně zemědělského obchodu.
- ● ●
1. 8. – Soud v Moskvě přijal návrh věřitelů a vyhlásil bankrot nad někdejším ropným kolosem Jukos.
- ● ●
4. 9. – Z letiště ve francouzském Toulouse poprvé vzlétlo ke zkušebnímu letu s cestujícími na palubě největší linkové letadlo světa Airbus A380.
6. 9. – Bylo oznámeno, že společnost Universal Music koupí za 1,63 miliardy eur svého německého konkurenta BMG Music Publishing ze skupiny Bertelsmann.
- ● ●
5. 10. – Evropská centrální banka zvýšila sazby na téměř čtyřleté maximum, tedy 3,25 procenta.
10. 10. – Americká internetová společnost Google oznámila, že koupí za 1,65 miliardy dolarů firmu YouTube.
18. 10. – Dow Jonesův index poprvé v historii překonal hranici 12.
23. 10. – Bývalý generální ředitel americké společnosti Enron Jeffrey Skilling byl za účetní podvody a další trestné činy odsouzen na 24 let vězení. Skilling se ale odvolal a soudní řízení pokračuje.
24. 10. – Ukrajina uzavřela dohodu s Ruskem o dodávkách plynu, která znamenala téměř čtyřicetiprocentní nárůst ceny suroviny.
2. 11. – Agentura Netcraft oznámila, že počet internetových stránek přesáhl sto milionů.
5. 11. – Německo, Francie a několik dalších zemí Evropy postihl rozsáhlý výpadek elektřiny.
7. 11. – Světová obchodní organizace přijala Vietnam za svého 150. člena.
16. 11. – Ve věku 94 let zemřel legendární americký liberální ekonom a nositel Nobelovy ceny za ekonomii Milton Friedman.
21. 11. – Představitelé šesti velmocí a Evropské unie podepsali v Paříži dohodu o výstavbě pokusného reaktoru pracujícího na principu termojaderné fúze, k jaké dochází na Slunci (ITER).
27. 11. – Věřitelé schválili záchranný plán pro Eurotunnel, a podpořili tak záchranu firmy, která 2. srpna vyhlásila bankrot.
- ● ●
1. 12. – Americký softwarový gigant Microsoft začal prodávat novou verzi známých Windows, operační systém Vista. Ten je zdokonalenou verzí systému prodávaného nyní pod označením Windows XP.
13. 12. – Evropský parlament schválil nová pravidla pro nakládání s chemickými látkami, takzvaný program REACH. Evropský průmysl tak čekají obrovské změny, škodlivé chemikálie mají být postupně nahrazeny bezpečnějšími.
14. 12. – Australská letecká společnost Qantas Airways přijala vylepšenou nabídku na převzetí konsorciem vedeným firmami Macquarie Bank a Texas Pacific Group. Investoři za firmu zaplatí v přepočtu 184 miliard korun, což je nejvyšší částka, která kdy byla za aerolinie nabídnuta.

Domácí události

1. 1. – Minimální mzda se zvedla o 5,4 procenta na 7570 korun, životní minimum vzrostlo z 4300 na 4420 korun. Vláda zvedla platové tarify zhruba o pět procent.
  3. 1. – Novým místopředsedou vlády pro ekonomiku se stal Jiří Havel. Vystřídal Martina Jahna, který odstoupil v prosinci.
  10. 1. – Vladimír Doležal z ODS se vzdal poslaneckého mandátu. Počátkem ledna byl obviněn z pomoci k přijímání úplatku, sněmovna ho v prosinci 2005 vydala ke stíhání. Je podezřelý z toho, že žádal od podnikatelů pro radního Prahy 10 Tomáše Hrdličku 800 000 korun. Hrdličkovo stíhání zastavil soud v září 2006.
  16. 1. – Kvůli »kakaové kauze« se sociální demokrat Michal Kraus rozhodl, že složí poslanecký mandát a odstoupí z čela kandidátky Libereckého kraje pro volby do sněmovny. Nechtěl, aby jeho případ poškozoval ČSSD. Kvůli rozvířené kauze kolem cesty do Ghany, kde byl v roce 2001 spolu s podnikatelem Františkem Rigem u jednání o investicích do továrny na zpracování kakaových bobů, již 12. ledna rezignoval na funkci ve sněmovně. Oficiálně mandát složil 24. ledna. Případ vyšetřuje policie.
  17. 1. – Mimořádná schůze sněmovny odvolala Jiřinu Musílkovou z čela VZP.
  20. 1. – František Koniček z ČSSD se vzdal poslaneckého mandátu. Stal se náměstkem generálního ředitele Lesů ČR.
  23. 1. – Česko a okolní státy zasáhly silné mrazy až k minus třiceti stupňům. V Praze na Letenské pláni vznikl vytápěný stanový tábor pro bezdomovce. V provozu byl tři týdny.
  25. 1. – V Praze byl zastřelen kontroverzní podnikatel František Mrázek, společník podnikatele Tomáše Pitra. Patřil k lidem ovládajícím skupinu firem kolem ústecké Setuzy.
  28. 1. – Evropská demokraté a SNK sdružení nezávislých se sloučili do subjektu s názvem SNK ED.
  30. 1. – Lékárníci manifestačně zavřeli na tři hodiny lékárny na protest proti politice ministra Ratha.
- ● ●
1. 2. – Sněmovna ukončila práci vyšetřovací komise ke kauze Unipetrol. Podle závěrů se vláda při privatizaci Unipetrolu nedopustila žádných zásadních chyb. Rozhodnutí kabinetu podle komise nikdo neovlivnil a Unipetrol se prodal za odpovídající cenu.
  2. 2. – Prezident Klaus odvolal z funkce předsedkyni Nejvyššího soudu Ivu Brožovou. Shodně s tehdejšími ministrem spravedlnosti Pavlem Němcem se domnívali, že neplní dobře své povinnosti. Brožová své odvolání označila za nezákonné a protiústavní a podala ústavní stížnost. Ve funkci zůstala. Nakonec to potvrdil 12. září rozhodnutím i Ústavní soud, podle kterého prezident použil zákon odporující ústavě.
  8. 2. – Ředitel Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ) Jan Mareš rezignoval. Čelil podezření z napojení na skupinu kolem obviněného konkurzního soudce Jiřího Berký. Novým ředitelem NBÚ se v dubnu stal Petr Hostek.
  28. 2. – Josef Hojdar z ČSSD se vzdal poslaneckého mandátu ze zdravotních důvodů. Šéfa sněmovního hospodářského výboru nahradil v poslanecké lavici bývalý odborový předák Cyril Zapletal.
- ● ●
- 1.–2. 3. – Po třináctileté přestávce navštívil Česko ruský prezident. Vladimír Putin mimo jiné uznal morální odpovědnost Ruska za vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968. Projevil přání rozšířit vzájemný obchod, investice a více spolupracovat v energetice včetně jaderné.
  8. 3. – Vláda uvolnila více než 1,6 miliardy korun na oddlužení nemocnic a léčeben řízených ministerstvem zdravotnictví.

14. 3. – Sněmovna přijala s doporučením Senátu zákon o zvyšování nájemného. V bytech s regulovanými činžemi se bude nájemné od ledna 2007 do roku 2010 zvyšovat v průměru o 14,2 procenta ročně.
- Parlament stvrdil podstatné změny v sociálním systému od roku 2007: zákon o hmotné nouzi mění systém dávek sociální péče na pouhé tři – příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Nový zákon o sociálních službách umožní handicapovaným lidem ovlivnit, kdo se o ně bude starat. Série zákonů přilepšila také rodinám s dětmi.
- Přijatý zákon o nemocenském pojištění stanovuje, že od roku 2007 budou nemocenskou lidem v prvních dvou týdnech nemoci místo státu vyplácet zaměstnavatelé. Prezident zákon v březnu vetoval, ale sněmovna jeho veto v dubnu přehlasovala.
15. 3. – Nejtěsnější většinou 101 hlasu přehlasovala sněmovna prezidentské veto a schválila zákon o registrovaném partnerství. Od 1. července 2006 mohou homosexuální páry uzavírat legální svazky.
16. 3. – Parlament přijal nový zákon o střetu zájmů, který od ledna 2007 zpřísňuje kontrolu majetku veřejných činitelů.
17. 3. – ČR prohrála arbitráž s japonskou bankou Nomura, která požaduje za zmařenou investici do IPB 40 miliard korun.
20. 3. – Začala takzvaná curyšská arbitráž, ve které naopak ČR žaluje Nomuru o přibližně 111 miliard korun jako náhradu nákladů spojených s nucenou správou v IPB.
24. 3. – V Praze zemřela ve věku 76 let bývalá senátorka, lékařka a překladatelka Jaroslava Moserová.
28. 3. – Tající sníh a intenzivní déšť způsobily povodně, nejvíce na řece Dyji, Moravě, Labi a Ohři. Zápavy si vyžádaly devět lidských životů.
29. 3. – Ministr dopravy Milan Šimonovský podepsal smlouvu s rakouskou firmou Kapsch o dodávce systému elektronického mýtného. Začátek vybírání mýtného byl stanoven na 1. ledna 2007.
- ● ●
1. 4. – Porodné se zvýšilo z 8600 na 17 500 korun na jedno dítě, což je desetinásobek životního minima.
8. 4. – Největší odborová centrála ČMKOS si do čela zvolila znovu senátora Milana Štěcha (ČSSD).
- Miss České republiky se stala Taťána Kuchařová (18). V září pak jako první Češka získala titul Miss World.
25. 4. – Zákon od ledna 2007 umožní vyvlastňovat pozemky ve veřejném zájmu – poslanci přehlasovali prezidentovo veto.
- Poslanec a místopředseda KSČM Jiří Dolejš byl po schůzi sněmovny napaden několika útočníky u stanice metra. Policie v červnu jeho případ odložila, pachatelé se nenašli.
28. 4. – Nejvyšší státní zastupitelství definitivně odložilo případ údajného pokusu o podplácení Zdeňka Kořistky (US-DEU).
- 28.–29. 4. – Bývalý kancléř a lídr německé sociální demokracie Gerhard Schröder svou návštěvou před volbami podpořil ČSSD.
- ● ●
1. 5. – Pod heslem První máj bez komunistů a nikdy jinak se v Praze na Letenské pláni zúčastnilo na 9 000 lidí setkání Konfederace politických vězňů ČR. Při protestu proti demonstaci neonacistů policie zasáhla proti ředitelce sekce lidských práv úřadu vlády Kateřině Jacques, kandidátce Strany zelených ve volbách.

Kalendáře

- Španělsko, Portugalsko, Finsko a Řecko uvolnily svůj trh práce pro nové euroobčany, tedy i pro Českou republiku.
  - 2. 5. – Téměř po půl roce skončila nucená správa ve VZP. Do funkce nastoupil její nový ředitel Pavel Horák, bývalý šéf Všeobecné fakultní nemocnice (sněmovna ho zvolila 26. dubna).
  - 6. 5. – Zemřel legendární pilot z II. světové války generál František Peřina, bylo mu 95 let.
  - 7. 5. – V Národním památníku na Vítkově byl po 64 letech pohřben se všemi poctami bývalý protektorátní premiér Alois Eliáš, popravený v roce 1942 nacisty.
  - 9. 5. – Česká republika byla Valným shromážděním OSN zvolena do nově vznikající Rady OSN pro lidská práva.
  - 13. 5. – Mimořádný sjezd ČSSD v Praze zvolil premiéra Jiřího Paroubka drtivou většinou do čela strany. Místopředsdou se stal Zdeněk Škromach.
  - 20. 5. – Na sněmu České stomatologické komory inzultoval Miroslav Macek ministra zdravotnictví Davida Ratha. Dal mu pohľavek a poprali se. Macek tak reagoval na dřívější Rathovy nelichotivé výroky o něm a o jeho manželce.
  - 23. 5. – Na své poslední schůzi sněmovna hlasy ČSSD a komunistů přehlasovala tři prezidentova veta a znovu schválila nový zákoník práce s platností od ledna 2007, kontroverzní zákon o neziskových nemocnicích a zákaz nočního prodeje v zastavárnách.
- ● ●
- 2.–3. 6. – Volby do Poslanecké sněmovny vyhrála ODS se ziskem 35,38 procenta hlasů (81 mandátů) před ČSSD (32,32 procenta hlasů, 74 mandátů). KSČM získala 26 mandátů, KDU-ČSL 13 a Strana zelených šest mandátů. Sto křesel pro pravici i levic vytvořilo patovou situaci.
  - 3. 6. – Premiér a šéf ČSSD Paroubek zpochybnil platnost voleb, v nichž zvítězila ODS. Politiku a záměry ODS přirovnal k mocenskému řešení krize v únoru 1948 a prohlásil, že zemi hrozí »modrá totalita«. O něco později Paroubek přiznal, že jeho emotivní projev byl chybou, a omluvil se za něj.
  - 5. 6. – Prezident Klaus pověřil předsedu ODS Mirka Topolánka, aby jako vítěz voleb jednal o sestavení nové vlády.
    - Po volebním fiasku, kdy US-DEU dostala jen 0,3 procenta hlasů, rezignoval její předseda Pavel Němec. Stranické funkce položili i místopředsedové Karel Kühnl a František Pelc.
    - Vrchní soud odsoudil jednoho z nejbohatších podnikatelů v zemi Tomáše Pitra na pět let do vězení za 12 let staré daňové delikty. Zmínil tak původní osmiapůlletý trest.
  - 6. 6. – Poslanec ČSSD Pavel Ploc údajně dostal nabídku pěti milionů korun za přestup ke Straně zelených a podporu koaliční vlády při hlasování o důvěře. Z údajného uplácení byl později obviněn bývalý policista a Plocův spolužák Pavel Šrytr, bodyguard a řidič zavražděného podnikatele Františka Mrázka a jeho spolupracovníka Tomáše Pitra.
  - 9. 6. – Ministr obrany Karel Kühnl podepsal s rakouskou zbrojovkou Steyr smlouvu o dodávce dvou stovek obrněných transportérů. ODS jako vítězi voleb se nelíbilo, že rekordní zakázku za 23,6 miliardy korun podepsal končící ministr.
  - 12. 6. – ČR uznala nezávislost Černé Hory.
  - 16. 6. – Chrám sv. Víta s přílehlými nemovitostmi patří církvi. Verdikt ve sporu státu a církve padl po více než 13 letech. Katedrálu předala Správa Pražského hradu církvi v září.
- ● ●
- 1. 7. – Zvýšila se minimální mzda ze 7570 na 7955 korun a stát začal vyplácet »pastelkovně«, tedy tisícikorunu na školní pomůcky pro prvňáčky.
    - Začal platit nový silniční zákon s přísným bodovým systémem hodnocení dopravních přestupků řidičů.
  - 2. 7. – Slavnostním průvodem po Praze zahájilo na 17 000 Sokolů z Česka i zahraničí 14. všesokolský sjezd.

3. 7. – Policie obvinila bývalého šéfa NBÚ a státní firmy Čepro Tomáše Kadlece z přípravy podvodu a zločinného spolčení. Obvinění se dále týkalo jeho bývalého náměstka Alexandra Houšky, dvou jednateřů soukromé společnosti Loricus a uprchlého podnikatele Radovana Krejčíře. Skupina se podle policie pokusila připravit Čepro o čtyři miliardy korun.
7. 7. – Zkrachovala druhá volba předsedy sněmovny. Lidoveckého kandidáta Jana Kasala podpořilo jen 99 poslanců.
15. 7. – Slovenský premiér Robert Fico navštívil Prahu. Na první zahraniční návštěvě ve funkci zdůraznil proevropskou orientaci své vlády.
– Začala platit nižší, pětiprocentní sazba daně z přidané hodnoty u kávy, čaje a čokolády.
19. 7. – ČSSD definitivně odmítla trojkoaliční vládu ODS, KDU-ČSL a zelených. Topolánek připustil možnost vzniku úřednické vlády, která by měla řídit zemi do předčasných voleb.
21. 7. – Před čtvrtým kolem voleb šéfa sněmovny stáhla ČSSD kandidaturu Lubomíra Zaorálka, který byl jediným kandidátem.
25. 7. – Koalice ODS, KDU-ČSL a SZ nabídla ČSSD, že programové prohlášení vlády bude kopírovat deset předvolebních závazků ČSSD. Šéf ČSSD Paroubek to považoval jen za »marketingový tah«.
28. 7. – Sněmovna ani na pátý pokus ne zvolila svého předsedu, znovu navržený lidovec Kasal opět neuspěl.
- ● ●
1. 8. – Začal platit cenový výměr o klesající obchodní přírážce na léky – takzvaná degresivní marže. Drahé léky tak díky nižší marži pro pacienty zlevnily.
14. 8. – Na sedmý pokus byl téměř dva a půl měsíce po volbách zvolen dočasným předsedou sněmovny Miloslav Vlček z ČSSD. Zvoleno bylo také pět místopředsedů.
16. 8. – Prezident Klaus přijal demisi přsluhující Paroubkovy vlády a jmenoval novým premiérem předsedu ODS Mirka Topolánka.
- ● ●
4. 9. – Nově jmenovanou vládu Mirka Topolánka (ODS) tvořilo 15 členů, z toho šest nestraníků.
9. 9. – Předseda ČSSD Paroubek nepřímo vyzval premiéra Topolánka (ODS) k rezignaci kvůli podezření, že se dopustil úvěrového podvodu ve firmě VAE. Topolánek tvrdil, že jeho podnikání ve VAE bylo čisté. Policie v listopadu případ Topolánka a jeho kolegů z VAE odložila, nešlo o trestný čin.
10. 9. – Bývalý šéf lidovců Kalousek rezignoval na funkci předsedy poslaneckého klubu. Definitivně tak opustil předsednictvo strany, kde byl ještě z titulu sněmovní funkce členem. Ve vedení klubu ho pak vystřídala Vlasta Parkanová.
18. 9. – Bývalý ředitel Technických služeb Havířov Pavel Slíva během zasedání havířovského městského zastupitelstva zastřelil ekonomického náměstka primátorky Martina Balšána (ČSSD) a poté se zabil. Předtím zastřelil v Ostravě advokátku Ivanu Kabzanovou, která technické služby zastupovala. Důvodem byl zřejmě Slívův spor s městem o cenu jeho akcí technických služeb. Případ se odrazil i v komunálních volbách. Na kandidátce ČSSD totiž zůstalo jméno zastřeleného Balšána a volby se v Havířově musí opakovat.
– Polští státní zástupci vyšetřující privatizaci Unipetrolu koncernem PKN Orlen začali v Praze s výslechy svědků. Postupně do listopadu vypovídali čeští premiéři Vladimír Špidla, Stanislav Gross, Jiří Paroubek i současný premiér Mirek Topolánek a také někteří exministři Špidlovy vlády, která o prodeji v roce 2004 rozhodla. Vypovídal i někdejší šéf kabinetu premiéra Zdeněk Doležel, který je od dubna kvůli kauze známé jako »pět na stole v českých« obviněn z pokusu o podvod. Je podezřelý, že si polskému lobbistovi Jacku Spyrovi řekl o úplatek pět milionů korun.

Kalendář

- 19.–24. 9. – Kambodžský král Norodom Sihamoni navštívil Česko, které označil za svůj druhý domov. V Praze strávil část dětství a vystudoval zde konzervatoř a balet na Akademii múzických umění.
20. 9. – Vláda odvolala ředitele civilní rozvědky Karla Randáka a novým šéfem jmenovala ředitele kontrarozvědky Jiřího Langa.
27. 9. – Ústavní soud zrušil některá ustanovení zákona o neziskových nemocnicích. Zřizovatelé zhruba 140 nemocnic uvedených v příloze zákona je tak nemusejí k 28. listopadu přeměnit na veřejná nezisková zařízení.
- ● ●
3. 10. – Poprvé v dějinách Česka vláda nedostala důvěru sněmovny. Menšinovou vládu ODS premiéra Topolánka podpořilo 96 hlasů, proti bylo 99 poslanců. Sám Topolánek nehlasoval, vypároveň nemocnou poslankyni ČSSD Mazuchovou.
4. 10. – Zemřel generál František Fajtl, legendární pilot z II. světové války. Bylo mu 94 let.
- 8.–10. 10. – Na 10. konferenci Forum 2000 diskutovaly světové osobnosti včetně dalajlamy na téma Dilemata globálního soužití.
11. 10. – Topolánkova vláda podala demisi; prezident ji přijal a pověřil vládu výkonem funkce do jmenování nového kabinetu.
13. 10. – V Praze na Hagiboru byla zahájena stavba nového sídla americké stanice Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda.
21. 10. – V prvním kole senátních voleb vyhrála ODS. Postoupila ve 26 obvodech. Za ČSSD šlo do druhého kola 11 finalistů, vždy v duelech s občanskými demokraty.
– V komunálních volbách zvítězila ODS ziskem 36,20 procenta hlasů. Druhá byla ČSSD (16,63 procenta hlasů), třetí KSČM s 10,79 procenty, další příčku obsadilo Sdružení nezávislých kandidátů (8,71 procenta hlasů) a KDU-ČSL s 5,76 procenta hlasů. Voleb se zúčastnilo 46,38 procenta voličů.
25. 10. – Poslanec Michal Pohanka vystoupil ze sněmovního klubu i z ČSSD.
26. 10. – Sněmovna schválila základní parametry státního rozpočtu na příští rok. Deficit rozpočtu 91,3 miliardy korun při příjmech 949,5 miliardy a výdajích 1,0408 bilionu korun.
28. 10. – ODS drtivě vyhrála senátní volby, zvítězila ve 14 z 27 obvodů. V Senátu tím získala 41 křesel z 81. Z 11 finalistů ČSSD jich uspělo šest a ČSSD má 12 senátorů.
- ● ●
2. 11. – Parlament schválil roční odklad zavedení registračních pokladen. Obchodníci si je musí pořídit až od 1. ledna 2008.
3. 11. – Na schůzce s lídry hlavních stran prezident Klaus nastínil návrh možné dohody. Podle účastníků schůzky se mluvilo i o variantě koalice ODS, ČSSD, KDU-ČSL a zelených s termínem předčasných voleb mezi podzimem 2007 a jarem 2008. Předsednictvo ČSSD odmítlo duhovou koalici a předčasné volby, zopakovalo, že ČSSD by měla dostat příležitost sestavit kabinet.
6. 11. – Jaderná elektrárna Temelín byla po téměř šesti letech provozu zkolaudována a získala tak oficiální povolení.
8. 11. – Mirek Topolánek byl podruhé jmenován premiérem. Ocitl se v unikátní dvojroli šéfa došlující vlády a premiéra formujícího nový kabinet.
– Jaroslava Bureše jmenoval prezident druhým místopředsedou Nejvyššího soudu.
– Vládním tajemníkem pro koordinaci českého předsednictví EU se stal dosavadní šéf dozorcí rady společnosti ČEZ Zdeněk Hrubý.
13. 11. – Premiér Topolánek opustil představu předčasných voleb v příštím roce. Hledá vládu »narodního dialogu a českého předsednictví EU«, která by měla fungovat nejméně tři roky.

14. 11. – Policie zatkla sedm mužů v souvislosti s únosem a smrtí otce uprchlého podnikatele Radovana Krejčíře. Mezi nimi byl majitel fotbalového klubu Marila Příbram Jaroslav Starka a viceprezident Marily Vlastimil Spěvák.
- 18.–19. 11. – Mirek Topolánek přesvědčivě obhájil funkci předsedy ODS. Na kongresu v Praze se prvním místopředsedou stal pražský primátor Pavel Bém a místopředsedy Petr Bendl, Ivan Langer, Petr Nečas a Petr Gandalovič.
23. 11. – Premiér Topolánek zahájil rozhovory o vládě čtyřkoalice (ODS, ČSSD, KDU-ČSL a SZ) s mandátem omezeným předčasnými volbami na začátku léta 2008. ČSSD uvedla, že se do projektu nezapojí.
25. 11. – Tajemník premiéra a předsedy ODS Topolánka Marek Dalík v rozhovoru v MfD označil vyjednávání ODS s ČSSD jen za divadlo a mluvil i o možnosti »přetahování« poslanců ČSSD.
27. 11. – Sociální demokraté předali ODS svou představu programových priorit kabinetu, na němž by se podílely obě nejsilnější strany spolu s lidovci. Dokument Agenda 2010 zahrnuje podle ČSSD reformní program minimálně na tři roky.
28. 11. – ČRablokovala návrh EU na zvýšení minimální spotřební daně z piva.
29. 11. – Předsedou Senátu se znovu stal Přemysl Sobotka z ODS. Místopředsedy byli zvoleni Jiří Liška, Jiří Šneberger (oba ODS), Jan Rakušan (ČSSD) a Petr Pithart (KDU-ČSL).
30. 11. – Pražským primátorem byl zvolen opět Pavel Bém z ODS.
– ČR podepsala smír s japonskou bankou Nomura v kauze IPB. Nomura i Česko se podle něj vzdají svých nároků a zastaví všechny vzájemné spory.
- ● ●
1. 12. – Policie zadržela a obvinila z trestného činu vraždy bývalého třicetiletého zaměstnance nemocnice v Havlíčkově Brodě (Petr Zelenka), podezřelého z vraždy osmi pacientů a z pokusu vraždy dalších devíti. Podle policie jde o jeden z nejzávažnějších případů české kriminalistiky. Činů se měl dopustit od května do září 2006 na anesteziologicko-resuscitačním oddělení (ARO). Oběti usmrtil nepovoleným podáním léku na ředění krve heparin, který nemocným způsobil masivní krvácení. Obviněný, kterému hrozí až doživotní trest vězení, se k činům doznal.
2. 12. – Václav Exner byl odvolán z funkce místopředsedy KSČM. Exner čelil kritice kvůli nevhodně uzavřeným smlouvám na prodej a koupi stranických nemovitostí.
7. 12. – Poslanec ČSSD Miloš Melčák odešel z poslaneckého klubu ČSSD. Poslanecký mandát si ale ponechal. Tvrdil, že čelil silnému nátlaku a zastrašování.
9. 12. – Na mimořádném sjezdu KDU-ČSL v Brně lidovci vyměnili vedení strany. Předsedou se stal s převahou senátor a kontroverzní vsetínský starosta Jiří Čunek. Prvním místopředsedou byl zvolen Roman Línek, místopředsedy Vlasta Parkanová, Stanislav Juránek, Marián Hošek a David Macek.
12. 12. – Veřejným ochráncem práv bude na dalších šest let Otakar Motejl. Rozhodla o tom sněmovna v tajných volbách. Získal hlasy 99 ze 188 poslanců.
– Sněmovna schválila senátní verzi novely zákona o nemocenské, podle které se nový systém výplaty náhrady mzdy zaměstnavateli má spustit až v roce 2008.
13. 12. – Sněmovna schválila vládní návrh zákona o státním rozpočtu na příští rok. Stát bude hospodařit se schodkem 91,3 miliardy korun při příjmech 949,5 miliardy a výdajích 1,0408 bilionu korun.
– ODS oznámila, že nebude pokračovat v jednáních o vládě se sociálními demokraty za podmínek, na nichž se strany zatím dohodly.
– Letiště Leoše Janáčka v Mošnově nedaleko Ostravy slavnostně otevřelo novou odletovou halu, kterou vybudoval Moravskoslezský kraj s přispěním Evropské unie.

Kalendáře

14. 12. – Ministerstvo dopravy se dohodlo s firmou Kapsch na novém dodatku ke smlouvě o mýtném. Znamená to, že Kapsch může spustit zkrácený pilotní provoz a mýtné se začne vybírat na českých dálnicích a rychlostních silnicích od 1. ledna 2007.
15. 12. – Premiér a předseda ODS Mirek Topolánek potvrdil, že chce s lidovci a zelenými sestavit vládu s reformním programem.
- Armáda začne od příštího roku měnit své střední nákladní automobily. Ministerstvo obrany a kopřivnická automobilka Tatra v Praze podepsaly smlouvu na jejich nákup. Za 2,6 miliardy korun armáda dostane 556 automobilů.
19. 12. – Ústavní soud zrušil rozhodnutí ministra spravedlnosti o přidělení Jaroslava Bureše k Nejvyššímu soudu. Ministerstvo chybovalo, když nepožádalo o souhlas předsedkyně NS Ivu Brožovou, která rozhodnutí napadla kompetenční žalobou. Bureš je dál místopředsedou NS, ale již tam nesmí soudit.
21. 12. – Premiér Mirek Topolánek (ODS) předal prezidentovi Václavu Klausovi seznam ministrů své druhé vlády. Polovinu z 18 ministerských křesel mají obsadit občanští demokraté, pět resortů budou spravovat lidovci, zelení získali čtyři ministry. Klaus trval na tom, že nebude akceptovat kabinet, který by podpořili přeběhlíci z opozičních stran. Premiéra Topolánka vyzval, aby se pokusil nalézt širší podporu pro vládu. Klausovi také vadil jako ministr zahraničí senátor Karel Schwarzenberg.
21. 12. – Nomura v tiskové zprávě oznámila, že na základě smíru, který uzavřela s ČR 30. listopadu, ukončila některé právní kroky související s konkurzem IPB. Nomura společně se spřízněnou společností Saluka například vzala zpět svoji pohledávku vůči ČR za více než 12 miliard korun.
22. 12. – Prezident Klaus rozhodl o odvolání Pavla Štefky z funkce náčelníka armádního generálního štábu. V čele armády ho 1. března nahradí současný šéf Vojenské kanceláře prezidenta republiky Vlastimil Pícek.
28. 12. – Lídři ODS, KDU-ČSL a Strany zelených podepsali koaliční smlouvu. Dokument zahrnuje detailní program společné vlády včetně časového harmonogramu chystaných reforem, rozdělení ministerských křesel a mechanismy koaliční spolupráce.
- Na pražském ruzyňském letišti dopoledne nouzově přistálo letadlo ruského Aeroflotu letící z Moskvy do Ženevy. Airbus 321 se 170 cestujícími na palubě se podle posádky pokusil unést jeden z pasažérů.
30. 12. – Vykonání rozsudku nad bývalým iráckým diktátorem Saddámem Husajnem je podle české diplomacie pro Irák důležitým historickým mezníkem. Irák se tak vyrovnává se svou minulostí a je to také alespoň částečné zadostiučinění pro pozůstalé po obětech zločinů Saddáma Husajna, napsalo v prohlášení MZV.

Zdroj: ČTK, sky

Domácí kultura

2. 1. – Opera Wolfganga Amadea Mozarta Don Giovanni zahájila ve Stavovském divadle program k 250. výročí skladatelova narození. V Praze i celé ČR se k tomuto výročí konalo po celý rok přes 200 koncertů, operních představení, výstav i dalších akcí.
4. 1. – Slavnostním koncertem v Rudolfinu pod vedením Zdeňka Mácala si Česká filharmonie připomněla 110. výročí založení.
24. 1. – Dlouholetý předseda českého PEN klubu Jiří Stránský dostal Cenu Karla Čapka pro rok 2006.

26. 1. – Začal 13. ročník Dnů evropského filmu. Divákům v Praze a Brně se do 14. února představilo přes 60 filmů.
- • •
14. 2. – Na Pražském hradě byla zahájena výstava Karel IV., císař z Boží milosti. Umění z doby vlády posledních Lucemburků do května vidělo téměř 100 000 návštěvníků.
19. 2. – Začal 11. ročník festivalu Slovenské divadlo v Praze, do května se v hlavním městě a Karlových Varech představilo sedm slovenských souborů.
25. 2. – Byly vyhlášeny filmové ceny Český lev. Nejvíce sošek, sedm, si odnesl snímek Šťěstí režiséra Bohdana Slámy, a to včetně ceny pro nejlepší film roku 2005.
- • •
12. 3. – Výroční ceny Akademie populární hudby Anděl Allianz 2005 získali zpěvák Petr Kolář, skupina Chinaski a zpěvačka Lenka Dusilová, jež získala i cenu za desku roku.
18. 3. – Nejúspěšnějším divadlem při udílení Cen Alfréda Radoka se stalo pražské Divadlo v Dlouhé.
23. 3. – Začal 13. ročník filmové přehlídky Febiofest, jež nabídla přes 280 filmů. Kromě Prahy zavítal festival do šesti českých a osmi slovenských měst.
25. 3. – Byly vyhlášeny divadelní ceny Thálie; získali je Ivan Řezáč či Tereza Podařilová, za celoživotní dílo byli oceněni herec Lubomír Lipský, tanečník Jiří Nermut a pěvec Jaroslav Horáček.
- • •
13. 4. – Pražské Národní divadlo uvedlo premiéru opery Řecké pašije – stěžejního díla Bohuslava Martinů.
19. 4. – Premiéru měl filmový přepis románu Michala Viewegha Účastníci zájezdu v režii debutujícího Jiřího Vejdělka.
24. 4. – Knihou roku se v pátém ročníku soutěže Magnesia Litera stala publikace fotografa Jana Reicha Bohemia.
29. 4. – Začal šestidenní mezinárodní soutěžní televizní festival Zlatá Praha. Zvítězila kanadská televizní opera Burnt Toast.
- • •
11. 5. – Koncert České filharmonie otevřel 61. ročník Pražského jara. Do 3. června nabídl festival na pět desítek koncertů a řadu operních představení.
16. 5. – Národní knihovna vyhlásila soutěž na výstavbu nové budovy na Letné, která by měla vyrůst do roku 2010.
27. 5. – Ve věku 96 let zemřel v Jeruzalémě český spisovatel Viktor Fischl.
31. 5. – Přední člen činohry Národního divadla Boris Rósnér zemřel ve věku 55 let.
- • •
2. 6. – Začal festival Tanec Praha; přehlídka trvala celý červen a nabídla v Praze i dalších městech taneční umění ze 14 zemí.
16. 6. – Litomyšl přivítala 48. ročník hudební přehlídky Smetanova Litomyšl; skončila 4. července.
21. 6. – Othello zahájil Letní shakespearovské slavnosti. Desátý ročník se konal v Praze, Brně a Bratislavě, skončil 10. září.
21. 6. – Ve Valdštejnské jízdárně v Praze začala výstava Albrecht Dürer – Růžencová slavnost, která trvala do začátku října.
30. 6. – Začal 41. ročník Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Do 8. července představil na 230 celovečerních filmů, hlavní cenu si odnesl americký snímek Sherrybaby.
- • •
21. 7. – Uherské Hradiště přivítalo 32. ročník Letní filmové školy, která do 30. července představila na 350 filmů.

Kalendář

27. 7. – Ve vojenském prostoru Doubovské hory začala technoparty CzechTek, přijelo přes 40 000 lidí; skončila na začátku srpna.
7. 8. – Na pražské Kampě byla zahájena venkovní výstava fotografií přírody i lidských staveb z celého světa; skončila 31. října.
17. 8. – Začal 19. ročník rockového Open Air Music Festivalu v Trutnově. Do 20. srpna se představila stovka kapel a zpěváků.
5. 9. – Premiéru měl nový film režiséra Jana Hřebejka a scenáristy Petra Jarchovského Kráska v nesnázích.
- 6.–7. 9. – Na dvou koncertech v Sazka Areně vystoupila poprvé v ČR zpěvačka Madonna. Na koncerty přišlo celkem přes 35 000 lidí.
9. 9. – Začaly Dny evropského dědictví, jež do 17. září přiblížily zájemcům tisícovku méně známých či nepřístupných památek.
12. 9. – Ministr kultury Martin Štěpánek odvolal z funkce ředitele Národního divadla v Praze Daniela Dvořáka.
16. 9. – Zaplněná Sazka Arena přihlížela koncertu legendárního ruského hudebního a tanečního souboru Alexandrovců.
30. 9. – Za 9,3 milionu korun byl vydražen obraz Josefa Čapka Koupel nohou, který se stal nejdražším obrazem vydraženým v ČR.
2. 10. – Začal desátý ročník Týdne knihoven, byl zaměřen na podporu čtenářství a návštěvu veřejných knihoven.
11. 10. – Národní muzeum v Praze otevřelo výstavu Lovci mamutů, na které byl k vidění i originál Věstonické venuše.
12. 10. – Česká premiéra muzikálu Producenti zahájila provoz Hudebního divadla Karlín, obnoveného po povodních v roce 2002.
16. 10. – Básník, prozaik a esejista Ivan Martin Jirous převzal Cenu Jaroslava Seiferta, kterou uděluje Nadace Charty 77.
3. 11. – Začal 11. ročník Pražského divadelního festivalu německého jazyka, přehlídka skončila 19. listopadu.
16. 11. – Cenu Jindřicha Chaloupeckého pro umělce do 35 let získala Barbora Klímová.
1. 12. – Premiér Mirek Topolánek předal řediteli Národního muzea Michalu Lukešovi usnesení vlády o převodu budovy bývalého Federálního shromáždění do užívání muzeu.
4. 12. – Václav Havel převzal v New Yorku tři prestižní divadelní ceny Obie z let 1968, 1970 a 1984.
9. 12. – V hudební anketě Český slavík 2006 zvítězili zpěvák Karel Gott, zpěvačka Aneta Langerová a skupina Divokej Bill.

Zdroj: ČTK, sky

Domácí sport

1. 1. – Jakub Janda vyhrál v Garmisch-Partenkirchenu jako první český skokan na lyžích po 16 letech závod Turné čtyř můstků.

6. 1. – O celkový triumf na skokanském Turné čtyř můstků se poprvé v historii podělili dva závodníci: Jakub Janda a Janne Ahonen z Finska.
12. 1. – Do pražské Sparty se po osmi letech vrátil obránce West Hamu United a někdejší fotbalový reprezentant Tomáš Řepka.
18. 1. – Vítězem ankety Mezinárodní federace fotbalových historiků a statistiků (IFFHS) o nejlepšího světového brankáře loňského roku se stal český reprezentant Petr Čech.
23. 1. – Fotbalový internacionál a bývalý reprezentační kouč Jozef Chovanec se stal novým prezidentem Sparty Praha.
26. 1. – Deseti obžalovaným v korupční aféře někdejšího fotbalového klubu 1. FC Synot udělil kroměřížský soud peněžité tresty od 50 000 do 300 000 korun a zákaz činnosti od tří do pěti let.
- ● ●
4. 2. – Vlajkonoškou české výpravy na ZOH v Turíně byla zvolena rychlobruslařka Martina Sáblíková.
12. 2. – Atletka Denisa Ščerbová vytvořila v Praze výkonem 4392 bodů nový český rekord v halovém pětiboji.
14. 2. – Nový český halový rekord ve skoku do výšky vytvořila výkonem 199 cm na mítinku v Banské Bystrici atletka Barbora Laláková.
27. 2. – Vítězem ankety Fotbalista roku ČR byl poprvé vyhlášen brankář FC Chelsea a reprezentační jednička Petr Čech.
- ● ●
15. 3. – Soud potrestal jedenáct aktérů korupční kauzy kolem fotbalové Viktorie Žižkov. Nejvyšší trest dostal bývalý sportovní manažer klubu Ivan Horník: sedm měsíců vězení podmíněně, pokutu ve výši 900 000 korun a zákaz činnosti na deset let.
18. 3. – Historického úspěchu dosáhl Jakub Janda, který jako první český skokan na lyžích zvítězil v celkovém hodnocení SP.
- ● ●
2. 4. – Po výhře nad ruskou Samarou 68:54 ve finále brněnského Final Four triumfovaly poprvé v historii v Evropské lize basketbalistky Gambrinusu Sika Brno.
8. 4. – Svědkem fotbalového derby Sparta – Slavia, které vyhrál letenský tým 2:1, byla jeho rekordní návštěva v historii české nejvyšší soutěže – 20 318 diváků.
17. 4. – Páté utkání finálové série hokejové extraligy mezi Slavií a Spartou navštívilo v Sazka Areně 16 182 lidí, což byl absolutní divácký rekord soutěže.
21. 4. – Po finálovém vítězství 4:2 na zápasy nad městským rivalem Slavií získali domácí titul hokejisté pražské Sparty.
22. 4. – Předsedou Českého svazu tělesné výchovy byl už popáté zvolen Vladimír Srb.
27. 4. – Na valné hromadě Asociace profesionálních klubů bylo rozhodnuto, že z hokejové extraligy se v příští sezóně nebude sestupovat a do play off postoupí deset týmů.
29. 4. – Fotbalisté Liberce si dvě kola před koncem nejvyšší soutěže zajistili po čtyřech letech ligový titul.
- Filip Minařík se stal neúspěšnějším českým žokejem historie, když překonal rekordní počet 659 vyhraných dostihů Vlastimila Smolíka.
- ● ●
5. 5. – Čeští hokejisté vstoupili do MS v Lotyšsku remízou 1:1 s domácí reprezentací.
7. 5. – Hokejisté ČR ve svém druhém vystoupení na MS porazili Slovinsko 5:4 a zajistili si postup do další fáze turnaje.
9. 5. – Česká hokejová reprezentace remizovala ve svém závěrečném zápase v základní části MS s Finskem 3:3.

Kalendáře

12. 5. – První utkání českých hokejistů v osmifinálové skupině MS skončilo jejich vítězstvím 3:1 nad Norskem.
14. 5. – V dalším osmifinálovém utkání hokejového MS přehrál český tým Kanadu výsledkem 6:4.
16. 5. – Čeští hokejisté podlehl v posledním utkání osmifinálové skupiny MS USA 1:3 a do čtvrtfinále postoupili ze čtvrtého místa.
18. 5. – David Fojtík stanul jako osmý český horolezec na nejvyšší hoře světa Mount Everestu.
– Hokejisté ČR porazili ve čtvrtfinále MS v Rize Rusko 4:3 v prodloužení.
19. 5. – Vítězem poháru ČMFS se po penaltovém rozstřelu ve finálovém zápase s Baníkem Ostrava stali fotbalisté pražské Sparty.
20. 5. – Čeští hokejisté porazili v semifinálovém utkání MS Finsko 3:1, a zajistili si tak možnost obhajovat titul z Vídně.
21. 5. – Hokejisté ČR prohráli ve finálovém utkání MS v Rize se Švédskem 0:4, a vybojovali tak stříbrné medaile.
23. 5. – Fotbalista Tomáš Rosický přestoupil z Borussia Dortmund do londýnského Arsenalu, s nímž podepsal smlouvu na čtyři roky.
- ● ●
5. 6. – Brankář londýnské Chelsea Petr Čech obhájil prvenství v novinářské anketě Zlatý míč o nejlepšího fotbalistu sezóny.
– Nejlepší střelec v historii českého národního týmu Jan Koller přestoupil z Borussia Dortmund do AS Monako.
12. 6. – Ve svém prvním utkání na MS v Německu přehráli čeští fotbalisté tým USA suverénně 3:0. Stinnou stránkou zápasu bylo zranění střelce úvodního gólu Jana Kollera.
17. 6. – Čeští fotbalisté ve svém druhém zápase na MS propadli a s Ghanou prohráli 0:2.
22. 6. – Ve třetím zápase základní skupiny prohráli čeští fotbalisté s Itálií 0:2 a MS pro ně předčasně skončilo.
23. 6. – Útočník Jaromír Jágr získal potřetí ocenění od hráčské asociace NHLPA pro nejužitečnějšího hokejistu sezóny v NHL a posedmé v kariéře byl zvolen do prvního All Stars týmu.
- ● ●
4. 7. – Trenér Karel Brückner prodloužil své působení u české fotbalové reprezentace o další dva roky.
10. 7. – Držitel rekordu v počtu reprezentačních startů Karel Poborský ukončil kariéru ve fotbalovém národním týmu.
- ● ●
5. 8. – V nejlepším ženském čase všech dob, za 7 hodin a 25 minut, zdolala kanál La Manche plavkyně Yveta Hlaváčová.
7. 8. – Prvním českým plavcem, který překonal kanál La Manche oběma směry, se stal David Čech.
9. 8. – Osobní rekord vynesl výškaři Tomáši Janků stříbrnou medaili z atletického ME v Göteborgu.
– Oštěpař Jan Železný získal medaili i při svém posledním startu na velké akci: bronz z ME v Göteborgu.
11. 8. – Desetibojař Roman Šebrle na evropském šampionátu suverénně obhájil titul nejvyšestrannějšího atleta kontinentu.
12. 8. – Barbora Špotáková zlepšila na atletickém ME v kvalifikaci oštěpařek vlastní národní rekord. Den poté se ve finálovém závodě umístila na druhé příčce.
19. 8. – Zlatou hokejku pro nejlepšího českého hráče uplynulé sezóny převzal už posedmé útočník New York Rangers Jaromír Jágr.
29. 8. – Novým kapitánem fotbalové reprezentace zvolili hráči na příští dva roky Tomáše Rosického z Arsenalu.

- ● ●
2. 9. – Čeští fotbalisté vstoupili do kvalifikace o postup na ME 2008 vítězstvím 2:1 nad Walesem. Oba góly vstřelil reprezentační debutant David Lafata.
6. 9. – Ve druhém utkání kvalifikace o postup na ME si čeští fotbalisté odvezli po vítězství 3:0 tři body ze Slovenska. O dva góly se postaral Libor Sionko, třetí přidal Jan Koller.
9. 9. – Oštěpařka Barbora Špotáková překonala ve Stuttgartu při Světovém atletickém finále vlastní český rekord výkonem 66,21 m.
19. 9. – Exhobičním vystoupením v Mladé Boleslavi uzavřel závodní kariéru nejlepší světový oštěpař historie Jan Železný.
24. 9. – Čeští tenisté se po barážovém vítězství 4:1 v Nizozemsku vrátili do elitní skupiny Davisova poháru.
- ● ●
7. 10. – Ve třetím utkání kvalifikace o postup na ME deklasovali v Liberci čeští fotbalisté mužstvo San Marina 7:0.
8. 10. – Dostihový závod Velká pardubická steeplechase vyhrál kůň Decent Fellow s žokejem Josefem Bartošem.
11. 10. – Česká fotbalová reprezentace remizovala ve čtvrtém kvalifikačním utkání o účast na ME v Dublinu s Irskem 1:1.
14. 10. – Petr Čech, brankářská jednička fotbalové reprezentace, utrpěl v zápase anglické ligy v Readingu zlomeninu lebeční kosti a podrobil se úspěšné operaci. Do branky se vrátil ve druhé polovině ledna 2007.
- ● ●
11. 11. – V anketě o nejlepšího atleta České republiky zvítězil popáté za sebou desetibojař Roman Šebrle.
12. 11. – Mezinárodní atletická federace IAAF udělila oštěpaři Janu Železnému cenu za celoživotní přínos sportu, takzvanou Distinguished Career Award.
19. 11. – Jezdci týmu Jiřetín Topservis vyhráli soutěž klubů v mezinárodní Šestidenní soutěži endurových družstev.
20. 11. – Jubilejní 600. gól v NHL vstřelil útočník a kapitán týmu New York Rangers Jaromír Jágr.

Zdroj: ČTK, sky

Zimní olympijské hry

Medailisté a česká umístění na olympijských hrách v Turíně (10.–26. února 2006)

Snowboarding muži:

U-rampa: 1. S. White, 2. D. Kass (oba USA), 3. M. Koski (Fin.)... **33. M. Černík (ČR) nepostoupil z kvalifikace**

Snowboardcross: 1. S. Wescott (USA), 2. R. Židek (SR), 3. P.-Henri Delerue (Fr.)... **13. M. Novotný (ČR)**

Paralelní obří slalom: 1. P. Schoch, 2. S. Schoch (oba Švýc.), 3. S. Grabner (Rak.)

Snowboarding ženy:

U-rampa: 1. H. Teterová, 2. G. Bleilerová (obě USA), 3. K. Buaasová (Nor.)

Snowboardcross: 1. T. Friedenová (Švýc.), 2. L. Jacobelisová (USA), 3. D. Maltaisová (Kan.)

Kalendáře

Paralelní obří slalom: 1. D. Meuliová (Švýc.), 2. A. Koberová (Něm.), 3. R. Fletcherová (USA)...

23. P. Elsterová (ČR)

Skeleton muži: 1. D. Gibson, 2. Jeff Pain (oba Kan.), 3. G. Stähli (Švýc.)

Skeleton ženy: 1. M. Pedersenová (Švýc.), 2. S. Rudmanová (Brit.), 3. M. Hollingsworthová (Kan.)

Saně muži:

Jednotlivci: 1. A. Zöggeler (It.), 2. A. Děmčenko (Rus.), 3. M. Rubenis (Lot.)... **27. J. Hyman (ČR)**

Dvojice: 1. A. Linger, W. Linger (Rak.), 2. A. Florschütz, T. Wustlich (Něm.), 3. G. Plankensteiner, O. Haselrieder (It.)... **16. L. Brož, A. Brož (ČR)**

Saně ženy:

Jednotlivkyně: 1. S. Ottová, 2. S. Kraushaarová, 3. T. Hüfnerová (všechny Něm.)... **M. Jeriová (ČR) nedokončila 1. jízdu**

Rychlobruslení muži:

500 m: 1. J. Cheek (USA), 2. D. Dorofějev (Rus.), 3. I Kang-sok (Korea)

1000 m: 1. S. Davis, 2. J. Cheek (oba USA), 3. E. Wennemars (Niz.)

1500 m: 1. E. Fabris (It.), 2. S. Davis, 3. Ch. Hedrick (oba USA)

5000 m: 1. Ch. Hedrick (USA), 2. S. Kramer (Niz.), 3. E. Fabris (It.)

10 000 metrů: 1. B. De Jong (Niz.), 2. Ch. Hedrick (USA), 3. C. Verheijen (Niz.)

Stíhací závod: 1. Itálie, 2. Kanada, 3. Nizozemsko

Rychlobruslení ženy:

500 m: 1. S. Žurovová (Rus.), 2. Wang Man-li, 3. Žen Chuej (obě Čína)

1000 m: 1. M. Timmerová (Niz.), 2. C. Klassenová (Kan.), 3. A. Friesingerová (Něm.)

1500 m: 1. C. Klassenová, 2. K. Grovesová (obě Kan.), 3. I. Wüstová (Niz.)

3000 m: 1. I. Wüstová, 2. R. Groenewoldová (obě Niz.), 3. C. Klassenová (Kan.)... **7. M. Sábliková (ČR)**

5000 m: 1. C. Hughesová (Kan.), 2. C. Pechsteinová (Něm.), 3. C. Klassenová (Kan.)... **4. M. Sábliková (ČR)**

Stíhací závod: 1. Německo, 2. Kanada, 3. Rusko

Rychlobruslení na krátké dráze muži:

500 m: 1. A. A. Ohno (USA), 2. R. Tremblay (Kan.), 3. An Hjon-so (Kor.)

1000 m: 1. An Hjon-so, 2. I Ho-sok (oba Kor.), 3. A. A. Ohno (USA)

1500 m: 1. An Hjon-so, 2. I Ho-sok (oba Kor.), 3. Li T'ia-tün (Čína)

Štafeta 5000 m: 1. Korea, 2. Kanada, 3. USA

Rychlobruslení na krátké dráze ženy

500 m: 1. W. Meng (Čína), 2. J. Radanovová (Bul.), 3. A. Leblancová-Boucherová (Kan.)... **6. K. Novotná (ČR)**

1000 m: 1. Čin Sun-ju (Kor.), 2. W. Meng, 3. Jang Jang A (obě Čína)... **13. K. Novotná (ČR) vyřazena v rozjízďce**

1500 m: 1. Čin Sun-ju, 2. Čche Un-kjong (obě Kor.), 3. Wang Meng (Čína)... **13. K. Novotná (ČR) vyřazena v semifinále**

Štafeta 3000 m: 1. Korejská rep., 2. Kanada, 3. Itálie

Akrobatické lyžování muži:

Jízda v boulích: 1. D. Begg-Smith (Austrálie), 2. M. Ronkainen (Finsko), 3. T. Dawson (USA)

Skoky: 1. Chan Sien-pcheng (Čína), 2. D. Daščinskij (Bělorusko), 3. V. Lebeděv (Rusko)... **21. A. Valenta (ČR) nepostoupil z kvalifikace**

Akrobatické lyžování ženy:

Jízda v boulich: 1. J. Heilová (Kanada), 2. K. Traaová (Norsko), 3. S. Laouraová (Francie)... **6. N. Sudová, 26. Š. Sudová (obě ČR) nepostoupila z kvalifikace**

Skoky: 1. E. Leuová (Švýcarsko), 2. Li Ni-na (Čína), 3. A. Camplinová (Austrálie)

Běh na lyžích muži:

Sprint: 1. B. Lind (Švédsko), 2. R. Darragon (Francie) 3. T. Fredriksson (Švédsko)... **15. M. Koukal,**

22. D. Kožíšek (oba ČR) vyřazeni ve čtvrtfinále

Sprint dvojic: 1. Švédsko, 2. Norsko, 3. Rusko... **10. ČR (D. Kožíšek, M. Koukal)**

15 km klasicky: 1. A. Veerpalu (Estonsko), **2. L. Bauer (ČR)**, 3. T. Angerer (Německo)... **59. P. Michl (ČR)**

Skiatlon 2 x 15 km: 1. J. Dementěv (Rusko), 2. F. Estil (Norsko) 3. P. Piller Cottler (Itálie)... **10. L. Bauer, 14. J. Magál, 22. M. Koukal, 36. M. Šperl (všichni ČR)**

50 km volně: 1. G. Di Centa (Itálie), 2. J. Dementěv (Rusko), 3. M. Botvinov... **7. M. Koukal, 8. J. Magál, 16. L. Bauer, 27. M. Šperl (všichni ČR)**

Štafeta 4 x 10 km: 1. Itálie, 2. Německo, 3. Švédsko... **9. ČR (M. Koukal, L. Bauer, J. Magál, D. Kožíšek)**

Běh na lyžích ženy:

Sprint: 1. Ch. Crawfordová (Kanada), 2. C. Künzelová (Německo), 3. A. Sidková (Rusko)... **50. E. Nývltová (ČR) vyřazena v kvalifikaci**

Sprint dvojic: 1. Švédsko, 2. Kanada, 3. Finsko... **12. ČR (H. Erbenová, K. Rajdlová) vyřazeny v semifinále**

10 km klasicky: 1. K. Šmigunová (Estonsko), 2. M. Björgenová, 3. H. Pedersenová (obě Norsko)...

5. K. Neumannová, 32. K. Rajdlová, 45. E. Nývltová (ČR)

Skiatlon 2 x 7,5 km: 1. K. Šmigunová (Estonsko), **2. K. Neumannová (ČR)**, 3. J. Medveděvová-Abruzovová (Rusko)... **23. I. Janečková, 29. H. Balatková-Erbenová (obě ČR)**

30 km volně: **1. K. Neumannová (ČR)**, 2. J. Čepalovová (Rusko), 3. J. Kowalczyková (Polsko)... **27. I. Janečková, 31. K. Rajdlová, 39. H. Balatková-Erbenová (všechny ČR)**

Štafeta 4 x 5 km: 1. Rusko, 2. Německo, 3. Itálie... **6. ČR (H. Erbenová, K. Rajdlová, I. Janečková, K. Neumannová)**

Severská kombinace muži:

Sprint: 1. F. Gottwald (Rakousko), 2. M. Moan (Norsko), 3. G. Hettich (Německo)... **17. L. Rygl, 26. T. Slavík, 31. P. Churavý, 47. A. Vodsedálek (všichni ČR)**

Klasický závod: 1. G. Hettich (Německo), 2. F. Gottwald (Rakousko), 3. M. Moan... **21. P. Churavý, 36. L. Rygl, 37. T. Slavík, 47. P. Chlum (všichni ČR)**

Družstva: 1. Rakousko, 2. Německo, 3. Finsko... **8. ČR (L. Rygl, P. Churavý, A. Vodsedálek, T. Slavík)**

Skoky na lyžích:

Střední můstek: 1. L. Bystöl (Norsko), 2. M. Hautamäki (Finsko), 3. R. Ljøkelsøy (Norsko)... **13. J. Janda, 21. J. Matura, 36. J. Mazoch, 38. B. Sedlák (všichni ČR)**

Velký můstek: 1. T. Morgenstern, 2. A. Kofler (oba Rakousko), 3. L. Bystöl (Norsko)... **10. J. Janda, 22. J. Matura, 40. B. Sedlák, 45. O. Vaculík (všichni ČR)**

Družstva: 1. Rakousko, 2. Finsko, 3. Norsko... **9. ČR (J. Matura, O. Vaculík, B. Sedlák, J. Janda) vypadli v 1. kole**

Kalendáře

Sjezdové lyžování muži:

Sjezd: 1. A. Dénériaz (Francie), 2. M. Walchhofer (Rakousko), 3. B. Kernen (Švýcarsko)... **34. P. Záhrobský, 36. B. Zakouřil, Ondřej Bank (všichni ČR) nedokončil**

Slalom: 1. B. Raich, 2. R. Herbst, 3. R. Schönfelder (všichni Rakousko)... **21. M. Vráblík, F. Trejbal nedokončil 2. kolo, K. Krýzl (všichni ČR) nedokončil 1. kolo**

Obří slalom: 1. B. Raich (Rakousko), 2. J. Chenal (Francie), 3. H. Maier (Rakousko)... **16. O. Bank, M. Vráblík nedokončil 2. kolo, P. Záhrobský a K. Krýzl (všichni ČR) nedokončili 1. kolo**

Superobří slalom: 1. K. Andre Aamodt (Norsko), 2. H. Maier (Rakousko), 3. A. Hoffmann (Švýcarsko)... **32. P. Záhrobský, 34. K. Krýzl, 38. M. Vráblík, O. Bank (všichni ČR) nedokončil**

Kombinace: 1. T. Ligety (USA), 2. I. Kostelič (Chorvatsko), 3. R. Schönfelder (Rakousko)... **6. O. Bank, 12. M. Vráblík, 20. K. Krýzl (všichni ČR)**

Sjezdové lyžování ženy:

Sjezd: 1. M. Dorfmeisterová (Rakousko), 2. M. Schildová (Švýcarsko), 3. A. Pärsonová (Švédsko)

Slalom: 1. A. Pärsonová (Švédsko), 2. N. Hospová, 3. M. Schildová (obě Rakousko)... **13. Š. Záhrobská, 28. E. Kurfürstová, L. Hrstková nedokončila 2. kolo, P. Zakouřilová (všechny ČR) nedokončila 1. kolo**

Obří slalom: 1. J. Mancusová (USA), 2. T. Poutiainenová (Fin.), 3. A. Ottossonová (Švéd.)... **27. P. Zakouřilová (ČR), Š. Záhrobská, L. Hrstková (všechny ČR) nedokončily 2. kolo**

Superobří slalom: 1. M. Dorfmeisterová (Rakousko), 2. J. Kosteličová (Chorvatsko), 3. A. Meissnitzerová (Rakousko)... **27. Š. Záhrobská, 36. L. Hrstková (obě ČR)**

Kombinace: 1. J. Kosteličová (Chorvatsko), 2. M. Schildová (Rakousko), 3. A. Pärsonová (Švédsko)... **19. Š. Záhrobská, 22. L. Hrstková, 24. P. Zakouřilová (všechny ČR)**

Lední hokej muži:

Konečná tabulka skupiny A:

1. Finsko	10
2. Švýcarsko	6
3. Kanada	6
4. ČR	4

Konečná tabulka skupiny B:

1. Slovensko	10
2. Rusko	8
3. Švédsko	6
4. USA	3

Čtvrtfinále:

Finsko – USA 4:3

Švédsko – Švýcarsko 6:2

Rusko – Kanada 2:0

ČR – Slovensko 3:1

Semifinále:

ČR – Švédsko 3:7

Finsko – Rusko 4:0

O 3. místo:

ČR – Rusko 3:0

Finále:

Finsko – Švédsko 2:3

Konečné pořadí ZOH 2006:

1. Švédsko, 2. Finsko, **3. ČR**, 4. Rusko, 5. Slovensko, 6. Švýcarsko, 7. Kanada, 8. USA, 9. Kazachstán, 10. Německo, 11. Itálie, 12. Lotyšsko

Bronzová reprezentace ČR:

Brankáři: D. Hašek, T. Vokoun, M. Hnilička, D. Salfický

Obránci: P. Kubina, T. Kaberle, M. Malík, J. Špaček, F. Kuba, F. Kaberle, M. Židlický

Útočníci: J. Jágr, V. Prospal, M. Straka, M. Hejduk, R. Lang, M. Ručinský, M. Erat, D. Výborný, J. Buijs, A. Hemský, A. Kotalík, R. Olesz, P. Čajánek, P. Eliáš

Trenéři: A. Hadamczik, O. Weissmann a M. Trličík

Lední hokej ženy:

1. Kanada, 2. Švédsko, 3. USA

Krasobruslení

Muži: 1. J. Pljuščenko (Rus.), 2. S. Lambiel (Švýc.), 3. J. Buttle (Kan.)... **18. T. Verner (ČR)**

Ženy: 1. Š. Arakawová (Jap.), 2. S. Cohenová (USA), 3. I. Slucká (Rus.)

Sportovní dvojice: 1. T. Totmjaninová, M. Marinin (Rus.), 2. Tan Čang, Chao Čang, 3. Süe Šen, Čao Chung-po (Čína)

Taneční páry: 1. T. Navková, R. Kostomarov (Rus.), 2. T. Belbinová, B. Agosto (USA), 3. J. Grušinová, R. Gončarov (Ukr.)

Curling muži:

1. Kanada, 2. Finsko, 3. USA

Curling ženy:

1. Švédsko, 2. Švýcarsko, 3. Kanada

Boby muži:

Dvojboby: 1. A. Lange, K. Kuske (Něm.), 2. P. Lueders, L. Brown (Kan.), 3. M. Annen, B. Hefti (Švýc.)...

16. I. Danilevič, R. Gomola (ČR), 28. M. Veselý, J. Kobián (ČR)

Čtyřboby: 1. Německo I, 2. Rusko I, 3. Švýcarsko I... **14. ČR (I. Danilevič, R. Řečka, R. Gomola, J. Kobián)**

Boby ženy:

Dvojboby: 1. S. Kiriasisová, A. Schneiderhenzeová (Něm.), 2. S. Rohbocková, V. Flemingová (USA), 3. G. Weissensteinerová, J. Isaccová (It.)

Biatlon muži:

Sprint (10 km): 1. S. Fischer (Něm.), 2. H. Hanevold, 3. F. Andresen (oba Nor.)... **11. Z. Vitek, 34. O. Moravec, 44. R. Dostál, 57. M. Šlesingr (všichni ČR)**

Stíhací závod (12,5 km): 1. V. Defrasne (Fr.), 2. O. Einar Björndalen (Nor.), 3. S. Fischer (Něm.)...

16. Z. Vitek (ČR), 31. R. Dostál, 34. M. Šlesingr, 41. O. Moravec (všichni ČR)

Závod s hromadným startem (15 km): 1. M. Greis (Něm.), 2. T. Sikora (Pol.), 3. O. Einar Björndalen (Nor.)...

22. Z. Vitek, 23. R. Dostál (oba ČR)

Vytrvalostní závod (20 km): 1. M. Greis (Něm.), 2. O. Einar Björndalen, 3. H. Hanevold (oba Nor.)...

22. Z. Vitek, 30. R. Dostál, 33. T. Holubec, 45. M. Šlesingr (všichni ČR)

Štafeta (4 x 7,5 km): 1. Německo, 2. Rusko, 3. Francie... **6. ČR (O. Moravec, Z. Vitek, R. Dostál, M. Šlesingr)**

Biatlon ženy

Sprint (7,5 km): 1. F. Baverelová-Robertová (Fr.), 2. A. Carin Olofssonová (Švéd.), 3. L. Jefremovová (Ukr.)... **32. L. Faltusová, 39. K. Holubcová, 43. Z. Vejnarová, 61. M. Rezlerová (všechny ČR)**

Stíhací závod (10 km): 1. K. Wilhelmová, 2. M.a Glagowová (obě Něm.), 3. A. Achatovová (Rus.)...

24. K. Holubcová, 35. Z. Vejnarová, 36. L. Faltusová (všechny ČR)

Závod s hromad. startem (12,5 km): 1. A. Carin Olofssonová (Švéd.), 2. K. Wilhelmová, 3. U. Dislová (obě Něm.)

Vytrvalostní závod (15 km): 1. S. Išmuratovová (Rus.), 2. M. Glagowová (Něm.), 3. A. Achatovová (Rus.)...

45. K. Holubcová, 53. Z. Vejnarová, 61. M. Rezlerová, 67. I. Česneková (všechny ČR)

Štafeta 4 x 6 km: 1. Rusko, 2. Německo, 3. Francie... **13. ČR (K. Holubcová, L. Faltusová, M. Rezlerová, Z. Vejnarová)**

Zdroj: ČTK, sky

Kalendáře

Ročenka Hospodářských novin 2007

Připravil úsek dokumentace a analýz ECONOMIA a. s.

Vedoucí: Jan Štolba

Redakce: Petr Krul, František Skalský

Grafická úprava a zlom: Zdeněk Fried

Informační grafika: Anatolij Bělous

Obálku navrhl: Vladimír Fiala, studio Cellula

Jazyková korektura: Tāňa Holečková, Dana Štropová

Vydavatel: ECONOMIA a. s., Dobrovského 25, 170 55 Praha 7

Tisk: UNIPRINT, Rychnov nad Kněžnou

Klienti začali vydělávat na finančních službách

Financování investic i provozu firmy z cizích zdrojů patřilo ještě před lety spíše do učebnic ekonomiky než do praxe. Zvláště firmy s krátkou dobou podnikání měly problém na tyto zdroje dosáhnout, pokud neměly ty správné styky na správných místech nebo velmi zdařilé podnikatelské projekty. Díky pružným nebankovním poskytovatelům financování se ale doba mění...

Konečně výhodné sazby

V důsledku zahušťující se konkurence na finančním trhu a kulminující poptávky po finančních produktech se sazby řady služeb dostaly na své historické minimum. Nebývale nízké jsou ceny úroků i pojištění.

Dobrá dostupnost

Protože finanční ústavy slevily ze svých nároků na klienty a jejich bonitu, financování je dostupné daleko širší části podnikatelské i nepodnikatelské populace, než tomu bylo dříve. Stále liberálnějšími se stávají i požadavky na zajištění.

Malí se stávají většími

Klasické nebankovní finanční produkty, jako jsou leasing a factoring, jsou výrazně orientovány na růst zákazníka, což je přednost, kterou oceňují zejména malé a střední podniky.

Daňové úspory

Financování investic leasingem zajistí firmě zkrácení běžné doby odpisování či okamžitou plnou daňovou znatelnost splátek nájemného. I samotné úroky či poplatky alternativních finančních služeb jsou uznatelnými náklady snižujícími daňový základ.

Klidnější podnikatelský život

Řada finančních služeb získává podobu outsourcingu. Spoustu rutinní práce související se správou majetku lze dnes řešit dodavatelsky. Podniky se tak mohou věnovat vlastním činnostem produkujícím zisk a navíc ušetří na mzdových nákladech.

Zrychlení finančních toků a čistá bilance

Alternativní finanční služby mají mimobilanční charakter. Factoring nahrazuje zadlužení firmy způsobované bankovním úvěrem, a čistí tak i účetní bilanci. Za rychleji inkasované peníze lze výhodně nakoupit vstupy. Díky leasingu firmy zvyšují finanční kapacitu pro své investice.

Produkt se přizpůsobuje klientovi

Narozdíl od bankovních finančních produktů, jejichž parametry jsou předem dány a klient se do nich musí „vejít“, finanční produkty nebankovních institucí bývají flexibilnější. Přizpůsobují se specifickým potřebám žadatelů i konkrétním obchodním případům. Nebankovní poskytovatelé také zpravidla umějí finanční problémy firmy řešit komplexněji.

Ing. Pavel Strašák
Obchodní ředitel pro firemní financování
a. s. Dimension, finanční služby

Financování růstu firem

Financování firemních investic

- Financování investic do strojů a zařízení
- Finanční leasing dopravní techniky
- Operativní a full-service leasing

Financování obchodu

- Factoring tuzemských a exportních pohledávek firemního obchodu
- Pojištění pohledávek proti nezaplacení
- Předfinancování zakázek a financování zásob

Dimension
finanční služby

Poradte se s námi ještě dnes
tel.: 542 135 111 □ www.dimension.cz

D.S. Leasing, a.s.
D.S. Factoring, s.r.o.
D.S. Leasing Full Service, s.r.o.

KOMPLEXNÍ INFORMAČNÍ SERVIS PRO MANAGEMENT

**Zvýhodněné ceny předplatného
při současném odběru více časopisů!**

Více informací a ukázkové číslo zdarma
na 233 071 197 nebo na ManagerWeb.cz

economia
OBSAH ROZHODUJE

Nemusíme být Vaší pojišťovnou. Také nemusíte mít silné auto, spolehlivého řidiče či servis, kde se o Vás dobře starají.

Bud'te ke své pojišťovně stejně nároční, jako jste ke své práci. Žádejte silného partnera, který spolehlivě ochrání vše, čeho jste dosáhli. Trvejte na službách společnosti, která má bohaté zkušenosti s uspokojováním potřeb široké klientely od jednotlivců a rodin přes živnostníky a malé podniky až po nadnárodní korporace. Po měsících a letech poctivé práce jste vybudovali hodnoty, které nám bude ctít chránit před nepřízní počasí, nenechavci či nešťastnými náhodami. Spolehněte se na pojišťovnu, která je tu pro život, jaký je.

www.koop.cz
volejte zdarma 800 105 105

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

PRO ŽIVOT JAKÝ JE